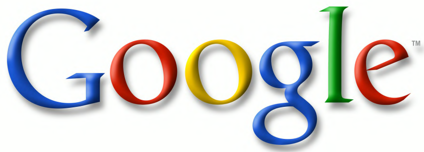

NYPL RESEARCH LIBRARIES
3 3433 08211848 4

ALGEMEEN NEDERLANDSCH

FAMILIEBLAD.

ALGEMEEN NEDERLANDSCH
FAMILIEBLAD.

TIJDSCHRIFT VOOR

Geschiedenis, Geslacht-, Wapen-, Zegelkunde, enz.

ONDER LEIDING VAN

A. A. VORSTERMAN VAN OYEN

EN

J. D. G. VAN EPEN,

met medewerking van anderen.

VI^de Jaargang.

Genealogisch en Heraldisch Archief.

's-Gravenhage,

1889.

INHOUD.

Levensberichten.

Boekbeoordeelingen en aankondigingen.

Inhoud tijdschriften.

Vragen en antwoorden betreffende de geslachten of wapens van:

(1) O. beteekent omslagvel, het cijfer wijst het nommer aan van het omslagvel.

VOORBERICHT.

Bij uitzondering wordt thans bij de voltooiing van den jaargang het inleidend woord den lezer aangeboden. Dank zijn wij onzen abonnenten schuldig, die ons in staat stelden dit Maandschrift te vervolgen. Een opwekkend woord is echter bepaald noodig; wij verzoeken dringend, om de eenmaal aanvaarde taak te kunnen blijven voortzetten, *steun* en *hulp*. Steun, n.l. materieelen steun, daar het anders bepaald onmogelijk zal zijn den achtsten jaargang te geven. De zevende is bereids ter perse, waarin vooral een belangrijk artikel zijne voltooiing zal bereiken; wij bedoelen n.l. de kerkregisters in ons land. Van verschillende zijden ontvingen wij de goedkeuring van bevoegde beoordeelaars, daar toch door het volledig bijeenbrengen van de opgaaf dier registers van alle gemeenten in ons land eene merkwaardige aanwinst zal verkregen zijn. Slechts weinige gemeentebesturen voldoen niet aan de herhaalde aanvragen; maatregelen worden echter genomen om den inventaris zoo volledig mogelijk te maken.

Wat de *hulp* aangaat om de kolommen met geschikte en lezenswaardige stof te vullen, daaraan ontbrak het gelukkig niet.

Trouwe medearbeiders stonden ons even als andere jaren ter zijde, en verschillende hoogst belangrijke artikelen moesten zelfs blijven wachten, doch zullen achtereenvolgens worden opgenomen.

Vooral is deze jaargang, wij durven het hier gerust aan te stippen, zeer belangrijk op zegelkundig gebied; bepaald merkwaardig is de studie te noemen van den heer J. A. Koopmans; onze echt Nederlandsche heraldiek heeft daarbij veel gewonnen.

Hier zij nog opgemerkt, dat wij zeer gaarne ons blad ter beschikking stellen om vragen en antwoorden te behandelen. Den wenk van een onzer trouwe lezers zullen wij opvolgen, om ook de bladzijden, waar die op voorkomen, te nummeren, ten einde ze daardoor voor vernietiging te behoeden. Wij meenen goed te doen er hier reeds bij voorbaat op te wijzen; men vernietige dus niet de omslagvellen, die het blad omvatten.

Door den dood verloren wij meer dan één verdienstelijk medearbeider; wij behoeven slechts te noemen de Heeren JOS. A. ALBERDINGK THIJM, Mr. J. I. VAN DOORNINCK, J. B. LIVRÉ, C. J. WASCH en anderen.

Bij het begin van dezen jaargang trad de Heer G. J. HONIG uit de redactie, daar hij 's-Gravenhage met ter woon verliet om zich weder aan de Zaan te vestigen. Van zijne gewaardeerde medewerking bleven wij echter niet verstoken. Wij hopen dat zijne studiën, betreffende eene der nijverste streken van ons geliefd Vaderland, nog menig kolom in dit geschrift zullen beslaan. Sedert het uittreden van genoemden Heer trad als medebestuurder op de Heer JOHAN D. G. VAN EPEN, oudste lid van het voorheen te Haarlem gevestigd heraldisch-genealogisch archief, die niet alleen trouwe hulp verleende, maar menig belangrijk artikel ten beste gaf.

Bij het eindigen van het inleidend woord voor den afgeloopen jaargang, drukken wij den wensch uit dat ons de moed en kracht geschonken mogen blijven met den moeitevollen arbeid te kunnen voortgaan.

A. A. V. v. O.

Een doopregister der Hollanders in Brazilië.
(Vervolg.)

1647

— Aug. 21. Jan. Ouders: Jaques Prevoo en Barbel de Saer; get.: Dignus Bijsterman, Jan Belloo, Anna de Saer.

— Aug. 25. Engeltien. Ouders: Nicolaes Hantingh en Maria Nicolai; get.: Bruyn Mars, Tietien Paulus.
Aeltien. Ouders: Cornelis Pieterss. Valck en Aeltie Gerrets; get.: Pieter Willemss, Jannetien Janss.

— Aug. 28. Cathalina. Ouders: Jacob Bartholomeus en Weyntgen Janss; get.: Gijsbert Moor, Cornelis Adriaenss, Magdalena Janss, Leyntgen Schots.
Domingo. Ouders: Manuel Vaez, negro en Margrieta Vaez; get.: Manuel de Congo, Anna.

— Sept. 1. Geertruyt. Ouders: Thomas Wiltschut en Aeltie Oudaens; get.: Henrick Bruynsvelt, dhr. Henrick van Haus, Jacomina van Ceulen.

— Mattheus. Ouders: Jan Niemants; get.: Dirck Nicolaes, Olivier Titscher, Dorcas Struys.
Aeltie. Ouders: Hans Asmuss en Marretie Janss; get.: Jan Reynderss Spits, Stijntie Reynderss, Annetie Cristoffels.

— Sept. 4. Elsken. Ouders: Jacob de Creux en Sytien Janss; get.: Louis Dammaert, Joris van der Platen, Elsken Thomass, Cornelia Duynkerckers.

— Sept. 8. Pieter. Ouders: Lodewijck van dr. Helst en Catharina de la Quelterye; get.: Eduwart Ooms, Abraham Duysentpont, Sara Benooyt.

— Sept. 15. Pieter. Ouders: Cornelis Janss en Leuntie Pieterss; get.: Johannes Nieuhoff, Rachel à Stetten, Elsie Thomass.

— Sept. 22. Jan. Ouders: Symon Willemss en Trijntie Lodewijcx; get.: Jan Belloo, Nathaniel Moreel, Sara Benooyt.

— Sept. 29. Anna Lucretia. Ouders: Ferdinandus Boudewins en Elisabeth Boudewins; get.: Dhr. Jacob Alricx, Joffr. Margarita Haus, Joffr. Anna Redinckhoven.

— Oct. 6. Joan. Ouders: Jan Ferdinandus, negro en Apollonia Ferdinandus; get.: Jan d'Olivera, Anthonica.
Catharina. Ouders: Mina, negro.

— Oct. 9. Gerret. Ouders: Caspar Snijder en Anneken Gerrets; get.: Christiaen Coster, Paulus van Swol, Josina van Swol.
Helena. Ouders: Bruyn Bruyns en Trijntien Janss; get.: Gillis Croll, Helena Warnsincks.

— Oct. 14. Dirck. Ouders: Gerret Lamberts en Geertien Dirckx; get.: Anthoni Dengermont, Daniel ter Haer, Marretien Ooms, Rijckien Heeren, Marretien Lamberts.

— Oct. 20. Arnolt. Ouders: Arnolt van Muntsheim en Catharina Kettwijck (wich); get.: Jacob Kettwijck, Anthoni Dengermont, Catharina Eyerschettel.

— Oct. 23. Jacobus. Ouders: David van Keyssel en Clara van den Bogart; get.: Gillis van den Bogart, wiens plaets representeert Andries Heym, Maeyken van Keyssel, wiens plaets represent. Joffr. Anna van Diepholt.
Elisabeth. Ouders: Ruys Willemss en Aechtie Deckers; get.: Joost van Trappen geseyt Bancker, Adriaen de Malot, Maria Verdelft.
Willem. Ouders: Frans Willemss en Henrickien Harmanss; get.: Willem Keyt, Abraham van Swoll, Anneken Geverinck, Lijsbet Hanss.

— Oct. 27. Ysaac. Ouders: Jaques Vallot en Anneken Albertss; get.: Bartholomeus Migot, Grietie Janss.
Pieter. Ouders: Willem Abboth en Cornelia Abboth; get.: Cornelis Bayert, Eduard Brant, Vrowtie Gerrets.
Christoffel. Ouders: Bartholomeus, neger, Maria, negerinne; get.: Jooris, Leonora.

— Oct. 30. Margriet. Ouders: Jan Overcamp en Maria Cramers; get.: Dhr. Johan van Raetsvelt, Joffr. Maria van Hauss.

— Nov. 3. Anna. Ouders: Jan Gerretss en Lammetie Janss; get.: Gerret Pieterss, Meelis Corneliss, Lijntie Jeelis.

— Nov. 4. Anna. Ouders: Johannis Morris en Catharina Legget; get.: Abrahm Francoys Cabbeliau, Joffr. Anna Redinckhovens.

— Nov. 6. Anthoni. Ouders: Anthoni, Brasiliaen, en Lourenza; get.: Balthasar Roiz, Maria.
Barbara. Ouders: Dirck Janss en Anneke Asuerus; get.: Cornelis Adriaenss, Marritie . . . .
Maria. Ouders: Pieter Cornelis Baey; get.: Gerret Craeyvanger, Elsien Thomass, Apollonia . . . .

— Nov. 10. David. Ouders: Leendert Wiltschut en Jannetie Adams; get.: Andries Heym, Jochim Denniger, Janneken Janss.
Poulus. Ouders: Harman Pouluss en Harmken Pouluss; get.: Hans Wagenaer, Thomas Voss, Debora Barents.

— Nov. 13. Sibilla. Ouders: Eppo Gockinga en Sibilla Verspeeck; get.: Gillis Croll, Jacob Coets, Anneken Graswinckels.

— Nov. 16. Anna. Ouders: Johannes Westfrisius en Rijckien Heeren; get.: Dhr. Secret. Jac. Hamel, Christina Jacobs.

— Nov. 24. Anna. Ouders: Jaspar van Heussen en Geertruyt Hacks; get.: Jaques Jaques v. Ceulen, Anna Hack.

Annetie. Ouders: Jan Nannincks en Catharina Davidts; get.: Willem Gondelagh, Jan Steen, Trijntie Henricx

— Nov. 26. Catharina. Ouders: Jan Clasen en Annica Clasen; get.: Andries Hanssen, Engeltien Henricx.

— Nov. 30. Johannes. Ouders: Jan Janssen en Geesien Janss; get.: Jaques Jaques v. Ceulen, Jaspar van Heussen, Anneke Rocuss.

— Dec. 8. Guilliam. Ouders: Jacob van der Helst en Geesken Halters; get.: Samuel v. Gansepoel, reprsenteerende Guilliam van dr. Helst d'Oude, Samuel Halters, Anna Halters.

— Dec. 15. Jacomina. Ouders: Maria Janss, wed[e] van (N. N.); get.: Jan Warnaerts, Arnout van Tongerloo, Susanna Cortenius.

— Dec. 17. Susanna. Ouders: Henrick Gerretss en Ysabella Nobre; get.: Manuel Mourits, Sara Joris.

— Dec. 18. Jan. Ouders: Dirck Janss en Janneken Ahassuerus; get.: Thomas Rollock, Sara Ahassuerus, Mettie Janss.

— Dec. 25. Johannes. Ouders: Willem Hemmelinck en Margriet Hemmelinck; get.: Jan Maes, Anneken Maes, Anneken Parckx.

— Dec. 28. Jan. Ouders: Willem Hall en Janneken Thomass; get.: Jan Steynss, Jacobus Hodges, Dorothea Fox.

Cornelis. Ouders: Benjamin Cornelis en Maria Janss; get.: George Christiaens, Jan Carels, Maria Sigfridts, Anna Dengermonts.

Juan. Ouders: Gonsalvo Angola, negro, en Maria Angola; get.: Pieter Congo, Anthonica.

— Dec. 29. Margarita. Ouders: Johannes Sigfrid en Maria Sigfridts; get.: Jacob de Claer, Abraham van Stricht, Joffr. Margarita Haus.

1648. Jan. 7. Guilliam. Ouders: Ursula Scholtes, ongetrout; get.: d'gemeente.

— Jan. 15. Elisabeth. Ouders: Cornelis Erschap en Maria Louys; get.: Bertram Coquerel, Elisabeth de Sauteur.

— Jan. 19. Prisilla. Ouders: Christiaen Coster en Martha de Rico; get.: Dhr. cornel H. van Haus, dhr. majoor Corñ. Beyert, Joffr. Catharina Eyerschettel, Sara Benooyts.

— Jan. 22. Jacob. Ouders: Jacob Thijssen en Maddalena Willemss; get.: Jacob Kettwijck, Jan Rocuss, Catharina Ketwijcks.

— Jan. 29. Rebecca. Ouders: Aucke Huyberts en Lijsbeth van den Bosch; get.: Gerret Volckerts, Anna Lourens.

— Feb. 1. Françoys. Ouders: Jan Waker en Francis Wakers; get.: Francoys Duynman, Thomas Bruyn, Lijsbeth Harmanss, Christina Henricx.

— Feb. 9. Een negerskint, gen[t] (N. N.).

— Feb. 12. Esther. Ouders: Dhr. Petrus Ongena, predicant opt Reciffe en Joffr. Anna van Cuyck; get.: Dhr. Hubrecht Brest, Joffr. Geertruyt van den Hoornenburgh.

— Feb. 16. Anneken. Ouders: Paulus Burgers en Barbara Gutraws; get.: Jacob Lamgau, Anneken Adams, Engel Burgers.

— Feb. 19. Margriet. Ouders: Jan Blaubeeck en Janneken Blaubeecks; get.: Arnoult de Salys, Laurens Verpoorten, Yda ten Berge.

Johannes. Ouders: Josina Jaquesen van der Velden, wed[e] van Aert Aertsen; get.: Jan Baltuss, Daniel Janss, Anna van dr. Hagen.

— Feb. 23. Hans. Ouders: Hans Heerens en Grietien Heerens; get.: Henrick Fickert, Baentien Counrats.

— Feb. 26. Roeloff. Ouders: Evert van Dijck en Margarita Hommers; get.: Johannes Niehoff, Cornelia Dircx.

— Meert 8. Margriet. Ouders: Jan Meyerinck; get.: Glaude Prevoo, Lucia Jaers, Judith Borlant.

— Meert 15. Anthonio Vaez, neger. Ouders: Vincent Rodrigues en Anna Fernandus; get.: Paulo Bernardo, Ysabella Gonsalvez.

— Meert 18. Francois, Ouders: David Nicolai en Apollonia Valckenhoff; get.: Jooris van der Gijssen, Susanna Sweerts.

— Meert 25. Ariaen. Ouders: Jan Gerrets de Heer en Anneken van Heytlant; get.: Harman Hagenent, Jan Benooyt, Tytien Fredericx.

— Meert 30. Anna, Mulattinne. Ouders: Pierre en Philippa; get.: de gemeente.

Anneken. Ouders: Jan Thomass. Lichthart en Josijntien Claes; get.: Henrick van Ravestein. Trijntien Pieterss, Geertien Dircx.

— Apr. 1. Philippus. Ouders: Henrick Somer en Elisabeth Somers; get.: Philips Andries, Jan Suyrlandt, Joffr. Anna Redinckhoven.

— Apr. 5. Anna. Ouders: Michiel Lamberts en Anneke Lamberts; get.: Jan van Calcker, Maria Pieterss, Grietie Meyers.

— Apr. 8. Maria. Ouders: Lourens Janssen Keyser en Maria Henricx; get.: Philips Ernst van Tongeren, Tjerck Tooden, Christina van Ceulen, Elisabeth Nicolaess.

— Apr. 12. Janneke. Ouders: Jan Butt en Anthonette Rick.

— Apr. 13. Maria. Ouders: Pierre de Rou en Anna de Sauteur; get.: Gabriel de Pabo, Arnout de Chalon. Maria Forfaict.

— Apr. 18. Maria. Ouders: Jan Engelaer en Dorothea Conincks; get.: Eduwart Ooms, Maria Verdelft.

— Apr. 20. Hans. Ouders: Hans Maasder en Trijntien Henricx; get.: Jan Daniels, Joffr. Susanna v. Raetsfelt.

— Apr. 26. Sander. Ouders: David Gelucksaligh en

Cathalina Sanders; get.: Michiel Mets.

— Apr. 29. Geertruyt. Ouders: Tobias Commerstein en Barbara Commersteins; get.: Dhr. Willem van Lobbrecht, Philips Wylandt, Geertruyt Moucherons.

— May 3. Johanna. Ouders: Dhr. Secret. R. v. Groenestein en Joffr. Geertruyt van dr. Beest; get.: Johannes Canin, Geertruyt Moucherons, Dorcas Struys.

— May 10. Anna. Ouders: Nicolaas Grillon en Margriete Schnyrhuys; get.; Guillame Loa.

— May 13. Anthoni. Ouders: Anthoni Treffer en Maria van Troix; get.: Jan Vallet, Maria Bartholomeus.

Pieter. Ouders: Jan Pieters en Grietien Janss; get.: David Otsen Born, Leintgen Schott.

— May 20. Jan. Ouders: Pier le Gerre en Clasina Fredericx; get.: Jan Jonet, Lodewyk van dr. Helst, Maria Bergeron.

— May 24. Jacomijntien. Ouders: Jaques de Coeter; get.: Bastiana Perera.

— May 27. Christina. Ouders: Hanick Harmanss; get.: Roeloff Simonss, Jan Evertss, Catharina Lodewijcx, Gebbe Janss.

Barent. Ouders: Jan Barents en Stijntie Robertss; get.: Gillis Croll, Helena Warnsincks.

Hans Arents. Ouders: Philips Percx en Geertruyt Arents; get.: Hans Michels, Johannes Reinhardus, Amcken Peters.

— Juny 1. Samuel. Ouders: Dhr. Secret. Corn. Struys en Dorcas Batchelaer; get.: Jacob Alrichs, Geertruyt Struys.

— Juny 3. Jan. Ouders: Pieter Willemsen en Geertruyt Andriess; get.: Christiaen Andriess, Grietien Reynierss.

— Juny 7. Harman en Thomas. Ouders: Gerrett Harmanss en Christina Thomas; get.: David Otsen Born, Jan Schott, Josina Spiers, Grietien Corneliss.

— Juny 10. Elsien. Ouders: Hans Michels en Elsien Stetsels; get.: Claes Meyer, Hans Schergh, Elsie Barents.

— Juny 17. Willem. Ouders: Roeloffs Simonsen en Aeltien Willemss; get.: Pieter Willemss, Jan Pieterss, Janneken .....

— Juny 21. Anna. Ouders: Frans van Linden en Judith Dircx; get.: Anthoni Dengermont, Evert Dircx v. Asch, Hilletie Dircx.

— Juny 25. Willem. Ouders: Jan Raddewel en Anneken Henricx; get.: Willem Torner, Tomas Martome, Maria Tielemans.

— Juny 30. Judith. Ouders: Jan Meeswaer; get.: Pieter Corn. Baey, Michiele Jacobs.

Anna Catharina. Ouders: Joost Stadelaer en Margarita Cheys; get.: Johan Overcamp, Annetien Creffsick.

— July 5. Anna. Ouders: Joan Cospin en Barbara Colin; get.: Dionijs Piloot, Christiaen Oubert, Rudolphina Caron.

— July 8. Wilhelm. Ouders: Rhene de Mouchy en Margriet Franss; get.: d'Ed. Hr. colonel Guilliaume Hauthain, Joffr. Margarita v. Haus, Anna van Cuyck.

Jan. Ouders: Wijl^n Dirck Eelties; get.: Godfried van Beringen, Carsten Jacobss, Maria Harmanss, Magdalena Bonus Diës.

— July 12. Henrick. Ouders: Frans Henricks en Machteld Honneur; get.: Jan Honneur, Carel la Fonteyne, Maria Vonck, Maria Bevers.

— July 15. Anna Maria. Ouders: Henrick Diederich Struck en Elisabeth Verdion; get.: Dhr. colonel van den Brinck, Joffr: Anna Harckmans.

— July 18. Adriaen. Ouders: Christoffel Trempler; get : Adriaen Doncker, Anna Dieprincks.

— July 22. Anneken. Ouders: Willem Helmer en Elsken Willemss; get.: Hans Counraed Kienlijn, Janneken Nicolaes, Geesien Lucas.

Cornelis. Ouders: Catharina, wed^e van wijl^n Cornelis Thomass; get.: Dhr. Gijsbert de With, Elbert Crispijnss, Geertruyt Struys.

Cathalina. Ouders: Adam Wijnants en Philippina Penbroecks; get.: Cornelis de Wit, Nathaniel Moreel, Cathalina van dr. Wijlen, Aeltien Wiggerts.

— Aug. 2. Hans Jurriaen. Ouders: Hans Jacobs en Magdalena Vrijmulder; get.: Willem Aertsen, Christiaen Andries, Sophia Broeckmans.

Dirckie. Ouders: Jacob Valkenaer en Janneken Verdonck; get.: Jacob Coots, Harman Gijsberts. Clasie Clasen.

— Aug. 19. Pieter. Ouders: Henrick Pieters en Jarichie Pieters; get.: Harman Hagenent, Sara Benooyt.

— Aug. 25. Arent Aertsen. Ouders: Wilhelmus Aertsen en Cathalina Aertss; get.: Willem Palten, Ypo Sassema, Styntien Harmans.

— Francisco. Ouders: Louys negro en Maria Mina; get : Francisco, Maria.

— Aug. 30. Christianus. Ouders: Martinus Harteberger en Sara Meuwes; get.: Dhr. colonel Brinck. dhr. Jacob Stachouwer, Joffr. Cornelia Lobbrechts.

— Sept. 2. Janneken. Ouders: Dirck Janss en Janneken Roeloffs; get.: Evert Roeleeuw, Maertien Jacobs, Beatrix Ariaenss.

Pieter. Ouders: Pieter Gerretss en Clasie Gerretss; get.: Abrah. v. Sunderen, Petrus v. Eyck, Elisabeth Termer.

Agnieta. Ouders: Samuel v. Gansepoel en Paulina van dr. Venne; get.: Cornelis van dr. Venne, Constanti v. Gansepoel.

— Sept. 9. Johannes. Ouders: Foppe Adriaenss en Annesse Pieck; get.: Dhr. Gijsbert de With, Johanna Sweerts.

Frederick. Ouders: Càtharine, negerinne; get.: Gracia, Andressa.

— Sept. 13. Wilhelmus. Ouders: Lourens Hanss. Pott en Agnietien Lourens Pot; get.: Barent van dr. Heyden, Dirck van Oirt, Grietien Vincks.

— Sept. 20. Wilhelm Harman. Ouders: Johan Mause Capⁿ en Margrita Johanna d'Avila; get.; Dhr. Willem van Hauthijn, in absentie Capⁿ L. Liseman, Harman Frederich Graeff tot den Bergh, in abs. capⁿ A. v. Schrick, Jacomina Catharina gravin geboren van Spaen, gravin van dⁿ Berg; in abs. Joffr. Pistor.

Jacob. Ouders: Willem Willems en Perijntien Jacobs. Goedoe; get.: Jan Willems Spier. Floris de Chatillon, Christina van Ceulen.

Johannes. Ouders: Hans Cleyn en Catharina Steerekints; get.: Hans Counraet in plaats van de vader, Pieter Willems, Geertien Calckers.

Symon. Ouders: Symon Thomass en Engeltien Janss; get.: Jan Benooyt, Leentien Schotts.

Magnus. Ouders: Andries Heym en Catharina Ketwijcks; get.: Dhr. David van Kessel, Jacob Ketwijck. in plaats van Jan Göts tot Breslau, Geertruyt van dr. Hoornenburgh.

— Sept. 23. Francyntie. Ouders: Jan Geretss en Anneken Clasen; get.: Riewert Douwesen, Lijntge Janss, Anneke Lourenss.

— Oct. 4. Adriaen. Ouders: Charel Boote en Francoyse Pieck; get.: Foppe Adriaenss, Cecilia Pieck.

— Oct. 8. Agnieta. Ouders: Dhr. David van Kessel en Joffr. Clara van den Bogart; get.: Abraham van Stricht, Joffr. Anna Diepholt, Catharina Kettwijck, in plaats van Clara van den Bogaert t'Amstᵐ.

— Oct. 18. Lucretia. Ouders: Negerinne van Henrich Brunsvelt.

(N. N.). Ouders: Adolf van Elss en Janneken Janssen; get.: Philip Geldersen, Willem van Siegen, Griete Roeloffs.

Lijsbeth. Ouders: Cornelis Janss en Margrieta Lambrechts; get.: Abraham v. Stricht, Willem Janss, Christina v. Ceulen, Agniete Robbertss.

Anneken. Ouders: Willem van Mullem, en Anneken Willemss; get.: Laurens Walde, Geesken Planck.

— Oct. 21. Johanncs. Ouders: Johannes Coppijn en Maria Sageres; get.: Cornelis Beyaer, Nicolaes Clasen, Janneken Eduwarts.

— Oct. 25. Jannetien. Ouders: Nicolaes Janss en Tijtien Pieterss; get.: Harman Gijsbertss, Jan Janss, Elsken Thomass.

Magdalena. Ouders: Anthoni Dengermont en Anna Focken; get.: Henrick Focken, Abraham Masure, Joffr. Magdalena Ransen, Geertruyt Janss.

Francoys. Ouders: Hugo de Meyer en Anna Rijcken; get.: Adriaen du Mulot, Rogier Johnss, Hester Johnss.

— Oct. 28. Catharina. Ouders: Abraham van Zunderen en Elisabeth Ruysraet; get.: Elbert Crispijnss, Cornelia Bijma.

— Nov. 4. Apollonia. Ouders: Bossou, neger en Andrea, negerinne; get.: Manuel, Sibellinha, Madanelle.

— Nov. 8. Johannes. Ouders: Jan de Carpentier en Cornelia de Carpentier; get.: Dne. Wilhelmus Camnius, Gerret Crayvanger, Geertruyt ter Beeck.

Pieter. Ouders: Jan Willemss en Catharina van dr. Wielen; get.: Johannes Morris, Jasper Pieterss, Regina Jacht.

— Nov. 11. Johannes. Ouders: Marten Maes en Clara Maes; get.: Lourens Corn̄. de Jonge, Cornelia van den Velde.

Assuerus. Ouders: Nicolaes Hantingh en Maria Claes; get.: Henrick Beckerinck, Maria Pieterss.

— Nov. 22. Anna. Ouders: Daniel Ross en Elisabeth Ross; get.: Ferdinand Casper de Groll, Christoffel Meytxner, Anneke Clasen, Janneken Sanders.

— Dec. 2. Elisabeth. Ouders: Jacob Pijper en Christina Jacobss; get.: Pieter Corneliss Bay, Pierre Facan, Anna Dilliaens.

— Dec. 19. Johannes. Ouders: Jan Janssen en Lijsbeth Philips; get.: Cornelis Hellingh, Marten Bardowits, Annetie Barents.

— Dec. 20. Henrick. Ouders: Rudolphus Loo; get.: Anthoni Roeteringh, Foppe Janss, Anneken Philips.

— Catharina. Ouders: Christiaen Boos en Barber Boos; get.: Jan Willemss, Hans Wieter, Elsien Armers.

— Dec. 22. Annetie. Ouders: Gerret Lamberts en Geertruyt Dircx; get.: Jan Daniels Wolfraet, Henrick Clasen, Marretie Janss, Grietie Heeres.

— Dec. 23. Catharina. Ouders: Hans Jacobsen Denniger en Meynste Denniger; get.: Pieter Schriff, Catharina Heyms.

— Anna Maria. Ouders: Rudolph Coenders en Maria Harckmans; get.: Jacob Coets, Joffr. Anna v. Diepholt, Cornelia Stockum.

Medegedeeld door C. J. Wasch.

(Wordt vervolgd).

25

De oude kerkregisters in ons land.

(Vervolg).

GEULLE.

De navolgende registers hier op het archief berustende zijn:

Doopboek der Katholieken van 1668—1749.

Doodboek der Katholieken van 1739—1797.

Doodboek van 1721—1797 benevens eene lijst der gewezen pastoors van 1588—1649.

Een boek inhoudende de vestiging en het vertrek van Hervormden in en uit deze gemeente 1699—1797 benevens het doopen der Hervormden van 1668—1797, der getrouwden en van de personen die in ondertrouw zijn aangenomen van 1695—1795.

Doopregister der Katholieken van 1781—1819.

GIESSENDAM.

Register der aangegeven lijken te **Giessenoudekerk** beginnende van 1739 tot 31 Januari 1788.

Register der aangegeven lijken te **Giessenoudekerk** beginnende van 1 Februari 1788 tot 1805.

Register der aangegeven lijken te **Giessenoudekerk** beginnende van 1806 tot 1811.

Alphabetische tafel op de registers van aangegeven lijken in de gemeente **Giessenoudekerk** van 1739 tot 1811.

Register der aangegeven lijken te Giessendam beginnende van 1767 tot 1805.

Register der aangegeven lijken te Giessendam beginnende van 1806 tot 1811.

Alphabetische tafel op de registers van aangegeven lijken in de gemeente Giessendam van 1767 tot 1811.

Doopboek van **Giessenoudekerk** en **Peursum** van 1739 tot 1812.

Register der gedoopte kinderen in de gemeente van Giessendam en **Neder Hardinxveld** beginnende met het jaar 1796 tot 1811.

Giessenoudekerk, verklaringen van huwelijken beginnende met 1739 en eindigende met 1787.

Giessenoudekerk, verklaringen van huwelijken van 1788 tot 1805.

Giessendam, verklaringen van huwelijken van 1767 tot 1805.

Trouwboek van **Giessenoudekerk** en **Peursum** van 1739 tot 1809.

Trouwboek van **Giessenoudekerk** van 1796 tot 1812.

Trouwboek van Giessendam van 1795 tot 1812.

GIESSENNIEUWKERK.

Doopboek van 1773 tot en met 1812.

Register van overledenen tevens grafboek van 1775 tot 1803.

Trouwboek van 1672 tot 1812.

GIETEN.

In het archief dezer gemeente komen voor, afkomstig van de Gereformeerde gemeente alhier:

Een doop-, lidmaten- en trouwboek tevens inhoudende een naamlijst van begravenen.

De naamlijst der geboorten beginnende 15 Mei 1718 tot 6 Oct. 1798;

de naamlijst der begravenen beginnende 11 Mei 1710 tot 25 November 1721 en van 1733 tot en met 5 Mei 1739;

de naamlijst der gehuwden beginnende 8 Febr. 1733 tot 13 Mei 1798.

Dit register houdt tevens in een naamlijst der predikanten te Gieten van 1598—1751.

Een doopboek van 2 Dec. 1798—5 Jan. 1812.

Een protocol op het recht van successie (te beschouwen als register van overledenen) voor den scholtus Braams van Gieten, als gelast met de Directie over het invorderen van genoemde successie in het district **Oostermeer,** beginnende met 1 Januari 1806 en eindigende 16 Mei 1811.

GILZE EN RIJEN.

Aanwezig:

Een doodenlijst 1743—1775.

Een doopregister van de Hervormde gemeente van Gilze 1645—1810.

Een idem van de Roomsch Katholieke gemeente van Gilze 1677—1781.

Een idem idem 1782—1810.

Een trouwregister van Gilze voor de wet 1648—1799.

Een idem idem 1799—1810.

Een idem voor de kerk 1705—1808.

Een begrafenisboek van Gilze 1717—1721.

Een idem idem van 1747—1748.

Een begrafenisregister idem 1762—1771.

Een idem idem 1747—1748.

Een idem idem 1772—1779.

Een idem idem 1780—1788.

Een idem idem 1789—1800.

Een idem idem 1801—1806.

Een idem idem 1806—1810.

Een idem idem (successie) 1806—1810.

Een doopregister van Rijen 1619—1641.

Een idem idem 1642—1680.

Een idem idem 1680—1730.

Een idem idem 1731—1779.

Een idem idem 1780—1810.

Een trouwregister 1642—1672.

Een idem idem 1690—1730 vervat in het doopregister van 1680—1730.

Een begrafenisregister bevattende twee aanteekeningslijsten 1783—1806. De overige begravenissen van Rijen tot 1810 kunnen worden opgespoord uit het register der successie voornoemd.

Alphabetische tafel op het begrafenisregister 1762—1810.

GINNEKEN EN BAVEL.

Doopregisters der Roomsch Katholieke gemeente van Ginneken van 1626—1646.

Idem van 1647—1737.

Idem van 1738—1782.

Idem van 1783—1810.

Trouwregisters der Roomsch Katholieke gemeente van Ginneken van 1660—1680.

Idem van 1681—1710.

Idem van 1691—1758.

Idem van 1722—1765.

Idem van 1766—1798.

Doodregisters der Roomsch Katholieke gemeente van Ginneken van 1748—1795.

Idem van 1777—1810.

Doopregisters der Roomsch Katholieke gemeente te Bavel van 1614—1632.

Idem van 1633—1648.

Idem van 1648—1730.

Idem van 1733—1796.

Idem van 1797—1810.

Trouwregisters der Roomsch Katholieke gemeente te Bavel van 1614—1632.

Idem van 1633—1648.

Idem van 1650—1796,

Idem van 1797—1809.

Idem van 1798—1809.

Doodregisters der Roomsch Katholieke gemeente te Bavel van 1614--1632.

Idem van 1633—1648.

Idem van 1650—1662.

Idem van 1762—1797.

Idem van 1798—1810.

Doopregisters der Gereformeerde gemeente te Ginneken van 1660—1710.

Idem van 1748—1810.

Trouwregisters der Gereformeerde gemeente te Ginneken van 1766—1776.

Idem van 1759—1809.

Doodregisters der Gereformeerde gemeente te Ginneken van 1797—1805.

Idem van 1806—1810.

GOEDEREEDE.

De aanwezige oude kerk- en andere registers, berustende in het archief der gemeenten Goedereede en **Stellendam** zijn:

Doopboek der Hervormden van Goedereede van 26 Mei 1658—23 Juni 1675.

Doopboek der Hervormden van Goedereede van 9 December 1676—6 Juni 1704.

Idem van 14 September 1704—21 April 1709.

Idem van 28 April 1709—11 October 1716.

Idem van 19 Februari 1719—30 November 1721.

Idem van 7 December 1721—19 Januari 1811.

Sedert 15 Juni 1792 met aanteekening van den dag van geboorte.

Een doopakte van 20 Maart 1718.

Registers van trouwen in de kerk van 26 April 1666—26 April 1704.

Idem van 28 April 1709—18 December 1718.

Idem van 11 Mei 1736—8 Mei 1795.

Kopie trouwboeken (kerkelijk) van 26 April 1666—26 April 1704.

Idem van 28 April 1709—8 Mei 1795.

Registers van huwelijken, gesloten voor burgemeesters en schepenen van 28 April 1673—12 November 1767.

Idem van 6 Februari 1768—23 Augustus 1792.

Idem van 16 October 1795—21 November 1811.

Register van aangebrachte goederen, den 20sten penning voor de collaterale successie subject, ingevolge ordonnantie van 29 Januari 1659, van 20 Mei 1659—9 September 1734. Hierachter volgt: Register van het recht van het middel op het trouwen en begraven, ingevolge ordonnantie van de Staten van Holland van 26 October 1695, loopende van 18 November 1695—11 November 1754.

Recht op het trouwen: van 26 Maart 1755—2 September 1803

Idem van 19 April 1804—29 December 1805.

Recht op het begraven: van 12 April 1755—28 December 1803.

Idem van 6 Januari 1804—25 December 1805.

Hierachter volgt register van aangegeven lijken der stede van Goedereede, 23 Januari 1806—31 December 1811.

Huwelijks-proclamatiën van 1680—1811.

Aanvragen tot het aangeven van huwelijken 1806—1811.

Consenten als voren 1799—1811.

Register van begraven lijken 23 Januari 1806—31 December 1811.

Biljetten van aangifte van overlijden 1806—1811.

Permissiebiljetten tot begraven 1811.

GOES (1).

Register der begravingen in de Groote-kerk of op het onmiddelijk grenzend kerkhof.

Onder de benaming begrafenisboeken worden in ons archief een achttal folianten gevonden, die als registers van de dooden moeten gelden, maar verre van nauwkeurig zijn.

(1) Zie omtrent de kerkregisters dezer gemeente de IVde jaargang van dit tijdschrift, blz. 117.

I loopt van 1580 tot 1679.
II idem 1680 tot 1729.
III idem 1730 tot 1752.
IV idem 1753 tot 1770.
V idem 1771 tot 1785.
VI idem 1786 tot 1800.
VII idem 1800 tot 1810.
VIII is eene copie van de rekening van 1797 en 1798.

Registers der Roomsch Katholieke kerk.

De registers der gestorvenen van deze gemeente zijn mede zeer onvolledig. In een klein kwarto boek, dat de aanteekeningen der gedoopten en huwelijken bevat, komt achteraan een register der dooden 1665—1675 met het opschrift «Beate mortui qui in Domino moriuntur».

Het aantal is niet groot wat vrij natuurlijk is, als als men in aanmerking neemt, dat de gemeente toen ook betrekkelijk zeer klein was, wat ook bevestigd wordt door eene aanteekening omtrent het jaar 1675 als zijnde toen niet een ratione potens gestorven.

De doopboeken in der tijd uit de Hervormde kerk ten raadhuize overgebracht zijn vijf in getal en beginnen met 1615.

I van 1615 tot 1671.
II van 1671 tot 1714.
III van 1714 tot 1768.
IV van 1768 tot 1801.
V van 1802 tot 1810.

Staat der gedoopten in de Nederduitsche Hervormde gemeente, conform het doopboek door de bedienaars van den godsdienst voor eigen liefhebberij aangelegd en den Maire aangeboden den 19 Januari 1813 bij schrijven (geteekend) G. Blaaubeen.

Van de Doopsgezinde gemeente is een aanteekenboek dat kennelijk in later tijd geschreven is, waarin de geboorte van gemeenteleden wordt vermeld.

Men zie daarvan bij trouwboeken.

Van de Waalsche gemeente is een doopboek beginnende met 1734 tot 1810.

Als men in aanmerking neemt dat de Waalsche gemeente hier reeds in 1661 gevestigd werd, is het zeker vreemd dat geenerlei aanteekening der gedoopten in die gemeente voor 1734 wordt gevonden.

Van de Roomsch Katholieke gemeente zijn twee doopboeken vrij verward en onvolledig over de jaren 1665—1810.

In het eerste vindt men eerst de gedoopten van 1665 tot 1705, dan een register van gehuwden Matrimonio Juncti van 1665 tot 1705, dan volgen weder de gedoopten van 1705 tot 1714. Hetzelfde boek bevat ook een lijst van de Anni Versaria van 1677 tot 1709 (men zie hiervan bij begrafenisboeken) en eindelijk een register van overledenen van 1666—1675.

Het tweede boek heeft tot opschrift «Liber baptissates pastoratiis sivitatis Goesanea» beginnende met 1714. In datzelfde boek vindt men ook een «Liber conjugatorium» van 1715 tot 1810 en eene lijst van overledenen, maar de aanteekeningen van 1675 tot 1724 ontbreken.

Een Luthersche gemeente is te Goes nooit geweest, toch waren er Lutherschen in de stad en omstreken, die echter hunne kinderen in de Hervormde-kerk lieten doopen.

Registers van personen in de Hervormde kerk te Goes getrouwd of alleen ondertrouwd.

I loopende van 1593 tot 1625.
II idem 1626 tot Februari 1665.
III idem Februari 1665 tot December 1755.
IV idem 1756 tot 1810.

Registers van gehuwden in de Roomsch Katholieke kerk te Goes.

I loopende van 1665 tot 1713.
II idem 1714 tot 1810.

Register van de Waalsche gemeente. Register des fiancailles et des mariages van 1734 tot 1810.

Van de doopsgezinde gemeente zijn geen registers aanwezig.

GOIRLE.

De oude kerkregisters, op het gemeentehuis berustende zijn:

Doopboeken der Roomsch Katholieke gemeente, loopende van 1640 tot en met 1810, bevattende tevens de kerkelijke huwelijken dier gemeente over die jaren alsmede de overlijdens loopende van 1736 tot 1793.

Een kosters-begrafenisregister loopende van 1730 tot en met 1810.

GORINCHEM.

Doopboeken der Gereformeerde kerk van 31 October 1619 tot en met 2 Februari 1812, met alphabetisch register.

Doopboek der Roomsch Katholieke kerk van 12 Januari 1724 tot en met 1 Februari 1812 met alphabetisch register.

Doopboek der Luthersche kerk van 9 September 1766 tot en met 30 Januari 1812, met alphabetisch register.

Doopboek der Waalsche kerk van 1686—1810, met alphabetisch register.

Doopboek der Jansenisten van 9 Augustus 1694 tot en met 12 Juni 1794, met alphabetisch register.

Geboorteregister der Israëliten van 14 Januari 1787 tot en met 15 December 1810.

Trouwboek der Gereformeerde kerk van 1590—1630 en van 1615—1795 met alphabetisch register.

Trouwboek van den magistraat van 1583 tot en met 28 September 1794 en van 28 Juni 1795 tot en met 25 December 1811 met alphabetisch register.

Trouwboek van den magistraat van 1583—1636 met alphabetisch register.

Trouwboek der Roomsch Katholieke kerk van 14 Maart 1724 tot en met 2 Februari 1812 met alphabetisch register.

Trouwboek der Waalsche kerk van 1686—1769 en van 1788—1794, met alphabetisch register.

Trouwboek der Jansenisten van 8 Mei 1695 tot en met 10 Mei 1797, met alphabetisch register.

Register van huwelijks-proclamatiën van 20 Juni 1686 tot en met 15 April 1795, van 15 April 1803 tot en met 6 Augustus 1809 en van 20 Augustus 1809 tot en met 29 December 1811.

Collecte registers van trouwen en begraven van 1725—1779 en van 1779 tot en met 12 December 1805.

Register van begraven op het kerkhof van 1654 tot 1812, met alphabetisch register.

Register van begraven in de Groote-kerk van 1690 tot en met 5 September 1785 en van 17 Juli 1785 tot en met 26 Januari 1812, met alphabetisch register.

Overlijdens-register der Israëliten van 13 Juni 1803 tot en met 23 Februari 1814.

Register van het aannemen van geslachtsnamen door Israëliten in het jaar 1811.

GORSSEL.

Doopboek van de Hervormde kerk te Gorssel van 19 April 1619 tot 3 October 1733.

Idem van 19 Januari 1772 tot 17 October 1811.

Register van voltrokken huwelijken in de Hervormde kerk te Gorssel van 11 Januari 1772 tot 24 Mei 1818.

Doopboek van de Hervormde kerk te **Almen** van 1 Januari 1707 tot 15 December 1771 (in duplo).

Idem van 16 October 1771 tot 10 Augustus 1811.

Register van overledenen van de Hervormde kerk te **Almen** van Maart 1742 tot 12 Maart 1810.

Idem van 8 Mei 1810 tot 19 September 1811.

Register van voltrokken huwelijken in de Hervormde kerk te **Almen** van Januari 1707 tot November 1771.

Idem van 1 Januari 1772 tot 16 December 1810.

Lidmatenboek van de Hervormde gemeente te **Almen** van 12 April 1707 tot 29 December 1771.

GOUDERAK.

In het archief dezer gemeente zijn de navolgende registers aanwezig:

Aanteekening der ondertrouwde en getrouwde personen 10 Januari 1659 tot 2 Maart 1675.

Register of lijsten der personen die na vertooning van behoorlijk vertoog van buiten komende in den heiligen echt zijn bevestigd Mei 1659 tot 13 December 1671.

Huwelijks-proclamatiën November 1802 tot April 1805.

Aangevingen om in ondertrouw opgenomen te worden 1806 tot 15 Juni 1811 in één band.

Register van doopen in de kerk van Gouderak 1 December 1658 tot 1 October 1685.

Doopboek van Gouderak 1 December 1658 tot 19 December 1773.

Trouwboek van 14 Januari 1774 tot 22 Maart 1807 en doopboek van 9 Januari 1774 tot 28 December 1806 in één band.

Doopboek van 4 Januari 1807 tot 2 Februari 1812.

Trouwboek van 9 Februari 1659 tot 3 December 1773.

Trouwboek voor schout en schepenen van Gouderak 28 Juli 1693 tot 30 Juni 1811.

Begrafenisboek van de kerk van Gouderak volgens ordonnantie van schout en gerechte van 9 Juli 1658 loopende van 30 September 1658 tot 22 November 1694.

Alsvoren loopende van 6 Februari 1695 tot 22 December 1751.

Notitie of aanteekening der dooden in den ambachte van Gouderak van 3 Januari 1702 tot 15 December 1778.

Registers van ontvang wegens het recht van trouwen en begraven loopende van 10 April 1740 tot 30 November 1771.

Van 31 Januari 1772 tot 30 December 1795.

Registers van ontvang van 3 Januari 1800 tot 28 December 1805 (begraven).

Register van aangeving van lijken over 1806 tot 1811.

Middel op het trouwen 7 Februari 1800 tot 18 October 1805.

Register van diegenen die zich ter secretarie van Gouderak in aanteekening hebben aangegeven van 28 November 1805 tot 10 Mei 1811, deze 3 laatsten in één band.

GOUDRIAAN.

In het archief dezer gemeente zijn aanwezig:
Een trouwboek van 1715—1811.
De huwelijksgeboden van 1614—1794.
Een doopboek van 1613—1811.
Een begrafenisboek van 1725—1798.

GOUDSWAARD.

Een doopregister van 1641—1662 (een band).
Een idem 1663—1689 idem.
Een idem 1690—1709 idem.
Een idem 1724—1779 idem.
Een trouwregister van 1742—1799 idem.
Een idem 1800—1805 idem.
Een begraafregister van 1719—1742.

(Wordt vervolgd).

Bijdrage tot de genealogie van de familie Andres.

In het midden der vorige eeuw vestigden zich te 's-Gravenhage de kinderen van Frederik Andres, wellicht ook hun vader.

Zij kwamen uit het Weilburgsche.

Hoewel deze familie voor eenige jaren in de mannelijke lijn is uitgestorven, is het aantal familieleden dat daaruit in de vrouwelijke lijn is voortgesproten vrij talrijk. Een overzicht daarvan volgt hieronder.

I. Frederik Andres, voornoemd, voerde tot wapen: in blauw drie zwanen, 2 en 1. Helmteeken: twee staande kinderen.

Hij was de vader van onderstaande zeven kinderen:

1°. Johannes Jacobus Fredericus Andres, volgt onder II.

2°. Maria Catharina Andres, geboren in Weilburg, overleden te 's-Gravenhage 21 November 1804, aldaar gehuwd 5 November 1775 met Johan Andries Medenbach, geboren te Dillenburg, overleden te 's-Gravenhage 1 April 1820 (Zie hunne nakomelingen bijlage I).

3°. N. N. Andres, echtgenoote van N. N. Morgenstern (Zie hunne nakomelingen bijlage II).

4°. Philip Jacob Andres, volgt onder II*bis*.

5°. Christina Juliana Andres, echtgenoote van Christoffel Jacob Pfister, ouders van Julie Pfister en van Louise Jacqueline Pfister, geboren in Juni 1783, overleden te Ixelles 16 October 1829, gehuwd eerst met Guillaume Herbert Castanjen, daarna met Jean Hutter.

6°. Wilhelm Christiaan Andres.

7°. Hendrik Lodewijk Andres, geboren in 1735, overleden te 's-Gravenhage 9 April 1799, uit zijn in 1759 gesloten huwelijk met C. E. J. Kopp, één zoon nalatende.

II. Johannes Jacobus Fredericus Andres, geboren te Herlisheim 10 Juni 1727, overleden te 's-Gravenhage 1 Februari 1787, huwde aldaar 4 Mei 1755 Helena Sophia Bernadina Greefraats, geboren te Lunen 28 Mei 1730. Uit dit huwelijk sproten veertien kinderen, waarvan er vijf, respectievelijk geboren in 1761, 1762, 1763, 1767 en 1769 jong overleden. De overigen waren:

1°. Willemina Andres, geboren te 's-Gravenhage 9 Februari 1756, overleden 22 April 1835, gehuwd met N. Jocardi en daarbij moeder van Theodora Jocardi en van Sophia Henriette Jocardi, geboren te Amsterdam in 1787, overleden te Voorburg 4 April 1862.

2°. Johannes Coenradus Andres, volgt onder III.

3°. Christina Andres, geboren te 's-Gravenhage 9 Januari 1759.

4°. Johannes Andres, geboren te 's-Gravenhage 29 Augustus 1760, sedert 1791 chirurgijn-majoor in het regiment Wurtemberg, in 1801 naar Indië vertrokken en in 1823 overleden.

5°. Lea Andres, geboren te 's-Gravenhage 4 April 1764, overleden te Heusden in 1837, na driemalen gehuwd te zijn geweest. Eerst trouwde zij in 1790 met Christiaan Sigismund Kreytsig (1), ritmeester in het regiment lichte dragonders, gesneuveld bij Waterloo 18 Juni 1815, daarna met N. Smit, vervolgens met Hubert Johannes Blommaert.

6°. Rachel Andres, tweeling met voorgaande, overleden te Leeuwarden 16 Januari 1841, echtgenoote van Arie Hakman, geboren in 1763, overleden te Voorburg 22 Maart 1820 (Zie hunne nakomelingen bijlage III).

7°. Jacob Andres, volgt onder III*bis*.

8°. Frederik Andres, volgt onder III*ter*.

9°. Philip Andres, geboren te 's-Gravenhage 1 September 1771, kinderloos overleden.

III. Johannes Coenradus Andres, geboren te 's-Gravenhage 8 Juni 1757, overleden te Woerden 5 Mei 1824, studeerde te Göttingen in de theologie, werd 28 November 1783 Luthersch predikant te Winschoten, 17 October 1784 te Woerden en in 1795 lid van de regeering dier stad. Hij ontving een groot aantal beroepen, als naar Leeuwarden (1788), Edam (1788), Arnhem (1794), Zierikzee (1794), Edam (1807), Purmerend (1808) en Amersfoort (1809), doch bedankte (2).

Hij is tweemalen gehuwd geweest. Eerst huwde hij te Amsterdam 4 Juli 1784 met Johanna Catharina Zielkens, geboren aldaar 5 Juli 1764, overleden te Woerden 18 Maart 1815, dochter van Gottlief (3) en Christina Franke, die hem negen kinderen schonk.

---

(1) Zie Bosscha, *Nederl. heldendaden te land*, III, blz. 379, 638.

(2) Zie A. J. van der Aa, *Biographisch Woordenboek*.

(3) Gottlief Zielkens en diens tweelingbroeder Gottfried werden gedoopt te Rügenwalde 10 November 1722 en waren kinderen van Heinrich Zielkens (ook Zielke en Zülcke gespeld) en Anna Catharina Brandhoff.

Gottlief was koopvaardijkapitein en overleed te Amsterdam in 1787. Zijne echtgenoote Christina Franke, geboren te Amsterdam in 1732, overleden te Woerden in Juli 1806, was dochter van Jan Harme Franke en Johanna Blom. Uit hun huwelijk sproot behalve bovengenoemde Johanna Catharina, een zoon Hendrik Zielkens, kapitein bij de gewapende burgerwacht te Amsterdam, aldaar overleden 3 Januari 1803, uit zijn huwelijk met Catharina Elizabeth Zur Mühlen (overleden te Amsterdam in November 1832) eene dochter nalatende:

Christina Barendina Zielkens, geboren te Amsterdam 9 Juli 1792, overleden aldaar 7 Juli 1878, eerst gehuwd met N. N. Nosse, daarna met Daniel Hissink, geboren in 1788, overleden te Amsterdam 25 November 1852.

Uit het eerste huwelijk van C. B. Zielkens sproot J. J. Nosse, geboren te Amsterdam, overleden te 's-Gravenhage in 1866, gehuwd met A. M. Mertens, aldaar nog in leven. Uit het tweede:

1°. Daniel Hissink, geboren te Amsterdam 11 Juli 1817, overleden te Padang.

Daarna hertrouwde hij in 1816 met Maria Cannenburg, geboren in 1763, kinderloos overleden te Woerden 13 Augustus 1833. De kinderen uit het eerste huwelijk waren:

1°. Christina Andres, geboren te Amsterdam 12 September 1787, overleden te Woerden 11 Augustus 1817, aldaar gehuwd 29 December 1813 met Dr. Izaak de Brauw, geneesheer en burgemeester te Woerden, geboren te 's-Hertogenbosch 10 November 1784, overleden te Amsterdam 17 Februari 1871, zoon van den luitenant-generaal Cornelis de Brauw en van Alida Charlotte Albertine Paris (1).

2°. Helena Sophia Bernadina Andres, geboren te Woerden 17 Juli 1789, overleden te Gorinchem 8 Januari 1831, gehuwd te Woerden 8 Juni 1813 met Cornelis Gerardus Boonzajer, notaris te Gorinchem, aldaar geboren 15 Augustus 1788 en overleden 4 April 1863, zoon van Mr. Cornelis Boonzajer en van Johanna Cornelia van Appeltere (2).

3°. Catharina Elizabeth Andres, geboren te Woerden 30 Juli 1791, aldaar overleden 7 Augustus 1806.

4°. Jacob Frederik Andres, geboren te Woerden 1 Augustus 1793, overleden 9 Augustus d. a. v.

5°. Frederik Andres, geboren te Woerden 21 Juni 1794.

6°. Henriette Elizabeth Andres, geboren te Woerden 11 Juni 1797, overleden te Gorinchem 1 Augustus 1843.

7°. Hendrik Andres, geboren te Woerden 30 Mei 1798, jong overleden.

8°. Jan Jacob Frederik Andres, geboren te Woerden 16 Maart 1800, overleden te Vlissingen 26 November 1822.

9°. Hendrik Zielkens Andres, geboren te Woerden 3 Maart 1803, aldaar jong overleden.

2°. Henriette Catharina Hissink, geboren te Amsterdam 3 Juli 1818.
3°. Jan Willem Hissink, geboren te Amsterdam 21 November 1819, gehuwd 5 Augustus 1857 met H. Tromp.
4°. Hendrik Hissink, geboren te Amsterdam 2 April 1821, aldaar overleden 6 September 1855.
5°. Christina Aletta Hissink, geboren te Amsterdam 19 October 1822, aldaar overleden 9 April 1861.
6°. Catharina Geertruid Hissink, geboren te Amsterdam 6 Maart 1824, gehuwd 26 Maart 1863 met A. de Wit.
7°. Rutgert Hissink, geboren te Amsterdam 14 October 1825, overleden te Batavia in 1877.
8°. Johanna Jacoba Hissink, geboren te Amsterdam 25 Juni 1827, gehuwd te Soerabaya 3 Februari 1854 met J. Vreede Cz.

(1) Zie Vorsterman van Oyen, *Stam- en Wapenboek*. Art. de Brauw, en Rietstap, *Wapenboek van den Nederlandschen Adel*. Art. de Brauw.

(2) Zie *Algem. Nederlandsch Familieblad* V Jaargang, 1888, blz. 303.

III*bis*. Jacob Andres, zoon van Johannes Jacobus Fredericus Andres en Helena Sophia Bernadina Greefraats, geboren te 's-Gravenhage 23 Februari 1766, overleden aldaar 26 April 1835, werd 25 Maart 1798 door het Uitvoerend Bewind der Bataafsche Republiek benoemd tot 1ste luitenant bij de compagnie fuseliers te 's-Gravenhage.

Hij huwde te Delft 29 Mei 1796 met Sophia Josina Heys, dochter van Jacob en Johanna Knecter, overleden te Rotterdam 26 October 1810.

Uit hun huwelijk sproten drie kinderen:

1°. Elizabeth Helena Andres, geboren te Delft 13 Januari 1799, overleden te Rotterdam 19 Juni 1860, aldaar gehuwd 12 Juli 1820 met Arie Barto.

2°. Hendrik Andres, in Indië overleden, en

3°. Jacob Frederik Andres, volgt onder IV.

IV. Jacob Frederik Andres, geboren te Delft 26 Juni 1804, biljartfabrikant te 's-Gravenhage, overleden aldaar 31 October 1872.

Hij was twee malen gehuwd; eerst met Johanna Christina Appelman, geboren te 's-Gravenhage 1 Maart 1807, aldaar overleden in Januari 1865, dochter van Mathijs Appelman en Rijkje Donker. Daarna hertrouwde hij met Mina Kamphuis, geboren in 1825, overleden te Arnhem 4 October 1883.

Uit het eerste huwelijk sproten twee kinderen:

1°. Christina Johanna Andres, geboren te 's-Gravenhage 12 Mei 1831, aldaar gehuwd 19 November 1857 met Johannes Franciskus Antonius Burgers.

2°. Frederik Johannes Andres, geboren te 's-Gravenhage in 1843, aldaar in 1853 overleden.

III*ter*. Frederik Andres, zoon van Johannes Jacobus Fredericus Andres en van Helena Sophia Bernadina Greefraats, geboren te 's-Gravenhage 24 Februari 1766, overleden te Woerden 27 Maart 1826, liet bij zijne echtgenoote Geertruida Blom eene dochter na, Johanna Coenradina Andres, geboren te Woerden 9 October 1799, thans nog te Utrecht woonachtig.

Zij is twee malen gehuwd geweest.

Eerst huwde zij te Woerden 10 Juli 1818 met Gijsbert Dirks van 't Riet, burgemeester van Kockengen, daarna hertrouwde zij te Woerden 4 Augustus 1836 met Wouterus Adrianus van Zijst, notaris aldaar (1).

---

(1) Uit het tweede huwelijk sproten vier kinderen:
1°. Cornelis Johannes Carolus van Zijst, geboren te Woerden 22 September 1836, overleden te Utrecht 16 November 1854.
2°. Hermina Geertruida Frederika van Zijst, geboren te Woerden 7 November 1837, aldaar overleden omtrent 1862.
3°. Catharina Elizabeth Cornelia van Zijst, geboren te Woerden 6 Februari 1839, overleden te Utrecht in 1878, gehuwd met J. A. W. Uylenberg.

11*bis*. Philip Jacob Andres, geboren vóór 1736, sterft te Arnhem vóór 1778, zoon van Frederik Andres voornoemd, had bij zijne echtgenoote Geertruida Hendrika Holtkamp, geboren in 1733, overleden te Arnhem 5 Mei 1803, vijf kinderen:

1°. Roelof Andres, volgt onder III.

2°. Sophia Johanna Andres, geboren te Arnhem in 1767, overleden te Boxtel 9 Maart 1830, echtgenoote van Mr. George de Back, geboren in 1746, overleden te Boxtel 29 Februari 1828 (1).

3°. Juliana Catharina Elizabeth Andres, geboren te Arnhem 3 Mei 1777, overleden te Ginneken 7 April 1854, gehuwd te Arnhem 10 Juni 1801 met Gerardus Jonckheer, officier der kurassiers, geboren te Rotterdam 6 December 1776, overleden in Rusland in 1812, zoon van Gerardus Jonckheer en van Antoinette van der Horst (2).

4°. Gerrit Hendrik Andres, geboren in 1775, in Maart 1803 gehuwd met A. H. van der Dussen en 5 September 1805 te Arnhem overleden.

5°. Philip Jacob Andres, te Arnhem 24 Juni 1802 ondertrouwd met Louise Christina Mallinckrodt, en te 's-Gravenhage overleden.

III. Roelof Andres, geboren te Arnhem 18 October 1761, expediteur aldaar, overleed er 26 September 1807. Hij was aldaar in November 1788 gehuwd met Maria Josina van Embden, geboren te Arnhem 4 Juli 1769, overleden aldaar 5 October 1811, dochter van Gerrit Jan van Embden en van Maria de Winter (zie bijlage IV).

Uit hun huwelijk sproten vier kinderen:

1°. Philip Jacob Andres, geboren te Arnhem 12 Juli 1789, lid van den gemeenteraad aldaar, overleed aldaar kinderloos 31 Augustus 1834.

Hij was er 20 Maart 1816 gehuwd met Petronella van der Dussen, geboren te Arnhem 25 November 1784, aldaar overleden 18 September 1865, dochter van Fredrik van der Dussen en van Margaretha Ganderheiden.

2°. Maria Andres, gedoopt te Arnhem 26 Augustus 1792, aldaar overleden 21 April 1862.

3°. Gerrit Hendrik Andres, geboren te Arnhem 29 Mei 1795, lid der Provinciale Staten van Gelderland, lid van den gemeenteraad en wethouder te Arnhem, ridder der orde van den Nederlandschen Leeuw, overleed aldaar als het laatste mannelijke lid van dezen tak der familie Andres 20 November 1877.

Hij was te Didam 4 October 1821 gehuwd met zijne volle nicht Margaretha Anna van Embden, geboren te Arnhem 30 Maart 1794, aldaar overleden 5 Februari 1873, dochter van Jan van Embden en van Sybilla Mos.

Uit dit huwelijk sproten geene kinderen. Na het overlijden van Gerrit Hendrik Andres, heeft Gerrit Hendrik van Embden (zie bijlage IV), naar zijn oudoom genoemd, vergunning bekomen de naam van Andres bij den zijnen te voegen en zich voortaan te noemen van Embden Andres.

4°. Gerharda Johanna Andres, geboren te Arnhem 23 Mei 1799, aldaar overleden 29 September 1881, aldaar gehuwd 19 Augustus 1818 met Johannes Wilhelmus Schmitz, kapitein bij de afdeeling grenadiers, op 10 September 1836 benoemd tot majoor, gepensionneerd in 1840.

Hij was ridder der Militaire Willemsorde en van het Legioen van Eer, gerechtigd tot het dragen van het Metalen Kruis (1).

4°. Mr. Jan Godfried Adriaan van Zijst, geboren te Woerden 12 Augustus 1842, griffier bij het kantongerecht te Amersfoort, gehuwd met H. F. Cochius, dochter van majoor Simon Johannes en Lucia Philippina Freher.

(1) Uit dit huwelijk sproten vier kinderen:

1°. Cornelia Elizabeth de Back, overleden te Breda 18 April 1844, gehuwd eerst met Hendrik Alexander Krieger, waaruit een zoon Jan Krieger de Back; daarna te 's-Gravenhage 21 Maart 1838 met Anselme Louis Joseph Morel de Tangry, luitenant-kolonel der cavalerie van het Indische leger, weduwnaar van M. M. P. V. J. Cambry.

2°. Geertruida Jacoba de Back, geboren te Arnhem 1 Mei 1798, aldaar overleden 14 Mei 1885, gehuwd te St. Oedenrode 7 Augustus 1816 met Jan de Jong, burgemeester en notaris te Oirschot, geboren te Oirschot 26 Augustus 1788, overleden aldaar 25 Juni 1855 (zie A. A. Vorsterman van Oyen, *Stam- en Wapenboek*. Art. de Josselin de Jong).

3°. Christina Catharina de Back, ongehuwd overleden te Rotterdam.

4°. Henriette Johanna de Back, eerst gehuwd met Everardus Paulus van Teylingen Thielen, ontvanger der registratie te St. Oedenrode, overleden 25 Juli 1838, daarna met J. de Smet.

(2) Zie Vorsterman van Oyen, *Stam- en Wapenboek*. Art. Jonckheer.

(1) Uit dit huwelijk sproten drie kinderen:

1°. Maria Josina Schmitz, geboren te Antwerpen 19 Juni 1819, gehuwd te Arnhem 1 Mei 1846 met Henry Philip Arkenbout Schokker, kapitein ter zee, geboren te Vlissingen 24 Januari 1811, overleden te 's-Gravenhage 20 December 1859, zoon van Arie Arkenbout Schokker en Ann Perrymann. Zij waren ouders van:

a. Arie Eduard Arkenbout Schokker, officier der Marine, geboren te Nieuwediep 16 Maart 1847, gehuwd te Rotterdam 5 Augustus 1880 met Francina Georgina Hoynck van Papendrecht, geboren te Rotterdam 21 Mei 1857, dochter van John Cornelis en van Francina Hudig (zie *Stam- en Wapenboek*. Art. Hoynck van Papendrecht).

b. Jan Willem Arkenbout Schokker, geboren te Nieuwediep 26 November 1849, overleden te Soerabaya.

c. Ann Louisa Arkenbout Schokker, geboren te Arnhem 16 Augustus 1857.

2°. Roelof Schmitz, geboren te Antwerpen 15 September 1822, overleden te Arnhem in Juli 1848.

3°. Maria Johanna Christina Schmitz, geboren 21 December 1829 gehuwd 15 Juli 1852 met Hendrik Hermanus Reyers, geboren te Arnhem 6 Juli 1827, zoon van Zeger Reinier Allardus

Behalve bovenvermelde leden der familie Andres, vestigde zich in het laatst der vorige eeuw Johan Philip Andres in ons land.

Hij was geboren te Kirn bij Creuznach in 1763, werd 18 Maart 1794 poorter van Amsterdam, was lakenkooper aldaar en overleed er 11 Februari 1832.

Uit zijn huwelijk met Geertruy van Elwe, overleden in Juni 1820, liet hij éene dochter na, Philippina Geertruida Andres, geboren te Amsterdam 30 Juni 1804, overleden aldaar 23 Februari 1840, aldaar gehuwd 19 Juni 1823 met Jan Hendrik Maschaupt.

In 1867 vestigde zich te Rotterdam Jacob Ludwig Andres, geboren te Basel, zoon van Johann Jacob Andres en van Maria Magdalena Naegeli, geboren in 1818, overleden te Basel 6 December 1888. Hij werd aldaar lid der firma Chabot en Andres, en huwde er in 1878 met Maria van Ravesteyn, geboren te Rotterdam 24 Juni 1847, dochter van Adriaan Hendrik en van Maria Helderman, uit welk huwelijk o. a. twee zoons, geboren te Rotterdam 24 Januari 1879 en 25 Mei 1880.

Nog vond ik vermeld: Anna Sophia Andres, echtgenoote van H. Saur Jr., op 10 September 1851 te Amsterdam bevallen van eene dochter.

Bijlage I.

I. Johan Andries Medenbach en Maria Catharina Andres bovenvermeld, lieten vijf kinderen na:

1°. Julie Philippine Medenbach, overleden te 's-Gravenhage 25 November 1854; uit haar huwelijk met Gerrit Rijsdijk van den Heuvel, overleden 24 Augustus 1828, sproot een zoon Jan, geboren in 1799, overleden 5 Juli 1826.

2°. Elizabeth Henriette Medenbach, echtgenoote van Jan Frederik Gaillard, en daarbij moeder van:

a. Charles Gaillard.

b. Antoine Gaillard (1), gehuwd met Maria Antoinette van der Ven, ouders van Henriette Gaillard (2) en Marinus Gaillard.

c. Constance Gaillard.

d. Julie Gaillard, gehuwd met van Esse.

e. Justine Anne Marguérite Gaillard, geboren te 's-Gravenhage 26 Juni 1814, echtgenoote van Constantinus Joan Ninck Block, geboren te 's-Gravenhage 4 Februari 1815.

f. Jan Frederik Gaillard, geboren in 1819, overleden 9 April 1839.

3°. Willem Antonie Medenbach, volgt onder II.

4°. Catharina Louisa Medenbach, geboren te 's-Gravenhage in 1785, overleden aldaar 22 Augustus 1843, gehuwd 30 April 1809 met Antonie Blom en daarbij moeder van twee kinderen Jan Antoine Blom en Antoinette Blom gehuwd met van der Trappen.

5°. Maria Johanna Medenbach, geboren te 's-Gravenhage 6 Augustus 1790, aldaar overleden 13 Juli 1858, er gehuwd 8 Januari 1817 met haren neef Adrien Frederic Bron (zie bijlage II).

II. Willem Antonie Medenbach, commies bij de administratie der posterijen, geboren te 's-Gravenhage 12 December 1779, aldaar overleden 24 December 1830, huwde aldaar 16 Maart 1806 met zijne nicht Julie Bron, geboren te 's-Gravenhage 31 December 1783, overleden aldaar 12 Januari 1864, dochter van J. F. Bron en Philippina Morgenstern (zie bijlage II).

Uit dit huwelijk sproten:

1°. Jean Cato André Medenbach, volgt onder III.

2°. Philippine Jeane Françoise Medenbach, geboren te 's-Gravenhage in 1808, overleden in Indië 27 November 1843, gehuwd te Buitenzorg 4 April 1842 met Dr. Justus Karel Hasskarl, directeur van 's lands plantentuin, ridder der orde van den Nederlandschen Leeuw en van die der Eikekroon.

3°. Julie Medenbach, geboren te Amsterdam.

4°. Jeane F..... Medenbach, geboren te Edam, gehuwd te Kleef 17 Augustus 1857 met Dr. Hasskarl, weduwnaar harer zuster.

5°. Willem Medenbach, vermoedelijk dezelfde als W. G. Medenbach, 1e luitenant-kwartiermeester, overleden in 1854.

6°. Marie Philippine Juliana Wilhelmina Medenbach, geboren te 's-Gravenhage, aldaar overleden 13 October 1856.

Reyers en Maria van Embden.

Uit hun huwelijk sproten vijf kinderen, allen geboren te Arnhem.

a. Zeger Reinier Allardus Reyers, geboren 25 Mei 1852, overleden 15 December 1853.

b. Gerharda Johanna Reyers, geboren 17 October 1854.

c. Maria Reyers, geboren 16 October 1855.

d. Zeger Reinier Allardus Reyers, geboren 9 April 1856, huwde te Ginneken 16 September 1881 Juliana Antoinetta Gerardina Jonckheer, geboren aldaar 5 Maart 1859, dochter van Philippus Hendrikus Jacobus Gerard en Allegonda Gerardina de Josselin de Jong (zie *Stam- en Wapenboek*, Art. Jonckheer).

e. Hendrik Hermanus Reyers, geboren 11 Juni 1858, overleden 27 Juli d. a. v.

(1) Vermoedelijk dezelfde als M. A. J. Gaillard, inspecteur der cultures in Indie, huwde 1°. W. M. G. van der Ven, 2°. te Semarang 15 Maart 1848 met B. J. E. Tonneboeyer, weduwe van P. van der Upwich.

(2) Vermoedelijk dezelfde als Henriette Elizabeth Anna Gaillard, overleden te 's-Gravenhage 12 Mei 1885.

7°. Catharina Louisa Medenbach, geboren te 's-Gravenhage 31 Mei 1829.

8°. Gerrit Medenbach, volgt onder III*bis*.

III. Jean Cato Adrien Medenbach, thans gepensionneerd hoofd-commies aan het Departement van Financiën, geboren te 's-Gravenhage 24 Juli 1806, huwde aldaar 10 April 1839 Geertruy Catharina Kempe, uit welk huwelijk:

1°. Willem Jan Medenbach, geboren te 's-Gravenhage 25 Maart 1840, officier van administratie 1e klasse bij de Marine, gepensionneerd 16 October 1880.

2°. Marinus Anthonie Medenbach, kapitein-luitenant der Marine, geboren te 's-Gravenhage in April 1843, gehuwd met Carolina Frederika Seelking.

III*bis*. Gerrit Medenbach, thans oud hoofd-commies bij den burgerlijken stand te 's-Gravenhage, geboren aldaar 18 Augustus 1821, gehuwd met D. M. J. van der Elst en daarbij vader van:

1°. L. W. A. Medenbach, 1e luitenant der infanterie, geboren in 1851, eervol ontslagen 8 October 1885, woont thans te Koepang (Timor).

2°. Catharina Louise Medenbach, geboren te 's-Gravenhage in 1859, aldaar overleden 30 Januari 1880.

BIJLAGE II.

Uit het huwelijk van N. N. Morgenstern en N. N. Andres bovengenoemd, sproot Philippine Morgenstern, geboren te Emmerik in 1761, overleden te 's-Gravenhage 19 Januari 1816. Zij was te 's-Gravenhage op 20 October 1782 gehuwd met:

I. J. F. Bron, geboren te Lutry in Zwitserland in 1752, overleden te 's-Gravenhage 23 Maart 1814.

Uit hun huwelijk sproten:

1°. Julie Bron, geboren te 's-Gravenhage 31 December 1783, aldaar overleden 12 Januari 1864, er gehuwd 16 Maart 1806 met Willem Anthonie Medenbach, boven vermeld.

2°. Adrien Frederic Bron, volgt onder II.

3°. Louise Catherine Bron, gehuwd met Jan Zandwijk en daarbij moeder van:

a. Jan Zandwijk, overleden te Soerabaya 31 December 1843.

b. Hendrik Zandwijk.

c. Henriette Catherine Zandwijk, overleden te Amsterdam 1 Augustus 1883 gehuwd met Guillaume Corneille Antoine Dey.

d. Louise Zandwijk.

II. Andrien Frederic Bron, geboren te 's-Gravenhage 24 Januari 1795, overleden aldaar 11 November 1862, er 8 Januari 1817 gehuwd met Maria Johanna Medenbach, boven vermeld.

Uit dit huwelijk sproten:

1°. Willem Bron, geboren te 's-Gravenhage 1 Juli 1838, jong overleden.

2°. Jean Louis Bron.

3°. Marie Frederique Jeanette Cornelie Bron, ongehuwd, wonende te 's-Gravenhage.

4°. Julie Henriette Louise Bron, geboren te 's-Gravenhage 7 Januari 1820, aldaar gehuwd 1 April 1857 met den kolonel Leonardus Sweemer, geboren te Zierikzee 18 Maart 1804, overleden te 's-Gravenhage 24 Augustus 1885, weduwnaar van Hermina Wichmoet Frederika Josina baronnes van Broekhuyzen.

5°. Marie Marguerite Gertrude Bron, gehuwd eerst met den majoor-intendant J. M. Mulder, overleden in 1869, daarna met den rijks betaalmeester J. H. Paehlig.

6°. Adrien Frederic Bron.

7°. Jeannette Bron, jong overleden.

8°. Jean Charles André Bron, geboren te 's-Gravenhage in Januari 1827, aldaar overleden 27 Augustus d. a. v.

9°. Wilhelmina Henriette Bron, geboren te 's-Gravenhage 1 Juli 1828, aldaar gehuwd in Augustus 1852 met Amadeo G...... L...... Trossarello, particulier secretaris des Konings.

10°. Antoine Guillaume Bron, overleden te 's-Gravenhage.

BIJLAGE III.

Uit het huwelijk van Arie Hakman en Rachel Andres, sproot éene dochter Adriana Hakman, geboren te Voorburg 26 Juni 1785, overleden te Arnhem 10 Mei 1860, in 1803 gehuwd met:

I. Dr. Josua Bal, geboren te Rotterdam 2 Januari 1781, overleden te Tiel in 1837.

Uit hun huwelijk sproten vier kinderen:

1°. Dirk Hendrik Bal, geboren te Voorburg 29 Februari 1804, ongehuwd overleden te Tiel 8 September 1829.

2°. Arie Hakman Bal, geboren te Voorburg 4 September 1806, ongehuwd overleden te Paramaribo in October 1845.

3°. Rachel Sophia Bal, geboren te Gorinchem 5 September 1809, overleden te Arnhem 18 September 1842, gehuwd te Tiel in Maart 1840 met Hendrik Lucas Staal (vermoedelijk geboren in 1804, hertrouwd te Arnhem 7 Mei 1856 met J. J. Ferzenaar, en overleden te 's-Gravenhage 27 October 1885). Zij waren ouders van:

a. Josua Johan Staal, geboren te Leeuwarden in 1841, in 1870 wonende te Krawang.
b. Hendrik Lukas Staal, geboren te Arnhem 16 Januari 1842, aldaar jong overleden.
4°. Adriana Bal, geboren te Gorinchem 28 Januari 1811, overleden te Tiel 19 Januari 1835.

BIJLAGE IV.

I. Gerrit Jan van Embden, overleden 7 November 1810 en Maria de Winter, overleden 14 Maart 1788, waren de ouders van:
1°. Jan van Embden, volgt onder II.
2°. Maria Josina van Embden, gehuwd met Roelof Andres, bovenvermeld.
II. Jan van Embden en Sybilla Mos waren de ouders van:
1°. Gerrit Jan van Embden, volgt onder III.
2°. Maria van Embden, echtgenoote van Zeger Reinier Allardus Reyers, boven vermeld.
3°. Margaretha Anna van Embden, gehuwd met Gerrit Hendrik Andres, boven vermeld.
III. Gerrit Jan van Embden, gehuwd met N. N. ouders van:
1°. Jan van Embden, volgt onder IV.
2°. Eene dochter gehuwd met C. J. M. Jongkindt Coninck, directeur der landbouwschool te Wageningen, aldaar overleden in Augustus 1885.
IV. Jan van Embden, burgemeester van Renkum, geboren te Didam 23 October 1823, gehuwd te Schiedam 21 Mei 1847 met Wilhelmina Dorothea Loopuyt, aldaar geboren 9 Juni 1825, dochter van Mr. Pieter en van Mathilde Cornelia van der Palm.
Uit hun huwelijk sproten:
1°. Johanna Allegonda van Embden, geboren te Nijmegen 2 April 1848, gehuwd te Renkum 14 April 1869 met Willem Frederik ter Meulen, geboren te Amsterdam 24 December 1827, zoon van Jan en Agneta Wilhelmina Johanna Rühle von Lilienstern (1).
2°. Een zoon, geboren te Nijmegen 27 Januari 1850.
3°. Cornelia Mathilde van Embden, geboren te Arnhem 22 Januari 1852, overleden te Oosterbeek 12 April 1884.
4°. Een zoon, geboren te Arnhem 2 December 1853.
5°. Alida J...... A...... van Embden, geboren te Arnhem 13 September 1855, gehuwd te Oosterbeek 18 Maart 1875 met Willem Leembruggen. geboren te Hillegom 26 October 1851, zoon van Gerard en van Johanna Cecilia Elizabeth Leembruggen (1).
6°. Een zoon, geboren te Oosterbeek 29 December 1857.
7°. Een zoon, geboren te Oosterbeek in Januari 1858, overleden aldaar 7 Januari 1859.
8°. Een zoon, geboren te Oosterbeek 13 Augustus 1859.
9°. Een zoon, geboren te Oosterbeek 13 Mei 1861.
10°. S. M. M. van Embden, gehuwd te Oosterbeek in Februari 1886 met A. G. Th. Becking, arts te Bennekom.
Een der bovengenoemde zonen is:
V. Gerrit Hendrik van Embden Andres, gehuwd te Menado 27 Januari 1883 met Dorothea Johanna Lans.
Uit dit huwelijk sproot:
Jan van Embden Andres, geboren te Menado 16 October 1885.

's Hage, Januari 1889. CHR. J. POLVLIET
Kapt. Ingenieur.

(1) Zie VORSTERMAN VAN OYEN, *Stam- en Wapenboek.* Art. ter Meulen.

(1) Zie VORSTERMAN VAN OYEN, *Stam- en Wapenboek.* Art. Leembruggen.

De Brielsche Vroedschap in de jaren 1618—1794.
(Vervolg).

VIII.

HOOGENDIJK—VAN DOMSELAAR.

Arie of Ary Hoogendijk (Hogendijk), in de registers ook Adriaan genoemd, geboren onder Geervliet, trad den 22 Mei 1725 als j. m. te Brielle in het huwelijk met Soeta Ruijgrok j. d., geboren te Geervliet en wonende te Brielle. Onder de geboden staande, was de man nog te Geervliet woonachtig, maar hij verhuisde naar den Briel en kreeg daar bij Soeta: Carel, gedoopt 22 Mei 1727; Damas, gedoopt 11 September 1729, getuige Jannetje Verrij, wed. van Damas Hogendijk. Twee kinderen van Arie Hoogendijk werden te Brielle begraven 6 Junij 1727 en 20 November 1729; zijne vrouw Soeta Ruijgrok den 14 November 1732 (2). Voor de 2de maal trouwde Arie Hoogendijk met Johanna Straatman j. d., geboren en wonende te Hellevoetsluis, na 3 Mei 1733 te Brielle ondertrouwd te zijn. Met een att. dd. 17 Mei ging hij naar Hellevoetsluis om te trouwen. Bij zijn 2de vrouw won hij:
Damas Cornelis, gedoopt 12 Februarij 1734.

(2) Wat zij naliet kwam, door het vóóroverlijden van haren broeder Cornelis Ruijgrok, aan de kinderen van Joh. Ruijgrok, getrouwd met Catharina Keyzer, in 1771 weduwe.

Benjamin, gedoopt 6 Mei 1736.

Aletta Cornelia, gedoopt 10 Junij 1740.

Matthijs, gedoopt 17 Januarij 1744.

Aletta Cornelia, gedoopt 26 Augustus 1746.

Als doopgetuigen staan vermeld: Damas Hoogendijk, Jannetje Verrij, Ammerentia van der Sluis, Aletta van Horsen (Horssen) en Matthijs Verschoor.

In 1769 stierf Adriaan Hoogendijk te Brielle, nalatende eene weduwe met drie kinderen. Den 28 Junij werd hij begraven. Zijn weduwe, Johanna Straatman, werd 17 Mei 1786 te Brielle begraven, nalatende twee zoons en eene dochter. Zij werd 77 jaar, 1 maand en 24 dagen oud.

De nagelaten dochter Aletta Cornelia, trouwde 4 October 1763 te Brielle met Johan Rijcke van Domselaar (Dompselaar) j. m., geboren te Utrecht, kapitein van de infanterie etc., wonende te Tiel en overleden 26 April 1770 (1). Aletta Cornelia kwam uit Tiel weer te Brielle en den 16 October 1771 hertrouwde zij aldaar met Dirk de Bark j. m., geboren en wonende te Rotterdam. Den 19 September 1776 werd Dirk de Bark, commandeur ter zee etc., te Brielle begraven, nalatende een kind. Hij won bij zijne vrouw volgens het doopregister drie kinderen: Anthony Heijndrick Johannes Adrianus, gedoopt 20 December 1772, getuige vrouwe Johanna Straatman; Johannes Dammas Cornelis, gedoopt 13 Februarij 1774; Antonetta Heinderika, gedoopt 1 Mei 1776. Het eerste dezer kinderen werd 25 Februarij 1773 te Brielle begraven. Volgens het register, dat zulks vermeldt, werd den 22 Julij 1776 een kind begraven van Dirk de Bark, genaamd Hendrietta Barendina. Onder de gedoopte kinderen komt deze dochter niet voor. Misschien dat in het doodenregister in plaats van Hendrietta Barendina gelezen moet worden Antonetta Heinderika. De weduwe van Dirk de Bark trad voor de 3de maal in den echt met Hendrik Braet, j. m. te Simonshaven. Den 14 December 1777 te Brielle ondertrouwd, ging het paar met att. dd. 29 December om te trouwen naar Simonshaven.

Door den heer H. J. van Wessem is in 't *Algemeen Nederlandsch Familieblad*, 1888, blz. 217, medegedeeld, dat in de St. Maartenskerk te Tiel een groote grafzerk gevonden wordt, waarop o. a. te lezen staat:

«Mathijs Hoogendijk. J. Utr. stud., overl. 8 Dec. 1765.

Johanna Cornelia van Domselaar, ehevrouw van Dr. Benjamin Hoogendijk, burgemeester der stad Tiel, overleden 20 December 1796.

Benjamin Hoogendijk, Med. Dr., burgemeester der stad Tiel, overleden 11 September 1806».

Door de mededeeling dezer opschriften is de vraag: wat er van de twee jongste zonen van Adriaan Hoogendijk en Johanna Straatman geworden is? beantwoord. Omtrent den oudsten zoon Damas Cornelis, die op de lijst der Brielsche Vroedschappen voorkomt sub n°. 205, kan ik berichten dat hij ongehuwd den 8 Junij 1787 in den ouderdom van 53 jaar en circa 4 maanden aan de gevolgen van een beroerte te Brielle gestorven en aldaar den 13 Junij begraven is. Acht maal werd hij geroepen om als schepen te dienen, den eersten keer in 1773; tweemaal, in 1759 en 1774, werd hij benoemd tot raad in 't college der Magistraten; den 1 October 1785 aanvaardde hij de betrekking van burgemeester. In 1781 trad hij af als rentmeester van het weeshuis en werd hij in plaats van van Alderwerelt benoemd tot heemraad van Voorne (1); in 1776 nam hij zitting in 't college van Leenmannen van Voorne. Het leenland, dat tot zijne nalatenschap behoorde, kwam aan zijn broeder Benjamin als leenopvolger. De erfgenaam zijner overige bezittingen (2) was een achterachternicht, mej. Petronella van Eden (Eeden). Deze dame stierf reeds den 7 Julij 1787, ongehuwd, 52 jaren en 4 maanden oud, en de helft van hetgeen voor haar bestemd was, werd aanvaard door Asuerus Bresser, als in huwelijk hebbende Maria de Vouw, halve zuster van Petronella.

Op de lijst der Vroedschappen treft men sub nr. 217 aan Adrianus Johannes Hoogendijk van Domselaar. Deze man, geboren te Tiel 23 November 1763, had tot vader Dr. Benjamin Hoogendijk en tot moeder Johanna Cornelia van Domselaar (3).

Den 28 Februarij 1790 zijn te Brielle ondertrouwd Adr. Joh. Hoogendijk van Domselaar j. m. en jonkvrouw Cornelia van Eck, geboren en wonende te Tiel. Met att. dd. 15 Maart naar Tiel. Volgens opgave van den heer Van Wessem werd het huwelijk 21 Maart 1790 voltrokken en was Cornelia eene dochter van Otto van Eck, geboren te Tiel 15 Februarij 1758, aldaar overleden 14 Maart 1822. Den 11 Augustus 1781 werd Adrianus Joh. Hoogendijk van Domselaar te Brielle geadmitteerd als burger en poorter. In 1789 trad hij af als ontvanger van de ordinaris en extraordinaris verpondingen, het brandspuit-, lantaarn- en straatgeld en werd hij benoemd om met 1 Mei 1790 voor 3 jaren zitting te nemen in het College ter Admiraliteit op de Maas (4). Toen er instede van Leendert de Meij in 1784 een vroedschap moest worden gekozen, waren de heeren Jacob Rijzick, gewezen kapitein ter zee voor

(1) Zie *Algemeen Nederlandsch Familieblad*, jaargang 1888, blz. 217.

(1) Res. Vroedsch. 11 December 1781.

(2) Daartoe behoorde de hofstede „Duinzigt," groot 24 gemeten en 147½ roeden, onder Oostvoorne, belast met een schuldbrief van *f* 2600 ten behoeve van mejufvr. de weduwe Adriaan Hogendijk, getaxeerd boven de belasting op *f* 3200.

(3) Medegedeeld door den heer Van Wessem t. a. p.

(4) Res. Vroedsch. 1 Oct. 1789.

't College van de Admiraliteit in Zeeland, geboren en wonende te Brielle, een bejaard en ruim bemiddeld man (1), en Adrianus Johannes Hoogendijk van Domselaar, nog op studie te Utrecht, sollicitanten naar de vacante vroedschapsplaats. De eerste was de kandidaat der patriotten, de tweede die der Prinsgezinden. Den 8 Februarij werd door drie of vier ingezetenen een request ontworpen om aan burgemeesters en vroedschappen te verzoeken dat de vacante vroedschapsplaats aan den heer Rijzick mocht begeven worden enz. Het denkbeeld om zulk een request in te dienen vond echter bij de hoofden der patriotten geen goedkeuring en het ontworpen request werd niet overgeleverd, zelfs niet ter teekening gelegd. Asuerus Bresser (2) en andere prinsgezinden, van het request gehoord hebbende, ontwierpen een verzoekschrift, waarin de Edel Achtbaren werden uitgenoodigd om geen acht te slaan op het request dat, naar hun gezegd was, door patriotten ter teekening was aangeboden, en zij kregen binnen drie dagen op dat verzoekschrift 240 handteekeningen. Den 12 Februarij had de stemming plaats en met 10 van de 19 stemmen werd de jeugdige Hoogendijk van Domselaar tot raad in de Vroedschap gekozen.

H. DE JAGER.

(Wordt vervolgd).

(1) De schandelijke bejegening, door de vrouw van dezen man in 1787 ondervonden, vermeldde ik in mijn opstel: *Op het marktplein te Brielle in September* 1787, geplaatst in *Eigen Haard*, jaargang 1883, blz. 190 en 191.

(2) Zie over hem art. VI. In Res. Vroedsch. 12 Februarij 1784 komt hij voor als oud-schepen en lector der stad IJsselstein. Eerst was hij aldaar rector der latijnsche school. J. Kluit schreef in zijn M. S. jaarboeken: „Men heeft niet kunnen penetreeren welke de redenen waaren waarom de heer Bresser zoo spoedig IJselstein had verlaten en hier (Brielle) was komen woonen, maar naderhandt ontdekte men dezelve, die dog in IJsselstein beter dan hier bekend waaren. Althans de heer Bresser had al eenige tijd hier gewoont, zonder dat hij een attestatie van zijn lidmaatschap produceerde; echter had hij intusschen in Oostvoorn al eens gecommuniseerd, terwijl hij veel moeite aanwende om eene behoorlijke attestatie te krijgen, dat eindelijk in zooverre gelukte, dat de kerkeraad van IJsselstein wel een attestatie wilde geven, maar niet pro forma, dat is eene gewoone gedrukte, maar wel geschreven, met verandering van eenige woorden, dog hiertegen maakte de kerkeraad van den Briel swarigheid op zoodanige attestatie den heer Bresser te admitteren. Men kwam dan eindelijk overeen, dat de kerkeraad van IJsselstein zoude geven een geschreven attestatie en dat men daarin zoude zetten, in plaetze, zooals er anders gewoonlijk staat, dat de persoon voor zooverre haar bekend, is goed van gedrag, nu in de plaats te stellen voor zoo verre aan ons gebleken is. En deze attestatie, in dier voege gegeven is op den 30 Junij 1784 in de kerkeraad van den Briel geaccepteert."

Volgens denzelfden schrijver was Bresser te Brielle andere politieke gevoelens toegedaan als te IJsselstein en veranderde hij uit eigen belang.

Eenige aanteekeningen betrekkelijk de geslachten van Heemskerck en van Vianen.

Mijn lieve masseur brandyn is gestorven int jaer 1637 den 5 junio nywen stijl.

Mijn schoen moeder is gestorven int jaer 1638 den 30 juli nieuwen stijl.

Mijn lieve masseur hemskerck is gestorven 1638 den 29 augusti op een sondach nywen stijl.

Mijn lieve swaeger van hemskercken is gestorven 1638 den 17 september op een donderdach nywen stijl.

Mijn broeder cornelis de vianen is gestorven den 16 augusti 1641 op een vrijdach des mergens een certier (kwartier) voor vijf ueren nywen stijl.

Den eerwerdigen heer aert van empel is gestorven in den jaer ons heeren 1646 op den 20 augusti op sinte bernaerdis dach des nachts ten half elf ueren nywen stijl.

Mijn seer lieve beminde vader menheer vianen die is gestorven den 8 october 1649 op een vrijdach des savons omtrent die klock acht ueren in schravenhage ende sijn doode lichaem is vervuert tot utrecht ende daer begraven den 19 october 1649 niewen stijl.

Mijn beminde neef menheer cornelis van hemskercken is gestorven den 29 mey 1650 op een saterdach des savonts ten acht ueren nywen stijl.

Afgeschreven van de schutbladjes van een boekje in kl. 12o, getiteld: *Die doornen Croone ons Heeren Jhesu Christi.* Tshertogen Bossche, 1576 (1).

(1) Zie over dit werkje VERREYT, *Het geslacht Schoeffer te 's-Hertogenbosch van* 1541—1796, *in betrekking tot de boekdrukkunst.* 's-Grav. 1888, blz. 39. Verkrijgbaar in het Genealogisch-Heraldisch Archief à *f* 1.75.

Rotterdam. CH. C. V. VERREYT.

Aanteekeningen uit de trouwregisters te Sluis.

(Vervolg).

2 Febr. 1696. Joost Storm j. m. dien^de onder de overste St. Amman en Captn Moelaart met Lijsbeth Tijsse j. d. van de Graaf won. onder ons.

20 Feb. Noe Swancke, vendrig onder d'Hr. Major Meurs met Juffr. Dina Sixti j. d. van Sluys.

22 April attest naar St. Anne. Staets Goetier j. m. van Sluys met Arjaantje van Soest j. d. van Sluys.

22 April attest naar 't Retrenchement D'Hr. Josephus Johannes Helvetius met Juffr. Willemina Sluymer j. d. van Sluys.

3 Mey. Johan Hoog dien^de onder de compie v. d'Hr. van der Horst met Magdalena van Bueren j. d. van Sluys.

3 Mey. Nicolaas de Laat dien^de onder Hr. van de Graaf met Geertruid Saij j. d. van Heusden.

9 Mey. Eske Scholten j. m. dien^de onder Captn Patot met Katharina Velte j. d. van Breda, won. alhier.

24 Mey. Jan Schaep, w^r van Janneke Addemanse won. in de Westereede met Anna Mattheuse j. d. won. te Heyle.

20 Mey getr. na het eerste gebodt met consent Hans Hendrik Hes j. m. dien^de onder Hr. Majoor Cloos met Josina Meschart, w^e van Joos Roselle, won. in de Groede met belast dat de geboden al daarmede moeten gaan in de Duytse Gemeynte.

11 Juni tr. te St. Anne. Jan Reynesteyn j. m. van Dordregt met Maria van Zevenbergen j. d. van Sluys.

11 July. Cornelis van Overtfelt, w^r van Janneken Maartens met Cornelia de Puyt j. d. van Sluys.

— attest naar Hulst. Abraham Schuymans, w^r van Elisabeth Brandt sergiant onder d'Hr. Captn Grave van Erbagh met Cecilia Francke, w^e van Anth. la Fosse, won. tot Hulst.

29 Oct. attest naar der Groede. Mattheus de Jonge j. m. van Sluys met Maria Six j. d. van der Groede.

19 Oct. ondertr. Pieter Thijssen dien^de onder Captn van de Graaff met Anna de Volder j. d. van Engelen-Munster.

25 Nov. op resolutie der kerkeraad om de dodel. swakheyd van den brhom getr. Pieter Beeris j. m. van Bommel met Martha Jordaans, w^e v. d'Hr. Captn Oostendorp.

17 Feb. 1697 te St. Anne getr. D'Hr. Otto Schrasser j. m. van Harderwijck met Juffr. Ella Helena Gockinga j. d. van Groeningen.

29 April drie geboden op een dag. getr. Johannes Grand j. m. van Schotlandt, Luytenant onder Mylord Lorens met Dorothe Erringhton j. d. uit Northumberland.

29 May. Michiel van Holme j. m. van Sluys met Johanna Koenraeds j. d. van Sluys en won. alhier.

7 July 1697 te St. Anne getr. Bartholomeus Brant w^r van Trijntie Stenaers tot Schoondijke met Lydia Reddingius, wed^e van Aernout de Codijn tot Sluys.

6 Aug. tr. te Wester Souburg D^s Françoys Sohier j. m. van Cadsant, predikant tot St. Anna ter Muyden met Juffr. Elisabeth Bouquets j. d. van Vlissingen.

18 Aug. tr. te Zuytzande d'Hr. Cornelis van Vliet, w^r van Anna Tin L^t onder de Lt Colonel Baron van de Nood int Regiment van Reynaard, met Juffr. Janna Mangelaars, wed^e van Coenraad van der Beke.

20 Oct. attest. naar IJsendijke D'Heer Aarnout Eversdijk j. m. van Sluys met Juffr. Johanna Sixti j. d. van Sluys.

28 Oct. D'Hr. Adrianus Sixti regerende Burgemeester deser stede, w^r van Anna van Loo met Juffr. Helena Kornelia Weyts, w^e van den Heer Pieter Credenbagh.

10 Jan^i 1698 attest. naar St. Anne. Pieter Jacobsz, w^r van Lijsbeth Roelands won. onder ons met Jenneke van der Spijk, w^e van Gerrit van der Burgh won. in 's Gravenhage.

12 Dec. 1697. attest. naar Vlissingen of daaromtrent: Jan Muyser vendrig onder capt^n Visscher met Maria Herperts, w^e van Aelbrecht van der Grippe.

23 Febr. 1698. Hendrick de Heus, w^r van Johanna Maertens met Catharina Croswijck j. d. van de Koorndijk.

29 Mrt. attest. naar Hulst: Jan Reynders capt. des armes onder de comp. van d'Heer Overste Hans Willem Baron van Plattenburgh, met Pieternella Muschbrouck, w^e van Aart Gerrits won. tot Hulst.

17 Mey 1698 attest naar 't Retrenchement of elders Gerard van Gorkum capt. L^t, w^r van Engelina Molle met Maria Coolands, w^e van Jacob Beveren.

4 Juni. Jan Neftelinck j. m. van Vlissingen met Elisabeth Burchgraaff j. d. van Sluys.

11 Sept. Adriaan Frimmery j. m. van Aardenburg met Catelijntje in de Bende j. d. van Sluys.

14 Dec. attest om te Aardenburgh te tr, d'Hr. Jacobus Brauwne j. m. van Heusden, vaandrig onder de colonel Scheltinga met Jufr. Elysabeth van Oostendorp j. d. van Sluys.

25 Jan^i 1699. Jacob van Ecke, w^r van Maria Boursy met Johanna Locke, w^e van Jacob de Bevery.

16 April op d'Eede getr. Sr François de Vey, w^r van Anna Negemans met Jufr. Maria de Jonge j. d. van Sluys.

19 April te Nieuwvliet getr. Sr Arnoldus Ravesteyn j. m. van Coorendijck met Jufr. Suzanna Catharina Engels j. d. van Sluys.

7 May. Pieter de Man, w^r van Lijsbeth Simpelaar met Pieternella Jacobus j. d. van Goes.

27 Aug. Martinus van Rhijn j. m. van 's Gravenhage

met Jacomijntje Bundervoet, we van Pieter Panus beyde won. onder ons.

26 Sept. attest om te Nieuwvlied te tr. D'Hr. en Mr. Anthoni Krul, oud burgemeester schepen slands van den Vrijen met Juffr. Françoyse van den Bussche j. d. van Sluys.

23 Dec. tr. te Ysendijke d'Hr. Abraham Palm j. m. vendrigh onder de compie v. d'Hr. Majoor Levendaal, geboortigh tot Dorth, leggende in garnisoen in den Briel met Juffr. Jacoba Tayspil j. d. geboortigh van Sluys.

12 Dec. 1699. Aarnoud van Renterghem, wr van Pieternella van Donge met Pieternella Schibbes won. beyde in Bewestereede.

11 Jani 1700. d'Hr. Jacob de Smijter laatst wr van Juffr. Catharine Molkemans met Juffr. Margarita Theresia de Vloo j. d. van Rousselaar.

25 Febr. Andries van der Nesten, wr van Sara Treutelaar met Cornelia Volckerts j. d. van Ouderkerk.

23 Mey attest. gelicht om te tr. D'Hr. Laurens Nimmegeer j. m. van Sluys met Juffr. Johanna van Gronsvelt, we van d'Hr. Abram van de Bussche in sijn leven schepen van 't Vrije.

9 Mey ondertr. = getr. te Aardenburg. Johan van Buyren j. m. van Sluys met Fransina Ketels j. d. van Aerdenburg.

24 Juni Gouda van Kester, capt. des armes onder de comp. van d'Hr. Sixma, laatst wr van Maria Goossens met Anna Hollevoet, we van Joris Mesdagh.

2 Aug. attest. naar elders. Willem Frederik Scriba j. m. van Giessen met Cornelia Noormans, we van Jan van Maanen.

5 Aug. Jan van den Broecke, wr van Joanna Maria Klappers met Johanna Huys j. d. van Westereede, won. onder ons.

2 Septr. Antony Bijl, adelborst onder d'Hr. Colonel Coehoorn met Anna Catharina Wouters j. d. van Heusden.

20 Januari 1701. Johannes Mahie j. m. van Aerdenborg won. aldaar met Marie Jansz. Denoot, we van Hendrik Hendrikz. won. alhier.

12 Mey. Jan Koppee, wr van Marie Goets in Westereede met Elisabeth Benoot j. d. van Middelburg in Vlaenderen.

5 Juni attest. naar Aardenburg. Glaude Durand van Lottraingue, gyrurgijn onder d'Hr. Major Montmollin met Jacoba Deckers, we van Albertus Vercijne won. alhier.

5 Juli attest. om te tr. Monsr Anthonie Balkenende, wr van Krina van Schagen met Juffr. Margarita van der Speck j. d. van Sluys won. alhier.

22 Oct. Jan Du Glas, wr van Lijsbet Vissar, diende onder Hr. Cornel Ladder met Elisabeth Kluyvers j. d. uit Gelderlant won. alhier.

16 Octr tr. te Eede. D'Hr. Johan van der Spek j. m. met Juffr. Susanna De Luyk j. d. beyde won. onder ons.

27 Oct. Jan Borsi j. m. van Copeligem, diende onder de luyt colonel Idsinga met Nelle Leersem j. d.

29 Dec. Frederick Kannegieter j. m. diende onder Hr. Colonel Fegeling met Maria Tressen j. d. van Brugge.

14 Dec. attest. naar Aardenburg. Mr. Carel de Keyser, wr van Cornelia van Heuren van Sluys met Juffr. Alderina Robberegtse j. d. van Aardenbourg.

1 Januari 1702 attest. naar Aerdenburg. Lowys de Vulder, wr van Wijna Herbouts, won. Bewester Eede met Anna Verscelde j. d. van St. Anna won. in de polder benoorden.

23 Febr. Cornelis Pieters diende onder d'Hr. Luyt. Col. Bronger met Christina Fransen, we van Benedictus Patijn.

9 Maart. Lodewijck Ravesteyn j. m. diende onder Hr. Captn Quaad met Johanna Sarels j. d. van Sluys.

29 April 1702. Antony van Utrecht diende onder de compie van luyt. col. Davidson onder Hr. Col. Laudder met Anna Backs j. d. van Heusden.

20 Mey attest. naar St. Anne. Gerrit Herbessen j. m. diende onder de comp. v. d'Hr. Cerckwijck met Johanna de Raet beyde van Bommel.

26 Mey d'Hr. Lodewijk van der Alben luyt. col. in 't regiment dragonders van Slippenbach met Juffr. Alise van Levin gesegt Famars j. d. Bergen op Zoom.

16 July. Adriaen Roulants, wr van Maria Griers met Johanna van der Merwe j. d. van Doveren.

19 Octr. Antoni Huissem j. m. van Yperen met Maria Tijssen j. d. van Maastrigt.

10 Dec. attest. naar Zuytsande. D'Hr. Jacob Biesenbroeck j. m. van Rotterdam vendrigh onder de Hr. Baron Plettenborg met Sara van Eylart, we van Andries Closman.

21 Dec. Geert van Toorenberg van Bommel j. m. diende onder Major Kerckwijck met Jobina Fijleger, we van Marten Bruynsteen.

— D'Heer Arnoldus Oortse j. m. van Utrecht met Juffr. Petronella Françoise Borsselaer, we van wijlen d'Hr. Gasparus Landschot.

31 Maart 1703. Te Middelburg ondertrou gedaan en ook getr. Mr. Lieven Ferdinand Beaufort j. m. Pensionaris slans van de Vrie en Juffr. Cornelia van Vribergen j. d.

3 Mai. Jonathan van de Woestijne, wr van Catalinke de Voogd met Anna Vergouw j. d. van Susande.

27 Mey attest. naar Zuytsande. Ary Joosten van der Weyde j. m. van Bommel diende onder d'Hr. Bregardier Plettenburg met Clara Maraan j. d. van Zuytzande won. alhier.

17 Juli. Gerrit Louwerman j. m. van Swol met Chatalintie Willemoes, we van Joos Peyts.

16 Oct. Christoffel de Wolf, w^r van Robijna in de bende met Jacoba Roelans j. d. van Sluys.
17 Oct. tr. te Retrenchement Cornelis Uit den Bogart, w^r van Neeltje van Berckhuysen met Weyntie van Wensem j. d. van Rijnberk.
23 Oct. attest. naar Retrenchement. Kasper Ackerman, dien^de onder 't regiment van Plettenberg met Geertruit Backs j. d. van Gurckkum.
8 November. Johannes Coldits, sergeant in 't regiment van d'Hr. Baron van Plettenburg met Adriana Roulands j. d. van Sluys.
22 Nov. Corijn van Couwenhove j. m. van Sluys met Elisabeth de Zutter j. d. van Sinte Cruys.
15 Jan. 1704. attest. naar Breda. Albregt Farfan, w^r adjudant onder col. Sacconay met Johanna Cornelia Roelands j. d. van Breda.
7 Febr. Daniel Lammen, dien^de onder Bregerdir Lauder met Maria van de Casteel.
2 Maart. Abraham Kastra j. m. van Tonninck met Katrina van Hil j. d. van Sluys.
8 Mey ondertr. Jan Dumee van Schoondijke, w^r van Maria Anna Ennekeyn (?) met Maria Anna Ennekeyn op Eylen j. d.
18 Juni attest. gelicht om op 't cleyn kerckje van Waterlant te tr. Jannis de Klerck, w^r van Cornelia van Vianen met Tanneke Verburg j. d. uit Prins Willemspolder.
27 Nov. Johannes van Langeraet j. m. van de Groede met Françoise Jopsen j. d. van Suytzande.
30 Nov. attest. naar d' Eede. Pieter Mesdag, w^r van Martijntie Blondeel met Maria Benoot j. d. van Lapschure.
24 Dec. 1704 attest. om te Zuytzande te tr. Lodewijk Lansheere, w^r van Martijntje de Meerseman in Bewestereede met Mary Chelle j. d. te Zuytsande.
8 Feb. 1705. De Heer Johan Kasimier Luitenant in de vri companie, w^r van Maria Lavoort met Cornelia Bastiaansen j. d. van Sluis.
6 Feb. attest. gelicht om te Bergen op Zoom te tr. Johan Hoefsmidt j. m. van Gravenhaag vendrig onder de lijfcomp^ie van d'Hr. Generaal Torsay met Cecelia Schroot w^e van Marinus Hompeling.
1 Mrt. attest gelicht om bij de Switsersche predicant te tr. Johan Lips dien^de onder d'Hr. Burkly met Catharina Graems j. d. van Sudsande.
1 Mrt. De Heer Daniel Eckart, w^r van Maria Dierlincks met Juffr. Susanna Cornelisen Strien w^e van Hendrick Stijp.
13 April tr. te Suytsande. D'Hr. Grevier Cornelis van Ouwegem j. m. van Sluys met Juffr. Fransoisa Cornelia Nimmegheer j. d. van Sluis.
20 April attest. om tot Bergen te tr. Nicolaas de Hamondt j. m. van Breda chirurgien onder 't regt van Torseai met Johanna Hanseling j. d. van Sluys.
7 May. Fransoeis Tijsen j. m. van Mastrigt met Elisabeth Hansen j. d. van Sluis.
29 April. Mr Pierre Trijssier (Hijssier?) w^r van Jeane Nortier met Jufr. Elysabeth des Guersius j. d. van Middelburg.
7 Juni attest. om op 't Tretrenchement te tr. Gillis Deckers j. m. van Sluys met Magdalena Coenraats j. d. van Sluys.
28 Juni tr. te Zuydzande. Krinus van Galen j. m, van Yperen met Johanna Outhoven w^e van Jillis Goudijn.
2 July 1705. Hendrijk van de Kruise j. m. van Asse met Jacomijntje van Gansenberge j. d. van Sluis.
— Met attest. van Casand uyt de Walsche gemeente. Jaques Hennekin j. m won. tot Heyle met Maria Florense Hennekin j. d. van Casand.
2 Aug. attest naar d'Eede of elders. Abram Bockstal w^r van Janneke Egem met Lysebeth de Vulder j. d. won. beyde in bewester eede.
2 Aug. Hermannus Schouck w^r van Catharina Leupe met Lucia Coenraeds j. d. van Bergen op Zoom.
24 Aug. getrout in de Walsche kke tot Casand. Daniel Croutel w^r van Catharina Sevenbergen met Johanna Martha Damalvy j. d. van Puilaurans.
— Nicolaas Minne j. m. van Sluys met Johanna Bibaut j. d. van Sluys.
23 Sept. attest na Vlissingen. De H^r Abraham Swancken j. m. van Sluys met Juffr. Anna Elysabeth Sixti j. d. v. Sluys won. te Vlissingen.
13 Sept. de Heer Johan Aarnoud van Marode majoor militair deser stad w^r van Juffr. Maria Kocx met Johanna Brendaucx j. d. van Asselt.
22 Oct. Markus Laats dien^de onder overste Charis met Maria Dankers j. d. van Bergen op den Soom.
— Maximiliaan Kleman dien^de onder d'Hr. Caris met Maria Catrin Lambeer j. d. van Popering.
13 Oct. tr. tot Termuyden Mateus van de Kasteel w^r van Salet Kloppenburg met Adriana Kounraads j. d. van Bergen.
22 Oct. 1705 ondertr. Pieter Bulart sergant in 't reg^t van d'Hr. Luitenant Generaal Sper in de comp^ie van d'Hr. Morrignaul met Dina van de Walle j. d. van Sluis.
8 Nov. attest. gelicht om te tr. D'Hr. Hermanus Mullema j. m. van Leeuwarden ordinaris Genejeur ten dienste deser lande Luitenant van een companie Infanterie met Juffr. Susanna Cornelia Caan j. d. van Sluis.
25 Febr. 1706. Pieter Soons j. m. dien^de in de lijfcomp^ie van 't reg^t van de prinse van Holsteyn Back met Johanna van de Walle j. d. van St. Pieters onder Doornick.
7 April attest. gelicht om te tr. Pieter Dicksen, w^r van Matie Jaspers van Vlissingen met Jurina Kloets j. d. van Sluis.

23 April attest. om buyten te tr. Carel de Keyser, w^r van Aelderijna Robbrechts met Arnoudina Sanders j. d. van Sluys.

9 April ondertr. Mattheus Deckers j. m. van Sluys met Suzanna Robbrechts, w^e van Antony Bertelot.

— Olivier De Meier j. m. met Johanna van Kalker j. d. beyde van Sluys.

30 Mey tr. te Oostburg Albertus Beckering j. m. van Groeningen met Maria Thibout j. d. van Sluys.

17 Juni ondertr. Johannes Noormans j. m. van Rotterdam met Anna van Buyren j. d. van Sluys.

4 July. Paul Petit j. m. chirurgijn onder 't reg^t van Belcastel met Anna Feret j. d. van Neras.

22 July. Joost Storm, w^r van Lijsbeth Theyssen met Adriaantje de Neve, w^e van Laurens Cuyleberg.

9 Aug. 1706 getr. in 't retrenchement. S^r van der Poest j. m. van Middelburg met Jufr. Cornelia de Jonge j. d. van Sluys.

2 Septr Françoys Beekaert geboortigh van Knesselaere won. alhier met Pieternella Crul j. d. van Haygem.

19 Aug. ondertr. de Hr. Franschois de Wolf j. m. van Beveren met Juffr. Esther Pleuris j. d. van Delf.

3 Octr. Isaak Outerman j. m. van Sluys met Maria Mora, w^e van Alexander de Bois.

7 Nov. Johannes Mutsaert j. m. van Dort met Maria Deckers j. d. van Sluys.

14 Nov. Johan Taylor j. m. met Martijntje Goverts ondertr. in 's Hertogenbos.

23 Dec. Gerrit Thijot j. m. van Almelo met Mary Caen, w^e van Pieter Ja.... van St. Anna.

16 Januari 1707. Mons. Harmanus Aarnsen, w^r van Geertruit de Fraa met Juffr. Suzanna Catarina Parent j. d. van Sluis.

1 Maart. Frederick de Lely j. m. van Bochem met Johanna Alexandrina de Mauregnault j. d. van Ter veer.

24 April. Jan van den Casteele j. m. van Sluys met Jacoba van Houten j. d. oock van Sluys.

23 Aug. te Aardenburg getr. D'Heer Johan Thevel medecyne doctor en oud burgemeester alhier, w^r van Juffr. Sara van Busche met Juffr. Alida van Kerckhoven j. d. van Isendijck won. tot Aardenburg.

3 Nov. Hendrik van Kestere j. m. van Uytrecht met Magdalena Deckers j. d. van Sluys.

12 Nov. ondertr. attest. naar Middelburg. Jacobus Souck j. m. van Sluys met Johanna van der Veen j. d. van Bergen op Zoom.

22 Maart 1708. Frans Joseph Symon en Geertruyt Backs, w^e van Kasper Ackermans.

15 April int Retrenchement getr. D'Hr. Daniel Croutel, w^r van Jufr. Johanna Martha Damalvy met Jufr. Johanna Coenraads, w^e van Machiel van Olmen.

22 April. Mons. Johannes de Fraa j. m. met Juff. Suzanna De Vloo j. d. beyde van Sluys.

— Jacobus 't Hooft j. m. van Sluys met Leuntje Cornelis j. d. van Snaackerke.

6 Mei. Jacobus de Fraa j. m. met Catherina Terwaey j. d. beyde van Sluys.

9 Aug. Jacob Laurens, w^r van Catryna Blanckerts met Johanna Bitterhoeck, w^e van Jacob Moerman van Middelburg.

5 Nov. De Heer Michiel Donckers, w^r van Catharyna Lovijssen met Juffr. Anna Parent j. d. beyde won. tot Sluys.

29 Nov. Cornelis Floris Holloert j. m. Vendrich onder 't reg^t v. d'Hr. Coll. Steenhuysen met Juffr. Lourense Mittendorp, w^e van Capiteyn Andries Bogenaert.

29 Nov. Vincentius Cornelius dien^de in 't reg^t v. d'Heer Steenhuysen met Françoyse Casteele w^e van Jacobus Bollier.

13 Dec. Pieter v. Briemen vendrich in't reg^t van d' overste Steenhuysen met Juffr. Johanna Catryna van Sprange j. d. van 't Sas van Gent.

14 Febr. 1709. Pieter Willemoensen j. m. van Sluys met Jacomyna Cogge j. d. van Anna ter Muyden.

10 Maert. Leonardus Adolphi van Wenegem, w^r van Elisabeth Loke griffier dezer stede met Jacomyna Paulus w^e van David Maljaart.

16 Mrt. Maurits Scijs j. m. van den Bos met Dyna Sickty, w^e van Noel Swencke.

29 Juli 1709. D'Hr. Mr. Egidius Romburg scepen van 't eed. Colleg. 's lans van de Vrie j. m. van Vlissinge met de juffr. Wilhelmijna Kristina Houweel j. d. van Sluis.

5 Sept. Andries Heiligers dien^de onder 't reg^t van d'Hr. Steenhuisen met Liesabeth de Raad, w^e van Jan Brams.

6 Oct. Adriaan Rubbens j. m. v. Bergen op Soom met Johanna Adriana van den Bussche j. d. van Sluis.

10 Oct. Daniel Donkers j. m. met Anna Terwey j. d. beide van Sluis.

24 Nov. tr. te Aerdenburg Michiel Raets, w^r van Josijntje Pijphers met Maria Frans, w^e van Ignatius Cortorius van de Ede.

— Johan Elias j. m. van Sluys met Roquelina de Swarte j. d. van Middelburg.

10 Dec. Jan Jochem Balthazer j. m. van Hamburg met Jobynna Viliegers w^e van Gerrit van Thorenberg van Sluis.

Sluis, J. A. DORRENBOOM.

(Wordt vervolgd).

Inhoud Tijdschriften.

Maandblad van het Genealogisch-Heraldisch Genootschap «De Nederlandsche Leeuw.» VIe jaargang, 1888.

N°. 7. Mededeeling van het bestuur; Boekwerken enz. ontvangen voor de bibliotheek en het archief; Geslacht de Wit in Engeland; Geslacht Schrijver; Genealogie van het geslacht Waller; Het geslacht Clifford; Familieberichten.

N°. 8. Benoeming van leden; Grafzerken te Deinum; Aanvullingen en verbeteringen van de genealogie Dumbar; Iets over adellijke titels op Java en Madura; Familieberichten.

N°. 9. Genealogisch dagregister van Gerard Beeldsnijder; Iets over adellijke titels op Java en Madura; Haagsch jaarboekje voor 1889; Aanteekeningen uit Axel's trouwboeken; Familieberichten.

De Maasgouw. Orgaan voor Limburgsche Geschiedenis, Taal- en Letterkunde, X^e jaargang, 1888.

N°. 13. Nicolaas de Micault, benoemd tot coadjutor van Engelbertus Boonen, proost van St. Servaas te Maastricht; Verkoop als domeingoederen in den Franschen tijd van eenige goederen, behoord hebbende aan de abdij van St. Gerlach te Houthem; Kroniek der stad Maastricht van haren oorsprong af tot in Juni 1862.

N°. 14. Registerboeck van Laurens Noetstocks van pachten ende renten, beginnende in 't jaer ons Heren 1564.

N°. 15. Uitvaart van Jan Lodewijk van Elderen, bisschop van Luik, in de kerk van O. L. V. te Maastricht 10 en 11 Maart 1694; Een project van afschaffing van eenige gemeenten in Limburg.

N°. 16. Bijdrage tot de geschiedenis van het land van Valkenburg, drosten uit het huis van Schwartsenberg en Pallant, het graafschap Wittem;

N°. 17. De snelle Sprong te Tegelen; De heerlijkheid «Steyn» op de Maas.

N°. 18. Stukken betrekkelijk de St. Servatius fontein op het Vrijthof te Maastricht.

N°. 19. Stukken betrekkelijk de St. Servatius fontein op het Vrijthof te Maastricht.

N°. 20. Stukken betrekkelijk de St. Servatius fontein op het Vrijthof te Maastricht; Kroniek der stad Maastricht van haren oorsprong af tot in Juni 1862.

Archief voor de Geschiedenis van het Aartsbisdom Utrecht, 1888.

16^e deel, 3^e afl. Conscriptio exulum Frisiae. De Friesche vluchtelingen in 1580; De schatting op het Bisdom Utrecht gelegd ten behoeve van Walraven van Meurs; Restretti ragguagli che all' E^mo e R^mo Sig^r Card, di Pietro Prefetto della Sac. Congreg^ne de Propaganda Fide umilia relativamente alla piccola scismatica chiesa di Utrecht, Luigi Ciamberlani Vice-Sup^re delle Missioni d'Olanda; Alphabetisch register.

Bijdragen voor de geschiedenis van het bisdom Haarlem, 1888.

15^e Deel, 2^e afl. Bijdragen voor de geschiedenis van de abdij te Middelburg; De ordonnantie der burgemeesters van Amsterdam op 29 October 1773; Naemen van de paepsche vergaderplaetsen te Amsterdam soo als deselve sijn opgegeven door predicanten in den jaere 1683; Het doopboek der Jansenisten op de Brouwersgracht, tusschen de korte Prinsengracht en de Brouwerstraat te Amsterdam van 1664 tot 1811; Belofte gedaan aan heeren burgemeesters door C. E. Glabbais, priester op de Jode Breestraet te Amsterdam bij de toegestane vergunning tot het bouwen eener nieuwe vergaderplaets, 23 Maert 1691; Naemen van de Priesters die den eersten en tweeden dagh Augusti 1704 sullen wesen tot hulp van P. Glabbais, op de Jode Breestraet in Moyses en Aron te Amsterdam; Naemen en getal van de roomse priesters dewelcke in de stadt Amsterdam, in jurisdictie bekent en geadmitteerd zijn den XVII Juli 1687; Sprokkels; Mededeelingen; Bijdrage voor de geschiedenis van het Jansenisme hier te lande; De H. Theodorus van der Eem en diens bloedverwanten enz.; Naschrift.

De Dietsche Warande. Tijdschrift voor Kunst en Zedegeschiedenis. 1^e Jaargang, 1888.

N°. 4. Na een half jaar; Standbeelden; Gezelligheid; Andries en Gerrit Schoemaker; Iets over kerkgezang; Verzameling van oude speeltuigen; Vondel als lierdichter; Eerrijk de Putte; De vier Heemskinderen; Justus Lipsius en de aartshertogen Albrecht en Isabella te Leuven; L'exposition des arts décoratifs à Bruxelles; Exposition rétrospective d'art industriel; Overzicht van Tijdschriften.

N°. 5 volgt later.

N°. 6. J. C. Droochsloot; De Sixtijnsche Madona; Kunstgeschiedenis van Bolsward; Over wansmaak; Tentoonstellingen te 's-Gravenhage, 's-Hertogenbosch en Antwerpen; Vosmaer en Nolet de Brauwere van Steeland; Dirck Volckertsz. Coornhert, gevangen te 's-Gravenhage; Jan Boendale en zijne eeuw; De Antwerpsche feesten en de heer Segers; Baronne Dons de Lovendeghem, van Geelhand; De Rhijn; Rozeken en Emmeken; Cornelis Hop's reize door Duitschland; Het geestelijk lied in de Nederlanden van Acquoy; Boekbeoordeelingen, enz.

Oud Holland. Nieuwe Bijdragen voor de Geschiedenis der Nederlandsche Kunst, Letterkunde, Nijverheid enz., onder redactie van Mr. N. de Roever en A. Bredius. 6e Jaargang, 1888.

3e afl. Joan Luyken's jongelingsjaren en zijne duytse lier; Pieter de Ring; Aanteekeningen omtrent eenige Dordrechtsche schilders; Iets over Pieter Codde en Willem Duyster; De rariteitenkamer verbonden aan 't Amsterdamsche gemeente-archief; De Amsterdamsche schuttersstukken in en buiten het nieuwe Rijksmuseum.

Verslagen en Mededeelingen der Koninklijke Akademie van Wetenschappen. Derde reeks, vijfde deel, 1888.

Tweede stuk. Het Brusselsche handschrift van den Limborch en zijn belang voor den door van den Bergh uitgegeven tekst; Gewone vergadering gehouden 13 Februari 1888; De Melecheth des hemels in H. VII en XLIV van Jeremia; Gewone vergadering, gehouden 12 Maart 1888; Bericht over den wedstrijd in latijnsche poëzie; Verslag over eene verhandeling van Dr. W. Caland, Ueber Toten Verehrung bei einigen der Indo-germanischen Völker; Gewone vergadering, gehouden 9 April 1888; Over de vraag of de Limburgsche mergelsteen door Plinius wordt besproken; Gewone vergadering, gehouden 14 Mei j. l.; Verslag over eene verhandeling van den heer W. H. van de Sande Bakhuizen; Over de Chanson de Geste Aimery de Narbonne, in verband met Victor Hugo's Aymerillot; De gedenkschriften van eene Monophysiet uit de zesde eeuw.

Derde stuk. Gewone vergadering, gehouden 11 Juli 1888; Over de opkomst van het hoogheemraadschap van Rijnland.

Verslagen en Mededeelingen van het Provinciaal Utrechtsch Genootschap, 1888.

Verslag van het verhandelde in de algemeene vergadering van het Provinciaal Utrechtsch Genootschap van Kunsten en Wetenschappen, gehouden 26 Juni 1888; Aanteekeningen van het verhandelde in de sectie-vergaderingen van bovengenoemd genootschap, ter gelegenheid der algemeene vergadering op voornoemden datum.

Archief. Vroegere en latere mededeelingen voornamelijk in betrekking tot Zeeland, uitgegeven door het Zeeuwsck Genootschap van Wetenschappen, 6e Deel.

1e stuk. De wettelijke bepalingen op het vroegere leveren van medicijnen door doctoren te Middelburg; De stadsrekeningen van Middelburg van 1450—1499.

2e stuk. Borsele als ambachtsheerlijkheid en als polder vóór 1795.

Monatsblatt der kaiserlich königlich heraldischen Geselschaft Aaler, 1888.

N°. 91. Franz Graf Folliot de Crenneville-Poutet; Mittheilungen der Gesellschaft; Eine Familien Chronik; Eine heraldische Frage.

N°. 92. Reeds gemeld.

N°. 93. Mittheilungen der Gesellschaft; Ein Wappenverkauf; Friedhof Notizen; Allerlei.

N°. 94. Die kumanische Elisabeth; Friedhof-Notizen; Anfragen; Allerlei.

Der Deutsche Herold. Zeitschrift für Heraldik, Sphragistik und Genealogie. Organ des Vereins «Herold» in Berlin. XIX Jahrgang, 1888.

N°. 9. Das Wittwensiegel der Königin Imagina, Gattin Adolfs von Nassau; Die Mutter Bela's des Blinden; Weitere in bayrischen Diensten befindlich oder in Bayern begütert gewesene, jedoch dort nicht immatrikulirte adelige Familien; Der Wappenschild des Generallieutenants Janus von Eberstädt in der grosse Michaelikirche zu Hamburg; Genealogische Miscellen; Preussische Wappenfahnen; Familien Chronik.

N°. 10. Volgt later.

N°. 11. Bericht über die Sitzung vom 18 September und 2 October 1888; Heinrich Weiler; Zur v. Kömmerschen Stammtafel; Bemerkungen zur Entwickelung des v. Hansteinschen Helmschmuckes; Einige Worte über die Abfassung von Geschlechts-Geschichten; Bücherschau; Anfragen; Familien Chronik; Zur Genealogie der Familie Weiler.

N°. 12. Bericht uber die Sitzung vom 16 October und 4 November 1888; Historisch genealogische Ungenauigkeiten; Ein eigenthümliches Wappen; Aus Marienburg; Ahnentafel Casimir Theophil's von Lehwaldt; Grabsteine deutscher Johanniter-Ritter auf Malta; Bücherschau; Anfragen; Familien Chronik; Namenregister; Adelsbrief für Jacob und Johann Abtshagen.

Deutsches Adelsblatt. Wochenschrift fur die Aufgaben des christlichen Adels. VI. Jahrgang, 1888.

N°. 25. Friedrich III; Die Unduldsamkeit des Freisins und die politische Zukunft Deutschlands; Zur Frage der sogen. Bedienten-Barons; Ich habe keine Zeit müde zu sein; Allerlei; Bericht über die Organisation des Zweig-Vereins Frankfurt a/D.

N°. 26. Reeds gemeld.

N°. 27. Kaiser Wilhelm II und die Sozialreform; Die Einkleidung und Installation der Erzherzogin Margarethe Sofie von Oesterreich als Aebtissin des adeligen Damenstiftes in Prag; Feuilleton; Allerlei; Hilfsverein der Deutschen Adelsgenossenschaft.

N°. 28. Die Zerrüttung des Beamtenthums durch die Geldwucher; Berühmte Frauen; Allerlei.

N°, 29, 30, 31, en 32 reeds gemeld.

N°. 33. Der Geist adeliger Corporationen; Der Lanzknecht; Eintagsfliegen; Ein Katechismus der Sozialreform; Feuilleton; Allerlei.

N°. 34. Die Wagner'sche Kunst und das Christenthum; Die steigende Hochfluth der Rotschild'schen

Entwicklungen; Der Begriff der Dame; Feuilleton Allerlei.

N°. 35. Moralische Eroberungen durch das Christenthum der That; Der Weltgeschichtliche Gegensatz zwischen Revolution und Regeneration; Die Münze des 14 Jahrhunderts in der Altmark; Ein neues Handbuch für den deutschen Adel; Allerlei.

N°. 36. Kaiser Wilhelm II und die Edelsten des Volkes; Die Entwickelung der Grundsteuer in Preussen; Feuilleton; Allerlei.

N°. 37. Die letztweiligen Aufzeichnungen Kaiser Wilhelm I; Der Adel im Licht der Sonnenburger Kaiserrede; Feuilleton; Allerlei.

N°. 38. An den Standes Genossen; Feuilleton; Allerlei.

N°. 39. Kaiser Wilhelm lebt: Zur Wahlbewegung; Geschlechter- und Siegelkunde; Feuilleton; Allerlei.

N°. 40. Deutsche Adelsgenossenschaft; Kaiser Friedrich's Tagebuch; Die Schulung des Standes-Bewüsstseins; Feuilleton; Allerlei.

N°. 41. Deutsche Adelsgenossenschaft; War Rodbertus für Sozialrevolution; Feuilleton; Allerlei.

N°. 42. Hilfsverein der Deutschen Adelsgenossenschaft; Die Reise des Kaisers; Der Fall Geffcken; Allerlei.

N°. 43 volgt later.

N°. 44 idem.

N°. 45. Neuer Adelspiegel; Die Bedrohung des Beamten und Offizierstandes durch den Geldwucher; Zur neuen Gründungsaera; Feuilleton; Die Familie Scheler; Allerlei.

N°. 46. Feudaladel; Militäraristokratie und moderner Adel; Feuilleton; Allerlei.

N°. 47 volgt later.

N°. 48. Der ausserordentliche Adelstag; Neue Vorschläge zur Wohnungsfrage; Dringende Bitte in Angelegenheiten der Bedrohung des Beamten und Offizierstandes durch den Geldwucher; Erklärungen der Redaktion; Die Neuorganisation der Feld-Artillerie; Allerlei.

N°. 49 volgt later.

N°. 50 Idem.

N°. 51 Idem.

N°. 52 Idem.

N°. 53. Zur Jahreswende; Neuer Adelspiegel; Organisatorische Phantasien; Socialreform und Genossenschaftswesen; Neubewaffnung der französischen Infanterie; Allerlei.

VII Jahrgang 1889. N°. 2. Deutsche Adelsgenossenschaft; Das neue Genossenschafts-Gesetz und besonders der Revisionsabschnitt; Schicksale eines Offiziers im vorigen Jahrhundert; Hauptmann Wissmann und Ost-Afrika; Standes Disciplin; An die Adelsgenossen; Feuilleton; Allerlei.

Anzeiger des germanischen Nationalmuseums, II Band, 1888.

N°. 11. Partikularrechte der Eulerschen Bibliothek; Chronik des germanischen Museums; Ein karolingischer Elfenbeinkamm; Zwei Dürerstiche als Vorlagen zu einem Holzschnitte; Sprüche vom Bergwerk.

Jahrbuch der Gesellschaft für bildende Kunst und Vaterländische Altertümer. Achster Band, 1888.

Erstes Heft. Ueber David Fabricius; Entstehung und Dotation der ostfriesischen Landschulen; Genealogien ostfriesischer Familien: von Clooster, Johannes Holtmans; Kleine Mitteilungen; Der Max-Clemens Kanal und sein Erbauer Kurfürst Clemens August von Köln, Bischof zu Münster; Bericht über die Gesellschaft, vom 1 Dezember 1886 bis 30 Juni 1888; Verzeichnis der am 30 Juni vorhanden Mitglieder.

Vierteljahrschrift für Heraldik, Sphragistik und Genealogie, herausgegeben vom Verein «Herold» zu Berlin. XVI Jahrgang, 1888.

Heft 3. Urkundliche Beiträge zur Geschichte der Adelsfamilien in den ehemals vereinigten Kreisen Bunzlau und Lördenberg; Zur Geschichte der Familie von Römer in Sachsen; Der Schlesische Adler; Allerlei.

Heft 4. Personalextract aus Vollständige Geschichte aller Konigl. Preuss. Regimenter; Regesten des niederen meist Oettingischen Vasallen adels, dem Oetingen-Wallerstein'schen Archive entnommen von Eugen Freiherr Löffelholz von Kolberg; Alphabetischer Nachweis der sämmtlichen adeligen Familiën, welche das Schlesische Incolat erhalten haben; Auszug aus den Kirchenbüchern vogtlandischer Städte.

Bulletin Héraldique de France ou revue historique de la noblesse. 1e volume, 1888.

Juillet volgt later.

Août. Armorial de Versailles; Noms des gentilshommes colonels-propriétaires des régiments français; Le chapitre noble de dames, de Troarn; Notices généalogiques; Marquis d'Arnéguy; Notice sur la famille de Pontevès; Généalogie de la famille de Genas; Notes d'état civil nobiliaire.

Messager des sciences historiques ou archives des arts et de la bibliographie de Belgique, 1888.

2e Livraison. La ville de Gand au XIV siècle; Une descendance légitime des anciens ducs de Brabant; Histoire de la Gilde souveraine et chevalière des Escrimeurs, dit Chef-confrérie de Saint-Michel à Gand; Archives gantoises; De Goedevrijdagkinds; Comment les boutiquiers attiraient autrefois les clients; Notes sur le carillon et les carillonneurs du Beffroi; Comment la mort de Prince d'Orange fut annoncée

aux Gantois; Le comte Guy confirme la Keure du Pays de Waes; Chartres au sujet des alluvions et schorres ou jets de la mer dans les quatre-Metiers; Ordonnance concernant les devoirs et les fonctions du Bailli; Les convulsionnaires de Namur; Der stede Kuerboeck van Haerlem; Chronique.

3e Livr. Coup d'oeil historico-linguistique sur le flamand dans ses rapports avec les idiomes celtiques et les dialectes germaniques de la Grande-Bretagne; Notes sur les archives du Vieux Bourg conservées à l'hôtel de ville; Variétés; Chronique.

Annales de l'académie d'Archéologie de Belgique, 4e serie, tome IV, 1888.

1e Livraison. Le chapitre de Notre Dame à Tongres.

Bulletin de l'Institut archéologique Liégois. Tome XX, 1888.

1e Livraison. Statuts constitutifs; Tableau des membres de l'institut archéologiques liégois. Rapport sur les fouilles archéologique faites dans les environs de Landen; Les actes notariaux passés à Spa par les étrangers (1565—1826).

Bulletin de la commission pour l'Histoire des Eglises Wallonnes. Tome III, 1888.

2e livr. Listes des églises Wallonnes des Pays-Bas et des pasteurs qui les ont desservies; Les chanteries de Valenciennes; Pieces justificatives; Généalogie de la famille Guépin; Genealogie de la famille des Pommares; Conférence évangelique wallonne; Réglement de la Conference; Bibliographie.

3e Livraison. Liste des églises wallonnes des Pays-Bas et des pasteurs qui les ont desservies; Eglises éteintes; L'église wallonne d'Utrecht; Bibliographie de A. C. van Sypesteyn, Jean Cavallier à la Haye (1705—1711); Rapport sur les travaux de la commission dans l'année 1887—1888, présenté à la Réunion des Députés des églises wallonnes de Zwolle; Requête du consistoire de Groede.

4e Livraison. Listes des églises wallonnes des Pays-Bas et des pasteurs qui les ont desservies; Eglises éteintes; Ministres du camp ou des Troupes; Liste alphabétique des noms des pasteurs; Les réfugiés huguenots dans la Guiane hollandaise; Généalogie de la famille Delprat; Mémoire du refuge de Marie de Comte, veuve du pasteur Antoine de Gau et de sa fille Louise; Nécréologie de van der Vies, Berg van Dussen Muilkerk, Chais van Buren; Questionnaire; Planches.

Archives Heraldiques et Sigillographiques. Publiees à Neuchâtel, par Maurice Tripet, Heraldiste. 1887 et 1888.

N°. 11. Lettre de M. Dr. Daguet; Deux sceaux des archives de Colombier.

N°. 12. Notes sur les armoiries de quelques familles neuchâteloises; Antiques adages et devises.

N°. 13. Programme et but de ce Journal.

N°. 14. Beiträge zur Kenntnis der Heraldik und Sphragistik.

N°. 15. St. Blaise et ses couleurs; Notes sur les armoiries de quelques familles Neuchâteloises; Cachets agrandis de quelques familles Neuchâteloises; Armes des Crible; Sceau de J. Wallier; Armes de Hochberg; Art héraldique Suisse; Couleurs Neuchâteloises.

N°. 16. Les Armoiries des Edifices public (suite); Alliance de la France et des Cantons Suisses; Les Armoiries du Vallais et de ses treize dixains ou disains.

N°. 17. Notes sur les armoiries de quelques familles neuchâteloises; Documents pour servir à l'histoire des couleurs de Neuchâtel (suite); Bibliographie.

N°. 18. Les armoiries, édifices publics, monuments etc., collégiale de Neuchâtel; Chronique et Bibliographie; Les armoiries du Valais et de ses Dixains; Faux drapeaux historiques; Dufour.

N°. 19 et 20. Le lion de Lucerne; Pury; Couleurs et emblêmes de la république helvétique; Armoiries de la ville de Neuchâtel; Bibliographie; Sceau d'Anne de Kybourg; Documents pour servir à l'histoire des couleurs du canton de Neuchâtel; Bibliographie.

N°. 21. Edouard Durussel.

N° 22. Schweizerkreuz und Baselstab; L'écusson fédéral suisse; Armoiries de la commune de Cressier.

The New York Genealogical and Biographical Record. vol: XIX, 1888.

N°. 1. Notes on the arms of the State of New York; The register book for the Parish of Jamaica N. Y. from 1710 to 1732; Record of the reformed Dutch church in the city of New-York; Edward F. de Lancey second president of the society; The Schoonmaker family of Ulster County N. Y.; Will of Mary Alexander; Cutt's genealogie; Letter of Mr. Lincoln; Stiles; Poyer Alexander; Obituary Book Notices.

Modellen voor het vervaardigen van hoofdwapens.
(Hierbij een plaat).

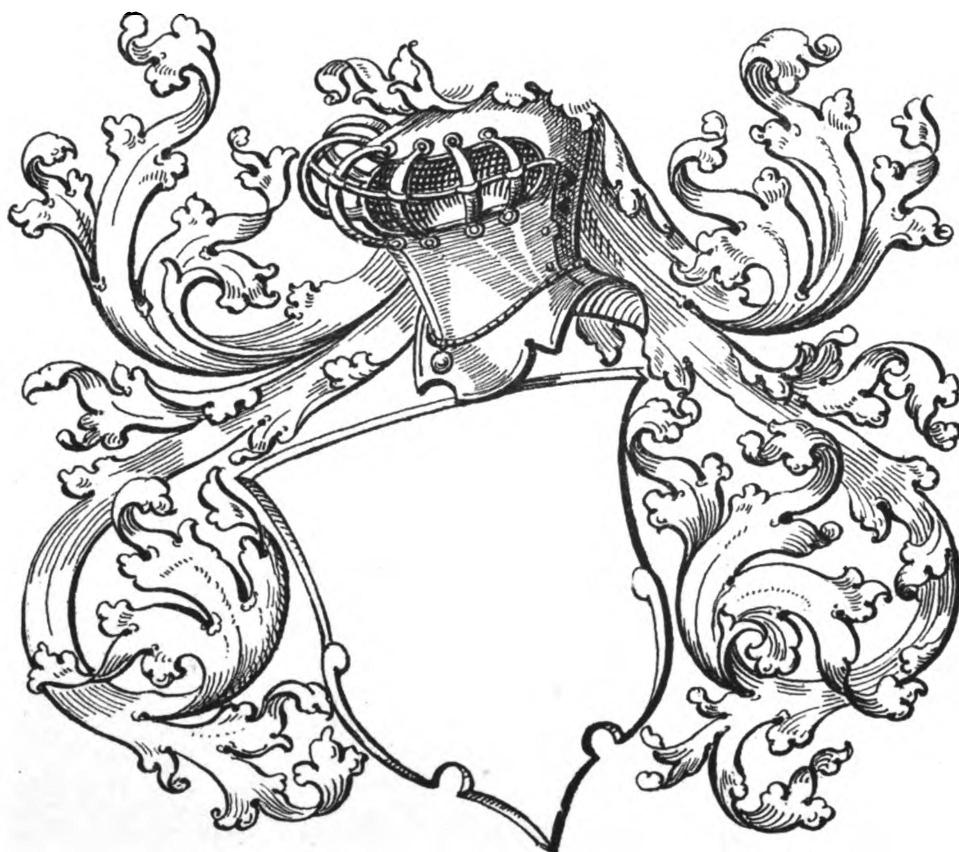
Herhaaldelijk zijn wij door velen onzer geachte lezers aangezocht om een model voor het vervaardigen van een hoofdwapen; 't is daarom dat wij hiernevens een tweetal voegen, zulks zal wel naar veler genoegen zijn.

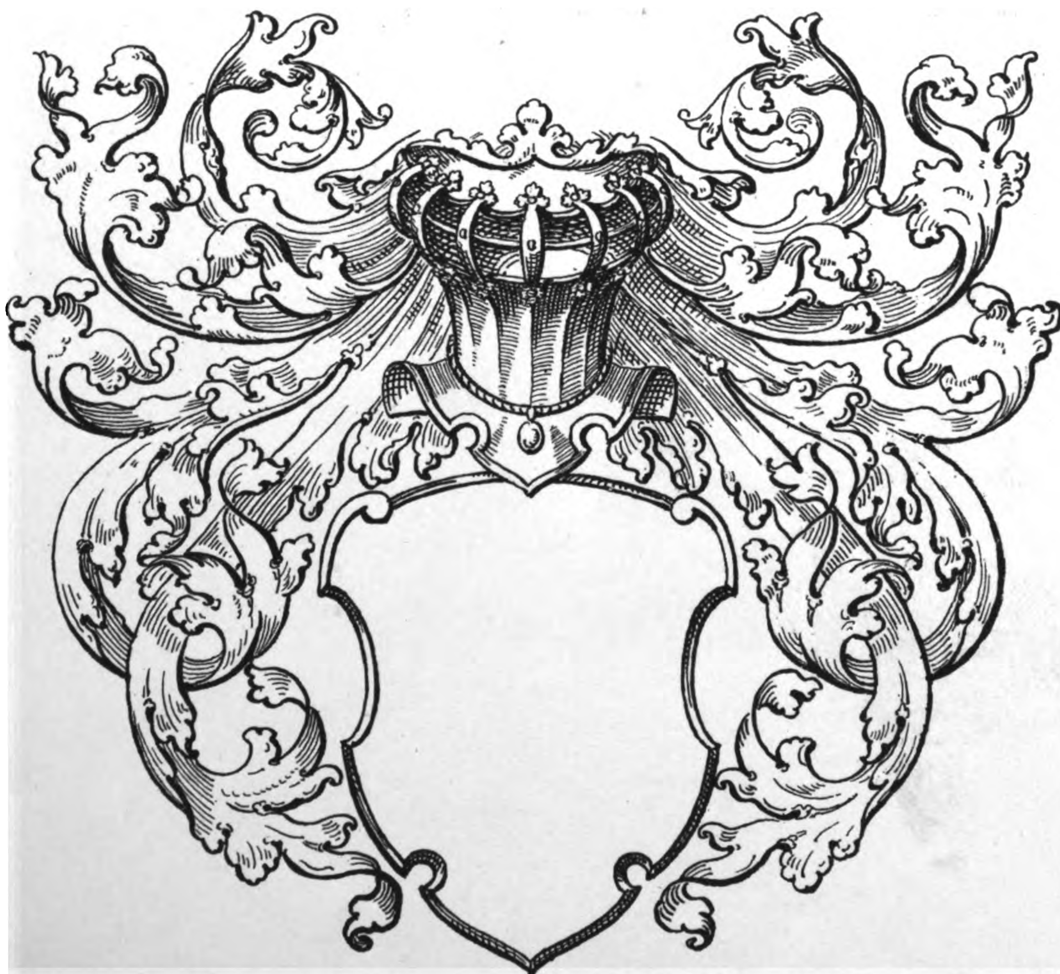
Mochten hiervan afzonderlijke platen verlangd worden dan zijn die: ad *f* 10 de 100 Ex., ad *f* 2 de 10 ex. of ad *f* 0,25 per exemplaar franco verkrijgbaar, gedrukt op hetzelfde papier.

Men wordt verzocht bij eventueele bestelling op te geven welk model verlangd wordt.

De Redactie.

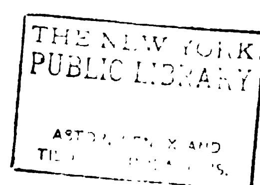
Behoort bij N°. 1 van het Algemeen Nederlandsch Familieblad, 6e jaargang.

J.B.v.L. 1889.

Photolithographie van G. J. Thieme te Arnhem.

THE NEW YORK
PUBLIC LIBRARY

Een doopregister der Hollanders in Brazilië.

(Vervolg.)

1648. Dec. 24. Catharina. Ouders: Hans Christiaenss en Catharina Hanss; get.: Evert Dircks v. Asch, Jan ter Grim, Judith Dircks, Marritgen Willemss.

1649. Jan. 3. Sara. Ouders: Mr. Jan Codde, opperchirurgijn en Aeltien Lems; get.: Dhr. Adriaen Lems, Henrick Bruynsvelt, Susanna Codde, Cornelia van den Velde.

Joris. Ouders: Jan Davidson en Magdalena Verguson; get.: Willem Oxtrinberge, Jan Camans, Claes Thomass, Anna Philips, Magdalena Geseel.

— Jan. 10. Manuel. Ouders: Manuel Gonsalvo, negro, en Madanella Angola.

— Jan. 13. Artur. Ouders: Jan Meeder en Jannetien Jacobs; get.: Artur Hall, Jacob Hoits, Maria Henricx, Janneken Sanders.

Annica. Ouders: Pedro, neger, en Christina.

— Jan. 23. Anna. Ouders: Jan Gerrets Brouwer en Anna Lourens; get.: David Nicolai, Paulina van de Venne.

— Jan. 27. Ambrosius. Ouders: Adam Tesmer en Elisabeth Jacobs; get.: Henrick Hubbeldingh, Cornelis Beyer, Geertruyt Hagenents.

— Jan. 31. Volckert. Ouders: Gerret Volckerts en Petronella Wabben; get.: Willem van Oosterburgh, Jan Philipss, Regina Pieterss.

Geertruyt. Ouders: Thomas Wiltschut en Aeltien Oudaens; get.: Hendrick Bruynsvelt, Jacob Hamel, Geertruyt Brunsvelt, in plaets van Janneken Jans die absent is.

— Febr. 3. Hans Jacobs. Ouders: Coenraet Vischer en Anna Pieterss; get.: Jonas Lodewijcks, Hans Michiels Brill, Jannetien Arents.

Juan. Ouders: Anthoni, neger, en Maria; get.: Ysabella, Susanna.

— Febr. 14. Adriaen Joost. Ouders: Joost van Bullestrate en Johanna de Sweers; get.: Adriaen van Bullestraten, Susanna Pels.

— Febr. 21. Harman. Ouders: Johan Kettman en Anna Janss; get.: Maurits Roosenraet, Frederick Fredericx, Anna Alberts.

— Febr. 28. Louys. Ouders: Elias Dasson en Geertien Babtista; get.: Job Foran, Joffr. Cornelia Carpentier.

Pieter. Ouders: Clement Franssen en Janneken Andries; get.: Eduard Ooms, Maria Ooms.

— Meert 3. Abraham. Ouders: Jaques van de Velde en Cornelia de Keyser; get.: Gillis Croll, Jan Codde, D̃no Abraham van den Velde, predicant tot Schoonhoven, Apollonia Valckenhoffs, Janneken de Keyser t' Amst^{m}.

— Meert. 7. Agatha, negerinne; get.: Anthoni Falcan, Ignatie.

— Meert. 10. Ridchard. Ouders: Dne. Johannes Offringa en Joffr. Elisabeth Lindley; get. Dhr. Johan van Raetsfelt, dhr. Jacob Alrichs, Joffr. Elisabeth Dortmonts.

— Meert 14. Maria. Ouders: Lijsbeth Rinckert, wed. van Thomas Hinderson; get.: David Reynouts, Wouter Philips, Maria Henricx, Lijsbeth Janss.

— Meert 15. Reynout. Ouders: Reynout Reynouts en Janneken Janss; get.: Jan Rocuss, Ariaen Janss, Anneken Janss.

Pieter. Ouders: Cornelis Verrunne en Grietien Nols; get.: Jacob Verrunne, Neeltien Verrunne, Lijsbeth Jacobs.

Christina. Ouders: Willem Robbertss en Margriet Robberts; get.: Jan Mens, Ridchard Nicolaes, Rachel Slegh.

— Meert 21. Wilhelmus. Ouders: Willem Lathouwer en Grietien Wilhelms; get.: Wilhelmus Camnius, predic^{t}, Laurens Corneliss, Reyckien Heeres.

— Meert 24. Anthoni. Ouders: Manuel, neger, en Andresa; get.: Manuel, Ysabella.

— Apr. 5. Gerret. Ouders: Philips Martenss en Annetie Janss; get.: Feycke Pieterss, Gerret Volckers, Elsie Thomas.

— Apr. 12. Aeltien. Ouders: Cornelis de Wit en Jacomyna de Wit; get.: Evert Roeleeu, Margarita Vinck.

— Apr. 18. Elysabeth. Ouders: Jan Moy en Aeltien Gerrets; get.: Lodewijck van dr. Helst, Janneken Goedel, Dorothea Fiel.

— Apr. 21. Janneken. Ouders: Pieter Waterloo en Catharina Alons; get.: Rogier Rodijn, Maria Hardin.

Geertruyt. Ouders: Dhr. Secret. R. v. Groenestein en Geertruyt v. Groenestein; get.: Dhr. Gijsbert de With, Catharina Cocx.

(N. N.). Ouders: Thomas Bel en Marya Louys; get.: Jan Rocuss, Abraham Schoor, Geertruyt ter Beeck.

— Apr. 24. Annica. Ouders: Maria, negerin, wed. van Anthoni; get.: Juan, Lucretia, Sibbilinie.

— Apr. 25. Ariaen. Ouders: Cornelis Brant en Lijsbeth van den Bergh; get.: Cornelis ...., Claertien Maes.

— May 2. Henrick. Ouders: Henrick Duycker en Wilhelmina van Gaesel; get.: Willem van Gaesel, Jacob Alrichs, Magdalena Honings.

— May 5. Jan. Ouders: Jacob van den Berge en Geertien Theunis; get.: Hans Clasen, Maria Batholomeus.

Beerte. Ouders: Henrick Beckeringh en Elsien Janss; get.: Andries Heym, Roeloff Janssen, Elisabeth Masuyr.

— May 8. Catharina. Ouders: Gonsalvo, negro.

— May 19. Cornelia. Ouders: Aucke Huyberts en Lijsbeth Corneliss; get.: Michiel Jurriaenss Block, Johannes Sigvridt, Leentien Harmanss.
Domingo. Ouders: Johan, neger, en Catharina.
Rebecca. Oudres: Elias Janssen en Jannetie Janss; get.; Jan Cornelis, Christina Schutt.
— May 22. Maria. Ouders: Caspar Correa, n(eger), en Ysabel Rodrigues.
— May 27. (N. N:). Ouders: Louysa, negerinne van Arnoult l'Hommel.
— Juny 6. Maria. Ouders: Adriaen Crijnen Post en Clara Moockers; get.: Jan Gerretsen, Brecht Champers.
Steven. Ouders: Jacob Jeer en Elsien Jacobs; get.: Marten Wouters, Steven Dusaert, Annetien Lange.
Christoffel. Ouders: Jurriaen Probatski en Hilletien Aertss; get.: Jan Reynierss, Rijckie Janss.
— Juny 16. Clement Oudere: Harman Harmans en Trijntien Clements; get.: Caspar Govers Cop, Willemyna Roeleeu.
Cornelia. Ouders: Wouter Fallo en Maria Pieck; get.: Dhr. Gijsbert de With, dhr. Nicolaes Clasen, Anna Falloo, Ursula Barbara van Schaumburgh.
— Juny 17. Clara Charlotti. Ouders: D'Ed. hr. Sigismundus van Schoppe en Mevrouwe Margaretha van Kalgum genaemt Loohuysen; get.: Dhr. Michiel van Goch, hooge raet, Charlotte gravinne van Waldeck geboren van Nassau in abs^ie Elisab^t Collecum geseyt Carpenter.
— Juny 20. Jan. Ouders: Bartram Martijn en Anna Lusara; get.: Jan Belloo, Geertie Andries.
Annetien. Ouders: Jan de Wolff en Maria Cloets; get.: Cornelis de Witt, Grietien Janss.
— Juny 27. Jochim. Ouders: Michiel Lambrechts en Anneken Spijckhans; get.: Hans Marcus, Elisabeth van den Berge.
— Juny 30. Laurens en Pieter. Ouders: Jurriaen Haeff en Teuntien Meyerinck; get.: Hans Coenraet, Pieter de Mee, Lucas Beucker, Hans Vogelhooft.
— July 4. Elisabeth. Ouders: Willem Thomas en Geertruyt Henricx; get.: ...., Maria Pieterss.
Eduardus. Ouders: Cornelis Caron en Roeloffken Oliviers; get.: Niclaes Clasen, Cornelis Beyer, Joffr. Elisabeth Carpenter.
— July 11. Elisabeth. Ouders: Dhr. Willem van Lobbrecht en Joffr. Cornelia Carpenter; get.: Mevrouwe Elisabeth Carpenter, Joffr. Bayaerts in plaets van de vrouwe van Quirijn van Lobbrecht.
Christina. Ouders: Nicolaes Eerlijck en Cornelia Vechters; get.: Willem van Oosterburgh, Magdalena Janss.
— July 14. Annetie. Ouders: Jan Dircksen en Annetie Dircks; get.: Claes Meyer, Jacques Vallot, Barentie Counraets, Barbara Sickes.
— July 23. Jacob. Ouders: Jacob Smith en Anneken Bruyns; get.: Coenraet de Vischer, Thomas Hamlingh, Janneken Barmers.
— July 25. Johannes. Ouders: Lucas Beucker en Elsken Wilckens; get.: Andrie Spicker, Ascanius Marckgraeff, Cecilia Janss.
— July 28. Ysabella Maria. Ouders: Francoys Mortanier en Dorothea Chatfelt; get.: Jan Aragon, in absentie Hans Leenaerts, Geertruyt van dr. Hoornenburch.
Joanna. Ouders: Christiaen Coster en Martha de Ricou; get.: Dhr. Christ. Eyerschettel, Claessie Beyerts.
— Aug. 1. Johannes. Ouders; Christiaen Janss en Janneken Christiaenss; get.: Adriaen Post, Ypo Ypessen, Rudolphina Carons.
Jan en Aeltge. Ouders: Frederick Janss en Grietien Janss; get.: Jan Dircks, Ariaen Ariaens, Jacob Roeloffs, Grietie Willems, Aeltie Janss.
— Aug. 4. Maria. Ouders: Johannes Engelaer en Dorothea Conincks; get.: Mattheus Persone, Maria Verdelft.
— Aug. 7. Jacob. Ouders: Claes Pieterss en Trijntie Claess; get.: Jacob Vallot, Jacob van Beusecom, Maria Harmanss, Geertruyt de Beer.
— Aug. 11. Maria. Ouders: Jacob .... en Eva Geffert; get.: Jan Andriess, Jan Hartman, chirurgin, Maria Kerckwijt.
Phiiip. Ouders: Manuel, neger, en Christina; get.: Pieter.
— Aug. 15. Johannes. Ouders: Bartel Henricx en Jacomina Andries; get.: Mattheus Cooren, Jan Janss, Esther Croes.
Reynier. Ouders: Christoffel Lemmers en Sara Pieters; get.: Mr. Jan Codde, chirurgin, Geertruyt v. Groenesteyn.
— Sept. 5. Maximiliaan. Ouders: Pedro, negro, en Catharina; get.: Pedro, Margarita.
't Doopbrieffken is gepasseert door dhr. G. de With.
— Sept. 8. Margrieta. Ouders: Willem Pieterss en Elisabeth Barentss; get.: Pieter Reyniers, Grietie Cornelis, Lucretia Henricx.
Siara. Ouders: Brasilianinne.
t' Brieffken daerdoor d' Doop versocht is gepass^t bij dhr. Samuel Halters.
Alexander. Ouders: Ridchard Engels en Maria Goetis; get.: Alexander Gipson, Collin Rioch, Maria Kerckwijd.
— Sept. 12. Maria. Ouders: Johannes Morris en Catharina Legget; get.: Dhr. Secret. A. de l'Hommel, Magdalena Honigs.

— Sept. 19. Johannes. Ouders: Jacob Christiaenss en Grietien Grentiers; get.: Maturin Bidalle, Albertien Janss.

— Sept. 22. Martin, negr. Ouders: Philippo Perera en Madanello de Crasto; get.: Jan d'Andrade, Ysabella de Bahia.

— Sept. 29. Pieter. Ouders: Paulus Pieters en Grietien Staels; get.: Nicolaes v. Swaenswijck, Martn Meinders v. der Hart, Lucia....

Jan. Ouders: Robbert Heuten en Jaquemijntien van dr. Almeyden; get.: Noel de Bellarbre, Christiaen Willemss, Maria Kerckwid.

— Oct. 3. Jacob. Ouders: Jacob Lamberts en Michelle de Brull; get.: Dhr. Jacob Thierens, Dr., Aeltien Codde.

— Oct. 6. Marin. Ouders: Andries de Rou en Maria Subare; get.: Marinus Croans, Maria Barseron.

— Oct. 9. Charl. Ouders: Jan Merck en Janneken Mercks; get.: Charel Fredericx, Joost Carpenter, Anneken Dennigers.

— Oct. 17. August, negr. Ouders: Antonio Diego Fernandº en Sabelinje; get.: Michiel, Agnita.

Poulus. Ouders: Dirck Pouluss en Henrickie Pouluss; get.: Hans Coenraets, Wijnant Roeloffs, Hesther van Ravesteyn.

— Oct. 20. Abraham. Ouders: Dhr. Petrus Ongena, predicant opt Reciffe, en Joffr. Anna van Cuyck; get.: Dhr. Willem van Gaesel, dhr. Hubrecht van Beveren, Joffr. Helena Dircks.

— Oct. 24. Johannes. Ouders: Jochim Hopner en Margriet Hopners; get.: Christiaen Coninck, Arent Janss, Clara Maessen.

— Oct. 27. Adam. Ouders: Adam Martenss en Geertruyt Martenss; get.: Jan Janss, Thomas Rollick. Anneken Willemss.

— Nov. 7. Josina. Ouders: Hans Bruckner en Elsien Bruckners; get.: Elias Vinck, Josina van Swol.

Tabita. Ouders: Abigael Batchelaer, wedº van Thomas Nicolaess; get.: Dhr. Secret. R. van Groenestein, Dne. Samuel Batchelaer, Dorcas Struys.

Sander. Ouders: Daniel Forbus en Elisabeth Forbus; get.: Sander Frishil, Padrick Leverstone, Margriet Lumbsdach.

— Nov. 14. David. Ouders: Gerret Cornelis Snelleman en Henrickie v. Setterich; get.: Dhr. Gijsbert de With, Elisabeth van Setterich.

Hans. Ouders: Adam Hansen en Maria Henricx; get.: Pieter Seegers, Hans Counraets, Maria Henricx.

— Nov. 17. Susanna. Ouders: Hans Adams en Susanna Adams; get.: Henrick van Herzele, Margrieta Robbert, Lijsbeth Willemss.

— Nov. 21. Martha. Ouders: Jacob Perroes en Adriaentien Davids; get.: Willem Vischer, Paulus Gerretss, Maria Claess.

— Nov. 24. Catharina. Ouders: Henrick Achterberch en Grisilla Rancken; get.: Jacob Coets, Hans Willemss. Louyss, Maria Schuts.

Gonsalvo. negr. Ouders: Paulus en Catharina.

Francisco, negr. Ouders: Jan Moelecke en Ysabella.

— Nov. 28. S. Josee. Ouders: Bentha.

— Dec. 8. Elisabeth. Ouders: Aaron de Roche en Judith d'Ariette; get.: David Nicolai, Elisabeth Lindley.

— Dec. 12. Janneken. Ouders: Dirck Janss van Eybergen en Janneken Roeloffs; get.: Michiel Gerrets, Willemina Velthuysen.

— Dec. 15. Maria. Ouders: Jan Pieterss en Grietien Janss; get.: Lourens Verpoorten, Anneke Roeloffs.

Steven. Ouders: Hans Schaer en Anneke Steenbackers; get.: Gerret Dremont, Lijsebeth Tesmaers.

Anneken. Ouders: Adolff Verhelst en Anneken Janss; get.: Henrick Volbergen, Willem de Constabel.

(N. N.). Ouders: Diogo Congo. negr en Maria Congo, negerin van d'Hr. Schopp.

— Dec. 19. Robbert. Ouders: Jan Robbertsen en Anneken Joosten; get.: Willem Janss, Anneken Wouterss.

— Dec. 21. Jooris. Ouders: Thomas Rollick en Elisabeth Gerrets; get.: Walther Philips, Maria Keysers.

— Dec. 27. Ysabelle, negº. Ouders: Vincent. neger, en Louisa, negerinne.

— Dec. 29. Johannes. Ouders: Nicolaes Leye en Anneken Roeloffs; get.: Michiel Mets, Gerret Janss, Leintgen Schott.

1650. Jan. 2. Counraet en Henrick Frederick. Ouders: Joost Stadelaer en Margarita Stadelaer; get.: Hans Counraet, Henrick Herzeele, Martha Helt.

— Jan 5. Servaes. Ouders: Cornelis Hellincx en Elisabeth Hellincx; get.: Hans Willemss. Louys, Abraham van Swoll, Maria Bell.

Jacobus. Ouders: Hans Maes en Trijntien Henricks; get.: Jacobus Cop, Jan Janss.

— Jan. 8. Elsgen. Ouders: Abraham Albertss en Anneken Robbertss; get.: Christoffel Smel, Neeltie Poulus, Barbara Henricx.

— Jan. 12. Cathalijn. Ouders: Gerret Harmans en Christina Thomas; get.: Harm. Henrick Keesbergen. Frans Janss, Grietien Cornelis.

Johannes, negr. Ouders: Andries en Ysabel; get.: Matheus, Catharina.

Domingo, negs. Ouders: Jan d'Angola en Juliana; get.: Michiel Ardre, Agnes Angola.

Lucia, negn. Ouders: George en Anna.

Negers van dhr. Lermite.
— Jan. 16. Henrick. Ouders: Christoffel Rubner en Marretien Janss; get.: Cornelis Pieterss. Valck, Henrick Vroom, Christina Reynders.
Jan Lucas. Ouders: Lucas Janssen, en Anna, negeriune; get.: Manuel, moelaet, Anna, negerinne.
Thomas. Ouders: Jan Trurtgart en Janneken Gossart; get.: Thomas Rollock, Grietgen Verbeecks.
Manuel. Ouders: Gonsalvo Angola en Maria Angola.
— Jan. 23. Lucia, negn. Ouders: Juan en Lucia; get.: Domingo, Diana.
— Jan. 26. Jurriaen Harman. Ouders: Hans Jurriaen Harman en Elisabeth Harmans; get.: Jan Rocussen, Jurriaen Clasen, Jaquemijntien Louys.
— Feb. 6. Elsgen. Ouders: Arthur Hall en Catharina Hall; get,: Willem Abraham, Neeltien Paulus.
— Feb. 20. Jacobus. Ouders: Samuel van Gansepoel en Paulina van der Venne; get.: Dhr. fiscael le Maire, Joffr. Elisabeth van Dortmont in plaets van de wede van Guiliaem Grevenraet.
Fijtgen. Ouders: Henrick Schaers en Gebbe Janss; get.: Jan Schaers, Anneke Janss.
— Feb. 23. Johannes. Ouders: Francoys van dr. Wielen en Annetien Engels; get.: Dirck Roup, Mr. Jan Hartman, chirurgn, Elsgen Thomas.
Poulina, negn. Ouders: Anthoni en Maria.
Elisabeth. Ouders: Gijsbert Willemss en Elisabeth Janss; yet.: Jan Roeloffs, Govert Harmanss, Cornelia Dircx.
— Meert 9. Dorothea, negn. Ouders: Mattheus en Catharina; get.: Manoel, Bergedisa.
— Meert 13. Sibilla. Ouders: Geurt Spreeuwers en Christina Spreeuwers; get.: Gerrt Corn. Snelleman, Elisabeth Maerschalck.
Janneken. Ouders: Gustavus Valck en Adriana Overlaecke; get.: Pieter Corneliss. Valck, Geertruyt Pieterss.
— Meert 16. Nicolaes. Ouders: Jan Vogel en Anna Martenss; get.: Niclaes Lange Velthuysen, Maria Keyserss.
Catharina. Ouders: Bartram Coquerel en Anna Coquerel; get.: Daniel Giomaer, Catharina Alonso.
— Meert 20. Jacobus. Ouders: Jaspar van Heussen en Geertruyt Hacks; get.: Jacob Alrichs, Christina Nelles, huysvrouw van Jaques van Ceulen.
— Apr. 3. Johannes. Ouders: Barent Bodecker en Ytien Bodeckers; get.: Anthoni Dengermont en Christina Nelles.
— Apr. 6. Janneken. Ouders: Gerret Volckerts en Pieternella Wabben; get.: Jan Philipsen, Willem van Oosterburgh, Annetie Gerretss.
— Apr. 20. Nicolaes. Ouders: Jan Ketman en Anneken Ketmanss; get.: Reynier van Harckama, Jan Janss. Nieuenburgh, Cornelis Byma.
— Apr. 24. Anneke. Ouders: Willem Johns en Anna Johnss; get.: Willem Messone, Christiaen Colben, Anneke Wilson.
— Apr. 30. Pieternella. Ouders: Jan Gerrets d'Hr. en Anneken van Heytlant; get.: Henrick Ravesteyn, Roeloff Tjercks, Geertruyt Hagenent.
Elisabeth, negn. Ouders: Francisco en Maria.
— May 8. Elisabeth. Ouders: Henrick v. Ravesteyn en Hesther v. Ravesteyn; get.: Adriaen Janss, Geertruyt Hagenents.
— May 9. Anthoni, negr. Ouders: Fracisco en Maria.
Anthoni, negr.
— May 11. Philippus. Ouders: Noel de Bellarbre en Anna Michiels; get.: Hugo de Meyer, Wouter Fallos, Rudolphina Caron.
— May 15. Catharina, negn. Ouders: Pedro en Marquite; get.: Jean Ventura, Theodora.
— May 29. Pieter. Ouders: Michiel Ridtche en Anna Michiels; get.: Pieter de Jonge, Pieter Baltus Arnout, Peggie Groems, Maria Dickson.
— Juny 1. Cornelis Bertram. Ouders: Cornelis Barents en Catharina Angola, negerin; get.: Bertram Coquerel, Jan Janss, Elisabeth Jacobs.
— Juny 5. Jan. Ouders: Jan Nanningss en Trijntie Davidts; get.: Jacob Carelss, Brechie Joosten.
Elsie. Ouders: Hans van de Weyer en Anna Maria Kerfkibe; get.: Abraham Maser, Anna Maserss, Catharina Porckentongh,
Pieter. Ouders: Guilliam Louva en Anthonette Latteur; get.: Pieter de Bollan, Elslina Aertss.
— Juny 6. Bastiana (in onecht geboren). Ouders: Johan Langh en Catharina, negerinne; get.: Matthijs Aerts v. Ceulen, Bastiana Perera.
— Juny 12. Cornelis. Ouders: Hans Thonijn en Christina Thonijn; get.: Jan Janss. Nieuwenburgh, Jan Kettman, Catharina Wiecx.
— Juny 15. Anthoni. Ouders: Albert Pieterss en Cathalina Janss; get.: Anthoni Treffer, Maria Arel.
— Juny 26. Maria. Ouders: Johannes de Carpentier en Cornelia van Cuyck; get.: Pieter Duynkercker, Francoys Montania, Anna van Cuyck.
Geertruyt. Ouders: Alexander Gibson en Marretie Jacobs; get.: Nicolaes Bima, Geertruyt van dr. Beest.
Johannes, negr. Ouders: Manuel, negro, en Gracia, negra.
— July 3. Domingo, negr. Ouders: Anthonie Manuel en Maria, negerinne; get.: Joan Francisco, Brancque.

Medegedeeld door C. J. WASCH.

(Wordt vervolgd).

De oude kerkregisters in ons land.

(Vervolg).

GRAAUW.

In het gemeentearchief zijn geen oude kerkregisters voor 1804 aanwezig.

GRAFHORST.

De doopregisters der Hervormde gemeente te **IJsselmuiden,** betrekkelijk de burgerlijke gemeente Grafhorst vangen aan met het jaar 1775—1819.

De trouwregisters van 1791—1811.

De begrafenisboeken van 1806—1812.

GRAFT.

De doopboeken der Gereformeerde gemeente van het dorp Graft loopen van 28 September 1704 tot 27 Januari 1793 en van 14 October 1792 tot 25 Maart 1821.

De doopboeken van het dorp **Oost-Graftdijk** loopen van 18 September 1644—20 December 1733.

Idem van 7 Februari 1734—12 Augustus 1792.

(Dit boek bevat tevens eene naamlijst der ledematen van 7 April 1794 tot 23 Maart 1812).

Idem van 28 October 1792—6 Juni 1812.

De doopboeken van het dorp **West-Graftdijk** loopen van 7 September 1642—14 Juli 1782.

Idem van 26 Februari 1769—11 November 1787.

(Dit boek is gedeeltelijk duplicaat van het eerstgenoemde).

Idem van 12 October 1788—16 Februari 1812.

Zie voor de Roomsch Katholieke gemeente van Graft en **Noordeinde** op gemeente de **Rijp.**

GRAMSBERGEN.

Op het gemeentehuis berusten de navolgende registers der Nederlandsche Hervormde gemeente:

Een register ingericht als doopboek van 1649—1691.

Een idem van 1692—1752.

Een Idem van 1753—29 Mei 1791.

Een idem van 1791—1811.

Een register ingericht als trouwboek van 1649—1685.

Een idem van 1692—1752.

Een idem van 1754—1790.

Een idem van 1791—1795.

Een idem van 1796—1802.

Een register ingericht als lidmatenboek van 1649 tot 1690.

Een idem van 1701—1752.

Een idem van 1753—1785.

Een register als boek van ondertrouw van 1795 tot 1802.

GRAVE.

De doopregisters van de Hervormde gemeente loopen van af het jaar 1602—17 Februari 1811, in 7 deelen.

Het eerste deel loopt van 1602—1615, het tweede deel van 1615—1639, het derde deel van 1639—1670, het vierde deel van 1670—1689, het vijfde deel van 1689—1720, het zesde deel van 1720—1789 en het zevende deel van 1789—1811.

De doopregisters der Katholieken loopen van af het jaar 1719 tot 16 Februari 1811, in drie deelen.

Het eerste deel loopt van 1719—1749, het tweede deel van 1749—1769 en het derde deel van 1769—1811.

De trouwboeken der Hervormde gemeente loopen van af het jaar 1602—1796 in negen deelen.

Het eerste deel loopt van 1602—1627, het tweede deel van 1628—1655, het derde deel van 1656—1676, het vierde deel van 1677—1689, het vijfde deel van 1689—1711, het zesde deel van 1711—1735, het zevende deel van September 1735—1747, het achtste deel van 1748—1786 en het negende deel van 1786—1796. In het laatste deel bevinden zich nog aanteekeningen van huwelijken; het eene van 1809 en het andere van 1811.

Een register van huwelijkszaken voor den magistraat loopende van 1603—1798.

Twee registers met protocollen van huwelijkszaken voor het bestuur der stad Grave, loopende het eene van 7 Januari 1799 tot en met 30 December 1810 en het andere van 17 September 1808—30 December 1810.

Een register van overledenen loopende van 1731—1802 en een begraafregister loopende van 1803—1811.

Wijders bevinden zich in het archief twee registers van begraafplaatsen in de Groote- of St. Elisabethskerk; beiden zijn gelijkluidend.

'S GRAVELAND.

De doopregisters der Gereformeerden loopen van de jaren 1725—1811 in 2 banden.

Trouwboek van de Ned. Hervormde-kerk van 1725—1811 in twee banden.

Begrafenisboek van 1758—1811 in één band.

'S GRAVENDEEL.

Een register van trouwen en begraven beginnende 24 November 1695 en eidigende 5 September 1721.

Een idem van trouwen en begraven beginnende 1 October 1721 en eindigende 12 April 1787.

Een dito van trouwen beginnende 14 April 1787 en eindigende 6 September 1811.

Een dito van trouwen beginnende 22 April 1795 en eindigende 22 September 1811.

Een dito van begraven beginnende 16 April 1787 en eindigende 31 December 1805.

Een dito van aangegeven lijken beginnende 1 Januari 1806.

Doop- en trouwboek van 1624—1674.

Idem van 1674—1699.

Doopboek van 1699—1721.

Doopboek van 1721—1751.
Idem van 1751—1804.
Idem van 1804—1812.
Trouwboekje van 1602—1620.
Idem van 1699—1738.
Idem van 1738—1795.
Doodboek en nommering der graven van 1678—1736.
Idem van 1738—1741.

Register van geboorten, huwelijkspublicatien, acten van huwelijken en overlijden eindigende ultimo December 1811.

Alphabetisch overlijdensregister beginnende met het jaar 1650 en loopende tot 1812.

Allen behoorende tot de Hervormde gemeente van 's Gravendeel.

Register van veranderde familienamen der Joden van December 1811 in duplo.

'S-GRAVENHAGE.

In het gemeente-archief zijn de navolgende oude kerkregisters aanwezig:

Doopboeken en geboorteregisters van de Groote-kerk in 25 deelen, loopende van 1630—1811, met twee klappers van 1784—1793 en van 1794—1805.

Idem idem van de Klooster-kerk in 9 deelen van 1629—1811.

Idem idem van de Nieuwe-kerk in 14 deelen van 1656—1811.

Idem idem van de Waalsche- of Fransche-kerk in 7 deelen van 1618—1817.

Idem idem van de Evangelisch Luthersche-kerk in 5 deelen van 1625—1811.

Idem idem van de Hoogduitsche-kerk in 6 deelen van 1668—1811.

Idem idem der Scheveningsche-kerk in 8 deelen van 1671—1825, van de jaren 1791—1811 met registers, aangehaald in de *Nederlandsche Leeuw* N° 10, V^{e} jaargang, 1887.

Idem idem der Remonstrantsche-kerk in 1 deel van 1650—1811.

Idem idem der Engelsche-kerk in 1 deel van 1677—1810; hierin worden ook de huwelijken vermeld van 1680—1810.

Idem idem der Spaansche-kapel in 1 deel van 1699—1732; hierin ook de huwelijken vermeld van 1699—1732.

Idem idem der Oostenrijksche-kapel in 3 deelen van 1710—1784, 1736 - 1805, register van 1710 —1789; hierin ook de huwelijken ingeschreven van 1710—1754 en 1737—1799, hierin ook overlijden van 1773—1801.

Idem idem der kapel van Portugal in 1 deel van 1729—1806, waarin ook de huwelijken zijn vermeld van 1734—1805.

Idem idem der Roomsch Katholieke-kerk in de Oude Molstraat in 18 deelen, loopende van 1605—1811. Van 1605—1664 en van 1680—1685 in portefeuille.

Pastoor van Hullen 1669—1685, waarin de huwelijken van 1676—1685.

Pastoor Termars 1678—1710 in portefeuille en 1686 tot 1705.

Pastoor Rijckewaard 1701—1708, waarin de huwelijken van 1702—1708.

Idem Idem 1660—1811 met register, waarin de huwelijken van 1680—1811.

Pastoor van Kenniphoven 1605—1678, waarin de huwelijken van 1605—1697, 1637, 1661—1695.

Pastoor Callenbach 1696—1707 in portefeuille en het kleine trouwboekje van 1699—1707.

Doopboeken en geboorteregister der Roomsch Kath. kerk in de Assendelftstraat in 9 deelen, loopende van 1649—1811, met register van 1795—1811.

Idem der Kath. kerk of Bisschoppelijke Clerezij, Jufvr. Idastraat in 3 deelen van 1682—1811.

Idem der Frankrijks-kerk (Boschkant) in 8 deelen van 1711—1811 met klapper van 1795—1811. In deze registers de huwelijken gemeld van 1714—1768 en van 1735—1799.

Idem der Spanjes-kerk West-Einde in 1 deel van 1670—1806.

Idem der Kapel te Eik en Duinen in 1 deel van 1690—1791.

Geboorteregister Israëlietische gem. in 5 deelen van 1760—1815, 1790—1810 vertaald, register der geslachtsnamen in duplo, register van aangenomen namen 1812.

Idem der Portugeesche Israëlietische gemeente in 1 deel van 1755—1823.

Een klapper op geborenen van 1794—1811.

Trouwboeken:

Legger van huwelijksafkondigingen in 34 deelen, loopende van 1598—1811.

Huwelijksafkondigingen en trouwen in de Groote-kerk in 33 deelen, loopende van 1598—1795.

NB. In de registers der jaren 1755—1795 vindt men achter de gemengde huwelijken, gereformeerd en roomsch; enkele registers wijzen dit aan door een klavier waarop de letters G. R.

Trouwregisters der Klooster-kerk in 30 deelen, loopende van 1619—1795.

N.B. Voor de jaren 1755—1795, geldt het aangeteekende op de trouwleggers der Groote-kerk.

Trouwregisters der Nieuwe-kerk in 24 deelen, loopende van 1656—1795.

N.B. Voor de jaren 1755—1795 geldt het aangeteekende op de trouwleggers der Groote- en Nieuwe-kerk.

Trouwregisters van de Roomsche godsdienst en Joodsche natie in 1 deel van 1795.

Idem der Waalsche- of Fransche-kerk in 3 deelen, loopende van 1691—1811.

Trouwregisters der Groote-kerk in 1 deel, loopende van 1728—1812.

Idem idem der Klooster-kerk in 2 deelen, loopende van 1727—1802.

Idem idem der Nieuwe-kerk in 3 deelen, loopende van 1728—1811.

Idem idem der Hoogduitsche-kerk in 6 deelen, loopende van 1696—1811.

Idem dem der Scheveningsche-kerk in 6 deelen, loopende van 1646—1811.

Idem idem der Evangelisch Luthersche-kerk in 1 deel, loopende van 1805—1811.

Idem der Katholieke-kerk (Bischoppelijke Clerezy) in 2 deelen, loopende van 1682—1809.

Idem der Roomsch Katholieke-kerk Oude Molstraat, Frankrijks-kerk en Oostenrijksche kapel; zie doopboeken.

Registers van den impost op het trouwen in 4 dln., loopende van 1714—1808.

Idem idem Pro Deo in 3 deelen, loopende van 1699 tot 1761.

Idem idem 1e, 2e en 3e klasse in 2 deelen, loopende van 1730—1780.

Idem idem 4e klasse in 2 deelen, loopende van 1730—1790.

Idem van aanteekenen en trouwen in 1 deel van 1799—1802.

Idem idem in 1 deel van 1811.

Idem van huwelijken in 1 deel van 1811.

Index op het trouwboek van 1809—1811.

Overlijden en begraafregisters:

Registers van den impost op het begraven in 9 dln., loopende van 1696—1805.

In vier dezer registers zijn aangeteekend het trouwen van 1696—1699, van 1708—1715, van 1716—1735, en van 1735—1746.

Idem Pro Deo in 11 deelen, loopende van 1699—1805; hierin ook het trouwen van 1762—1797.

Register van aangegeven lijken in 1 deel, loopende van 1806- 1811.

Idem van begraven der Groote-kerk in 6 deelen, loopende van 1753—1776, 1779—1790, 1792 in portefeuille en van 1793—1810.

Idem der Klooster-kerk in 4 deelen van 1770—1811.

Idem der grafkelders in de Klooster-kerk en derzelver eigenaren in 3 deelen van 1636—1803 (1).

Idem van begraven der Nieuwe-kerk in 7 deelen, van 1692—1693, 1693—1697, 1692—1714, 1699—1715, 1710—1721, 1724—1811, en een register van het overluiden van 1695.

Idem der graven in de Nieuwe-kerk in 1 deel van 1656 tot einde der 18e eeuw.

Registers van begraven van Scheveningen in 4 dln., loopende van 1662—1811.

Idem van Eik en Duinen in portefeuille van 1718—1806 en van 1808—1811.

Idem zonder aanwijzing van kerk in 9 deelen van 1692—1695, 1692—1711, 1704—1706, 1714—1720, 1723 tot 1731 en 1734—1736.

Idem van overlijden in 3 deelen van 1811.

Klappers op het overlijden in 6 deelen van 1776—1804, 1782—1811, 1806—1811 en Pro Deo van 1782 tot 1807.

Begraaf en Luiboeken der Groote-kerk in 5 portefeuilles, loopende als volgt: 1627—1629, 1651—1652, 1654—1657, 1660, 1665, 1667—1670, 1672—1685, 1687—1690, 1692—1702, 1704—1708, 1711—1712, 1715, 1719, 1721, 1723—1736, 1737—1742, 1776—1778, 1780—1789 en 1791.

N. B. In deze boeken wordt ook het ophangen der wapens vermeld.

's GRAVENPOLDER.

In het archief dezer gemeente berusten:

Nieuw kerkelijk doopboek van 15 April 1753- 10 Januari 1811.

Kerkenboek der ondertrouwden en getrouwden van 14 April 1753 tot 10 Januari 1811.

Begrafenisregister dagteekenende eerst na 1811.

In het kerkelijk archief der Ned. Herv. gemeente te 's Gravenpolder (classis Goes) berusten:

Twee oude doopboeken benevens trouwboeken van 1811—1833.

Twee registers der lidmaten van 1810—1824.

Vier boeken bevattende de diaconie-rekeningen van 1783—1868.

Vier acteboeken: van 1662—1741, 1741—1770. 1770—1816, 1816—1854.

'S GRAVENZANDE.

Doopboeken van Protestanten van 12 Sept. 1632—7 Sept. 1698.

Idem van 12 Sept. 1632—6 Dec. 1761.

Idem van 3 Jan. 1762—2 Feb. 1812.

N.B. Het eerste gedeelte bevat het overgeschrevene uit het eerste doopboek.

Sedert 1784 met aanteekening van den dag van geboorte.

Kerkelijke trouwboeken (Protestanten) van 1 Jan. 1653—3 Dec. 1747.

Idem van 26 April 1748—1 Dec. 1811.

Trouwboeken voor schout en schepenen van 's Gra-

(1) Zie J. C. VAN DER MUELEN, *De registers der graven in de Kloosterkerk te 's-Gravenhage,* 1887. 4o.

venzande en **Zandambacht** van 18 November 1685—13 Juni 1700.

Idem van 20 November 1701—14 October 1753.

Idem van 24 Mei 1756—24 Mei 1807.

N.B. Met den jare 1778 een afzonderlijk register van trouwende personen, wonende onder **Zandambacht**, gehouden zijnde, is dit register verder alleen dienende voor de stede 's Gravenzande.

Trouwboek voor schout en schepenen van 's Gravenzande van 5 Augustus 1792—1 December 1811.

Register van trouwen en ondertrouw van 's Gravenzande van 5 Juni 1807—1 December 1811.

Registers van trouwen voor schout en schepenen van **Zandambacht** van 10 April 1778—19 Mei 1811.

Idem van 21 April 1793—19 Mei 1811.

Huwelijksproclamatiën van 1685—1811.

Registers wegens het recht op het trouwen te 's Gravenzande van 1805.

Register van den impost op het trouwen en begraven onder 's Gravenzande van 10 April 1778—6 Sept. 1805.

Register geopend door den Maire van 's Gravenzande, ingevolge besluit van den prefect van het Departement van de Monden van de Maas van 24 Sept. 1811, om daarin te ontvangen de verklaringen van zoodanige personen, bijzonder die der joodsche godsdienst, welke geene vaste namen of voornamen voeren.

Grafboek aangelegd in 1785.

Notitieboek der dooden die begraven zijn zoo in de kerk als op het kerkhof, sedert mijne komst alhier als schoolmeester, zijnde geweest 19 April 1775, loopende tot 17 December 1809 (J. Roetman).

Jaarlijksche lijsten van overledenen van 1762—1804.

Biljetten van aangifte van overledenen van 1806 tot 1811.

Lijst van begravenen van 1665—1811, voor zoover zij zijn opgeteekend in het grafboek van de oude kerk en het oude koor.

GREVENBICHT.

Bij den heer Pastoor berusten:

Doopregisters van 1621—1683.

Idem van 1689—1751.

Idem van 1756—1768.

Idem van 1797—1804.

Sterfregisters van 1690—1746.

Idem van 1746—1767.

Idem van 1797—1804.

Huwelijksregisters van 1679—1761.

Idem van 1754—1767.

Idem van 1797—1804.

In het gemeente-archief bevindt zich in een boek de geboorten, huwelijken en sterften van 1768—1798.

GROENLO.

De doopboeken der Hervormden, loopende van 3 Juni 1701—26 Mei 1811, in 2 banden.

De doopboeken der Roomsch Katholieken, loopende van 1 Januari 1743—24 Augustus 1811, in 2 banden.

Het stads-trouwboek, loopende van 25 Maart 1777—24 Juni 1798, in 1 band, met verschillende losse «trouwstukken» van 6 Januari 1799—31 December 1801, van het jaar 1807 en van 22 Januari 1808—31 Dec. 1810.

Het trouwboek der Hervormden, loopende van 19 October 1684—31 December 1753.

Het stads-doodenboek, loopende van 1 December 1760—2 September 1811.

GROESBEEK.

Het doopregister der Roomsch Katholieken loopt van de jaren 1723 tot 1769 en het tweede van 1669 tot 1808.

Het trouw- en doopregister der Roomsch Katholieken loopt van 1808—1811.

Het register van overledenen der Roomsch Katholieken loopt van 1769 tot 1797 en het tweede van 1803 tot 1824.

Het register van overledenen der Roomsch Katholieken aangeven in het **Nederrijkswald** onder deze gemeente van 1806—1810.

Het trouwboek der Roomsch Katholieken loopt van 1772—1796 en het tweede van 1796—1810.

Het trouwboek der Gereformeerden loopt van 1706 tot 1820.

Het doopboek der Gereformeerden loopt van 1748 tot 1811.

GRONINGEN.

De doopregisters der Gereformeerde-kerk loopen van de jaren 1640 tot Augustus 1811, in 9 banden.

Idem der Roomsch Katholieke-kerk van 1676—1811 (zeven kerken), in 13 banden.

Idem der Luthersche-kerk van 1694—1811 in drie banden.

Idem der Doopsgezinden van 1697—1811, in twee banden.

Idem der Waalsche gemeente van 1686—1811, in twee banden.

Idem der Israëlitische gemeente (besnijdenisregisters) van 1786—1811, in zeven banden.

Benevens eenige begrafenis- en overlijdensregisters, waarvan de inhoud zeer onvolledig en weinig bruikbaar is.

Proclamatie- en trouwregisters van 1595—1812 in 35 banden.

(Wordt vervolgd).

Handels- en Fabrieksmerken, in verband met de Heraldiek.

Wij beleven een tijd waarin de *reclame* in den zin van: «aanspraak op iets maken» op het gebied van handel en nijverheid zich overal doet gelden en ieder die wat produceert en aan den man wil brengen, op meer of minder in het oog vallende wijze, zijne artikelen als de beste aanprijst. Om nu den kooper de zekerheid te verschaffen dat hij het gewilde artikel in handen krijgt en geen namaak door een concurrent ter markt gebracht, voorziet de fabrikant of handelaar zijn waar van een onderscheidingsteeken. Dit is reeds een zeer oud gebruik, maar tegenwoordig eene behoefte geworden om zich zoo veel mogelijk te vrijwaren tegen de nadeelige gevolgen eener oneerlijke mededinging; het recht op handels- en fabrieksmerken is dan ook door de Wet gewaarborgd, mits de belanghebbende de voorgeschreven formaliteiten in acht neme.

Het is hier niet de plaats daarover in algemeene beschouwingen te treden, maar zal alleen uit die Wet (van 25 Mei 1880, gewijzigd bij de Wet van 22 Juli 1885) worden aangehaald wat bij het hier te bespreken onderwerp te pas komt (1). Van de hieronder vermelde academische proefschriften is dat van den heer KAPPEYNE het meest volledige en zal ik zijne beschouwingen overnemen tot toelichting van de punten hierna te behandelen.

Ruim drie jaren geleden werd in dit blad, onder het hoofd «Blazoneeren» met een voorbeeld aangetoond op welke onbeholpen wijze een rechtsgeleerde de beschrijving gaf van een geslachtswapen waarvan de officieele inschrijving was aangevraagd als handelsmerk, en werd daarbij de wensch uitgesproken dat de beginselen der heraldische wetenschap onder de verplichte leervakken mochten worden opgenomen, wijl een ieder die aanspraak maakt op beschaving ze behoort te kennen.

In beginsel mij hiermede vereenigend, moest ik voor *dit* geval het praktische nut bestrijden van het gebruik der heraldische terminologie, omdat het meerendeel van het publiek waarvoor het merk bestemd is, door de gewenschte beschrijving op een dwaalspoor zou worden gebracht, en een niet deskundige uit de verschillende lijnen waarmede eene geheel zwarte wapenafbeelding is overdekt, zonder nadere aanduiding, de heraldieke kleuren niet kan onderkennen. (Zie jaargang 1885, blz. 274 en 298).

Destijds waren de zoo even aangehaalde proefschriften nog niet verschenen (want zij zagen eerst een jaar later het licht) en had ik nimmer de wet op de Handels- en Fabrieksmerken in handen gehad. Bovendien interesseerde mij de zaak niet genoeg om haar te bestudeeren, toen ik eenige maanden daarna beide dissertaties ontving met uitnoodiging mijn gevoelen over het onderwerp kenbaar te maken, en meer dringende bezigheden al mijn tijd in beslag namen. Van uitstel komt afstel, en zoo ging het ook nu; evenwel is de aangelegenheid niet te verouderd om er thans nog op terug te komen, want de Handels- en Fabrieksmerken spelen nog altijd een rol en is het daarom niet onbelangrijk, na te gaan wat de wet toelaat en wat zij verbiedt, wanneer de Heraldiek er in wordt gemoeid.

Art. 1 zegt: «Hij die zich het recht wil verzekeren «tot uitsluitend gebruik van een merk, hetwelk ter «onderscheiding zijner handels- of fabriekswaren van «die van anderen op de waren zelve of op hare ver«pakking wordt geplaatst, zendt twee onderteekende «exemplaren eener duidelijke afbeelding en nauwkeurige «beschrijving van dat merk met opgave bij de beschrij«ving van de soort van waren, waarvoor het merk «bestemd is, in ter griffie van de arrondissements«rechtbank zijner woonplaats.»

(5° alinea). «Het merk mag geene woorden of voor«stellingen bevatten, in strijd met de openbare orde «of de goede zeden. Het mag niet uitsluitend bestaan «in gewone letters, cijfers of woorden. Het mag even«min, zij het ook met eene geringe afwijking, bestaan «in een wapen van het Rijk, eene provincie, gemeente «of eenig ander publiek-rechtelijk lichaam», enz.

Aan het vorenstaand uittreksel uit het eerste artikel van de wet hebben wij voor ons doel genoeg en weten wij nu wat verboden is. Hierop maakt de schrijver der dissertatie de volgende aanmerking: «dit verbod «zal blijkens de duidelijke bewoordingen der wet niet «anders mogen worden opgevat dan zóó, dat onder «rijkswapen bedoeld wordt dat, geregeld bij het Kon. «besluit van 24 Aug. 1815 (*Stbl.* n° 46) en onder de «verder opgenoemde, die door den Hoogen Raad van «Adel zijn geregistreerd ingevolge K. B. van 24 Dec. «1814 n° 32 en van 3 Januari 1818 n° 91. Tot de «publiekrechtelijke lichamen behooren naar ons Staats«recht niet meer de kerkgenootschappen, ofschoon ook «voor het Hervormde kerkgenootschap bij besluit van «4 Maart 1817 en voor het Israëlitisch kerkbestuur bij «besluit van 7 Mei 1817 cachetten of wapens zijn vast«gesteld. Nergens is het *gebruik* van publiekrechtelijke

(1) A. VAN DER GOES, *Handels- en Fabrieksmerken*. Academisch Proefschrift ter verkrijging van den graad van Doctor in de Rechtswetenschap aan de Rijks-Universiteit te Leiden, enz., voor de faculteit te verdedigen op Zaterdag 23 October, enz. Leiden, P. Somerwil, 1886 (60 bladz.).

M. G. KAPPEYNE VAN DE COPPELLO JR., *Overzicht van de geschiedenis en jurisprudentie der Nederlandsche Wetgeving op de Handels- en Fabrieksmerken*. Academisch Proefschrift ter verkrijging van den graad van Doctor in de Rechtswetenschap aan de Universiteit te Amsterdam, enz., in het openbaar te verdedigen op Vrijdag 12 Nov. 1886, enz. 's-Gravenhage, C. van Doorn & Zn., hofboekhandelaren. (199 bladz.).

«wapens als merk verboden; enkel de inschrijving wordt «belet, zoodat de reden dezer bepaling niet kan zijn «om de lichamen, aan wie de wapens toebehooren, te «beschermen, maar haar motief wezen moet, dat der«gelijke wapens niet als merk door een bepaald persoon «zich kunnen worden toegeëigend, omdat zij in het «algemeen gebruik moeten blijven. Derhalve geeft deze «bepaling geen richtsnoer aan de hand voor het tegen«overgestelde geval, dat men zich als merk een wapen, «of wat anders als merk dienen kan, toeëigent, waar«over een ander zonder inschrijving in het algemeen «de beschikking heeft, of dat ten minste in het gewone «leven als aan hem toebehoorende wordt beschouwd. «Tegen het inzenden van eens anders geslachtswapen «treft de wet geen voorziening.»

Dit is een verzuim 't welk tot misbruik aanleiding kan geven waartegen de betrokken familie of persoon onmachtig is te waken of het te verhinderen, wijl het zonder voorkennis geschiedt, terwijl protesteeren er tegen na de ontdekking van het feit, veel omslag geeft zonder misschien te baten.

Doch gaan wij verder en laten wij nu zien wat geschiedt na de bij Art. 1 voorgeschreven inzending in duplo van afbeelding en beschrijving; kortheidshalve zal slechts de quintessence van de wetsartikelen worden vermeld.

Art. 2. «Van deze inzending wordt door den griffier «onmiddellijk aanteekening gehouden in het daartoe «bestemde openbare register, waarvan het model door «onzen Minister van Justitie wordt vastgesteld. Binnen «drie dagen verzendt hij een der exemplaren aan het «Departement van Justitie en bewaart het andere exem«plaar ter griffie. Door de zorg van genoemd Departe«ment wordt in de *Nederlandsche Staatscourant* van «den eersten dag van iedere maand de in Art. 1 bedoelde «beschrijving en, zoo de belanghebbende door inzending «van een cliché daartoe in staat heeft gesteld, de af«beelding opgenomen van de ingezonden merken. Deze «aankondigingen worden geplaatst in afzonderlijke bij«lagen van de *Staatscourant,* die afzonderlijk verkrijg«baar worden gesteld. Gelijke openbaarmaking geschiedt «door den belanghebbende, acht dagen na de inzending, «in een der nieuwspapieren zijner woonplaats», enz.

Art. 3. «Indien het ter inschrijving aangeboden merk «overeenstemt met of niet genoegzaam is onderscheiden «van een merk, waarop een ander voor dezelfde soort «van waren recht heeft, of door vroegere inzending «recht heeft aangevraagd, kan deze een verzoekschrift «indienen om de inschrijving te doen verbieden», enz.

De artikelen 4—17 bevatten allerlei voorschriften en bepalingen niet in direct verband met ons onderwerp, weshalve de vermelding daarvan achterwege kan blijven. Van meer belang zijn de beschouwingen van den heer KAPPEYNE over enkele onderdeelen der Artt. 2 en 3, welke hier volgen: «Bij de behandeling van «het wetsontwerp werd door den heer MACKAY voor«gesteld de inzending van een cliché verplichtend te «stellen. De afbeelding kon dan steeds in de *Staats«courant* voorkomen, waardoor belanghebbenden beter «dan uit een enkele beschrijving de ingezonden merken «konden leeren kennen. Dit voorstel werd echter, na bestrijding van den Minister, verworpen.»

«Uit het voorschrift, dat alleen eene nauwkeurige «*beschrijving* in de *Staatscourant* moet voorkomen, ont«staat de vraag, of bij verschil tusschen beschrijving «en afbeelding het merk alleen naar de beschrijving «beoordeeld moet worden? Bevestigend is deze vraag «beantwoord door de Amsterdamsche rechtbank in «haar beschikking van 2 April 1882, waarbij over«wogen werd, dat, aangezien de ingezonden beschrijving «en afbeelding van elkander afwijken, even als be«schrijving en afbeelding in de *Staatscourant,* alleen «ter vaststelling van den aard van het bedoelde fabrieks«merk de *beschrijving* in de *Staatscourant* in aamerking «komt».

«Indien een merk in strijd is met de bepaling van «het vijfde lid (of 5e alinea) van art. 1 (handelende «over het wederrechtelijk gebruik maken van de daar «omschreven wapensoorten) zoo zal de Officier van «Justitie wijs handelen zich daaromtrent door tusschen«komst van den Minister van Justitie eene schriftelijke «verklaring door den Hoogen Raad van Adel te laten «geven en deze aan de rechtbank over te leggen. «Natuurlijk echter zal het geringe der afwijking niet «moeten worden getoetst aan de beginselen der heral«diek, maar aan het onderscheidingsvermogen van het «publiek.»

Ik heb het noodzakelijk geacht de voornaamste bepalingen van de wet en het rechtskundig gevoelen daarover mede te deelen, omdat men verplicht is daarmede rekening te houden.

Men weet nu dat bij verschil van meening over een of ander merk niet de afbeelding, maar de *beschrijving* er van de zaak beslist. Aan de beschrijving dus kan niet te veel zorg worden besteed, terwijl het onderscheidingsvermogen van het publiek moet uitmaken of deze overeenstemt met de afbeelding. Geldt dit wapens in zwart afgedrukt, — de eenige manier waarop in nieuwsbladen dergelijk handels- of fabrieksmerk aanschouwelijk kan worden voorgesteld — en zijn op die wapens met de bekende teekens de heraldieke kleuren aangeduid, zoo spreekt het van zelven dat deze in de *beschrijving* niet anders mogen worden opgenomen dan op de manier waarop een niet deskundig publiek ze met eigen oogen ziet; de beschrijver moet dus de richting aangeven waarin die lijnen zijn geplaatst om een getrouw beeld te geven van het voorwerp en zich onthouden van het noemen der

kleuren daarmede bedoeld, omdat dit verwarring geeft van denkbeelden.

Zonder de strekking van de wet en hare toepassing te kennen, heb ik dit zelfde reeds drie jaren geleden gezegd, mij plaatsende op het standpunt van den leek, en blijf ik nog bij dit gevoelen.

Den volbloed heraldicus moge het een gruwel zijn dat door onwetenden zoo barbaarsch met die edele wetenschap wordt omgesprongen; zoolang de grondbeginselen ervan niet algemeen worden onderwezen, zal hierin geen verandering komen. Eene andere vraag is het, of niet door de *beschrijving* der handels- en fabrieksmerken, wanneer een wapen daarvan het onderwerp is, eenige meerdere kennis zou kunnen worden verspreid? Men zou bijv. het waarnemingsvermogen van het publiek te hulp kunnen komen door het inlasschen eener verklaring der teekens en van wat meer noodig is om een wapen te verstaan, maar dit kan alleen een *deskundige,* en blijft het daarom wenschelijk dat de leer der wapenkunde meer beoefenaars moge vinden en allen die door hun maatschappelijke betrekking geroepen zijn tot het opstellen, indienen en publiceeren van beschrijvingen van handels- en fabrieksmerken, zich daarvan op de hoogte te stellen. Het eenvoudigst ware zeker de noodige kennis der Heraldiek te *eischen* van de griffiers bij de rechtbanken, die den inzender van wapen-merken op de gemaakte fouten in de beschrijving konden wijzen en de middelen tot verbetering aan de hand geven.

Geschiedde dit, voorzeker ware alsdan de hier volgende publicatie anders geredigeerd geworden als nu het geval is. In het *Nieuws van den Dag* van 6 April 1886 leest men:

«Namens den heer F. C. J. BAESJOU, eenig lid van «en handelende onder de firma J. H. BRUYNIS en C°., «gevestigd te Tiel, zijn door den ondergeteekende op «den tweeden April 1886, ter griffie van de arrondisse«ments-rechtbank te Tiel, ingezonden twee fabrieks«merken, zulks overeenkomstig de wet van 25 Mei «1880 (N° 85).

«N° 1, enz.

«N° 2. Voorstellende het familiewapen der familie «BAESJOU, in 4 kleuren, te weten: goud, zilver, rood «en blauw. Een schild horizontaal in tweeën gedeeld. «Op het bovengedeelte hiervan 3 gouden sterren op »een blauw veld; op het benedengedeelte 3 zilveren «meerlings zonder bek en zonder pooten. Boven het «schild een helm met open vizier, waarboven een «gouden ster.

«Dit merk wordt door genoemde firma gebruikt als «étiquet op bussen van blik of ijzer, kisten, vaten en «zakken, dienende tot verpakking van haar fabrikaat «koffie-siroop, uit de Tielsche koffie-siroopfabriek.

Mr. C. VAN LOOKEREN CAMPAGNE, Adv.-Proc.»

Volgens het *Armorial Général* van J. B. RIETSTAP voert Baesjou (*France, Holl.*) De gueules à trois merlettes d'argent; au chef cousu d'azur chargé de trois étoiles (5) d'or. Naar zijn systeem in het Nederlandsch overgezet, luidt de beschrijving: in rood drie zilveren meerltjes, en een blauw schildhoofd beladen met drie vijfpuntige gouden sterren.

Kan hieruit ieder wapenkundige dit schild behoorlijk samenstellen, de leek kan zich geen juist denkbeeld er van maken zonder het wapen te zien en heeft deze iets anders noodig, wil hij het uit de beschrijving construeeren. De ter griffie ingezondene zou meer verstaanbaar zijn geweest in dezer voege:

N°. 2. Voorstellende het wapen der familie Baesjou, een schild horizontaal in tweeën gedeeld, waarvan het bovengedeelte een-derde van de hoogte inneemt en blauw is gekleurd met drie vijfpuntige gouden sterren naast elkander (of op een rij) en het benedengedeelte rood (is gekleurd) met drie zilveren eendjes zonder bek en pooten, geplaatst 2 boven en 1 onder; op den bovenschildrand een helm met open vizier en op den helmtop een gouden vijfpuntige ster.

Dit is wel geen heraldiek volgens de regelen der kunst, maar een heraldiek ten dienste van consumenten van koffiesiroop, die daaruit zullen kunnen waarnemen of de étiquet echt is, wat hun uit de beschrijving in de courant minder gemakkelijk zal vallen, want, wat zijn meerlings zonder bek en zonder pooten, hoe zijn die figuren geschikt en welke is de kleur van het veld?

Als beginsel is reeds door onderscheidene rechtbanken aangenomen dat de *beschrijving* hoofdzaak is, derhalve mag hierin niets onduidelijks zijn. Het zal dikwijls moeilijk vallen in alle opzichten aan deze voorwaarde te voldoen en daarom nog wel eens strijd ontstaan over zaken die door een cliché gemakkelijker zouden zijn op te lossen, want de nauwkeurigste beschrijving kan niet opwegen tegen een voorwerp dat men ziet. Fabrieksmerken, in welken vorm ook, zijn altijd zichtbare zaken en blijft het derhalve jammer dat het publiceeren van de afbeelding niet verplichtend is gesteld, zij het ook alleen in omtrek voor die voorwerpen welke niet anders dan in kleuren worden gebezigd, waar de omschrijving aanvult wat de gewone drukpers niet geven kan.

De opmerking mij gemaakt dat het zoo even behandelde wapen door de voorvaderen van den fabrikant niet bestemd is geworden om te prijken op de emballage van koffie-siroop, is ongetwijfeld historisch juist, maar kan ik die handeling niet zoo ongepast vinden, in aanmerking nemend dat hoogadellijke bezitters van beroemde wijnbergen in het buitenland, ook dikwijls hun beste merken in den handel brengen met étiquetten van hun geslachtswapen voorzien. Flesch, bus of zak zijn altijd omhulsels van de eene of andere handelswaar;

acht men het minder geschikt daarop wapens aangebracht te zien, dan is het beter ze geheel weg te laten.

Meer bedenkelijk vind ik het in dit geval, dat de heer Baesjou *zijn* familiewapen gebruikt voor de *firma* waaronder hij handelt; er wordt wel niet in de beschrijving gezegd dat deze op de étiquet is vermeld; maar wordt ze genoemd zonder bijvoeging van zijn naam, zoo kan het licht gebeuren dat het wordt aangezien voor het wapen van het geslacht Bruynis, en in later tijd aanleiding geven tot verwarring.

Hoewel het strikt genomen niet tot ons hoofdonderwerp behoort, vermeen ik toch even de aandacht te moeten vestigen op eene verkeerdheid van gelijksoortigen aard, namelijk het bezigen van eens ander cachet voor het verzegelen van brieven of pakketten; men vermijde dit zoo veel mogelijk om verzamelaars van wapenafdrukken niet op een dwaalspoor te brengen.

Hiermede mijne beschouwingen over de heraldiek in de handels- en fabrieksmerken besluitend, vertrouw ik genoegzaam te hebben aangetoond, waarom, in de gegeven omstandigheden, de vervulling van den uitgesproken wensch nog op vele bezwaren afstuit. Eerst wanneer het groote publiek heraldisch ontwikkeld zal zijn, kan het de eigenaardige terminologie begrijpen waarin een wapen wordt beschreven; zoolang dit niet het geval is, zal aan het onderscheidingsvermogen der massa op meer bevattelijke wijze moeten worden te gemoet gekomen. Dat dus zij, wien het aangaat, zich hierop toeleggen!

Lent bij Nijmegen, 1 Dec. 1888. J. A. KOOPMANS.

Wij dienen bij bovenstaand belangrijk artikel nog op te merken, dat het te betreuren is, bijna alle gedeponeerde handelsmerken smakeloos zijn uitgevoerd, zoo dat hierin verbetering kwam, ware te wenschen.

RED.

Geslacht en heerlijkheid Vlierden.

Actum XXVI Febij, coram de Bredam, presentibus, griffier, Marcels Royen ende Dandelot.

Comparerende Erasmus Horeman den Jongen naer vermoghen der substitutie op hem gepasseert op den VIIj deser bij Jan de la Rue als procureur speciaal van den heer Robert Desclaibes Riddere, heere van Clairmont, Malstede, Inchij, Peruelz, Crijghem, Vlierden etc. Lieutenant van de compaignie van den Grave van Furstenberge (sic!) volgens de procuratie daervan zijnde in date den lesten January 1624, heeft in dijer qualiteyt ten behoeve van vrouwe Maria van der Gracht huysvrouwe des voorscreven heeren Robert d'Esclaibes heeren van Clairmont, te leene verheven bij doode wijlen heere Waulter van der Gracht, in sijn leven heere van Malstede ende Vlierden, haeren broeder was, die hooghe middelen ende leege heerlijckheyt van den Dorpen en de prochie van Vlierden ondert quartier van tsertogenbossche gelegen, met al sulcken Recht hoocheyt ende Jurisdictie soo wijt ende breet als de selve prochie ende heerlijckheyt heur extenderende is, metten keuren, breuken, houtschat ende alle andere onseker vervallen met oyck die chijnsen, die onsen voorscreven heere den Coninck aldaar jairlycx gehadt heeft, sorterende onder den Rentmeester van shertogenbossche, te wetene XXIX St. Xj deniers lovens ponth tournois XV oude grooten en 14 (sic!) hoenderen, met authoriteyt van aldaer te maken ende te stellen een bancke ende te stellen Schouten, Schepenen ende andere Officiers daer nootelijck wesende, betaelende voor thergeweyde ten dobbelen rechte overmits den voorscreven heer Waulter van der Gracht geen debvoir van verheff heeft gedaan over de doot van wijlen vrouwe Isabella van Vlierden sijnder moedere, blijvende de voorscreven Maria sterfvrouwe.

XLIJ L IJ st.

(Brab^sche^ Leenhof).

Medegedeeld door

Brussel. J. TH. DE RAADT.

De gemijterde abten van Postel. Zegels, wapens, enz.

Voordat wij deze stof zullen bespreken, zal wellicht een voorafgaande schets over het huis van Postel voor allen niet overbodig zijn, te meer daar het in Nederland zoo grooten invloed heeft gehad..

Postel, een der gehuchten van het uitgestrekte Molle in de provincie Antwerpen, ligt langs de grenzen van België en Nederland; het grenst aan de Noord-Brabantsche dorpen Reusel, Bergeik, enz.

De eerste sporen van dit huis vindt men reeds vóór de eerste helft der XII° eeuw.

Een edelman, naar het in de abdij berustend oorspronkelijk charter der XII° eeuw, Fastradus van Utwich, of volgens latere oorkonden, van Uitwijk, woonde in het land van Altena, niet ver van 's-Hertogenbosch.

De man had in de Antwerpsche Kempen, waar ook Postel ligt, groote bezittingen, die misschien deel uitgemaakt hebben van de goederen, welke in 896 door keizer Zuentibulch den kloosterlingen van Corbie in Frankrijk afgestaan waren. Omstreeks den jare 1130 kreeg Fastradus de gedachte om dit oord te ontginnen, waar het wolvengebrul en het vossengegil weergalmden, waar het schuchter hert met zijn breedgetakt gewei een rustige schuilplaats aantrof. Tot die ontginning klopte hij bij de kanonniken der Norbertijner abdij te Floreffe, in de provincie Namen aan, en schonk hun zijn allodiaal grondgebied Postel, opdat er een klooster of Godshuis zou opgetrokken worden.

De abt van Floreffe was over het aanbod zeer tevreden, en zond deswege ettelijke zijner kloosterlingen naar dit oord.

Spoedig vielen er bosschen onder de bijl, moerassen werden gedempt, gronden langzamerhand onder de spade vruchtbaar gemaakt; kortom, het oord kreeg, na verloop van tijd, een vriendelijker en winstgevender aanzien. Ridder Fastradus, den zegen des hemels over het terrein ziende neerdalen, begon in wereldsche grootheid een walg te krijgen, zoodat hij den malienkolder ontgespte en zijn ridderlijk gewaad tegen het eenvoudig kloosterkleed der broeders van den H. Benedictus verwisselde te Oostbroek, of volgens het charter van 1173 te Oostburch, nabij Utrecht. Voerde de ridder in een schild eenen boom van sinopel op zilver met een loopenden leeuw van sabel, en het geheel met eenen helm bekroond, sedert de omhelzing van den religieuzen staat te Oostbroek, droeg hij geen ander blazoen dan zijn kloosterboek, geen andere wapenspreuk dan streving naar volmaaktheid.

Onder handenarbeid en medewerking des hemels werd er te Postel reeds 1 Augustus 1140 een kapel gewijd door Siwardus, bisschop van Upsala, in Zweden.

Door het toenemen van het aantal pachthoeven, nam de bevolking ook zoodanig toe, dat men nog in dezelfde eeuw een nieuwe kerk moest bouwen. De kapel werd door de tegenwoordige schoone kerk, in Romaanschen stijl, vervangen en in 1190 door den H. Isfridus, bisschop van Rasenburg in Saksen, gewijd.

Ook de andere gebouwen namen een grooten omtrek, de finantieele staat des huizes teekende van dag tot dag gunstiger, zoodat men van heinde en verre aanstroomde en den klopper op de kloosterdeur liet vallen om lichamelijken onderstand. In de XVII° eeuw waren er dagen, dat, luidens oorspronkelijke en met 's konings zegel nog gesterkte oorkonden, tot 5000 personen om aalmoezen kwamen aankloppen, aan wier behoefte, naar vermogen, voldaan werd.

Wegens deze christelijke liefdadigheid was de uitdrukking van Godshuis van Postel ontstaan, met welken naam het gedurende schier vijf eeuwen in de vorstelijke akten, privilegiën en andere stukken, bestempeld wordt, totdat het huis in de eerste helft der XVII° eeuw tot een klooster, onafhankelijk van Floreffe, de stamabdij, verheven werd.

In 1621 zag het klooster van Postel zijn eersten abt, Rumoldus Colibrant, ingezegend.

Thans zijn wij op het gebied der levensschetsen der abten en de vermelding hunner wapens.

De wapens van deze abdij, meestal in de charters *sigillum* d. i. *zegel* genoemd, kan men tot vier klassen brengen volgens de latijnsche handschriften:

I. Sigillum conventuale.
II. Sigillum toparchale.
III. Sigillum postellense en
IV. Sigillum abbatiale.

I. Het *sigillum conventuale*, kloosterzegel, is het oudste van deze vier. Wij noemen dit liever wapen, het is in zilver drie molenijzers van sabel op eenen grond van zilver met de leuze: CRUCE VINCIT VERITAS.

Buiten het schild aanschouwt men een knoestigen boomstam van sinopel en een L eveneens van sinopel. De boomstam, ook *post* genoemd in Noord-Brabant, en de letter L of *el* zijn slechts de zinnebeeldige voorstellingen van het woord *post-el* of Postel. Die sprekende zinnebeelden behooren geenszins tot dit wapen, noch tot zijne schildhouders; zij ontbreken ook op sommige andere stempels der abdij, evenals de staf en mijter nu eens ontbreken, dan weer het wapen bekronen.

Vele bundels van handschriften vertoonen nog het afdruksel van dezen stempel, die onder afwisselende grootte voorkomt, doch meestal onder die van eenen frank of halven gulden, soms ter grootte van een vijffrankstuk. Op akten van verkoopingen, giften, opdrachten, oproepingen der kloosterlingen naar hunne abdij ter beslissing van een of ander gewichtig punt, is dit zegel gestempeld met deze of dergelijke uit-

drukkingen aan den voet des geschrifts.... has presentes signanimus *sigillo nostro conventuali*, datum in monasterio postellensi. Ter oirconde hebben wy deesen met onsen *convents seghele* becrachtigt. Gegeven onder *onsen gewoenen cloosterseghel*, enz. Maar meestal ontbreekt er dan de leuze: cruce vincit veritas, doch men aanschouwt dit wapen met zijne leuze op den rug van meer dan zeventig folianten onzer bibliotheek, die in het midden der XVII[e] eeuw in versierde banden gebonden zijn. Verder vindt men dit wapen op eene zilveren ciborie en op twee reliquiekasten.

Wellicht rijst bij iemand de vraag, waarom voert het Norbertijner klooster van Postel dit wapen met de drie molenijzers?

Ofschoon wij hierop geen beslissend antwoord kunnen geven, zullen wij nochtans gebruik maken van het karig licht, dat de handschriften der abdij hierover verspreiden.

In het archief vindt men een oorspronkelijk charter van 1113, waarin van vele grondschenkingen, aan Postel verleend, gemeld wordt. In dit handschrift is ook sprake van eenen Henricus heer van Breda. Daar het de gewoonte, ja in de XIII[e] en XIV[e] eeuw een uitdrukkelijke vereischte was (1), dat de weldoener of bekrachtiger van eene schenkings- of verkoopingsakte, vooral wanneer het eene zaak van aanzienlijke waarde was, die met zijn zegel of wapen bekrachtigde, mogen wij hieruit ook afleiden, dat gemelde Henricus hierin niet achterwege zal gebleven zijn. Het wapen nu van dezen Henricus, die op 't laatst der XII[e] eeuw leefde, voert in het schild drie molenijzers. Het klooster heeft dan denkelijk aan dezen heer dit wapen ontleend.

II. *Sigillum toparchale* d. i. *Grondheerlijkheidszegel*. De abdij heeft verscheidene heerlijkheden bezeten; de archieven gewagen o. a. van de heerlijkheden van Lierop, Lieshout, Netersel, Oerle en Reusel. Van de laatste bezitten wij de meeste stukken; deswege zijn hieruit de volgende bijzonderheden aangeteekend.

De oversten van Postel waren, sedert dat zij de teugels van het bewind der abdij in handen hadden, tevens grondheeren der aan het klooster toebehoorende heerlijkheden. Krachtens hunne grondheerlijkheid van Reusel hadden zij niet alleen het recht om leden tot deze schepen- en laatbank te kiezen, aan te stellen, en hen, zoo noodig, tot de neerlegging van hun ambt te verplichten; maar het was hun ook, reeds in 1434, door hertog Philips verleend een zegel als grondheer te gebruiken.

Dit in de archieven opgespoord zegel, tot 1621 in zwang, vertoont in een ovaalvormigen omvang eenen boom in sinopel met een neerliggend lam op een schild van keel, dragende drie zwevende palen van zilver, met het randschrift: *sigillum scabinorum ville de Roesel*, te weten: *zegel der schepenen van Reusel's grondheerlijkheid*.

Toen de oversten, ten jare 1621, tot abten verheven werden, werd dit zegel ook veranderd en heeft, na dien tijd, in het midden het Mariabeeld, patronesse der parochie Reusel. Aan den rechterkant van dit beeld in een gothieke nis ziet men het wapenschild van den abt, en aan de linkerzijde des beelds ontwaart men het wapenbord met de drie molenijzers. Dit laatste wordt somwijlen door een engel gedragen. Bij de optreding van een nieuwen abt wordt op het grondheerlijkheidszegel het wapen van den vorigen overste vervangen door dat van den nieuwen. Op tal van oorspronkelijke bescheiden is dit zegel van Reusel's heerlijkheid nog duidelijk zichtbaar. De abdij bezit daarenboven nog verschillende koperen stempels, die voorheen gebruikt werden ter bekrachtiging van de akten, testamenten en andere stukken, die de grondheerlijkheid rechtstreeks of zijdelings betroffen. Op den fraai gegraveerden en ovaalvormigen stempel van 1628 leest men in het randschrift: *sigillum scabinorum. reusellensium. renovatum. anno. domini.* 1628. D. C. te weten: *zegel van Reusel's schepenen, vernieuwd in het jaar des Heeren 1628.* De initialen D. C. beteekenen Du Chesne; deze man werd in 1628 in zijn abbatiale waardigheid bevestigd, vandaar dat het zegelbord in dit jaar *vernieuwd* is, door er zijn wapen op te brengen in de plaats van dat zijns voorgangers.

Renten, schenkingen, testamenten, akten van verkoop, onderzetting, met één woord, opdrachten onder welke benaming zij ook voorkomen, werden met dit zegel bekrachtigd, wanneer de abt en de heerlijkheid in die akten betrokken waren.

III. *Sigillum postellense.* Postel's zegel stelt voor in zilver een knoestigen boomstam van sinopel, met de letter L van 't zelfde, met een lint van keel.

Als zoodanig moge het door sommige lieden bestempeld worden, die gewis nooit in de archieven der abdij over deze zaak geput hebben; zeker is het, dat wij op de honderden met zegels nog gewaarborgde handschriften, dit zoogenaamd sigillum postellense als een zegel van Postel gevonden hebben. Deze voorstelling is somtijds wel geplaatst bij het wapen der drie molenijzers, gelijk boven gemeld is, maar nooit binnen den omtrek des kloosterwapens.

Maar wat beduidt dan de voorstelling van boomstam of post en de letter L? Niets anders dan eene rebus of de zinnebeeldige uitdrukking van het woord Postel, zooals reeds boven medegedeeld is. Zulke woordspelingen waren vroeger niet zeldzaam, er bestaat o. a.

(1) Onbezegelde akten kon men in twijfel trekken. Wilde het zegel zijn volle kracht hebben, dan moest het handschrift melden *door wien, tot welk einde* en met *wiens* zegel de akte gesterkt was; vandaar dat velen, zelf geen zegel hebbende, er bijvoegden van wiens zegel zij hier gebruik gemaakt hadden.

ook een op het stamklooster van Postel, te weten op Floreffe. Een bloem, in 't latijn flore, met de letter F of effe, maakt flore-effe d. i. Floreffe.

IV. *Sigillum abbatiale* of *zegel van den abt*, dat meermaals wapen genoemd wordt en ook eigenlijk is. Zulk wapen is persoonlijk voor elken abt der Nobertijner orde. Het is van oudsher in deze orde een gewoonte, dat de gemijterde abt of prelaat, bij zijne optreding, een wapen uitkiest naar goedvinden, waarmede hij de stukken kan stempelen, die zijnen persoon raken. Dit wapen vervalt natuurlijk, zoodra de abt het tijdelijke met het eeuwige verwisselt; vandaar dat *renovatum* of *vernieuwd* bij het boven besproken grondheerlijksheidszegel. Met het wapen van den abt zijn brieven, bescheiden en andere oorkonden gesterkt, die niet zoozeer het algemeen belang des kloosters, maar hoofdzakelijk den abt persoonlijk aangaan.

* * *

Na deze uitweiding over het viertal verschillende wapens en zegels des huizes van Postel, geven wij eene levensschets van de gemijterde abten met eene beschrijving van elk hunner wapens.

Levensschets van Rumoldus Colibrant, eersten abt van Postel. Kerk van Postel van 1190.

Tot de verdienstvolste mannen van de Norbertijnen abdij te Postel-Molle mag gaandeweg Rumoldus Colibrant (1) genoemd worden. Wel heeft men een en ander over dien religieus aan 't licht gebracht, doch slechts zeer onvolledig en daarenboven in een romantisch gewaad gestoken, dat dikwijls zoo bedrieglijk en onhistorisch is. De volgende bijzonderheden, nopens den man, zijn uit meestal oorspronkelijke archieven dezes kloosters opgespoord.

De van zeer aanzienlijken huize Joseph Colibrant en Joanna Besip schonken ten jare 1544 te Leuven aan dezen Rumoldus het levenslicht. Waarschijnlijk zullen de zaden van godsvrucht, van taal en letterkunde in het hart van den jongeling in zijne geboortestad uitgestrooid zijn; daar immers was meer gelegenheid dan op vele andere plaatsen. Toen nu die zaden eenmaal tot voldoenden wasdom gerijpt waren, klopte Rumoldus aan de kloosterpoort te Floreffe aan, ten einde er in de blanke schaar der Norbertijnen opgenomen te worden. De abt Gulielmus Douppaix, met Rumoldus kennis makende, oordeelde spoedig van de oprechte meening en van den roep des jongelings overtuigd te zijn, alsmede van de vereischte bekwaamheden voor de orde. Dit laatste ging gansch in verzekering, zoodra het examen afgelegd was, want de uitslag waarborgde volkomen de veelzijdige talenten van den kandidaat.

Rumoldus was niet weinig verheugd, toen hij te Floreffe zijn wereldsche kleeren mocht verwisselen tegen de witte toga der Norbertijnen. Het *salva animam tuam*, d. i. maak uwe ziel zalig, hem zoolang uit den hemel toegeklonken, begon hij nu met verdubbelden ijver te behartigen; die ijver verflauwde niet, toen hij het geluk had zich door de drie kloostergeloften aan zijnen Schepper hechter te verbinden.

Wij vinden over den Norbertijn geen woord meer gerept tot aan zijne benoeming van overste te Postel, een filiaal huis van dat te Floreffe. De benoeming geschiedde door den abt van Floreffe, Henricus van Eersel, 16 Juli 1597, gelijk de volgende akte meldt, die aan het nog bezegeld perkament, een eerbiedwaardig bescheide van ruim drie eeuwen, ontleend is. Wij volgen de letterlijke spelling om de oorspronkelijkheid van het charter zooveel mogelijk terug te geven; slechts de talrijke verkortingen en hiaten uit het moeilijk te ontcijferen stuk zijn aangevuld:

Henricus Eersselius permissione diuina monasterij beate Marie virginis floreffiensis ordinis premonstratensis humilis abbas.

Universis et singulis, presentes litteras inspecturis, salutem in Domino cum agnitione veritatis.

Quum honorabilis vir frater Guilielmus Mol, religiosus professus dicti nostri monasterij et pridem domus nostre postulensis, dum viveret provisor et bonorum administrator, Deo disponente, ex hoc seculo migraverit, Nos quam plurimum in Domino confisi de jndustria, diligentia ac discretione dilecti nobis in Christo filij fratris Rumoldj Colibrant, nostri concanonici in eodem nostro monasterio professi, ne dicta domus nostra administratore careat, eumdem fratrem Rumoldum in dicte domus nostre postulensis prouisorem, administratorem, receptorem, necnon familie in eadem domo existentis magistrum et rectorem constituimus, ordinauimus et deputauimus, prout per presentes constituimus, ordinamus et deputamus eumdem fratrem Rumoldum jn prossessionem administrationis et regiminis eiusdem domus nostre de Postula per presentes nostras litteras ponimus, jnducimus et jnstituimus. Dantes eidem fratri Rumoldo Colibrant facultatem et mandatum omnia et singula molendina, villas, colonias, terras, decimas et cetera bona quecumque plus offerenti arrendandi et in firmam ac annuam pensionem, pro certis precio et tempore dandi et concedendi, necnon quecumque bona, fructus, redditus, prouentus et emo-

(1) Vele handschriften hebben Colebrant; doch de persoon zelve teekent Colibrant.

lumenta, sub receptione seu administratione dicte domus Postulensis existentia et comprehensa, recipiendi et leuandi, salua ratione et legali computu, nobis singulis annis per prefatum Rumoldum prouisorem reddendis, juxta formam juramenti nobis per eumdem fratrem Rumoldum prouisorem prestiti, necnon ulterius eumdem constituimus sindicum siue procuratorem nostrum generalem et specialem ad premissorum occasione seu aliter quolibet nostro nomine et pro nobis coram quibuscumque dominis, judicibus et personis ecclesiasticis vel secularibus contra quascumque personas tam actiue quam passiue comparendum, agendum, dictamque domum et bona eiusdem et in omnibus et per omnia defendendum, libellum seu libellos ac quascumque petitiones verbo vel scriptis dandum et recipiendum, litem seu lites contestandum et contestari videndum, de calumpnia vitanda et veritate dicenda ac aliud quoduis licitum, honestum et requisitum juramentum prestandum et subeundum ac ex aduerso elegi et prestari petendum et videndum, ponendum et articulandum et articulari videndum, suasque petitiones et articulos admitti, et partis aduerse rejici petendum testesque désuper et quecumque jura, litteras ac instrumenta in modum probationis producendum et exhibendum ac contra ex aduerso producta et exhibita exciplendum et proponendum, duplicandum, triplicandum et, si opus fuerit, quadruplicandum, jn causis renunciandum, protestandum et concludendum, et judicis officium implorandum, sententiam seu sententias tam interlocutorias quam diffinitiuas ferri petendum ab ea vel eis seu alio quocumque grauamine illato vel inferendo prouocandum et appellationesque prosequendum et inthimandum, sententias, in dicte domus fauorem latas, exequi petendum, expensas taxari faciendum, et desuper, quotiens opus est jurandum, unumquemque vel plures procuratorem seu procuratores loco sui quoad litis dumtaxat substituendum eumque vel eos reuocandum, et generaliter omnia et singula faciendum et administrandum, que nos ipsi facere et administrare possemus, si in omnibus et singulis premissis presentes essemus, etiam si talia forent, que mandatum exigerent magis speciale quam presentibus est expressum et maiora essent prenarratis.

Promittentes habere gratum et ratum, quicquid per dictum fratrem Rumoldum Colibrant prouisorem, sindicum seu procuratorem aut substituendum vel substituendos ab eodem actum, factum vel dictum fuerit in premissis, sub obligatione omnium et singulorum bonorum nostrorum quorumcumque, his presentibus usque ad nostram reuocationem dumtaxat duraturis.

In quorum omnium et singulorum fidem et testimonium premissorum presentes nostras litteras exinde fieri, et per notarium nostrum infrascriptum signari, sigillique nostre abbatialis dignitatis appensione muniri fecimus et mandauimus, anno a Natiuitate Domini millesimo quingentesimo nonagesimo septimo, mensis Julij die decima sexta.

De mandato dicti domini abbatis Floreffiensis. J. van der Linden, Notarius apostolicus 1597.

Het in groene was en ovaalvormige, maar gedeeltelijk gebroken zegel heeft 8 centimeters in de lengte en $5^1/_2$ in de breedte, het is met een uithangenden staart van perkament aan het oorspronkelijk fransijn gevestigd. De H. Maagd, patrones van Floreffe, staat onder eenen gothischen troon; beneden ziet men eenen abt met den staf aan de linker en de mijter aan de rechterzijde; daaronder het vermoedelijk wapen van den abt H. van Eersel. Op dit laatste schild ontwaart men eenige lijnen die het azuur aantoonen, en daarboven schijnen twee leliën te staan, in wier midden eene roos. Het randschrift luidt: S(igillum) ABBATIS FLOREFFIEN(SIS) D(omini) HENRICI EERSELY.

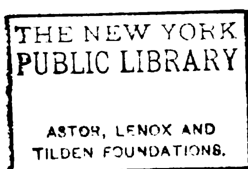
Had Colibrant vroeger alleen aan eigene volmaking kunnen werken, nu hij eenmaal aan het hoofd des huizes stond, getroostte hij zich ook gaarne alle moeiten om aan zijne onderdanen het ware geluk te verschaffen; vandaar dat hij hen met raad en daad voorging te midden zijner veelzijdige bezigheden.

Nauwelijks had hij de teugels van het bestuur ettelijke jaren in handen, of men was bedacht het klooster van zijn stamhuis af te scheiden; dit kostte echter heel wat moeite. Zoowel de landsregeering als de kern der geestelijkheid traden in dit punt op het tapijt. De bisschoppen van 's-Hertogenbosch Gijsbertus Masius en zijn opvolger Nicolaus Zoesius waren gunstig gestemd voor het zelfstandig bestaan dezes huizes, en de aartshertogen Albert en Isabella verleenden reeds den 13 Augustus 1613, na kennis van zaken, aan dit streven hunne hooge goedkeuring. Maar het ging niet zoo gemakkelijk te Floreffe. Daar klopte men lang aan doovenmansooren; eindelijk staakte men het verzet, en de abt Joannes Roberti verleende in 1618, onder zekere voorwaarden, zijne toestemming, die door den generaal der orde, 2 Januari 1619 bekrachtigd werd.

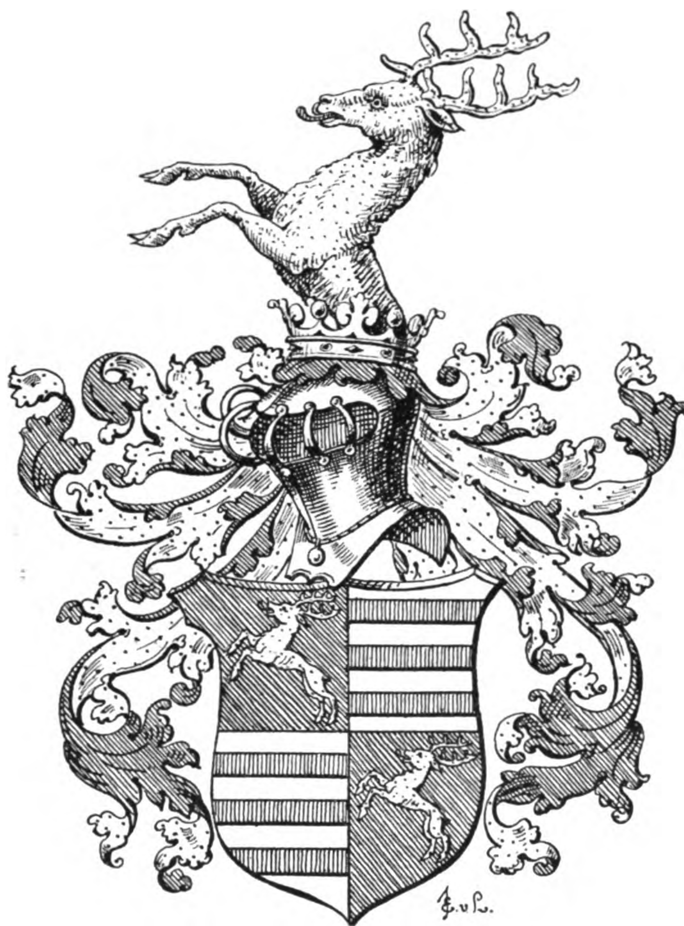
Een nieuw tijdperk begon nu voor Colibrant aan te breken, toen hij de onafhankelijkheid van zijn klooster erlangd had. Evenals de zon, steeds klimmende tot aan het middaguur, haar stralenbundel met immer toenemende pracht over het aardrijk uitstort, zoo klom ook het klooster bij zijn zelfstandig bestaan in aanzien en verheffing.

TH. IGN. WELVAARTS, archivaris.

(Wordt vervolgd.)

Behoort bij N°. 2 van het Algemeen Nederlandsch Familieblad, 6^e jaargang.

VAN DEN BERGHE GENAAMD MONTANUS.

Het Geslacht van den Berghe genaamd Montanus (1).

(Hierbij een plaat).

De eerste van dit geslacht, waarvan in de papieren welke onder mijne berusting zijn, melding wordt gemaakt, is:

I. Levinus van den Berghe.

Hij woonde te Gent, en stichtte aldaar een toevluchtsoord voor oude, gebrekkige mannen, bestaande uit twaalf huizen, en dat bekend stond onder den naam van «de twaalf Apostelen".

Hij overleed te Gent den 15 December 1588. Met wie hij gehuwd is geweest, is niet bekend, wèl vind ik dat hij twee zonen naliet, namelijk:

1°. Petrus van den Berghe, die volgt II.

2°. Levinus van den Berghe.

Levinus werd geboren en woonde te Gent waar hij hooge waardigheden bekleedde. Ten tijde der reformatie bleef hij aan het Roomsch Katholieke geloof getrouw, en kwam in het bezit van vele aanzienlijke goederen, waaronder de heerlijkheid Watervliet.

Zijne descendenten noemden zich van den Berghe van Watervliet en voerden tot wapen:

In goud een rood St. Andries kruis, beladen met vijf zilveren ringen. Helmteeken: een half uitkomende rood gebekte en getongde adelaar. Dekkleeden: goud en rood.

Zijn oudere broeder Petrus daarentegen ging tot de protestantsche godsdienst over, en moest voor zijn geloof vluchten, terwijl diens goederen en bezittingen werden verbeurd verklaard.

Hij veranderde zijn naam in Montanus en nam het volgende wapen aan:

Gevierendeeld: 1 en 4 in groen een springend hert van goud; 2 en 3 in zilver drie roode dwarsbalken.

Helm gekroond, en als helmteeken een half uitkomend gouden hert.

Dekkleeden groen en goud.

II. Petrus, pas genoemd, geboren te Gent. Hij vluchtte den 15 April 1585 naar Londen, waar hij zich, op den 23 November van datzelfde jaar, in den echt begaf met Jacomina Hondius, geboren te Wackene in Vlaanderen op St. Jansdag van het jaar 1558 (2). Deze Jacomina Hondius, genaamd Jacomijntje de Hond, was als schrijfster zeer vermaard en stond in zeer hooge gunst bij Koningin Elisabeth van Engeland.

Zij hebben zich te Amsterdam met ter woon gevestigd, waar Petrus in 1625 is overleden, en in de Noorder-kerk begraven (1).

Zijn echtgenoote is op 2 Januari 1628 toen zij uit «de predicatie» kwam, die destijds gehouden werd in een houten loods, staande ongeveer waar zich nu de Wester-kerk bevindt, in de Prinsengracht verdronken en in dezelfde kerk als haar man begraven.

Uit hun huwelijk zijn elf kinderen waarvan drie zeer jong stierven, de acht overigen volgen:

1°. Suzanna Montanus, overleden den 14 Aug. 1640.

2°. Petrus Montanus, predikant te Opperdoes, overleden den 17 Juli 1661.

3°. Jacobus Montanus, bijgenaamd «IJzerhand». Hij was kapitein onder den admiraal Kerkhoven; gehuwd in 1623 met Anna Arentsdr. Coops, dochter van Arent en Eijtje Henrix.

4°. Samuel Montanus, gehuwd met Debora Klaasdochter, uit welk huwelijk was een dochter Jacomijntje, overleden te Amsterdam den 13 September 1669 en aldaar begraven in de Engelsche-kerk.

5°. Johannes Montanus, die volgt III.

6°. David Montanus, makelaar te Amsterdam.

7°. Lodewijk Montanus, een groot koopman in drogerijen te Amsterdam. Hij is aldaar gehuwd met Amelberga Orebeek. Uit welk huwelijk was eene dochter Rebekka, overleden te Amsterdam 24 Juli 1661.

8°. Adrianus Montanus, predikant te Metwoude (Midwoud).

III. Johannes Montanus, geboren te Vlissingen den 22 Maart 1594, praeceptor primae classis eerst te Middelburg, later te Vlissingen, gehuwd te Naarden met Maria Freilingius, dochter van Georgius, predikant te Aalsmeer, en van Anna Joorne, geboren te Gent.

Uit hun huwelijk waren de volgende twaalf kinderen:

1°. Petrus Montanus, geboren te Amsterdam den 6 Juni 1624 en aldaar overleden 1 Juli 1624; begraven in de Nieuwe-kerk.

2°. Petrus Montanus, geboren te Amsterdam den 10 Mei 1625, aldaar overleden den 6 November 1628; begraven in de Nieuwe-kerk.

3°. Anna Montanus, geboren te Amsterdam den 7 April 1627.

4°. Maria Montanus, geboren te Amsterdam den 23 Mei 1629 en aldaar den 1 Juli daaraanvolgende overleden; begraven in de Nieuwe-kerk.

5°. Petrus Montanus, geboren te Amsterdam den 31 Juli 1630 en aldaar overleden den 6 Augustus van hetzelfde jaar. Hij ligt begraven in de Nieuwe-kerk.

6°. Petrus Montanus, die volgt IV.

(1) Mijn dank aan den Heer W. A. Montanus te Schiedam voor de verstrekte gegevens.

(2) Zie A. A. Vorsterman van Oyen, *Stam- en Wapenboek,* geslachtlijst Hondius. D. II, blz. 74 doch komen daar met andere voornamen voor.

(1) Zie omtrent hem A. J. van der Aa, *Biographisch Woordenboek,* art. Montanus.

7°. Maria Montanus, geboren te Amsterdam den 2 December 1633. Zij is overleden na 1670.

8°. Sara Montanus, geboren te Amsterdam den 18 November 1635 en aldaar overleden den 3 Augustus 1636.

9°. Johannes Montanus, geboren te Amsterdam den 24 Juli 1637 en aldaar overleden den 3 Augustus 1637, hij is begraven in de Nieuwe-kerk.

10°. Sara Montanus, geboren te Amsterdam 11 Maart 1639 en aldaar overleden den 1 Mei 1639. Zij is begraven in de Nieuwe-kerk.

11°. Sara Montanus, geboren te Amsterdam den 31 Juli 1641 en aldaar overleden den 23 Januari 1643.

12°. Johannes Montanus, geboren te Amsterdam den 1 Januari 1643. Hij heeft zijn belijdenis gedaan den 23 December 1665.

IV. Petrus Montanus, geboren te Amsterdam den 1 November 1631, den 2 daaraanvolgende is hij gedoopt in de Nieuwe-kerk, waarbij getuigen waren David en Lodewijk Montanus en Anna Arends. Hij overleed te Utrecht 26 December 1679 en werd in de Jacobi-kerk aldaar begraven, was eerst predikant te Keulen, daarna te Schellingwoude en werd den 9 Juni 1663 te Utrecht als predikant bevestigd.

Hij is gehuwd den 15 November 1663 met Anna Maria de Bilderbeek, geboren te Keulen.

Uit dit huwelijk zijn de volgende drie kinderen:

1°. Johannes Henricus Montanus, die volgt V.

2°. Anna Maria Montanus, gehuwd te Frankfurt a/d Main met Jacobus van der Walle, koopman aldaar.

3°. Fredericus Montanus, predikant te Culenborg, geboren te Utrecht den 4 Maart 1667, overleden den 20 Januari 1740, gehuwd in 1669 met Anna Cornelia Blom, overleden den 6 November 1758.

Uit hun huwelijk zijn de volgende acht kinderen:

a. Anna Cornelia Montanus, geboren in 1701, overleden in 1703.

b. Sibilla Maria Montanus, geboren in 1703, overleden in 1731.

c. Jacobus Montanus, geboren in 1706, overleden in 1727.

d. Elisabeth Montanus, geboren in 1711. Zij is gehuwd geweest met Wilhelmus van Forel, predikant te Culenborg.

e. Coenraad Montanus, geboren in 1714, overleden in 1761.

f. Alida Frederica Montanus, geboren in 1717, overleden in 1768. Zij is gehuwd met Bernardinus de Moor, professor in de godgeleerdheid te Leiden, geboren te Maaslandsluis den 28 Januari 1709, overleden te Gouda den 18 Juli 1780.

g. Judocus Cornelis Montanus, geboren den 2 September 1719 en overleden den 19 Mei 1776, gehuwd den 20 October 1754 met Isabella Jacoba Sibmacher, overleden in 1774.

h. Lucretia Margaretha Montanus, geboren in 1726, overleden in 1752.

V. Mr. Johannes Henricus Montanus, geboren te Utrecht den 6 Augustus 1664, advocaat en rector aan de latijnsche school te Breda, overleden te Breda in Augustus 1747; gehuwd te Breda in 1696 met Maria Elizabeth Croyze, dochter van E. Croyze, predikant der Waalsche-kerk te Breda.

Uit hun huwelijk waren de volgende acht kinderen,

1°. Isabelle Montanus, jong overleden.

2°. Maria Montanus, geboren te Breda den 5 September 1697 en aldaar overleden in 1745, zij is begraven in de Merkendaal-kerk te Breda.

3°. Petrus Montanus, die volgt VI.

4°. Dina Montanus, op jeugdigen leeftijd overleden.

5°. Steven Montanus, zeer jong overleden.

6°. Anna Maria Montanus, geboren te Breda den 9 November 1703. Zij is begraven te Teteringen.

7°. Jacobus Montanus, geboren te Breda 10 December 1704, eerst predikant te Dendermonde, daarna te Terheiden, gehuwd met Stephana Adriana Croyze, geboren in Januari 1710.

8°. Jan Hendrik Montanus, jong overleden.

VI. Petrus Montanus, geboren te Breda in 1699, predikant te Gilze en Reyen en aldaar overl. den 7 Mei 1800. Hij is driemaal gehuwd geweest en wel: 1° in 1723 met Cornelia Damisse, overleden den 16 April 1732; 2° in 1736 met Catharina van Gert, overleden den 8 October 1737; 3° in 1739 met Maria Velge, overleden in 1803.

Uit deze huwelijken waren te samen zestien kinderen, te weten: uit het eerste zeven, uit het tweede één en uit het derde acht. Het zijn de volgenden:

1°. Een zoon, geboren den 24 Februari 1725 en dien zelfden dag ongedoopt nog overleden.

2°. Johannes Henricus Montanus, geboren te Breda den 12 Februari 1726, majoor in het regiment van den generaal-majoor van Aerssen van Sommelsdijk, gehuwd te Breda den 26 Maart 1748 met Jacoba Velge, jongste zuster van Maria Velge, bovengenoemd, geboren te Breda in 1714, overleden te Utrecht 2 Juli 1803.

Uit hun huwelijk zijn zeven kinderen:

a. Wilhelmus Henricus Montanus, op jeugdigen leeftijd te Namen overleden.

b. Maria Montanus, zeer jong te Breda overleden.

c. Antonius Montanus, geboren te Doornik den 21 Augustus 1752, eerst vaandrig in het regiment van den generaal-majoor van Aerssen van Sommelsdijk, overleden als gepensionneerd luitenant-kolonel van de infanterie te Delft 4 December 1829. Hij huwde te Kampen 16

September 1796 met Carolina Isabella Elberdina Cornelia van Haersolte, die overleed den 23 Februari 1829 te Delft, oud 64 jaren.

d. Johanna Margaretha Cornelia Montanus, geboren te Doornik den 3 Februari 1754 en overleden den 1 Maart 1826.

e. Emerentius Petrus Montanus, op jeugdigen leeftijd overleden te Namen.

f. Maria Jacoba Montanus, geboren te Nijmegen den 11 Februari 1761.

g. Anna Cornelia Jacoba Montanus, geboren te Gorinchem 11 Augustus 1764, overleden den 12 Juni 1841.

4°. Petrus Montanus en 5°. Jacobus Montanus, tweelingen, geboren den 19 Februari 1728.
Petrus overleed in hetzelfde jaar en Jacobus in 1730.

6°. Antonius Stephanus Montanus, geboren te Breda in 1729, vaandrig in 's lands dienst, gehuwd te Gilze met Adriana de Vries; zij waren de ouders van twee kinderen die volgen:

a. Antonia Montanus, geboren te Gilze den 1 November 1751.

b. Dirk Montanus, geboren te Gilze den 29 Maart 1753.

7°. Maria Jacoba Montanus, geboren den 21 Juni 1731 en overleden den 21 September van hetzelfde jaar.

8°. Catherina Montanus, geboren den 28 Sept. 1737.

9°. Wilhelmina Margaretha Montanus, geboren den 26 April 1740 en overleden in 1790.

10°. Petrus Montanus, geboren den 19 Maart 1742. Hij is zeer jong overleden.

11°. Fredericus Montanus, die volgt VII.

12°. Maria Henriette Montanus, geboren den 2 September 1774; zij is zeer jong overleden.

13°. Petrus Jacobus Montanus, geboren te Gilze den 9 Januari 1746, predikant te Sprundel (N. Brabant), gehuwd te Sluipwijk den 27 November 1771 met Margaretha Elizabeth Stoffius; zij verwekten de volgende acht kinderen:

a. Petrus Montanus, geboren te Sprundel den 10 September 1772, overleden aldaar den 9 Augustus 1790.

b. Henricus Wilhelmus Montanus, geboren te Sprundel.

c. Maria Elisabeth Montanus, geboren te Sprundel.

d. Boudewina Emerentia Montanus, geboren te Sprundel den 13 October 1777.

e. Adrianus Montanus, geboren te Sprundel in 1780, overleden als cadet op 's lands schip Hercules op de reede van Texel 20 April 1797.

14°. Henricus Montanus, geboren den 15 Mei 1747; hij is op jeugdigen leeftijd overleden.

15°. Maria Elisabeth Montanus, geboren den 12 Mei 1750 en overleden te Breda 24 October 1810 en aldaar begraven.

16°. Stephana Maria Montanus, geboren den 30 November 1754 en te Sprundel gehuwd in 1779 met Daniël Waaf.

VII. Fredericus Montanus, geboren te Breda den 28 April 1743, overleden te Semarang 22 September 1816; voor de eerste maal gehuwd te Batavia den 13 Juli 1769 met Maria Geertruida Jas, overleden in 1774. Hij hertrouwt te Batavia met Anna Maria Plasteur.

Uit het eerste huwelijk zijn twee kinderen en uit het tweede één kind verwekt:

1°. Petrus Gerardus Montanus, geboren te Batavia den 11 Maart 1772 en aldaar overleden den 20 September 1790.

2°. Johannes Jacobus Montanus, die volgt VIII.

3°. Petronella Maria Montanus, geboren te Batavia den 29 November 1776 en kort daarna overleden.

VIII. Mr. Johannes Jacobus Montanus, geboren te Batavia den 9 Juni 1774, overleden te Frederiksoord den 14 Juli 1848, gehuwd den 19 October 1800 met Johanna Maria Hoogweg, overleden den 5 October 1827.

Uit hun huwelijk werden dertien kinderen geboren, waarvan zeven zeer jong stierven, de zes overigen volgen:

1°. Fredericus Montanus, geboren in 1803, overleden te Algiers.

2°. Antoinette Cornelia Montanus, geboren in 1808, overleden in 1847.

3°. Johannes Jacobus Montanus, geboren den 10 Mei 1810 en overleden te Semarang den 11 Februari 1849.

4°. Evert Willem Montanus, geboren den 27 Juni 1812. Hij is naar Oost-Indië vertrokken en daar gehuwd met Mejuffrouw Schaap.

5°. Hendrik, die volgt IX.

6°. Een zoon, geboren te Utrecht 4 Augustus 1819.

IX. Hendrik Montanus, geboren te Utrecht den 17 Januari 1814, gehuwd te 's-Gravenhage in 1837 met Elisabeth Antoinette Martijn, geboren te 's-Gravenhage 4 September 1817, overleden aldaar den 27 Maart 1875.

Uit dit huwelijk werden tien kinderen verwekt, waarvan vijf zeer jong stierven, de vijf overigen zijn:

1°. Willem Adriaan Montanus, die volgt X.

2°. Antonius Cornelis Montanus, geboren te Noordwolde den 1 Mei 1844. Hij is in September 1856 naar de Kaap de Goede Hoop vertrokken en aldaar gehuwd met Roselina Potgieter.

3°. Elisabeth Antoinetta Montanus, geboren te Delft den 26 Maart 1849.

4°. Johanna Maria Montanus, geboren te Delft den 15 October 1851, gehuwd te 's-Gravenhage in October 1872 met Jeldo Jan Wijbrand Fokko

Amsingh, geboren te Amsterdam den 26 December 1845.

5°. Wilhelmina Adriana Montanus, geboren te Delft den 28 Augustus 1857.

X. Willem Adriaan Montanus, geboren te Noordwolde den 11 December 1841, gehuwd te Leiden den 29 Augustus 1866 met Anna Alberdina Wanner, geboren te Leiden den 26 Maart 1839.

Uit dit huwelijk werden de volgende acht kinderen verwekt:

1°. Wilhelmina Henriette Theodora Montanus, geboren te Delft den 12 Juni 1867, overleden te Overschie den 16 Maart 1880.

2°. Hendrik Montanus, geboren te Delft den 18 Augustus 1868.

3°. Willem Adriaan Montanus, geboren te Delft den 18 Augustus 1870, overleden aldaar den 27 April 1873.

4°. Catharine Hendrika Montanus, geboren te Delft den 30 November 1871, en aldaar overleden den 30 Januari 1876.

5°. Willem Adriaan Montanus, geboren te Delft den 17 Juli 1873.

6°. Johannes Jacobus Montanus, geboren te Delft den 15 Augustus 1875 en aldaar overleden den 17 September van hetzelfde jaar.

7°. Johannes Jacobus Montanus, geboren te Overschie den 4 December 1876.

8°. Anna Alberdina Montanus, geboren te Overschie den 27 December 1878.

Nog vinden wij aangeteekend: Louis Jean Jacques Montanus die te Leiden overleden is in den ouderdom van 35 jaren den 9 April 1838 als 1e luitenant bij de 17e afdeeling infanterie. Huig Montanus, die overleden is te Lekkerland 30 Mei 1833, oud 63 jaar.

H. A. M. Roelants, Jr.

Aanteekeningen betreffende het geslacht Conrad.

Wapen. Doorsneden: 1 in goud een gaande leeuw van zwart; 2 in zilver drie linkerschuinbalken van blauw, en een roode dwarsbalk beladen met drie zwarte ballen over de deelingslijn. Helmteeken: een uitkomende zwarte leeuw. Dekkleeden: rechts (herald.) zilver en blauw, links (herald.) goud en zwart.

Vincent Conrad (1), bezitter van de plantages Grauwbunderland en de Grondzorg, was in 1779 administrateur van de plantages 's-Gravenhage en de Bestendigheid, later tot aan zijn overlijden mede-administrateur en directeur van de plantage Prosperitait, allen gelegen in het graafschap Berbice in Guyana. Hij was geboren in 1745 in Grauwbunderland (Zwitserland) en overleed 29 Februari 1792 op de plantage Prosperitait in den ouderdom van 46 jaar en 4 maanden; hij huwde oud 32 jaar den 24 Maart 1776 op de Fortresse Nassauw te Rio de Berbice met Helena Johanna Versfelt (zie geslacht Versfelt in A. A. Vorsterman van Oyen, *Stam- en Wapenboek van aanzienlijke Nederlandsche geslachten*), gedoopt te 's-Hertogenbosch 17 April 1748, dochter van Arnoldus Versfelt, schepen dier stad en van Elselina Maria de Raeff. Uit hun huwelijk zijn te Berbice vier kinderen geboren: Johanna Conrad, Petrus Arnoldus Conrad, Johanna Maria Conrad en Abraham Jacob Conrad, welke laatste overleed te Berbice 2 Juni 1798 oud 5 jaar en 8 maanden; volgens de acte van overlijden *eenigste* (overgebleven) zoon van wijlen Vincent Conrad, zoodat deze tak in de mannelijke en vermoedelijk ook in de vrouwelijke lijn uitgestorven is.

Helena Johanna Versfelt, weduwe van Vincent Conrad, hertrouwde 19 Februari 1793 op het Fort Nassauw in Rio de Berbice met Arnoldus la Bonté, oud 43 jaar luitenant en adjudant bij het corps militair ten dienste deezer Colonie, gedoopt 15 December 1748 te 's-Hertogenbosch en overleden 22 Juni 1798 te Berbice op de plantage D'Edward, oud 49 jaar en 6 maanden, zoon van Leonardus la Bonté en van Ida Otto. Dit tweede huwelijk is kinderloos gebleven.

In den 5den jaargang n°. 9 van het *Maandblad* van het genealogisch-heraldiek genootschap *De Nederlandsche Leeuw* werd op mijn verzoek een vraag gesteld omtrent bovengenoemden Vincent Conrad en zijne nakomelingen, echter zonder goed gevolg. Ik richtte mij daarop den 20 October 1887 tot het gouvernement van Berbice om inlichtingen, welke mij dan ook verstrekt werden. Daar ik overtuigd ben, dat 't voor navorschers wetenswaard is, laat ik hieronder mijn briefwisseling met genoemd bestuur volgen.

Den 2en April 1888 ontving ik het volgend schrijven:

N°. 87 Assistant Receiver Generals Office
New Amsterdam
Berbice
15th March 1888

Sir,

I have the honour to inclose for your information copy of a letter addressed to me relating to the infor-

(1) In 1779 woonde te Amsterdam Johan Conrad, bloedverwant van dezen Vincent Conrad.

mation you wish to obtain in the matter of Vincent Conrad and Helena Johanna Versfelt.

I have the honour to be
Sir
Your obedient servant
(signed) S. T. IBBOTT
Assistant Receiver General
Berbice.

T. G. VERSFELT Esquire
Limburg Netherlands.

Bij dit schrijven was het volgend afschrift gevoegd:

Copy

N°. 8099 Government Secretarys Office
Georgetown, Demerara

Sir,

I have the honour, by direction of the Lieutenant Governor, to acknowledge the receipt of your letter of 22nd November, enclosing a letter from T. G. Versfelt on the subject of the heirs of Conrad.

In reply I am to acquaint you, for the information of Mr. Versfelt, that the Registrar reports as follows: Two books have been found written in Dutch. The first contains the mutual Will of Vincent Conrad and Helena Johanna Versfelt, dated 2nd August 1779. The second book contains Antenuptial Contract of Asmoedius Bonté and Helena Johanna Versfelt, widow of Vincent Conrad, dated 11th February 1793, and Will of Johan Henirich Conrad Sutzinger, dated 2nd October 1794. If it is wished translations (?) could be made, but that would occasion some expense.

I have the honor to be
Sir
Your Obedient Servant
Sgd GEO MELVILLE
S. T. IBBOTT, Esqre. Acting Governt. Secty.

Ik zond daarop per aangeteekenden brief het volgende antwoord:

N°. 373 Weert near Roermond
10 April 1888.

Sir,

In the first place I return you my sincere thanks for your information on the subject of the heirs of Vincent Conrad and Helena Johanna Versfelt.

If it is possible for you to fill up the inclosed note, I shall be greatly indebted to you.

Are there at present any descendants still alive of Helena Johanna Versfelt?

It will be very agreable to me, to be informed of the amount of the expense, for receiving a *copy* of the dutch books which have been found, relating to these members of my family.

I am, with a profound respect, Sir
S. T. IBBOTT Esq. Your obedient servant
Berbice. (signed) VERSFELT.

Tot eenig antwoord ontving ik den volgenden brief, vergezeld van twee bijlagen, en mijn gedeeltelijk ingevulde nota, inhoudende de hiervoren gemelde aanteekeningen omtrent het geslacht Conrad.

British Guiana Government Secretary's Office
in replying quote Georgetown, Demerara
date hereof and n°. 3250 22nd June 1888.

Sir,

In reply to your letter of the 10th April n° 373, I have the honor by direction of the Governor to enclose a statement of all the information which it has been found possible to obtain in this Colony relative to your family.

The costs in the matter amount to 33:75 dollar which I am to ask may be remitted to this Government.

I have the honour to be
Sir,
Your obedient Servant
T. G. VERSFELT, Esq. (signed) GEO MELVILLE
ag Government Secretary

BIJLAGE 1.

Vincent Conrad (Parents not known) — was born at Graubunderland — married to Helena Johanna Versfelt in Berbice, British Guiana on the 24th of March 1766.

Of this marriage there were four childern named respectively

1 Johanna Conrad
2 Petrus Arnoldus Conrad
3 Johanna Maria Conrad
and 4 Abraham Jacob Conrad.

Vincent Conrad died on the 29th of February 1792 at Plantation Prosperitait, in the County of Berbice aged 46 years and 4 months.

Helena Johanna Versfelt, widow of V. Conrad, was again married on the 28th off February 1793 at Berbice, to Arnoldus La Bonté (Lieutenant and Adjudant) who was born at 's Hertogenbosch. He died at Plantation D'Edward, in Berbice, on the 22nd of June 1798 aged 49 years and 6 months.

No trace of any children of second marriage.

Abraham Jacob Conrad, died in Berbice on the 2nd of June 1798 aged 5 years and 8 months.

No further traces of Conrad's childern and of Helena Johanna Versfelt.

BIJLAGE 2.

Statement and fees for copies asked for Versfelt to the Registrar's Office of British Guiana.

1888			Dr.
June 9th	To marriage fees of copying declaration of mariage between Helena J. Versfelt and Vincent Conrad	»	75
	» do do Mutual last will and Testament between H. J. Versfelt and V. Conrad	»	1.—
	» do do Entry of death of V. Conrad	»	50
	» do do Marriage contract and Inventary of the widow Conrad and Arnoldus La Bonté	»	2.75
	» do do Act of verweezing by H. J. Versfelt (widow Conrad)	»	1.50
	» do do Entry of death of Arnoldus La Bonté	»	50
	» do do Entry of death of Abraham Jacob Conrad	»	50
	» do searching Records for the above	»	21,25
	» do Certificate as to above being true copies of original records	»	5.—

It has been a great trouble to get these documents copied. They are in old Dutch.

Total doll. 33.75 (of ƒ 84.37^{5} N. Ct.; de dollar ad ƒ 2.50)

(sgd) E. H. G. D(ATTON) V.
(Registrar).

Weert. T. G. VERSFELT,
Ontvanger der Rijksbelastingen.

Geslacht van Ourijk.

Den naam van dit geslacht, waarvan vele leden in de 18e eeuw zoowel te 's-Gravenhage als te Dordrecht in de regeering hebben gezeten en dat thans, voor zoover mij bekend, uitgestorven is, vinden wij oudtijds verschillend geschreven als van Ourick, van Ourijck en van Ourijk.

De omschrijving van het familiewapen komt voor in het *Armorial Général* van J. B. RIETSTAP.

I. Mr. Johan van Ourijk, procureur te 's-Gravenhage, leefde in het midden der 17e eeuw. Hij huwt N. N. (Doll?) en verwekt bij haar o. a.:

1. Mr. Hendrik van Ourijk, die volgt sub II.
2. Mr. Casper Balthasar Doll van Ourijk, die volgt sub II*bis*.

II. Mr. Hendrik van Ourijk, secretaris van de generaliteits muntkamer, schepen en burgemeester van 's-Gravenhage, begraven aldaar in de Klooster-kerk (bij avond) 2 Juli 1753. Hij huwt N. N., uit welk huwelijk o. a. de volgende kinderen geboren zijn:

1. Lambertus van Ourijk, begraven in de Klooster-kerk te 's-Gravenhage 25 Juni 1736.
2. Sara Petronella van Ourijk, begraven in de Klooster-kerk te 's-Gravenhage 25 Juni 1736.
3. Cornelia van Ourijk, overleden te Weesp, begraven 30 November 1774 in de Klooster-kerk te 's-Gravenhage. Zij was gehuwd met Mr. Matthias van Marken (1), secretaris der stad Weesp, begraven in de Klooster-kerk te 's-Gravenhage 2 Maart 1785.

II*bis*. Mr. Casper Balthasar Doll van Ourijk, advocaat voor de respectieve hoven van justitie, schepen en burgemeester van 's-Gravenhage, huwde met Anthonia van Wesel. Uit dezen echt zijn o. a. geboren:

1. Johan Hendrik van Ourijk.
2. Barthout Doll van Ourijk, begraven in de Klooster-kerk te 's-Gravenhage 20 Augustus 1736.
3. Hendrik van Ourijk, die volgt sub III.

III. Hendrik van Ourijk, geboren te 's-Gravenhage, huwt te Dordrecht 10 Juni 1770 met Catharina Veldhoven, begraven in de Klooster-kerk te 's-Gravenhage. Uit dit huwelijk zijn o. a. geboren:

1. Casper Anthony van Ourijk, die volgt sub IV.
2. Cornelia Albertina van Ourijk, gedoopt te Dordrecht 13 Januari 1773, overleden te Rotterdam 29 December 1862. Zij huwt te Dordrecht 17 September 1798 met Adriaan van Charante (2), geb. te Rotterdam 10 September 1775, rechter aldaar, overleden te Rotterdam 7 October 1824, zoon van Nicolaas Hendrik en van Jacomina Johanna van Egmont. Hieruit zijn geboren:
   a. Jacomina Johanna, geboren te Rotterdam 17 Februari 1800, gehuwd met Joan Frederik Asma, theologisch doctor.
   b. Hendrik Anthony, geboren te Rotterdam 15 October 1801, gehuwd met Louise Susanne Nau van Houten.
   c. Maria Catharina, geboren te Rotterdam 13 Februari 1807, gehuwd met Samuel van der Crab.

IV. Casper Anthony van Ourijk, geboren te Dordrecht

(1) Zie A. A. VORSTERMAN VAN OYEN, *Stam- en Wapenboek*, geslacht van Marken.
(2) Idem idem geslacht van Charante.

in 1771, lid van den raad aldaar, overleden op den huize Scherpenhof onder Rheden 31 December 1847, gehuwd met Catharina Noordhoek, overleden op den huize Scherpenhof onder Rheden 11 October 1841. Dit huwelijk was kinderloos.

Mede behooren tot dit geslacht:

Mr. Damas van Ourijk, overleden in Oost-Indië, gehuwd met Maria Elisabeth van Coevorden.

Uit dit huwelijk éene dochter:

Anthonia Maria van Ourijk, geboren te Negapatnam in 1755, overleden te Dordrecht 31 Juli 1824. Zij huwde te Dordrecht 15 September 1798 met Mr. Jan Hoeufft (1), geboren te Breda 27 December 1755, overleden te Dordrecht 14 December 1825, zoon van Samuel, geboren te Dordrecht 15 Mei 1703, theologisch doctor en predikant te Breda, overleden aldaar 17 Januari 1789, en van Jacoba Elisabeth Peysel, geboren in 1713, overleden te Dordrecht 5 Juni 1795.

Mr. Damas Doll van Ourijk, hij studeerde te Utrecht.

Balthasar Casper Doll van Ourijk, schepen en oud-raad van Dordrecht. Van hem verscheen te Dordrecht in 1760: *„Memorie ingeleverd bij eenige leden van de vroedsehap te Dordrecht over een en andere verbetering in 't verkiezen van Burgemeesteren."* Zie over hem *Post van den Nederrhijn* D. VI blz. 374, alsook *Astrea* 1855, blz. 174.

Apollonia van Ourijk, gehuwd met Aldert van Thiel, zoon van Balthasar van Thiel, kleinzoon van kapitein van Thiel en Elisabeth van der Kisten.

Cornelia Johanna van Ourijk, geboren in 1730, overleden te Dordrecht 26 Maart 1804.

M. van Ourijk, gehuwd te Dordrecht met Mr. Adolph Herbert van der Mey van der Linden, oud-schepen en raad der stad Dordrecht, aldaar overleden 16 September 1806.

Barthout van Ourijk, geboren in 1737, oud-burgemeester der stad Dordrecht, overleden aldaar 18 Februari 1810.

Wie heeft de goedheid mij meerdere inlichtingen betreffende dit geslacht te verschaffen?

Elke aanvulling van het ontbrekende zal door ondergeteekenden in dank ontvangen worden.

Zeist. A. J. E. VAN DER CRAB.

(1) Hij was in 1777 onder het rectoraat van Petrus Luchtmans als student te Utrecht ingeschreven en promoveerde aldaar op eene dissertatie „de satisdatione," welke hij opdroeg aan zijn vader, zijn oom Pompejus Hoeufft, raadsheer in den Hoogen Raad van Holland, Zeeland en West-Friesland, zijn oom Pieter Hoeufft, raad, schepen en burgemeester van Dordrecht, zijn oom Jan Hoeufft, luitenant-admiraal van Holland en West-Frieland, zijn oom Johannes Wenceslaus van Otting, predikant te Vlaardingen en aan Lambertus Peysel. Zie *Annuaire Généalogique des Pays-Bas* 1875, geslacht Hoeufft.

Geslacht de Witt.

Tjerck Claassen de Witt emigreerde naar Amerika omstreeks 1650.

Een Dirck Claassen kwam over in 1646. Deze kan dezelfde geweest zijn als Tjerck Claassen de Witt, zoodat hij volgens de gewoonte van de meeste der andere emigranten bij het schrijven van zijn naam den familienaam heeft weggelaten en Tjerck is een locale verandering van Dirk.

Den 24 April 1656 huwde hij te New-York met Barbara Andriessen van Amsterdam (Holland). In het huwelijks-register is bijgevoegd «van Grootholdt in Zunderlandt».

Den 16 Mei 1664 huwde te New-York Emmerentje de Witt, «jonge dochter van Esens in Embderlandt» met Martin Hoffman. Zij was waarschijnlijk een zuster van Tjerck Claassen de Witt, daar hij als getuige stond voor haar eerste kind; bovendien constateert HOLGATE in zijn *American Genealogy* (ofschoon ik niet kan zeggen op welk gezag) dat Tjerck Claassen de Witt aan zijn schoonbroeder Martin Hoffman een volmacht gaf om de renten in te zamelen van een zeker eigendom in Esens.

Waar dit Esens was gelegen kan waarschijnlijk bepaald worden, indien kan ontdekt worden, welk gewest toen ter tijd bekend was als «Emsterlandt.»

Het kan zijn Esens in Westphalen, maar ik ben geneigd er het kleine dorp van dien naam in Oost-Friesland voor te houden, in de nabijheid der Noordzee, niet ver van de stad Embden.

Ik kan «Grootholdt» niet thuisbrengen, maar uit een oude encyclopedie neem ik het volgende over, dat betrekking kan hebben op «Zunderlandt».

«Het oude Friesche dialect is hier (Friesland) meer vol-«maakt behouden dan in de Hollandsche provinciën, maar «het is nog beter bewaard in Saterland, een district «aan de zuid-grens van Oost-Friesland.

«Saterland, een klein district van Oldenburg, gelegen «tusschen Vechte en Bremen. Het is omstreeks 14 mijlen «lang en 6 mijlen breed. Het is samengesteld in hoofd-«zaak uit veenmoerassen, die van het aangrenzend land «gescheiden zijn door zeer moeilijk te begane moerassen».

Wat wij wenschen te weten is de datum van geboorte van Tjerck Claassen de Witt, de namen en data van geboorte van zijn broeders en zusters, en eenige informatie, waardoor bepaald kan worden of hij al of niet behoort tot de Dordtsche familie de Witt, waarvan de genealogie (tot 1677) gegeven is in BALEN'S *Beschrijving van Dordrecht.*

G. J. HONIG.

Boekbeoordeelingen en aankondigingen.

Nieuwe Drenthsche Volksalmanak. Orgaan van de commissie van Bestuur van het Provinciaal Museum van Oudheden in Drenthe, onder redactie van Dr. H. HARTOGH HEYS VAN ZOUTEVEEN. Assen, van Gorcum en Comp., 1889.

Wij ontvingen den zevenden jaargang van bovengenoemd werk, en namen met veel genoegen kennis van den inhoud. Evenals de voorgaande nommers bevat het boekje veel wetenswaardigs zoowel op het gebied van geschiedenis (meer bepaaldelijk locale geschiedenis, en aanverwante vakken), als op dat van belletrie. De heer Hogeman gaf een grondige studie over de kerk te Ruinen, terwijl de heer van Kuyk ons eenige grafschriften en wapenbeschrijvingen geeft. Voor genealogische studiën over Drentsche familiën is deze bijdrage voorzeker van groote waarde; vele wapens vindt men hier opgeteekend, die men nergens anders aantreft.

Niet alleen de hoofdopsteller, maar ook de H.H. Mr. Menno O. Gratama, Mr. W. L. van den Biesheuvel, J. A. R. Kymmell, enz. enz., schonken dit jaar hunne medewerking. Moge de Drenthsche Volksalmanak nog jaren hun steun ondervinden.

Friesche Volksalmanak voor het jaar 1889. Leeuwarden, A.Meyer, firma H.Kuipers en J.G.Wester te Leeuwarden.

De 6e jaargang van den Frieschen volksalmanak is verschenen en biedt wederom veel merkwaardigs.

Onder de medewerkers treffen wij dezelfde namen aan als van het vorige jaar, voorzeker een bewijs dat de lust voor geschiedenis en aanverwante vakken bij hen niet is verminderd, terwijl hun arbeid nog anderen heeft aangespoord om bijdragen in te zenden.

Mr. Dirks gaf een studie over Friesche kleederdracht, naar aanleiding van eene muurschildering in den Dom te Munster, Mr. Ph. van Blom gaf eene verhandeling betreffende de Middelzee, een water dat zoo nauw met de Friesche geschiedenis in verband staat.

De verdere bijdragen zijn van de H. H. J. Winkler, D. Cannegieter, Mr. A. J. Andreae, enz. enz., terwijl de heer J. H. J. van Wageningen thoe Dekama ons een wapenlegende leert kennen van het geslacht Goraisky, welke familie, alhoewel uit Polen afkomstig, zich toch langen tijd in Friesland heeft opgehouden.

Wij hopen dat de Friesche Volks Amanak nog tal van jaren zijne lezers moge vinden.

Jaarboekje voor de stad en het kanton Schiedam 1889. 43e jaargang. J. Odé. kl. 8°. . . . . *f* 1.25

In dit zeer handig jaarboekje komt voor: 1e het staatsbestuur; 2e meer breedvoerig alles wat de regeering betreft van Schiedam, de eigenaars der branderijen, enz.. enz.; 3e een opgaaf der besturen van de gemeenten en waterschappen behoorende tot het kanton Schiedam.

Het mengelwerk aan dezen jaargang toegevoegd, bevat behalve een stukje in proza, getiteld: «Heldenmoed» en eenige gedichten, een verdienstelijk stuk, opgemaakt uit officieele bronnen en getiteld: «Een belangrijk jaar voor Schiedam (1748).» De schrijver behandelt eerst de belasting, spreekt daarna over de burgervendels om met het vaststellen van de regeering dier plaats te eindigen.

Eigenaardig laat de heer H. A. M. Roelants Jr. ons een kijkje nemen van den inwendigen toestand van Schiedam in 't midden der 18e eeuw. Wij hopen nog menige bijdrage van zijn hand te zien en drukken den wensch uit dat het belangrijk archief van Schiedam, dat bijna nog geheel braak ligt, meer dergelijke beoefenaars zal vinden.

Amsterdamsch Jaarboekje 1889.

Bij den uitgever S. J. van Looy zag de tweede jaargang van het Amsterdamsch Jaarboekje het licht, onder redactie van Mr. N. de Roever Az.

Evenals verleden jaar bevat dit werkje veel belangrijks, o. a. een dagelijksche kroniek, opgeteekend bij den kalender.

Onder de H.H. die bijdragen leverden, merken wij op Dr. J. J. van Toorenenbergen, die schreef over twee Amsterdamsche kunstliefhebbers als Jean Six en François Touret, Mr. J. E. van Someren Brand, R. W. P. de Vries en E. W. Moes, D. C. Meijer Jr. enz., terwijl J. F. B. een merkwaardige bijdrage gaf over de geschiedenis van het geslacht Schaep, met een portret.

F. A. BUIS (FABIUS). *De wallen van Naarden*, met 4 platen, waaronder een fac-simile der kaart van Jacob Deventer (overleden in 1650) in kleuren. Breda, Broese & Co. 1887. 8o.

Voor de kennis onzer vestingen, die in de geschiedenis vermaard zijn, is het voornoemde werk een uitmuntende handleiding; het betreft hier Naarden. Daarin toont de schrijver het onderwerp tot een uitgebreide studie gemaakt te hebben. Zoowel den historicus als den militair heeft de schrijver aan zich verplicht. Het boekske is in een prettigen, soms boeienden toon geschreven, doch is aan de juiste schrijfwijze van vele persoonsnamen niet altijd de noodige zorg besteed.

Voorts verdient nog vooral vermelding dat door dezen schrijver op goede gronden de meening is weêrlegd als zoude deze vesting door onzen beroemden Coehoorn zijn gebouwd, eene meening die meer dan 1½ eeuw bijna algemeen werd aangenomen. Hij bewijst dat de eigenlijke bouwmeester is geweest de Amsterdamsche ingenieur Adriaan Dorstman, terwijl de stadhouder Willem III, Paen, Witsen en wellicht ook d'Ivoy en den graaf van Waldeck voor en na het hunne tot den bouw hebben bijgedragen. Een zestal plannen der vesting uit verschillende tijdperken aan het werk toegevoegd, verhoogen de waarde.

Een doopregister der Hollanders in Brazilië.

(Vervolg.)

1650. July 6. Johannes. Ouders: Leenaerd Clasen en Hilletie Janssen; get.: Hans Counraets, Margrieta Backs, Elsie Stuete.
— July 17. Hesther, negn. Ouders: Manuel en Susanna; get.: Clement, Diana.
— July 20. Agatha. Ouders: Christoffel Pennard en Maria Crustodia; get.: Philippo Perera, Apollonia Chemenes.
Paulus. Ouders: Jan Minnis en Margrieta Minnis; get.: Willem Garnar, Susanna Gree.
— July 24. Govert. Ouders: Pieter Govertss en Lijsbeth Henricx; get.: Dirck Janss. v. Swoll, Jan Roeloffs, Annetie Roeloffs.
— July 31. Elisabeth. Ouders: Francois Lam en Anneke Pieterss; get.: Jan ten Winckel, Elisabeth Niclaess, Elisabeth Henricx.
Louisa, negn. Ouders: Joseph en Marquita; get.: Bartholomé, Francisca.
— Aug. 3. Eduard. Ouders: Dhr. Willem van Lobbrecht en Joffr. Cornelia Carpenter; get.: Quyrijn van Lobbrecht, Jacob Hamel, Hesther Carpenter.
— Aug. 7. Abraham. Ouders: Jacob Vallodt en Anneken Vallodt; get.: Rogier Redijn, Catharina van dr. Helst.
Everhard. Ouders: Lucas Beucker en Elsien Wijbrantss; get.: Frans van der Linden, Jooris Blickman, Ytien Bodeckers.
— Aug. 10. Jurriaen. Ouders: Jurriaen Laecken en Lucretia Henricx; get.: Anthoni Dengremont, Jacob Wolff, Elisabeth Masuers.
— Aug. 14. Joanna. Ouders: Ariaen Janss. Welbeneden en Margriete Welbeneden; get.: Pieter le Rougie, Henrick van Herzeele, Geertruyt Itteson, Elsien Thomass.
Neeltien. Ouders: Jan Harmanss en Elsien Niemants; get.: Henrick Campen, Jan Joosten, Barbar Roon, Barbar Meeus.
Cathalina, n. Ouders: Philippo Perera en Magdalena Simons; get.: Joan d'Andrade, Sebastiaen Perere.
(N. N.), n. Ouders: Jan, neger, en Brancqua; get.: Salvadoor, Lucia.
Anna, n. Ouders: Christoffel; get.: Pedro Messia, Juliana.
Simon, n. Ouders: Manuel, moelaet, en Anthonica; get.: Paulo, Ignees.
— Aug 17. Dirck. Ouders: Thiel Craen en Henrickien Janss; get.: Jacobus Cop, Dirck van Meeckeren, Magdalena Herrys.
Sara. Ouders: Ariaen Ariaenss en Annetie Freycken; get.: Feycke Pieterss, Pieter Duynkercker, Trijntie Gijsberts.
— Aug. 24. Susanna. Ouders: Gillis Croll en Helena Croll; get.: Jaques van Dalen, Huybrecht Brest, Geertruyt Brunsvelt.
— Aug. 28. Elisabeth. Ouders: Philips Martens en Anneken Jans; get.: Dhr. Secret. Groenestein, Elisabeth Henricx.
Abraham. Ouders: Reynier van Eyst en Geertruyt van Eyst; get.: Abraham Schoorn, Thomas Bell, Geertruyt van Beeveren.
Francisco, n. Ouders: Domingos en Juliana; get.: Anthonio, Simaon, Louisa.
— Aug. 31. Adriana. Ouders: Leonhard van Burgende en Anthonetta Hartzberger; get.: Martinus Hartzberger, Abraham Stricht, Rudolphina Minnies.
Hans Coenraet. Ouders: Coenraet Vischer en Anna Vischers; get.: Counraet Helt, Joost Stadelaer, Geertruyt Mockers.
— Sept. 7. Maria Magdalena. Ouders: Bartelt Henricks en Jacomijntie Andriess; get.: Pieter Gonzalves, Geertruyt Brouwers.
— Sept. 11, Wilhelmus. Ouders: Johannes Sigvridt en Maria van der Houven; get.: Wilhelmus Crijger, Barbara van Goutswaert.
(N. N.), n. Ouders: Anthonio en Catharina.
— Sept. 14. Domingos, n. Ouders: Bastiaen en Maria; get.: Paulo, Beatris.
— Sept. 18. Jacobus. Ouders: Jacobus Valckenaer en Johanna Verdonck; get.: Christiaen v. Benthem, Jan Elberts, Rudolphina Minnies.
Lucretia. Ouders: Jan Theunis en Anneken Willemss; get.: Henrick Schaers, Abraham Simons, Geertruyt Matthijs.
— Sept, 21. Amelia Wilhelmina. Ouders: Dhr. Sigismundus van Schoppe en MeVrouwe Margarita van Loohuijsen; get.: Dhr. Michiel van Goch, d'Gravinne van Waldeck, die gerepresenteert is geworden door Joffr. Cornelia Carpenter.
— Sept. 24. Corolies. Ouders: Hubrecht van Beveren en Geertruyt van der Hoornenburg; get.: Huybrecht Brest, Jacob Coets, Clara van den Bogaert.
— Sept. 28. Elisabeth. Ouders: Dhr. Gijsbert de With en Joffr. Anna Paix d'Altro; get.: Anthoni de With, Dirck van Eemont, Geertruyd van dr. Beest, Elisabeth Grevenraet, wed. van dhr. Balthasar van Dortmont.
Aernout. Ouders: Aernoult d' Lhommel en Janneken Lhommels; get.: Jacob Alrichs, Joffr. Catharina van der Venne, huysvrouw van dhr. Jacob le Maire.
— Oct. 2. Ernest. Ouders: Martinus Hartzberger en Sara Hartzbergers; get.: Abraham van Stricht,

Elisabeth van Hoorn, huysvrouw van dhr. van Beverwaert.

— Oct. 5. Bastiana, n. Ouders: Joan, neger, en Ysabella, negerinne; get.: Pantaleas, Maria.

— Oct. 9. François. Ouders: Hendrick Beckraing en Elsjen Jans; get.: Dhr. François Sweerts. Pieter van Loo, Catharyna Heede, huysvrouw van Abraham Schoor.

Christoffel. Ouders: Hendrick Pieterss van Luckstadt en Geertruyt Pieterssen; get.: Coenraet Helt, Cornelis Struys, Tythe Evers, Neelche Wolf.

Sara. Ouders: Maria.

— Oct. 16. Francijntje. Ouders: Riwart Davidtsen en Maria Franssen; get.: Claes Janssen, Wijntge Jans, Janneken Roelofs.

Pieter. Ouders: Jan Pieterssen en Maritje Elias; get.: Cornelis Pieters. Valck, Jan Elbertsen, Lysabeth Masuers.

— Nov. 16. Johannes. Ouders: Haye Jarckes en Magdalena Claesdr; get.: Nicolaes Brasch, Geertruyt van Heyst.

Gerrit. Ouders: Jacob Tiboul en Anna de Haen; get.: Abraham Schoor, Jan Roockessen, Geertruyt van Beveren.

Jacobus. Ouders: Petrus Ongena en Anna van Kuyck; get.: Dhr. Jaques Ouziel, Hester de Block.

Maria, negerinne. Ouders: Ventura en Philippe; get.: Annycque.

— Nov. 20. Hesther. Ouders: Jan Janssen en Sara Janssen; get.: Johannes Apritius, Hester Kinghsland.

Margarita. Ouders: Garacia en Esperance, swarten; get.: Garacia, Maria, swarten.

— Nov. 27. Amelia. Ouders: Gillis Venant en Amelia Sabits; get.: Christoffel Ayerschettel, Jffr. Anna Overschie.

Tobias. Ouders: Tobias Commersteyns en Barbara Commersteyns; get.: Nicolaes Byma, Jffr. Ursula Barbara.

Adriaen. Ouders: Jan Codde en Aelken Lems; get.: Joos de Moor. Jacob Thierens, Helena Dircks, Catharyna Codde.

— Dec. 7. Paulus. Ouders: Adolf Verelst en Janneke Jans; get.: Jan Pietersen, Jan Rodius, Anneken Janssen.

Vrouwtie. Ouders: Thomas Gerritsen en Anneken Thomas; get.: Jurriaen Albertsen, Vrouwtien Gerrits.

Bastiaen. Ouders: Jan de Mory en Anna de Mory, negers.

— Dec. 11. Anna Catrina. Ouders: Christiaen Richter Anna Lucas; get.: Paul Creuts Muller, Esgen Hillebrants, Ariaentgen Valcks.

Anna. Ouders: Antoni Pieters; get.: Jan Salvo, Catita.

— Dec. 14. Anna Darber. Ouders: Hans Coenraet en Barentge Straetmans; get.: Dirck Pauwels, Grisella Lits.

— Dec. 18. Johannes. Ouders: Jacobus le Maire en Catharina van de Venne; get.: Isaacus le Maire, Maria Mercier.

Joan Rodrigo. Ouders: Clara Rodrigo; get.: Marten Wouters, Joanna Ribero.

— Dec. 21. Elsje. Ouders: Antony de Clerck en Harmtge Caspers; get.: Hans Fredricksen, Sara Janss.

— Dec. 25. Hendrick. Ouders: Hendrick Duycker en Willemina van Gasel; get.: Cornelis van Gasel, Christina van Ceulen.

1651. Jan. 1. Roeloff. Ouders: Wijnant Roelofsen en Maria Winants; get.: Joost Claesen, Hendrick Kerckhoff, Celitge Jans.

Joaõ. Ouders: Michael en Marquita; get.; Simaõ, Antonica.

Joaõ. Ouders: Francisco; get.: Negers.

— Jan 15. Andries. Ouders: Manoel en Luzia, negers; get.: Negers.

Francisco. Ouders: Samuel en Katharyna; get.: Manoel da Cunha, Francisca.

Helena. Ouders: Christoffel Trampelaer en Joanna Ribeiro; get.: Aernout van Tongerloo, Anna Dieprings.

— Jan. 22. Johannes. Ouders: Jan Janssen van Londen; get.: Louis Guspin, Jacob de Boos, Sibilla Zrinckt.

— Feb. 1. Jacobus. Ouders: Jan Lusy en Jacomijntien Almire; get.: Hugo Meyer, Noë de Bellaber, Margriet Minnis.

Clara. Ouders: N. N. en Esperance; get.: Philippe, Maria Schut.

— Feb. 5. Anna Margrieta. Ouders: Hans Dam en Anna Maria; get.: Christoffel Wagener, Margrieta Bax.

Matthijs. Ouders: Claes Pieterssen en Trijntge Pieters; get.: Herman Hageneut, Matthijs Draver, Anna Heyns.

(N. N.). Ouders: Jan Dirckxen en Anna Rems; get.: Hendrick Elbertsen, Geertruyt van Hoerboeren.

— Feb. 8. Catharyna. Ouders: Hugo de Meyer en Anna Rijckers; get.: Jonkhr. Carel van Gladio, Cornelia Byma.

— Feb. 12. Gregorius. Ouders: Elias Vinck en Margarita Croes; get.: Mattheus Post, Anneken Dieprinck.

Herman. Ouders: Lucas Hermanssen en Trijntie Hermans; get.: Jurriaen Aelbersen, Janneken Harmans.

Jannetge. Ouders: Jan Vogels en Anna Maertens; get.: Barent Eckhoff, Jacomijntgen Velthuysen.

— Feb. 15. Johannes. Ouders: Jacob Houts en Eva Ciffert; get.: Jan Rokus, Jan Mines, Trijntgen Schots.

— Marty 5. Pieter. Ouders: Pieter de Mey en Cecilia Pieck; get.: Jacques van Dalen, Susanna de Brae.

Lucretia. Ouders: Garcia Mattheus en Catharina, negers.

— Marty 12. Janneken. Ouders: Cornelis Verrune en Geerthen Nels; get.: Marten Adriaenssen, Neelthen Nels.

— Marty 25. Rebecca. Ouders: Thomas Wicx en Catharyna Wicx; get.: Anthony van Nielen, Isaak de Rasere, Ursula Barbara (van Schoonenburgh), huysvrouw van majoor ten Berge.

— Feb. 26. Feyken. Ouders: Hendrick Schaers en Gebken Jans; get: Hendrick Bickeryng, Jan Teunissen, Feycken Jans.

— Apr. 5. Joost. Ouders: Hendrik Ernst en Apollonia Martens; get.: Hendrick Franck, Juriaen van Keppel, Baertjen Hasselyngs.

— Apr. 30. Abigail. Ouders: Anthoni Dengremont en Anna Focke; get.: Ysaac Ypelaer, Cecilia Ruts.

— Mayo 7. Jacomijntien. Ouders: Symon Denys; get.: Jaecques Vallot, Lisabeth Christoffels.

Willem. Ouders: Jacob Dysen en Magdalena Jacobs; get.: Feycke Pieters, Derick Boeyse, Anna Hendricx.

Joan. Ouders: Francisco en Esperance; get.: Alexander, Catharina.

— Mayo 10. Appolonia. Ouders: Davidt van Keyssel en Clara van den Boogaert; get.: Jacob Hamel, Geertruyt van dr. Hoornenburgh.

Lijsbeth. Ouders: Jan Pieters. van Stockholm en Gretien Janssen; get.: Joris Janssen, Lysabet Govertsen.

— Mayo 17. Anneken. Ouders: Juriaen Probatssey en Hilleken Aerts; get.: Jan Reynertsen Spits, Dirck Pieterssen Bijl, Geertien Adriaenssen, Margarita Paccen.

Anna. Ouders: Paul Corismo en Catharyna Calbary; get.: Digo Loores, Bastiä Parrera.

— Mayo 21. Sigismundus. Ouders; Francois Montanier en Dorothea Chatvelt; get.: Matthyas Draver, Johannes de Man, Roelesken Olviers.

— Mayo 24. Anna. Ouders: Daniel Ross; get.: Willem Carpentier, Willem Robbeson, Anna Philips.

Margarita. Ouders: Manoel en Maria; get.: Pieter Comondonga, Maria, negers.

— Mayo 28. Benjamin. Ouders: Willem Mertenssen en Barber Robbertsen; get.: Captn Benjamin van Sijgen, Francois Carpenter, luytt, Geertruyt van Goer, huysvrouw van dhr. majoor Hartsbergen.

Willemyna. Ouders: Pieter Lenorge en Geertruyt Moockers; get.: Majoor Willem ten Berge, Coenraet Hilt, Rudolfina Oliviers.

— Mayo 31. Anna. Ouders: Jan Barentsen en Sciena Robberts; get.: Jacques van Dale, Cornelia Dircx, huysvrouwe van dhr. commiss^s^ Duynkercker.

Isabel. Ouders: Christoffel Pineau en Madanella Schoed; get.: Johan de Pes, Andresa.

— Juny 4. Pieter. Ouders: Jan Pieterssen en Elisabet Banckers; get.: Adriaen Fredericx, Hans Marla, Elisabeth Janssen.

Catharyna. Ouders: Hans Scherff en Anna Steenbackers; get.: Steven Egbertsen, Trinthen Jochems.

Sara. Ouders: Jan Cornelissen Cruyt en Trijn Jans; get.: Pleuntgen Arents, Mertte Wouters.

Elisabeth. Ouders; Thomas van de Montel en Maria van Vise.

— Juny 7. Cornelis. Ouders: Hendrick Kieupel en Geertruyt Kieupel; get.: Cornelis Carnon, Cornelis Adriaenssen, Geertruyt Verbeecq.

— Juny 11. Francisco. Ouders: Bastiaen Congo en Catharyna Congo.

Francisco. Ouders: Antony Congo en Maria; Poulus de Commenca, Loffina, molaettin.

— Juny 21. Theodore. Ouders: Francois van Linden en Judich Dircx; get.: Dhr. Jaecq. Ouziel, dhr. Quiryn Spranger, Juffr. d'Sweerts.

— Juny 25. Antonio. Ouders: Jan Congo en Catharyna Angola; get.: Pedro Congo, Catharyna Angola, Maria Angola.

— Juny 28. Aeltien. Ouders: Frans Willems en Hendrickje Franssen; get.: Hillebrant Colder, Janneken Adams.

— July 2. Dirck. Ouders: Jan Dircksen en Swaentjen Gijsberts; get.: Gerrit Cornelissen, Jan Philipsen, Cornelis Boom.

— July 5. Johannes. Ouders: Jan Derdenne en Maria Hoseth. get.: Pieter de Mey, Floris Schetteljon, Annesse Pick.

Barbara. Ouders: Anthony Dies en Sperance; get.: Francisco Rodrigos, Barbara Gomes.

— July 12. Francisco. Ouders: Magdalena; get.: Flips, neger vant Gasthuys, Annika Yuliano.

— July 19. Domingo. Ouders: Domingo en Juliano; get.: Bartholomeus Achttoon.

— July 22. Domingo. Ouders: Camria en Angela; get.: Antony, Lusile.

Francisco. Ouders: N. N. en Lowiesa; get.: Andrea, Sperance.

— July 26. Frederick. Ouders: Jan Valentijn en Gaertruyt Broves; get.: Hans Jacobs, Thomas Poul, Lisabeth Ancken.

— July 30. Anna. Ouders: Nicolaes Hanting en Maria....; get.: Pieter Maes, Gerrebristsen Hessels.

— Aug. 6. Maria. Ouders: Barent Boodicken en Jetje Barents; get.: Poulus Arentsen van Campen, Aeltien Willems.
Lambert. Ouders: Jan Janssen en Baelethe Bastiaens; get.: Robert Thomassen, Jannetien Lamberts.
Catrina. Ouders: Jan, negro, en Juliano; get.: Manoel Fernando, Marquita.
— Aug. 13. Susanna. Ouders: Pieter Willemsen en Geertien Andries; get.: Adriaen Lenaerts, Willem Abrahams, Christiaen van Asperen.
Philippa. Ouders: Lasaro Mendel en Antonyca; get.: Antony Tancan, Ingnees de Coets.
— Aug. 27. Catrina. Ouders: Cap^n Christiaen Benthem en Catharyna Beyer; get.: Sedneum van Points, in wiens plaetse staet dhr. Secretaris Jacob Hamel, Anthony van Benthem in wiens plaetse staet de cap^n-luyt$_t$ Jacob Valckenaer, Maria Cincq, huysvrouw van secretaris Benthem in wiens plaetse staet Ursula Barbara van Schoonenburch, huysvrouw van de majoor Willem ten Berge.
— Aug. 30. Eduardt. Ouders: Willem van Lobbrecht en Cornelia Carpenter; get.: .... van Lobbrecht, in wiens plaetse staat Francois Carpenter, den secretaris Jacob Hamel, Hester Carpenter, huysvr. van cap^n Hendrick Nykercken, in wiens plaetse staet Rudolfina Minjes, huysvrouw van capiteyn Cornelis Caron.
— Sept. 3. Anneken. Ouders: Gerrit Hermans en Christyna Thomas; get.: Jan Roockessen, Gerrit Sprieuers, Janneken Keesbergen.
Catharyna. Ouders: Hendrick Achterbergen en Crisilla; get.: Jacob Valckenaer, Evert van Bosch, Elisabet Bancken.
— Sept. 6. Geertruyt. Ouders: Hans Plugger en Trijntien Pluggers; get.: Jacob Arentsen, Dirck van Meeckeren, Elsgen Thomas.
— Sept. 10. Susanna. Ouders: Willem Willems en Preyntgen Jacobs; get.: Pilten Schiff, Pieter Dennies, Pilten Houwers, Geertruyt Hagemans.
Lodewijck. Ouders: Achter (Artur) Hael en Catharyna Hael; get,: Willem Abrahamssen, Catharyna Hamers.
Antony. Ouders: Antonio de Henrico en Antta de Henrico; get.: Antony de Kontero, Maria Nunes.
Constantinus. Ouders: Lasara Mendel en Dominga.
— Sept. 13. Johannes. Ouders: Dirck Janssen en Anna Boels; get.: Jan Keetman, Barent Bodecker, Aeltien Willems.
Alexander Walrand. Ouders: Dhr. gener^l Sigismundus van Schoppe en Margarita van Loohousen; get.: Dhr. Hendrick Haecx, dhr. Fredrick van Schoppe, in wiens plaetse staet den Oversten-luyten^t Claes Claessen, Anna Catharyna van Calcken van Loohousen, in wiens plaetse staet maj^r Hartsbergen.
— Sept. 17. Philippus. Ouders: Johan en Lusia; get.: Manoel St. Thome, Annike.
— Sept. 20. Caspar Vollers. Ouders: Caspar Vollers en Anneken Lammers; get.: Arnout Bartholomeussen, Criscijn Borgertsen.
— Sept. 24. Susanna. Ouders: Fop Adriaenssen en Agnese Pick; get.: Gillis Croll, Henricus Casparus Torquinius; Susanna van Dalen.
Willem. Ouders: Elias Steeren en Helena Bruma; get.: Cap^n Siegen, Artur Hael, Joffr. ten Berge.
— Oct. 1. Bastiaen. Ouders: Domingo, neger van dhr. Alrichs en Catharyna; get.: Bastiaen, Juliana.
Hendrick. Ouders: Adolf Verelst en Janneken Janssen; get.: Hendrick Volbergen, Anthonio de Swart.
— Oct. 4. Christina. Ouders: Simon Francisco en Andressa Francisco; get.: Antonio Harder, Fellesinne.
Maria. Ouders: Antonio Ferrera en Catharyne Prete; get.: Antonio Falcan, Polony Semente.
— Oct. 8. Cornelia. Ouders: Samuel v. Gansepoel en Paulina van Venne; get.: Anthony v. Gansepoel, Jouffr. La Maire.
Catharyna. Ouders: Dirck Janssen en Janneke Roelofs; get.: Jasper Valet, Anneken Willems.
— Oct. 11. Gerardus. Ouders: Johannes de Carpentier en Cornelia van Cuyck; get.: Hubert van Beveren, Ursula Barbara van Schonenburgh.
— Oct. 18. Sigismundus Charel. Ouders: Joris Ettison en Geertruyt van Goor; get.: Marten van Hersbergen, mevrouw Margarita van Loohousen genaemt Schoppe.
Janne. Ouders: Piere la Heere en Clasijn Frederick; get.: Jan Elbertsen, Barentie Straetman.
— Oct. 22. Maria. Ouders: Pedro en Esperance.
— Oct. 29. Leonora. Ouders: Leenert van Burgende en Antonette Hertsbergen; get.: Willem ten Bergen, Zarah Nuis.
— Nov. 5. Elsgen. Ouders: Nicolaes Eerlijck en Cornelia . . . .; get.: Abraham Gaelath, Jacob Barentsen, Maria Willems.
Antonica. Ouders: N. N. en Lucretia; get.: Joan Congo, Annike N., Maria N.
— Nov. 8. Hendrick. Ouders: Jan de Faey en Antonica Paus; get.: Hender Perdenicu, Anna Gyvers.
— Nov. 12. Joost. Ouders: Charel Besite en Francoise Pick; get.: Maria Kis, Anna de Leyn.

Medegedeeld door C. J. WASCH.
(Wordt vervolgd).

De oude kerkregisters in ons land.
(Vervolg).

GRONSVELD.

De doop-, trouw- en sterfteregisters der Roomsch Katholieke-kerk loopen van 1677—1798, plus een doop-, trouw- en begraafregister der Roomsch Katholieke-kerk van het gehucht **Heugem,** binnen deze gemeente, van 1734—1798.

De registers van den Burgerlijken Stand der gemeente nemen aanvang met laatstgenoemd jaar.

GROOT-AMMERS.

Doopboek van 1644—1743.

Idem van 1744—1811.

Trouw- en doopboek van 1644—1743.

Register dergenen die te Groot-Ammers getrouwd of ondertrouwd zijn of alleen huwelijksproclamatie gehad hebben van 1744—1811.

Register der dooden van 1733—1763.

Idem van 1763—1804.

Idem van 1804—1812.

Idem der begravenen van 1806—1811.

GROOTEBROEK.

De doopregisters der Gereformeerden te Grootebroek loopen van de jaren 1669—1812, in vier banden.

De doopregisters der Gereformeerden te **Lutjebroek** loopen van de jaren 1631—1811, in twee banden.

Voorts vindt men in de registers van **Lutjebroek** mede aangeteekend de aldaar voltrokken huwelijken in de jaren 1689—1795.

De doopregisters der Roomsch Katholieken te Grootebroek loopen van de jaren 1686—1812, in twee banden.

Het doopregister der Roomsch Katholieken te **Lutjebroek** loopt van de jaren 1747—1812, in één band.

Voorts vindt men in de doopregisters der Roomsch-Katholieken van Grootebroek aangeteekend de huwelijken, voltrokken in de jaren 1686 tot en met 1795 en de plaats gehad hebbende sterften van af de jaren 1686—1802.

In het register der Roomsch Katholieken te **Lutjebroek** zijn aangeteekend de huwelijken, voltrokken in de jaren 1747 tot en met 1812 en de sterften, voorgevallen in de jaren 1791 tot en met 1812.

Omtrent huwelijken en sterften vindt men in de registers der Nederduitsche Hervormde gemeente van Grootebroek niet het minste aangeteekend.

Voorts zijn nog door ons gevonden:

Twee trouwboeken loopende van de jaren 1668—1811, waarin ook voorkomen de in die jaren gehuwden van **Andijk,** welke gemeente toen ter tijd deel uitmaakte van de stede Grootebroek.

Twee registers van trouwrecht, loopende over de jaren 1695—1806.

Drie registers van overlijden, loopende over de jaren 1695—1772.

Twee begraafregisters, het eene loopende over de jaren 1771—1811, het andere over de jaren 1787—1816.

Het titelblad van het eerstbedoeld begraafregister luidt als volgt:

«Register waarin de Personen die in de stede Grootebroek (onderscheiden in Grootebroek, **Bovencarspel,** «**Lutjebroek** en **Hoogcarspel** waar mede toebehoort de «**Swaagdijk, Hout, Noorderdijk** en **Broekerhaven**) overleden zijn en begraven stonden te worden, dog voor «en aleer die begraven zijn, daarvan aangifte ter secretarie der steden voornd is gedaan, aangeteekent staan.»

Het tweede register schijnt alleen **Lutjebroek** te betreffen.

GROOTEGAST.

Tot 1790 was **Doezum** met Grootegast vereenigd, doch is er nog een overlijdensregister van 1806 tot en met 23 Mei 1811 over beide gemeenten.

Doopregisters, loopende van 1629 tot en met 1789.

Huwelijksregisters, als boven.

Doopregisters van Grootegast van 1790 tot en met 27 April 1811.

Huwelijksregisters van Grootegast van 1790 tot en met 26 Augustus 1811.

Doopregisters van **Doezum** van 1790 tot en met 8 September 1811.

Huwelijksregisters van **Doezum** van 1790 tot en met 26 Juni 1803.

Sebaldeburen. Doopregisters van 1669 tot en met 1773 en van 1776 tot en met 11 Augustus 1811.

Huwelijksregisters van 1669 tot en met 1671, 1679 tot en met 1713, 1730 tot en met 1735 en 1777 tot en met 1810.

Overlijdensregisters van 1806 tot en met 18 April 1811.

Lutjegast. Doopregisters van 1684 tot en met 21 Juli 1811.

Huwelijksregisters van 1684 tot en met 1779, 1784, en 1788 tot en met 10 Februari 1811.

Overlijdensregisters van 1684 tot en met 1776, 1793, 1794, 1803, en 1806 tot en met Mei 1811.

Opende. Doopregisters van 1724 tot en met 1729, en 1737 tot en met 31 Maart 1811.

Huwelijksregisters van 1724 tot en met 1728 en 1752 tot en met 24 Maart 1811.

Overlijdenregister van 1784 tot en met 1793.

GRIJPSKERK (prov. Groningen).

Trouwboek van 1683—1744 der Hervormde-kerk.	
Idem van 1651—1810.	Idem.
Idem van 1769—1811.	Idem.
Doopboek van 1683—1811.	Idem.
Idem van 1694—1811.	Idem.
Idem van 1651—1811.	Idem.

Trouwboek van 1664—1811 der Hervormde-kerk.
Huwelijkspublicatiën van 1744—1811.
Aangenomen geslachtsnamen van 1812.

GRIJPSKERKE (Zeeland).

Een trouwboek loopende van 1 April 1591—1689.
Een idem van 1707—1763.
Een doopboek van 1591—1661.
Een idem van 1707—1763.
Een idem van 1764—1810.

GULPEN.

Op het gemeentehuis berusten de volgende oude kerkregisters, etc.:

Register van geboorten van 1664 tot en met 1686.

Trouwboek van 1666—1762, 1 deel.

Register van geboorten van 1687 tot en met 1750, 1 deel.

Idem van 1751 tot en met 1805, 1 deel.

Idem van sterften van 1672 tot en met 1757, 1 deel.

Trouwregister der Gereformeerde gemeente binnen Gulpen begonnen 22 November 1755 tot en met 1795, 1 deel.

Trouwregister voor Gulpen begonnen 1 Januari 1727 tot 18 October 1755.

Naamlijst der gedoopte kinderen in de Gereformeerde gemeente tot Gulpen van 1728—1793, 1 deel.

Namen der overledenen sedert 1745—1795, 1 deel.

Register inhoudende 35 verklaringen van naamsveranderingen, uitsluitend door Israëlieten. Begonnen den 4 en eindigende den 10 November 1808.

HAAFTEN.

Register der gedoopte kinderen te Haaften en **Hellouw** van Januari 1772 tot 8 Augustus 1811.

Register van doopelingen te **Tuil** van 7 Januari 1772 tot 8 Maart 1811.

Register of trouwboek van Haaften, beginnende 18 Maart 1796 en eindigende 17 Maart 1811.

Idem van **Hellouw**, beginnende 25 Maart 1796 en eindigende 17 Maart 1811.

Idem van **Tuil**, beginnende 28 Maart 1796 en eindigende 15 Februari 1811.

Register of Memorie van aangeving van lijken op **Tuil** van 8 Februari 1806 tot 10 Maart 1811.

HAAKSBERGEN.

De doopregisters der Gereformeerden alhier loopen van de jaren 1726—1812, in 2 banden.

De doopregisters der Roomsch Katholieken loopen van de jaren 1730 tot 1812, in 3 banden.

Trouwboek van af het jaar 1780—1812, in 2 banden.

HAAMSTEDE.

In deze gemeente bevinden zich:

Doopboeken van 1607 tot en met 1810, in vijf deelen.

Doodregisters van 1806 tot en met 1811.

Trouwboeken in 2 deelen van 1655—1810.—

HAAREN (Noord Brabant).

Doopboeken der Roomsch Katholieke-kerk in het gemeentehuis berustende:

Van 1659—1810 in vijf banden.

Trouwboeken der Roomsch Katholieke-kerk in het gemeentehuis berustende:

Van 1659—1769 in vier banden.

Voorts zijn nog aanwezig:

Een trouwboek der gemeente van af 8 Januari 1729 tot 24 Mei 1772.

Een idem van 24 Augustus 1803—3 Juni 1808.

HAARLEM.

De doop-, trouw- en begrafenisboeken, berustende in het archief dezer gemeente, zijn:

Doopboek der Nederlandsche Hervormde gemeente van 1578—1811.

Idem der Waalsch Hervormde gemeente van 1625 tot 1811.

Idem der Remonstrantsche gemeente van 1670—1811.

Idem der Doopsgezinde gemeente van het einde der 17e eeuw tot 1811.

Idem der Luthersche gemeente van 1645—1811.

Idem der Roomsche statien:
de Ossehoofdsteeg van 1748—1811.
de Vier Heemskinderen van 1677—1811.
het Begijnhof van 1694—1811.
de drie Klaveren van 1669—1811.
St. Bavo van 1735—1811.
het Damsteegje van 1700—1811.
de Hoek van 1669—1811.

Idem van de Bisschoppelijke Klerezy, St. Anna en Maria van 1650—1806.

Trouwboek van de Nederlandsche Hervormde gemeente van 1578—1811.

Idem der Waalsch Hervormde gemeente van 1691 tot 1811.

Idem der schepenen van 1627—1811.

Begrafenisboeken van 1598—1650 en van 1656—1811.

HAARLEMMERLIEDE EN SPAARNWOUDE.

In het archief alhier vindt men:

Een doopboek der Roomsch Katholieken te Spaarnwoude van 1783—1812.

Een register van begraven der Nederlandsche Hervormde gemeente te Spaarnwoude van 1790—1812.

HAARZUILENS.

Lijst van dooden sedert 1806.

HAASTRECHT.

Roomsch Katholiek doop- en trouwboek van Haastrecht, **Vlist** en **Stein** van 14 April 1709 tot 22 December 1777.

Idem trouw- en doopboek van 12 Mei 1709 tot 17 Mei 1795.

Idem doopboek van 18 Januari 1778 tot 28 Januari 1812.

Idem trouwboek van Haastrecht van 26 April 1795 tot 27 November 1811.

Van de Gereformeerde gemeente alhier is aanwezig:

Een doopboek van 1793—1818.

Een trouwboek van 29 Januari 1686 tot 1 Sept. 1811.

Een register van het trouwen en begraven van 1695 tot 1750 en van 1 Januari 1750—30 December 1805.

Een register van de graven in de kerk en op het Choor te Haastrecht van af 1790 tot 1835.

Een idem van 1755—1794 en van 1798—1831.

Een kerkregister van begraven dooden van Juli 1786—1811.

Een register van kerkelijke handelingen van 1683 tot 1615, tevens bevattende doopboek van 1683—1714 en trouwboek van 1683—1714.

Een register van kerkelijke handelingen en resolutiën van 1715—1728, tevens bevattende doopboek van 1715 tot 1792 en trouwboek van 1715—1792.

Een register van overledenen van Haastrecht, met uitzondering van den **Polder Rozendaal** van 13 Januari 1806 tot 31 December 1811 in duplo.

Een register van aangegeven lijken van **Rozendaal** van 4 Januari 1806—15 Augustus 1811.

HAGESTEIN.

Doopregister van 1758—1811, en

Trouwboek van 1762—1809, in één band.

Begrafenisregister van 1806—1812. Idem.

HALSTEREN.

De geboorte-, huwelijks- en overlijdensregisters, hier aanwezig, zijn:

Doopboek der Roomsch Katholieke gemeente van 1632—1660, en van 1672—1810 in 9 deelen.

Een idem van 1639—1660.

Doop- en trouwboek der Hervormden van 1656—1750, in 2 deelen.

Doodboek van 1749—1816, 2 deelen.

Een idem van 1806—1810.

Trouw- en doodboek van 1749—1810.

Trouwboeken van 1676—1803.

Idem van 1747—1810.

DEN HAM.

Doopboek der Nederlandsche Hervormde gemeente van den Ham van 5 October 1704—12 Januari 1812.

Trouwboek der Nederlandsche Hervormde gemeente van den Ham van 11 Juni 1875—6 Maart 1803.

HAPS.

Alhier bevinden zich der Roomsch Katholieken:

Doopregisters van 1645—1842 in vijf banden.

Trouwregisters van 1655—1846 in vier banden.

Overlijdensregisters van 1655—1722 in één band.

Idem van 1724—1792 in 2 banden.

Idem van 1819—1842 in één band.

AMBT HARDENBERG.

De doopregisters der Gereformeerden aldaar loopen van de jaren 1669—1811, in 3 banden.

Aangaande aldaar voltrokken huwelijken vindt men in het archief:

Trouwboeken van 1662—1811 in zes banden.

HARDERWIJK.

Op het gemeentehuis alhier zijn de volgende kerkregisters aanwezig:

Doopboeken van de Gereformeerde-kerk te Harderwijk van 26 Augustus 1618—30 December 1849.

Van 1649—1673 is het register niet te vinden.

Van September 1673—December 1811 volledig aanwezig.

Een doopboek van de Gereformeerde-kerk in de buurtschap **Heerden** van 16 April 1741—18 Sept. 1811.

Een doopboek der Katholieke-kerk te Harderwijk van April 1740—1810 (4 octaten).

Een doopboek van de Waalsche-kerk van 2 October 1688—25 November 1810.

Huwelijken en huwelijksaangifte in de Gereformeerde-kerk te Harderwijk van 1591—1810.

Idem te **Hierden** van 1741—1805.

Idem in de Roomsch Katholieke-kerk van September 1741—1810.

Idem in de Waalsche-kerk van 1694—1795.

Drie registers van kerkelijke ontvangsten voor begraven van 1789—1828.

Andere kerkelijke ontvangsten en uitgaven van verschillenden aard van 1733—1811.

HARDINXVELD.

In het archief der gemeente Hardinxveld zijn aanwezig:

Van de Parochie-kerk (kerk der Hervormde gemeente van **Boven Hardinxveld**) een register der gedoopte kinderen van 1638—1704, tevens inhoudende de namen van de in die kerk getrouwde personen van 1638—1704, die der ledematen van 1638—1704.

Een register der gedoopte kinderen van 1705—1723, tevens inhoudende de in die kerk getrouwde personen van 1705—1723, de namen der ledematen van 1705 tot 1723.

Een register der gedoopten van 1724—1785.

Een idem van 1786—1811.

Van de kapel (later, sinds 1729) Nieuwe-kerk van Hardinxveld staande op het benedeneinde van Hardinxveld (kerk der Hervormde gemeente van **Giessendam** en **Neder Hardinxveld**):

Een register der gedoopte kinderen van 1660—1748.
Een idem van 1749—1795.
Een idem van 1796—1811.
Tevens bevindt zich nog in het gemeente-archief:
Een register van diegene die haer sullen ten huwelijken state begeven en daervan 't recht hebben betaelt van 1695—1774.
Een idem van 1775—1805.
Een register van huwelijken, gesloten in het bovendeel der gemeente van 1795—1811.
Een idem, gesloten in het benedendeel der gemeente van 1795—1811.
«Notitcy boeck van alle de dooden die begraven zijn «alhier op Hardinxvelt zedert den 28[ste] Novembris 1695, «als wanneer mij Silvester Gelderblom schoolm[r] alhier «door het placcaat van Haar Ed. groot Mogen[d] is aan«bevolen pertinente aanteykeninge van de dooden te «doen en de voldoeninge volgens 't voorn. placcaat te «ontvangen» van 1695—1759.
Een dergelijk notitieboek van 1766—1805.
Register der aangegeven lijken van 1806—1811.
Nog wordt (voor zoover dit in verband met bovenstaande mededeelingen eenige waarde heeft) hierbij gevoegd dat in het archief der gemeente ook aanwezig is eene plattegrond teekening der in 1861 afgebroken en vernieuwde kerk (parochie-kerk) te **Boven Hardinxveld**, verdeeld in vakken; in welke vakken staan vermeld de namen der familiën die in vorige eeuwen graven in die kerk bezaten of wier voorzaten daarin begraven liggen.

HARINGCARSPEL.

Alhier zijn de volgende registers aanwezig:
Een doop- en trouwregister in één band van de Hervormde gemeente van Haringcarspel en **Eenigenburg** van 1620—1789.
Idem idem van 1789—1810.
Een doop- en trouwregister in één band van de de Roomsch Katholieke Parochie te **Tuitjenhorn** van 1657—1810.
Een register omtrent de kosten van huwelijken en begravingen in de gemeente Haringcarspel van 1749 tot 1811.

HARLINGEN.

Doopboek der Hervormden van 1613—22 Maart 1812 in zeven banden met alphabetische tafel in de Groote-kerk.
Idem van 1 Januari 1696—24 November 1811 in de kleine kerk, in 2 banden.
Geboorteregister van 5 Maart 1811—31 December 1811 met alphabetische tafel.
Idem der doopsgezinden van 1772—1799 met alphabetische tafel.
Doopboek der hersteld Evangelisch Lutherschen van van 1799—1811.
Idem van 1800—1812.
Doopboek der Evangelisch Lutherschen van 10 September 1730—20 Mei 1804.
Idem der Roomsch Katholieken van 1686—1762.
Idem van 1763—1797.
Idem van 1798—1812.
Besnijdenisboekje van 1782—1805.
Echtboek der Hervormden van 1611—1615.
Idem van 1613—1656.
Idem van 1622—1631.
Idem van 1631—1645.
Idem van 1645—1661.
Idem van 1661—1680.
Idem van 1680—1701.
Idem van 29 Maart 1696—29 December 1774.
Idem van 1701—1732 met alphabetische tafel.
Idem van 1732—1810.
Idem van 30 September 1764—26 April 1772.
Kerkboek-huwelijken van 1656—1697.
Idem van 1697—1735.
Idem van 1735—1764.
Trouwboek van 1772—1811.
Gehuwden Westerkerk van 1775—1808.
Trouwboek der Hervormden van 3 April 1811—31 December 1811 met alphabetische tafels.
Idem op de huwelijken en proclamatiën.
Huwelijks-proclamatiën van 3 April 1811—31 Dec. 1811.
Echtboek der hersteld Evangelisch Lutherschen van 1796—1810.
Idem van 1800—1810.
Trouwboek der Roomsch Katholieken van 1687—1754 en van 1755—1762.
Idem van 1763, 1778, 1782 en van 1784—1796.
Idem van 1798—1812.
Huwelijksaangiften der Roomsch Katholieken van 1786—1788.
Aanteekening der huwelijksgeboden van 1733—1782.
Idem van 1783—1811.
Overledenen van 1 Januari 1727—30 April 1728.
Idem van 1 Januari 1787—31 December 1794 en van 1 Januari 1805—31 December 1805 met alphabetische lijst van overledenen en alphabetische tafels op het register van begravenen van het groot kerkhof en de Nieuwe-kerk.
Overledenen van 1806—1811 met jaarlijksche alphabetische tafels.
Idem van 4 Maart 1811—31 December 1811 met alphabetische tafel.
Idem der Roomsch Katholieken van 1691 - 1762 en van 8 Januari 1762—31 December 1762.

(Wordt vervolgd).

De gemijterde abten van Postel. Zegels, wapens, enz.

(Vervolg).

Gelijk op aarde alles onbestendig is, zoo waren rust en vrede ook hier van korten duur; tweespalt en baldadigheden braken los, waarvan in ruime mate aan Colibrant toegemeten werd.

Ziehier bij welke gelegenheid.

Naar het voorbeeld van den H. Norbertus, gevoelde ook Colibrant medelijden met de armen; deswege trok hij zich het lot der hulpbehoevenden zeer aan door menige aalmoes in hunne handen te leggen, naarmate de finantieele barometer zijns kloosters klom of daalde. Onder Gods zegen groeiden de rijkdommen van het huis zeer aan, zoodat de ruime aalmoesuitreikingen gelijk werden aan een machtigen stroom, die bij zijnen oorsprong klein en, als bij druppels uit de bergklove afzijpelend, langzamerhand in zijne vaart beken en vloeden opneemt om over steeds verbreede bedding heen te rollen. Die stroom van aalmoezen (1) was te weldadig voor de vijanden van den godsdienst; hierom moest hij afgesneden en afgedamd worden. Met de stoffelijke aalmoes toch werd ook een geestelijke gegeven aan zoo vele afgedwaalde lieden. In levendige kleuren schetste men aan dezulken hun gevaarvollen en rampzaligen staat. Velen verlieten dan, gesteund door Gods genade, hun losbandig leven of rukten uit hun hart den gedurende zoo lange jaren voortgegroeiden wortel van haat en wrake. Met een woord, zeer velen, eenmaal onderricht in de godsdienstplichten, kweten zich getrouw van die gedurende hun verderen levensloop.

Die aalmoesverleening deed dus te veel goed; dat liefdewerk moest gedwarsboomd worden. De groote vijand van het menschdom wist handlangers te werven, die het klooster nadeel moesten berokkenen.

Het was in de XVIIe eeuw in de Kempen van Antwerpen niet altijd even rustig; onweêrsstormen staken er somtijds op, die veel rampzalige gevolgen na zich sleepten. Er braken in die eeuwen tijden aan, dat het laagste gepeupel, de volksheffe der dorpen die Postel omringen, voor het later Wandalisme in geen opzicht onder deed; wij geven er een staaltje van.

Vroeger snelde een groot getal armen naar dit klooster, doch Colibrant had hierin vaak vele moeilijkheden ondervonden; daarom had hij verlof verkregen om die aalmoezen naar de betrekkelijke dorpen te laten brengen. De ontevredenheid van vele behoeftigen sloeg tot woede over, zoodra zij de kar met aalmoezen in hun dorp zagen aankomen, zoodat zij de kar letterlijk plunderden en den voerman met ruwe beschimpingen naar Postel terugzonden.

Maar nog ergere slagen vielen op den overste R. Colibrant.

Reeds in een vroegen morgen van 1619 kwam uit de omliggende plaatsen een talrijke menigte, vergezeld van karren tot zelfs kruiwagens om tot voertuig te dienen voor het te rooven kloostergoed, van wapenen voorzien te Postel aan. Met elk uur werd de troep al grooter en grooter, en steeg eindelijk tot 300 man. Deze waren gewapend met pieken, koevoeten, mokers, genen met houweelen en andere breekwerktuigen.

Het was alsof het klooster met man en muis moest verdelgd worden; het scheen aan Rumoldus dat de zon voor hem den laatsten keer was opgegaan. Mannen, vrouwen, kinderen drongen zich in zwarte drommen, als een onmeetbare slang naar Postel voort; tot twee uren in den namiddag zag men de plunderzieken aangroeien en het klooster als een bijenzwerm omringen. In dit benauwde uur verhief Rumoldus Colibrant met zijne medebroeders de handen smeekend hemelwaarts, opdat zij gespaard mochten blijven voor nakend onheil, en opdat de naar roof hunkerende gemoederen van hun snood voornemen zouden afzien.

Maar neen, de bende, reeds zoolang tuk op rooven en plunderen, rukte met baldadig getier naar het klooster voort, en verbrijzelde al spoedig de vorstelijke wapens die op de buitenpoorten prijkten. Die wapens waren er geplaatst ten teeken, dat het huis onder de hooge bescherming der aartshertogen Albert en Isabella en der vorsten van Nassau stond; doch de drank en de woede hadden de dolzinnigen te zeer overmeesterd, dan dat zij zich hieraan zouden gestoord hebben. In een oogenblik waren de wapens gebroken, de vergulde stukken werden vertrapt als spinnewebben. Met diep hartzeer moest Rumoldus aanschouwen, hoe men de met zware nagelkoppen beslagen buitenpoort en ook de tweede poort aan stukken hakte. Door behulp van koevoeten en andere breektuigen werden sloten en deuren met helsche vreugde gebeukt en gebroken. Nu hadden de woestaards vrij spel; van wege de Norbertijnen vreesden zij geenen tegenstand; wat zou ook een klein getal religieuzen vermogen tegen zoo'n grooten troep?

Nadat nu die plunderaars het klooster binnengedrongen waren, volgde er een afgrijselijke verwoesting.

Hoe de overste ook trachtte den ingedrongen troep te bedaren, wilde nochtans niemand aan zijne stem gehoor geven. De geschilderde glazen van het prelatuurverblijf werden verbrijzeld, schilderijen aan flarden gescheurd, ijzeren staven werden uit hare gaten gewrongen, beelden, Japansche voorwerpen en ander kunstwerk vlogen aan stukken, kamers en kelders werden doorsnuffeld; kortom, alles was prijsgegeven

(1) Er kwamen somtijds op één dag tot 5000 personen; aan allen werd naar vermogen gegeven, gelijk de origineele handschriften melden.

aan de toomelooze woede en uitspatting dezer wandadigen.

Was het dan wonder, dat Colibrant en zijne onderhoorigen voor hun leven begonnen te duchten?

De overste poogde het uiterste, toen hij vernam dat eenige kloosterlingen met steenen gewond waren; hij waagde het dan zich tot de onstuimige samenrotting te richten om ze door een gepaste en bedaarde toespraak tot kalmte te brengen. Zijne rede mocht aanvankelijk een goeden indruk in het gemoed der muitelingen teweegbrengen; doch nauwelijks raakte Colibrant het hertogelijk bevel aan om de aalmoezen naar de betrekkelijke dorpen (1) te laten brengen, of zijne woorden stierven weg en een oorverdoovend en verwenschend geraas, schelden en vloeken, verwenschingen van allerlei aard werden Colibrant en den religieuzen naar het hoofd geworpen.

Slechts ten prijze eener volkomen plundering liet de volksheffe het leven aan de kloosterlingen.

Na het einde dezer treurbedrijven teekenden zich hier voor het oogenblik noch onheilen, noch beroeringen aan den staatkundigen gezichteinder af; het huis genoot eenigen tijd verademing en rust.

De overste Colibrant, die getuige was geweest van zoo wreede gebeurtenissen op den bodem van Postel, werd 14 Mei 1621 tot eersten abt ingezegend door den bisschop van Namen in het klooster te Floreffe. Bij die plechtigheid assisteerden Joannes Roberti, abt van Floreffe, en Joannes Noizet, abt van Leffie, beiden Premonstratenser kloosters in België. Nicolaus Zoesius, bisschop van 's-Hertogenbosch, woonde de plechtige inhuldiging bij.

Rumoldus was 13 Februari 1622 bij de mijtering van Joannes Moors, abt van Berne, tegenwoordig; hij bevond zich ook 7 October 1612 op de kerkvergadering te 's-Hertogenbosch.

Sedert het tijdstip zijner abbatale benoeming, heeft Colibrant trouw de hand geslagen aan den wederopbouw van kerk en klooster, luidens deze twee verzen, in zijne arduinen grafzerk gegriffeld:

Edibus exstructis, ornato denique templo,
Prudentem atque pium se probat esse patrem.

Op een andere zerk, tot 1873 in eenen muur nabij de kerk geplaatst, las men dit distichon en tevens jaarschrift:

CoCtILIbUs posUIt CoLIbrant fUndaMIna saXIs.
praeposIto feLIX postULa pLaUde tUo (2).

Uit dit chronicon blijkt dat Colibrant het klooster weder opgebouwd en vergroot heeft met gebakken steenen, in tegenstelling van de bergsteenen waaruit de kerk opgetrokken is, gelijk wij weldra breedvoeriger zullen melden.

Te midden van een vaderlijke zorg en onverdroten werkzaamheid voor het tijdelijk en geestelijk geluk zijner onderdanen, had Colibrant reeds veel jaren aan het hoofd gestaan, toen eindelijk de ouderdom met diens aankleve hem minder geschikt maakte voor de vervulling van zijnen last. Dientengevolge vinden wij in het archief het volgend verzoekschrift, aan de aartshertogen gezonden:

Serenissimis principibus .....

Exponit et humiliter supplicat una cum conuentu suo frater Rumoldus Colibrant, monasterij Postellani indignus abbas, magno senio confectus, multis curis et laboribus pro domo sua (quam viginti sex annis rexit) susceptis confractus belli togeque temporibus, sibi coadjutorem cum futura successione canonice eligendum, cui domus sue partem inponere valeat donari, ut sic Deo suo et spiritualibus intendere liberius valeat, animamque suam Creatori suo tutius et securius reddere queat.

Quod faciendo.

fr. Rumoldus Colibrant, Abbas Postulanus.
fr. Remigius Herbaye, Prior.

Daar dit request opgesteld is, toen Colibrant 26 jaren de teugels van het bestuur in handen had, zoo dagteekent het van 1623. Of er een coadjutor met recht van opvolging aangewezen is en welke religieus, dit beide is ons onbekend.

De volgende kopie, aan een zeer oud handschrift ontleend, meldt wanneer Colibrant overleed en dat hij in den Raad van State in Brabant zetelde:

Extract vyt den register van de grontheerlijckheyt van Reusel, waerin onder andere staet folio 1° recto als volght.

..... anno 1597 worde ick scryuer gecontinueert van (door) heer Rombaut Colibrant die stierff op den XIII October anno 1626 tot Louen als prelaet tot Postele ende was raetsheer vande heeren Staeten in Brabant; hy comende vyt Brussele ende hadde hem bestelt op eenen vraechtwagen welcke soo men seyde was oirsaeck van syne doodt, doordien hy was een out heer ende met ryden seer gematteert.

Actum desen X November anno 1627.

Dint pro memoria als doen en was Postel niet voorsien met eenen anderen tweeden abt.

(Was onderteekend) Cor(nelius) Leppens.

De zeer verdienstelijke overste daalde in den gezegenden ouderdom van 82 jaren ten grave. Ofschoon hij in zijne geboorteplaats, 13 October 1626 het tijdelijke met het eeuwige verwisselde, werd zijn stoffelijk overschot naar de abdij te Postel vervoerd, waar hij aan den voet des hoogen altaars met veel luister

(1) Zooals: Arendonk, Bergeik, Bladel, Desschel, Eersel, Hapert, Lommel, Luiksgestel, Rethie, Reusel, enz.

(2) In dit jaarschrift is de D geene telletter; ook uit andere jaarschriften van de XVIIe eeuw blijkt, dat men de D nog niet telde.

bijgezet werd door den abt van Tongerloo Adrianus Stalpaerts.

Het wapen van den abt aanschouwt men in 1888 in het plafond der abdij- en parochiekerk en op zijn portret, groot 87 c.M. in de lengte en 54 c.M. in de breedte, in olieverf geschilderd, het is: in zilver twee leliën met afgesneden voet van sabel, een gouden vrijkwartier met drie meerlen van sabel; het schild is bekroond met een verkort kruis met de leuze: ABS TE QUID (1), d. i. wat zonder u (Heer).

Colibrant was waarlijk de beminde in den engeren, en de geachte in den wijderen kring. Het klooster heeft aan zijn wijs bestuur veel te danken en de behoeftigen uit de omliggende dorpen de mildadigheid.

Gelijk het opschrift op het portret inhoudt: RUMoLDUs PostULae PraeposItUs abbas is hij in 1621 abt gekozen, en het daaronder geplaatste *ætatis 80 A°* duidt aan dat het portret op tachtigjarigen ouderdom geschilderd is.

Joannes du Chesne, tweede abt van Postel.

Joannes Du Chesne, geboren te Durbuy in Luxemburg, werd op twintigjarigen leeftijd 16 October 1597 in de abdij van Floreffe aanvaard. Hij was later een der vijf religieuzen (2) die 14 December 1618 uit Floreffe naar het klooster te Postel overgingen en aan den vorigen overste, Rumoldus Colibrant, gehoorzaamheid zwoeren. Luidens eene schepenakte van Bladel, was hij te Postel reeds 12 December 1611 prior, doch aan dit huis nog niet bestendig verbonden. Joannes had in zijn professiehuis en in het klooster Beaurepart (te Luik) de abbatiale waardigheid voortdurend geweigerd; in dit laatste Norbertijner klooster is hij nochtans prior geweest. Hij bekleedde de kerkelijke bediening te Santour in Namen, toen de aartshertogin Isabel 11 Februari 1627 de volmacht verleende om een nieuwen abt te kiezen, ten einde de vacature van Rumoldus Colibrant, in October 1626 overleden, aan te vullen.

Dit fransch stuk luidt met aanvulling der talrijke verkortingen:

Isabel, Clara, Eugenia par la Grace de Dieu infant d'Espagne, etc. Reuerend Pere en Dieu trescher et bien aimez.

Ayans receu, qu'il auroit pleu a Dieu apeller a soy l'abbé de Postel en la Capigne, et que partant il est besoing y pourueoir d'un nouveau, qui soit propre et qualifie a bien regir et gouuerner laditte abbaye tant au spirituel que temporel, comme aussy est nostre intention, soi de la maison, s'yl s'y en trouue aucun idoine, ou d'autre, Nous vous auons commis, comme commettons par cette pour au plustot que faire pourrez vous transporter au lieu dela ditte abbaye, et ouyr joustement les religieux et principaux officiers d'icelle sur le choix d'un futur prelat, rediger par escrit vostre besoigne, et au plustot Nous l'enuoyer clos et cachetté, comme il appartiendra auecq vostre aduis bien arraisonné, y joignans copie dela prouision du trespassé, auecq un estat pertinent du reuenu dela ditte maison.

A tant reuerend Pere en Dieu, trescher et bien aimez, nostre Seigneur vous ait en sa saincte garde.

Bruxelles le 11 de Feburier 1627.

A. Isabel. Ma. V[t] *(vidit)*.

C. Della Faille.

A reuerend Pere en Dieu, noz trescher et bien aimez, le prelat de Floreffe, et

le messire Ferdinando de Boisschot, baron de Sauenthem, cheualier de l'Ordre militaire de S. Jaques, du conseil d'Estat de Sa Majesté et chancellier de Brabant.

Men had nu de toestemming des lands om tot de keuze van eenen abt over te gaan. J. Du Chesne werd door de vrije stemgeving als de man aangeduid, om in die onrustige tijden als een trouwe wachter op te treden. Zoodra die uitslag bekend was, moest hij aan het Land gemeld worden, waarop dan van dezes wege een schrijven kwam, gelijk o. a. dit voor J. Du Chesne hierna onder dagteekening van 18 November 1627 volgt.

Het kan misschien eenige bevreemding baren, waarom de tusschenkomst der vorsten hier in 't spel is. Wij willen daarom, vooraleer verder te gaan, hierop eerst een licht werpen, ontleend aan oorspronkelijke en met 's konings zegel nog gewaarborgde stukken, die zeer zeker de hechtste grondvesten der geschiedenis zijn. De keuze van een overste moet gebeuren met volle vrijheid, zoo luidt het algemeen recht, zoo betoogen ook de kerkelijke wetten. De aartshertog Karel van Oostenrijk, later keizer Karel V geworden, had van paus Leo X den 12 Juni 1515 een indult verkregen, dat niemand tot abt eens kloosters in de Nederlanden zou verheven worden zonder de toestemming van den souverein des lands. De pauselijke vergunning was geenszins verleend om de vrije keuze der kloosterlingen te dwarsboomen, maar enkel en alleen toegestaan, om hun beter de noodige vrijheid te verzekeren. Indien een of ander souverein de keuze wilde beperken of aan een onbekwame het hoofdbestuur van het klooster poogde op te dringen, heeft men zich tegen die wederrechtelijke handelwijs altijd verzet.

Een, twee, soms drie kloosterlingen, door hunne medebroeders tot de abbatiale waardigheid bekwaam geoordeeld, werden den vorst voorgesteld. Deze was nu gehouden uit dit drietal den geschiktste te kiezen;

---

(1) A te quid volui super terram. Ps. LXXII, v. 25.

(2) Deze waren Remigius Herbaye S. T. B. F., Ludovicus Gaiffier, Henricus Minetius en Carolus Werpen.

opdat de vorst geenen misgreep zou begaan, had hij bijtijds de noodige inlichtingen ontvangen. Was alles, naar geweten, geregeld en de nieuwe abt gekozen, dan verleende de koning de toestemming om tot de kerkelijke plechtigheid, tot de mijtering, over te gaan. Tot het verleenen dezer toestemming en het bekrachtigen der benoeming tot abt, werden de perkamenten akten, namens den koning, gezonden tegen eene vrij hooge geldstorting, zooals weldra bij den abt Du Chesne en de anderen zal blijken.

Één of twee koninklijke zaakgelastigden hadden in sommige kloosters het voorzitterschap bij de keuze tot eenen abt; de koning benoemde tot die plechtigheid meermalen den kanselier. Was de abdij niet zeer bemiddeld met tijdelijke goederen en kon zij aldus de onkosten voor 's konings zaakgelastigden niet gereedelijk bestrijden, dan werd zij ontslagen van de tegenwoordigheid van 's lands personen, zooals vaak gebeurde, ook o. a. met die van Postel. In dit geval moest het klooster een bewijs neerleggen, dat de keuze geschiedt met oorlof van Zijne Majesteit, zonder Hoogstdeszelfs rechten te krenken voor de toekomst.

Na deze afwijking keeren wij naar ons pad terug, om het ten einde te bewandelen.

Boven is een schrijven aangehaald onder dagteekening van 18 November 1627 van de aartshertogin Isabel. Dit perkamenten charter luidt letterlijk:

Isabel, Clara, Eugenia par la Grace de Dieu infante d'Espagne, archiducesse d'Austrice, etc. . . .

Aux venerables noz chers et bien aimez les prieur et religieux de l'abbaye de Postel, de l'ordre de Prémontré au pays et duché de Brabant, salut et delection.

Comme nonobstant que par le trespas de feu monsieur l'archiducq les pays de pardeça soient deuoluz en plaine proprieté au roy mon seigneur et nepveu, Nous ayons neantmoins droict en vertu tant de l'Indult apostolicque, que de la commission de Sa Majesté, de nommer, nostre vie durant, aux prelatures et dignitéz des dits pays, quand elles vacquent, personnes souffisantes, idoines et a Nous agreables et il soit qu'estant nagueres aduenu le trespas de frere Rombaut Colibrant, vostre dernier abbé, par lequel la dite abbaye est presentement vacante, Nous auons faict prendre information sur la qualité, idoneité, vie et conversation des religieux de la dite maison, suivant laquelle information entre autres Nous a esté faict rapport des prudence reguliere, bonne et catholicque vie et conversation de frere JEAN DU CHESNE, pasteur de la ville de Sauthour, diocese de Liege, SCAUOIR NOUS FAISONS, que Nous ce que est dit consideré, auons icelluy, denommé et denommons par ces presentes à la dite abbaye de Postel; vous consentans et requérans que procedans à l'election de vostre nouveau et futur abbé, vous elisiez et acceptiez à icelle dignité le dit frere JEAN DU CHESNE, comme personne à ce capable, et a Nous agreable, auquel consentons, et permettons par ces presentes de pouvoir sur ce obtenir de nostre Saint Pere le Pape, de l'Euesque diocesain ou autre superieur telles Bulles apostoliques et prouisions de confirmation qu'il appertiendra, et icelles mettre en deue execution, et au surplus prendre et apprehender la vraye, reele et actuele possession dela dite abbaye, l'ensemble des droictz, prouffictz, fruitz et emoluments d'icelle, pour doresnauant la tenir, regir et administrer tant au spirituel que temporel. En ce gardées et observées les solemnitez, en tel cas requises accoustumées.

Si donnons en mandement a nos tres-chers et bienaiméz les chef, president et gens des priué et grand conseilz de Sa Majesté, chancellerie et gens du conseil ordonné en Brabant, et à tous aultres ses justiciers, officiers et subiets, qui ce regardera, qu'a vous en ce que dit est, ils assistent si besoin en auez, et en outre facent, souffrent et laissent le dit frere Jean Du Chesne de cette nostre presente nomination, accord et consentement pleinement et paisiblement jouir et user; cessants tous contreditz et empeschements au contraire, car ainsy Nous plaist il.

Donné en la ville de Bruxelles dixhuictiesme de Novembre XVJ[c] vingt et sept.

Par Son Alteze Borss V[t]

De la Faille.

I[c] XXV fl. XII st.

Aan dit perkamenten charter, beslaande in geschrift 10 op 59 c.M., is het groot voor- en tegenzegel in roode was van koning Philippus met uithangenden strook nog bevestigd. Dit fraai zegel heeft 10 c.M. in middellijn. De getallen I[c]XXV fl XII st beteekenen honderd en vijf en twintig gulden, twaalf stuiver, de som die dit vorstelijke stuk kostte. De gezamenlijke kosten bedroegen een jaarlijksche rent van driehonderd gulden voor den hofkapelaan Alphonsus de los Rios, welke rent later afgelost is met vierentwintig honderd gulden te storten. Men zal zich dus niet verwonderen, waarom die vorstelijke bewijsstukken zoo gewillig verstrekt werden.

Op het vorige verlof werd, 13 Juni 1628, de akte van installatie gegeven. Daar ook dit perkamenten en nog bezegelde handschrift vele bijzonderheden bevat, achten wij het der moeite waardig om hier gedeeltelijk meêgedeeld te worden.

TH. IGN. WELVAARTS, archivaris.

(Wordt vervolgd).

Opgaaf van eenige predikanten, onder den naam van van den Berghe of Montanus.

(Toevoegsel op blz. 41—44).

Anthonius Montanus, predikant te Hazerswoude, 1592—1595, van daar beroepen naar Bekerke op Walcheren en 12 Mei 1596 bevestigd, werd verroepen naar Middelburg 22 December 1596, aldaar bevestigd 8 Juni 1597, en te dier plaats overleden (begraven 5 Mei 1633).

David Montanus, predikant te Maartensdijk 1653, van daar beroepen te Sluis in Vlaanderen 11 Juli en bevestigd 27 Aug. 1656, overlijdende ald. 11 Juli 1687.

Hermannus Montanus, als proponent beroepen te Loenen 1609 en aldaar ontslagen 1619.

Petrus Montanus, als proponent beroepen te Diemen 1617, te Opperdoes 1629 en aldaar overleden 1661.

Adrianus Montanus (Petri frat^r^), als proponent beroepen te Nibbixwoud 1635, te Midwoud 1640 en aldaar overleden in Februari 1676.

Abraham Montanus (Adrianus fil.), als proponent beroepen te Blaricum, c. a. 1675 en aldaar overleden in Mei 1691.

Arnoldus Montanus, als proponent beroepen te Schellingwoude 1653, te Schoonhoven November 1657, aldaar ook rector der latijnsche school en overleden in 1683.

Petrus Montanus, als proponent beroepen in de Kruiskerk te Keulen, te Schellingwoude Februari 1658, te Utrecht bevestigd 22 Mei 1664, emeritus November 1679 en aldaar overleden 26 December 1679, oud 48 jaar, 1 maand en 25 dagen.

Frederik Montanus (Arnoldi Cognat.), predikant te Arkel, c. a. 1693 en verroepen naar Cuilenburg 1701, emeritus 1738 en overleden 1740.

Petrus Montanus, predikant te Nieuwenhoorn 1621 en aldaar overleden 1638.

Samuel Montanus, predikant te Wateringen van 1599—1626.

Arnoldus Montanus (Arn. fil.), als proponent beroepen te Lekkerkerk en aldaar overleden 1743.

Jacobus Montanus (Petr. frat.) van Dendermonde beroepen te Terheyden 1738, emeritus 1779 en overleden 1785.

Petrus Montanus (Jac^s^ frat.), als proponent en conrector te Breda, beroepen te Gilse, c. a. 1744 en overleden aldaar 1765.

Petrus Jacobus Montanus (Petr. fil. & Fred. frat.), als proponent beroepen te Sprundel 1771.

Wolfaartsdijk. J. VAN DER BAAN.

Twee honderdjarige kisten vol Staatspapieren. Familie Steyn (1).

In het verslag van den minister van financiën nopens den toestand der wees- en momboirkamers, komt het volgende relaas voor, betreffende de stichting der douairière Steyn-Schellinger.

De echtgenoot dezer erflaatster, Mr. Pieter Steyn, «raadpensionaris van Holland en West-Vriesland, alsmede grootzegel-bewaarder, stadhouder en registermeester van de leenen van denselven lande,» overleed op 5 November 1772. Na zijn overlijden werd door gecommitteerde raden, naar gewoonte, er onmiddelijk werk van gemaakt om het grootzegel en de staatspapieren als staatseigendom op te vorderen. Ofschoon namens zijne weduwe hieromtrent de toezegging werd verkregen, had de afgifte dier staatspapieren toen echter niet plaats en uit de notulen der vergaderingen dier staten blijkt niet dat daarop verder is aangedrongen.

Zijne weduwe heeft zich later veroorloofd op andere wijze over de door haren echtgenoot nagelatene papieren bij testament te beschikken. Zij bepaalde dat die papieren met eenige andere door de executeuren van hare nalatenschap zouden worden gedeponeerd in een of meer daarna wel toe te maken en te verzegelen kisten, met last ze ter weeskamer te Haarlem op te brengen, om aldaar ongeopend bewaard te worden gedurende den tijd van *honderd* jaren, te rekenen van het overbrengen van die kisten, en bepaalde tevens dat, na expiratie van die jaren, de kisten ongeopend moesten worden verbrand.

Zij bepaalde verder dat die kisten nooit onder eenig ander voorwendsel zouden mogen geopend worden, dan wanneer het door de familie van den heer Steyn mocht noodig geacht worden, tot zuivering of décharge van wijlen voornoemden raadpensionaris Steyn. Eindelijk maakte zij aan die weeskamer voor de behoorlijke bewaring van gemelde kisten, en verdere volkomen uitvoering van haren wil, eene som van *tien duizend gulden,* waarvan de revenuen, na aftrek der onkosten op de gemelde bewaring en uitvoering van haren wil vallende, zouden zijn ter dispositie van heeren weesmeesteren in der tijd.

Gemelde weduwe is den 1^n^ Juni 1783 overleden en in 1787 hebben de executeuren harer nalatenschap de bedoelde papieren met nog eenige andere in twee kisten gelegd, waarna die kisten, na behoorlijk te zijn gesloten, aan heeren weesmeesters van Haarlem zijn overgegeven. Later bij de uitvoering der wet van 20 Augustus 1859, zijn zij, krachtens die wet, op den

(1) In het *Familiearchief* bewerkt door J. H. SCHEFFER, verscheen de geslachtslijst dezer familie, die aan het Genealogisch en Heraldisch archief verkrijgbaar is à *f* 1.20.

minister van financiën in bewaring overgegaan en op 15 Maart 1860 in een der lokalen van het Departement van Financiën gedeponeerd.

Blijkens de opschriften dier kisten had het oorspronkelijk depot op 19 Februari 1787 plaats gehad.

Op 19 Februari 1887 was dus de termijn verstreken gedurende welken de bewaring moest plaats hebben en was het tijdstip aangebroken waarop zij, volgens het testament, ongeopend zouden moeten worden verbrand.

Van de zijde van het Departement van Binnenlandsche Zaken was reeds herhaaldelijk in de laatste jaren aangedrongen, dat geen gevolg zou worden gegeven aan deze testamentaire bepalingen en dat reeds vóór het verstrijken van den honderdjarigen termijn, die papieren, welke mochten blijken staatspapieren te zijn, aan het rijksarchief zouden worden afgegeven. Daartegen werd echter door den toenmaligen minister van financiën steeds bezwaar gemaakt, vooral ook in verband met de hierboven omschrevene, aan het legaat van *f* 10,000 verbonden conditie van «*behoorlijke bewaring der kisten en de verdere volkomen uytvoering van haren wil*»

Nu de honderdjarige termijn verstreken was, werd de stand der zaak anders. Aan den last van bewaring was volledig gevolg gegeven, — aan dien om daarna de kisten ongeopend te verbranden kon en mocht de staat in het algemeen belang geen gevolg geven, omdat uit de authentieke notitie van den inhoud der kisten bleek, dat deze grootendeels uit *staatspapieren* bestond en meergemelde weduwe *niet* bevoegd was over staatspapieren te beschikken.

Het was dus onvermijdelijk noodig om ná afloop van den bedoelden termijn te onderzoeken in hoeverre de inhoud dier kisten tot de categorie van staatspapieren behoorde. Tot dat einde is op 21 Februari 1887, namens den toenmaligen minister van financiën, door de heeren Bartstra, secretaris-generaal en Mr. F. S. K. J. graaf van Randwijck, referendaris bij het Departement van Financiën, tot de opening der kisten overgegaan, terwijl op dezerzijdsche uitnoodiging en op aanwijzing van den toenmaligen minister van Binnenlandsche Zaken daarbij tegenwoordig waren de heeren Jhr. Mr. V. De Stuers, referendaris bij dat Departement, en Jhr. Mr. Th. H. F. Van Riemsdijk, toen adjunct-archivaris des Rijks.

De inhoud der kisten bleek voortreffelijk bewaard te zijn gebleven. Aanwezig werden bevonden, zulks overeenkomstig de daarvan bestaande «Notitie», de volgende pakketten:

N° 1. Houdende vier registers van Copie missivens van wijlen den heere Raadpensionaris Steyn, aan de Ministers buyten 's Lands en andere Persoonen;

N° 2. Houdende copie missivens van denselven Heere Raadpensionaris aan wijlen hunne Doorlugtige Koninglijke Hoogheeden den Heere Prince Willem de Vierde, Mevrouw de Princesse-Gouvernante en den Heere Prince Willem de Vijfde;

N° 3. Houdende annotatien van denselven Heere Raadpensionaris van gehoudene conferentien met de Heeren Vreemde Ministers bij haar Hoog Mogende resideerende, en reeds geresideert hebbende, als met de Heeren Reischach, Secretaris Prevost, Ambassads. Darrencourt, Yorke, Van Hellen, Hop, Bonnac, Graaff, Daffry e. a.;

N° 4. Houdende missivens van Particuliere Heeren aan den Heere Raadpensionaris Steyn geschreven;

N° 5. Houdende diverse Papieren en Extensien van denselven Heere Raadpensionaris Steyn;

N° 6. Houdende diverse brieven van Particuliere Heeren en van de Familje aan den Heere Steyn en andere Papieren ter décharge van zijn WelEdele Gestrenge en van Mevrouw Steyn na zijn overlijden;

N° 7. 29 gebonde deelen en twee Paquetten houdende alle de Missivens van de Buytenlandsche Ministers aan den Heere Steyn sedert anno 1749 tot 1772;

en daarenboven:

a. Een pakketje met quitantien van secreete diensten;

b. Het declaratoir van Zijne Hoogheid den Heer Hertogh Lodewijk van Brunswijk en Lunenburg, wegens de overneming van het besloten paquet door Mevrouw de Douairière Steyn voor denselven Hertogh gedestineerd, en

c. Een packett papieren door off van wegens gemelden Hertogh van Brunswijk aan de Executeurs in in den boedel van gemelde weduwe verzegeld overgegeven.

Op éene uitzondering na, zijn alle gemelde stukken *staats*papieren, welke naar hunne wettelijke bewaarplaats, het rijksarchief, zijn overgebracht. De eenige uitzondering betrof het sub n° 6 hierboven vermelde pakket Na herhaald overleg met den toenmaligen minister van binnenlandsche zaken en na dienaangaande het advies van den landsadvocaat te hebben ingewonnen, is dat pakket op 20 Juli 1887 door den toenmaligen minister van financiën in tegenwoordigheid van zijnen ambtgenoot van Binnenlandsche Zaken en in het bijzijn van een der leden van de familie Steyn, den heer D. J. Steyn Parvé, ingenieur van den waterstaat, geopend. De daarin aanwezige staatspapieren werden door de zorg van den toenmaligen minister van binnenlandsche zaken in het Rijksarchief overgebracht en de overige *particuliere* bescheiden, na in tegenwoordigheid van voormelden heer D. J. Steyn Parvé te zijn verzegeld, door genoemde twee ministers den 26 Juli daaraanvolgende verbrand.

Overgenomen uit het *Dagblad van Zuid-Holland en 's-Gravenhage,* dd. 24 en 25 Februari 1889, N° 47, dat zulks weder ontleend heeft aan de *Staatscourant.*

Heeren leden der Illustre Lieve-Vrouwe Broederschap te 's-Hertogenbosch van 1759—1798.

Deze broederschap, opgericht in of kort vóór 1318, is de oudste vereeniging welke in ons vaderland bestaat.

Het doel harer stichting was de bijzondere vereering der H. Maagd, waartoe zich hare leden verbonden.

De broederschap oefende vóór 1629, door het aanmoedigen der zang-, toon- en schilderkunst en door het ondersteunen van armen en behoeftigen, een aanmerkelijken en weldadigen invloed uit op geheel het burgerlijk leven binnen Noord-Brabants hoofdstad.

Het overgaan van 's-Hertogenbosch aan de Staten verplichtte haar zich uit het openbare leven terug te trekken; haar schoonste en gelukkigste tijd was voorbij en bijna onopgemerkt bleef haar voortbestaan tot 1642, toen eenige aanzienlijke protestanten aanzoek deden tot het lidmaatschap toegelaten te worden.

Aanvankelijk bestonden hiertegen overwegende bezwaren, doch door wijziging der statuten werd aan het verlangen dezer heeren voldaan. Was vóór dien tijd het ledental onbeperkt en uitsluitend toegankelijk voor katholieken, men kwam toen overeen het personeel tot zes-en-dertig leden te laten uitsterven, bij overlijden of bedanken van een katholiek zou een ander katholiek, van een protestant een ander belijder der hervormde godsdienst worden toegelaten, waardoor beide religiën door een gelijk aantal leden vertegenwoordigd zouden zijn.

Bovendien mochten altijd nog aangenomen worden: «hertogen, prinsen, graven en andere illustre personen, wier toetreden tot meerder splendide der broederschap kon strekken.»

Deze eere-leden worden zwanenbroeders genoemd.

Het bestuur bestaat uit acht leden, proosten genoemd, vier van elke religie.

De aanzienlijkste mannen van Kerk en Staat hebben er eene eer in gesteld onder hare leden te worden opgenomen, daaronder tal van bisschoppen en andere kerkelijke hoogwaardigheidsbekleeders; heeren uit de huizen van Egmond (waaronder Arnoud hertog van Gelder), Brederode, Arkel, Wassenaer, Hoorn, Montfoort, Megen, Bokhoven, Bylandt, Boetselaer, Heemstede, enz.

Drie leden van ons Vorstenhuis, prins Willem I, Koning Willem II en Z. M. Willem III, staan als zwanenbroeders op hare naamlijsten aangeteekend (1).

In de gelegenheid de namen der heeren broeders over een veertig-jarig tijdvak te kunnen mededeelen, zoo dachten wij den genealogen met dezelve te laten afdrukken geen ondienst te doen.

(1) Zie voor meerdere bijzonderheden HEZENMANS, *De Illustre Lieve-Vrouwe Broederschap in den Bosch*, in *Onze Wachter* 1876, ook afzonderlijk uitgegeven.

Het jaar van aanneming is voor den naam geplaatst, bij leden tot proosten benoemd is zulks aangeteekend.

In het belang der geschiedenis en genealogie was het wenschelijk, dat een volledige naamlijst der broederschap het licht zag.

Gereformeerde Heeren Broeders in 1759.

1744. Den Hoogw. en Doorl. Vorst en Heer Fredrik Augustus, bisschop van Lubeck, erve van Noorwegen, hertog van Sleeswijk, Holstein, Stormarn en Ditmarsen, graaf van Oldenburg en Delmenhorst, ridder van de Russische orde van St. Andries, luitenant-generaal en kolonel van een regiment Infanterie ten dienste van haar H. M. de Heeren Staten-generaal. Zwanenbroeder.

1730. Gerard Piper, raad en schepen in 's Bosch. Proost 1742.

1730. Mr. Johan Hendrik van der Does, eerste secretaris van de politie der stad Utrecht. Proost 1744.

1741. Mr. Nicolaas de Gijselaar, pensionaris der stad Gorinchem. Proost 1759.

1742. Jacob van Brandwijk, raad en schepen in 's Bosch. Proost 1759.

1742. Mr. Willem van der Does, raad en schepen in 's Bosch. Proost 1765.

1742. Mr. Jan Anthoni van Kinschot, resident te Brussel, later ontvanger der convooiën en licenten te Rotterdam.

1744. Johan Philip van Eys, raad en schepen in 's Bosch.

1744. Mr. Diderik Gregorius van Teylingen, raad en schepen in 's Bosch en ontvanger der convooiën en licenten aldaar.

1752. Abraham Verster, raad en schepen in 's Bosch. Proost 1780.

1752. Jaspar Verster.

1752. Mr. Charles François Bosc de la Calmette, raad en schepen in 's Bosch. Proost 1780.

1753. Philip Willem de Schmeling, raad en rentmeester-generaal der domeinen van Brabant te 's Bosch. Proost 1781.

1757. Mr. Anthoni Jan de Vlieger, raad en schepen in 's Bosch.

1759. Mr. Christoffel Molegraaf Juyn, raad en schepen in 's Bosch.

1759. Hendrik Carel Piper.

1759. Carel Hendrik Jacob baron Sweerts de Landas, raad en schepen in 's Bosch. Proost 1782.

Na dien tijd benoemd:

1760. Mr. IJsbrand 't Hoen, advocaat-fiskaal en pro-

cureur-generaal van Holland, Zeeland en Friesland. Proost 1785.
1760. Mr. Jacob de Mol, hoofd-balliuw van Mijnden, de Loosdrechten, Teckop en Loenen.
1761. Willem Mobachius, kornet in het regt. cavalerie Oranje-Friesland.
1765. Jan Hendrik van der Does, raad en schepen in 's Bosch. Proost 1785.
1765. Theodorus van Teylingen.
1767. Vesalius Mobachius Quaet. Proost 1788.
1772. Jacob Kien, raad en schepen in 's Bosch. Proost 1795.
1773. Claudius Antonius Lormier, raad en schepen in 's Bosch.
1776. Mr. Hendrik Albert van Adrichem, stadhouder van den, hoog- en laagschout der stad en meyerij van 's Bosch.
1778. Mr. Jan Louis Verster.
1780. Borchert Hermen baron Gansneb gen. Tengnagel tot den Luttenberg.
1780. Mr. Anthoni van Hanswijk, raad en schepen in 's Bosch.
1780. J. B. Wentholt, heer van Gansoyen.
1780. Johan Dirk van Heemskerck.
1781. Wilhelmus Petrus van Hanswijk, raad en schepen in 's Bosch.
1782. Mr. Willem Cornelis Ackersdijck, secretaris in 's Bosch.
1783. Mr. Jacob Frederik Rosendael.
1784. Jacob Dirk Lodewijk baron Sweerts de Landas, vaandrig in de Hollandsche gardes.
1785. Mr. Johan Reinier Hopman.
1785. Mr. Cornelis Jacob Speelman, ridder baronnet, heer van Heeswijk en Dinther.
1785. Mr. Johannes Bonebakker.
1785. Pieter Dirk Santvoort, ontvanger van de taxen op de huishuren der stad 's Bosch, notaris, enz.
1787. Leonard Joan Smits, raad in Nijmegen.
1788. Rudolf Florentius van der Niepoort, raad en schepen in 's Bosch.
1793. Wil. Gerrit Joan baron van Rhemen tot Rhemenshuizen, raad en rentmeester-generaal der domeinen van Brabant.
1795. Cornelis Theodorus Hoevenaar.
1795. Cornelis Govert Verster de Balbian.

Roomsch-Katholieke Heeren Broeders in 1759.

1716. Matthias Musch, heer van Seldesat. Proost 1727.
1719. Mr. Anthonius van der Vliert, griffier der stad Brugge.
1727. Mr. Adrianus Schonaeus. Proost 1749.
1728. Johannes Theodorus van Bree.
1729. Mr. Arnoldus Leyten.
1729. Charles Floris baron van Baussele, heer van Laaghuys. Proost 1765.
1729. Johan Carel baron de Jeger, heer van Eckart.
1739. Dr. Matthias Arnoldus de Sonnaville. Proost 1758.
1744. . . . . Cloquet, abt van Couwenberg.
1747. Mr. Cornelis van Boxtel. Proost 1759.
1748. Mr. Jan de Laure, drossaard van het land van Ravestein. Proost 1767.
1749. Jacobus van Willigen, rentmeester van het land van Ravestein en advokaat-fiskaal van het graafschap Megen. Proost 1773.
1751. A. van Wevelinckhoven.
1752. Johannes Francois van der Geest, drossaard der vrije heerlijkheid Gemert.
1752. Theodorus Johannes Godefridus van Niel.
1754. Cornelis Zorreth, kapitein onder het regt. dragonders van Massau, later van Ditfort (1).
1758. Johannes Carolus baron de Jeger. Proost 1782.
1759. Arnoldus Otto, kapitein onder het bataljon van generaal van Cornabé (2).

Na dien tijd benoemd:

1762. Johannes Petrus Adrianus de Bruinincx. Proost 1777.
1762. Theodorus Henricus Dominicus baron van Heerma.
1765. Mr. Gulielmus Josephus Venantius van Hagens. Proost 1792.
1766. Franciscus Antonius van Willigen. Proost 1795.
1766. Mr. Jacob van Berchem.
1767. Bernard Jacob Half-Wassenaar, heer van Onsenoort en Nieuwkuik.
1769. Jhr. Theodorus Joannes Speyaert van Woerden.
1771. Dr. Johannes Theodorus van Leempoel.
1773. Mr. Zacharias Matthias Lomans.
1773. Dr. Petrus Josephus van Berckel, burgemeester, later maire van 's Bosch.
1774. Dr. Johannes Henricus Deckers.
1774. Johannes van Bommel.
1774. Mr. Gerardus Bernardus Heymenberg, heer van Hoogenhuyzen, hoofd-ingeland van de Wieringerwaard, heemraad, enz.
1777. A. van Bree, drossaard der stad en lande van Ravestein.
1778. Jhr. Theodorus Johannes baron Roest van Alkemade, heer van Werkendam.
1779. Mr. Bernardus Storin.

---

(1) Vermeld in 1768 als majoor in hetzelfde regt., in 1769 onder het regt. dragonders van den erfprins van Hessen-Kassel, in 1773 luitenant-kolonel.

(2) In 1765 vermeld als majoor onder het regt. van generaal Smissaert, in 1773 kolonel bij de armée.

1780. Josephus Vermeulen.
1782. Jhr. Mr. Norbertus Josephus Bols, heer der vrijheid Arendonck, vrijheer van Turnhout, heer van Beersse, Vosselaer, Rethy, Thielen, Gierle, Lille en Oud-Turnhout.
1782. Dr. Henricus Rudolf van Rhijn.
1782. Johannes Baptist Verheijen, drossaard van het graafschap Bokhoven en rentmeester der heerlijkheid Loon op Zand.
1784. Mr. Henricus Josephus Kleinefeldt.
1792. Thomas Lambertus de Leeuw.
1795. Jhr. Jacobus Wilhelmus Half-Wassenaar van Onsenoort.
1795. Mr. Paulus Emanuel Antonius de la Court, pensionaris van 's Bosch.

Rotterdam. CH. C. V. VERREYT.

Geslacht de Vriese.

Wapen: In zilver drie rood getongde en geklauwde zwarte leeuwen (2 en 1); schildhoofd blauw met zilveren lelie tusschen twee gouden sterren.

Bronnen: Registers van den burgerlijken stand te Hulst en Bergen op Zoom; *Beschrijvinge van de stadt Hulst,* door JACOB VAN LANSBERGHE (1692), SMALLEGANGE en de *Zel. ill.*

I. Jacob Jacobsen de Vriese, volgens SMALLEGANGE, *Chronyck van Zeelandt,* blz. 545, burgemeester van Tholen in 1630 en 1638.

Ik meen dezen Jacob te mogen houden voor den vader van den volgenden Jacob, burgemeester van Hulst, van wien uitdrukkelijk gezegd wordt, te Tholen geboren te zijn. Bij den doop te Hulst 25 Februari 1653 van Magdalena, dochter van Martinus van Lansberghe, schepen van Hulst, 1647, 49, 50, 51, (in 1661 reeds overleden) (1), komt als getuige voor «Emerentia van Lansberge, weduwe burgemeester de Vriese saligen», en deze burgemeester kan m. i. niemand anders wezen dan gemelde Jacob Jacobsen de Vriese.

Hij was dus volgens deze acte gehuwd met Emerentia van Lansberge.

Zij hadden dan, zoover ik weet, één zoon.

II. Jacob de Vriese, geboren te Tholen, waar hij brouwer was, begraven in de kerk te Hulst 28 September 1679, alwaar op zijn grafsteen, dragende n° 98, staat:

Sepulture van d'Heer Jacob de Vriese in zijn leven ontfangher van 's landts verpondinge, Griffier deser stadt Hulst ende borghemr. van Hulster amb. enz.

overl. den XXIJ Septr MDCLXXIX ende van Juffrouw Digna Drabbe sijn ed. huysvrouwe overl. XVIJ nov^r MDCLXXVIIJ.

Ende van sijnen Soon d'hr en Mr. Jacob de Vriese in zijn leven Griffier der stad Hulst en ontfangher van Hulster amb. enz. † XIV Jan. MDCLXXXXIJ.

Wapens:

de Vriese. Drabbe.

Hij was de eerste burgemeester van Hulst na de reductie, aangesteld door «haer Hoogh Mogende» 11 December 1645 en beëedigd 14 Maart 1646 en bleef zulks nog in 1647; werd later schepen van Hulst 1657—1664 en eindelijk griffier van 1666 tot 1676, als wanneer hij vrijwillig afstand deed, ten behoeve van zijn zoon Mr. Jacob de Vriese.

Hij huwt te Bergen op Zoom als j. m. van Tholen won. te Hulst 14 Juli 1654 met Digna of Dina Drabbe j. d. van Bergen op Zoom. Begraven te Hulst 21 November 1678, vrouw van burgemeester de Vriese.

Van wie zij eene dochter is kan ik bij gebrek aan familiepapieren niet beslissen, want er werden te Bergen op Zoom gedoopt: 1° 20 December 1628 Digna, dr. van Jacob Matthijszn. Drabbe (Jacobus Drabbe de oude) en zijne tweede vrouw Tanneke Cornelisdr. Bollaert, en 2° 24 Augustus 1631 Digna, dochter van Jacobus Drabbe (de jonge) en Digna Cornelisdr. Bollaert. Deze twee gelijknamige nichten waren beide in 1654 huwbaar, zijnde de eene 26 en de andere 23 jaren oud. Dat zij de dochter is uit het tweede genoemde huwelijk, daarvoor zou de voornaam harer moeder Digna eenigszins pleiten.

Zij verwekten volgens het dooperegister van Hulst de volgende negen kinderen:

1o. Anna de Vriese, gedoopt te Hulst 4 April 1655;

---

(1) Deze Martinus Lansberghe was volgens de, in de volgende doopacten genoemde getuigen, gehuwd met Cornelia de Vriese, die te Hulst begraven werd 4 Augustus 1692.

Dit echtpaar woonde in 1656 te 's-Gravenhage, want den 22 Februari lieten zij daar in de Groote-kerk hun zoon Jacobus doopen (getuigen: Mr. Jacob de Vries(e) en Jacoba Lansberge), de in de bronnen gemelde Jacob van Lansberghe, schepen van Hulst in 1682, burgemeester 1685, 1686, 1687, aan wien wij de verdienstelijke *Beschrijvinge van de stadt Hulst* te danken hebben.

In de *Zelandia illustrata* II, blz. 694, staat dat deze Jacob van Lansberghe begraven werd in de kerk te Hulst, waar zijne zerk nog ligt met de wapens van Lansberghe en de Vrieze (sic). Het is waar daar ligt eene zerk met die wapens voorzien, doch daaronder ligt alleen zijne moeder begraven; noch van zijn vader noch van eenig ander lid der familie Lansberghe, heb ik te vergeefs in de begraafregisters eenig spoor gezocht, zoodat ik niet geloof dat hij noch zijne vrouw te Hulst rusten; in of na 1692, (13 Juli 1691 werd te Hulst zijn zoon Johannes gedoopt), heeft hij die stad verlaten en naar ik meen gevonden te hebben, zich met ter woon begeven naar zijne geboortestad, waar in het doopboek der Groote-kerk op 3 Maart 1705 aangeteekend is de doop van Jacob François, zoon van Mr. Jacob van Lansberge en Geertruida van Wouw, get.: Lucia van Wouw, vrouw van Cornelis Johannes van Heurn.

getuigen: Martinus van Lansberge en Cornelis van Conincxloo. Begraven in de kerk te Hulst 18 April 1655, kind van Jac. de Vriese.

2°. Anna Jacoba de Vriese, gedoopt te Hulst 17 Mei 1656; getuigen: Jacobus en Barbera Drabbe.
Gehuwd te Hulst 27 November (ondertrouwd 11) 1678 kapitein Matthijs van Beyma met Anna Jacoba de Vriese, dochter van Jacob.
Van hen werden te Hulst gedoopt:
a. Coenraad Jacob van Beyma 30 Augustus 1680; get.: Anna Vierssen, wed° laatst van kolonel Amama, Petronella de Vriese.
b. Digna Maria van Beyma 8 October 1681; get.: Meinart de Perceval, heer van Wychem, gouverneur, luit.-kol., Cornelia de Vriese, wed° Martinus van Landsberghe.
c. Coert van Beyma, 17 September 1683; get.: Anthonia Schade van Westrum.
d. Anna van Beyma, 26 Augustus 1685; get.: Jacobus Wouters, oud-burgemr. van Tholen, Eylke van Beyma, vrouw van kapitein Livinus van Vierssen.

3°. Jacobus de Vriese, volgt III.

4°. Emerentia de Vriese, gedoopt te Hulst 21 Maart 1660; getuigen: Cornelia Drabbe, wed° Gerrit Snel. Begraven 22 Maart 1660, kind van Jacob de Vriese, misschien deze Emerentia.

5°. Hendrik de Vriese, gedoopt te Hulst 23 Maart 1661; getuigen: Hendrik van Zuylen, Cornelia de Vriese, wed° Martinus van Lansberghe.
15 December 1683 werd te Hulst gedoopt Anna Maria, dochter van Hendrik de Vriese en Johanna Pretsert.
Ik durf niet beslissen of hier sprake is van N° 5, vooral doordien 23 Mei 1661 een kind begraven werd van Mr. Jacob de Vriese; noch in het trouw-, noch in het doopregister komt deze Hendrik meer voor.

6°. Johannes de Vriese, gedoopt te Hulst 10 Januari 1663; getuigen: Jacoba Stavenisse, vrouw van griffier J. van Gelre, Cornelia Drabbe, vrouw van G. Snel. Begraven 22 September 1664, kind van J. de Vriese.

7°. Petronella de Vriese, gedoopt te Hulst 17 Juli 1664; get.: Cornelia Geviters, vrouw van Johannes van Gelre.
Te Hulst huwde 29 November 1682 Joachim Amama, kapitein, met Petronella de Vriese j. d. van Hulst.
Meer dan waarschijnlijk deze Petronella.

8°. Johannes de Vriese, gedoopt te Hulst 3 November 1666; getuigen: Paulina de Vriese, vrouw van P. Wouters.

9°. Johannes Willem de Vriese, gedoopt te Hulst 26 Augustus 1668; getuige: Sara de Vriese.
Begraven 28 Januari 1672 en 12 Juni 1673, kinderen van Jacob de Vriese, denkelijk 8° en 9°.

III. Mr. Jacobus de Vriese, gedoopt te Hulst 11 September 1658; getuigen: Gerard Snel, president schepen van Breda. Hij was griffier van Hulst en Hulsterambacht van 1677 tot aan zijn dood.

Hij werd 22 Juni 1693 in de kerk bijgezet, nog geene 35 jaren oud.

Hij deed ondertrouw te Hulst 16 November 1682 als j. m. van Hulst en huwde te Rijswijk bij 's-Gravenhage met Amalia (Louisa) Cau j. d. van Hulst, aldaar gedoopt 28 Mei 1660, getuigen: Iman Cau en Cornelia Schade van Westrum; dochter van Roeland Cau, schepen van Hulst en Antonetta Schade van Westrum. Begraven te Hulst 4 Januari 1719 mevrouw de Vriese.

Zij werden de ouders der drie volgende kinderen, allen gedoopt te Hulst:

1°. Jacoba Antonia de Vriese, 12 September 1683, begraven te Hulst 20 November 1723, huwt aldaar 15 Maart 1714 met Dignus Nollens, wed^r van Levina Ockers (Ockersse?), schepen van Hulst 1722, 1725, Hulsterambacht 1723, bailluw (?). Zij hadden 2 kinderen, gedoopt te Hulst:
a. Antonie Jacobus Nollens, 10 Juli 1715; get.: Antonie Nollens, heer van Bruinisse.
b. Dignus Maria Iman Roeland Nollens, 14 Juni 1721.

2°. Iman de Vriese, die volgt IV.

3°. Amelia Constantia de Vriese, 20 Januari 1620; getuige: Anna Constantia Sterthemius, huysvrouw van Raadsheer (Mr. Iman) Cau.

IV. Mr. Iman de Vriese, gedoopt te Hulst 11 December 1686; getuigen: Iman Cau van Zierikzee en Catharina Hesselt van Dinther, wed° Iman Cau.

Hij was schepen van Hulst 1706, van Hulsterambacht 1718, griffier. Begraven te Hulst 9 Mei 1735 Mr. Iman de Vriese.

Hij deed ondertrouw te Hulst 13 Januari 1714 als j. m. met Cornelia Johanna Versluys j. d. van Middelburg, waar hij gehuwd is 30 Januari 1714; zij was, meen ik, dochter van Mr. Cornelis Versluys en Adriana de Muncq.

Zij werd begraven te Hulst 20 April 1735 eenige dagen voor haren man.

Hunne zeven kinderen werden gedoopt te Hulst:

1°. Cornelis Emilius de Vriese, 17 April 1715; get.: Cornelis Versluys.
Begraven 24 Juni 1715 kind van griffier de Vriese.

2°. Susanna Cornelia de Vriese, 16 September 1716; get.: Susanna Radermacher, vrouw van Cornelis Versluys. Zij werd begraven te Hulst 19 Juni 1753 als vrouw van Mr. Jan Willem van Sonsbeeck, met wien zij gehuwd was te Hontenisse 17

Augustus 1734, j. m. geboren te Vere 10 September 1710, zoon van Willem en Cornelia Godin; hij was schepen van Hulst 1730, 1733, burgemeester 1735, 1740, griffier 1751, als rentmeester der geestelijke goederen (domeinen) woonde hij op het huis te Zande (Hontenisse) en werd later pensionaris van Vlissingen (1).

Hunne zeven kinderen, gedoopt te Hulst, zijn:

a. Willem Iman van Sonsbeeck 28 September 1735; getuige.: Willem van Sonsbeeck.
Begraven te Hulst 22 Januari 1749 Jonge Heer Willem van Sonsbeeck.

b. Jan Godin van Sonsbeeck 9 December 1736; get.: Anna van Sonsbeeck, wed^e^ Johannes Ghyseling.

c. Leonard Constantijn van Sonsbeeck, 10 April 1739; get.: Leonard Robert van Sonsbeeck.

d. Johanna Cornelia van Sonsbeeck 30 Aug. 1741.
Begraven te Hulst 2 Nov. 1741 dochtertje van Sonsbeeck.

e. Anna Jacoba en Susanna Cornelia van Sonsbeeck 11 September 1743; get.: Anna Wilhelmina van Bokhoven, vrouw van kapt.-luit. Robert van Sonsbeeck.

f. Jacob de Vriese van Sonsbeeck 28 Maart 1751; get.: kap. Cornelis David de Vriese.

g. Joachim Jan Godin van Sonsbeeck 5 November 1752; get.: Johanna Elizabeth Godin.

3°. Emilia Maria de Vriese 8 April 1718; get.: Maria Tresel, wed^e^ Simon Meersen.
Begraven 30 Mei 1718 kind van Heer Iman de Vriese.

4°. Cornelis Jacobus de Vriese 8 October 1719.

5°. Jacob de Vriese 28 Mei 1721; get.: P. Reael Paspoort, Anna Constantia de Vriese. Hij werd raad en advokaat-fiskaal ter admiraliteit van Zeeland en overleed in 1748.

6°. Cornelis Steven de Vriese, 8 September 1723; get.: Dignus Nollens Schepen, Antonia Cau, Magdalena Elizabeth Roxina van Schinne (2). vrouw van Mr. Cornelis Versluys, schepen van Middelburg, Steven Versluys, opperkoopman te Batavia.

7°. Cornelis David de Vriese, 27 September 1724.
Deze meen ik in 1751 gevonden te hebben als kapitein en gehuwd met Magdalena Adriana Radermacher, dochter van Jan Corneliszoon en Susanna van Schinne. Hunne dochter Susanna Cornelia de Vriese huwde Mr. Zacharias Paspoort van Grijpskerke en Poppendamme.
Begraven te Hulst 18 October 1723 kind Heer Iman de Vriese. N° 4, 5 of 6.

Niet te plaatsen leden in het registertje:

In de kerk te Hulst draagt grafsteen N° 68 dit opschrift:

Sepulture van d'Heer Daniel de Vriese in zijn leven schepen deser stede ende van den lande van Hulster amb. etc. † 27 Augustus 1684.

Ende van Jufvr. Anna Liens zijn Ed. huisvrouwe † den 13 Januari 1685.

2 wapens: de Vriese en Liens.

Daniel de Vriese, schepen van Hulst 1666, 1670, 1674, 1675 en 1677, werd begraven te Hulst 31 Aug. 1684, was gehuwd met Anna Liens, begraven te Hulst 18 Januari 1785. Hunne dochter Digna werd gedoopt te Hulst 19 Juni 1665, waarbij getuigen waren Hendrik en Digna Liens.

Begraven te Hulst 30 Juni 1665 kind van Daniel de Vriese, misschien deze Digna.

In welke betrekking deze Daniel de Vriese staat tot Jacob de Vriese, den 1^n^ burgemeester van Hulst, kan ik niet beslissen; tot hetzelfde geslacht zullen ze wel behooren, want hun beider graf N° 68 en N° 98 ging later in eigendom over (denkelijk bij erfenis) aan den griffier Leonard Constantijn van Sonsbeeck, zoon van Mr. J. W. van Sonsbeeck en S. C. de Vriese.

1662 29 April werd te Hulst begraven Jufvrouw de Vriese.

1662 wordt als getuige gemeld Paulina de Vriese, vrouw van P. Wouters.

1668 wordt als getuige gemeld Sara de Vriese.

1689 20 April werd te Hulst begraven Olivier de Vriese.

1748 30 Augustus werd te Hulst begraven Jonkvrouwe (sic) Constantia de Vriese, vermoedelijk Amelia Constantia, het 3^e^ kind van Mr. Jacob de Vriese en A. L. Cau.

Medegedeeld door
's-Gravenhage. FRED. CALAND.

(1) Mr. Jan Willem van Sonsbeeck, fiscaal militair van Zeeland, burgemeester van Hulsterambacht, hertrouwde te Middelburg 17 Oct. 1754 met Magdalena Sara Hulsius j. d. van Middelburg, dochter van Anthonie en Maria Thijssen.

Zijne kwartieren zijn:

Sonsbeeck	Godin
Gill	Boddaert.

(2) Deze get. M. E. R. van Schinne werd begraven te Hulst als wed. raadsheer Versluys 16 Augustus 1755.

Jos. A. Alberdingk Thijm.

(Met portret).

Zondag 17 Maart 1889 omstreeks drie uren des middags, overleed te Amsterdam, in zijn geboorteplaats Josephus Albertus Alberdingk Thijm, hoogleeraar in de aesthetica aan 's Rijks academie van beeldende kunsten, ontegenzeggelijk een der veelzijdigste en begaafste Nederlandsche letterkundigen, waarop de 19e eeuw kan bogen.

De heer Thijm was 13 Augustus 1820 te Amsterdam geboren en is volbloed Amsterdammer gebleven. Opgeleid voor den koopmansstand, als drukker en uitgever in zijn vaderstad gevestigd, heeft hij door ijverige studie van aesthetica, geschiedenis en poëzie zich tot dichter en kunstkenner ontwikkeld (1). Talloos is de lijst der grootere en kleinere geschriften door hem uitgegeven, waaruit zijn grondige kennis van onze taal en onze geschiedenis, maar vooral van het leven en denken onzer voorvaderen blijkt. Als goed Katholiek behandelde hij bij voorkeur de geschiedenis zijner geloofsgenooten, en waar hij in gedichten en novellen hun huiselijk leven, hun lieven en lijden schilderde, vulde hij een bepaalde leemte in onze letterkunde aan. Wij noemen van zijn geschriften zijn «Legenden en Fantasieën», «de Karolingische verhalen», de «Gedichten uit verschillende tijdperken der Noord- en Zuid-Nederlandsche litteratuur», «Magdalena van Vaernewijk» (onder den pseudoniem Pauwels Forestier), «Portretten van Joost van den Vondel», met ons gaf hij in 1881 uit «Het geslacht Hooft», eene genealogie, uit ongedrukte bescheiden opgemaakt en met vele bijzonderheden gestoffeerd. enz. enz. Bij al zijn ander letterkundig werk redigeerde hij sedert 1852 den «Volksalmanak voor Nederlandsche Katholieken» en sedert 1855 de «Dietsche Warande», waarvan hij sedert de laatste jaren de redactie had overgedragen aan zijnen jongeren broeder Paul, hoogleeraar te Leuven. In 1876 tot hoogleeraar aan de Academie van Beeldende Kunsten benoemd, bleef hij van dien tijd af zich hoofdzakelijk aan kunstcritiek wijden, waarbij vooral tooneel- en schilderkunst zijn aandacht bezig hielden.

De heer Thijm, ofschoon geloovig zoon der Katholieke kerk en Katholiek ook in vele zijner kunstopvattingen, was echter een hoogst verdraagzaam man, en zeer zelfstandig in zijn oordeel. In waardeering van andersdenkenden kwam geen Katholiek hem nabij. Bovendien was hij een goed vriend, die vele jongeren tot raadsman is geweest. Zijne verdiensten werden door den Paus erkend, en Koning Leopold schonk hem op het jongstleden gehouden Noord- en Zuid Nederlandsch letterkundig congres te Brugge het ridderkruis der Leopoldsorde.

Steeds zal Thijm in dankbare herinnering bij ons blijven.

De beschrijving van zijn begrafenis laten wij hier volgen (1).

Donderdagmorgen 21 Maart j.l. te elf uur was een talrijke schare op den gedempten Voorburgwal aanwezig, om getuige te zijn van zijn begrafenis.

De lijkkoets zelf, behangen met kransen, werd gevolgd door een open rijtuig, waarin al de kransen waren neergelegd, welke aan het sterfhuis waren bezorgd. Daaronder bevonden zich kransen van de dames leerlingen der Akademie van Beeldende Kunsten, van den Amstelkring, de vereeniging *De Vioolstruik,* het personeel der firma C. L. van Langenhuyzen, van Ernst Possart, van de rederijkerskamer *Joost van den Vondel,* van het Tooneelverbond, van de vereeniging het *Nederlandsch Tooneel,* van de commissie van Toezicht der Tooneelschool, van Architectura et Amicitia en van vele anderen.

In de zes volgkoetsen namen behalve de naaste familieleden o. a. plaats de heeren dr. P. J. H. Cuypers, dr. Paul Alberdingk Thijm, van Leuven, dr. Daniel Thijm, van 's-Gravenhage, mgr. Everts, directeur van Rolduc, dr. Allebé, prof. Wijnveld, prof. Stang, prof. Stracké, prof. Altman, enz.

De stoet werd gevolgd door deputatiën van de katholieke pers, van de Vereeniging «Geloof en Wetenschap», den Amstelkring en de kiesvereeniging «Recht en Orde.»

Langs den Gedempten Voorburgwal, het Spui, den Singel, de Leidschestraat en de Nassaukade bereikte de stoet het kerkhof «De Liefde.»

In de kapel en rondom de groeve hadden reeds vele bekende persoonlijkheden uit Amsterdam, magistraatspersonen en letterkundigen zich verzameld. Wij merkten o. a. op, den burgemeester Mr. G. van Tienhoven, de wethouders van Lennep en Driessen, Mr. Willeumier en Mr. van Ogtrop, leden van den Raad, prof. Quack, prof. Pierson, prof. van Hamel, de heer Langenhuyzen, Fiore della Neve, Justus van Maurik, de heer Bouberg Wilson, directeur der Tooneelschool, benevens deputatiën van de Pius- en Leovereenigingen, van de vereeniging D. V. G., de rederijkerskamer «Joost van den Vondel», van de zouaven-vereeniging «Fidei et Virtute» en anderen.

Nadat eerst de plechtigheden, die de R. K. kerk voorschrijft, in de kapel waren vervuld, naderde de baar de groeve onder het zingen van een vierstemmig koor, waarop een kinderkoor het «Requiem» zong.

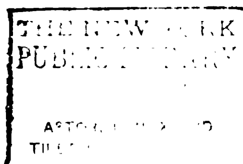
(1) Zie meer breedvoerig omtrent hem en zijne geschriften Dr. JAN TEN BRINK, *Nederlandsche letterkundigen* en *Spectator.*

(1) Ontleend aan verschillende couranten, doch grootendeels aan *De Amsterdammer,* Dagblad voor Nederland, van 22 Maart 1889.

Behoort bij nº 3 van het Algemeen Nederlandsch Familieblad, 6e Jaargang.

Prof. J. A. ALBERDINGK THIJM.

Toen de lijkkist in het graf was neêrgelaten, nam rector Klönne het woord en herdacht als «Bagijnenvader» de verdiensten van den overledene tegenover het Bagijnenhof. Het was voor hem een daad van piëteit zulks bij dit graf te mogen vermelden. Op het Bagijnhof waar Vondel bij Marius verkeerde, was het ook Thijm een lust geweest vaak te verblijven. Want deze man was meer dan geleerd, hij was goed en goedhartig; hij was groot van geest, omdat hij groot was van harte. Uit zijn diepen eerbied, dien hij voor de maagden koesterde, bleek een rein hart. Dat de God der barmhartigheid zijn onsterfelijke ziel in genade moge aannemen, bidden de bagijntjes. Requiescat in pace!

Namens de *Rijksakademie van Beeldende Kunsten* voerde daarna prof. Quack het woord. Als men van Alberdingk Thijm gewaagde, zeide hij, dan deed men dat van iemand, die een beteekenis heeft. De meesten gaan gewoon door het leven, maar deze man had zich een eigen plaats in de wereld der gedachte veroverd, hij was een type, een aristocraat in de beste beteekenis van het woord, een vertegenwoordiger van den adel des geestes.

Alberdingk Thijm was dichter, maar geen dichter van de stof; zijn gansche levensrichting was op het onzienlijke en hooge gericht. Leerling van Bilderdijk en Vondel nam hij altijd den steilen weg. Poëzie was zijn godsdienst. Zijn poëzie was orde in den hemel en op aarde. In die gedachten heeft hij geleefd.

De verheffing en innigheid van zijn poëzie, vervolgde spr., hebben wij allen gekend. Wij hebben bewonderd haar zachtheid en teerheid als hij zong:

«O, poëzie, hoe lieflijk is uw tred!» Niet alleen was hij dichter, hij was ook strijder, een krijgsman, ten strijde toegerust. Hij stond tegen ons allen op, tegen ons andersdenkenden, maar hij deed dit met eerlijkheid, die ons dwong naar hem toe te gaan en hem de hand te bieden. Hij streed met open vizier. Zijn leuze was: «de publieke opinie wordt nooit in de binnenkamer overwonnen» en wanneer men hem verweet dat hij zoo onomwonden zijn waarheid verkondigde, dan antwoordde hij den tegenstanders: «Verwijt gij mij dat? ik draag er roem op!» Hij is een ridder geweest, een ridder van Gods genade.

Wanneer ik mij hem aldus voorstel, zeide prof. Quack verder, dan is hij voor mij gelijk aan het beeld van Donatello, in de kerk San Michaele te Florence.

Daar staat St. Joris; hij heeft zich van zijne wapenrusting ontdaan en voor hem houdt hij het schild, waar hij achter staat. Op de volle lengte en breedte van dat schild staat het kruis, daar achter staat hij veilig. Zoo ook stond Alberdingk Thijm gewapend met zijn levensspreuk: «nil nisi per Christum.»

Thans ligt daar in de groeve de oude krijgsknecht, de edele ridder van het schoone en goede. Het zal een leegte zijn hem in Amsterdam niet meer te zien, want hij was overal, omdat hij tot de oude garde behoorde, die Amsterdam zoo lief had. Amsterdam vergete hem niet! Ook de Academie geeft hem den laatsten groet, ave, vaarwel!

Vervolgens legden de voorzitters van de vereeniging «Geloof en Wetenschap» en van «Fidei et Virtute» met eenige eenvoudige woorden kransen op de kist.

Namens de Katholieke pers nam rector Eygenraam, redacteur van *De Tijd*, het woord:

Prof. Alberdingk Thijm, ofschoon geen eigenlijke journalist, was de man geweest, die met koninklijke hand de drakentanden had gezaaid, waaruit de mannen te voorschijn kwamen, die in de pers de heilige zaak der Katholieke kerk zouden verdedigen.

Hij zelf streed met voortreffelijke wapenen, de zaak was hem alles, de persoon in den regel niets.

Aan die hooge hoedanigheden bracht spr. namens de katholieke pers zijn hulde, eindigende met de bede, dat God dezen heerlijken strijder voor de zaak der katholieke kerk spoedig in de zalige gewesten rust moge verleenen. Ook hij legde een krans op het graf.

De president van den Katholieken Volksbond herinnerde aan den overledene als een man, die ook oog had voor de personen, die in meer bescheiden kring zich wijden aan kerk en vaderland, terwijl de heer Merens, namens de tooneelvereeniging D. V. G., op de woorden van Körner wees: «Ein solcher Mann stirbt nie!»

De heer H. M. Werker herdacht den overledene als trouwen burger van Amsterdam, als kind der kerk, als voorlichter van de wetenschap, als baanbreker der christelijke kunst.

Ook hij sierde, namens de Pius-Vereeniging, het graf met bloemen.

Daarna nam pastoor Brouwers van Bovenkerk het woord. Hij herinnerde er aan, hoe in de laatste dagen er drie waren, die in de gebeden werden herdacht. Een hunner was de verspreider en belijder der hooge beginselen, welke ook hier aan dit graf werden verkondigd.

Daarvoor leefde hij, en hij stierf met de heerlijke overtuiging, dat wanneer de eikels boomen zullen zijn geworden, zijn naam genoemd zal worden.

Nog twee heeft de goede God het leven gelaten, zeide spr., Neêrlands Koning en den Paus te Rome. Voor beiden wordt gebeden, voor Neêrlands Koning, opdat de hemel hem het lijden verlichte, voor Christus stedehouder, omdat hij ook bidt voor alle Nederlanders.

Laten wij, aldus eindigde hij, bidden voor het heil van Amsterdam, voor Willem III en Paus Leo XIII.

Nadat het kinderkoor een lied had gezongen, beginnende met de regels:

«In den hemel is het altijd zomer
«Vriendelijke Engeltjes vliegen af en aan,»

nam Mr. Heiligers namens den *Amstelkring* het woord en wees op Alberdingk Thijm als de verdediger der Katholieke kerk. De aarde vroeg dit kleinood thans tijdelijk terug, maar het zaad dat uitgestrooid was zal herleven.

Daarom legde hij een kruis van bloemen op het graf met de zielsbede: «per crucem ad lucem!»

De voorzitter van de rederijkerskamer «Joost van den Vondel» wees er op hoe het Nederlandsche volk den grootsten dank is verschuldigd aan Alberdingk Thijm, omdat hij het geleerd heeft zijn Vondel te waardeeren. Ook hij legde een krans op het graf.

Ten slotte sprak de heer J. C. de Marez Oyens uit 's-Gravenhage de volgende dichtregelen uit:

Wie Alberdingk wil steken naar de kroon,
Die tergt als Lucifer den hoogsten troon,
Of waagt zich als de roekelooze zoon,
Op wassen vleuglen.

Het moedige genet van Holland's taal,
Hij zit het vast maar rustig in het zaâl —
't Zij hij het intoomt of een enkle maal
Soms viert de teuglen.

't Gehoorzaamt altijd aan des meesters hand,
't Herkent de kracht, de vrijheid en den band
Van d'Agrippijner of van Teisterbant.
Den fieren ridder

Die op zijn ros het kampperk binnensnelt
En niet verlaat, voordat is neêrgeveld
Al wat zich tegen God en waarheid stelt.
Oprecht aanbidder

Van al wat schoon, wat edel is en goed;
Wat schrander hoofd, wat fijnbesnaard gemoed,
Waar Vondels lier slechts harmonie begroet!
Hij wist weêr leven

Aan 's Agrippijners breeden vriendenkring,
Die (1) «in de Trou» een gul onthaal ontving,
Den blos, aan Tesselscha zijn lieveling,
Der jeugd te geven.

«De tijd, toen roem te water en te land
«Een zee van licht spreidde over grens en strand
«En Amsterdam de keizerskroone spant»,
Die gouden tijden

(1) Vondels woning in de Warmoesstraat.

Herriep voor onzen blik zijn tooverwoord,
Maar niet om op zijn dichterlijk accoord
Zoet in te wieglen. «Burgers voort! steeds voort! (1)
Alleen door strijden

Herneemt g' uw eerplaats!» Aldus klonk zijn leus
En — man der daad — was ook zijn levenskeus.
Ai mij, daar ligt geveld de sterke reus
Die ons zou schragen.

Ja Vondel, gij hebt recht, de dood waart om,
Hij spaart geen jeugd noch krachtige ouderdom,
Hij maakt den wijzen mond des reed'naars stom (2).
Och, hoor ons klagen!

Wij weten 't wel, «Het baat den doode niet» (3)
En «klagen voedt des levenden verdriet»,
Maar —geef ons weeker hart een teed'rer lied
Van uwe snaren.

O! luister! hoor ik daar niet Vondels stem —
«De koninklijke harp» heeft nieuwe klem —
En zie 'k uit Sint Catrijnens koor niet hem
Hierheen gevaren?

«Wat treurt gij, mijne vrienden, bij de baar?
«Deez' onnavolgelijke Harpenaar
«Behoort voortaan een uitgeleez'ner schaar —
«Zijn oud gebeente

«En asch is haast verdorven en verrot,
«Voleindigd is de strijd van 't aardsche lot,
«Maar zijne zaal'ge ziele leeft bij God
«En zijn gemeente!» (4).

Nadat het zangkoor zich nogmaals had doen hooren, bracht de oudste zoon des overledenen uit naam der familie den diep gevoelden dank uit voor de liefelijke en onvergetelijke hulde, zijn vader gewijd, en voor alle eer, den hoogen God gebracht, voor wien hij had geleden en gestreden.

Hierna was de plechtigheid afgeloopen.

(1) Het Noordzeekanaal, blz. 79 van den „Bundel gedichten, schetsen en novellen van Alberdingk Thijm en zijne dochter."

(2) Vondels vertroostinge aan Gerard Vossius, kannunik te Kantelberg, over zijn zoon Dionys.

(3) Vondel aan den heer Constantijn Huygens op het overlijden van zijne gemalin mevrouw Suzanne van Baerle.

(4) Vergelijk de slotcoupletten van „de koninklijke harp aan Cornelis van Kampen."

Bewaring van architectuur-fragmenten (1).

Zoo het al waar mag zijn dat het Nederlandsche volk zich thans zeer veel meer, en niet uitsluitend in woorden, laat gelegen liggen aan kunst, dan vóór vijf en twintig jaren, zoo is het toch niet te ontkennen dat meer kan worden gedaan en meer algemeen een juister begrip kon heerschen van wat gedaan kon worden.

Zoo heeft men b. v. oude gebouwen laten verdwijnen zonder karakteristieke fragmenten er van te bewaren, en, waar men bewaard heeft, geschiedde dit niet altijd op de wijze die het meeste nut kon geven.

Het komt zeer zelden voor, dat een oud publiek gebouw geheel zonder kunstwaarde is. Moet dergelijk gebouw verdwijnen, dan is het altijd van belang dat er opmetingen, afbeeldingen, teekeningen, fotografiën (thans zoo gemakkelijk te verkrijgen) van bewaard blijven. Al ware dat gebouw in geen enkel opzicht een navolgenswaardig voorbeeld, dan is het, of kan het toch zijn een dokument dat waarde heeft voor de geschiedenis der kunst, en ook deze geschiedenis behoort niet te worden geschreven aan de hand van onderstellingen of intuitieve opvattingen, maar van onbetwistbare bewijsstukken.

Waar een kerkgebouw gesloopt wordt zal het voor het kerkbestuur b. v. niet moeielijk zijn zich de beschikking voor te behouden over eene der kolommen of zuilen met voetstuk en kapiteel en zal geen noemenswaardige uitgaaf vereischt worden om die kolom of zuil ergens, op het terrein bij het nieuwe gebouw, het kerkhof of op eenige andere plaats weêr behoorlijk op te stellen ten einde er een beeld op te kunnen plaatsen, een herinneringskruis aan te bevestigen, een lantaarndrager van te maken, eene fontein mede te versieren, enz. Waar rechtstreeks utilitaire bestemming niet aanwezig mocht zijn, zal de zuil een aangenaam landschappelijk motief kunnen zijn, hetzij ze, geplaatst op den hoek eener afsluiting de aandacht trekke als rustpunt, of omringd van enkele architectuur-fragmenten of steenblokken, meer den indruk zal geven van een overeind gebleven brokstuk eener ruïne. Allicht toch zijn nog enkele steenen ornamenten, lijstwerken, kraagsteenen, enz. te redden, welke om den voet der zuil kunnen worden opeengestapeld. Een dergelijk zamenstel zou zelf voor de wandelplaatsen eener aanzienlijke stad eene niet te versmaden versiering en voor den oudheidkenner een aantrekkelijk voorwerp van studie kunnen zijn.

Behalve de kolommen of zuilen zullen in den regel de kozijnen of omlijstingen van deur- en lichtopeningen kenschetsend zijn voor het tijdstip waarin het gebouw verrezen is. Het is soms zeer goed mogelijk het kozijn van eene deuropening te plaatsen als ingang in de afsluiting van het terrein der kerk; zoo niet zal de omraming zeer waarschijnlijk kunnen geplaatst worden als blinde opening ergens in of tegen den buitenmuur van het nieuwe gebouw, daar wellicht tevens eene of andere decoratieve bestemming kunnen erlangen en in geen geval het nieuwe gebouw behoeven te ontsieren. Zijn slechts enkele stukken der omlijsting gered dan kunnen die bij de overige architectuur-fragmenten worden gevoegd. Steenstukken van geringeren omvang, basreliefs en dergelijke, zullen veelal doelmatig bewaard worden, wanneer ze op eene geschikte plaats, goed in het gezicht van den dag worden ingemetseld, tenzij aan de plaatsing in een museum de voorkeur moet worden gegeven. Voor hem die in waarheid aan kunst hecht, zal het niet moeielijk zijn telkens voor hetgeen bewaring verdient, een plaats te vinden die daartoe geschikt is, waardoor geen enkel belang wordt gekrenkt en niemand behoeft te worden ontstemd.

Hoewel de besproken maatregelen slechts tot onbeduidende uitgaven aanleiding kunnen geven, zoo spreekt het van zelf dat ook die geringe kosten niet gewettigd zouden zijn waar het overblijfselen betreft die zonder eenige waarde zijn. Daarentegen moet de geringheid der uitgaaf ten gevolge hebben dat men niet te kieskeurig behoeft te zijn. Overschatting der waarde is verre te verkiezen boven onderschatting. Een fragment dat onder den hamer verdwenen is, is voor altijd verloren; een ten onrechte bewaard fragment kan ten allen tijde nog verwijderd worden. Doch wat men beware, beware men niet, althans niet blijvend in schuur, stal of zolder. Wat daarheen geraakt, is meestal verloren, en zelfs in musea geldt de spreuk: uit het oog, uit het hart. Al koopt men, met de beste bedoeling der wereld, een geheelen gevel om dien te redden, na korten tijd laat men de gelegenheden voorbijgaan om aan het monument eene behoorlijke bestemming te geven, bouwt, b. v. blinde eindgevels zonder na te gaan of de monumentale gevel dien men bewaart, daar niet eene zeer gewenschte versiering kon zijn, en weldra wordt het gedenkteeken onvolledig en wordt dan, wat over is, veelal niet zonder opzet, meer en meer in eenen vergeethoek overgebracht.

Men heeft elders niet geschroomd om een niet onbeduidend fragment van een middeleeuwsch gebouw te bewaren door het als porche te verbinden aan den zijgevel van een geheel modern openbaar gebouw. Men heeft zich niet laten weêrhouden door een gevoel van purisme dat zich ten onrechte tegen dergelijke handelwijs zou willen verzetten. Die middeleeuwsche porche trekt op zijne tegenwoordige plaats geheel

(1) Wegens de belangrijkheid hebben wij dit artikel overgenomen uit de *Maasgouw*, orgaan voor Limburgsche Geschiedenis, Taal- en Letterkunde, IIe jaargang Nº 30, 16 Februari 1889.

bizonder de aandacht en is het meest aantrekkelijke en opmerkelijke gedeelte van het nieuwe gebouw, niet alleen door zijne goedberedeneerde vormen, maar ook door de tegenstelling zijner afwijkende architectuur.

In de eerste plaats moeten wij, waar dit noodig is, redden en bewaren. Zoo wij dit ernstig willen, dan zijn middel en weg om het doel op de beste wijze te bereiken, wel te vinden.

Boekbeoordeelingen en aankondigingen.

Het aantal verschijnende jaarboekjes is wederom met een drietal vermeerderd, namelijk met die van Rotterdam, 's-Gravenhage en de Noord-Brabantsche volksalmanak.

Volgens het voorbericht van eerstgenoemd werk, dat onder redactie van den heer J. H. W. UNGER bij de firma Eeltjes het licht zag, is het doel, bij deze uitgave beoogd, jaarlijks eenige bijdragen van Rotterdam's geschiedenis te geven.

Belangrijke stukken zijn dan ook reeds in dezen jaargang opgenomen, eerstens vestigen wij de aandacht op de door den heer J. B. Kan gegeven aanteekeningen betreffende de Illustre school der stad Rotterdam, verder geeft de heer P. Haverkorn van Rijsewijk ons eene beschrijving der jeugd van Hendrik Tollens, terwijl een aantal ongemeene namen uit de Heerenboekjes dier stad den lezer door den heer A. Beets worden aangeboden; ook op letterkundig gebied bezit het boekje veel goeds.

Dat deze eerste proeve nog door velen worde gevolgd.

Het tweede jaarboekje dat hiermede voor het eerst verschijnt is:

Haagsch Jaarboekje voor 1889, onder redactie van A. J. SERVAAS VAN ROOYEN, 's-Gravenhage, W. Cremer 1888, prijs *f* 0.90.

Dit boekje bestaat uit twee gedeelten, een voorwerk en verschillende bijzonderheden omtrent 's-Gravenhage, aanvangende met een lofdicht, door Frans Adam de Hartogh A° 1776. Verder de geschiedenis en beschrijving van «De Haagsche waterverversching» door J. van der Vegt, met eene kaart, aantoonende hoe, zonder gevaar van verontreiniging van het water der badplaats, gedurende het badseizoen kan worden gespuid. Eene bijdrage tot de geschiedenis der kwakzalverij, door den, door zijne sprokkelingen, bij velen bekenden Dr. Krul. Eene «Historische bijdrage betreffende de Karosse van Staat», door L. Wichers. Een geschiedkundig overzicht der lotgevallen van «De voormalige Engelsche kerk te 's-Gravenhage», door Jhr. C. A. van Sypesteyn. De geschiedenis van den grond en inwendige inrichting van het huis van Constantijn Huygens te 's-Gravenhage, met een ontwerp voor een botanischen tuin, door J. C. van der Muelen. De geschiedenis van het huis «Leeuwendaal bij Rijswijk» en deszelfs opeenvolgende bezitters, door J. Frederiks.

De ontwerper en redacteur van het werkje zorgde voor eenige afwisseling tusschen bovengenoemde artikelen, door verschillende grootere en kleinere opstellen, zooals De wapensteen boven de Gevangenpoort, Willem Bilderdijks vertrek uit den Haag A° 1795, de aankondiging uit de Gazette de la Haye betreffende de geboorte van den Koning van Rome; Haagsche speelkaarten», met 't wapen van den Haage A° 1698; Het bericht van den moord op Prins Willem I in den Haag; Eene kleinigheid over eene groote zaak, 19 Juli 1584. Aardbeziënpotjes met het Haagsche wapen A° 1749; De grafplaatsen van de de Witten en Spinoza in de Nieuwe kerk, met een overzicht van de ligging der grafplaatsen aldaar; Iets over het dichtgenootschap «Kunstliefde spaart geen Vlijt»; Watersport op den Hofvijver te 's-Gravenhage, naar aanleiding eener oude schilderij; Troonsbestijging van Koning Willem II, benevens de copy van zijn doopacte; Haagsche trouwbelofte in 1674; De kramen op de Loterijzaal A° 1614; Het monument van 1813 in het Willemspark te 's-Gravenhage; Kanonnen op Zorgvliet geborgen in den patriottentijd A° 1795.

Buiten den almanak met plaatsruimte voor te maken aanteekeningen, bevat het boekje verschillende wetenswaardige en nuttige opgaven omtrent bestuur, regeering, postwezen, enz., terwijl het wordt opgeluisterd door een geheliograveerde titelplaat, den hofvijver voorstellende, benevens verschillende vignetten en kaartjes. Voor goeden druk en een net bandje heeft de uitgever alle zorg gedragen; het is te hopen dat a. s. jaar echter wat dikker papier zal gebruikt worden.

Noord-Brabant is ook een geschiedkundig jaarboekje rijker geworden en wel:

Noord-Brabantsche volksalmanak voor het jaar 1889. Jaarboekje voor Noord-Brabantsche geschiedenis, taal- en letterkunde, onder redactie van den heer AUG. SASSEN, die gedurende drie jaren het Tijdschrift voor Noord-Brabantsche geschiedenis redigeerde; wij wenschen hem, alsook den uitgever den heer J. de Reydt te Helmond, met deze uitgave geluk, dat vele jaargangen dezen mogen volgen.

Joh. Theod. de Raadt gaf aanteekeningen betreffende het leven van twee genealogen met name Philip van Leefdael en J. A. de Raadt; Th. G. Versfelt zond een biographie van een zijner familieleden; de redacteur schreef eene bijdrage tot de geschiedenis van het bisdom 's-Hertogenbosch. Als verdere medewerkers noemen wij nog de H.H. J. G. Frederiks, H. N. Ouwerling, J. van der Baan, enz.

Een doopregister der Hollanders in Brasilië.

(Vervolg en slot). J... ,, 52

1651. Marius. Ouders: Jan van den Hove en Maria Marcus; get.: Capⁿ Hubbeldingh, Andries Weeverdingh, Anna van Ancker.
Domingo. Ouders: Joosje en Juliana; get.: Philippe, Andrese.
Antonio. Ouders: Domingo en Grassy; get.: Paulino, de man, Grasiena, de vrouw.
— Nov. 26. Arent. Ouders: Jan de Meyer en Aeltien Meyers; get.: Claes Meyer, Barent Bencker, Geertie Andries.
— Nov. 29. Anna. Ouders: Cornelis Struys en Dorcas Bachiler; get.: Cosmo de Moucheron, Jacob Hamel, Abigaël Kempes.
— Dec. 3. Mattheus Ouders: Adam Martens en Geertruyt Mattheus; get.: Hans Marcus, Hendrik Vroom, Anettien Willems.
— Dec. 5. Nanningh. Ouders: Nanningh Nanninghsen en Janneken Janssen; get: Cornelis Adriaenssen, Jan Caspers, Barbara Hendrickse.
— Dec. 17. Anna Catharyna. Ouders: Abraham van Schricht (Stricht) en Catharyna Albers; get.: Martijn Hartsbergen, Clara van den Boogaert.
Maria. Ouders: Cornelis Janssen en Magdalena van Stricht; get.: J. Jacquessen van Ceulen, Hendrick Adams, Bastiaen N.
— Dec. 19. Isabella. Ouders: Jan Harde en Catharyna; get.: Diogo en Ennees.
— Dec. 24. Margarita. Ouders: George en Catreyna; get.: Diogo, Maria.
— Dec. 31. François. Ouders: Symon Misson, in wiens plaetse heeft gestaen Arnout d'Lomell en Johanna van der Vleutten; get.: Marten Meyndertsen van Hart, in sijn plaetse Adriaen Leenaerts, Geertruyt van Hoornburch, huysvrouw van dhr. Hubrecht van Beveren.
1652. Jan. 3. Antony. Ouders: Salvador; get.: Clemens Mertijn, Anna de Navaroo.
— Jan 7. Mechelyna Cornelia. Ouders: Cornelis Caron en Roedolfina Oliviers; get.: Pieter van Hapts, Cornelia Carpentier.
— Jan. 14. Merchs. Ouders: Merten Kerckhoven, Jan Ymans in plaets van de vader en Sara Willems; get.: Hendrick Schaers, Catharyna Meyers.
Anna. Oʳˢ: Pedro en Christina; g.: Clement, Annees.
— Jan. 21. Henricus. Ouders: Hendric Elbertsen van Hoorn en Aeltien Roelofs van Amstᵐ; get.: Laurens Cornelisse, Elsje Popeloos.
— Jan. 24. Susanna. Ouders: Mandou en Cecilia; get.: Alexander, Domingas.
— Jan. 31. Jan. Ouders: .... Waetterloo en Catrina Lous; get.: Jan Ardan, Catharina Gaelith.
— Feb. 4. Susanna. Ouders: Francisco Latað en Maria; get.: Jan Foicts, Catrina Cascostels.
— Feb. 10. Bastiaen. Ouders: Dominicos de Soute en Misil; get.: Dominicos Ferdinandus, Anna Pizis.
— Feb. 18. Antonyo. Ouders: Antony Miena en Anna; get.: Anthony Passon, Anneta Passao.
— Feb. 21. Susanna. Ouders: Bartholomeus en Maria; get.: Anthony, May Bento.
— Feb. 25. Janneken. Ouders: Cornelis Verema en Geertien Nols; get.: Hubrecht Cornelisse Wels, Geertien Mattes.
Swannicke. Ouders: Vincent en Swannicke; get.: Bartholomeus, Petronella.
— Febr. 28. Jean. Oʳˢ: Jacques van Dale en Susanna de Brae; get.: dhr. Gillis Croll, Anna de Brae.
Marya. Ouders: Christiaen Visschers en Trijntien Dircx; get.: Gerrit Visscher, Anna Pieters.
Adriaentien. Ouders: Jean Maziet en Marie Hendricxen; get.: Christoffel Glaser, Marten Caspers van Specht, Geertruyt Etteson.
Rebecca. Ouders: Mattheus en Isabelle; get.: Bartholomeus, Anthonica.
— Marty 3. Aaron. Ouders: Aaron Rocke en Judith Baziette; get.: Jacob Thierens, doctor Jaecques van Dalen, Anna de Brae.
Domingo. Ouders: Martin Francisco en Maria Isabella; get.: Pieter Perri, Gracia Hendricx.
— Marty 6. Joan. Ouders: Joan en Isabella; get.: Christoffel, Luzia.
Joan. Ouders: Francisco Gago en Luzia; get.: Alexander, Catharyna.
— Marty 10. Bastiana. Ouders: Paulo; get.: Bartholomeus, Andresa.
Joan. Oʳˢ: Domingo en Isabella; g.: Diogo, Datito.
— Marty 20. Floris. Oʳˢ: Floris Chatteljon en Anna la Perriere; g.: Adriaen Doncker, Elsjen Peepeloos.
Isabella. Ouders: Domingos Lopes en Apollonia Scheemenes; get.: Ante Mendez, Maria Perera.
Catharina Elisabeth. Ouders: Jaspar van Heusden en Geertruyt Hack; get.: J. Jacques van Ceulen, Catharyna van Ceulen, Elisabeth Godijn.
— Marty 31. Hubrecht. Ouders: Jacob Lambers en Mischella de Bre; get.: Huybrecht van Beveren, Jffr. Eyerschettel.
Hans Jacob. Ouders: Albert Janssen en Ricx Stalberts; get.: Jacob Scherff, Martha Helts.
— Apr. 1. Elisabeth. Oʳˢ: Abraham Masseur en Anna Robberts; get.: Jouffr. Sweerts, Abraham Schoor.
— Apr. 3. Ferdinandus. Ouders: Hans Jacob Denniger en Mensje Coerte; get.: Christiaen v. Bentem, Andries Heyn, Cornelia Carpenter, de huysvw. van den oversten-luytenᵗ Lobbrecht.
Christoffel. Ouders: Christoffel en Susanna; get.: Alexander, Anna, Margariet.

— Apr. 14. Thomas. Ouders: Thomas Bel en Maria Lowiessen; get.: Jacques de Brae; Susanna de Brae, de huysvrouw van Jacques van Dalen.
Ursula Catryna. Ouders: Batchert Engels en Anna Maria Hoets; get.: Hendrick Grewerts, Hendrick Matthijsen, Ursula Barbara van Schoonenburch, huysvw. van dhr. Majoor Willem ten Berge.

— Apr. 28. Grassie. Ouders: Manoel en Catharyna; get.: George, Anthonyca.

— May 5. Markyte. Ouders: Manoel.

— May 12. Johannes. Ouders: Anthony de Clerck en Aermtje Casperssen; get.: Pieter van Eyck, Aernout Hasselyngh, Elsjen Popeloos.
Ida Barbara. Ouders: Johan Blaubeeck en Janneken Janssen; get.: Willem ten Berge, Nicolaes van Swaenswijck, Geertruyd Andries.
Arnout. Ouders: Francois van Wielen en Annetien Engels; get.: Jacob Hamel, Geertruyt van Hazenberch.
Markyte. Ouders: Natoula van Angola; get.: Antonio, Maria.

— May 19. Fernandus Sigismundus. Ouders: Marten Hartsbergen en Sara Cumuys; get.: Hendrick Haecx, Jonckvw. Margriette Lysabeth van Calchum van Lohuysen, genaempt Schoppe.
Sebil. Ouders: Thiel Craen en Hendrickje Craens; get.: Michiel Arckebout, Janneken Verdonck.
Anna. O[rs]: Jan Cornelissen Bron en Elisabeth van Berge; get.: Johannes de Man, Anna van Kuyck.

— May 20. Catryna. Ouders: Pieter Maes en Marry Pieters; get.: Gerrit Cornelissen Snelleman, Treyntjen Schoon.

— May 22. Johanna. Ouders: Hendrick Duycker en Willemyna van Gasel; get.: Willem van Gasel, Gerrit van Gasel, Janneken Lhomel.
Willem. Ouders: Jan Jacobsen Bruyn en Anneken Dircx; get.: Jacobus de Sweerts, in plaetse van Abraham van Swoll, Thomas Bel, Christina Sehtert.

— Juny 2. Geedion. Ouders: Johannes Moors en Catharyna Leggal; Ouders: Jan Dircxen, in wiens plaets staet Jacob Hamel, Maria Trouwers, in plaets van Ursula Barbara van Schoonenburch, huysvrouw van de majoor Willem ten Berge.

— Juny 5. Daniel. Ouders: Abraham Daniels Noortsy en Hermken Christoffels; get.: Jan Gerrits de Heer, Dorcas Batcheler, huysvrouw van Cornelis Struys.

— Juny 9. Francisco. Ouders: Francisco Coerea en Maria; get.: Consalvo Mertijn, Maria Moereno.

— Juny 16. Domingo. Ouders: Pieter en Louisa.
Francijntien. Ouders: Antony, negro, en Maria; get.: Martijn, Marriette.

— Juny 26. Maeycken. Ouders: Wouter Lesselaer van Thienen en Maria Wamers van Ommen; get.: Niclaes Claesen, overste Luytenant, Jan Brouwer van Schutturpe, Geertruyt van Groenesteyn.

— Julyo 7. Hubrecht. Ouders: Auke Huybrecht en Lisabeth van Bosch; get.: Johannes Sichfrid, Barbara Wijntgijs.

— Julyo 10. Is gedoopt den neger Juan, naest voorgh. belijdenisse; get.: Simon Francisco, J. Matthijs.

— Julio 14. Cornelia. Ouders: Albert du Pon, capiteyn, en Nicol Grebu; get.: Willem ten Berge, majoor, Mevrouw Cornelia Carpenter, huysvrouwe van den overste luyten[t] Lobbrecht.

— Julyo 21. Hendrick. Ouders: Hendrick Peters en Grietien van Beecks; get.: Hendrick Bruynsvelt, Elisabeth Goverts.

— Julyo 24. Christina. Ouders: Manoel en Maria; get.: Mattheus, Isabella.

— Julyo 28. Johannes. Ouders: Simon Dionies en Jacobiena Thomas; get.: Roelandt Maes, Merritien Hendricx.
Anniche. Ouders: Gonsalvo en Maria Perere; get.: Clement du Silve, Gonsalvo Leenooro.
Maria. Ouders: Antony Diogo en Cicily; get.; Pedro Fernando, Isabella.

— Julyo 31. Pieter. Ouders: Barent Janssen Camp en Magdalena Camp; get.: Pieter Govertsen, Anna Roelofs.

— Aug. 4. Nicolaus. Ouders: Nicolaus Sterley en Maria Hendricxen; get.: Wilhelm Lobbrecht, Hubrecht van Beveren, Catharina Ketwichs.

— Aug. 14. Bartholomeus. Ouders: Simon Francisco en Andresa Francisco; get.: Manoel da Costa, Catharina Perrera.
Catharina. Ouders: Christoffel, congo, en Maria, congo; get.: Francisco, Anna.

— Aug. 18. Reynier. Ouders: Reynier van Heyst en Geertruyt van Heyst; get.: Nicolaes Baema, Abraham van Swol, Zarah Bens, absent. Present sijn geweest: Willem ten Berge, Jan de Man, Regina du Roer.

— Aug. 21. Maes. Ouders: Hans Maes en Trintien Hendricx; get.: Sr. Jacob le Maire, Cornelia Carpenter.

— Aug. 25. Anna. Ouders: Valeria Angola en Gracia Gonsalvo; get.: Joan de Morino, Marta Angola, Maria Armera.

— Aug. 28. Ursula Margrita. Ouders: Hugo de Meyer en Anna Rijcx; get.: Roeloff Janssen, Ursula Barbara ten Berge, Margarita Monchi.

— Sept. 4. Serra Fiera. Ouders: Venturo en Swannicke; get.: Parquera Fernandus, Domingo Merinba.

— Sept. 11. Nicolaes Wolff. Ouders: Hendrick Culper en Geertruyt Hutschers; get.: Wolf Hont, Willem

Sey, Geertruyt Moockers, (huisvr.) van Pieter Lenouge.

— Sept. 15. Cornelis. Ouders: Cornelis de With en Jacomyna Grentiers; get.: Matthyas Post, Geertruyt van Hoornenburch.

— Sept. 18. Elisabeth. Ouders: Evert Cornelisz. Snellemans en Hendrickje van Sitterich; get.: Matthijs Becx in plaets van dhr. Jaecques Jaecq. van Ceulen, Elisabeth van Dortmont.

Reyckaert. Ouders: Wijnant Roelofsen en Maria Wolfs; get.: Hubrecht van Beveren, Andries Heym.

— Sept. 22. Maria. Ouders: Gerrit Spreuwers en Christyna van Asperen; get.: Pieter Willems, Janneken Struys.

— Oct. 2. Hermannus. Ouders: Hendrick van Ravensteyn en Hester van Ravesteyn; get.: Hendrick Bruynsvelt, Geertruyt Hagenents.

(N. N.). Ouders: Antony, Miena, en Innossensy; get.: Simon, Markiette.

— Oct. 9. Jacobus. Ouders: Geems (James) Hots en Eva Hots; get.: Robbert Bruyn, Christina Barents.

— Oct. 10. Belitje. Ouders: Adam Wijnants en en Philippyntie Janssen; get.: Reynier Monchy, Blaes Theunissen, Maria Carpentiers.

— Oct. 13. Lucya. Ouders: Domingo, Molaet, en Anthonyque; get.: Michiel, Simon, Cnesse.

— Oct. 20. Johannes. Ouders: Jan Lintsen en Jacomientien van Almey; get.: Benjamin van Segen, Christyna Robberts.

Johannes. Ouders: Cornelis Hellynck en Elisabeth Hellinck; get.: Dhr. Gijsbert de With, Joffr. Anna Boonaer, huysvrouw van Jaecques de Brae.

Jan du Buer; get.: Francisco, Leonora.

— Oct. 27. Catharina. Ouders: Jan Ketmans en Janetien Janssen; get.: Petrus van Dijck, Jacob Janssen, Annetien Janssen, Neeltien Janssen.

— Oct. 30. Jannicken. Ouders: Joan, Angola, en Maria; get.: Marten, Martha.

— Nov. 3. Johannes. Ouders: Petrus Ongena en Anna van Kuyck; get.: Dhr. Jacob Alrichs, Sr. Quirijn Sprenger, Jouffr. Elisabeth van Hoornebeecke, in wiens plaetse gestaen heeft Joffr. Sara a Stetten.

Dirickje. Ouders: Dirck Pauwelssen en Hendrickje Everts; get.: Hendrick Ravesteyn, Geertruyt Agenents.

— Nov. 6. Johannes. Ouders: Jan Pieters Timmerman en Grietie Janssen; get.: Laurens Cornelissen de Jonge, Geertruyd van Eys.

— Nov. 10. Johannes. Ouders: Broer Janssen en Antjen Rijckhans; get.: Dirck Joossen, Geertruyd Mattheus.

— Nov. 19. Jacob. Ouders: Jacob van Houten en Margriet van Houten; get.: Cornelis de Witt, Barbara Carpijn.

Martinus. Ouders: Laurenty Dias en Maria Dias; get.: Anthony Ferdinand, Maria Lugo.

— Nov. 24. Cathalyna. Ouders: Daniel Pieterssen en Maria Hendricx; get.: Dhr. majoor Willem ten Berge, Hendrick Gerritsen, Philippina Swaenswijck, huysvrouw van Nicolaes Swaenswijck.

— Dec. 1. Samuel. Ouders: Johannes Canijn en Elisabeth Batscheler; get.: Dhr. Huybrecht Brest, ... Bacheler, Dorcas Stys (Struys).

— Dec. 4. Catharyna. Ouders: Gonsalve en Fictoria; get.: Simoen, Dominga.

— Dec. 8. Teunis. Ouders: Cors Janssen; get.: Herman Takussen, Maertjen Gijsberts.

— Dec. 11. Maria Elisabeth. Ouders: Jacob le Maire en Catarina van Venne; get.: Samuel van Gansepoel, Elisabeth Grevenraet.

Cornelis. Ouders: Jan Cornelissen en Elisabeth Servaes; get.: Caspar Velthuysen, Jouffr. van Heussen.

— Dec. 22. Anna Mary. Ouders: Hans Coenraet en Barentje Jans; get.: Jacob Scherff, Maria Hendricx.

1654. Jan. 5. Isabella. Ouders: Hendericq en Isabella. Twee slaven van dhr. Hendrick Haeckx.

— Jan. 8. Nicolaes. Ouders: Leendert Claessen en Hilletjen Leenderts; get.: Jurriaen Elberts, Jan Dijckman, Claes Oenen, Magdalena de Bruyn, Anneken Carstens.

— Jan. 26. Catrina. Ouders: Hans Bruyner en Elsjen Hersman; get.: Christoffel Trampelaer, Margrieta Vinck.

Marretie. Ouders: Adriaen Semelaer en Anneken Feyckens; get.: Roeloff Janssen, Dirck Reynderssen, Catalyne de Moor.

Michiel. Ouders: Pieter Govertsen en Elisabeth Vermeulen; get.: Quirijn Sprenger, Annetien Roelofs.

Pieter. Ouders: Jaspar Jasperssen; get.: Pieter Packes, Laurens Paens, Maria Pieck.

— Feb. 2. Joost. Ouders: Johannes van Stetten en Anna Heyns; get.: François de Sweerts, Rachael van Stetten.

Catharyna. Ouders: Jacob Thijssen en Magdalena Jacobs; get,: Dirck Janssen, Geertruyt Kelderman.

— Feb. 5. Daniel. Ouders: Jacob Tieboul en Anna Tiebouls; get.: Hubrecht van Beveren, Catharyna Schoors.

— Feb. 10. Michiel. Ouders: Carel van Steene en Maria Boomers; get.: Jan Jacobs Bruyn, Andries Olofsen, Geertruyt van Huysluyden staet voor Sara Benoyt.

— Feb. 12. Trijntien. Ouders: Hans Christiaen en Christyna Borgers; get.: Lambert Hendricxen, Trijntken Barents.

— Feb. 16. Bastiaen. O^rs: Johan, Congo, en Juliana, Angola; get.: Clemens da Silva, Annika Criole.

— Feb. 23. Susanna. Ouders: Jacob d' Sweerts en Constantia van Gansepoel; get.: Samuel van Gansepoel, Johanna de Sweerts.

— Marty 5. Willem. Ouders: Jan Rokus en Jannetje Boona; get.: Hubrecht van Beveren, Jan Pieters, Catharyna Ketwich.

Anna. Ouders: Samuel van Gansepoel en Poulyna van de Venne; get.: Jacob de Sweerts, Catharyna van de Venne, huysvrouw van fiscael Jac. Laemeer (le Maire).

Jaspar. Ouders: Jan Pieterssen en Grietie Jans; get.: Nanningh Nanningsen, Balchje Joossen, Diderick Joossen.

Benjamin. Ouders: Jan Janssen van Brittange en Maria Gronge; get.: Benjamin van Siegen, Grietien Willems.

— Marty 12. Christoffel. Ouders: Christoffel Trampelaer en Johanna Ribera; get.: Poulus ter Burch, Maria Pieters.

— Marty 16. Margarita. Ouders: Bartel Heyndrickx en Jaquemyna Andries; get.: Matthijs Coren, Jan Cornelissen, Jacquemyna Lens, Geertruyt Adams.

Johannes. Ouders: Domingo en Gratia; get.: Simon, Francisco, Philippe.

— Marty 27. Johannes. Ouders: Adriaen Janssen en Maria Pieters; get.: Hendrick van Ravesteyn, Geertruyt Agenents.

— Apr. 6. Aeltie. Ouders; Barent Boedeker en Tytje Barents; get.: Quirijn Sprenger, Catharyna van Ceulen.

Maria. Ouders: Jan Theunissen en Anneken Willems; get.: Dirck Janssen van Eybergen, Neeltien Jans.

— Apr. 9. Catharina. O^rs: Jurriaen Loom en Servina.

— Apr. 16. Christiaen. Ouders: Achter Hal en Feinte Achterhal; get.: Jan Elbertsen, Janneken Abrahams.

— Apr. 20. (N. N.). Ouders: Christiaen Janssen; get.: Pieter van Eyck, Dirck Reynderts, Lucia.

— Apr. 27. Francisco. Ouders: Bastiaõ en Catharyna; get.: Consalvo, Anna.

Juannicke. O^rs: Juan en Anna; g.: Antonike, Cartite.

— Mayo 11. Catrina. Ouders: Jacob Cornelissen Holst en Anna Flocke; get.: François Mortanier, Elsje Pepelo.

Henrickus. Ouders: Johan d'Andrado en Maria de Cabo verde; get.: Jaecques Orange, Christoffel Rolla, Anna Foncx.

— Mayo 18. Johannes. Ouders: Johan Mooris en Catrina Leggeth; get.: Lourens Verpoorten, Geertruyt de Moucheron.

Lucretia. Ouders: Paulo Coresmo en Catrina; get.: Simoen, Francisco, Domingo de Brest.

— Mayo 22. Fransoeys. Ouders: Simon Machor en Johanna van Vlieten; get.: Marten Meynderts vañ Hart, Geertruyt van Hoornberch.

— Mayo. 25. Francisco. Ouders: Crast en Hesther; get.: Filippe, Siebilla.

— Juny 2. Jacobus. Ouders: David van Kessel en Clara van den Boogaert; get.: Dhr. Gijsbert de Witt, Huybrecht van Beveren, Janneken Struys.

Pieter. Ouders: Noe de Belarbre; get.: Pieter de Mey, Anna Bertrams.

— Juny 4. Daniel. Ouders: Pieter Le Rouge en Geertruyt Moockers; get.: Cornelis Caron, Bonnefatius Cau, Joffr. Ursula Barbara, huysvw. vañ hr. majoor ten Berge.

— Juny 8. Anneken. Ouders: Frans Franssen en Mary Bicker; get.: Marinus Caenis, Anneken....

— Juny 11. Dorcas. Ouders: Cornelis Struys en Dorcas Batcheler; get.: Willem ten Berge, Elisabeth Canin, in wiens plaetse Hester Janssen, Edmondus de Fosse voor Johannes Heynsius.

— Juny 15. Mary. Ouders: Pieter Denys en Leonora Cabo verde.

— Juny 29. Joris. O^rs: Jan Nannyngsen en Trijn Davidts; get.: Dirck Jorissen, Pieter Styck, Grietje Jans.

— July 20. Janneken. Ouders: Antony en Isabel; get.: Simon Francisco, Margriette Cardosa.

— July 23. Domingo. Ouders: Antony Passoa en Anica la Pute; get.: Joseph da Costa, Maria Mecka.

— Aug. 3. Agnes. Ouders: Edmond de Fosse en Maria Hemericorni; get.: Hubrecht van Beveren, Catarina vañ Venne.

Marten. Ouders: Paul Martens en Hieltien Pouwels; get.: Hendrick Beckering, Georgh Leorius, Hermie Caspars.

— Aug. 6. Damion. Ouders: Casparo Correo en Isabella Rodrigo; get.: Joan Congo, Domingu.

— Aug. 10. Johanna. Ouders: Laurens Verpoorten en Maria Boonaerts; get.: Hubrecht van Beveren, Catharyna Hamers, welcke plaetse gerepresenteert heeft Catharyna Eyerschettel.

— Aug. 27. Francisco. Ouders: Antony en Marquetta; get.: Fransisco, Lusya.

Anna. Ouders: Manoel da Costa en Anna; get.: Mattheus Speron, Anna, vrouw van Casp^r Andrado.

— Aug. 31. Maria. Ouders: Joan en Grasya; get.: Anthony de Morijn, Lowysa.

— Sept. 17. Pieternella. Ouders: Jan Janssen van Bemmel en Maritje Jans; get.: Johannes Consent, Pietertje Bruynings.

— Oct. 1. Cornelia. Ouders: Jan Barentsen Egmont en Christyna Robberts; get.: Lourens Verpoorten, Leentien Harmans, huysvw. van Jan Andriessen.

— Oct. 8. Anneken. Ouders: Alexander Gipson en Maritie Gipson; get.: Colijn Righo, Christoffel Trampler, Jaquemijntje Lente.
Tabita. Ouders: Christoffel Terri en Magdalena Terri; get.: Michiel Harlebout, Elisabeth Conijn.
Antonyke. Ouders: Jan en Margrieta; get: Clement, Agnes.

— Oct. 12. Johannes. Ouders: Nicolaes Mertin en Willemtje Pieters; get.: Christoffel Glaser, Piere Bidieu, Swaentien Giesberts.

— Oct. 15. Elisabeth Lowiesa; Ouders: Dhr. L.-Generael Sigismundus van Schoppen en vrouwe Margarita Elisabeth van Calchum van Lohuysen; get.: Dhr. Presid[t] Wouter van Schoonenburch, vrouwe Lowiesa van Solms.

— Oct. 25. Elisabeth. Ouders: Gillis Dircks en Esperanca; get.: Goosen Stevens, Graes Willis.
Francisco. Ouders: Anthony en Maria; get.: Joan.
Anna. Ouders: Antony Diogo Ferdinandus en Cecilia; get.: Pedro Conha, Anna.

— Oct. 29. Anna. Ouders: Govert Hermans en Maria Creftsich; get.: Roeland van der Roer, Annetien Thomassen.

— Is gedoopt Evert Janssen, van Morre in Vrieslandt, out 23 jaren, soldaet onder dhr. majoor ten Berge.

— Nov. 12. Eva. Ouders: Jems Ots en Eva Crissert; get.: Pieter Joossen, Jannicken Willems.

— Nov. 16. Jaques. Ouders: Jaecques van Dalen en Susanna de Bra; get.: Dhr. Hubrecht Brest, Jffr. Ayerschettel.

— Nov. 26. Manuel. Ouders: Laurens de Dias en Joanna; get.: Joan d'Andrado, Anna Perere.
Dominga. Ouders: Anthoni, Congo, en Maria, Congo; get.: Anthoni, Maliba, Juliana.

— Nov. 30. Christoffel. Ouders: Anthony en Maria, Negros; get.: Anthony, Andresa.

— Dec. 17. Simon. Ouders: Hendrick Duycker en Willemina van Gesel; get.: Dhr. Matthijs Grausius, Sr. Arnout Lhommel, Catharina Ketwich.

— Dec. 21. Mattheus. O[rs]: Adam Martens en Geertruyt; g.: Hendrick Vroom, Jan Gurnall, Leunken Pieters.

1654. Jan. 3. Elisabetha. Ouders: Petrus Ongena en Anna van Cuyck; get.: Hubrecht van Beveren, Janneken Struys.

— Jan. 14. Anthony. Ouders: Siemon Dinnies en Jaquemyna van de Putte; get.: Blaes Tiennissen, Anthony de Swert, Mary Hooset.
Jan. Ouders: Jan, sold[t] onder de comp[ie] van dhr. Lobbrecht, en Dominga, negerin.

— Jan. 25. Cecilia. Ouders: Charel Boyte en Francoyse Pyck; get.: Pieter de Mey, Maria Pyck.
Anthonio. Ouders: Manoel Congo en Maria Mattanne; get.: Anthony Angola, Maria, Criole.

— Jan. 29. Catharina. Ouders: Jan Gerritsen Brouwer en Annetien Laurens; get.: Jan Rokussen, Josyna van der Schelde, huysv. van Jan Janssen van Swol.

Kinderen die gedoopt sijn, waervan de briefkens, die dieswegen in de kercke aengegeven, sonder datum van jaer oft dagh bevonden, welcke vermits die in ordre van den tijt niet conden ingeschreven worden, hier per memorie genoteert en wort gegist dat deselve in de jaren 1647, 48 off 49 gepasseert sijn.

Anna Margriet. Ouders: Henrick Culper en Geertruyt Culpers; get.: Paulus Michieles, Geertien Coenraets.
Henrick. Ouders: Jan Hudden en Maria Heeren; get.: Sytien Louys.
Willem. Ouders: Jems Merride en Francine Merride; get.: Frederick Pistor, Henrick Somer, Anna Moss.
Thomas. Ouders: Pieter Stitens en Susanne Ferdinandus; get.: Jan van Vierharten, Anna Janss.
Johannes. Ouders: Willem Janss. van Aken; get.: Carel Henricksen, Leenaert Roecker.
(N. N.). Ouders: Catharina Janss, wed[e] van Corn. Janss; get.: Lourens Lourents, Barbar Minckes.
Cornelis. Ouders: Adriaen Crijnen; get.: Dhr. Cornelis van d[n] Brande, Geertruyt de Moucheron,
Catharina. Ouders: Robbert Hunter en Jacomina van Almeyde; get.: Jan Benoway, Agniette Lourens.
Jannetie. Ouders: Jan Gijsberts en Dirckie Pouluss; get.: Alexander de Boo, Jan de Vries, Fennetie Janss.
Affarsina. Ouders: Caspar Snijder en Anna Gerrets; get.: Eduard Stevens, Pieter Janssen van Swol, Catharina van Stricht.

Oude oft bejaerde luyden, die, nadat sij belijdenisse haers gelooffs hebben gedaen, gedoopt sijn.

Namen van de gedoopte personen en getuygen:

1633. Mey 29. Melchior Leeners; get.: Dne. Christianus Wachloo, Willem Doncker.

— Aug. 21. Jan Sybrants van Amsterdam, out 23 jaren; get.: Jan Cornelis, Jacob Pieterss.

1634. Apr. 9. Abraham de Campos; get.: Dhr. Matthijs van Ceulen, dhr. Wilhelm Schott.

— July 23. Meynert Feytkens, out 23 jaren.
Herman Jeelissen, Mennist, out 26 jaren.

— Oct. 11. Henrick Russum, van Aken, out 29 jaren; get.: Jacob Verwer, Dirck Hendricksen.

1638. Feb. Dirck Janssen, jongman van Hoorn.

— Sept. Jacob Pietersen, varentman.

Medegedeeld door C. J. Wasch.

De oude kerkregisters in ons land.
(Vervolg).

HARLINGEN.

Vervolg van de oude kerkregisters, welke in deze gemeente berusten.

Overlijdensregisters van 1806—1811, met jaarlijksche alphabetische tafels.

Idem van 4 Maart 1811—31 December 1811, met alphabetische tafel.

Idem der Roomsch Katholieken van 1691—1762 en van 8 Januari 1762—31 December 1762.

Idem van 1763—1778 en 1786—1792.

Idem van 1798—1812.

Register der graven op het groot kerkhof en Nieuwekerk opgemaakt in 1790.

Register der graven op het klein kerkhof opgemaakt in 1790.

Register der graven op het klein kerkhof en Westerkerk opgemaakt in 1811.

Grafregister van de nieuwe begraafplaats.

Register der familienamen opgemaakt in 1811.

Register van de familienamen der Joden opgemaakt in 1811.

HARMELEN.

Van de Gereformeerde-kerk te Harmelen:

Doopboek loopende van 1 Januari 1706—26 December 1811, en

Huwelijks- en ondertrouwregister loopende van 18 April 1706—1810, alle drie in één boek.

Van de Roomsch Katholieke-kerk te Harmelen:

Doopboek loopende van 24 December 1795—21 Februari 1812, en

Huwelijksregister van 17 December 1795 tot 29 Augustus 1811, beide in één boek.

Verder zijn aanwezig van Harmelen:

Begrafenisboek loopende van 8 Juni 1739 tot 21 Januari 1812, met alphabetisch register.

Register van huwelijksaangiften over 1810—1811 en losse bewijzen van huwelijksaangifte en huwelijksvoltrekking over 1741 en 1771—1812.

Lijst van personen uit het gerecht van **Cattenbroek** voor het gerecht van Harmelen getrouwd (1645—1679) en der dooden van **Cattenbroek,** te Harmelen begraven (1677—1680).

Register van allerhande acten (waarin ook huwelijksaanteekeningen voorkomen) van Harmelen en **Harmelerwaard** (1757—1771).

Register van aangegeven lijken van Harmelen en den **Indijk** (1806—1811).

Losse huwelijkspapieren van **Gerverscop** en den **Breudijk** van 1690—1809.

Indijk. Register van huwelijksaangiften en losse huwelijkspapieren (1806—1810) met register der begravenen (1805—1807).

Register houdende aanteekening van huwelijken (1740—1804) en van aangegeven lijken (1740—1805).

HASKERLAND.

Doopboek der Hervormde gemeente te **Joure** van 1643—1772, 1675—1812, in 4 banden.

Trouwboek der Hervormde gemeente te **Joure** van 1637—1811, in 4 banden.

Trouwregister der Doopsgezinde gemeente te **Joure** van 1796—1811, in 1 band.

Authentieke copie van een doop- en trouwregister der Doopsgezinde gemeente te **Joure** van 1772—1811 en 1797—1805.

Doopboek der Roomsch Katholieke gemeente te **Joure** van 1719—1812 en register van huwelijken van 1746—1812, in 1 band.

Doopboek der Hervormde gemeente van **Haskerhorne** en **Oudehaske** van 1772—1812, in 1 band.

Trouwboek van die gemeente van 1772—1811, in 1 band.

Trouwboek van de Hervormde gemeente te **Haskerhorne** van 1731—1772, tevens inhoudende doopregister van **Haskerhorne, Oudehaske** en **Nyehaske** van 1731—1750, in 1 band.

Doop boek van de Hervormde gemeente te **Nyehaske** van 1746—1772 en trouwboek van dezelfde gemeente van 1750—1772, in 1 band.

Trouwboek van de Hervormde gemeente van **Nyehaske** en **Haskerdijken** van 1772—1811, in 1 band.

HASSELT (Overijssel).

In het gemeente-archief alhier zijn aanwezig:

Doopboeken van 1591—1811, in 2 banden.

Trouwboeken van 1673—1811, in 5 banden.

Trouwboek met huwelijksprotocollen van 1806—1807 en van 1809—1810.

Begrafenisboeken van 1739—1811, in 6 banden.

Volgens opgaaf van den heer predikant der Hervormde gemeente alhier, zijn in de kerk dier gemeente alsnog aanwezig:

Een doopregister van 1691—1700.

Een idem van 1700—1782.

Een kerkeboek bevattende de eigenaren van graven in het kerkgebouw, opgemaakt in 1805.

Onder berusting van genoemden predikant bevinden zich nog doopboeken beginnende met 1783 en het oudste aanteekeningsboek van huwelijksinzegeningen begint met 1795 (October).

HATTEM.

De doopboeken der Hervormde gemeente (vroeger kerkelijke gemeente Hattem, thans kerkelijke gemeente Hattem, en een gedeelte kerkelijke gemeente **Wezep**)

loopende van de jaren 1634 tot en met 1811, in drie banden.

De trouwboeken loopende van de jaren 1692 tot en met 1811, in vier banden.

De lijsten der dooden en begravenen loopende van de jaren 1766 tot en met 1811, in één band.

Het register van aangenomen geslachtsnamen in het jaar 1812, in één band.

Het register van aangenomen geslachtsnamen door de Israëlitische ingezetenen in het jaar 1811, in één band.

HAVELTE.

Een oud, bijna vergaan doopregister, in losse bladen, loopende van 1695—1755. Dit register is niet compleet.

Een doopregister van de kerk te Havelte, loopende van 1756—1811, in 1 band.

Een doopboek van de Gereformeerde-kerk te **Wapserveen,** loopende van December 1679—1811, in 1 band. Het schijnt dat in dit boek niet alle gedoopte kinderen zijn aangeteekend.

Een oud, bijna vergaan huwelijksregister, in losse bladen, loopende van 1697 tot 1755. Dit register is niet compleet.

Een trouwboek van Havelte, loopende van 1756 tot 1812, in 1 band.

Een trouwboek van **Wapserveen,** loopende van 1680 tot 1811, in 1 band. Het schijnt, dat in dit boek niet alle huwelijken zijn aangeteekend.

Een oud, bijna vergaan overlijdensregister in losse bladen, loopende van 1717—1733.

Een register van overledenen in het Carspel **Wapserveen,** loopende van 1806—1811, in 1 band.

HAZERSWOUDE.

De doopregisters der Gereformeerden aldaar loopen van 13 Januari 1675—26 December 1750 en van 3 Januari 1751—4 Augustus 1811.

De doopregisters der Roomsch Katholieken aan den **Hoogen Rijndijk** loopen van 30 Augustus 1705 tot 14 October 1738 en van 19 Juli 1738—6 Januari 1812. Aan de achterzijde eentrouwregister van 12 Februari 1748—1 Juni 1811.

De doopregisters van Remonstranten loopen van 29 Januari 1710—31 Mei 1811.

De doopregisters der Roomsch Katholieke gemeente (aan het dorp) van 13 September 1797—24 November 1811.

Trouwboek van Gereformeerden van 19 October 1626—27 September 1643 (voorin 9 bladen, zonder datum) en van 11 Mei 1676—27 Mei 1737.

Register van de graven in de kerk van Hazerswoude van 1 Juli 1587, met aanteekening van begraven tot 1667.

Register van overledenen te Hazerswoude van 11 April 1652—31 December 1693.

Register van begraven van 10 Januari 1806—22 December 1811, met alphabetisch register.

Twee registers van impost op het trouwen en begraven van 1701—1805 en 1709—1805.

Een trouwboek voor schout en schepenen van 1746 tot 1810.

Huwelijksproclamatiën van 1720—1811.

Register van overlijden van 1805—1811.

HEDIKHUIZEN.

Een register van geboorten, huwelijken en overlijden van 1644—1810.

Een idem idem van 1755—1812.

Een register van geboorten en overlijden van 1694 tot 1810.

Een doopregister beginnende met 1732 en eindigende met 1810. In denzelfden band zijn opgenomen de doodacten van 1760 tot 1806.

Een register van huwelijken en overlijden van 1695 tot 1755.

Een register van trouwen en begraven van 1755 tot 1810.

Een register van begraven van 1755—1810.

Een register bevattende 1° de namen der leden van de gemeente Hedikhuizen van 1654—1670; 2° de namen der gedoopten te Hedikhuizen van 1645 tot 1670; 3° de namen der gehuwden van 1647 tot 1679; 4° de namen der gedoopten door den predikant van der Sleer van 1715 tot 1727; 5° de namen der gehuwden voor denzelfden predikant van 1716 tot 1727 en 6° de namen der gedoopten van 1730 tot 1810.

Een register van begraven van 1806 tot 1810.

HEEL EN PANHEEL.

De geboorte-, trouw- en doodregisters in deze gemeente loopen van 1661—1797, allen van de Roomsch Katholieke gemeente.

HEEMSKERK.

De doopregisters der Gereformeerden alhier loopen van de jaren 1750—1811, in 1 band.

De doopregisters der Roomsch Katholieken aldaar loopen van de jaren 1750—1789.

Idem idem van de jaren 1789—1829, beiden in 1 band.

Aangaande alhier voltrokken huwelijken vindt men in het archief geen kerkregisters.

Staatstrouwboeken van de jaren 1703—1811, in 3 banden.

HEENVLIET.

Alhier berusten:

Twee doopregisters der Hervormde gemeente van 1646—1812 in perkament.

Een alphabetisch register daarop van 1646—1887.

Een overlijdensregister van 1737—1805 ingebonden.

Een alphabetisch register daarop van 1731—1887, uitgezonderd van 1806—1811.

Twee trouwregisters van 1620—1805 en 1808.

Een alphabetisch register daarop van 1620—1887, uitgezonderd de jaren 1806, 1807, 1809—1811.

HEER.

De alhier aanwezige oude kerkregisters, uitsluitend van Roomsch Katholieken, loopen:

Doopregisters van af 17 Juli 1654—19 November 1695 in één band en van af 13 Januari 1696—10 Februari 1798 in drie banden.

Huwelijksregisters van af 21 Juli 1654—5 Februari 1696 in één band en van af 30 Januari 1701—11 Juni 1769 in één band.

Doodregister van af 26 October 1683—8 Dec. 1797.

'S HEER ABTSKERKE.

In deze gemeente zijn aanwezig de navolgende oude kerkregisters:

Een trouw- en doopboek van 's Heer Abtskerke en **Sinoutskerke** beginnende met het jaar 1666 en een doop- en trouwboek der parochie van **Baarsdorp**, beginnende met het jaar 1770, beiden loopende tot het jaar 1810.

Begraafregisters zijn niet aanwezig.

'S HEER ARENDSKERKE.

In eene kast van de consistorie der Hervormde-kerk is aanwezig:

Een trouwboek van 22 Maart 1614—15 Nov. 1810.

Een doopboek van 24 October 1666—10 Januari 1722. Blijkbaar dus in 1811 niet overgegaan aan het burgerlijk bestuur.

HEERDE.

Kerkelijke gemeenten: **Heerde, Veessen, Vorchten en Wapenvelde.**

Kerkelijke gemeente **Heerde**. Doopboek van 22 Augustus 1658 tot en met 26 December 1771.

Idem van 3 Januari 1772—12 November 1799.

Idem van 11 April 1772—11 October 1807.

Idem van 12 November 1799—24 Juni 1811.

Idem van 22 April 1811—31 December 1811.

Trouwboek van 16 Februari 1696—22 December 1771.

Idem van 24 Januari 1772—29 September 1799.

Idem van 24 Januari 1772—1 Januari 1811 en van 23 Januari 1817—8 Mei 1831, in 1 band.

Idem van 1 Februari 1800—20 April 1811.

Idem van 3 Mei 1811—14 December 1811.

Dood- en begrafenisboeken van 6 December 1745—26 December 1797.

Idem van 22 December 1777—25 Augustus 1823.

Idem van 30 April 1811—31 December 1811.

Veessen. Doopboek van 5 Mei 1650—24 Februari 1737.

Idem van 27 Januari 1737—29 December 1771.

Idem van 1 Januari 1772- 16 Juni 1811.

Trouwboek van 16 Augustus 1696—28 December 1736.

Idem van 11 November 1796—2 Mei 1801.

Doodboek van 1 Juny 1742—2 April 1795.

Idem van 6 Januari 1795—31 Augustus 1815.

Vorchten. Doopboek van 3 Februari 1661—31 Dec. 1747.

Idem van 4 Februari 1748—22 December 1771.

Idem van 1 Januari 1772—26 Mei 1811.

Trouwboek van 6 September 1660—6 Januari 1711.

Idem van 21 April 1661—17 December 1747.

Idem van 14 April 1748—23 Juni 1771.

Idem van 16 Februari 1772—21 Maart 1858.

Idem van 7 Januari 1797—21 November 1802.

Dood- en begrafenisboeken van 6 September 1660—6 Januari 1711.

Idem van 1 Januari 1803—28 November 1806.

De kerkelijke gemeente **Wapenvelde** is eerst gesticht in het jaar 1843, en behoorde vroeger onder die te Heerde.

'S HEERENHOEK.

Doopboek der Hervormde gemeente van 's Heerenhoek van 23 December 1657—15 Juni 1732, in 1 band.

Idem idem van 27 Juli 1732—29 December 1810, in 1 band.

Naamrol der ondertrouwden in de Protestantsche-kerk te 's Heerenhoek van 8 April 1657—8 December 1810, in 1 band.

Doopboek der Roomsch Katholieke-kerk van het **Land** (van **Zuid-Beveland**). Let wel op het geheele eiland, behalve de stad **Goes** van 1736—1768, in 1 band.

Idem idem van 1768—1783, in 1 band.

Idem idem van 1783—1806, in 1 band, waarin ook catalogus defunctorum strationis Insulae Goesanea van November 1791—1806.

Doopboek der Roomsch Katholieke-kerk van de destijds opgerichte parochie van 's Heerenhoek van 1798—1810, in 1 band.

Trouwboek der Roomsch Katholieken van het **Land** loopende over de jaren 1785—1805, in 1 band.

Doodenboek der Roomsch Katholieken van de parochie van 's Heerenhoek van 9 December 1798—4 December 1810.

HEER-HUGOWAARD.

In deze gemeente zijn geen oude kerkregisters aanwezig.

Voor 1811 waren de Roomsch Katholieken ingedeeld bij de kerken te **Oudorp, Ursem, Obdam, Oude Niedorp**

en **Zuid Scharwoude**; de Nederlandsch Hervormden, bij de kerken **Oudorp, Oterleek, Ursem, Hensbroek, Oude Niedorp, Oude Carspel, Noord-Scharwoude, Zuid-Scharwoude, Broek** en **Sint Pankras.**

HEERJANSDAM.

Doop- en trouwboek over de jaren 1644—1727.
Idem van 1728—1812.
Begrafenisboek van 1752—1812.
Doop- en trouwboek van de Hervormde gemeente de **Kleine Lindt** van 1730—1782.
Memorie van lijken van 1782—1805.
Register van aangegeven lijken van 1806—1811.
Trouwboek van 1806—1811.
Begrafenisboek van Heerjansdam van 1806—1811.
Register van aangegeven lijken van de **Kleine Lindt** van 1806—1811.

HEERLEN.

De volgende kerkregisters berusten alhier in het gemeente-archief:
Zeven doopregisters der Roomsch Katholieken van 1588—1684, van 1685—1719 en van 1720—1797.
Twee trouwregisters van de Roomsch Katholieken van 1640—1798.
Twee registers van overlijden der Roomsch Katholieken van 1656—1792.
Een register van overlijden der Roomsch Katholieken van 1792—1798.
Een doopregister der Gereformeerden der hoofdbank Heerlen van 1650—1777, dienende tevens tot het inschrijven der huwelijken tot 1705.
Een dito van 1778—1797, dienende tevens tot het inschrijven der overledenen van 1780—1795.
Twee trouwboeken der hoofdbank Heerlen, gehouden door den tijdelijken predikant van 1706—1796, ingevolge het vigerend echtreglement.

HEESBEEN.

Voorhanden zijnde registers der Nederlandsche Hervormde gemeente:
Een doopboek loopende van 1700—1810.
Een trouwboek loopende van 1710—1792.
Genderen. Een doopboek loopende van 1639—1810.
Een trouwboek loopende van 1639—1730.
Eethen. Een doopboek loopende van 1729—1810.

HEESWIJK.

De trouwregisters der Katholieken loopen van:
26 April 1760—1805, in één band.
26 October 1805—1808, idem.
Het doopregister van 1693—1811.
Het register omtrent overlijden (begraven) van 1747 tot 1811.

HEICOP EN BOEICOP.

In het gemeente-archief is aanwezig:
Doop- en trouwboeken van Protestanten van 1681 tot 1811.
Alphabetisch register op het begrafenisboek van 1701—1824.

HEILOO.

(Vroeger **Heylo, Heylo** en **Oesdom** en **Heilo**).
Trouwboeken van 18 October 1695—5 Mei 1811.
Gereformeerd doopboek van 1758—1811.
Doodboek van 1783—1811.

HEINO.

In deze gemeente zijn de navolgende kerkregisters aanwezig:
Doopregister der Nederlandsche Hervormden van 22 Januari 1694—28 Augustus 1814.
Idem der Roomsch Katholieken van 14 November 1776—4 Januari 1812.
Trouwregister der Nederlandsche Hervormden van 8 April 1760 tot den 5e van grasmaand 1811.
Begrafenisboeken van 12 April 1769—18 Januari 1812 en van 10 October 1770—28 December 1811.

HEKELINGEN.

Een doopregister van 1729—1792.
Een doopboek van 1792—29 Januari 1812.
Een trouwregister van 1729—1788.
Een register van het trouwen van Januari 1752—ultimo December 1805.
Een aanteeken- en trouwboek van 1795—1811.
Een register van het begraven van Januari 1752 tot 1805.
Een register van lijken van 1806 tot 1811.

HEKENDORP (1).

In het gemeente-archief alhier berusten:
Een trouwboek voor schout en schepenen loopende van 1765—1811.
Processen-verbaal van geboorten, huwelijken en overlijden voor den burgemeester van 1811.
Trouwboek voor het gerecht van **Oudekoop** van 1670—1803.
Huwelijksproclamatiën van 1759—1807.

HELDEN (Limburg).

Roomsch Katholieke oude kerkregisters:
Geboorten van 1683—1798.
Huwelijken van 1689—1815.
Overlijden van 1664—1798.

---

(1) Kerkelijk behoorden de gemeenten **Hekendorp** en **Oudekoop** onder **Oudewater**.

(Wordt vervolgd).

De gemijterde abten van Postel. Zegels, wapens, enz.
(Vervolg.)

Het luidt:

In nomine Domini. Amen.

Per hoc presens publicum instrumentum cunctis pateat euidenter et sit notum, quod anno a Natiuitate Domini millesimo sexcentesimo vigesimo octauo, Indictione undecima, mensis Junii die decima tertia, Pontificatus Sanctissimi in Christo Patris et Domini nostri Domini Urbani, diuina Prouidentia eius nominis Pape octaui, anno quinto, vacante abbatiali dignitate ecclesie seu monasterii Postellensis, Ordinis Premonstratensis, in Campinia Brabantiæ, per mortem pie memorie quondam in Christo Patris Domini Rumoldi Colibrant, ultimi illius, dum viuerit, abbatis.

Per reuerendum in Christo Patrem Dominum Joannem Roberti, monasterii Sancte Marie Floreffiensis, dicti Ordinis Premonstratensis abbatem necnon immediatum superiorem, visitatorem et Patrem-abbatem dicti monasterii Postellensis, die assignata et prefixa in monasterio et capitulo Floreffiensi ad confirmationem, installationem et immissionem in possessionem venerabilis domini Joannis du Chesne, electi in abbatem Postellensem et ab eodem et conuentu Postellensi ac deputatis fratribus accepta, ad pretactam decimam tertiam Junii, hora capitulari matutina, presentibus reuerendis venerabilibus dominis D Natali de Resimont protonotario apostolico ac decano insignis ecclesie Fossensis, domino Henrico Gregori ibidem canonico, et dicti domini electi sindico domino Leonardo Lathour et domino Francisco Pochet dicte ecclesie Fossensis canonicis, domino item Joanni Caslot balliuo Salturiensi, vocatisque legitime omnibus et singulis interesse habentibus seu pretendentibus, qui de jure et consuetudine huic actui poterant et valebant commode ac debite interesse, missâ prius de Sancto Spiritu devote cantatâ et celebratâ, in mei notarii publici testiumque infrascriptorum ad hec specialiter vocatorum et rogatorum presentia, dictus venerabilis dominus electus ac domini fratres Ludovicus Gaiffier, Carolus Werpen et Ernestus Bellequin, omnes tres a conventu et monasterio Postellensi, ut ipsorum commissio ferebat, ad infrascripta specialiter deputati, ad sonum campane in loco capitulari dicti monasterii Floreffiensis, circa horam decimam ante meridiem, comparuerunt, presidente ibidem prefato reuerendo patre domino Joanne Roberti, abbate Floreffiensi (1).

Quibus peractis, ad summum altare reuertentes interrogauit ibidem dominum electum et confirmatum reuerendus dominus Floreffiensis, lectis prius et tactis sacrosactis Dei Euangeliis et Crucifixo, an juraret per sacrosancta Dei Euangelia et par partem suam Paradisi, quod fidelis esset Ordini Premonstratensi regulam et statuta ejus tenendo, etc., jurauitque solemniter dictus dominus electus eo quo sequitur modo.

Ego frater Joannes du Chesne, monasterii Postellensis instituendus abbas, nomine meo et successorum meorum promitto et juro per sancta Dei Euangelia et per imaginem Crucifixi et per partem meam Paradisi coram Deo et Sanctis ejus et hac solemni fratrum congregatione, fidelitatem, obedientiam et dignam subjectionem Ordini nostro ac tibi, reuerendo domino Joanni Roberti, patri meo abbati ac successoribus tuis tamquam immediatis superioribus.

Promitto etiam et juro, quod regulam et statuta dicti Ordinis nostri Premonstratensis tenebo ac pro posse custodiam et defendam, bona, jura, priuilegia, libertates et possessiones ecclesie Postellensis congregata conseruando et dispersa congregando etiam custodiam, et ea fideliter dispensabo, nec alienabo aliqua bona dicte Domus Postellensis aut alienare permittam sine justa causa et licentia domini Floreffiensis.

Promitto etiam et juro, quod abbatialis mee dignitatis et monasterii mei sigilla bene custodiam ac eis juste et debite utar, nec eisdem aliquid sigillabo, aut sigillari permittam quod in prejudicium, damnum aut dispendium hujus ecclesie mee seu Ordinis nostri possit quomodolibet redundare, et quod triplici sera recludam, quarum unam clauem Priori, alteram Suppriori, tertiam mihi reseruabo.

Promitto etiam punctualiter obseruare conditiones in transactionibus de noua Domus Postellensis in monasterium erectione contentas, videlicet quod monasterium Postellense manebit, perpetuis futuris temporibus, filia abbatie Floreffiensis et sub circaria ejusdem. Preterea quod si in monasterio Postellensi non inuenirentur idonei ad prelaturam vel non sufficienter qualificati, postulari et eligi debebunt ex matrice Floreffiensi ecclesia et non alia, datoque casu quo redimerentur census annui, abbati et conuentui Floreffiensi debiti juxta determinationem Joannes ducis Brabantie, quod per me vel per aliquem ex meis in festo natiuitatis Joannis Baptiste pendam in monasterio Floreffiensi nummum aureum et argenteum in recognitionem superioritatis.

Ita juro, sic me Deus adjuuet, Sancta Maria et omnes Sancti, in fidem omnium et singulorum, propria manu subscripsi, in altari, anno, mense, die, quibus supra.

Prestito ergo, ut premittitur, ad summum altare solemniter solito et consueto juramento, sepedictus reuerendus dominus Floreffiensis presidens cum domino electo et confirmato ad stallum abbatiale reuersus, eum installauit, dicens. Mitto te in possessionem realem monasterii Postellensis plenum tibi spiritualium regimen tribuendo.

(1) Het volgende achten wij van minder belang en laten het dus ter zijde.

Atque deinde dictus dominus electus et confirmatus per reuerendum dominum presidentem ad cameram abbatialem deductus ac in sedem collocatus per traditionem sigilli et clavium, immissus est in plenam realem et actualem possessionem bonorum,, prouentuum omniumque rerum monasterii Postellensis, plenum ei juxta ordines morem temporalium regimen tribuendo.

De et super quibus omnibus et singulis antedictus gestis et actitatis prefatus reverendus dominus electus confirmatus et installatus per sindicum sibi decerni, confici atque tradi a me notario publico infrascripto unum vel plura publicum vel publica instrumentum et instrumenta ejusdem reuerendi domini abbatis Floreffiensis presidentis, sigilli appensione munitum seu munita postulauit.

Acta sunt hec in prenominato monasterio Floreffiensi sub anno, indictione, mense, die et pontificatu prescriptis.

Presentibus in predictis omnibus et singulis reuerendis ac venerabilibus dominis, domino Laurentio de la Tour, domino Francisco Pochez canonicis Fossensibus, et domino Joanne Caslot balliuo Salturiensi, testibus ad premissa specialiter assumptis et rogatis, et me notario, qui in predictorum omnium fidem, robur ac testimonium veritatis presentibus manu propria subscripsi.

Aegidius de Taxillis notarius apostolicus, ad premisssa rogatus et requisitus.

Aan het fransijn, metende 53 bij 45 c.M. in geschrift, is het ovaalvormig zegel in roode was van den abt van Floreffe met twee uithangende strooken van perkament bevestigd. Op dit zegel staat een Mariabeeld onder een gothieken troon, en aan den voet des zegels een gevierendeeld schild, waarvan het 1e en 4e kwartier een klimmenden leeuw voorstellen; het overige is moeilijk te onderscheiden. Het randschrift: Sigillum abbatis monasterii Floreffiensis.

De abt J. du Chesne werd, volgens deze oorkonde, 13 Juni 1628, na gezworen eed, in zijne waardigheid bevestigd door zijnen vader-abt van Floreffe, J. Roberti; hij beloofde naar geweten de teugels van het bewind te zullen besturen. Die bevestiging geschiedde met groote plechtigheden en naar strenge voorwaarden. De gewichtigheid van dit stuk blijkt o. a. uit de breedvoerige dagteekening, waarbij de indictie en zelfs het regeeringsjaar van den Paus uitgedrukt zijn.

De bisschop van 's-Hertogenbosch, Michaël Ophovius, heeft den nieuwen abt 22 October 1628 te Postel geïnstalleerd.

Nauwlijks stond de man aan 't hoofd, of hij zag zijn onderdanen op de vlucht gedreven, en toen eenigen, na het beleg van 's-Hertogenbosch (1629), uit hunne verblijfplaats te Bree terugkeerden, werden zij door eene bende Staatsche ruiters op de heide van Lommel overvallen, die de voornaamste kloosterlingen, waaronder ook J. du Chesne, gevankelijk naar den Bosch voerden, waar men hun weldra de vrijheid schonk.

Tijdens de prangende retorsieplakkaten van 1634, tijdens die voor den godsdienst zoo hachelijke tijdsgewrichten, zag de abt zijn huis door Duitsche soldaten overrompeld en uitgeplunderd, en den 11 Juli 1635 eenen soldaat de abdij binnendringen, die den onschuldigen kloosterling Augustus van Zeeland, te Gemert geboren, den dolk tot aan 't gevest in het lichaam boorde. Het slachtoffer viel op den drempel der kerk, terwijl zijn bloed in breede straal neergudste. De jonge priester bezweek, niettegenstaande alle hulp, den volgenden dag; de laatste woorden die van zijn veege lippen lispelden, waren eene bede om God de genade voor zijn koelbloedigen moordenaar af te smeeken.

De abt en zijn onderdanen, met dit broederbloed bespat, namen, uit vrees voor meer dergelijke wandaden, meestal de vlucht om elders een rustiger oord op te zoeken.

Zoo ging het bestuur van J. du Chesne met vele kruisen gepaard, totdat 7 Juli 1636 te Postel het stervensuur van den overste sloeg.

Zijn wapen, geëtst op den voet van een zilveren miskelk en op een koperen stempel bij het zegel van Reusel's heerlijkheid, voert in het schild zilveren bellen op een blauw veld met een zilveren St. Andrieskruis.

III. Abt Cornelius van Boesdoncq.

Ruim vier eeuwen was 's-Hertogenbosch tot den rang eener stad verheven, toen er de man geboren werd, wiens levensschets wij hier te boek stellen, naar de nog restende maar grootendeels versleten handschriften onzer abdij. Wij doen dit des te liever, omdat die levensbijzonderheden licht werpen op de kerkelijke toestanden in ons vaderland gedurende de XVIIe eeuw.

De grijze hertogstad schonk 14 Mei 1594 het levenslicht aan Cornelius van Boesdoncq (1). Tot welken stand zijn ouders behoorden en waar Cornelius zijn latijnsche studiën begon, vermelden de archieven met geen enkel woord. Waarschijnlijk zullen in zijne geboortestad de eerste letterkundige zaden in zijnen geest uitgestrooid zijn; daar immers was goede gelegenheid, beter dan op veel andere plaatsen.

Toen hij nu de vereischte studiën voltrokken had, zag hij de groote wegen vóór zich uitgestrekt, waarlangs de mensch naar het toekomend leven moet voortwandelen. Lang had hij gebeden, ten einde ver-

(1) Zijn naam wordt op verschillende wijzen geschreven; wij volgen die van den abt naar zijne handteekeningen.

licht te mogen worden om dien weg in te slaan, waarop hij het best de eer van God zou bevorderen en het gemakkelijkst zijne ziel kon zaligmaken. Dit dubbel doel oordeelde hij het veiligst te zullen treffen door in de Orde van Premonstreit zijnen Schepper te dienen. Hij ondernam daarom de reis naar Postel, dat te dien dage onder het bisdom van 's-Hertogenbosch (thans onder dat van Mechelen) behoorde; hier liet hij den klopper op de aloude poorten vallen en, zoodra de overste Rumoldus Colibrant van 's jongelings verlangen ingelicht en van zijne geschiktheid en roeping voor het Norbertijnen-leven overtuigd was, werd de vurige wensch van den candidaat vervuld en tot zijne aanneming besloten.

Een nieuwe dageraad was toen voor Postel aangebroken; de zelfstandigheid van dat klooster, waartoe de kern der geestelijkheid van het bisdom 's-Hertogenbosch en de bisschoppen G. Masius en zijn opvolger M. Zoesius de behulpzame hand geleend hadden, was reeds grootendeels verkregen toen Cornelis 4 Juni 1616 als derde novice aanvaard werd. Wel had het filiaalhuis in die dagen nog geene volkomene onafhankelijkheid van zijne moeder-abdij erlangd, doch het was o. a. reeds gevolmachtigd tot aanneming en vorming van novicen, hetgeen tot dusverre in de abdij te Floreffe (thans het seminarie van Namen) geschied was.

De kandidaat verwisselde 3 Juli 1616 zijn wereldsche kleeding tegen het witte kloostergewaad en begon toen den proeftijd. Ofschoon deze tijd meestal twee jaren duurde, werd Cornelius reeds na een jaar tot de plechtige professie toegelaten; hij verbond zich dan, 6 Juli 1617, door de drie kloostergeloften nauwer aan zijnen Schepper.

Die inniger verbinding met God diende hem slechts tot een nieuwen spoorslag, om sneller op het pad der deugd voort te wandelen en de eer zijns Scheppers meer en meer uit te breiden. Om zijn voorbeeldig gedrag werd hij reeds in 1618 tot de priesterlijke waardigheid verheven; hoe klopte zijn hart van vreugde toen hij voortaan het vlekkelooze Lam aan God opdroeg!

Wegens zijne nauwgezetheid in het onderhouden der regels, bekleedde hij de posten van circator, cellier en provisor. Wij kunnen het juiste tijdstip van de bekleeding dezer posten niet opgeven, doch alleen aanstippen dat hij niet vóór 30 April 1629 circator, dat hij tusschen 1619 en 1629 cellier, en van 1629 tot 1633 provisor geweest is. Hij werd in Januari 1633 door zijnen abt, Joannes du Chesne, aan den bisschop van den Bosch voorgesteld tot pastoor te Arendonk, in opvolging van P. Rysingen, 9 Januari 1633 overleden. Toen hij hier ettelijke jaren gearbeid had, werd hij als een man, die niet alleen voor het geestelijk, maar ook voor het tijdelijk bestuur goed beslagen was, door zijne medebroeders tot abt van Postel gekozen en, 11 Juli 1636, tot die waardigheid verheven in het college van Premonstreit te Leuven onder het voorzitterschap van Joannes Fraisinne, prelaat der abdij te Wezel en norbertijn van Floreffe. De akte luidt:

Anno Domini 1636, undecima Julii.

Reverendus Dominus Joannes Fraisinne, Abbas de Wezel, praepositus Sancti Gerlaci Ordinis Praemonstratensis, ex commissione speciali R^mi^ in Christo patris Joannis Roberti, Abbatis Floreffiensis Ordinis Praemonstratensis, Vicarii Generalis necnon monasterii Postellensis Patris-Abbatis et Visitatoris immediati, transtulit se Lovanium ad praesidendum electioni novi abbatis predicti monasterii Postellensis, modo vacantis per mortem D. Joannis du Chesne, dum viveret, dictae abbatiæ abbatis atque in collegio Floreffiensi assumpti. Venerabilibus dominis, Aegidio Taxillis notario apostolico, et pastore de Gromelieve ac Norb Piermans, dicti collegi praeside, invocata S. Spiritus assistentia in sacrificio missæ, et cantato hymno *Veni Creator,* venerandi DD. prior, totusque conventus dictæ abbatiæ exhortationem audierunt, quam ad illos habuit Joannes Fraisinne . . . . Quo facto, recitatæ sunt litteræ permissionis factæ a domino Floreffiensi.

Door de laatste keuze, hierboven breedvoerig gemeld, werd Cornelius tot abt aangewezen.

De aartshertog Karel van Oostenrijk, later keizer Karel V geworden, had van paus Leo X, den 12 Juni 1515, een indult verkregen, dat niemand tot overste eens kloosters in de Nederlanden zou verheven worden zonder de toestemming van den vorst des lands; vandaar dat koning Philips, 12 Juli 1636, zijn perkamenten brieven met dezen inhoud aan den nieuwen abt C. van Boesdoncq gaf.

Philippe par la grace de Dieu roy de Castille, d'Arragon, de Leon, des deux Sicilles, de Jerusalem, de Portugal, de Navarre, de Tolede, de Valence, de Galice, de Maillorques, de Seville, de Sardaigne, de Cordube, de Corsicque, de Murcie, de Jahen, des Algarbes, d'Algezire, de Gibraltar, des Iles de Canarie, des Indes tant Orientales qu'Occidentales, des Isles et Terre ferme de la mer Oceane. Archiducq d'Autriche, ducq de Bourgoigne, de Lothier, de Brabant, de Limbourg, de Luxembourg, de Gueldres, et de Milan, comte de Habsbourg, de Flandres, d'Arthois, de Bourgoigne, palatin de Thirol, de Haynaut, de Hollande, de Zelande, de Namur et de Zutphen, prince de Souabe, marquis du St. Empire de Rome, seigneur de Frise, de Salins, de Malines, des villes et pays d'Utrecht, d'Overyssel et de Groeningue, et dominateur en Asie et en Africque.

Aux vénérables nos chers et bien aimez les prieur, religieux et convent de l'abbayé de Postel. Comme ducq de Brabant assiert et appartient d'avoir soigneux

esgard que les prélatures, abbayes, prieurez et autres dignitez estant en icelluy duché soyent pourveues de gens Catholicques„ doctes, de bonne vie et conversation pour les entretenir et conserver en bonne et Chretienne religion et par Indult Apostolique, droict de patronage et autrement nous compéte, et ayons droict de nommer aux dites prélatures et dignitez, quand elles vaquent personnes souffisantes, idoines et a Nous agreables et il soit, qu'estant par le trespas de Jean du Chesne, vostre dernier abbé laditte abbaye presentement vacante, nous ayons faict informer de l'idonéité et capacité des religieux d'icelle, entre lesquelz nous seroit esté reputé fr. Corneille de Boesdoncq, pasteur d'Arendonck, *scavoir vous faisons*, que pour le bon rapport que faict nous a esté dudit Corneille de Boesdoncq et de ses sens, experience, bonne et religieuse vie et conversation. Nous avons icelluy denommé et denommons par ces présentes a laditte abbaye de Postel, vous consentans et requerans, que procédant a l'election de votre nouveau et futur Abbé, vous elisiez et acceptiez a icelle dignité ledit Corneille de Boesdoncq, comme personne a ce capable et a Nous agréable, auquel concentons et permettons par ces présentes de pouvoir sur ce obtenir de N. S. Père le Pape, de l'Evesque diocesain, ou autre supérieur telles Bulles Apostoliques et provisions de confirmation, qu'il appartiendra, et icelles mettre a due execution, et au surplus actuelle possession de ladite abbaye, et des droictz, fruictz, prouffictz et émoluments d'icelle, pour d'oresenavant la tenir, régir et administrer tant au spirituel que temporel, en ce gardées et observées les solemnitez en tel cas requises et accoustumées. Si donnons en mandement a Nos treschers et feaux les chef, presidens et gens de notre Conseil en Brabant, et a tous nos autres justiciers, officiers et subiectz, qui ce regardera, qu'a vous en ce que dict est ils assistent, si besoin en avez, et en autre facent ledit Corneille de Boesdoncq de cette nostre presente nomination, accordé consentement, pleinement et paisiblement jouir et user accord et consentement plainement et paissillement jouir et user, cessans tous contredictz et empeschements au contraire Car ainsy Nous plaist il.

Donné en notre ville de Bruxelles le 12 Juillet l'an de grace 1636, et de noz regnes le . . . .

Koning Philips had alzoo gehoor gegeven aan de groote meerderheid van stemmen, die de religieuzen der abdij uitgebracht hadden voor van Boesdoncq. Zoodra de nieuwe overste eerbied, gehoorzaamheid en hulde aan Joannes Roberti, als vader-abt van Postel, en tevens getrouwheid in het beheer van zijn klooster volgens de regels der Orde beloofd en gezworen had, werd hij door voornoemden Joannes, abt van Floreffe, 17 Juli 1636 gevolmachtigd tot de aanvaarding en tot het daadwerkelijk bezit van al de rechten en voordeelen der abdij, welke plechtigheid reeds 8 Juli dezes jaars had plaats gehad onder het voorzitterschap van gemelden J. Fraisinne, namens den abt van Floreffe.

De Staten-Generaal der Nederlanden hielden zich de goedkeuring der benoeming tot abt uitdrukkelijk voor. Die ambtelijke erkenning en goedkeuring volgt in dit stuk van 10 October 1636.

De Staten Generael der vereenichde Nederlanden.

Allen dengeenen, die desen sien ofte hooren, *saluyt*. Doen te weten alsoo, de voorgaende heer abt van Postel overleden wesende, heer Cornelis Boesdonck volgens de institutie vande abdye van Postel by de religieusen van deselve abdye is genomineert, geëligeert ende vervolgens geconfirmeert tot abt van deselve abdye by den pater abbas van Floreffe, soo ist dat wy nae voorgaende rype deliberatie goet gevonden hebben mits dezen te consenteeren ende toe te staen den gemelten heer Cornelis Boesdonck, dat hy sal mogen blyven gebruycken alsulcke nominatie, electie ende confirmatie, als hy volgens de voors. institutie heeft geobtineert, oock deselve stellen oft doen stellen ter behoorlicker executie, ende voorts continueren de reele ende actueele possessie ende gebruik vande voors. abdye van Postel, mitsgaders vande vruchten, proffyten ende andere rechten, daertoe staende ende behoorende; om deselve abdye te houden, regieren, ende administreren soo int geestelyk als int wereltlyck. Ontbieden ende bevelen daeromme alle onse rechteren, justicieren, officieren, soo politycq als militair, oock lasten mits desen expresselyck alle soldaten te voet ende te peerde, ende voorts alle anderen van onse ingesetenen, oft die in onsen dienst souden mogen syn, die dit souden aengaen ofte vertoont worden, den meergemelten heer Cornelis Boesdonck de voors. nominatie, electie ende confirmatie rustelyck ende volcomenlyck te laeten genieten ende gebruycken. Cesserende alle beletten ende wederseggen ter contrarie.

Gedaen ter Vergaderinge vande hoochgemelte Heeren Staten-Generael in den Hage X October XVI^c sesendertich.

A. PLOOS VAN AMSTEL VT.

Ter ordonnantie vande hoochgemelte
Heeren Staten-Generael.

+ Plaats des zegels. CORN. MUSCH. 1636.

Het zegel, op dit perkamenten handschrift geplaatst, is: in een blauw veld, bezaaid met gouden blokjes, een leeuw van hetzelfde over alles heen, gekroond met een gouden koningskroon, houdende in de opgeheven rechterpoot een zilveren zwaard met gouden gevest, en in den linkerpoot een bundel gouden pijlen, gebonden van zilver.

TH. IGN. WELVAARTS, archivaris.

(Wordt vervolgd).

De waarheid omtrent de familie Nahuys en van Nahuys, hare afkomst en hare rechten (1).

In het tijdschrift *de Nederlandsche Heraut,* 4e jaargang, 1ste aflevering, komen twee artikelen voor, het geslacht Nahuys en van Nahuys betreffende en die bij toeval ter mijner kennis zijn gekomen.

Ik zal beiden elk op zijne beurt beantwoorden, op alle punten grondig wederleggen en volkomen ontzenuwen, terwijl het mij niet moeielijk zal vallen de valschheid en den kwaadwilligen geest daarvan klaar en duidelijk te doen uitkomen.

I.

De juistheid van het door den heer Rietstap medegedeelde.

Het eerste dier artikelen is geteekend door den heer M. P. Smissaert te Utrecht en voert tot opschrift: «*Wat is waarheid?*». Daarin oppert de schrijver twijfel omtrent de juistheid van het door den heer Rietstap in zijn *Wapenboek van den Nederlandschen adel* medegedeelde in het artikel *Nahuys,* deel II, blz. 35, in noot §, nopens officieele stukken der vorige eeuw, waarin Gerard en Tobias Nahuys met den graventitel voorkomen.

De heer Smissaert heeft, zooals hij schrijft, een onderzoek ingesteld naar de juistheid daarvan, voor zooveel het Gerard Nahuys betreft. Hij heeft in archieven en notulen gesnuffeld, doch het eenige wat hij te doen had om zich van de waarheid te vergewissen, heeft hij verzuimd, namelijk, — indien hij er zoo veel belang in stelde en het hem werkelijk om de waarheid te doen was, — om eenvoudig de origineelen dier stukken, welke in mijn bezit zijn, in te zien.

Nimmer heeft de heer Smissaert inzage dier documenten gevraagd; hij had zich dan volkomen kunnen geruststellen en de overtuiging kunnen erlangen, dat wat de heer Rietstap gezegd heeft omtrent die stukken, volkomen met de waarheid overeenstemt. In al die bedoelde stukken en in nog meer anderen komen Gerard en Tobias Nahuys met den graventitel voor. Alleen de oorkonde van de Staten 's lands van Utrecht is van 8 April 1745 en niet van 5 April 1745. Dit is eene ingeslopene drukfout, die overigens ook niets ter zake afdoet. Wijders deelt de heer Smissaert eenige trouw- en doopakten mede, waarin Gerard Nahuys niet met den graventitel voorkomt.

Dat is niets nieuws, maar wat wil hij daarmede bewijzen?

(1) Dit ingezonden stuk blijft in zijn geheel voor rekening van den inzender. Nadere beschouwingen over dit onderwerp, mits geteekend, zullen worden opgenomen. Red.

Meent hij, omdat in oude trouw- en doopboeken, waarin zoo menige titels zijn weggelaten en waarin zoo vele onnauwkeurigheden voorkomen, dat hij daaruit de gevolgtrekking kan maken dat de graventitel dientengevolge ook niet in de door den heer Rietstap aangehaalde stukken voorkomt en dat hij om tot die conclusie te komen niet eens de origineele oorkonden behoefde te zien?!

Ten slotte haalt de heer Smissaert nog een paar notarieele akten aan, waarin Gerard Nahuys niet met den graventitel vermeld wordt. Dat bewijst weder niets; die notaris maakt wel in die beide stukken eene fout in den naam der vrouw van Gerard Nahuys; hij schrijft namelijk Pot in plaats van Pott, zoo als die naam in de huwelijksakte en in de doopakten door den heer Smissaert zelf medegedeeld voorkomt.

De heer Smissaert, die veel van snuffelen houdt, kan, — wat nog sterker is, — na de invoering der registers van den burgerlijken stand, in de geboorteregisters te Utrecht verscheidene akten vinden waarin aan leden van familiën, tot den Nederlandschen adel behoorende, de hun rechtmatig toekomende titels niet zijn gegeven, als onder anderen: van Heeckeren van Brandsenburg *zonder* den titel van baron in de jaren 1812, 1814, 1815, 1819, 1822, Taets van Amerongen van Renswoude, mede *zonder* den titel van baron in 1821, de Geer en de Geer van Oudegein, *zonder* titel of adellijk praedicaat in 1816, 1818, 1820, etc.

Zou de heer Smissaert wellicht op grond van die akten, aan genoemde adellijke geslachten, hunne rechten ook willen betwisten?!

In de huwelijksakte mijner ouders en in al de geboorteakten hunner kinderen komt mijne moeder nimmer voor met het praedicaat Jonkvrouwe, haar toch rechtmatig toekomende ingevolge diploma van 27 September 1817 aan haren grootvader Johan Hendrik van der Does gegeven, en zoo kan men honderden dergelijke voorbeelden opnoemen.

II.

De grondig bewezen en wettig erkende en bevestigde afkomst en rechten der familie Nahuys en van Nahuys tegen onware beweringen verdedigd.

Een tweede artikel in het tijdschrift *de Nederlandsche Heraut* (1ste afl. 1887), dat tot opschrift heeft: *De beweerde afstamming der familiën Nahuys en van Nahuys van het dynastengeslacht Ahaus uit den huize Horstmar,* is *ongeteekend,* — voorwaar zeer voorzichtig, — maar uit den inhoud blijkt evenwel, dat het namens de geheele vereeniging «de Nederlandsche Heraut» het licht heeft gezien.

Daarin vermeent «de Nederl. Heraut» de grondig bewezen en wettig erkende afkomst der familie Nahuys en van Nahuys van het edelheeren-, dynasten- en gravengeslacht Ahaus of Nahuys (1) uit den huize Horstmar, eenvoudig maar in twijfel te kunnen trekken, ja haast voor onwaar te verklaren, niettegenstaande mannen als Fahne, Dr. Carl Tücking, Grote, Rietstap, enz., die afkomst langs wettige mannelijke lijn met onbetwistbare bewijzen gestaafd, in hunne respectievelijke werken het licht hebben doen zien. Maar die geachte en geleerde schrijvers zijn volgens de vereeniging «de Nederl. Heraut» slechts domkoppen of hebben ter kwader trouw gehandeld!

Verder ziet zij geheel over het hoofd dat die afstamming langs wettige mannelijke lijn na vooraf deugdelijk bewezen te zijn, door verschillende koninklijke besluiten en adels-inlijvingsdiploma's is erkend en bevestigd geworden; dat de heer F. G. baron van Lynden van Hemmen, president van den Hoogen Raad van Adel der Nederlanden, den 14 April 1835 aan mijnen vader schreef: «In uwen brief zegt gij, dat ik evenwel «erkend heb uwe wettige afstamming van Otto, dynast «van Horstmar en Ahuis (1214—1255), die met Aleid «of Adelheid getrouwd was, door u volkomen bewezen «is; dit is zoo, daarvan hebt gij de volledigste bewijzen «overgelegd en tot een graad van evidentie gebragt «zooals welligt aan weinigen zal te beurt vallen dat «te kunnen doen» (2).

Dat alles beteekent niets voor de alwijze vereeniging «de Nederl. Heraut»; zij verlangt nadere bewijzen!

Ten einde bedoelde overvloedig bewezen afkomst te bestrijden heeft zij den overmoed om in hare hooge wijsheid de echtheid van eene reeks van niet minder dan vijf charters van 1476, 1503, 1559, 1626 en 1644, die de filiatie bewijzen van zes generaties, in twijfel te trekken en dat, zonder ooit die stukken, — die onder anderen bij gelegenheid van de inlijving van de heeren C. H. T. Nahuys en Mr. J. J. Nahuys, bij Koninklijk besluit van 27 Maart 1835 N° 97, als bewijs der afstamming zijn overgelegd geworden, — zelfs gezien te hebben!

Maar waarop grondt zij zich nu? Lach niet.

1° Op eene oude kroniek van circa a° 1500, waarvan de schrijver onbekend is en waarin men het volgende leest: «Want Ahus up eme (Sweder van Vorst) ge«storven was und de leste iuncker van Ahus hette «her Hijnrick und hadde enen basterdes sonne, de began «dat fraterhus to Monster».

Hoeveel vertrouwen men nu kan stellen op die kroniek, waarop de hoogwijze «Nederl. Heraut» zich durft beroepen om de waarde van oorkonden, wier echtheid niet in twijfel kan getrokken worden, te zoeken te ontnemen, blijkt uit het feit, dat die bastaardzoon van Ahaus, die onder anderen het fraterhuis in Munster stichtte, a° 1400, en in 1439 overleed, niet een bastaardzoon van Hendrik van Ahaus was, maar van Ludolf van Ahaus, en reeds vóór 1371 verwekt bij zekere Hadewigis von Schöppingen en Heinrich geheeten (zie Dr. Carl Tücking, *Geschichte der Herrschaft und der Stadt Ahaus*, pp. 42 en 43 en aldaar aangehaalde bewijzen).

2°. Op de omstandigheid, dat die stukken, welke in verschillende werken zijn afgedrukt, in mijn bezit zijn! Een even onedel als dom argument. Natuurlijk dat charters en diploma's betreffende wapen en adelserkenning in het bezit der familie zijn.

3°. Op de onjuiste bewering van «de Nederl. Heraut»: «dat na 1400 in Westphalen geen lid van het geslacht «Ahaus meer optreedt; dat hun naam en wapen op «geen enkele bekende opzweeringsakte of stamboom «meer voorkomt; en dat in het Staatsarchief te Munster «geen enkel stuk uit de XV^{de} eeuw of later, dit geslacht «betreffende, te vinden is».

De onwaarheid van het vorenstaande is gemakkelijk aan te toonen.

Of werkelijk in het Staatsarchief te Munster geen enkel stuk betreffende mijne voorouders na 1400 is te vinden, weet ik niet; dit zou nog eerst te onderzoeken en te bewijzen zijn, doch wat *zeker* is, dat is, dat er oorkonden betreffende dit geslacht, na 1400, in het stadsarchief te Ahaus bewaard worden, en zelfs vermoedelijk zullen aldaar de vijf charters door de vereeniging «de Nederl. Heraut» in hare hooge wijsheid als verdacht verklaard, berusten, vermits, wanneer, gelijk hier het geval was, het zich om een verschil handelde, het gebruikelijk was dat die oorkonden in duplo uitgevaardigd werden, één voor de belanghebbenden, de andere voor de tegenpartij tot kennisneming en inachtneming. Hoe het ook zij, dit is *bepaald zeker*, dat de charters van Bernhard bisschop van Munster van 3 December 1559 en die van keurvorst Ferdinand van Beijeren, van 8 November 1626, in welk laatste de charter van Conradt van Rietberg, bisschop van Munster, van 1503, is ingelascht, zich te Ahaus in het archief bevinden; van beide stukken liet wijlen mijn vader den 14 Juni 1834 authentieke afschriften vervaardigen door den heer Theodoor Forckenbeck, Justiz Commissar zu Ahaus und Vreden und öffentlicher Notar im Bezirke des Oberlands Gerichts Münster.

(1) In de oude oorkonden werden zij vermeld dan eens van Ahus, van Ahues, van Ahuis, en dan weder van den Nahus, van den Nahuse. van Nahuys, etc. In het vredesverdrag van 27 Augustus 1279, wordt Bernhard III *dominus de Nahuys* genoemd, en in een charter van 1295 *de Nahus*. Bernhard IV, die in 1326 bestuurder van het sticht Utrecht was, wordt in eenige oorkonden van 1327 *van den Nahus* en *van den Nahuse* genoemd.

(2) Deze brief is afgedrukt in het *Wapenboek van den Nederlandschen adel*, door J. B. Rietstap, deel II, blz. 322 en 323.

Zie daar reeds drie gewichtige afstammingsbewijzen van Peter van Nahuys, gemeenzamen stamvader der familie Nahuys en van Nahuys, van Otto heer van Ahaus (1214—1255) en diens voorouders de heeren van Ahaus en Horstmar, en die in het archief der stad Ahaus in Westphalen te vinden zijn.

Op eene lijst der schenkers van geschilderde glazen in het raadhuis te Ahaus, wordt in de eerste plaats genoemd «Ihro Hochfürstl. Gnaden» (de bisschop van Munster), verder het domkapittel, verscheidene abdissen en geestelijken, steden, partikulieren, en o. a. ook:

«Her Ripperda».

«Junker Morrien zu Ottenstein».

«*Junker Nahusz*» etc.

Behalve dat, deelt Dr. Tücking in zijn boven aangehaald werk, blz. 62 het volgende mede als hij over den wederopbouw der in 1400 afgebrande kerk te Ahaus spreekt:

«Dasz auch die Edelherrn von Ahaus zu dem Bau «das Ihrige beitrugen, bestätigt sich durch das über «dem Südportale angebrachte Wappen: den quadrirten «Schild und den Horstmarer Löwen, *welche verbunden «die letzten Edelhernn wie auch noch jetzt die Grafen «von Nahuys führten*».

Aldus het wapen, sinds 1503 door mijne voorouders en thans nog door mij gevoerd, ingevolge charter van Conradt bisschop van Munster en bevestigd door die van 1559, 1626 en 1644; het gevierendeelde schild met het doorsneden hartschild.

Dit alles bewijst duidelijk, dat het geslacht Ahaus-Nahuys in de XVI[e] eeuw vermogend en in de stad Ahaus in groot aanzien was.

Na alzoo de door «de Nederl. Heraut» kwaadwillig aangevoerde leugenachtige argumenten tegen de echtheid der bedoelde charters volkomen wederlegd en ontzenuwd te hebben, waardoor het geheel op onwaarheid en bedrog berustende artikel, zoo wel met betrekking tot de afkomst als tot het wapen, als een kaartenhuis ineenstort, kon ik mij daarmede te vreden stellen, doch er blijven evenwel enkele punten over, die eene nadere wederlegging eischen.

In bewust artikel wordt gezegd, dat de namen der vrouwen in bedoelde vijf oorkonden niet voorkomen, dat Fahne zelf ze niet in de genealogiën harer eigene familiën noemt, en dat door dien schrijver, de jeton de mariage (Heinrich IV van Nahuys en Luise van Lichtenstein 1578) niet aangehaald wordt.

Maar wat wil dat alles zeggen?

In de eerste plaats is de wettige afstamming van Peter van Nahuys, gemeenzamen stamvader der familie Nahuys en van Nahuys, van Otto heer van Ahaus en diens voorouders de heeren van Ahaus en Horstmar, gelijk wij hierboven aangetoond hebben, zonneklaar bewezen door *echte* corkonden, in het archief te Ahaus bewaard, en de namen der vrouwen hebben daarmede hoegenaamd niets te maken.

Doch zoo die namen in oude familieaanteekeningen voorkomen, waarom ze dan verwerpen? zij blijken dikwijls zeer juist te wezen (1). Zijn al de genealogiën door Fahne uitgegeven geheel *volledig?* dit is zeer te betwijfelen, ja zelfs bepaald ontkennend te beantwoorden; die van het geslacht Nahuys althans is zeer *onvolledig*.

Er bestaat een zeer groot onderscheid tusschen eene niet volledige genealogie te geven, en «lang niet altijd met de grootste nauwkeurigheid te werk te gaan», gelijk de vereeniging «de Nederl. Heraut», die op schaamtelooze wijze de domste leugens debiteert, van een man als Fahne durft zeggen, waarop zij zich evenwel beroept, als het in hare kraam te pas komt.

Omtrent het huwelijk van Luise van Lichtenstein, roept «de Nederl. Heraut» uit: «hoe zou ook een arm «edelman uit Westphalen of Holland zulk een aan-«zienlijk huwelijk hebben gedaan».

Wat weet «de Nederl. Heraut» er van of hij rijk of arm was? Blijkens de bijdrage aan den wederopbouw der kerk te Ahaus en het schenken van geschilderde glazen in het raadhuis aldaar, was dat geslacht waarlijk niet zoo arm. Overigens kan het volstrekt niet vreemd voorkomen, dat een man van zijne hooge afkomst en geboorte, huwde met eene dochter uit het huis Lichtenstein, dat eerst in 1618 en 1623 in den vorstenstand verheven werd.

Deze Luise van Lichtenstein was, volgens de genealogie, dochter van Christoffel. Haar zoon Christoffel van Nahuys ontving den naam van zijnen grootvader van moederszijde, doopnaam die zeer dikwijls in het geslacht van Lichtenstein aangetroffen werd en nog nimmer voorgekomen was in dat van Ahaus-Nahuys.

Overigens wordt het huwelijk van Heinrich van Nahuys met Luise van Lichtenstein nog volkomen bevestigd door den zilveren trouwpenning en het miniatuurportret, die beiden de samengevoegde wapens van Nahuys en Lichtenstein vertoonen.

Dat Fahne van dien penning, — dien ik vóór een dertigtal jaren van den heer Louis de Coster in ruil tegen eenige munten ontving, — als van zooveel andere documenten, penningen, zegels en verdere familieherinneringen, geen gewag gemaakt heeft, is zeer natuurlijk; hij heeft dien penning nooit gezien en bovendien, gelijk uit de door hem gedane keuze van stukken ook genoegzaam blijkt, was het hem slechts te doen enkele charters te copieeren die hij

(1) De heer O. von Dassel, koninklijk Saksisch luitenant te Chemnitz, schreef mij den 29 Juni 1888: „Die Verwandtschaft Ihrer Hochedlen Familie mit der meinigen ist durch die Verbindung der Adelheid v. Dassel mit Herrn Otto v. Nahuys *bewiesen*."

noodig had om de filiatie te bewijzen, meer ook niet, en van daar, dat er eene menigte charters, mijn geslacht rakende, bij mij en in andere archieven berustende, als onder vele anderen, die van 1644, die wat de filiatie betreft slechts eene herhaling is van die van 1626, bij Fahne niet afgedrukt of vermeld zijn. Hij heeft evenmin een volledig charterboek als eene volledige genealogie van mijn geslacht willen geven.

Dat de vrouwen op de genealogiën harer eigene familiën niet zouden voorkomen, weet ik niet; ik heb de menigvuldige genealogiën van ieder dier geslachten niet nagezien en ook niet kunnen nazien; doch wäre het zoo, wat dan nog?

Heeft men niet voor eenige jaren op een oud schilderij der XVe eeuw het afbeeldsel met wapen gevonden van Elisabeth van Duvenvoorde, den 19 Maart 1430 met Simon van Adrichem getrouwd?, en toch vindt men haar op geen een der vele bekende gedrukte en geschreven genealogiën van het geslacht van Duvenvoorde vermeld.

In het medaille-kabinet te Parijs is een penning van Claude de Beaune dame de Chambrun met haar wapen, en niettegenstaande dat, komt zij evenwel op niet eene genealogie van dat huis voor. Ziedaar een paar voorbeelden uit honderden.

In zoo vele genealogiën heeft men verzuimd de dochters te vermelden, vermits zij den stam toch niet konden voortzetten; zij die den geestelijken stand omhelsden, werden nog wel eens genoemd, maar zij die huwden, werden geacht tot de familie van haren echtgenoot te behooren. Ik ken daarvan verschillende voorbeelden.

Verder behandelt de schrijver van dat fraaie artikel het wapen van mijn geslacht, en hij die de vermetelheid heeft om aan de echtheid te twijfelen van oorkonden, waarvan hij nimmer de origineelen onder de oogen gehad heeft, toont daarbij aan, dat hij niet eens oorkonden kan lezen of verstaan, of wel dat hij ze met opzet verkeerd heeft uitgelegd. Uit de charters van 1503 en van 1626, in het archief der stad Ahaus te vinden, blijkt dat Hendrik III van Nahuys Ridder (1467—1503) en zijne voorouders «die Wappen und «Segelen van den Ahues (dus het eenvoudige gevierendeeld schild) als angeboren Wappen füren und gebrückt «hebben und gebrücken»; dat hij door vele brieven en oude oorkonden klaar en duidelijk bewezen heeft, gelijk het hem (Conradt bisschop van Munster) trouwens bekend was, dat hij en zijne voorouders «van olden «Herkomen van rechte und gesetlige Bluedt, Wapenen «und Manspersonen geboren und afgekommen seynt «van Otto van Ahues und syne Vorolderen Herschappen «van den Ahues und Horstmar»; dat vermits hij bij brief voor hem en zijne nakomelingen verklaard heeft geene rechten meer op Ahaus te bezittten, de bisschop van Munster hem tot bewijs van zijne afkomst, «be-«stedigen, bewilligen und bevestigen dat he und syn «sohn Johann und Eren gerechte Nakomelingen dat «Wappen van den Ahues myt dem Horstmarsche «Löwe, up eyn gold Schiltt, und den getornet rote «Schloss up eyn silber Schiltt as angeboren Wappen «sal gebrücken na gestalt der Saken myt Ehr wille «und wüllgevullen in alle dinck und over all *alleyn* «thom bewiss, dat he eyn rechte und gesetlige aff-«komeling is van dat adelick und oltt geslacht van «den Herschappen van den Ahues und Horstmar, «sunder aver thom Ahues Rechten to hebben aan «den Ehrwürdigen in Gott Otto van der Hoya und «syne Nahkomelingen up gegeven».

In het charter van 1626, waarin dat van 1503 in zijn geheel is opgenomen, bevestigt aartsbisschop Ferdinand van Beyeren, keurvorst etc., de daarin erkende rechten, aan Christoffel van Nahuys (achterkleinzoon van bovengenoemden Johann III, zoon van Henrik III), zijne kinderen Peter en Hendrich en hunne wettige afstammelingen, onder uitdrukkelijk «Bedingung niemals das Siegel von Ahaus allein zu «füren, wohl aber wie Familien Wappen zu sammen-«gesetzt entweder wie Rückschild oder Mittel und kleines Wappenschild».

Henrik III van Nahuys voerde alzoo als aangeboren wapen het eenvoudig gevierendeeld schild van Ahaus, zooals zijne voorouders, toen zij nog in het bezit van Ahaus waren het steeds gedaan hadden, wat overigens ook uit alle hunne bezegelingen blijkt, doch vermits Ahaus sedert 1406 aan het sticht Munster was overgegaan, bepaalde bisschop Coenradt dat Henrik III van Nahuys, zijn zoon Johann III en diens wettige afstammelingen, voortaan het gevierendeeld schild van Ahaus met dat van Horstmar en het getorend slot (blijkens charter van 1644 het wapen van Borken) als *angeboren* wapen zullen voeren, *alleen als bewijs van hunne wettige afstamming van de oud adellijke geslachten van de heeren van Ahaus en Horstmar*, in *tegenoverstelling* van het vroeger door zijne voorouders als *bezittings*-wapen gevoerde eenvoudige gevierendeeld schild van Ahaus. De uitdrukkelijke voorwaarde, voorkomende in het charter van 1626, om *nimmer* het wapen van Ahaus *alleen* te voeren, maar wel als *familiewapen met het middenschild*, bevestigt dit ten volle.

Dit samengestelde wapenschild is dan ook na dien tijd steeds onveranderd door mijne voorouders en mij gevoerd, gelijk blijkt uit den reeds vermelden wapensteen boven het zuidportaal der kerk te Ahaus aangebracht, uit den vermelden huwelijkspenning van 1578 en het miniatuurportret, uit den begrafenispenning van Peter graaf van Nahuys van 1678, uit verschillende familieportretten met wapens en uit meerdere bezegelingen, onder anderen van Hendrik VI, zoon van Peter, voor-

komende op de akte van huwelijksche voorwaarden van 6 Juni 1687, en op zijn testament in de Engelsche taal, van 25 Januari 1718, welke bezegeling gediend heeft voor de teekening van het wapen in de inlijvings-diploma's van 1835, hetgeen kan blijken uit de correspondentie van wijlen mijnen vader met den Hoogen Raad van Adel in het archief van dat collegie. Dat het wapen, dat de adellijke takken (1) van de familie Nahuys gerechtigd zijn te voeren, als helmteeken een kasteel zoude hebben, is alweder eene onwaarheid. Wat in de diploma's der onlangs in den Nederlandschen adel ingelijfde leden der familie staat, weet ik niet, maar wat althans zeker is, dat is, dat in het diploma van C. H. T. Nahuys, in dat hetwelk door mijnen vader Mr. J. J. Nahuys is geweigerd geworden en in dat van Mr. H. G. Nahuys van Burgst, van 27 Maart 1835 en 22 Juli 1836, geen zweem te vinden is noch van een helm noch van helmteeken; het wapenschild is eenvoudig gedekt met eene Nederlandsche gravenkroon en heeft twee leeuwen als schildhouders.

De drie helmteekens van Ahaus, Horstmar en Borken, komen evenwel op vroegere bezegelingen voor, en onder anderen, te samen op één helm vereenigd, op den begrafenispenning van Peter van Nahuys van 1678.

De hoogwijze Nederl. Heraut heeft derhalve omtrent het wapen ook al bespottelijke onwaarheden en zottepraat gedebiteerd en op grond dier leugens een oorspronkelijk in mijn familie-archief berustend zegel, eenvoudig weg voor niet echt verklaard.

Of nu, gelijk «de Nederl. Heraut» beweert, een teekenaar op eenen kwartierstaat een onjuist wapen geplaatst heeft, een cachetsnijder een foutief wapen gegraveerd heeft en een rijtuigschilder op eene koets een onnauwkeurig vrouwenwapen geschilderd heeft, bewijst hoegenaamd niets. Op een officieel portret van H. M. de Koningin der Belgen in het Koninklijk Museum te Brussel, door Louis Gallait geschilderd, is wel het wapen van België daargesteld als een roode leeuw op een goud veld, in plaats van een gouden leeuw op een zwart veld. Zou men nu daaruit de gevolgtrekking willen maken, dat men het wapen van België veranderd had?!

In het *Monatsblatt der K.K. heraldischen Gesellschaft „Adler"* in Weenen, N° 81, komt juist een artikel voor aangaande het Donopsche wapen, waaruit blijkt hoe, door onkunde en onachtzaamheid, in dat wapen de bande bretessée et contre-bretessée in eene stormladder vervormd is geworden. Dergelijke abuizen die dagelijks voorkomen, kunnen waarlijk niet geldend gemaakt worden om feiten, die door onbetwistbare bewijzen gestaafd zijn, te bestrijden of om te stooten. Dat is te belachelijk.

Ofschoon een ieder weet welke waarde men over het algemeen kan hechten aan het geschrijf van Mr. W. J. baron d'Ablaing van Giessenburg, eere-voorzitter der vereeniging «de Nederlandsche Heraut», zoo willen wij evenwel voor de aardigheid een brief vermelden van dien heer, die overladen werd met vriendschap door mijne ouders, wier huis hij als het zijne mocht beschouwen. Onder de vele brieven door hem, gelijk het adres luidt, aan den *„Hoog Geboren Grave Nahuys"* mijn vader gericht, is er een van 7 December 1840, waarin hij de inhuldigingsplechtigheid van Z. M. Koning Willem II te Amsterdam, scherp kritiseert en onder anderen zegt, dat overal in de Nieuwe-kerk en op den Dam de aangebrachte wapens, zoowel dat van het Rijk als der provinciën *foutief* waren!

Op de familieportretten die ten huize van mijnen vader waren, en waarop het wapen van Nahuys voorkomt, is het schild overeenkomstig de charters van 1503 en 1626, met uitzondering van één, die zeer oud is en waarop het eenvoudige gevierendeeld schild, zonder middenschild, voorkomt. De nog in leven zijnde ooggetuige, waarvan «de Nederl. Heraut» spreekt, heeft derhalve zeer slechte oogen gehad.

De vermelding in het register der huwelijksafkondigingen (trouwlegger A. 6.) van 's-Gravenhage: «Den «XXVIII Mei 1645, Pieter van Naehuys Jonckman van « *Utrecht* met Catharina Soetens Jongedr beyde wonende «alhier in 's Gravenhage», levert niets vreemds op. Wat is daarin te vinden dat niet met de overige documenten zoude rijmen? Kan Peter of Pieter van Nahuys te Utrecht geene eigendommen bezeten hebben, die hij van zijn moeder Maria of Mergje van Ommeren geërfd had? Kan hij niet, wat zelfs in het geheel niet onwaarschijnlijk is, te Utrecht geboren zijn? Wat natuurlijker dan dat zijne moeder hare bevalling ten huize harer ouders zou hebben afgewacht. Verder is er niets buitengewoons in het feit, dat alvorens met eene Nederlandsche vrouw in het huwelijk te treden, hij domicilie in een Nederlandsche stad heeft gekozen. Peter heeft wel kinderen gehad die geboren zijn, twee te Munster, een te 's-Gravenhage en anderen te Oirschot. Wat bewijst dat anders dan dat zij niet altijd op dezelfde plaats bleven?

Nu nog een woord over het recht tot het voeren van den graventitel.

In het charter van 24 Juni 1644 wordt uitdrukkelijk gezegd, dat de heeren van Ahaus en van Horstmar van *oudsher* GRAVEN*rechten bezaten en uitoefenden,* dat Peter van Nahuys de GRAVENSTAND dientengevolge AANGEBOREN is, weshalve keurvorst Ferdinand van Beyeren *hem* en zijne *wettige afstammelingen* het

(1) Men heeft waarschijnlijk hiermede willen zeggen *„de tot den Nederlandschen adel behoorende takken,"* want het geslacht oorspronkelijk adellijk zijnde, kunnen er geene onadellijke wettige takken daarvan bestaan.

recht tot het voeren van den GRAVEN*titel erkent en bevestigt.*

Hierboven is aangetoond geworden hoe de waarheidlievende «Nederl. Heraut» leugenachtige verhalen heeft uitgedacht om de echtheid der oorkonden te bestrijden, maar behalve dat zij bedoeld stuk verdacht verklaarde, altijd zonder het zelfs gezien te hebben, beweert zij dat het geene waarde zou hebben vermits het inbreuk zou maken op de rechten des keizers! Weet «de Nederl. Heraut» dan niet dat de keurvorsten volkomen souvereine rechten bezaten?. Maar bovendien is er in bedoeld charter volstrekt geen sprake van adelsverheffing, maar doodeenvoudig van erkenning en bevestiging van oude rechten.

Aan het charter van 1387, van hertog Erich van Saxen, dat O! wonder door «de Nederl. Heraut» niet voor valsch verklaard wordt, geeft zij toch eene andere uitlegging en zegt, dat zelfs Fahne en het *Taschenbuch der gräflichen Häuser* het over die oorkonde onderling niet eens zijn.

In het *Taschenbuch* komt evenwel op blz. 599 *woordelijk* hetzelfde voor over dat stuk als bij Fahne blz. 93 en 94, en dat noemt de waarheidlievende Nederl. Heraut het onderling niet eens zijn!

Kan men onbeschaamder liegen?!

Hieruit blijkt op nieuw de goede trouw van «de Nederl. Heraut».

Welke lezing men nu ook wil aannemen, dit staat vast, dat in dat charter zonneklaar bewezen wordt dat de heeren van Ahaus tot den *hoogen adel* behoorden, wat meer wil zeggen dan graaf.

Wijders vergeet de Nederl. Heraut, dat in een charter van 1178 gesproken wordt van goederen, gelegen in het *graafschap* van Bernhard van Horstmar (1), dat bij charter van 1278 Bernhardus *nobilis Doinmus* de Ahues, aan de Johanniterridders in Steinfurt goederen schenkt in het keizerlijke vrijgraafschap Laer gelegen, zich evenwel de *gravenrechten* voorbehoudende (2); dat in eenen officieelen lastbrief van Z. H. den stadhouder prins Willem III aangaande de vereeniging van een regiment gerecruteerde manschappen, 16 October 1675, door den prins stadhouder geteekend en bezegeld en door C. Huygens gecontrasigneerd, Peter van Nahuys genoemd wordt «*Edel Hoog geboren Heere Petrus* «GRAVE *van Nahuys, Drost van Oirschot en Stad*«*houder van Peelland en Kempeland*»; dat in het vrijheerendiploma, den 21 Augustus 1679 door keizer Leopold aan Johann Godfried von Beveren heer van Devesburg, Lette en Rhene gegeven, als een der gronden tot zijne verheffing tot vrijheer, wordt aangevoerd, dat een zijner voorouders «Wenemar von «Beveren, welcher ums Jahr 1400 gelebet und sich «an eine GRÄFIN *von Ahaus* verheyrathet hat» (Archief der Keizerl. Koninkl. hofkanselarij in Weenen (1); dat de heer F. G. baron van Lynden van Hemmen, president van den Hoogen Raad van Adel, in den reeds vermelden brief van 14 April 1835, aan mijnen vader schreef: «een adellijke titel is slechts bij gunst «te bekomen hoewel *gij bewezen hebt Duitsch* GRAAF «*te zijn*», en verder: «beide geslachten (Horstmar en «Ahaus-Nahuys) waren even *illuster*, beide waren *Edel*«*heeren* die *allodiale* goederen bezaten, beide behoorden «tot den *hoogen* of *onmiddelbaren Rijksadel*, van beide «wordt reeds in het *begin der elfde eeuw* melding «gemaakt».

Al die bewijzen en erkenningen zijn zeker ook zonder waarde.

De hooge beteekenis van het woord «Edelheer» in de middeneeuwen, dat door alle de beroemde geschiedschrijvers en rechtsgeleerden, die dat onderwerp behandeld hebben, als minstens gelijk zoo niet hooger dan den graventitel gesteld is geworden, wil de vereeniging «de Nederl. Heraut» in hare hooge wijsheid ook al in twijfel trekken; zij weet het beter dan van Spaen (2), die zegt: «*Alleen de vorsten, de hoofden des volks wierden* «*Nobiles, Edelen, Ethelingi genoemd*», dan Niesert (3), als hij schrijft: «*Edele Männer*, d. h. nach damaligem (1300) «Canzley-Style, *Fürstenmäszigen Standes*»; dan Kindlinger (4), die zegt: «von den *Edeln Herren Nobiles viri*, «welche *eben so wie Grafen* in den Urkunden *Principes* «*Terrae* heissen, erscheinen die *Edeln Herren von Ahaus* «in einer Urkunde von 1139, die *Edeln Herren von* «*Horstmar* in der Urkunde von 1154,» en «Die *Grafen* «*oder Edele Männer, Nobiles*»; dan von Steinen (5), die schrijft: «In alten Briefen von den Jahren 1288, 1341, «u. f. *Nobiles viri, Edle* genennet werden, *welcher Name* «*dero Zeit den Grafen gebürte*»; dan Eichhorn (6), die zegt: «Viele Edle Herren nannten sich *seit Jahrhun*«*derten im Besitze von Grafschaften, nicht einmal* «*Grafen, sondern bezeichneten blos ihren Stand durch* «*den Beisatz Nobiles, oder liberi Domini.* Der Grund «warum die Dynastenfamilien seitdem den Gräflichen «Titel annahmen, lag in der Nothwendigkeit sich von «dem niederen Adel, durch einen anderen Titel zu «unterscheiden, seitdem dieser das Prädicat des Adels

(1) ERHARD, *Regesta historiae Westfaliae accedit Codex dipl.* II, blz. 143.

(2) N. KINDLINGER, *Münsterische Beiträge*, III, *Urkunden* n° 86, blz. 221—223.

(1) ARNOLD ROBENS, *Der Ritterbürtige Landständige Adels des Grossherzogthums. Niederrheins.* I. blz. 125.

(2) *Inleiding tot de historie van Gelderland.* IV. blz. 239.

(3) *Münsterische Urkundensammlung* V. blz. 328—329, noot (**).

(4) *Münsterische Beiträge* III, I Abth. blz. 81 en I, *Urkunden*, blz. 4, noot *b*.

(5) *Westphälische Geschichte*, IV, blz. 1386.

(6) *Deutsche Staats- und Rechtsgeschichte*, II, § 224*a*, blz. 112.

«gleichfalls erhielt, das sonst *nur dem hohen Adel* eigen «gewesen war»; dan Leopold von Ledebur (1), die schrijft: «Denn dasz das Prädicat *Nobilis vir*, stets, «wo es sich in Urkunden des XII^{ten} und XIII^{ten} Jahr«hunderts zeigt diejenige höhere Adelsstufe bezeichnet, «die den Stand der Dynasten begreift, zu welchem «unter andern auch die Grafen von Hohenzollern, von «Habsburg, u. s. w. gehört haben. Dies ist eine so «fest begründete, von allen Staats- und Rechtslehrere «so allgemein anerkannte Thatsache, dasz es einer «näheren Begründung dieser Wahrheit nicht, sondern «nur einer Hindeutung darauf bedarf. Wenn somit «für solche Geschlechter der frühere Besitz des höheren «deutschen Adels auszer Zweifel gestellt, d. h. ihre «ursprüngliche Gleichstellung mit dem Stande der «ältesten reichsunmittelbaren Grafen und heutigen «regierenden Geschlechter nachgewiesen ist; so kann «es nur als Minimum der Berücksichtigung dieser «älteren historischen Beziehungen gelten, wenn den«selben die Anerkennung als Grafen zu Theil wird».

En zoo zoude ik nog eene menigte schrijvers van autoriteit kunnen aanhalen.

Dat mijne voorouders, de Edelheeren van Ahaus en Horstmar, ook als *graven* bekend waren, blijkt onder anderen bij A. HOPPENROD, *Stammbuch, getruckt zu Straszburg bey Josias Rihel*, im Jar 1570, waarin men leest op blz. 4 «AHUSEN eine GRAFFSCHAFFT, «vor zeitten inn Westphalen, Anno 1305, hat gelebet «GRAFF *Otto von Ahusen* und ist bürg worden für «Graff Simon von der Lippe sampt dem Graffen von «Teklenburg Benthem und Schwalenburg, die seine «nachtbarn waren, dem Bischoff zu Osnabrug. Crantz «in Metr. lib. 8. cap. 52.» «Der Bischoff von Münster hat GRAFF *Hansen von «Ahusen* durch die Graffen von Tecklenburg und der «Lippe grossen schade thun lassen, Ahusen und Dypene «zurissen, heut zu tage hat der Bischoff daz haus «Ahusen. Hammelm. in descriptione Vuestphaliae», en blz. 47: «HORSTMAR. Eine Herrschafft inn Westhpalen «hat vor zeiten *reiche* GRAFFEN und herrn gehabt».

Uit al het vorenstaande blijkt genoegzaam, dat het volkomen bewezen en erkend is, dat de geslachten Horstmar en Ahaus-Nahuys niet alleen *grafelijke* geslachten waren, maar ook tot den *hoogen adel* behoorden.

Ten slotte blijft mij nog over, op een mijn persoon rechtstreeks rakend leugenachtig verhaal te antwoorden.

De zeer waarheidlievende Nederl. Heraut zegt namelijk, dat ik tot aan het tijdstip dat ik in Pruissen genaturaliseerd ben geworden, Nederlander was.

Dit is eene *grove onwaarheid*. Den 15 Juni 1882 werd ik eerst als Pruissisch Staatsaanhoorige genaturaliseerd en reeds den 11 September 1875, dus bijna zeven jaren vroeger, had ik, blijkens verklaring van den heer burgemeester van Utrecht van bovengenoemde dagteekening, ingevolge artikel 9, alinea 3 van het Burgerlijk Wetboek, de hoedanigheid van Nederlander verloren.

Dan zegt «de Nederl. Heraut», dat later de bevoegde autoriteit mij zou gelast hebben mijne akte van naturalisatie terug te zenden; dat is alweder eene *grove onwaarheid*.

Nimmer ben ik door eene autoriteit gelast geworden mijne naturalisatieoorkonde terug te zenden; men heeft mij slechts mondelings die akte ter *inzage* gevraagd.

De vereeniging «de Nederl. Heraut» beweert eindelijk nog, dat mij bij vergissing, in mijne naturalisatieoorkonde, de titel van graaf zou gegeven zijn. Wanneer er iets is wat niet in hare kraam te pas komt, verklaart zij het eenvoudig weg voor valsch of voor eene vergissing; voorwaar eene zeer eerlijke praktijk. De waarheid is echter deze: namelijk dat de regeering bij het opmaken van mijne naturalisatieoorkonde niet anders kon doen dan mij den graventitel te geven, vermits het hier geen vreemden adel of titel gold, maar wel degelijk echten duitschen adel en titel, die door een duitsch vorst was erkend en bevestigd geworden.

Er kan dus geen sprake van zijn, de regeering van vergissing te beschuldigen.

Laat men mij niet noodzaken de in mijn bezit zijnde bewijzen, van uit 's-Gravenhage langs officieelen en diplomatieken weg uitgestrooide en verbreide leugens, openbaar te maken.

De schrijver van het artikel in «de Nederl. Heraut», dat gelijk ik aangetoond heb, niets anders dan onwaarheden en lasterlijke insinuaties behelst, verschuilt zich laaghartig achter de anonymiteit.

Doch in den aanvang van dat *ongeteekend* artikel leest men, dat de *Nederlandsche Heraut* de gegrondheid van een en ander aan een onderzoek wenscht te onderwerpen, en tegen het einde staat er het volgende: «Op grond van het voorgaande komt het «der *vereeniging «de Nederlandsche Heraut»* voor, dat «de afstamming der familiën Nahuys en van Nahuys «uit het dynastengeslacht Ahaus uit den huize Horstmar «en haar recht op het voeren van den graventitel nader «bewijs behoeft».

Alzoo is het artikel van de *vereeniging* uitgegaan, en dientengevolge zijn al hare leden, zonder onderscheid, voor de daarin voorkomende leugens en lasterlijke insinuaties, solidair aansprakelijk. Men zou zelfs moeten aannemen, dat alvorens het bewuste artikel het licht heeft gezien, het aan al de leden der vereeniging ter goedkeuring is onderworpen geworden

(1) *Historisch-diplomatischer Nachweis* (H. S.), Berlin, 1847.

en dat zij eenparig tot het drukken daarvan hebben besloten.

Ik betwijfel dit evenwel.

Hoe het ook zij, ik ben zeer benieuwd te zien welke houding de leden dier vereeniging zullen aannemen tegenover de redactie van het tijdschrift dat een dergelijk ongeteekend blauwboekjes-artikel heeft opgenomen, tegenover het publiek, tegenover de familie Nahuys en van Nahuys en tegenover mij, en of zij onder de verdenking wil blijven van hare goedkeuring gegeven te hebben aan de verbreiding van lasterlijke leugens, met het opzettelijk en boosaardig doel om de grondig bewezen en wettig erkende en bevestigde afkomst en rechten van een der edelste en oudste geslachten in Nederland en Duitschland, in twijfel te doen trekken.

Het publiek is thans ingelicht en weet nu welk geloof het voortaan kan hechten aan de bespottelijke en kwaadwillige verhalen van «de Nederl. Heraut», en zoo men verder voort wil gaan onwaarheden aangaande mijne familie of mij te verbreiden, zal ik de moeite niet meer nemen om daarop te antwoorden, zulks verder beneden mij achtende, doch dan zal ik mij voorbehouden den schrijver of wel een of meerdere der verantwoordelijke personen daarvoor rekenschap te vorderen.

Nemo me impune lacessit.

MAURIN NAHUYS.

De wapenlegende van het geslacht Isenburg.

Het slot te Büdingen aan den voet van den Vogelberg, bezit een waren schat van oudheden, als vaandels, wapens, meubelen, enz.; het is een paarl onder de oud-Duitsche gedenkteekenen.

Met zeer veel belangstelling ontwaart de bezoeker in de groote zaal van 't slot een schilderij van den nieuweren tijd, welke een gewichtige gebeurtenis voorstelt uit de oudste tijden van Büdingen. De schilderij neemt eene eereplaats in onder de familieportretten.

Zij stelt de wapenlegende voor der Isenburgen, een jachtavontuur uit het leven van keizer Barbarossa.

Men ziet een prachtig winterlandschap, een deel van het keizerlijk domein in het woud van Büdingen. Oude met sneeuw beladen boomen, en een dik besneeuwde bodem verblinden de oogen. Op den achtergrond staat een kleine kolenbrandershut, waaruit de roode weerschijn van een helder brandend haardvuur komt, hetwelk een sterk contrast vormt met het strenge wintergezicht.

Op den voorgrond staat een levensgroote groep, Barbarossa op de jacht verdwaald, heeft reeds geruimen tijd naar eenen uitweg uit het dichte, diep onder de sneeuw bedolven woud gezocht, maar is daarin niet geslaagd; eindelijk bereikt hij de hut; duidelijk kan men hem aanzien hoe vermoeid hij is, terwijl hij naast zijn rijk getoomd prachtig paard staat.

Voor den keizer knielt in de dikke sneeuw de kolenbrander. Hij teekent, zooals de legende meldt, met zijnen roetzwarten vinger den weg in de sneeuw, welke de verdwaalde uit het woud naar het keizerlijk kasteel van Gelnhausen zal voeren.

Even fraai als de figuur des keizers is opgevat, in zijne koene houding, vol van hooge waardigheid, terwijl hij nauwlettend de aanwijzing van den kolenbrander volgt, even trouw en karakteristiek is de eenvoudige brander voorgesteld; het is een krachtvolle gestalte met een mannelijk ernstig gezicht.

Het gelukte Frederik Barbarossa niet alleen naar de aanwijzing den weg te vinden, maar hij wist ook zijnen braven wegwijzer vorstelijk te beloonen. Hij sloeg den kloeken boschbewoner tot ridder en keizerlijk vazal. Deze was, volgens de sage, de stamvader van het bekende, in verschillende takken met de prinselijke waardigheid bekleede oude dynastengeslacht van Isenburg (Ysenburg), welks leden in Büdingen, Birstein, Meerholz, Wachtersbach en in Offenbach aan den Main hunne kasteelen bezitten en buitendien veel grondbezit hebben in den omtrek van de Wetterau.

Het door Barbarossa verleende wapen, betrekking hebbende op bovenomschreven gebeurtenis, dat twee zwarte wegsporen (hier balken) in het zilveren veld vertoont, wordt nog altijd in al zijn interessanten eenvoud door alle takken gevoerd.

Volgens het *Deutsches Adelsblatt* van 14 April 1889.

J. VAN E.

Het geslacht Truchses.

In N° 6 van den vorigen jaargang werd door mij het een en ander betreffende het geslacht Grombach medegedeeld en ik maakte daarbij de opmerking, dat behalve leden van dat geslacht, ook nog andere Saksische edelen in 't laatst der 15ᵉ en in 't begin der 16ᵉ eeuw naar Friesland kwamen. Als zoodanig noemde ik o. a.: Truchses, Warkutsch, Rattaller, enz. (zie blz. 154 aldaar, in de noot).

Over het geslacht Rattaller werd door mij het een en ander in het tijdschrift *De Nederlandsche Leeuw*, jaargang 1888, geplaatst; over het geslacht Warkutsch vindt men iets in het Stbk. v. d. Fr. adel van de Haan Hettema c. s.

Wat ik over het geslacht Truchses vond aangeteekend, wil ik hier mededeelen.

Er komen van dit geslacht onderscheidene takken voor, zooals: Truchses toe Walburch, toe Sonnenberg, von Baldersheim, zu Eimerberg, von Hailsberg, zu Henneberg, von Höfinga, enz. (zie blz. 255 van de *Dictionnaire Nobiliaire* door A. A. VORSTERMAN VAN OYEN).

Alleen van de twee eersten vindt men op Frieschen bodem melding gemaakt. De tak «to Waldburg» voerde: drie zwarte gaande leeuwen op goud, helmteeken: zwarte leeuw, ten halve lijve naar rechts uitkomende; die «toe Sonnenburg», doorsneden, boven: een gouden zon op een blauw veld, beneden: drie grijze bergen op zilver; helmteeken: twee vleugels, in iedere vleugel een engelenkopje.

Dit laatste wapen vindt men in oorkonden, aanwezig op het stedelijk archief te Leeuwarden en in een kwartierstaat: «Hannia tot Weydum», berustende op de Bibliotheek v. h. Friesch Genootschap te Leeuwarden. Het andere op een kwartierstaat van Lock van Aysma (gehuwd met Gosewijn van Wydenfeltz), aanwezig op de Prov. Bibl. van Friesland, terwijl het ook voorkomt op een grafzerk, afgebeeld in het Jaarboekje van den Frieschen adel van 1885, tegenover blz. 63 (1).

Voor het eerst trof ik den naam Truchses, met betrekking tot Friesland, in eene oorkonde aan van het jaar 1500. Op den 31 October van dat jaar benoemde hertog Hendrik van Saksen te Brussel, Hugo, graaf van Leiningen, tot zijn stadhouder in Friesland «en tot «gevolmachtigde procuratores en syndici: Christoffel «von Taubenheim en *Wilhelm Truchses*, ridders, benevens «Caspar Ziegler». (Zie: Archivalia, 1886—1887 van Dr. P. J. Blok, hoogleeraar te Groningen, blz. 59). In Dec. daarna bevonden zij zich reeds «tot Lewerden» en drie jaren later komt hij voor als ridder, raad en ambtman te Franeker (2). Hij schijnt tweemaal gehuwd te zijn geweest. Volgens het Stbk. v. d. Fr. adel, waarin hij ridder en president van den regeeringsraad in Friesland wordt genoemd, nam hij tot vrouwe Sibbel Dijes Wuytza (een geslacht mij verder volkomen onbekend), die in 1528 de state Wuytza vermaakte aan hare dochter Margaretha en haren man Albert van Arentsma. In bedoeld Stamboek wordt gezegd, dat hij zich «Heer tzu Walpurch» schreef (zie aldaar ook: *nalezing*, dl. II bladz. 7*a*).

Margaretha wordt in het boven aangehaald Jaarb. v. d. Fr. adel, 1885, blz. 69, noot, als *gravin* betiteld. Tevens wordt aldaar en op blz. 71 en 73, alsmede in de Friesche Adelaar 1887, blz. 13 en in de bovenvermelde kwartierstaat: «Hannia tot Weydum» opgegeven, dat hare moeder eene Truchses is geweest en wel uit den tak toe Sonnenberg. Dewijl in het Stbk. v. d. Fr. adel in de genealogie Arentsma eene fout is ingeslopen, waarop de vervaardigers van dat werk in aant. 21 en 22 op dat geslacht eenigszins doelen, wil ik hier laten volgen den kwartierstaat van den in genoemd jaarboekje vermelden Pier van Sytzama, achterkleinzoon van Albert van Arentsma en Margaretha Truchses.

(Harmen) Sytzama × (Tjets) Hiddema	(Pier) Sytzama ×	Sytzama (Douwe) ×	Andries van S. ×	Pier van Sytzama.
(Douwe) Douma × (Jel) Jongema	(Rinske) Douma			
. . . . . Beslinga × . . . . . Jayema	Andries Beslinga ×	Beslinga (Jetske)		
(Pier?) Jelgerhuis (1) × (Ath Hettes?) Mellema (2)	Sjouck Jelgerhuis			
(Gijsbert) Arentsma × (Joost) Mockema	(Albert) Arentsma ×	Arentsma (Christoffel) (3) ×	Johanna van Arentsma.	
Wilhelm Truchses toe W. × *N. Truchses toe S.*	Marg. Truchses			
(Gerrit v.) Loo × (Margr.) Heemskerk	Boudewijn Loo ×	Loo (Margr.)		
(Josias) Kerkwerven × (Machtelt) Heerma	(Jacomina) Kerkwerven			

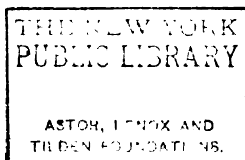
(Zie ook Jaarboek van den Frieschen adel, 1885, blz.

(1) Copiën van beide kwartierstaten zijn in mijn bezit.

(2) Zie Inventaris van het Archief van Leeuwarden, N° 130, 134, 143, 144 en 146.

(1) en (2) Het wapen van *Jelgerhuis*, en ook dat van *Jayema*, wordt beschreven in de Nederlandsche Heraut, 2de jaarg., blz. 219. Anth Hetters Mellema was omtrent 1566 de vrouw van eenen Pieter Pietersz., accijnsmeester te Leeuwarden, die mogelijk dezelfde is als Pier (Piers) Jelgerhuis. Zie De Vrije Vries, dl. IX (aant. van Ant. Joostz.), blz. 395 en 422 en dl. XVII, het Register, op blz. 105 op: Pieter Pietersz.

(3) Zie over dezen: aant. 21 en 22, genealogie Arentsma, Stbk. van den Frieschen adel.

Wapen Kaart van de 36 Heeren van het Doorluglige Lieve vrouwe Broederschap in s' Hertogenbosch, Gefundeert Anno 1318.

HEEREN VAN HET ILLUSTRE LIEVE VROUWE BROEDERSCHAP BINNEN DE STAD S' HERTOGENBOSCH.

SICUT LILIUM INTER SPINAS

Gereformeerde Heeren Broederen.

Anth: Gunther, Prins van Holsteyn Beek, Gener: van de Infantery Gouvern: van s'Hertogenbosch &c. 1733.

Mr. Herman van Breugel, Raadt en Schepen in s'Hertogenbosch 1705. Obiit. 1741 Proost 1718.

Tesart Johan de Lille, Drossart van Leerdam 1707.

Mr. Johan van Keurn, Secretaris in den Bosch 1709. Proost 1732. Obiit 11 Aug. 1741

Mr. Willem Hendk. van Cattenburgh, Raad en Burgerm. te Gouda 1709.

Nicolaas van Blotenburg, Raad en Schepen in den Bosch 1716 Proost 1732. Obiit. 27 May 1742

Mr. Otto van Cattenburg, Raad der Stad Veere 1718. Obiit 23 October 1742

Mr. Joh: Hendk. van der Does, Raad en Schepen in den Bosch 1728. Proost 1736.

Mr. Daniel de Lobel, Raad en Schepen in s' Bosch 1720.

Carel Lodewyk Baron van Wassenaar, Heer van Doeveren Beschr: in de Holl: Riddersch &c 1722.

Mr. Alexander Bernard van Eyberyen, Raad en Schepen in den Bosch 1728.

Gerard Piper, Raad en Schepen in den Bosch 1730.

Mr. Joh: Hendk. van der Does, Junior 1730.

Mr. Hendrik Jan van Breugel, Raad en Schepen in den Bosch 1731.

Mr. Jacob Laurens Chatrelt, Raad en Schepen in den Bosch 1732.

Jan Louis Verster, 1735.

Mr. Nicolaas de Blankendael, Raad en Schepen in den Bosch 1735.

Mr. Theodorus Noordbergh, 1735.

Mr. Steven Harpert de Groulart, Heer van Sevenster Secretaris in den Bosch 1736.

Mr. Nicolaas de Gyselaer 1741.

Jacob van Brantwyck Raad en Schepen in den Bosch 1742

Mr. Willem van der Does, Raad en Schepen in den Bosch 1742

Mr. Jan Anthoni van Kinschot. Resident tot Brussel. 1742

Roomsch Catholike Heeren Broederen.

Mr. Pieter van Stralen, Heer van Milheze 1715.

Matthias Mesch, Heer van Soldesfat 1718. Proost 1727.

Mr. Anthony van der Vleet, Griffier van Bruggen in Vlaanderen 1719.

Mr. Nicolaas van Orten, 1720. Proost 1729 Obiit 17 April. 1741.

Maximiliaen Anthony Baron de Ghistelles Majoor van de Cavallery 1721. Proost 1730.

Mr. Steven Joh: van den Velde, Dict. Heeselaer 1721. Proost 1732.

Johan François Iyebes, Rentmeester van Boxtel 1722.

Mr. Lambertus Ignatius Suyskens, 1724.

Mr. Adriaan Schenaus, 1727.

Johannes Theodorus van Bree, 1728.

Mr. Arnoldus Leyten, 1729.

Petrus Guilielmus van Bree, 1729.

Johan Carel Baron Jager, Heer van Eckart 1729.

Charles Floris van Baussele, Heer van Laag hage. 1729.

Bernardus Jodocus van Niel, Drossaart van Megen. 1733.

Mr. Petrus Karmans, 1733.

Dr. Johannes Gergius van der Berckt, 1738.

Dr. Matthias Arnoldus de Sonnsville, 1739.

Joan Ingenres 1742.

Photolith. v G. J. Thieme, Arnhem

63 en 88), alsmede: «De Nederlandsche Heraut», 5de jaarg., blz. 93—97 (Grafschriften te Friens).

Misschien is Sibbel Wuytza de tweede vrouw van Truchses geweest en heeft zij aan de (vermoedelijke) voordochter van haren man, die dan wellicht geene kinderen bij Sibbel verwekte, hare state Wuytza geschonken.

Margaretha had een broeder, in 't Stbk. Christophorus, elders Christoffel genoemd, die in 1528 pastoor te Goutum bij Leeuwarden was en den 7 November 1535 overleed.

Verder vind ik in de beschrijving van Friesland door Schotanus (bl. 188b) melding gemaakt van «Otho Truchses Baenderheer in Waltburch», in 1535, die later kardinaal werd. Hij was een tijdgenoot en bewonderaar van den bekenden Viglius van Ayta, geboortig van Zwichem, niet verre van Goutum (nabij Leeuwarden) gelegen.

Dit kan de reden geweest zijn, dat Christoffel, zeer zeker een aanverwant van Otho, tot pastoor te Goutum werd benoemd.

In «Die Illustrirte Welt», 1863 blz. 157 wordt verhaald dat Georg Truchses von Waldburg «Feldhaupt-«man des Schwäbischen Bundes» was in den Boerenkrijg van 1525, dat hij zeer wreed te werk ging na de inname van Weinsberg en men hem «der Bauernjörg» noemde.

Men zie ook: STACKE, *Deutsche Geschichte*, II, blz. 88.

Kollum. Mr. A. J. ANDREÆ.

Zonderling begrafenisbriefje.

IN AMSTELDAM,
ANNO Een Duysent, Seven-hondert Twee-en-twintig in Vreden,
Den derden van Sprokkel-Maand werd UE: ter Begravinge Gebeden,
MET HET LYK VAN
JAN VAN GYSEN,
POEET, die Nimmer schreef als op Maat,
Het LYK zal Uytgedragen worden in de Egelantiers Straat,
Ten Huyse van BELLEFLAM, Haarsnyder daar hij Woonden;
En aan de Buuren steeds zyn Gunst Betoonden;
't Is aan de Zuyd-zy, bij de derde Dwarsstraat, om wel te verstaan,
En om niet Verkeert of door ABUYS, voorby te gaan;
Zo zalje daar den BAAR, voor de Gang zien Praalen,
Daar men het LYK, Ordentelyk op zal Haalen,
UE: NAAM, zal Geleezen worden: Om te gaan met VERLOF,
Tegens drie Uuren na 't KATHUYSERS KERKHOF.

De wapenkaart van de heeren leden der Illustre Lieve-Vrouwe Broederschap te 's-Hertogenbosch in 1742 (1).

(Hierbij een plaat).

Naar aanleiding van onze bespreking der broederschap blz. 63 hiervoor, ontvingen wij een schrijven van een geacht mede-abonné met de vraag of ons eene wapenkaart van de leden dezer vereeniging uit het midden der voorgaande eeuw bekend was; hij vermeende dezelve ergens te hebben gezien.

Den geachten briefschrijver kunnen wij het volgende mededeelen.

Mr. Steven Johan van den Velde, gez. Honselaer, licentiaat der beide rechten, lid der broederschap geworden in 1721, proost 1732, overleden 20 Januari 1743, verzamelde de wapens der gezworen broeders vanaf de stichting tot 1742 in een boekdeel; welk handschrift wordt bewaard in het archief der broederschap, zijnde getiteld: «Namen ende Wapenen der Heeren beëedigde Broeders soo geestelijke en wereltlijke van de seer oude ende seer doorlugtige Broederschap van onse Lieve Vrouwe binnen de stad 's Hertogenbosch. Mitsgaders derzelver Constitutie, Privilegiën, Approbatie, nadere reglementen, Beneficiën, Inkomsten ende Renten, zedert derzelver fundatie door Hr. Gerardus van Uden in den jaare 1318 tot deze tijd toe, voorsien met een ampel register der familiewapenen in dit boek begrepen». Fol., 146 bladen.

De wapens van 1318—1742 zijn van ééne hand geteekend en gekleurd, denkelijk door Mr. van den Velde zelf; uit welke bronnen hij heeft geput, is niet

---

(1) Behalve het reeds genoemde werk van Hezenmans. zijn ons nog de navolgende bekend, die met deze belangrijke stichting in verband staan. Wie heeft de goedheid deze lijst aan te vullen?

Mr. R. J. Hopman, Iets over de instelling van het Illustre Lieve-Vrouwe Broederschap te 's-Hertogenbosch, en deszelfs vijfhonderd jarig bestaan, waarvan het Jubilé op den 30 September van dezen jare 1818 staat gevierd te worden. Waarachter gevoegd is eene lijst der overgeblevene gedenkstukken, benevens de namen der tegenwoordige leden. 's-Hertogenbosch, H. Palier en Zoon, 1818.

Reglement voor de Illustre Lieve-Vrouwe Broederschap gevestigd te 's-Hertogenbosch (15 October 1856).

(G. van Lamschot en Jhr. Mr. P. J. Ridder van der Does de Bije), Toespraken gehouden in de vergadering der Illustre Lieve-Vrouwe Broederschap te 's-Hertogenbosch op den 21sten October 1874 bij de installatie van Jhr. Mr. P. J. Ridder van der Does de Bije tot archivaris honorair dier instelling. 's-Hertogenbosch, Lutkie en Cranenburg.

Jhr. Mr. P. J. Ridder van der Does de Bije, Catalogus van het archief der Illustre Lieve-Vrouwe Broederschap te 's-Hertogenbosch, 1874, 8°. Gedrukt in honderd vijf en twintig exemplaren (niet in den handel).

In het Vaderl. Woordenboek van J. Kok, deel 35, blz. 90. komt een artikel voor, dat getiteld is „Zwanenmaal" en ook hierop ziet.

aangeteekend: na zijn dood is dit werk door eene andere hand tot 1765 vervolgd.

Van dit handschrift bestaan onderscheidene copiën (geheel of gedeeltelijk), vier zijn er ons bekend.

Wijlen A. T. baron van Rijckevorsel te 's-Hertogenbosch bezat een bijzonder fraai exemplaar, thans berustende onder de familie, ook Jhr. M. A. Snoeck te Hintham, de heer A. Cuypers te Bergen op Zoom en de schrijver, zijn in het bezit van dit wapenboek.

Hoe sierlijk die wapens er ook mogen uitzien, vertrouwbaar zijn ze niet, dat ons bij nader onderzoek is gebleken.

In 1739 deed Mr. van den Velde de broederschap het voorstel om in navolging van andere corporatiën de wapens in koper te laten brengen; de voorslag vond wel instemming, doch de groote kosten schrikten de broeders af, hetgeen zeer is te betreuren, daar wij anders eene hoogst belangrijke wapenkaart meer zouden bezitten.

Spoedig deed zich de gelegenheid voor om zonder kosten der broederschap zoo niet eene volledige, ten minste eene wapenkaart der in leven zijnde broeders in het licht te geven.

De «Kerkelijke historie, oudheden en gestigten der zeven Vereenigde Provintien» veel aftrek vindende, besloten de uitgevers «Foppens, Hist. episcopatus Sylvaducensis» in onze taal te laten overzetten om als aanhangsel tot dat werk te dienen.

Met de vertaling daarvan belastte zich Mr. van den Velde; het zag 't licht onder den titel «Oudheden en gestigten van 's Hertogenbosch». Leiden, 1742 (1).

Hij vermeerderde dit werk met eenige bijzonderheden en deed de wapenkaart van de broeders in 1742 in hetzelve opnemen. Aan zijne zorg hebben wij deze wapenkaart dus te danken.

Zij is ook afzonderlijk in den handel gebracht en bevat behalve de wapens der in 1742, nog eenige andere van in 1741 overleden broeders; zelfs het overlijden van den proost Nicolaas van Blotenburg, 17 Mei 1742, is er op aangeteekend, een bewijs dat ze na dien datum in genoemd jaar is vervaardigd.

Een woord van lof mag der redactie niet onthouden worden; dadelijk was ze bereid eene reproductie der wapenkaart te geven, die uitmuntend geslaagd is.

Voor wij eindigen, nog een vraag:

Den 15 Januari 1518 gaf Erardus van der Marck, bisschop van Luik, zijne goedkeuring aan eene nieuwe verordening voor de broederschap.

Kort na 1518 kwamen deze statuten, in het Nederlandsch vertaald, van de pers bij den Bosschen boekdrukker Laurens Haeyen in de Kerkstraat.

Van Oudenhoven bezat een exemplaar van dit boekje, hetwelk hij voor het grootste gedeelte heeft opgenomen in zijne beschrijving van 's-Hertogenbosch (uitgaaf 1670), blz. 102—109.

Is een onzer lezers dit boekje bekend, hij verplichte ondergeteekende dan met de opgave waar hetzelve berust of met het ter inzage te geven?

Rotterdam. CH. C. V. VERREYT.

(1) In 1749 met een nieuwen titel andermaal in omloop gebracht.

AANVULLING.

De Illustre Lieve-Vrouwe Broederschap te 's-Hertogenbosch.

Lambertus Hoeze ook Hoze, geboren te 's-Hertogenbosch, trad in 't jaar 1526 de Abdij te Floreffe bij Namen binnen, was van 1544 tot 1548 overste der Abdij van Postel en tevens lid der Illustre Lieve-Vrouwe Broederschap te 's-Hertogenbosch.

In een handschrift van 7 April 1547 heet hij bachelier in de H. Godgeleerdheid. Hij overleed in 1553 als pastoor van Lagemierde, waar hij nochtans niet gevestigd was en een plaatsbekleeder had.

Postel. TH. I. WELVAARTS.

Boekbeoordeelingen en aankondigingen.

DR. C. BAMPS, *Notes Historiques sur Hasselt, bonne ville de l'ancienne Principauté de Liége, d'après des documents originaux inédits (1474—1580).* Hasselt, 1889. 8°.

In aangenamer trant geschreven, hebben wij in lang geen bijdrage gelezen. De schrijver verplaatst ons in de dagen van het einde der XVe en de eerste helft der XVIe eeuw. Zijne studie getuigt dat de schrijver met het beste gevolg de archieven van zijne geboorteplaats heeft geraadpleegd. Achtereenvolgens behandelt hij het hotel de Valk en daaruit blijkt hoe in dien tijd de aanzienlijke bezoekers van Hasselt op stads kosten werden onthaald; geen wonder ook, daar een edelman de bezitter van dat hotel was en wel Herman van Horion; hij toch wist wel wat de aanzienlijken van die dagen toekwam. Vervolgens bespreekt de schrijver de blijde inkomst der Prins Bisschoppen van Luik en het bezoek van beroemde personen te Hasselt; hierbij munt vooral uit de intocht van Karel V aldaar. Omtrent het kasteel Curingen (Curange) bevat dit geschrift ook veel nieuws, hetgeen door schrijvers, zooals o. a. ridder de Borman, nog niet was behandelt.

Wij durven met het meeste recht deze geschiedkundige brochure aanbevelen; in geen geschiedkundige boekerij mag zij ontbreken, en wij hopen dat de schrijver zijne veelvuldige studiën van het archief verder openbaar zal maken.

De oude kerkregisters in ons land.
(Vervolg).

HELLENDOORN.

De doopregisters der Gereformeerden aldaar loopen van 1664—1841, in 3 banden.

De doopregisters der Roomsch Katholiekekerk te **Haarle** loopen van 1752—1830, in 3 banden.

De huwelijkregisters der Hervormde-kerk te Hellendoorn loopen van 1683—1811, in 2 banden.

Idem van de Roomsch Katholieke-kerk te **Haarle** loopen van 1712—1814, in 1 band.

HELLEVOETSLUIS.

In het gemeentehuis zijn aanwezig:

Doopboek der Gereformeerden van 1744—1812.

Kopy doopboek gemaakt in 1812, loopende van 1693—1812.

Registers van het recht op het trouwen en begraven, mitsgaders Pro Deo van 1718—1811.

HELMOND.

Doopboek van den pastoor van 3 Maart 1691 tot 21 Januari 1698.

Idem idem van 30 Januari 1706—29 December 1810, vier banden.

Doopboek van den predikant van Helmond en **Rixtel,** met eene akte van 1678 en twee akten van 1679, overgenomen uit losse aanteekeningen en voorts geregeld doorloopende van 14 Augustus 1679 tot 6 December 1778.

Doopboek van den predikant van Helmond en **Rixtel** van 2 April 1780 tot 3 Juni 1810.

Huwelijksregisters van schepenen, als commissarissen in huwelijksche zaken, met akten van ondertrouw en trouw van September 1650 tot Mei 1787, in 3 banden.

Minuten van huwelijksaangiften en huwelijksafkondigingen van 1657 tot 1810.

Register van overledenen (met vermelding van den dag van overlijden en den dag der begrafenis) tevens dienende tot inschrijven der akten van schatting voor het successierecht van 1658 tot December 1667.

Idem van Januari 1668 tot December 1793, in zes banden.

Idem van Maart 1794 tot 19 October 1807.

NIEUW HELVOET.

Doop- en trouwboek der Gereformeerden van 1627 tot 1759 in één band.

Doopboek der Gereformeerden van 1759 tot 1 Maart 1812, in één band.

Trouwboek der Gereformeerden van 1759 tot April 1814, in één band.

HELVOIRT.

Doop- en huwelijksregister der Roomsch Katholieken van 1592—1626.

Idem idem van 1654—1666.

Doopregister der Hervormden van 1649—1740.

Huwelijksregister van 1653—1733.

Doopregister der Roomsch Katholieken van 1666—1763, in drie banden.

Register van overlijden van 1709—1810.

Doopregister der Hervormden van 1742—1809.

Huwelijksregister van 1689—1744.

Idem van 1750—1798.

Idem van 1798—1810.

Idem van 1738—1796.

Doopregister der Roomsch Katholieken van 1763—1810, in twee banden.

Register van den burgerlijken stand van 1811—1812.

HEMMEN.

Het doopregister der Gereformeerden alhier loopt van het jaar 1677—1811, in 2 banden.

Trouwboek van de kerk loopt van 1678—1772, in 1 band.

HENDRIK IDO AMBACHT.

Alhier is aanwezig:

Een doopboek van 22 Augustus 1788—29 Maart 1829, waarbij is ingevoegd een trouwboek van 14 September 1788—24 Mei 1827.

Het overige is 18 Maart 1850 met het raadhuis en de geheele burgelijke stand door brand vernield.

HENGELO (Gelderland).

Lidmatenboek der kerk van Hengelo van den jare 1645 tot 1756 en trouwboek der kerk van Hengelo van den jare 1645—1761, in 1 band.

Doopboek der kerk van Hengelo van den jare 1645 tot 1756.

Doopboek der kerk van Hengelo van 1756—1771, trouwboek des ambts van Hengelo van 1762—1771, en lidmatenboek der kerk van Hengelo van 1756—1771, in 1 deel.

Doopboek der kerk van Hengelo van 1772—1811.

Doopboek der Roomsch Katholieke gemeente van Hengelo en **Selm (Zelhem)** van 1724—1808, en trouwboek der Roomsch Katholieke gemeente van Hengelo en **Selm (Zelhem)** van 1724—1808, in 1 deel.

Doopboek der Roomsch Katholieke gemeenten van Hengelo en **Selm (Zelhem)** van 1808—1811.

Register van overlijden in de gemeente Hengelo, van 1747—1811.

Register van ondertrouw, aangehouden door commissarissen van huwelijkszaken van 1795—1811.

Register, bestemd ter inschrijving der verklaringen van vaste geslachtsnamen voor de gemeente Hengelo over 1826.

HENGELO (Overijssel).

Doopregisters der Hervormde gemeente van 1643—28 December 1811, in drie banden.

Doopregisters der Roomsch Katholieke gemeente van 1796—1811.

Geboortelijst van zoodanige kinderen welke te Hengelo en te **Goor** ter waereldt gekomen, in de kindsheid niet gedoopt zijn van 1750—1812.

Geboorte- en sterfteregisters van 1811.

Register van aanneming van geslachtsnamen der Israëlitische gemeente van 1811.

Register derghenen die gheproclamirt ende ghecopulirt zijn van 1643—1811, in 2 banden.

HENGSTDIJK.

Doopboeken van 1680—1796, in vijf banden.

Trouwboeken van 1680—1795, in vijf banden.

HENNAARDERADEEL.

In deze gemeente zijn aanwezig:

Wommels. Doopboek van 1772—1811.

Cubaard en **Waaxens.** Trouwboek van 1772—1810.

Doopboek van 1772—1811.

Oosterend. Doopboek van 1719—1812, in 2 banden.

Trouwregister van 1720—1772.

Doopboek der Roomsch Katholieken van 1748—1812 (raadhuis).

Lutkewierum. Doopboek van 1644—1812 in 2 banden.

Trouwregister van 1772—1810.

Ytens. Doopboek van 1772—1811.

Welsrijp. Doopboek van 1772—1812.

Spannum en **Edens.** Doopboek van 1693—1811, in 2 banden.

HENSBROEK.

In het archief der burgerlijke gemeente zijn aanwezig:

Een doopboek van Hensbroek, beginnende met den 24 Maart 1669 en eindigende met den 25 December 1757.

Een doopboek tot Hensbroek, beginnende met den 8 Januari 1758 en eindigende met den 24 October 1821.

In het archief der diaconie:

Een trouwboek beginnende den 4 Februari 1787 en eindigende den 26 April 1874, niet geregeld bijgehouden.

HERKINGEN.

Register van gedoopten in de Protestantsche kerk aldaar, loopende van 1 Mei 1695 tot 16 Juli 1733, aan de andere zijde van datzelfde register staat het trouwen van 21 Augustus 1695 tot 25 December 1733, in 1 band.

Register van gedoopten in dezelfde kerk aldaar, loopende van den 7 Februari 1734 tot 21 November 1773, aan de andere zijde van datzelfde register staat het trouwen en ondertrouwen van 16 April 1734 tot 16 October 1773, in 1 band.

Register van gedoopten in dezelfde kerk aldaar, loopende van 2 Januari 1774 tot 26 November 1811, in 1 band.

Registers van den impost op het trouwen en begraven, loopende van 1696—1806.

HERPEN.

In deze gemeente zijn aanwezig:

Doop- en trouwregisters van 1669 tot en met 1781, in 3 banden.

Overlijdensregisters van 1744—1811, in 2 banden.

Geboorte- of doop- en trouwregisters der parochiën Herpen en **Overlangel** van 1782—1811.

HERPT.

In deze gemeente zijn geene oude kerkregisters aanwezig.

'S-HERTOGENBOSCH.

De doop- en trouwregisters dezer gemeente der Roomsch Katholieken in vier kerken loopen van 1565 tot 1811, in 58 banden.

De doopboeken der Gereformeerden in twee kerken loopen van 1629—1811, in 10 banden, terwijl de trouwboeken loopen van 1672—1811, in 3 banden.

Het doop- en trouwboek der Luthersche-kerk loopt van 1627—1810.

De doop- en trouwboeken der Waalsche gemeente loopen van 1630—1810, in 2 banden.

De doop- en trouwboeken van het **fort Isabel** loopen van 1641—1733, in 4 banden.

De trouwboeken van het stadhuis loopen van 1629 tot 1810, in 4 deelen (stads-trouwboek).

Ondertrouwboekjes van stadhuis en kerk loopen van 1650—1810.

De begraafboeken der kerken loopen van 1729—1810.

HERWEN EN AERDT.

Doopboek, loopende van 1641—1763, in 1 band.

Doop- en trouwboek, alsmede registers van lidmaten der Hervormde-kerk te Aerdt van 1665—1809, in 2 banden.

Doop- en trouwboek der Roomsch Katholieken van Herwen en Aerdt van 1715—1811, in 1 band.

Register von Getauften, Gestorbenen und Geheirateten bey der reformirten Gemeinde zu **Lobith** van 1764—1817, in 1 band.

Register van geborenen, overledenen en gehuwden der Roomsch Katholieken te **Lobith** van 1776—1817, in 1 band.

Register van geborenen, overledenen en gehuwden te **Lobith** en **Byland** van 1790—1814, in 1 band.

Trouwboek van Aerdt van 1796—1810, in 1 band.

Trouwboek van Herwen van 1796—1810, in 1 band.

HETEREN.

De doopregisters der Gereformeerden aldaar loopen van de onderscheidene kerken als volgt:

Randwijk van het jaar 1666—1811, in 3 banden.

Driel (bij Arnhem) van 1729—1811, in twee banden.

Elden (idem) van 1772—1817, in 1 band.

Heteren van 1772—1811, in 1 band.

Doopregister van de Roomsch Katholieke-kerk van **Indoornik,** waartoe behoorden de dorpen **Heteren, Randwijk, Opheusden, Dodewaard** en de buurtschappen **Lakemond, Hien** en **Wely,** loopende van het jaar 1666 tot 1811, in 1 band.

Doopregister van de Roomsch Katholieke-kerk van **Driel** (bij Arnhem), loopende van het jaar 1767—1811, in 2 banden.

Trouwboek van de Gereformeerde-kerk van **Randwijk,** loopende van het jaar 1666—1752, in 1 band.

Trouwboek van de Gereformeerde-kerk van **Heteren,** loopende van het jaar 1772—1811, in 1 band.

Trouwboek van de Gereformeerde-kerk van **Driel,** loopende van het jaar 1796—1811, in 1 band.

Trouwboek van de Roomsch Katholieke-kerk te **Indoornik,** loopende van het jaar 1721—1811, in 1 band.

HEUKELUM.

Alhier bevinden zich de navolgende oude registers:

Doopboeken van 1638—1657 en idem van 1663—1812, in vier banden.

Het doopboek (1657—1663) is nięt aanwezig.

Overlijdensregisters van 1725—1811, in twee banden.

De gemeente bezit slechts één trouwboek van 1795—1811).

Van de gemeente **Spijk,** in 1855 met Heukelum vereenigd, wordt slechts het Doopboek van 1719—1811 gevonden.

HEUMEN (Gelderland).

Dorp **Heumen.** De doopboeken der Roomsch Katholieken te Heumen loopen van 20 October 1707—30 December 1810.

De doopboeken der Hervormde gemeente loopen van 7 Augustus 1718 tot 4 September 1768 en van 21 Juni 1772—23 Maart 1810.

Dorp **Malden.** De doopboeken der Roomsch Katholieken loopen van 12 Juli 1799 tot 2 Februari 1811.

Kosterboek van het begraven van 13 Januari 1806 tot 4 Maart 1811.

Van overledenen zijn te Heumen geene registers voorhanden, evenmin zijn er trouwboeken.

HEUSDEN.

Alhier is aanwezig:

Register van huwelijken en huwelijksafkondigingen van 1590—1639.

Idem van huwelijksafkondigingen van 1639—1709.

Een register waarin bij elkaar is gebonden:

Huwelijksafkondigingen van 1709—1795.

Aangevingen voor 't middel op het trouwen van 1760—1805, en

Aangevingen voor 't middel op de advertentiën in de nieuwspapieren wegens geboorten, huwelijken en sterfgevallen van October 1797—1805.

Een huwelijksregister van 1651—1810.

Een register der Waalsche gemeente, waarin voorkomt geboorten van 1638—1806, en huwelijken van 1638—1786.

Een doopregister van 1618—1642.

Idem der Hervormden van 1707—1811.

Idem der Roomsch Katholieken van 1730—1810.

Overlijdensregisters van 1750—1810.

HILLEGERSBERG.

Alhier berusten:

Doopboeken der Gereformeerden van 1648—1811.

Kerkelijke trouwboeken van 1619—1817.

Trouwboeken voor schepenen van 1651—1806.

Begrafenisregisters van 1696—1811.

HILLEGOM.

Vier doopregisters der Hervormden van 1600—1814.

Twee doopregisters der Roomsch Katholieken van 1760—1811 en van 1788—1812.

Twee trouwboeken van 1715—23 Januari 1731 en van 1750—1814.

Vier registers van begraven van 1732—1824.

HILVARENBEEK.

De doopregisters der Roomsch Katholieken loopen van de jaren 1592—1810, in 6 banden.

Het doopregister der Gereformeerden loopt van 1708—1810, in 1 band.

Aangaande aldaar voltrokken huwelijken vindt men in het archief:

Trouwboek der Roomsch Katholieken van 1647—1702, in 2 banden.

HILVERSUM.

De alhier berustende kerkregisters zijn:

Register der overledenen voor het recht van successie van 1806—1811.

Register der overledenen op meerderjarigen leeftijd sedert den brand van 1766 tot op het aanleggen van den burgerlijken stand.

Doopboek der Roomsch Katholieken van 1701—1719.

Doopboek der Roomsch Katholieken, tevens register van trouwen van 1719—1766 en van 1706—1766.

Doopboek der Hervormden van 1689—1810.

Doopboek der Roomsch Katholieken van 1784—1810.

Doopboek van de Roomsch Katholieke gemeente van de Clerezie van 1767—1810.

Trouwregister van 19 Juli 1766—25 November 1784.

Trouwregister, tevens register van begraven van 1766—1793 en van 1773—1795.

Trouwregister, tevens register van begraven van 1795—1811 en van 1795—1805.

Trouwregister van 1785—1811.

HOEDEKENSKERKE.

De doopboeken der Hervormde-kerk te Hoedekenskerke loopen van 1658 tot en met 1810, in 3 banden.

De trouwboeken der Hervormde-kerk aldaar loopen van 1658 tot en met 1810, in 3 banden.

Het lidmatenboek dier kerk loopt van 1660—1738 en van 1786—1806, in 1 band.

Het doopregister der Roomsch Katholieke gemeente van het zuidelijk gedeelte van **Zuid-Beveland,** aanvangende met de stichting der Roomsch Katholieke-kerk te **Kwadendamme** (gemeente Hoedekenskerke), loopt van November 1801 tot en met 1810, in 1 band.

Een extract uit het doopregister der Roomsch Katholieken van het platteland, berustende te **'s Heerenhoek,** loopende van 1796 tot October 1801, in 1 band.

Lijst van Roomsch-Katholieke overledenen van 1802 tot en met 1810, in 1 band.

Het trouwregister der Roomsch Katholieke gemeente te **Kwadendamme** van 1801 tot en met 1810, 1 band.

HOEK.

Doopregisters der Gereformeerde-kerk aldaar van 1587 tot het 4e jaar der Fransche republiek, in 3 dln.

Trouwregisters als voren van 1632 tot het 4e jaar der Fransche republiek, in 2 deelen.

Een register met doodlijsten alsvoren van 1761— 1796.

HOENKOOP.

In deze gemeente bestaan geen oude kerkregisters.

HOENSBROECK.

In deze gemeente bestaan vier kerkregisters:

Een register van geboorten van af 6 Juli 1606 tot en met 13 Mei 1685 en huwelijken van 1 Februari 1626 tot en met 2 Januari 1722.

Een register van overledenen van 9 Februari 1682 tot en met 18 December 1776.

Een register van geboorten van 8 Juni 1685 tot en met 4 Januari 1737 en huwelijken van 28 October 1722 tot en met 10 September 1741.

Een register van geboorten van 4 Januari 1794 tot en met 10 Frimaire An 5, overledenen van 11 Januari 1794 tot en met 31 Juli 1796 en huwelijken van 1 Mei 1794 tot en met 4 Juli 1796.

HOEVELAKEN.

Het doopregister der Gereformeerde-kerk loopt van het jaar 1746—1812, in 1 band.

Het trouwboek loopt van af het jaar 1795.

HOEVEN.

De oude kerkregisters in het gemeentearchief alhier voorhanden, zijn:

Doopboek der Gereformeerde gemeente van 1649 tot 1808, in 1 band.

Registers van huwelijken der Gereformeerde gemeente van 1650 tot 1789, in 4 banden.

Doopboeken der Roomsch Katholieke parochie van 1671—1811, in 3 banden.

HOF VAN DELFT.

In het archief zijn aanwezig:

Kerke-doopboek van **Op 't Wout,** beginnende met den 9 April 1719 en loopende tot en met 26 Febr. 1812.

Kerke-doopboek van de gemeente **op 't Woud,** volgens resolutie van H. E. G. M. in dato 15 Juni 1792 als een tweede doopboek aangelegd, beginnende met den jare 1792, den 19 September, loopende tot en met 20 Januari 1828.

Register dergenen, die **Op 't Woud** in wettigen ondertrouw zijn opgenomen om volgens resolutie van H. E. G. M. in dato 15 Juni 1792 als een tweede trouwboek gehouden te worden, beginnende met den jare 1792 den 25 October en loopende tot en met 16 Maart 1811.

Vier registers van huwelijken van Hof van Delft, inhoudende zoowel huwelijksafkondigingen als huwelijksvoltrekkingen, te weten:

Van 20 Augustus 1633 tot 1 Augustus 1662.

Van 30 November 1662—19 Februari 1696.

Van 16 April 1697—3 Mei 1795.

Van 29 Mei 1795—1 Mei 1803.

Trouwboek van de heerlijkheid van **Groeneveld** van 24 April 1774—17 October 1801.

Boekje van aangifte van overledenen van **Groeneveld** van 28 April 1772—7 April 1796.

Begrafenisboekje van **Groeneveld** van 27 Januari 1806—16 Augustus 1811.

HOLTEN (Overijssel).

De doopregisters der Gereformeerden aldaar loopen van 24 Mei 1706—1811, in 4 banden.

De huwelijken der Gereformeerden loopen van 23 Juli 1791—1811, in 3 banden.

De sterfregisters der Gereformeerden loopen van 1 Januari 1800—1811, in 2 banden.

HONTENISSE.

Doop-, trouw- en sterfregister, gehouden door Roomsch Katholieke missionarissen in het district **Hulst** van 1673—1746, in 5 banden.

Register der Roomsch Katholieken der parochie **Lamswaarde**, inhoudende:

Doopakten van 1 Januari 1747—6 September 1769.

Overlijden van 3 Januari 1748—8 Maart 1764.

Trouwakten van 9 Februari 1747—28 Augustus 1791, in 1 band.
Register alsvoren, inhoudende:
Doopakten van 7 September 1769—28 Sept. 1795.
Trouwakten van 11 September 1797—30 Mei 1796.
Register als voren, inhoudende:
Doopakten van 4 October 1795—9 September 1796; daarachter zijn eenige geboorteakten ingeschreven in de fransche taal, in 1 band.
Register der Roomsch Katholieken van Hontenisse, **Ossenisse** en **Hengstdijk,** gehouden in de parochie **Groenendijk-Hontenisse,** zijnde doopregister van 22 April 1692—30 December 1766, in 1 band.
Register van en gehouden als voren, bevattende:
Trouwakten van 26 April 1692—18 Juli 1796.
Overlijdensakten van 17 Augustus 1694—18 Februari 1781, in 1 band.
Register van en gehouden als voren, bevattende:
Doopakten van 3 Januari 1767—25 Augustus 1796, in 1 band.
Register der Gereformeerden van Hontenisse en **Ossenisse,** inhoudende:
Doopakten van 10 October 1677—25 October 1716.
Trouwakten van 9 October 1677—19 December 1716, in 1 band.
Register alsvoren, inhoudende:
Doopakten van 17 Januari 1717—19 November 1775.
Trouwakten van 9 Januari 1717—23 December 1775, in 1 band.
Register alsvoren, bevattende:
Doopakten van 8 Januari 1776—17 Juli 1796.
Trouwakten van 20 Januari 1776—4 Juni 1796, 1 band.
Register alsvoren, bevattende:
Begrafenissen van 17 Mei 1763—19 September 1796, in 1 band.

HOOFDPLAAT.

Boeken van de Hervormde gemeente:
Trouwregister van 1783 tot en met 6 Augustus 1796.
Doopregister van 1785 tot en met 25 Nivose 5e jaar der Fransche Republiek.
Register van overlijden van 1783 tot en met 1788.
Idem van 1789 tot en met 1796.
Boeken van de Roomsch Katholieke gemeente:
Doopregister van 1796 tot en met 18 Brumaire 5e jaar der Fransche republiek.
Register van overlijden van 5 Pluviose tot en met 20 Floréal van het 5e jaar der Fransche republiek.

HOOGELOON, HAPERT EN CASTEREN.

Burgerlijken stand vóór 1811.
Trouwregisters der schepenbank van Hoogeloon, Hapert en Casteren van 1703—1713 en van 1722—1806, in zes banden.
Doodboek van Hoogeloon van 1795—1806.
Lijkenregister van Hoogeloon van 1806—1810.
Doodboek van Casteren van 1739—1810.
Idem van Hapert van 1731—1810.
Trouwregister der Hervormden van **Vessem, Hoog, Casteren** en **Knegtel** van 1683—1793.
Doop-, huwelijks- en doodregisters van den pastoor van **Hapert** en **Hoog** van 1725—1810.
Doopboek van den pastoor van Casteren van 1750 tot 1810.

HOOGEMIERDE c. a.

De doopregisters der Gereformeerden van **Hooge-** en **Lagemierde** en **Hulsel,** loopende van de jaren 1786 tot 1805.
De doopregisters der Roomsch Katholieken der drie kerken van **Hooge-** en **Lagemierde** en **Hulsel,** loopende van de jaren 1645—1811, doch niet allen compleet, in zes banden.
De overlijdensregisters der Roomsch Katholieken der drie kerken loopende van de jaren 1650—1811, doch niet allen compleet, in vijf banden.
De trouwboeken van de drie kerken loopende van de jaren 1690—1811, in zes banden.

HOOGEVEEN.

Een register van gehuwden van 1 Januari 1803—1 Maart 1812.
Een register, bevattende de geboorten, huwelijken en sterfgevallen van Augustus tot ult° December 1811.
Register tot inschrijving der familienamen (1813).
Register van aangenomen geslachtsnamen in 1826.
Een doopboek van 1699—11 Mei 1730.
Een doopboek van 10 Augustus 1732—6 Sept. 1789.
Idem van 13 September 1789—2 October 1811.
Deze drie der Hervormde gemeente.
Een register van geboren joden van 6 Juli 1786—1 Maart 1811.
Een begrafenis-protocol van 26 Mei 1751 tot 21 April 1786.
Twee dito protocollen van 3 Mei 1786—28 Sept. 1811.
Een register van aangegeven sterfgevallen van 28 Februari 1778—26 Maart 1805.
Twee protocollen van overledenen van 9 Januari 1806—8 Augustus 1811.
Een protocol van begraven lijken van 11 Januari 1806—21 December 1811.
Een zakboekje, bevattende aanteekeningen van gedoopte kinderen en huwelijksinzegeningen (zonder dagteekeningen, doch oud), der Hervormde gemeente.

HOOGKARSPEL.

Op het raadhuis aldaar bevinden zich:
Een doopboek van 1717—1812.

Een trouwboek van 1718—1802, in één band.
Een grafboek van 1757—1828.
Een burgerlijke stand van 1811—1822.

HOOGKERK.

In het gemeentehuis alhier zijn aanwezig:

Het doopregister der Gereformeerden van **Leegkerk** en Hoogkerk loopt van het jaar 1666—1811, in 1 band.

Een protocol van huwelijkszaken te **Leegkerk** en Hoogkerk, loopende van 1666—1811, in 1 band.

Een register der overledenen, loopende van 1806 tot 1811.

HOOGLAND.

In deze gemeente zijn aanwezig:

De dooppregisters der Roomsch Katholieke gemeente loopende van 1656—1811.

De doopregisters der Hervormde gemeente loopende van 1780—1811.

De trouwregisters der Roomsch Katholieke gemeente van 1761—1811.

De trouwregisters der Hervormde gemeente van 1783—1811.

HOOGVLIET.

Doopboeken van 12 December 1655—21 December 1760 en van 11 Januari 1761—29 December 1811.

Trouwboeken van 15 April 1763—7 Juni 1805 en van 14 April 1798 tot 22 Februari 1811.

Overlijdensregisters van 6 Jan. 1763—30 Dec. 1802.

Begrafenisboekje van 19 Januari 1793—11 Dec. 1822.

Register van begraven van 1 Januari 1806—15 December 1811.

HOORN.

Doopboeken van den jare 1579 tot en met 1816, in 14 banden.

Een doopboek der Remonstrantsche gemeente van den jare 1668 tot en met 2 Januari 1745.

Een idem van 1631 tot en met 3 September 1684.

Een idem van 1785—1808.

Een register der gedoopte kinderen der Luthersche gemeente van den jare 1724 tot en met 1811.

Een idem van 1801—1811.

Een register van geborenen der doopsgezinde gemeente van den jare 1792 tot en met 1811.

Een register van gedoopte kinderen der Roomsch Katholieke gemeente **Nieuwenoord** van den jare 1675 tot en met 1811, in 2 banden.

Idem der Roomsch Katholieke gemeente op het Achterom van den jare 1680 tot en met 1811, in 2 banden.

Een register van gedoopten en gehuwden der Roomsch Katholieke gemeente in de Slijksteeg van den jare 1692 tot en met 1811. Voorts registers der geborenen van 1811 tot en met 1834, ingebonden in 2 banden.

Een inteekenboek van de Noorder- en Ooster-kerk van den jare 1674 tot en met 1682.

Een idem van 1681—1694.

Een idem van 1714—1740.

Een idem van 1714—1742.

Een idem van 1740—1782.

Een idem van 1782—1811.

Een register van de Noorder- en Ooster-kerkgeboden van den jare 1695 tot en met 1713.

Een idem van 1740—1782.

Een trouwboek van 1782 tot en met 1803.

Een idem van 1713—1795.

Een contra trouwboek van 1792—1802.

Trouwboeken van de jaren 1605 tot en met 1834, ingesloten in 11 banden.

Een register van trouwen en begraven van den jare 1757 tot en met 1805, in vier banden.

Een idem van 1800—1805.

Een register van begraven in de Noorder-kerk van den jare 1729 tot en met 1774.

Een idem van overlijden van 1774—1812.

Een register van aangeving voor de successie van overledenen van den jare 1806 tot en met 1811.

Een register van overlijden van den jare 1806 tot en met 1834, in 3 banden.

Prothocol gehouden van alle diegeenen voor de magistrate dezer Stede Hoorn getrout hebben. Beginnende den VI Januari 1582 (loopt tot 26 Maart 1619).

Prothocolle gehouden van alle diegeenen, die voor de Magistraten dezer Stede Hoorn getrout zijn, ende hun in de heyligen echten Staet laten bevestigen hebben, van de XIII[en] April Anno 1619.

(Dit deel loopt tot 11 December 1640).

Lijst van dood- en grafregisters der Groote-, Ooster- en Noorder-kerken (1).

Register van begraven personen in de Parochie- of Groote-kerk van 3 November 1653 tot 21 Juli 1816, 3 deelen in folio.

Aanteekening van de uitgegeven kwitantiën aan de gravenmakers van de Groote-kerk wegens het begraven van 15 Januari 1737 tot 20 April 1830, 2 deelen in folio.

Register van begraven personen in de Ooster-kerk, loopende van 1683 tot 1809, één deel in folio.

Twee kleinere aanteekenboekjes van begraven personen loopende van 13 December 1755 tot 20 November 1790 en van Mei 1812 tot 31 Maart 1830.

Register van de eigenaars der graven in de Groote-kerk, beginnende in den jare 1638, 3 deelen in folio.

---

(1) Later door het kerkbestuur mede in het gemeente-archief gedeponeerd.

Register alsboven van de Noorder-kerk, 2 deelen in folio.

Vier diverse registers van personen, in de Noorderkerk begraven.

Register van eigendomsovergangen der graven in de Noorder-kerk van 1725—1828.

Register der ontvangsten wegens het trouwen in huis van 1 Mei 1756—24 Mei 1795.

HOORNAAR.

Doopboeken der protestanten, waarin tevens de akten van den kerkenraad en namen der lidmaten voorkomen, en aanteekening van huwelijken, loopende van 1604—1801.

Doopboek gehouden ter secretarie ingevolge resolutie der Staten van Holland en West-Friesland, loopende van 1792—1817.

HORN.

Doodakten van 1 November 1695—18 Juni 1797.

Trouwakten van 12 Juli 1695—25 November 1796.

Geboorteakten van 22 Juli 1695—3 Mei 1797.

HOUTEN.

In deze gemeente zijn geen oude kerkregisters aanwezig. In het archief dezer gemeente berusten de navolgende stukken:

Bewijzen van doop en extracten uit de doopboeken van 1764, 1778—1801, 1810, 1 lias en eenige losse bladen.

Huwelijksafkondigingen en certificaten van gegane geboden van 1666, 1697, 1702—1704, 1706, 1708, 1711, 1713, 1714, 1787—1812, 2 pakken en 1 lias.

Akte van trouw van 1678, 1680—1685, 1687, 1695 tot 1714.

Certificaat van huwelijksvoltrekking van 1811.

Akte van toestemming tot het aangaan van een huwelijk van 1811.

Lijsten van begravenen onder Houten en **'t Guy** van 1735—1737, 1741, 1742 en 1811.

Grafstedeboek van Houten en **'t Guy** van 1783—1803.

Memorie van de lijken welke in Houten en **'t Guy** begraven zijn van 1795—1803.

Lijst der begraven lijken in de gemeente Houten van 1803—1811.

Gemeente **Schonauwen.** Akten van trouw, huwelijksafkondigingen en certificaten van gegane geboden van 1762, 1765, 1766, 1787—1789, 1791, 1794, 1796, 1797, 1808 en 1810.

Register van huwelijken, slechts eenige bladzijden beschreven van 1796.

Extracten uit doopboeken van verschillende gemeenten van 1751, 1783, 1792—1794.

Gemeente **Oud Wulven** en **Wayen.** Akten van trouw, huwelijksafkondigingen en certificaten van gegane geboden van 1721, 1726, 1729, 1735, 1736, 1740, 1744, 1745, 1747—1748, 1750, 1752—1760, 1762, 1763—1767, 1768, 1772—1776, 1778, 1779, 1782, 1789, 1790, 1793, 1794.

Akte van toestemming tot het aangaan van een huwelijk van 1745.

N.B. In de oude rechterlijke archieven der bovengenoemde gemeenten komen ook huwelijksakten en verschillende niet gerechtelijke akten voor; deze archieven berusten echter bij het Rijks-depôt te **Utrecht.**

HUISSELING.

In de archieven der gemeenten Huisseling en **Neerloon** worden gevonden:

Van de parochie **Neerloon:** Register inhoudende doopakten van 1681—1694 en van 1717—1810, waarbij ook eenige verspreide akten betreffende de parochie **Overlangel.**

Trouwakten van 1709—1799, en

Overlijdensakten van 1767—1810.

Burgerlijke registers van huwelijken van 1791—1806 en van 1806—1810.

Van de parochie Huisseling:

Register inhoudende de doop-, trouw- en overlijdensakten van 1667—1811, waarvan echter de eerste bladzijden (enkele doopakten) beschadigd zijn.

HUISSEN (Gelderland).

Doopregisters der Roomsch Katholieke parochie van de jaren 1703 tot en met 1755, in 1 band.

Idem van 1756 tot en met 10 October 1811 en van 1 Januari 1814 tot en met 30 Juni 1816,

Doodregisters van de jaren 1765 tot en met 10 October 1811 en van 1 Januari 1814 tot en met 30 Juni 1816.

Overlijdensregisters van het nonnen-convent van 1602—1811, alsmede trouwregisters der Roomsch Katholieke parochie van de jaren 1752 tot en met 10 October 1811 en van 1 Januari 1815 tot en met 30 Juni 1816, allen in 1 band.

Doopregisters der Roomsch Katholieke vicarie van de jaren 1717 tot en met 1765, en

Trouwregisters idem van de jaren 1726 tot en met 1765, in 1 band.

Doopregisters idem van de jaren 1766 tot en met 1811, en

Trouwregisters idem van 1766 tot en met 1816, in 1 band.

Doopregisters der Gereformeerden van de jaren 1653 tot en met 1723, en

Trouwregisters idem van 1652—1724, in 1 band.

Doopregisters idem van 1714—1770,

Doodregisters idem van 1730—1772, en

Trouwregisters idem van 1724—1772, in 1 band.

Doopregisters idem van 1771—1816,
Trouwregisters idem van 1771—1814, en
Doodregisters idem van 1771—1816, in 1 band.

HUIZEN.

Doopboek der Gereformeerde-kerk van 1740—1811.

Aanteekenboek lidmaten Doopsgezinde gemeente, beginnende met een in 1683 geboren persoon.

Registers van personen die zich om te trouwen hebben aangegeven van 1729—1805, in 2 banden.

HULSBERG.

Alhier berusten in het gemeente-archief:

De doop- trouw- en doodenregisters van 1727 tot en met 1787, in 1 band.

De doop-, trouw- en doodenregisters door de fungeerende heeren pastoors opgemaakt van 1787—1797, in 1 band.

Allen zijn van de Roomsch Katholieke gemeente.

HULST.

Tien oude doop- en trouwboeken der Roomsch Katholieke kerk te Hulst (afkomstig uit het Belgisch Staatsarchief sinds 9 Januari 1863) van 1605—1658.

Alzoo meerendeels van vóór de reductie der stad Hulst in 1645.

Vier kerkelijke doopboeken der Gereformeerde gemeente te Hulst van 6 November 1645 tot 29 Mei 1796.

Een-en-twintig dito doop- en trouwboeken van de Roomsch Katholieken te Hulst, waaronder sommige ook bevatten die van de omliggende parochiën **Lamswaarde, Hontenisse, Paulspolder, Stoppeldijk, Hengstdijk, Ossenisse, Namen, St. Jan Steen** en **Kieldrecht** van 25 Augustus 1648 tot 31 Juli 1796.

Acht kerkelijke trouwboeken voor den predikant te Hulst van 4 Maart 1646 tot 31 Juli 1796.

Twee begraafboeken van 1612—3 November 1645.

Vier dito van 12 October 1651—15 Augustus 1796.

Twee dito van de parochie **Hontenisse** van 6 April 1709 tot 11 Mei 1763.

Een dito van de parochie **Paulspolder** van 1 Mei 1709—22 Maart 1742.

Een dito van de parochie van **Hengstdijk** van 1 Mei 1709 tot 22 April 1761.

Op de voormelde doop- en trouwboeken zijn registers of alphabetische tafels aangelegd.

De gewone registers van den burgerlijken stand, volgens de tegenwoordige orde van zaken, beginnen hier van Augustus 1796.

HUMMELO EN KEPPEL.

De doopregisters der Gereformeerde-kerk van Hummelo loopen van de jaren 1675—1811, in 2 banden.

De doodregisters der Gereformeerde-kerk van Hummelo loopen van de jaren 1757—1812, in 2 banden.

Het trouwboek van de Gereformeerde-kerk van Hummelo loopt van de jaren 1796—1812, in 1 band.

De doopregisters der Gereformeerde-kerk van Keppel loopen van de jaren 1725—1806, in 2 banden.

Het doodregister der Gereformeerde-kerk van Keppel loopt van de jaren 1786—1806, in 1 band.

De trouwboeken der Gereformeerde-kerk van Keppel loopen van de jaren 1772—1811, in 2 banden.

Het doopregister der Gereformeerde-kerk van **Drempt** loopt van de jaren 1667—1812, in 1 band.

Het doodregister der Gereformeerde-kerk van **Drempt** loopt van de jaren 1780—1813, in 1 band.

Het trouwboek der Gereformeerde-kerk van **Drempt** loopt van de jaren 1667—1814, in 1 band.

Het doopregister der Roomsch Katholieken van **Drempt** loopt van de jaren 1749 tot 1812, in 1 band.

Het trouwregister der Roomsch Katholieken van **Drempt** loopt van de jaren 1796 tot 1811, in 1 band.

Verder nog aanwezig een register van huwelijksafkondigingen der Gereformeerde-kerk van Keppel over de jaren 1814, 1815 en 1816 in 3 banden en nog eenige extracten uit de registers der overledenen annex aan de trouwboeken van 1811.

HUNSEL.

Alhier berusten:

De akten van geboorten, overlijden en huwelijken loopende van 1798 tot op heden; en bij den pastoor in het kerkarchief:

Doopregisters van 1782 tot en met 1811.
Huwelijksregisters van 1805—1811.
Overlijdensregisters van 1815—1811.

De Roomsch Katholieke gemeente behoorde alstoen tot de gemeente **Ell**.

HURWENEN.

In het gemeente-archief is aanwezig:

Doopboek der Nederduitsch Hervormde-kerk van 1772—1809.

Trouwboek idem van 1795—1801 en een lijst van gedoopten in de Roomsch Katholieke-kerk van 1803 tot 1813.

In het archief van den kerkeraad der Nederlandsche Hervormde gemeente te Hurwenen bevinden zich:

Doopregister van 1648—1724, te vinden in het Notitieboek, gemerkt L.

Doopregister van 1725—1771, te vinden in het kerkeboek, gemerkt A.

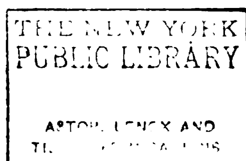
Doopregister van 1772—1781, te vinden in het doopen contradoopboek, gemerkt E.

Trouwregister van 1648—1714, te vinden in het Notitieboek, gemerkt L.

Trouwregister van 1725—1771, te vinden in het kerkeboek, gemerkt A.

Trouwregister van 1772 tot heden, te vinden in het trouw- en contratrouwboek, gemerkt D.

(Wordt vervolgd).

Photolithographie van G. J. Thieme te Arnhem.

Behoort bij N°. 5 van het Algemeen Nederlandsch Familieblad, 6e jaarg.

De heraldieke tentoonstelling te Gent, in verband met de wapenen van de ridders van het Gulden Vlies.

(Hierbij een plaat).

Programme et Règlement (1).

ART. I. — Il sera ouvert au Vestibule de l'Université de Gand, du 31 Mars au 12 Mai 1889, une *Exposition d'Art héraldique et des Armoiries des chevaliers de la Toison d'Or.*

ART. II. — L'exposition se composera:

1. Des armoiries des chevaliers de la Toison d'Or des chapîtres tenus à Gand, à Bruges, etc.

2. *D'une section historique* comprenant des documents d'héraldique antérieurs au XVIe siècle, quelle que soit leur valeur artistique.

3. *D'une section artistique* comprenant les objets d'art héraldique postérieurs à cette date.

Les documents et objets exposés se rapporteront:

a) A la science du blason.

b) A l'art héraldique.

Peinture sur bois, papier ou vélin, verre, porcelaine, faïence, etc.

Emaux.

Dessins.

Gravure { Armoriaux. Pièces détachées.

Sculpture (y compris la fonte, la ciselure, le martelé et le repoussé).

en bois.

en métal { sceaux. méreaux, etc.

en ivoire.

sur pierre.

Reproductions plastiques en cire et céramique.

Etoffes, broderies, reliures, estampages.

ART. III. — Les personnes qui se proposent de prendre part à l'exposition sont priées d'en donner avis, avant le 15 Mars, à Mr. ALBERT DUTRY, avocat, rue de la Monnaie, 29, Gand, secrétaire du Comité.

Elles voudront bien joindre à cet avis une note indiquant leurs noms, prénoms et domicile, ainsi que la description sommaire des objets à envoyer.

Elles indiqueront aussi l'emplacement dont elles ont besoin en longueur, largeur et hauteur.

ART. IV. — Un jury spécial statuera sur l'admission des objets.

ART. V. — Les envois devront être adressés au siège du Comité à l'Université, rue des Foulons, à Gand, avant le 20 Mars.

ART. VI. — Les frais de transport des objets, aller et retour, sont à la charge des exposants.

ART. VII. — Les plus grands soins seront pris pour la conservation des objets. Cependant le Comité organisateur n'assume aucune responsabilité quant aux pertes et dommages.

La surveillance de l'exposition sera faite par des membres du comité et des agents spéciaux.

Des veilleurs seront préposés à la garde pendant la nuit.

ART. VIII. — Aucun objet exposé ne pourra être copié, photographié ou dessiné sans une autorisation écrite transmise par l'exposant au Comité.

ART. IX. — Les objets ne pourront être retirés avant la fin de l'exposition.

Les exposants seront priés de les enlever endéans les 3 jours qui suivront la fermeture, faute de quoi ils seront réexpédiés aux risques et périls de leurs propriétaires par les soins du Comité.

LA COMMISSION ORGANISATRICE:

Président: M. Ferd. van der Haeghen.
Vice-Présidents: M. le comte de Limburg Stirum.
M. de Maere-Limnander.
Secrétaire-Trésorier: M. Albert Dutry, avocat.
Membres: MM.

Baron J.-B. Béthune van Outryve d'Ydewalle.
Baron J. Béthune-de Villers.
Th. Canneel, directeur de l'Académie de Gand.
A. Diegerick, archiviste.
de Ghellinck d'Elseghem de Vaernewyck.
Baron H. della Faille d'Huysse.
O. de Meulenaere, conseiller à la Cour d'Appel de Gand.
Chevalier E. de Nève de Roden.
J. de Waele, architecte.
F. d'Hoop, conservateur du dépôt des archives de l'Etat à Gand.
P. de Smet de Naeyer, membre de la Chambre des Représentants.
Baron A. d'Udekem d'Acoz.
Chanoine H. Fobe.
H. Goossens, conseiller provincial.
Chevalier E. Hynderick, avocat général.
E. Lacquet.
Chanoine J.-B. Lavaut.
I. Lefevere de ten Hove.
H. Schoentjes, directeur de l'Ecole industrielle de Gand.
Chevalier E. Soenens.
Baron Surmont de Volsberghe, sénateur.
L. Tydgadt, président de l'Œuvre de l'Hospitalité de Nuit.

(1) Volgens het officieel programma, dat wij hier geven om het aan de vergetelheid te ontrukken. RED.

A. van Assche, architecte.
F. van den Bemden, capitaine pensionné.
Comte V. van den Steen de Jehay.
V. van der Haeghen, archiviste.
H. van Duyse, conservateur du Musée d'Archéologie de Gand.
A. Vercruysse-Bracq, membre de la Chambre des Représentants, vice-président de l'Œuvre de l'Hospitalité de Nuit.
A. Verhaegen, ingénieur honoraire des ponts et chaussées.
G. Verhaeghe de Naeyer.
A. Wagener, administrateur-inspecteur de l'Université de Gand.

Hierachter was gevoegd een «Bulletin d'Adhésion».

Een beschouwing over de tentoonstelling laten wij hier volgen.

Zooals uit het bovenstaand programma blijkt, is sedert 31 Maart jl. te Gent eene tentoonstelling geopend, de vierde in hare soort en zal tot 2 Juni duren.

In 1878 had de eerste op dat gebied plaats te Weenen, daarna in de maanden Augustus en September 1889 alhier, en in 1882 te Berlijn.

Wij hadden het voorrecht die verschillende tentoonstellingen te bezoeken, fungeerden op de tweede als secretaris en komen na deze, die te Gent gehouden wordt, tot de slotsom dat zij hoogst belangrijk is en, ofschoon niet zooveel bijeengebracht werd als op de drie eerstgenoemde, niet behoeft achter te staan, vooral uit het oogpunt van kunst. Zekerlijk hadden wij vroeger op deze tentoonstelling gewezen, indien de commissie te Gent betere maatregelen had genomen dat ook Noord-Nederland er aan had kunnen deelnemen; een bezoek was zij waardig, zooals uit enkele mededeelingen zal blijken; de opbrengst werd bestemd tot een nuttig doel. nl. de kas te stijven van het «Nachtverblijf voor armen» aldaar.

De catalogus bevat 88 nummers van Wapenborden van het Gulden Vlies, allen afkomstig uit de St. Bavo-kerk te Gent. Zij staan in betrekking tot het 7[e] kapittel aldaar gehouden door Philips den Goede den 6, 7 en 8 November 1445 en tot het 23[e] kapittel mede aldaar gehouden, door Karel V, den 23, 24 en 25 Juli 1559. Zooals zich licht laat begrijpen maakte dit langs de wanden in de ruime en fraaie vestibule van het gebouw der Hoogeschool te Gent een hoogst belangrijken indruk, daar de wapenborden voor het meerendeel goed geconserveerd zijn en de heraldiek aangeven over een tijdsverloop van meer dan eene eeuw.

De samensteller van den catalogus der tentoonstelling, de heer Albert Dutry, heeft eer van zijn werk, vooral wat het gedeelte over het Guldenvlies betreft; hij toch geeft daarbij een beknopt overzicht dezer machtige orde.

Gaarne hadden wij op de tentoonstelling nog gezien al de werken, die over het Guldenvlies geschreven zijn; daardoor toch zou een deel der zoo moeielijk te bewerken bibliographie op dit gebied een groot deel zijn vooruit gekomen. (Wij hadden het voorrecht nog eenige exemplaren, in ons archief aanwezig, er aan toe te voegen, waarbij vooral uitmunt een bundel, zoowel gedrukt als in handschrift, over het 9[e] kapittel, alhier gehouden in 1456).

Het tweede gedeelte dezer tentoonstelling omvat de wapenkunde. toegepast in het algemeen gebruik, wapens op papier, perkament, voorwerpen van huisraad, gebrand glas, stamboomen, enz., te veel om hier op te noemen.

Op een paar bijzonderheden moeten wij echter, alvorens ons verslag te eindigen, de aandacht vestigen.

Zeldzaam, meer dan waarschijnlijk eenig, is de inzending van de stad Gent, nl. ongeveer een honderdvijftigtal banden van de schepenboeken, beginnende in 1468 en bevattende de wapens in kleuren op de omslagen, prachtig geschilderd, van den eersten schepen die jaarlijks voorzat in deze oude merkwaardige Vlaamsche stad, waar zooveel aanwezig is op het gebied van geslacht- en wapenkunde.

Vooral munten uit de banden, geschilderd door den Gentschen wapenschilder Liévin van der Schelden op het einde der 16e eeuw.

Sommige banden vertoonen wapenschilden, te beginnen met het jaar 1397, doch deze zijn slechts met zwart aangegeven, niettemin uiterst belangrijk, door dat van dien tijd zoo weinig op dit gebied is overgebleven. Door de goede zorgen van het gemeentebestuur zijn zij in 1794 aan de vernielingswoede ontkomen, daar zij ze alstoen hebben laten overschilderen met een grijze verflaag, die sedert kort is weggenomen onder de leiding van den gemeentearchivaris, den heer V. Van der Haeghen.

De stad Gent zond ook in het zoogenaamd gildenboek, bevattende de wapens van souvereinen, schepenen en pensionarissen van Gent, alsmede de blazoenen der gilden. Dit waar prachtwerk werd in 1579 door bovengenoemden van der Schelden op stads kosten geschilderd; opmerkelijk fraai en zuiver uitgevoerd is het fransijnen blad, bevattende het wapen van Willem den Zwijger met het onderschrift «Willem van Nassau, commissaris van 't vermaeken van de wet der stad van Gend». Weldra zal dit werk voor een groot deel door de zorg van een der verdienstelijke leden van de commissie, baron Béthune, worden uitgegeven.

Op modern gebied moeten wij vermelden de Gentsche wapenschilders G. Ladou, S. E. Lybaert en N. de Traey; van hunnen arbeid zijn goede inzendingen aanwezig,

doch wij kunnen hierbij de verzekering geven, dat onze Noord-Nederlandsche wapenteekenaars er niet bij achterstaan.

Op den tweeden Paaschdag brachten een veertigtal leden der Oudheidkundige Societeit van Brussel der tentoonstelling een bezoek. Een ware cursus werd over het belangrijkste gehouden door den adjunct-archivaris van Brussel, den heer Jean van Malderghem, zoo gunstig bekend door de uitgaven van zijne «Bataille de Staveren» en het wapenboek «le blason des armes, suivi de l'armorial des villes, châtellenies, cours féodales, seigneuries et familles de l'ancien comté de Flandre par Corneille Gaillard, héraut d'armes de l'empereur Charles Quint».

Voorts bewezen de volgende commissieleden bij die gelegenheid uitstekende diensten en moeten dankbaar vermeld worden de heeren Th. graaf van Limburg Stirum, Belgisch Senateur, de Maere-Limnander, baron Béthune, baron de Ghellinck, G. Verhaeghe de Nayer, de oud-kapitein van den Bemden, alsook de bereids genoemde stadsarchivaris V. Van der Haeghen.

Aangenaam is het ons hier mede te deelen, dat eenparig de roep was over de beteekenis der tentoonstelling en ongetwijfeld was het goed dat niet alleen beoefenaars der geslacht- en wapenkunde naar Vlaanderens hoofdstad gingen, maar ook de architect, beeldhouwer, schilder, enz., heeft er kennis kunnen maken met veel goeds dat daar aanwezig was.

In de St. Jacobs- of Groote-kerk alhier bevinden zich de wapenborden van het 9e kapittel, den 28 Maart 1456 alhier gehouden. Gelukkig zijn deze wapenborden de algemeene vernieling op het einde der vorige eeuw ontkomen; mochten zij eenmaal tot waar sieraad der kerk gerestaureerd worden, dan is het te hopen dat zulks met de meeste zorg zal geschieden en deskundigen daarbij zullen geraadpleegd worden.

Een hoofddeel, nl. de wapenkas van Philips de Goede, wordt hierbij in plaat weêrgegeven, ontleend aan de afbeelding, voorkomende in DE RIEMER, *Beschrijving van 's-Gravenhage,* waarin ook zijn afgebeeld de overige wapens der Guldenvliesridders van dien tijd.

A. A. V. v. O.

Hooge hofbeambten in vroeger tijd.

Over den oorsprong der hoogwaardigheidsbekleeders ten Hove deelt een te Frankfort verschijnend blad het volgende mede:

De hooge betrekkingen aan het Hof zijn van zeer oude dagteekening. Reeds in de eerste tijden van het Duitsche keizerrijk vindt men een grootmeester, *major domus*, een hofmeester, een schenker en een stalmeester. Het Karolingische huis had die overgenomen van het Merovingische en deze weder van de Romeinsche grootwaardigheidsbekleeders. Dit blijkt uit den titel van maarschalk, die *comes stabuli* heette, waaruit later het Fransche woord connétable ontstond. *Comes* was de naam, dien bij de Romeinen de jonge patriciërs droegen, welke een proconsul vergezelden naar zijn zetel in de wingewesten. Een ganschen zwerm jonge patriciërs nam dikwijls zulk een Romeinsch staatsman of veldheer mede, om zich aangename reisgezellen en dischgenooten te verzekeren, en ook om hen, die van jongsaf met de gebruiken van voorname huizen bekend waren, met de leiding te belasten van de verschillende onderdeelen der consulaire huishouding.

De *comes stabuli* had te zorgen, dat reeds op de reis naar de plaats van bestemming de benoodigde wisselpaarden van de *cursus publicus* op den behoorlijken tijd gereed waren. Op de plaats aangekomen, rustte ook op hem de verplichting, te waken over de stallen van den proconsul. De *cellarius* zorgde voor den wijnvoorraad en een derde voor de aanrichting der feestmalen, terwijl de vierde, de oudste onder de jongelieden, als *major domus* het geheel der hofhouding onder zijn toezicht had.

Uit den aard der zaak moest ook bij het schrijven, vooral in den Merovingischen tijd, een der jeugdige *comites* met die kunst den consul ten dienste staan, en het Grieksche woord *graphein* (schrijver) ging over op diegene der jonge *comites,* die de schriftelijke zaken voor zijn heer behandelde. Deze werden *graven* genoemd (volgens Grimm echter is het woord graaf afgeleid van *garavjo,* in het Angelsaksisch *gerefa,* metgezel).

Wat den *comes stabuli* der Merovingers betreft, diens waardigheid ontwies al spoedig aan het hofleven. Als opperstalmeester had hij ook in den dienst te voorzien van aanvoerder der ruiterij en chef van het koninklijk hoofdkwartier. Zijn militaire rang steeg in Frankrijk te gelijk met de ontwikkeling van het krijgswezen. Terwijl de Frankische uitdrukking *mare-schalc,* opzichter van de oorlogspaarden, naast den *comes stabuli* in zwang kwam, ging de waardigheid van den connétable aan het Fransche Hof over in die van den voorzitter van het maarschalks-college, dat aan het hof aan een marmeren tafel was gezeten en de hoogste

rechtbank van eer uitmaakte voor de ridderschap en het leger. De connétable moest in den strijd het teeken tot den aanval geven en in de Staten der oudere Fransche Koningen gold zijn woord in oorlogszaken meer dan dat van den vorst.

Dagblad van Zuid-Holland en 's-Gravenhage van 22 en 23 Mei 1887.

Mededeeling uit de Alkmaarsche vroedschaps-resolutiën.

Op huyden den eersten Augusti xv^clxxxiij Alzo in de vergaderinge vañ Staten van Hollant geproponeert es off men in de begravenisse van zijne Ex[ie] zal gebruycken die wapenen van Hollant dan niet, eñ die van Amsterdam, Goude eñ Alcmaer daerop geadviseert hebben, dat men inde selue begravenisse die wapenen van Hollant niet gebruycken zal, alzo zijne Ex[ie] die seluen noyt in sijn leven gebruyckt heeft eñ oic die van Amsterdam, Goude eñ Alcmaer in de capitulatie noyt bewillicht hadden, eñ dat daer en boven die van Amsterdam eñ Goude expresselicken hadden geprotesteert, dat zij noch haeren gedeputeerden op die vsz. begravenisse niet en souden comperẽ zo men die wapenen van Hollant in de vsz. begravenisse wilde gebruycken: Soe es bij de vroetschap geresolveert, dat die gedeputeerden deser stede (zo vre (1) die wapenen van Hollant op die begravenisse van zijne Ex[ie] worden gebruyckt eñ die gedeputeerden van Amsterdam eñ Goude absenteren) niet mede sullen gaen, maer hen conformeren die van Amsterdam eñ Goude.

De kwestie betreft stellig de niet doorgegane opdracht der grafelijkheid aan den Prins; maar het klinkt mij wel wat vreemd, die opdracht met den naam capitulatie te hooren bestempelen.

Alkmaar. C. W. BRUINVIS.

(1) verre.

De familie van Leuningen, een boekdrukkersgeslacht.

Eenigen tijd geleden kwam mij een geslachtstafel in handen, blijkbaar door of ten behoeve van een der leden mijner familie in vroeger tijd opgemaakt. Zij bevat afstammelingen, zoo in mannelijke als in vrouwelijke lijn, tot in het zeste geslacht van . . . . . ja, van wien wist de opsteller blijkbaar zelf niet.

«Aelbrechts troud . . . . . van Leuningen» schreef hij er boven en maakte vervolgens een stamtafel op, zonder data of nadere aanduidingen, overal een plaats openlatende waar zijn kennis te kort schoot. Dat gebeurde nog al eens.

Langzamerhand gelukte het mij dat fragment hier en daar aan te vullen.

Zoodoende kwam ik tot de ontdekking van een boekdrukkersgeslacht en van enkele bijzonderheden aan onze bibliografen tot nu toe onbekend.

Het volgende is voor de geschiedenis van de boekdrukkunst in ons vaderland mogelijk niet geheel onbelangrijk, de mededeeling daarvan den lezers van dit tijdschrift misschien niet onaangenaam. —

Onder den titel «Den Delfschen Martelaer», gaf Mr. Theodorus Verburch in 1652 een boekje in het licht, geschreven «naer de papieren en bescheiden ..... berustende onder de kinderen en erfgenamen van Herman Pietersz. van Ruyven».

Reinier Boitet heeft het in zijn beschrijving van Delft, blz. 173—691, grootendeels overgedrukt en verklaart dat het zeer zeldzaam is. Noch de Bibliotheek der Universiteit te Leiden, noch de Koninklijke Boekerij bezitten het.

Op de Delftsche tentoonstelling van 1863 kwam het onder N° 1217 voor en aan de bekende welwillendheid van dr. Campbell dank ik het, dat ik het ter inzage ontving.

De martelaar waarover het handelt, «Over-groote-Vader van ons Moeders zijde», zooals de schrijver hem noemt, was Harmen Schinckel, meester in de vrije kunsten, in 1535 of 1536 geboren.

Hij voerde gedwarsbalkt van zes stukken goud en rood, beladen met een groenen schuinbalk.

Den 22 September 1563 werd hem octrooi tot drukken verleend, twee jaar later noemt hij zich «gheswooren Boecprenter der C. M.»

In het Jaarboekje voor den Boekhandel van 1842—1843 vindt men een opgaaf van de werken door hem gedrukt.

Daaronder zijn eenige kettersche boeken. Dientengevolge werden, in strijd met de privilegiën van Delft, zijn goederen verbeurd verklaard, de boeken verbrand en hij zelf den 23 Juli 1568 «in de fleur en vigeur van sijn leven, sijnde naulicx twee-ende-dertigh jaeren out», te Delft onthoofd.

Zooals uit zijn eigen brieven blijkt, waren toen van zijn naaste bloedverwanten in leven: zijn beide ouders, volgens J. L. C. Jacob in bovengemeld jaarboekje, te Montfoort woonachtig, zijn broeder, zusters, grootmoeder, de zusters en broeders van zijne schoonmoeder, allen verder onbekend, benevens zijn vrouw en drie kinderen.

Zijn vrouw, wier naam wij aanstonds zullen vinden, zette de drukkerij voort. Ten minste in 1574 is de drukkerij van «de Wed. Harmen Schinckel» bekend.

Zijn kinderen waren:

1. Catharina, geboren 19 October 1562, overleden 6 November 1620, in 1605 regentes van het Oude-gasthuis te Delft. Zij huwde met Pieter Joosten van Ruyven, in 1618 veertigraad te Delft, overleden 11 October 1627 en begraven naast zijn vrouw in den zuidtrans bij het timmerhok in de Oude-kerk te Delft. Uit dit huwelijk een dochter Catharina, in 1632 regentes van het Nieuwe weeshuis te Delft, overleden in 1642 en gehuwd met Herman Pietersz. van Ruyven, overleden 23 October 1678.
2. Josina of Justa, geboren 20 December 1564.
3. Bruno of Bruyn, blijkbaar met den geslachtsnaam van zijn moeder gedoopt, geboren 1 Maart 1567, overleden te Delft 19 December 1625 en aldaar gehuwd 7 Februari 1588 met Elisabeth Otten. Hij was in 1610 veertigraad en regent van het Nieuwe gasthuis, in 1611 kerkmeester, in 1615 binnen-havenmeester, in 1618 even als zijn zwager veertigraad en werd even als deze door Prins Maurits afgezet.

Met zekerheid weet men, dat hij van 1590 tot 1621 te Delft boekdrukker was.

Zijne moeder was intusschen hertrouwd.

Van 1600 tot 1602 is Agniesgen Bruynen Caesarsdr., eerder weduwe van Mr. Harmen Schinckel, thans echtgenoot van den Haagschen schepen Aelbert Heyndricksz. van Leuningen, regentes van het Burgerweeshuis te 's-Gravenhage.

De naam van Leuningen komt in de Haagsche regeeringslijsten niet voor. Toch blijkt het, dat er in het jaar 1600 in den Haag een schepen was, Aelbrecht Heynricxz. geheeten. Op het oud-archief, ten stadhuize aldaar, is een schepenbrief van hem bewaard, den 7 Juli 1600 uitgegeven en door hem, zonder gebruik te maken van een geslachtsnaam, onderteekend. Het zegel van dien brief is verloren gegaan.

In volgende jaren komt Aelbrecht Heindriksz. eenige keeren als burgemeester in de Haagsche regeeringslijsten voor, tot hij na 1606 voor goed daaruit verdwijnt. Eerst op zijn grafzerk in de Oude-kerk te Delft krijgt hij zijn geslachtsnaam weder terug.

Blijkens die zerk is hij 30 Maart 1613 overleden en voerde hij in ? een klimmend konijn van ?. Het wapen van zijn huisvrouw, Agniesgen Bruynen Caesarsdr., overleden 23 December 1612, is op de afteekening die van der Lely daarvan maakte, niet te onderscheiden.

Albert Hendriksz. van Leuningen, alleen bij plechtige gelegenheden gewoon zijn familienaam te gebruiken, was als Albert, Aelbert of Aelbrecht Henricxz, Hendricksz, Hendricxz, Heyndricksz of Heyndricxsz, zooals hieronder nader blijken zal, boekdrukker, en woonde te Delft van 1570 tot 1590, te 's-Gravenhage van 1591 af.

In het jaar 1579 ontving hij het eerste privilegie in Holland op de uitgaaf van een bijbel verleend. In 1582 was hij ordinaris drukker der Staten-Generaal en der Staten van Holland. In die hoedanigheid drukte hij de Unie van Utrecht, door J. Enschedé in 1778 met dezelfde fraaie gothische letters herdrukt.

Ook voor «Der stede keurboek van Haarlem», dat het vorig jaar de pers van Joh. Enschedé en Zoonen verliet, hebben zij weder dienst gedaan.

De geschiedenis dier letters is zeer volledig bekend. Het schijnt wel, dat zij van vader op zoon zijn overgegaan.

In 1490 waren zij in gebruik bij Hendrik Cornelisz. of Henrick van Rotterdamme, lettersnijder en drukker te Delft en te Antwerpen van 1480 tot 1500.

Van hem kwamen zij in handen van Cornelis Hendriksz, waarschijnlijk zijn zoon, van 1500 tot 1541 lettersnijder en boekdrukker te Delft.

Waarschijnlijk was Hendrik Hendriksz., die te Leiden in 1483 als boekdrukker werkzaam, was een broeder van hem en onze Albrecht Hendriksz. van Leuningen, die na Cornelis Hendriksz. de letters gebruikte, weder een zoon van deze.

Na hem kwamen de letters in het bezit van Hillebrand Jacobszoon van Wou, zijn schoonzoon. —

Albrecht van Leuningen en zijn huisvrouw Agniesgen Bruynen schijnen, volgens bovengenoemde stamtafel, zes kinderen gehad te hebben:

1. Sophia Aelbrechts van Leuningen, 4 April 1640 in de Klooster-kerk te 's-Gravenhage begraven, huwde tweemalen. Haar eerste man was N. N. Koekeleberg, die bij haar een dochter verwekte, naar grootmoeder van Leuningen Agneta van Couckelberg geheeten. Haar tweede man was Dirk Gool, weduwnaar van Anna Hemelaer, geboren te Leiden in 1559 of 1560, zoon van Peter Gool en van Janneken Mahieu Nicolaesdr., bij wien zij twee dochters kreeg, Petronella Gool en Anna Gool.

   Petronella Gool huwde Adriaan van der Mijl, secretaris van Prins Maurits, die, na haar overlijden, den 16 Februari 1625 te 's-Gravenhage ondertrouwde met eene andere dochter van zijn

schoonmoeder: Agnieta van Couckelberg voornoemd.

Anna Gool, geboren 16 November 1606, overleden 23 Januari 1679, huwde te 's-Gravenhage 28 Februari 1628 Ewout Ewoutsz. Brand, burgemeester van 's-Gravenhage, die in 1647 zijn schoonvader opvolgde als griffier van de Leenen van Holland.

2. Magdalena Aelbrechts van Leuningen, die volgt.
3. N. N. Aelbrechts van Leuningen, huwde N. N. Trezel.
4. N. N. Aelbrechts van Leuningen, huwde N. N. Koster.
5. Adriana, elders Clara Aelbrechts van Leuningen genoemd, huwde 24 Februari 1594 Weyer van Overmeer, zoon van Gerrit en Pietertje Weyer Gijsbertszsdr., uit welk huwelijk twaalf kinderen, gehuwd aan van Sloten, van Persijn en Gool.
6. N. N. Aelbrechts van Leuningen, huwde N. N. van Ruyven, waaruit een zoon Hermanus.

De tweede dochter van onzen boekdrukker, Magdalena, huwde Hillebrand Jacobs van Wouw. Ook deze was boekdrukker van beroep en in zijn hoedanigheid van schoonzoon van Albrecht Hendriksz. van Leuningen gingen de bovengenoemde gothische letters op hem over.

In hetzelfde jaar 1606, waarin zijn schoonvader Aelbrecht Heindricxz, het laatst in de Haagsche regeeringslijsten voorkomt, noemt hij zich «Hillebrant Jacobsz, Drucker Ordinaris der Heeren Staten Generaal».

Hij schijnt dus de zaken van zijn schoonvader te hebben overgenomen en, even als deze, zijn geslachtsnaam gewoonlijk verzwegen te hebben.

Den 23 Januari 1622 wordt er nog een Placcaet op de Munt bij hem gedrukt, het volgende Placcaet van 21 Juli 1622 verschijnt «Bij de weduwe en Erfgenamen van Wijlen Hillebrant Jacobs van Wouw, Ordinaris Drukkers van de Hoog Mogende Heeren Staeten Generael».

Regentes van het Burgerweeshuis te 's-Gravenhage van 1621 tot 1651 is: Machtelt Aelbrechts van Leuningen, Luynigen of Lunigen, wed. Hillebrant Jacobs van Wouw, Drukker voor de Staten-Generaal.

De andere helft van de firma, de erfgenamen, zullen haar kinderen en misschien haar kleinkinderen zijn geweest. Deze waren:

a. Hillebrand Hillebrandsz. van Wouw, gehuwd met N. N. en vader van een zoon, ook Hillebrand geheeten en van een dochter Magdalena, die eerst N. N. van Beunen en later N. N. Bemont huwde.

b. Sophia Hillebrandsdr. van Wouw, geboren 4 Maart 1665 en gehuwd met een lid van het geslacht Paets.

c. Agneta, gehuwd met N. N. Onderwater.

Den 26 Maart 1670 werden de letters van de firma «Weduwe en Erfgenamen van Hillebrant Jacobs van Wouw» verkocht, na dus ruim 180 jaar in dezelfde familie in gebruik te zijn geweest. Jacobus Scheltus volgde de firma als Staten-drukker op.

Bijzonderheden omtrent de hierboven genoemde personen vindt men o. a. in:

A. M. Ledeboer, Alfabetische lijst der boekdrukkers in Nederland. Utrecht, J. L. Beyers, 1876.

A. M. Ledeboer, Boekdrukkers in Noord Nederland. Deventer, A. ter Gunne, 1872 (niet in den handel).

Der Stede Keurboek (voorrede), Joh. Enschedé en Zonen, Haarlem, 1888.

Spécimen de Caractères typographiques etc. de Joh. Enschedé et Fils, Harlem, z. j.

Jaarboekje voor den Boekhandel 1842—1843, 's-Gravenhage, J. L. C. Jacob.

Het Burgerweeshuis etc. te 's-Gravenhage, W. P. van Stockum, 1864.

M. Balen, in zijn genealogie van der Mijl.

Algemeen Nederlandsch Familieblad, passim.

Voor aanvullingen houdt zich aanbevolen:

Amsterdam. Mr. J. E. VAN SOMEREN BRAND.

Geslacht Toll en aanverwante geslachten.

I. Willem Toll, geboren in Juli 1686, overleed op zijn buiten Schijnrust te Loenen a/d Vecht den 15 September 1759 en werd aldaar begraven. Hij was gehuwd met Cornelia Gansneb genaamd Tengnagel, overleden in Mei 1750. Uit dit huwelijk vijf kinderen:

1. Dirk Toll, die volgt II.
2. Cornelia Toll, geboren den 12 Augustus 1717, overleden op den huize Cromwijck te Maarsseveen den 21 Augustus 1783. Zij was driemaal gehuwd: 1° met Nicolaas Paradijs, 2° met Nicolaas Johannes Bastert (zie geslachten Paradijs en Bastert) en 3° 26 Maart 1770 te Amsterdam met Jacob Hagen (weduwnaar van H. E. Cruydenier); hij is geboren in Juni 1703 en overleden den 18 Februari 1795. Uit zijn eerste huwelijk:

A. Jacob Hagen, geboren in 1738, overleden den 9 Juli 1803 te IJsselstein, was gehuwd met A. Ploos van Amstel, geboren in 1738, overleden te Amsterdam den 20 October 1818. Uit dit huwelijk twee zonen, waarvan een overleed te IJsselstein in 1788, en de andere, Cornelis Hagen genaamd, in Januari 1821 te

Amsterdam, was gehuwd met J. J. Stadlander.

B. Cornelia Hagen, huwt te Rotterdam met J. A. van der Haar; hij overleed in November 1775.

C. Elisabeth Hagen, geboren in December 1739, overleden den 24 April 1803, was gehuwd met G. Mijnssen, geboren in Februari 1737, overleden den 20 November 1801. Uit dit huwelijk: Gerrit Jacob Mijnssen, overleden den 18 October 1817, en Jacob Mijnssen, overleden den 27 October 1820.

D. Maria Hagen, geboren in 1744, overleden den 4 Augustus 1815, was gehuwd met Jan van Winter, geboren in 1739, overleden den 13 Januari 1819.

E. Johanna Hagen, overleden te Rotterdam in Februari 1788, was gehuwd met Jacob van der Haar, geboren in 1731, overleden den 1 April 1805.

3°. Catharina Toll, geboren in Juni 1722, overleden den 17 September 1784.

4°. Wijnanda Johanna Toll, geboren in Mei 1726, overleden den 13 December 1798.

5°. Johanna Jacoba Toll, geboren den 4 October 1730, overleden den 1 Januari 1793, was gehuwd met Barend Noorink, geboren den 15 November 1719, overleden den 7 November 1804. Uit dit huwelijk:

A. Casper Noorink, geboren in 1751, overleden den 13 September 1811.

B. Jacob Hermanus Noorink, geboren in 1752, overleden te Amsterdam den 16 October 1830.

C. Geertruy Noorink, geboren in 1754, overleden te Amsterdam den 2 Maart 1826.

D. Anna Noorink, geboren in 1756, overleden den 18 April 1824.

E. Maria Cornelia Noorink, geboren in October 1773, overleden te Amsterdam den 2 Februari 1821, huwde den 8 October 1793 Jan van Herwerden. Uit dit huwelijk:

a. Claudius Henricus van Herwerden, geboren den 3 September 1794.

b. Barend van Herwerden, geboren den 11 October 1804.

II. Dirk Toll, geboren in Juni 1713, overleden den 24 Augustus 1780, was gehuwd met Maria Hubert, geboren in November 1718, overleden den 16 April 1788. Uit dit huwelijk:

1. Willem Toll, geboren in 1746, overleden te Amsterdam den 10 Juni 1782.
2. Maria Eva Toll, geboren in Maart 1748, overleden te Amsterdam den 18 Juni 1806, was gehuwd te Amsterdam den 16 December 1770 met Huybert Bastert (zie verder geslacht Bastert).
3. Cornelia Clasina Toll, was gehuwd den 3 Juni 1787 met Hendrik Klinkert, geboren in 1741, overleden den 20 Augustus 1807. Uit dit huwelijk:

A. Adriaan Klinkert, geboren in April 1788.

B. Anna Alida Klinkert, geboren den 17 Februari 1797.

C. Maria Cornelia Klinkert, geboren den 2 Mei 1792, overleden te Hazerswoude den 20 Juni 1804.

4. Dirk Toll, geboren in 1750, overleden den 29 Januari 1810.
5. Arnolda Catharina Toll, geboren in 1754, overleden den 24 Juni 1806.
6. Nicolaas Toll, geboren in December 1762, overleed als notaris den 14 December 1793. Den 25 December 1780 zeilde hij per schip «De twee vrienden», kapitein H. N. Angel, Texel uit, om zich te Constantinopel na een verblijf van zeven jaren op het kantoor der H.H. Panchaud & Ceries met genoemde heeren te associeeren. Na eenige dagen op zee te zijn geweest, werd genoemd schip door een Engelschen kaper genomen, en werden de opvarenden van alles beroofd.

Breukelen 1889. J. J. BASTERT.

Request der voornaamste kooplieden van Fernambuco aan de Vergadering der 19 der West-Indische Compagnie.

Aen de Edele Erentfeste Heeren, de heeren Gecommitteerden ter vergaderingh van de XIX. der geoctroyeerde West Indische Compagnie.

Geven onderdanichlijck te kennen de ondergeteekende inwoonders van het Reciffe ende Maurits Stadt, hoe dat sij supplianten herwaerts aengecomen sijnde uytt het vaderlandt met merckelijcke Cappitalen soo voor hare meesters als voor haer selven, omme deselve alhier te verhandelen ende sooveel mogelijck was daermede haer profijt te doen. Ende althans geengageert sijnde met vele uytstaende schulden, dewijl den handel alhier in Brasil voor het merendeel, jae bijna voort geheel niet anders en geschiet dan op tijt, alsmede vaste goederen (bij aldien het hier qualijcken ging) weynich ofte niet soude comen te gelden, tot haer grote drouffheyt ende harteleet althans verstaen hebben dat UEd. E. gelieft dat Sijn Excellentie Maurits Grave van Nassau sijn gouvernement alhier verlaten ende naer het vaderlandt keeren soude, welck vertreck alsoo strecken soude tot groote schaede ende bederff van de supplianten ende alle Nederlanderen alhier, dewijl (sijn Excellentie alhier continuerende) deselve hoop hebben gerust en vredich te sullen connen

leven, gelijck wij tot noch toe gedaen hebben, hare negotie doen ende hare uytstaende schulden in het landt invorderen, daer (sijn Excellentie vertreckende) opt hoogste te vresen is dat haer supplianten groote swaricheden ende pericullen sijn aenstaende, als namentlijck revolte van de Portugesen, plonderinge van onse eygen soldaten, die mits de ledige magasijnen en kassen dickmaels maent noch costgelt becomen; ende (dat Godt alles genadelijck wil verhoeden) ontallicke moorden ende bloetstortingen, waervan de bloetstortinge en verraderij onlanghs in de Maranhaon geschiet voor een levendige spiegel behoort te verstrecken; voor welcke swaricheyden de authoriteyt van sijn Excellenties persoon alleen tot noch toe ons heeft bewaert ende (met Godes hulp) machtich is vorder te bewaeren. Waeromme de supplianten haer aen UEd. E. sijn kerende, onderdanichlijck versoeckende UEd. E. gelieven deselve swaricheyden nae behoren te pondereren en dienvolgens (alsoo den supplianten wel ofte qualick vaeren, daer oock des Compagnies aenhanght, alleenlijck bestaet in het verblijff ofte vertreck van sijn Excellentie) sijn Excellentie soodanige contentement te doen als sijn Excellenties getrouwe sorge voor desen staet meriteert; ende vorders dat UEd. E. sijn Excellentie soo met hare brieven als met brieven van hare Hoogh Mogende gelieve te versoecken in sijn gouvernement alhier te continueren, ten minste ten tijde en wijle het landt alhier in den vasten onbesorghden staet gebracht sal sijn.

Twelck doende, etc.

(geteekend):

Abram Masuer.
Isaac Graswinckel.
N. Verdion en J. van Bullestrate.
Joris van der Ghiessen.
Jacob Valcx.
Daniel van Steenwinckel & Guill^e Scheu.
Frans Bruyn Anthoniss.
Edewart Eleman.
A. de Vries.
Louys Heyns.
Langua.
Jacques van Dalen.
Jacques van de Velde.
Jacob & Cornelis May.
Nicolaes Aertsen.
Pieter van Alderwelt.
Joan van Aeken.
Joan Morris.
Hans Edouart Lebrun.
Daniel Bonnel.
Joan Boudewijns.
Jan Rocken.
Jan Aragons.
Fred. Vuirbergh.
Antony de With.
David Aragon.
Eduart Crop.
Jean de Flines.
Johannes de Saver.
Gommarez Crispijnsz.
Abraham van Cabiliau.
Mathijs Beck.
Nicolaes Sack.
Gillis van Luspe.
Willem van Tongeren.
Enguerrante.
Samuel en Antonie van Gansepoel.
Tomas Wallis.
Hugo Graswinckel.
Lourens Cornelisz. de Jonge.
Gerret ter Beek.
Pieter Marrissingh en Godefried van Wessum.
Jacob Wolfradt & K. Tiebos.
Cornelis van der Venne.
Anndres Heym.
Marne Mey van der Hare.
Hendrick Haecxs.
Anth^e Dengremont & Isaac Ipelaer.
Janse van Zwol.
Houenellman.
Abel Wylmsen Deevel Breedroe.
Allert ter Becke.
Andries Ketelaer.
Davidt Nicolaï.
Julius Nieuman.
Jan van Strin.
Jan Taeneps.
Adam Jakops Itsma.
Maniel de Jonge en J. Colaer.
Jacob van der Els.
Willem Hendricksz. Schellinger.
Jacob Nachtegael.
Jacob Pouwelsse.
Jan Parent.
Claes Pieterse Ray.
S. B. Conde.
Gille Braconier.
Frans Lingers Siplinger.
Jasper & Henrico van Heussen.
Piere Rathon.
Fop Adryaense.

Medegedeeld door C. J. Wasch.

Geslacht Montanus.

In 1621 werd de proponent Petrus Montanus predikant bij de Hervormde gemeente van Nieuwenhoorn. In de Acta van de buitengewone vergadering der Classis van Voorne en Putten, gehouden te Brielle den 23[sten] Augustus 1621, leest men het volgende:

«De vergaderinge is geleijdt geweest ter oorsaecke van de examinatie Petri Montani, die totten dienst der kercke in den Nieuwenhoorn is beroepen in de plaetse van Johan de Court.

Petrus Montanus heeft voor de tegenwoordige Broederen een propositie gedaen uyt Matth. 26 vs. ult., sprekende van de bekeeringe Petri, dewelcke haer sulcx heeft bevallen, dat se goedtgevonden hebben tot de examinatie van sijn persoon in de stucken der Christelijcker leere voort te gaen.

'T examen is gedaen deur W. Crijnsze ten overstaen D. Henrici Rosaei ende D. Samuelis Gruteri, gedep[e] des Suyd-Hollantschen Synodi.

D' antwoorden, dewelcke Petrus Montanus gegeven heeft op de vragen, hem voorgehouden, hebben den Broederen soo wel bevallen, dat se, beneffens de voornoemde Gedeputeerde des Synodi, hem totten kerckendienst hebben bequaem geoordeelt: waertoe hij (nadat sijne beroepinge, mitsgaders d'attestatien sijner studien, leere ende leven waren overgelevert ende gelesen) met handttastinge is opgenomen, ende ernstelick vermaent, met naersticheyt in sijne aengevangene studien te continueren.

D' eerste voorstellinge Montani sal gedaen worden deur Azariam, de 2e deur l'Empereur, ende de bevestinge deur Joh. Fleurkenium».

In de buitengewone vergadering der Classe, gehouden den 24[sten] Augustus 1638 te Zuidland, was Petrus Montanus niet tegenwoordig wegens ziekte, en nog in dezelfde maand stierf hij.

Eene akte van 16 Junij 1635 begint aldus: «Ick Clement Jacobsze Stijerman . . . . bekenne voor mij, mijnnen erven ende naecommelingen, schuldich te wesen aen Jan Fransze Santvoort, brouwer binnen deser stede (Brielle) voor de vijer deelen, item aen Jacob Heijndricxze van der Ghijssen, als getrout hebbende Arijaentgen Isbrants dr. voor de twee deelen, ende Petrus Montanus, predicant in den Nieuwenhoorn voor een deel, t'samen de somme van 1563 car: guldens ses en een halve stuver, procederende uut saecke van den coop van de voorsz. gedeelten in seecker haringhschip, genaempt de Valck» etc.

De Acta van den Kerkeraad der Hervormde Gemeente van Brielle van 4 November 1638 vermelden onder de met attestatie ingekomen personen Simon Montanus «student in de H. Theologie», van Leiden.

In *De Navorscher,* jaargang 1879, blz. 335, vindt men opgeteekend, dat de Haagsche Magistraten in 1612 15 ponden vereerden aan Petrus Montanus van Amsterdam voor een boek, door hem aan de Magistraten geschonken.

Brielle. H. DE JAGER.

De waarheid omtrent de familie Nahuys en van Nahuys.

Mijnheer de Hoofdredacteur van het Algemeen Nederlandsch Familieblad.

Ik heb, met verzoek om plaatsing in uw blad, de eer uwe aandacht te vestigen, op hetgeen in uwe aflevering van April 1889, blz. 86 en volg. met bovenstaand opschrift voorkomt, onderteekend door den heer Maurin Nahuys.

Dit opstel, gerigt tegen eene recensie van RIETSTAP'S *Wapenboek,* voorkomende in den *Nederlandschen Heraut;* is op zoodanigewijze geschreven, dat ik niet twijfel, of het bestuur van laatstgemelde vereeniging zal daaraan gevolg geven, op welke wijze ook; want het stuk is niet *anoniem,* gelijk de heer Nahuys het noemt; de namen der bestuursleden staan op den omslag der aflevering vermeld.

De eer niet hebbende tot dat bestuur te behooren, terwijl overigens mijne opstellen in den Heraut, van den aanvang af *alle* onderteekend, ter mijner verantwoording bleven; moet ik de beantwoording van, of het gevolg geven aan dat *ab irato* geschreven stuk, aan dat bestuur overlaten. Mogt echter uit dat schrijven een proces wegens hoon of laster ontstaan, en ik als *getuige* onder eede worden gehoord; dan zal het mijn pligt worden, naar waarheid getuigenis te geven en niets te verzwijgen.

In afwachting echter van hetgeen ten deze zal plaats hebben, voel ik mij geroepen, hetgeen nopens *mijn persoon* op blz. 90 *voor de aardigheid* wordt vermeld, niet onbeantwoord te laten.

Is het zoo *aardig,* dat ik voor eene halve eeuw, als jongeling geloof hechtende aan de *beweeringen* des vaders, zonder mogelijkheid van inzage van stukken, die bij den Hoogen Raad van Adel ter beoordeeling waren ingezonden, en nog niet in mijne jeugdige jaren ondervonden hebbende de waarheid van het spreekwoord «Een ieder gelooft ligt, dat zijn uil een valk is», zijn vader geschreven heb: *Hoog Geb. Heer Graaf?* Niet éénmaal, maar gedurende mijne meerjarige reis buiten 's lands, toen ik intusschen niets meer van deze familiezaak had vernomen, deed ik het meermalen. Die *fout* te hebben begaan, beken ik.

Na mijne terugkomst, begon ik mij voor het eerst in ernst op de Heraldisch-Genealogische studiën, tot

dusverre slechts liefhebberij, toe te leggen; zooals blijkt uit mijn schrijven van 7 December 1840, aan den vader, die mij in mijne studiën van groot nut geweest is, waardoor groote intimiteit.

Toen omtrent dat tijdstip de broeder en neef met *jonkheer* ingelijfd waren, doch te vergeefs trachtten den *grafelijken* titel daarbij te hebben, en de andere broeder mij daarover klaagde; verlangde ik, die nog geen eenig stuk gezien, maar uit onervarenheid aangenomen had wat *beweerd* werd, het bewijs te hebben, dat ten aanzien van den titel onregt geschiedde.

Mij werden twee authentieke notarieele kopyen getoond van 1559 en 1626, waarin wel van de afkomst der daarin gemelden, doch geenzins van *graaf* of *graaflijk* recht gesproken werd.

Op deze (1) stukken gegrond, vond ik mij destijds uit waarheidsliefde genoodzaakt, mijnen vriend te bekennen, dat naar mijn inzien *geen onregt* geschied was. Daar hier slechts sprake was van *graaflijken* titel en niet van afkomst, kreeg en vroeg ik niets meer ten bewijze. De broeder en neef toch waren *ingelijfd*, en daarom schreef ik sedert aan den anderen broeder *Hoog Wel Geboren*, schoon hij nog niet tot den Nederlandschen adel behoorde; eene *fout* als men wil, doch waarvan als niet in een officieel stuk opgenomen, ik de verantwoordiging op mij neem.

Sedert vermeende ik verkoeling van de zijde mijns vriends te bespeuren; de omgang, schoon nimmer afgebroken, verminderde zeer, vooral toen ik lid geworden was van het collegie, waarover hij zoo zeer geklaagd had.

Dat eene *fout* begaan uit jeugdig vertrouwen, door eenen destijds ter zake onkundige, op beweeringen van den vader, die vermeende op grond van afkomst uit dynasten, zooals hij toen zeide, regt te hebben; na eene halve eeuw, als *aardigheid* door den zoon zoude worden te berde gebragt, had ik niet kunnen verwachten.

's Hage, 13 Mei 1889.

Mr. W. J. baron D'ABLAING VAN GIESSENBURG.

(1) Van een stuk 1644 werd mij toen, noch later gesproken, tot staving van aanspraak. Ook namen adressanten hunne verheffing tot baron met regt van eerstgeboorte in dank aan, zonder eenig protest, zooverre ik weet.

Dat zoodanig stuk thans aanwezig zoude zijn, vernam ik voor het eerst, uit vermelding daarvan door den heer Rietstap.

Vraag om betere bewijzen betreffende het geslacht Jongema.

In *De Friesche Adelaar,* N° 5, blz. 36, 1e kolom, 12e regel van boven, wordt de moeder van Æde Keympes Jongema, van *Rauwerd,* gehuwd met Hack Gerckesdochter Eysinga, genoemd: **Ansck Harinxma thoe IJlst.**

Wanneer deze bewering enkel berust op de kwartieren, voorkomende op eene grafzerk te Rauwerd van Æde Heringa van Jongema, overleden 8 Mei 1586, beschreven in N° 4, blz. 31, 2e kolom van genoemd blad, volgens welke kwartieren *Æde Keympes Jongema,* van *Kornwerd,* — gehuwd met Saeck van Eminga en in het *Stamboek van den Frieschen Adel* voorkomende als een volle broeder van eerstgenoemden Æde —, eene Harinxma tot moeder zoude gehad hebben, als zijnde dat wapen *een klimmende leeuw (niet omgewend)* en waarbij de naam *Haringsma;* dan kan ik — stellende dat zij broeders waren en hunne moeder eene Harinxma was — direkt niet aannemen: 1° dat dit wapen *(eene klimmende leeuw)* is van **Harinxma thoe IJlst** (in het *Stamboek* de leeuw *omgewend),* en 2° dat zij **Ansck** zou geheeten hebben.

Het *Stamboek van den Frieschen Adel* geeft hunnen vader Keympe Ædes Jongema, te *Rauwerd,* overleden in 1468, tot 1° vrouw **Ansck N.** en 2° **Jel Bockesdochter Harinxma,** die hem overleefde.

Het door mij in het Maandblad *de Nederlandsche Leeuw,* jaargang 1886, blz. 72 genoemde *M. S. Wapenboek,* geeft aan Anna van Jongema, gehuwd met Ruurd Popckes Roorda van Grouw, tot ouders Keympe Jongema in *Raerd (Rauwerd)* en **Ansck Burmania.**

Zoolang ik dus geene beter overtuigende bewijzen heb, zal ik eerstgenoemde Æde (die met zijne vrouw op *Eysingahuis* te *Rinsumageest* woonde en ook aldaar in 1481 overleed) tot moeder moeten geven òf **Ansck van Burmania,** òf **Jel Bockesdochter Harinxma,** die misschien het oude Harinxma-wapen *(in goud een klimmende zwarte leeuw)* nog gevoerd kan hebben.

Het is vooral voor mij, met het oog op genoemd *M. S. Wapenboek,* van veel belang, deze kwestie opgelost te zien, waarom het mij zeer aangenaam zal zijn het oordeel van deskundigen of betere bewijzen hieromtrent te vernemen.

Ofschoon op deze zaak geene betrekking hebbende, geef ik ten slotte eenige beschrijvingen van wapens in genoemd *M. S. Wapenboek* voorkomende.

Eysinga. In zilver drie goud-geknopte roode rozen. Helmteeken: eene uitkomende klimmende roode leeuw, tusschen twee zilveren struisveeren.

Bolta *in Holwert.* In goud drie zwarte vogelpijlen naast elkaar. Helmteeken: drie struisveeren, een van zilver, tusschen twee van goud.

Jvvsma *in Rinsmageest.* In goud eene zwarte adelaar, waarover een zilveren hartschildje beladen met eene klimmende roode leeuw. Helmteeken: een zwarte adelaar *(niet uitkomende).*

Leeuwarden, Mei 1889. JOHS. WENNING IJz.

't Zij hierbij tevens nogmaals opgemerkt, dat beoefenaars der genealogische wetenschap, deze als eene zeer ernstige studie moeten beschouwen; doen zij dit niet, dan ontstaan daardoor schromelijke fouten.

Ook de redactie van den *Friesche Adelaar* schijnt niet onfeilbaar te zijn; wij vonden daar toch 't volgende in vermeld.

Lisck van Jousma, die gehuwd was met Frans van Eysinga en dochter was van Jan en diens tweede vrouw Mary van Tjaerda, sterft volgens bovengenoemd blad, jaargang 1887, N° 1, blz. 5a, in 15*84*, volgens N° 5, blz. 37a, jaargang 1889, in 15*64*.

Welke datum is nu juist??

REDACTIE.

Aanteekeningen uit een doopboek van Lillo (loopende van A° 1706—1785), bepaaldelijk ten aanzien van de familiën Ermerins en Ferleman.

Gedoopt 24 Januari 1712, Jacoba Wilhelmina, van dhr. Johan Verschuere en Jacoba Verbergh; getuigen: Mr. Willem Ferleman en juffrouw Jacoba Ermerins.

Gedoopt 24 Juli 1718 (geboren 19 dito), Jacobus Andries, van dhr. Jan van den Noord en Bresetta Jacobs; getuigen: Andries de Jager en Anna Maria Ferleman.

Gedoopt 3 Juli 1718 (geboren 2 dito), Wilhelmus, van dhr. Anthony van Oostdorp en Johanna van der Gijsen; getuigen: dhr. bailliu Wilhelmus Ferleman en mevrouw Barbara van der Burgt.

Gedoopt 24 September 1719 (geboren 23 dito), Wilhelmus, van dezelfden; getuigen: dhr. bailliu Wilhelmus Ferleman en juffrouw Catalyna Eyens.

Gedoopt 22 Februari 1722 (geboren 18 dito), François, van dezelfden; getuigen: dhr. François Ermerins en juffrouw Anna Maria van der Gughte (echtgenoote van David Coutry, predikant aldaar).

Gedoopt 9 Mei 1717 (geboren 5 dito), Jan Wilhelm, van dhr. secretaris François Ermerins en Anna Maria Ferleman; getuigen: Mr. Wilhelmus Ferleman en Jacoba Ermerins.

Gedoopt 22 September 1720 (geboren 20 dito), Wilhelmina, van dezelfden; getuigen: dhr. Jacob Ferleman en juffrouw Wilhelma Wiers.

Gedoopt 1 November 1722 (geboren 31 October), Francina Adriana, van dezelfden; getuigen: dhr. Adriaan Ferleman en Wilhelmina Geertruyd Ferleman.

Gedoopt 23 Juli 1724 (geboren 21 dito), Jacobus, van dezelfden; getuigen: dhr. Wessel Eduard Ferleman en juffrouw Catharina van Weenegem.

Gedoopt 9 December 1725 (geboren 8 dito), Jacobus (1), van dezelfden; getuigen: dhr. Antonius Ferleman en juffrouw Aletta Krane.

Gedoopt 15 December 1726 (geboren 14 dito), Maria Catharina, van dezelfden; getuigen: dhr. Wessel Eduard Ferleman en Juffr. Catharina van Weenegem.

Gedoopt 7 November 1728 (geboren 2 dito), Christina Anthonia, van dezelfden; getuigen: dhr. Jan de Grandt en juffrouw Christina Anthonia van Goens.

Gedoopt 29 Mei 1730 (geboren 22 dito), Anna Catharina, van dezelfden; getuigen: dhr. Wessel Eduard Ferleman en juffrouw Catharina van Weenegem.

Gedoopt 18 Mei 1732 (geboren 12 dito), Cornelia Maria, van dezelfden; getuigen: Mr. Wilhelmus Ferleman, rekenmeester in de generaliteits-rekenkamer wegens de provincie Zeeland, en zijne echtgenoote mevrouw Cornelia Maria de Mauregnault.

Gedoopt 10 Januari 1751 (geboren 7 dito), Anna Maria (2), van dhr. Jacobus Ermerins en juffrouw Sara Vereik (3); getuigen: dhr. Jan Willem Ermerins, dhr. Robbert Guillaume Temet, secretaris, en mevrouw Wilhelma van IJsselsteyn, geboren Ermerins.

Bij eene doopsbediening op den 12 Januari 1766 te Lillo, staat als getuige vermeld: mevrouw Joanna Jacoba Maria Ermerins, geboren Wiltschut (4).

---

(1) Deze is Jacobus Ermerins, de vermaarde schrijver van de „Zeeuwsche Oudheden" en andere geschiedkundige werken, die 29 Juni 1795 te Veere overleden is. Door deze aanteekening is dan nu uitgemaakt, dat hij den 8 December 1725 te Lillo geboren is, en niet 25 December van dat jaar, ook evenmin te Sluis, gelijk zulks veeltijds opgegeven wordt.

(2) Anna Maria Ermerins, de eenige dochter uit het 1e huwelijk van Jacobus Ermerins, huwde met Cornelis Egter, medic. doctor te Brielle, als wiens weduwe zij den 3 April 1818, oud 67 jaar, te Zierikzee overleden is.

(3) Sara Vereik (Verheyck), uit Dordrecht, was de eerste gade van den vermaarden Jacobus Ermerins, met wien zij in 1749 gehuwd was, doch zij overleed reeds in 1751.

(4) Joanna Jacoba Maria (of Catharina) Wiltschut, dochter van Hermanus Wiltschut, luitenant-admiraal van Zeeland en van Maria Auste, was sinds 1752 de tweede gade van Jacobus Ermerins, en had bij hem twee dochters, van welke de jongste, Anna Catharina Ermerins (geboren te Veere 6 Januari 1758 en overleden te Zierikzee 19 December 1841), den 10 September 1787 huwde met Samuel Boeye, weduwnaar (geboren te Zierikzee 1 Juli 1757 en overleden te Antwerpen 31 Juli 1819), bij wien zij vier kinderen had.

Wolfaartsdijk. J. VAN DER BAAN.

Naamlijst van de predikanten der Hervormde gemeente te Maarssen.

1. Gerardus Petri Schepens was van 1581—1586 predikant te Reeneroord, waar hij ontslagen werd; vervolgens te Maarssen 1588—1590, als in Mei 1590 verroepen naar Ransdorp, c. a., van waar hij in October van dat jaar reeds vertrok. In 1591 kwam hij in dienst te Lillo, c. a. Toen hij zijn ontslag aldaar verlangde, besloot de Classis van Tholen, c. a., den 2 Augustus 1602 tot eene standplaats-verwisseling tusschen hem en ds. Cornelis Bosschaert, predikant te Oud-Vossemeer, waarop door Gecommitteerde Raden van Zeeland 18 September reeds de goedkeuring verleend werd. Hij vertrok alzoo naar Oud-Vossemeer, waar hij in dienst bleef tot dat hij 20 December 1618 overleed. (Zie mijne geschiedkundige naamlijst van de predikanten te Lillo, c. a., in *Navorscher* XXXVI, blz. 6).
2. Franciscus Taurinus Petrusz., werd in 1604 predikant te Rijsoord, c. a., te Maarssen in 1613, waar hij wegens Remonstrantsche gevoelens in 1619 werd afgezet.
3. Ludovicus Gerardus van Renesse, alhier beroepen in 1620, was in 1633 en 1637 veldprediker en in 1634 mede revisor van de overzetting des Nieuwen Testaments, vertrok in Juni 1638 van hier naar Breda, waar hij tot theologisch doctor en professor benoemd werd aan de Illustre school aldaar en overleed in 1671.
4. Jacobus Kamerbeek werd in 1636 predikant te Odijk en in Augustus 1638 te Maarssen, was veldprediker in 1643 en overleed in 1653.
5. Johannes Hondius, als proponent onder de Classis van Utrecht alhier beroepen en 3 December 1654 bevestigd, overleden 6 November 1673, oud 43 jaar, 11 maanden en 17 dagen.
6. Nicolaas van Hasselt werd in 1659 tot 1[sten] predikant te Vuursche beroepen, in Maart 1674 alhier, en is 8 Maart 1675 overleden.
7. Johannes Fredericus van den Eeden, ambachtsheer van Bergestein, was predikant aan 't Hof van de Vorstin-gouvernante van Friesland, alhier beroepen in Augustus 1675 en overleed 25 Mei 1707.
8. Jeremias Frescarode, geboren te Guyenne in Frankrijk in 1683, student te Utrecht en daarna sinds 1703 te Harderwijk. Als proponent onder de Classis van Gouda alhier beroepen en 15 April 1708 bevestigd, vertrok hij 9 November 1710 naar Rotterdam als Waalsch predikant. Den 5 Juli 1713 te Harderwijk honoris causa tot philosophisch doctor bevorderd, werd hij aan de Illustre school te Rotterdam tot professor in de philosophie aangesteld. In 1748 emeritus geworden, overleed hij 14 Juni 1749, ruim 66 jaar oud.
9. Theodorus Bogaart, geboren te Alkmaar, als proponent beroepen te Obdam in December 1703, en in Februari 1704 tot predikant bevestigd. Verroepen naar Maarssen en aldaar bevestigd 26 April 1711, overleed hij 19 Mei 1719.
10. Bartholdus van Wezel, als proponent onder de Classis van Amsterdam alhier beroepen en 15 October 1719 tot predikant bevestigd, overleed hij in 1730.
11. Adrianus van der Kolff, als proponent onder de Classis van Workum, alhier beroepen in 1731, vertrok den 10 Augustus 1744 naar Almkerk, en nam als Emeritus aldaar afscheid 6 Juni 1773.
12. Anthony Kist, als proponent onder de Classis van Leiden, alhier beroepen in 1744 en 25 Januari 1745 tot predikant bevestigd, vertrok 12 November 1752 naar Woerden, waar hij 19 November bevestigd werd.

    Aldaar in 1790 Emeritus geworden, overleed hij te dier plaats 11 December 1794 in zijn 73e jaar. Hij was gehuwd met Johanna Wolff en alzoo de schoonbroeder van de vermaarde Elisabeth Bekker. De beroemde Ewaldus Kist was zijn zoon.
13. Simon Boitet, als proponent onder de Classis van Delft in 1752 beroepen en 18 Februari 1753 tot predikant alhier bevestigd, vertrok 27 Maart 1757 naar Middelburg, waar hij 19 December 1756 beroepen was en 17 April 1757 bevestigd werd. Hij vierde 19 April 1807 zijn 50-jarig verblijf aldaar en overleed 22 October 1807, oud 81 jaar en 4 maanden.
14. Adriaan de Hengst, als proponent onder de Classis van Delft, 10 Mei 1757 beroepen en 4 September 1757 tot predikant bevestigd, overleed 25 Augustus 1802 in zijn 74e jaar.
15. Johannes Diederik Dibbetz werd 4 Februari 1799 proponent onder de Classis van 's-Gravenhage, beroepen te Bunschoten 11 Februari en 14 April 1799 tot pred. bevestigd. Beroepen te Maarssen 15 October 1802, en 30 Januari 1803 bevestigd, vertrok den 11 Mei 1806 naar Zwolle, waar hij 25 Mei bevestigd werd en 2 September 1810 afscheid nam, als zijnde beroepen te 's-Gravenhage 21 Mei, en 9 September 1810 bevestigd; hij overleed aldaar 7 Januari 1813.
16. Diedericus ter Veer werd 5 Maart 1799 proponent onder de Classis van Utrecht, beroepen te Zoelmond 17 April en bevestigd 30 Juni 1799;

beroepen te Dubbeldam 13 September en bevestigd 7 November 1802; beroepen te Maarssen 19 Februari en bevestigd 6 Juli 1806; vertrokken 28 Februari 1819 naar Breda, waar hij 14 Maart 1819 bevestigd werd, in 1842 Emeritus en overleed 15 Januari 1848.

17. Jan Brave, geboren te Amsterdam 7 October 1793. Als proponent onder de Classis van Utrecht, beroepen te de Meern en 16 Februari 1817 aldaar bevestigd; alhier bevestigd 1 Augustus 1819 en vertrokken 24 September 1826 naar Doetinchem, waar hij 15 October 1826 bevestigd werd en 29 Juli 1827 afscheid nam; stond vervolgens te Arnhem van 5 Augustus 1827—18 Maart 1832. Beroepen te Amsterdam 25 October 1831 en bevestigd 1 April 1832, overleed hij aldaar 29 September 1859.

18. Syvert Hendrik Koorders (zie *Algemeen Nederlandsch Familieblad*, jaargang 2, blz. 206), werd cand. te Utrecht in Mei 1823, predikant te Meerkerk 19 October 1823, te Maarssen 1 April 1827 en overleed 11 Februari 1866.

19. Karel Frederik Creutzberg, geboren te Horssen 1 November 1840, werd cand. te Utrecht 6 Augustus 1863, predikant te Oosterbierum 31 Januari 1864, alhier beroepen en 28 October 1866 bevestigd, vertrokken 11 September 1870 naar Arnhem, waar hij 30 October 1870 bevestigd werd en nog in dienst is.

20. Bernardus Johannes Swaan (zie *Algemeen Nederlandsch Familieblad*, jaargang 2, blz. 207), geboren te Arnhem 18 Mei 1839, werd cand. in Gelderland in Augustus 1865, predikant te Eemnesbuitensdijks 26 Augustus 1866, alhier beroepen en 10 September 1871 bevestigd, vertrokken 24 Augustus 1873 naar Breda, waar hij 7 September 1873 bevestigd werd, en verroepen naar Gouda, is hij sinds 1 September 1878 aldaar nog in dienst.

21. Marten Adriaan Adriani Nz., werd cand. te Utrecht 14 Augustus 1856, predikant te Cothen 12 Juli 1857, te Oud Loosdrecht 16 Augustus 1863, te Harlingen 4 November 1866, en van daar verroepen, alhier 7 December 1873 bevestigd en nog in dienst.

Medegedeeld door:

J. van der Baan, te Wolfaartsdijk, en
J. J. Bastert, te Breukelen.

Inhoud Tijdschriften.

Maandblad van het Genealogisch-Heraldisch Genootschap «De Nederlandsche Leeuw», VIe jaargang, 1888.

N° 10. Mededeelingen van het bestuur; Iets over adellijke titels op Java en Madura; Geslacht de Meyn de Bonvoust; Uit Axel's trouw- en doopboeken; Catalogus der schilderijen van het gemeentemuseum te 's-Gravenhage; Waarschuwing ten opzichte van het gebruik van waterverven; Familieberichten.

N° 11. Opschriften te Goinga, in de grietenij Wijmbritseradeel; Het geslacht Clifford; Genealogische varia uit Lillo en Liefkenshoek in de gemeente Rilland Bath op Zuid-Beveland; Proces over familiepapieren der familie de Witt; Vraag betreffende het geslacht le Sage een adellijke Deensche familie; Familieberichten.

N° 12. Mededeelingen van het bestuur; Benoeming van leden; Verheffingen in den adelstand en titelverleening; Geslacht Hütschler; Geslacht de Ranitz; Jahrbuch des Vereins Greiff; Grafzerk van een Nederlander in Frankrijk, Willem Heynricx van Zierikzee; Geslacht Meemeling; Familieberichten.

VIIe Jaargang, 1889.

N° 1. Benoeming van nieuwe leden; Mededeeling van het bestuur; Verslag van de algemeene vergadering op 16 Januari 1889; Diploma van het geslacht Hütschler; Friesche volksalmanak; Jaarboekje van den Nederlandschen adel; Twee onbekende wapens; Uitgestorven Zeeuwsche geslachten, het geslacht Vocx te Reimerswale; Familieberichten.

De Maasgouw. Orgaan voor Limburgsche Geschiedenis, Taal- en Letterkunde, X^e^ jaargang. 1888.

N° 21. Kluizenaars of Eremieten te Ottersum en Tienray; Poort van de heeren van Leuth te Maastricht; Verkoop als domeingoederen in den Franschen tijd van eenige goederen, behoord hebbende aan de Dominicanen te Maastricht; Kroniek der stad Maastricht van haren oorsprong af tot in Juni van het jaar 1862.

N° 22. Statuten van de schutterij van den H. Sebastiaan te Slenaken; Ordnung, Statuten und Reglementen der löblichen Vogelschützen Bruderschaft in der freien Reichsherrlichkeit Slenaken; Oude klokkenmakers in het tegenwoordige Noorden van Limburg.

N° 33. Doodsbericht van Joseph Russel; De Lomstraat te Venlo; Boekbeoordeelingen.

N° 24. Het klooster «Jerusalem» te Venray; Hooge waterstand der Maas te Venlo; De familie de la Houssaye.

N° 25. Het Bisschoppelijk Seminarie te Roermond; Het klooster «Maria ter Hagen» der reguliere kanunniken te Weert.

N° 26. Professoren en regenten van het Bisschoppelijk Seminarie te Roermond.

Nº 27. Verbod van wapenen te dragen in de middeleeuwen te Maastricht; Een schaking te Maastricht in 1434; Het gemeentewapen van Elsloo.

Nº 28. Meester Gerrit de Well.

Nº 29. Eenige bescheiden over het Annontiatenklooster te Wijk-Maastricht; Het gemeentewapen van Obbicht en Papenhoven.

Nº 30. Kunrader bouwsteen; Bewaring van architectuur fragmenten.

Nº 31. Bijdrage tot de geschiedenis van het seminarie te Roermond; Het nieuwe gemeentewapen van Geleen; Het nieuwe gemeentewapen van St. Pieter.

Nº 32. De armentafel te Blitterswijck; Kunrader steen.

Nº 33. Eenige bijzonderheden over den vice-hoogschout Collette te Maastricht; Uittreksel uit eene Kronyk te Roermond.

Nº 34. Tienden van St. Servaas-kapittel nabij Maastricht; De familie Bosch te Maastricht.

De Dietsche Warande. Tijdschrift voor Kunst en Zedegeschiedenis, IIe jaargang, 1889.

Nº 1. De St. Vincentius-kerk te Zinik; Vondel en Milton; In memoriam; Het huis «de groote Spiegel» te Antwerpen; De school van H. Willibrord in de abdij van Echternach; De handel, vooral in de Nederlanden, tijdens Karel de Groote; Hector Berlioz; De kapel van «'t Claeitje» te Brugge en hare beschilderde grafkelders; Boekbeoordeelingen; Allerlei.

Nº 2. De geheimen der verfbereiding, afzetterskunst en miniatuurschildering van het klooster van Groenendaal; Standbeeldennieuws; Luim of Ernst; Van der wive wonderlycheit werdt u hier een deel geseit; Isaac da Costa; Onze Lieve Vrouw van Handel; De heerlijkheden van het land van Mechelen, Niel en zijne heeren; Boekbeoordeelingen; Allerlei.

Oud Holland. Nieuwe bijdragen voor de Geschiedenis der Nederlandsche Kunst, Letterkunde, Nijverheid, enz., onder redactie van Mr. N. de Roever en A. Bredius, VII Jaargang, 1889.

Afl. 1. Pieter Aertsz, gezegd Lange Pier, vermaard schilder; Kunstsmeedwerk; Het ijzeren hek van de buitenplaats «Vreedenhof» aan de Vecht; Kunstkritiek der XVIIe eeuw; De Amsterdamsche schutters-stukken in en buiten het nieuwe rijks-museum; Nog iets over de historie van het leven en sterven van heer Johan van Oldenbarnevelt, beschreven door een liefhebber der waerheyt; Tweeërlei regenten.

Archief voor Nederlandsche Kunstgeschiedenis, van Fr. D. O. Obreen. Deel 7.

Afl. 9—13. De Hollandsche tak der schildersfamilie Kobell; Uit de minute octrooien der staten van Holland West-Friesland; De schuttersstukken uit Goes. Nijmeegsche schilders.

Archief voor de geschiedenis van het Aartsbisdom Utrecht, 1889.

17e deel, 1e afl. volgt later.

17e deel 2e afl. Beknopte levensschets van Aloysius Ciamberlani; Insinuatio status provinciarum, in quibus haeretici dominantur; Varia; Scheidsrechterlijke beslechting van een geschil nopens de inkomsten der geestelijke goederen, tusschen H. Vordenus, deken van Oldenzaal, C. S. ter eenre, en de Gedeputeerden van de provincie Overijssel, ter andere zijde, met andere bescheiden daarop betrekking hebbende, Aº 1622—1623; Doodstrijd des kapittels van Ste Walburg te Arnhem; De abdij van Prume in hare betrekking tot de stad Arnhem; Bernard Joseph van Kruissen, 1771—1812, aartspriester van Groningen; Amersfoorts, godsdienst en onderwijs, 1580—1680; Florentius van Vianen, pastoor te Laren; Josephus van Berkel, pastoor te Kampen.

Tijdschrift voor Geschiedenis, onder redactie van A. M. Kollewijn Nz., IVe jaargang. 1889.

Afl. 1. Bijdrage tot de geschiedenis der tijdmeters; Johannes Hus; Het leenstelsel; Uit de vaderlandsche geschiedenis; De christenvervolging onder Trajanus; Mededeelingen; Boekbeoordeelingen.

Afl. 2. Nieuwe bewijzen in zake Naundorff—de Bourbon; Johannes Hus; De staatkundige verhouding van Italië tot Frankrijk; Uit de vaderlandsche geschiedenis; Diverse mededeelingen; Nieuwe uitgaven.

Afl. 3. De moderne koloniale politiek; Wilhelm Tell; Karel de Groote; Mededeelingen.

Verslagen van het Friesch Genootschap van Geschied-, Oudheid en Taalkunde te Leeuwarden, 1887.

Zestigste verslag der handelingen van het Friesch Genootschap over het jaar 1887—1888.

De vrije Fries. Mengelingen uitgegeven door het Friesch Genootschap van geschied-, oudheid- en taalkunde. Leeuwarden, 1888, 17e deel, 3e reeks.

Ve deel. Afl. 2 en 3. De wording van het college der gedeputeerde staten in de provincie Friesland; De tien geboden naar een handschrift uit de provinciale bibliotheek van Friesland; Bijlage; Romeinsche steen te Beetgum gevonden.

Monatsblatt der Kais. Kön. Heraldischen Gesellschaft «Adler», 1888.

Nº 95. Mittheilungen der Gesellschaft; Zwei Amster-

dammer Altherthumsforscher, Numismatiker und Heraldiker; Die erloschene österreichische Linie der Hallwyl; Friedhof Notizen; Litteratur; Anfragen und Beantwortungen.

N° 96 volgt later.

N° 97. Mittheilungen der Gesellschaft; Einige Auszüge aus den Lehnbüchern des Herzogthums Brabant; Literatur.

N° 98 volgt later.

N° 99. Mittheilungen der Gesellschaft: Zur Geschichte der Alantsee; Ein Institut für Genealogie und Heraldik; Anfragen.

N° 100. Mittheilungen der Gesellschaft; Die Kunstsammlungen des Stiftes Klosterneuburg; Das Brünner Adels-Tasschenbuch; Heraldische Ausstellung in Gent; Allerlei.

N° 101. Mittheilungen der Gesellschaft; Prinz Geiza von Ungarn; Allerlei.

Der Deutsche Herold. Zeitschrift für Heraldik, Sphragistik und Genealogie. Organ des Vereins «Herold» zu Berlin. XIX Jahrgang, 1888.

N° 1. Bericht über die Sitzung vom 20 November und 4 December 1888; Protokoll der Generalversammlung am 4 December 1888; Die erste ungarische Adelsschematismus; Das Wappen Ruprechts von der Pfalz, Kurfürsten van Cöln 1463—1480; Mittelalterliche Siegelstempel; Die Gothaischen Taschenbücher für 1889; Bücherschau; Familienchronik; Allerlei.

N° 2. Bericht über die Sitzung vom 18 December 1888 und 8 Januari 1889; Kaiser Friedrich bessert das Helmkleinod des Philip vom Stein (unter Nassau) durch Zufügung einer Krone; Beiträge zur Würtembergischen Adelsgeschichte; Drei Banner des Deutschen Ordens; Die erbliche Ritter Titel in Oesterreich-Ungarn und Süd-Deutschland; Bücherschau; Familienchronik; Die (von) Abtshagen in Pommern; Livländische Beiträge; Allerlei.

N° 3. Bericht über die Sitzung vom 22 Januar 1889; Protokoll der Sitzung vom 5 Februar 1889; Die Manessische Handschrift zu Heidelberg; Die Wappen der Schwedischen und Finnländischen Landschaften (Provinzen), Läns (Regierungsbezirke) und Städte; Reichsadler und Kaiserkrone: Livländische Beiträge; Familien-Chronik; Genealogische Notizen über die Danziger Patrizierfamilien Abtshagen und Jordan; Anfragen; Bücherschau, Die Eintheilung der Geschichte in Mittelalter und Neuzeit in ihrer Anwendbarkeit zur Bestimmung des Begriffes des alten Adels; Das Brünner Adels-Taschenbuch; Alte Gildewappen in der Stadt Hanover; Ein deutscher Grabstein in Palermo.

N° 4. Bericht über die Sitzung vom 29 Februar und 5 März 1889; Zum Ritterstand; Glossen zu einer deutschen Kaiserurkunde; Vermischtes; Bücherschau; Das Wappen der von Alten; Auszüge aus den Inhaltsverzeichnissen und anderer Zeitschriften; Familien-Chronik; Anfragen und Antwort; Eine v. v. Gröbensche Ahnentafel; Wappen aus Rendsburg.

N° 5. Bericht über die Sitzung vom 19 März und 2 April 1889; Gedanken eines mecklenburgischen Heraldikers; Das Reitersiegel Graf Gottfrieds von Habsburg-Laufenburg; Das Wappen der Stadt Linden; Zur Geschichte der v. Peistel; Bericht des Vereins für Geschichte und geschichtliche Hilfswissenschaften an der Universität Leipzig «Roter Löwe»; Familienchronik; Das Wappen der Grafen von Wasaburg; Bücherschau; Allerlei.

Vierteljahrschrift für Heraldik, Sphragistik und Genealogie. Herausgegeben von Verein Herold zu Berlin, XVII Jahrgang, 1889.

Heft 1. Das Wappen und die Siegel der Grafen von Froberg und Homberg; Aus dem in älterer Zeit sehr unleserlichen Kirchenbuch von Weiszbach (früher Weiszenbach) bei Schmölln in Sachsen-Altenburg nebst Vollmershain; Beiträge zur Geschichte des deutschen Adels in Böhmen; Zwei Beilagen zu den von Biberstein; Boris und Rostislaw, Beitrag zur Geschichte der russisch-polnisch-ungarischen Beziehungen; Inhaltsverzeichnisse der dem Verein »Herold» zugegangenen Tauschschriften.

Neues Lausitziches Magazin. 64 Band, 1888.

Zweites Heft. In Memoriam Professor Dr. Schönwolder; Die Familie Steinrucker in Zittau und Görlitz; Johann Christian von Dannitz; Nachrichten aus den Lausitzen; Nachrichten aus der Gesellschaft.

Zeitschrift des Harz-Vereins für Geschichte und Altertumskunde. XXI Jahrgang, 1888.

Schlussheft. Heidnische Reste im heutigen Volksglauben der Bewohner des braunschweigischen Landes; Die Reichstadt Nordhausen als Festung; M. Leonhard Jacobi aus Nordhausen; Die Deutschordencomture Joachim von Hopkorff; Balthasar von Eimbeck und Arnd von Sandow; Der Notar Joachim Buchtenkirch; Die Schöppen Herman Overbeck und Johann Schröder; Hans Pape; Vermischtes; Bücheranzeigen.

Deutsches Adelsblatt. Wochenschrift für die Aufgaben des christlichen Adels. VII Jahrgang 1889.

N°s 1 tot en met 3 volgen later.

N° 4. Zum Geburtstage Sr. Majestät des Kaisers und Königs Wilhelm II; Sozialreform und Genossenschaftswesen; Standes-Disciplin; Verzeichniss adlicher Familienverbände Feuilleton; Allerlei.

N° 5. Seine Kaiserliche und Königliche Hoheit der Erzherzog Rudolf Franz Karl Josef von Oesterreich;

Deutsche Adelsgenossenschaft; Sozialreform und Genossenschaftswesen; Die Entscheidung in Afrika; Standes-Disciplin; Der eiserne Siegfried; Das Geschlecht von Wiederhold; Blätter und Bücherschau; Allerlei.

N° 6. Deutsche Adelsgenossenschaft; Die Verfügung König Wilhelms II vom 27 Januar; Zwei bemerkenswerthe Aeusserungen aus dem Reichstage; Verzeichniss adeliger Familienverbände; Allerlei.

N° 7. Der allgemeine Deutsche Schulverein; Aus der Geschichte der Berliner Gesandtschaften; Zur Geschichte des Hauses Hessen-Kassel; Bücherschau; Allerlei.

N° 8. Est ist Zeit; Die Kredit-Bank gegen Wucher, Wiszmann und Peters; Der adlige Grundbesitz im Königreich Sachsen; Ein Nachtrag zur Geschichte der von Lettow-Vorbeck; Janson von der Stockh; Allerlei.

N° 9. Das Geschlecht von Fingerlin; Kleinbaueransiedlungen in ihrer Beziehung zur Sozialen Frage; Allerlei.

N° 10. Zum 9 März; Neuer Adelsspiegel; Die Mannszucht im französischen Heere; Das Geschlecht von Hailbronner; Aus dem Standesleben; Nachrichten aus Stadt und Landt; Kleinbaueransiedlungen in ihrer Beziehung zur Sozialen Frage; Allerlei.

N° 11. Die moderne Schule und die Erziehung des jungen Adels; Neuer Adelsspiegel; Die Notablenerklärung und der Allg. Deutsche Sprachverein; Unsere Aussichten; Die Familie des Dichters von Scheffel; Aus den Hofleben; Allerlei.

N° 12. Der 22 März; Neuer Adelsspiegel; Die moderne Schule und die Erziehung des jungen Adels; Die historischen Quitzow's; Allerlei.

N° 13. Geschichte des uradeligen Geschlechts der Freiherrn von Aufsess in Franken; Rundschau in deutschen Zeitschriften; Zur Geschichte des Geschlechts von Borcke; Allerlei.

N° 14. Die Wohnungsreform; Der Männerverbund zur Bekämpfung der Unsittlichkeit in Berlin; Zur Geschichte des Geschlechts von Bismarck; Allerlei.

N°. 15. Arbeitsabtheilung III, der deutschen Adelsgenossenschaft; Die Wohnungsreform; Freiherr von Durant über die Bedeutung des Genossenschaftswesen; Aus Afrika; Aus vergangenen Tagen; Zur Geschichte des Geschlechts von Bülow; Die Wappensage der Isenburg; Aus dem Hof- und Standesleben; Allerlei.

N° 16. Waarenhaus für deutsche Beamte; Aus vergangenen Tagen; Aus der Geschichte des Geschlechts derer von Ziethen; Allerlei.

N° 17. Wie man bei der Arbeiter-Ansiedelung nicht verfahren soll; Vortrag des Freiherrn Clemens von Hausen; Dienet den Brüdern; Geschlecht- und Siegelkunde; Nachrichten aus Stadt und Land; Zwei Tage zur Jagd im Riesengebirge; Allerlei.

N° 18. Baurath Braun über landwirthschaftliche Genossenschaften ohne kapitalistische Grundlage; Samoaconferenz und die Zukunft; Graphologische Antwort an Frau v. B.; Aus der Geschichte des Geschlechts derer von Zieten; Aus dem Hof- und Standesleben; Allerlei.

N° 19. Vortrag des Freiherrn Clemens von Hausen; Dienet den Brüdern; Allerlei.

N° 20. Gustav Tuch über Genossenschaftliche Bewirthschaftung und Sozietären Betrieb der Gemeinden; Allerlei; Inhalt und Titel.

Anzeiger des germanischen Nationalmuseums, II Band, 1888.

N° 12. Chronik des germanischen Museums; Nürnberger Goldschmiede des 16 Jahrhunderts; Altarschrein aus der St. Katrinenkirche zu Nürnberg im germanischen Museum; Bronzener Brunnenausguss; Zeitblom und Dürer; Spätklassische Seidengewebe; Ein gemustertes Wollengewebe aus spätgriechischer Zeit; Zur Geschichte der deutschen Altertumsvereine.

1889. N° 13. Chronik des germanischen Museums; Fundchronik; Einige Möbel aus den Rheinlanden aus dem Schlusse des 16 und Beginne des 17 Jahrhunderts; Ordnung und Statuten des Ordens vom goldenen Vliesse.

N° 14. Chronik des germanischen Museum; Fundchronik; Ein Beitrag zur Geschichte des Armenwesens; Aus der Skulpturensammlung des germanischen Museums; Niedersächsischer Tisch vom 17 Jahrhundert; Drei Nürnberger Bokale aus vergoldetem Silber vom Beginne des 17 Jahrhunderts; Eine Ordnung der Kannengiesser zu Lüneburg vom Jahre 1597; Katalog der germanischen Museum vorhandenen interessanten Bucheinbände und Teile von Solchen.

Antwerpsch Archievenblad, uitgegeven op last van het gemeentebestuur, door P. Génard.

Deel 16. Verzameling getiteld: Collegiale Actenboeken van 1577—1583; De verzameling der Epistolae publicae van Bochius, 1586—1605.

Deel 17. 1e afl. Vervolg van de verzameling der Epistolae publicae van Bochius, 1586—1605.

Annales de l'académie d'archéologie de Belgique, 4e serie, tome IV. Anvers, 1888.

2e et 3e livraison. Ecolâtres depuis 1197 jusqu'en 1798; Notice historique; Membre du chapitre 1164 jusqu'en 1798.

Messager des sciences historiques ou archives des arts et de la Bibliographie de Belgique. Gand, 1888.

4e livr. Histoire de la Gilde souveraine et chevalière des Escrimeurs, dite chef-confrérie de St. Michel à Gand; Chronique.

De oude kerkregisters in ons land.

(Vervolg).

HUYBERGEN.

Doop-, trouw- en overlijdensregisters der Roomsch Katholieken loopen van 1632—1811, in 8 registers.

IDAARDERADEEL.

In het gemeentearchief alhier berusten de navolgende oude kerkregisters:

Huwelijksproclamatiën van Idaarderadeel van 1659—1736 en van 1796—1807.

Proclamatie-, trouw- en doopboeken van **Grouw**, loopende van 1653—1811.

Roomsch Katholiek doopboek van **Warga**, loopende van 1696—1812.

Proclamatie- en trouwboeken van **Warga**, loopende van 1733—1811.

Doopboek van **Roordahuizum**, loopende van 1730 tot 1812, in 2 banden.

Trouwboek van **Roordahuizum**, loopende van 1740 tot 1810, in 2 banden.

Doop-, nachtmaal- en trouwboeken van **Idaard, Ægum** en **Friens** van 1738—1772.

Doopboek van **Idaard**, loopende van 1772—1811.

Trouwboek van **Idaard**, loopende van 1772—1811.

Twee familieboeken van **Grouw** in het jaar 1811.

Familieboek van **Roordahuizum, Warga, Warstiens, Wartena** en **Ægum**.

Twee kleine familieboeken van **Warga** (vervolg).

Register der ingezetenen van Idaarderadeel van 1825.

ILPENDAM.

Doopboek van 1663—1790 en trouwregister van 1663—1779, in 1 band.

Doopboek van 1721—1811.

Idem van 1747—1811.

Idem van 1790—1811.

Trouwboek van 1675—1706.

Idem van 1707—1797.

Idem van 1721—1795.

Idem en begrafenisboek van 1751—1787.

Idem van 1799—1810.

Idem van 1787—1805.

N.B. Tot toelichting diene dat de gemeente Ilpendam bestaat uit de wijken **Ilpendam, Purmerland** en **Ilp** en dat in dien tijd meest in iedere wijk boek werd gehouden. Wijk **Purmerland** was toen hoofdplaats.

ITTEREN.

Alhier is aanwezig:

Doop-, overlijden- en trouwregisters van af 1720 tot heden, onverminderd de registers van den burgerlijken stand, loopende van af 1797 tot heden.

De kerkregisters zijn in 3 banden.

ITTERVOORT.

Binnen deze gemeente zijn geen oude kerkregisters aanwezig die dateeren vóór 1796.

JAARSVELD.

Alhier berusten:

Een register van gedoopten in de Hervormde-kerk sedert 21 October 1787—26 Januari 1812.

Een register van gehuwden van 1704—1811.

Een register van begravenen van 1743—26 Juli 1812.

In 1787 zijn de doopboeken weggeraakt en in 1788 is eene oproeping gedaan tot het doen van aangiften van geboorten, welke vóór 1787 hadden plaats gehad.

De naar aanleiding van die oproeping gedane aangiften zijn in één register genoteerd.

JISP.

Ter secretarie alhier berusten:

Doopboeken van 1715—1811 in 2 banden.

Trouwboeken van 1672—1772.

Idem van 1728—1757.

Idem van 1755—1811, alsmede een register van huwelijksaangiften loopende van 1758—1806.

Doodboeken van 1728—1757.

Idem van 1758—1806.

Idem van 1769—1811.

JUTPHAAS.

Huwelijksproclamatiën van het Overeind van Jutphaas van 1719—1794.

Register van huwelijksaanteekening van het Overeind van Jutphaas van 1796—1811.

Trouwregister van het Overeind van Jutphaas van 1796—1810.

Huwelijksproclamatiën van het Nedereind van Jutphaas van 1694—1811.

Trouwregister van het Nedereind van Jutphaas van 1796—1810.

Register van huwelijksaanteekeningen van het Nedereind van Jutphaas van 1796—1811.

Aangifte tot het aangaan van huwelijken van het Nedereind van Jutphaas van 1806—1811.

Verklaringen van geestelijken in het Nedereind van Jutphaas, omtrent door hen gesloten huwelijken van 1796—1809.

Register der trouwakten van het Over- en Nedereind van Jutphaas van 1780—1798.

Verklaringen omtrent het afkondigen van huwelijken te Jutphaas, die, hetzij daar of elders zullen worden gesloten van 1804—1811.

Doopregisters der Hervormden van 1745—1811.

Doopregisters der Roomsch Katholieken van 1694 tot 1772.

Register der dooden van 1727—1817.

Register van geboorten van 1811—1812.

Register van overlijden van 1806—1813.

Trouw- en doopregister van de Gereformeerden van 1623 tot heden.

KAMPEN.

Register van huwelijksproclamatiën van 31 Juli 1608 tot 28 Augustus 1811, in 7 banden.

Idem idem van de Boven-kerk van Augustus 1622 tot 24 April 1644.

Idem idem idem van 6 Januari 1767—29 Maart 1811.

Idem idem idem van 31 Aug. 1797—29 Maart 1811.

Idem idem van den adjunct-maire van 31 Maart 1811—29 December 1811.

Register van huwelijken van Januari 1613—1 Juli 1635 en van 21 Maart 1637—25 December 1809, in 6 banden.

Idem idem van de Boven-kerk van 24 September 1661—11 November 1809, in 3 banden.

Register van gedoopten van 21 September 1623—28 November 1660, in 4 banden.

Idem idem van 1 Januari 1663—30 December 1792, in 17 banden.

Idem idem van de Boven-kerk van 1 Januari 1644 tot 1 Januari 1657 (met aanteekening van begravenen van 24 September 1672 tot 9 December 1672).

Idem idem van de Boven-kerk van 4 Juli 1675—9 April 1694 (met aanteekening van begravenen van Juli 1730—September 1730, en een huwelijk op 22 Februari 1733.

Idem idem van de Boven-kerk van 18 Maart 1684 tot 31 December 1809, in 3 banden.

Begrafenisboek van de Boven-kerk van 15 October 1661—10 April 1694 en van 2 September 1736—26 October 1747.

Idem idem van 8 Maart 1694—11 Februari 1730.

Idem idem van 22 September 1681—9 Juni 1810, in 6 banden.

Idem van de Buiten-kerk van 11 November 1678 tot 6 Januari 1812, in 3 banden.

Idem van de Broeder-kerk van 18 Juli 1741—25 October 1811.

Register van aangenomen geslachtsnamen van 3 December 1811 tot 8 Mei 1826.

Idem idem van 3 December 1811—24 December 1811.

Kerkenboek van 't **Kampereiland,** bevattende de huwelijken van 3 December 1669—29 Maart 1811.

Idem en der gedoopten van 19 December 1669—15 December 1811.

Idem van de Hervormde gemeente te **Ens** op 't eiland **Schokland,** bevattende het doopboek van 3 September 1688—5 Juni 1791 en het trouwboek van 17 Augustus 1658 tot 12 Juni 1791.

Trouwboek voor de municipaliteit te **Ens,** eiland **Schokland,** van 17 Juli 1795—23 December 1810.

Idem van de Katholieke gemeente te **Emmeloord,** eiland **Schokland,** van 28 October 1714—21 September 1812, doopboek van 30 Mei 1714—27 November 1812, doopboek van 26 November 1750—25 November 1812.

Paters-kerk te Kampen. Trouwboek van 12 Januari 1674—21 September 1811.

Idem idem. Doopboek van 7 Januari 1687—26 September 1787.

Idem idem. Doopboek van 9 Januari 1788—1 Januari 1812.

Pastoors-kerk. Doopboek van 12 April 1738 tot 3 November 1796 en van 11 Maart 1759—23 November 1796 en 1808.

Idem idem. Huwelijken van 29 Juni 1738 tot 6 November 1796.

Idem idem. Doopboek van 10 December 1796 tot 8 Maart 1812.

Idem idem. Huwelijken van 28 December 1796 tot November 1811.

Kinderboek der doopsgezinde gemeente te Kampen aangelegd in 1789, bevattende de geboortedatums der toenmalige leden en later bijkomenden tot 1815.

Register der huwelijksproclamatiën van de Mennonieten te Kampen van 22 October 1667—22 December 1795. Achterin eenige naar het schijnt gemengde huwelijken van 16 Augustus 1664 tot 21 Juni 1759.

Livre des Baptêmes et des Mariages celebrés, dans l'Église Wallonne de Campen, depuis l'année 1652. Doopregister van 25 Augustus 1652—25 October 1809.

Begrafenisboek van 10 Maart 1727—1754.

Huwelijksregister van 17 November 1654 tot 19 Maart 1809.

Kerkenboek der Luthersche gemeente te Kampen bevattende een verhaal van de wording en geschiedenis der gemeente, namen der communicanten, kerkenorde, enz., en

Doopboek van 14 Januari 1647—9 November 1684, van 15 Januari 1685 tot 17 Augustus 1699 en van 1 Januari 1700 tot 15 December 1736.

Trouwboek van 24 October 1647—9 Februari 1755.

Doopboek van de Luthersche gemeente van 27 Januari 1737 tot 16 Februari 1812.

Trouwboek van 8 Maart 1741 tot 3 Februari 1811.

KANTENS.

Het trouwregister van het kerspel **Kantens** van 1735—1811.

Register der gedoopte kinderen van 1704—1811.

Register van lijken van 1806—1811.

Een doopregister van het kerspel **Stitswerd** van 1666—1811.

Een huwelijksprotocol van 1666—1810.

Een register van lijken van 1806—1811.

Een doopregister van het kerspel **Rottum** van 1655 tot 1811.

Een register van huwelijken van 1655—1811.
Een lijst van sterfgevallen van 1806—1811.
Kerkprotocol van gedoopten en huwelijken van het kerspel **Zandeweer** van 1680—1811, in 2 banden.
Een doopregister van het kerspel **Eppenhuizen** van 1734—1811.
Een lijst van huwelijken van 1755—1810.

KAPELLE—BIEZELINGE.

Doopboek van Maart 1597—December 1627, welk een weinig gescheurd en onvolledig is.
Doopboek van November 1610—April 1622, welk ook eenigszins gescheurd is.
Doopboek van Januari 1628—Augustus 1673, welk mede gescheurd en onvolledig is.
Doopboek van October 1685—December 1727, welk eenigszins gehavend en onvolledig is.
Doopboek van Augustus 1691—Maart 1771, welk ook onvolledig is.
Het ontbrekende van een en ander wordt in een ander doopboek gevonden.
Doopboek van Januari 1728—Mei 1777.
Doopboek van Augustus 1771 tot December 1810, waarin ook de personen staan welke in ondertrouw zijn opgenomen in de jaren van Juni 1779—Februari 1810, en eenige kerkelijke attestatiën van personen destijds te Biezelinge woonachtig van Juli 1771—Juni 1778, alsmede de namen der lidmaten van Biezelinge en **Eversdijk.**
Doopboek van Juni 1777—December 1810 en van Juli 1779—1788 in dat zelfde boek.
Boek van ondertrouw van September 1655—April 1728, en van Januari 1729—November 1810.
Bovendien bevinden zich in het doopboek van 1628 tot 1673 (boven vermeld) eene opgaaf van begravenen te Biezelinge van 1631—November 1634.

KATS.

Trouwboek beginnende 24 Maart 1752.
Doopboek beginnende Januari 1811 onder de dienst van P. Anemaet, alzoo de eigenlijke doopregisters met ultimo December 1810 zijn gesteld geworden in handen der maire.
Lidmatenboek beginnende 18 September 1829 onder den dienst van W. Vervooren.
Vijfde doopboek van de kerke Jesu Christi van Kats begint 5 Mei 1715—1810.

KATWIJK.

In het archief dezer gemeente bevinden zich:
Het doopboek der Hervormde gemeente te **Katwijk aan Zee** loopende van 30 Augustus 1643 en eindigende 26 Januari 1812, in twee deelen.
In den aanhef van het eerste deel staat:
«Alsoo ick in dit kerckenboeck nochte oock ijwers niet en hebbe gevonden, dat de namen van de gedoopte kinderen van de voorg. praedicanten waren aengeteyckent, soo en hebbe ick deselve oock niet aengeteyckent gehadt tot nu toe, maar nu van de visitatoribus classis specialijck hiervan gevraecht sijnde of ick sulx dede ende vermaent sijnde dat ick het volgens d'ordre des synodi doen moste ende hebbe ick niet willen in gebreken blijven, soe begin ick dat nu den 30 Augusti 1643. Ende sijn derhalven dese navolgende kinderen gedoopt», etc.
Het doopboek der Hervormde gemeente te **Katwijk aan den Rijn** van 13 Januari 1613—22 Januari 1812, in vier deelen.
N.B. De opgaven tusschen 12 Mei 1668 en 24 Mei 1671 ontbreken.
Een contra doopboek der Hervormde gemeente te **Katwijk aan den Rijn** van 20 Januari 1793—10 Januari 1808, in 1 deel.
Het trouwboek der Hervormde gemeente te **Katwijk aan Zee** van vóór 1614—31 October 1811, in drie deelen.
N.B. Het jaar 1614 is het eerste dat wordt vermeld, doch daarvóór zijn ook nog huwelijken aangeteekend zonder eenige tijdsbepaling.
Het trouwboek der Hervormde gemeente te **Katwijk aan den Rijn** van 9 September 1657—5 Mei 1811, in twee deelen.
N.B. De opgaven tusschen 30 November 1800 en 21 Februari 1802 ontbreken.
Burgerlijk trouwregister van de beide **Katwijken** en het **Zand** van 20 Januari 1720—21 November 1811, in twee deelen.
Register van het trouwen en begraven in de beide **Katwijken** en het **Zand** van 11 October 1716—28 Mei 1806, in drie deelen.
Register van de aangegeven lijken in de beide **Katwijken** en het **Zand** gedurende de jaren 1806—1811, in 1 deel.
N.B. Eene Katholieke-kerk is eerst in deze eeuw in de gemeente **Katwijk** gesticht. Vroeger parochieerden de katholieken te **Oegstgeest.**

KEDICHEM.

Ter secretarie van **Arkel** en Kedichem berusten:
Doopboek van de kerk te **Arkel** van 1633—1718.
Idem van 1710—1813, en
Trouwboek van 1710—1809, in 1 band.
Doopboek der Hervormde gemeente te Kedichem van 1783—1813.
Idem van **Oosterwijk** van 1764—1811.
Aanteekenboek van huwelijken van de toenmalige municipaliteit van Kedichem van 1798—1811.

Een register van aangegeven lijken te Kedichem van 1806—1811.

Idem te **Oosterwijk** van 1806—1811.

KERKRADE.

In het gemeente-archief alhier berusten:

Roomsch Katholieke kerkregisters van geboorten van af 9 Januari 1615—2 Februari 1797.

De registers van huwelijken van af 4 October 1654 tot 24 Januari 1797.

De registers van overlijden van af 4 October 1654 tot 24 Januari 1797.

KESSEL.

De doop-, huwelijks- en sterfregisters loopen van 1676—1798, in vier banden.

KESTEREN.

Van de oude kerkregisters dezer gemeente bevinden zich de navolgende in het gemeentehuis te **Opheusden.**

Doopboek van 1772—1813 van het dorp **Opheusden.**

Trouwboek van 1772—1810. Idem.

Trouwboek van Kesteren van 1772—1811, in twee banden.

Doopboek van Kesteren van 1740—1811.

Bij het hoofd der school, tevens koster der gemeente **Kesteren** zijn aanwezig:

Register van ledematen van 1620—1727.

Idem van getrouwden van 1655—1726.

Idem van gedoopten van 1657—1727.

Een boek der lidmaten van 1 Januari 1772—1 Augustus 1856.

Doopboek van 1811—1856.

Het boek van doopelingen, lidmaten en getrouwden van 1727—1772.

Idem der doopelingen van 1772—1856.

KLAASWAAL.

Doopregister d.r kerk van Klaaswaal van 1701 tot en met 1811.

Ondertrouw- en trouwregister van 1701 tot en met Mei 1795.

Register van huwelijksafkondigingen van 1811.

Geboorteakten van 1811.

Register van aangenomen geslachtsnamen en voornamen door de belijders van den Joodschen godsdienst van 1811.

Register van de aangegeven lijken der Israëlieten van 1806 tot en met 1811.

Register van trouwen en begraven van 1737 tot en met 1786.

Alphabetisch register der overledenen voor zooverre zij zijn gehuwd geweest binnen deze gemeente van 1737 tot en met 1811.

KLUNDERT.

Huwelijksgeboden van 1683—1692 en 1800—1810.

Aanteekeningen betrekkelijk huwelijken van 1795 tot 1805.

Een register van doopelingen van 1658—1805.

Een dito van 1806—1810.

Een dito van de Roomsch Katholieken van 1803 tot 1810.

Een trouwboek der stad **Niervaart** van 1683—1807.

Een idem van 1697—1741.

Een idem van 1742—1791.

Een register van ontvangst van den impost op het trouwen van 1732—1764.

Een idem van 1765—1805.

Een register van trouw onder akte van pro Deo van 1765—1772.

Een idem van 1778—1804.

Origineel trouwboek der kerk van **Niervaart** van 1792—1810.

Register der Roomsch Katholieke huwelijken van 1804—1810.

Een trouwboek der stad **Niervaart** van 1808—1810.

Een register van begraven onder akte van pro Deo van 1804—1805.

Een register van uitgegeven permissiebilletten tot het begraven van lijken van 1805—1808.

Een register van overlijden van 1806—1810.

KOEDIJK c. a.

In deze gemeente zijn geen oude kerkregisters aanwezig.

KOEKENGEN.

Ten gemeentehuize alhier zijn aanwezig:

Een trouwboek van Koekengen en **de Haar,** etc. etc., beginnende December 1673 en eindigende 1 Dec. 1811.

Een trouwboek van Koekengen en **Spengen,** beginnende 3 October 1733 en eindigende 2 Juni 1811.

Een doopboek van Koekengen en **de Haar,** etc. etc., beginnende Juli 1673 en eindigende 27 November 1812.

Een boek van de begravenen in de kerk en op het kerkhof, beginnende 18 Januari 1763 en eindigende 27 December 1811.

Tot de Hervormde-kerk behoorden de ingezetenen van Koekengen, **Laagnieuwkoop** en **de Haar** (**Haarzuilens**).

Spengen is een onderdeel van Koekengen.

De Roomsch Katholieken behoorden tot de parochiën **Foekop** (later vervangen door die van **Kamerik**), **Breukelen** en **Vleuten.**

(Wordt vervolgd).

De gemijterde abten van Postel. Zegels, wapens, enz.
(Vervolg.)

Voor zulke akten betaalde men aan de landsregeering nog al een aanzienlijke som. Hoe groot die som was voor C. van Boesdoncq hebben wij niet gevonden, maar in 1726 voor den abt J. van den Broeck, een Helmonder, beliep zij 728 Oostenrijksche gulden (1).

Intusschen had men de goedkeuring der Staten-Generaal niet behoeven af te wachten, om tot de inzegening van den nieuwen abt over te gaan. Die plechtigheid werd, 16 September 1636, te Luik in de St. Cornelius-kerk voltrokken; de bisschop van 's-Hertogenbosch, Michael Ophovius, was er bij tegenwoordig en, hoewel de archieven niet uitdrukkelijk vermelden, dat hij de wijding verrichtte, zijn wij nochtans geneigd zulks te gelooven; de kerkvoogd was zeer bevriend met Postel en verbleef er dikwerf, vooral toen de plakkaten tegen de Katholieke godsdienst in de Meierij van 's-Hertogenbosch scherper toegepast werden.

Het volgend jaarschrift is voor die plechtigheid gemaakt.

CorneLIUS Van BoesDonCq ConseCratUr
tertIUs abbas PosteLLensIs,
festIVItate s. CorneLII,
In eCCLesIa s. CorneLII.

Cornelius van Boesdoncq wordt gewijd tot derden abt van Postel, op den feestdag van den H. Cornelius, in de kerk van den H. Cornelius.

Frederik Hendrik prins van Oranje verleent, 17 October 1636, zijne beschermingakte aan den abt. Dit stuk luidt:

. . . . . Doen te weten, dat wij, om seeckere goede consideratien ons daertoe moverende, genomen hebben en nemen mits deesen in onse bysondere protectie den abt, prior en alle andere religieusen van POSTEL, den doctor, advocaet, chirurgyn, dieners ende gansche familie van deselve abtdye, de kercke, klooster, huysen, stallen met de aenliggende hoeven: Spreeuwel, Veehuis, Heybloem enz., voornaemelyck de pastoren van ARENDONCK, REUSELE, LEGEMIERDE ende VELTHOVEN, derselver thiendenaeren, winners ende pachteren aller familien, huysingen, peerden, bestialen, groot en kleyn vee, landen, vruchten, waegens en andere bouwgereetschappen, bosschen, water-wintmoolens, alle roerende ende onroerende goederen, geene daervan uytgesondert, om voor alle gewelt, plunderinge, brandschattinge, dreygementen en andere overlast beschermt te blyven. Ordonneren wy oock aen allen en yegelycken, als boven expresselyck verleent is, den voorn. abt, prior ende andre religieusen van POSTEL met den doctor, advocaet, chirurgyn, dieneren, alsoock de voors. pastoren enz., om hen vry, vranck ende rustelyck te laeten passeren, repasseren in carossen, te peerden, ende waegens ten platte landen en in steden soo onder 't gebied van den vyant gelegen, als neutrael wesende, ook in de Vereenichde Provintien. Oock beschermen ende beschutten wy hen en hunne goederen tegen molestatien, rooveringen, enz.: nyemant sal er logeren sonder onse patenten ende ordonnantien op peene daerover anderen ten exempel gestraft te worden. Interdicerende aen alle jaegeren op den bodem van POSTEL het wilt te stooren met laweyen, clopperen, foretteren (fretten) of andre onbehoorlycke jachte. Interdicerende aen de tamboers of trompetters, gaende of komende met gevangenen of andersints aldaer nyet sullen mogen logeren, peysteren (spys of drank gebruiken), dan mits betaelende tgeen sy sullen verteren: alles op peene als boven. Consenterende aen den abt en syne religieusen, dat sy thunner meerdere verseeckeringe onse waepens van sauvegarde sullen mogen op- of aenslaen daer en soo hen het best gedunncken sal, midts thoonende copye authentique deser, by een van onze secretarissen onderteeckent, willende wy deselve van soo goede weerde te syn, als dese onse principaele.

Gegeven in 't leger te Sprang, 17 October 1636.

De prins heeft nog in andere bescheiden zijne bescherming den huize van Postel verleend. De zegels dezer bescheiden zijn gevierendeeld: 1° in azuur, bezaaid met gouden blokjes, een leeuw over alles heengaande van 't zelve, genageld en getongd van keel; 2° in goud een geleeuwde luipaard van keel, genageld, getongd en gekroond van azuur; 3° in keel een zilveren dwarsbalk; 4° in keel twee boven elkander gaande leeuwen van goud, genageld en getongd van azuur. Op het snijpunt gevierendeeld, 1 en 4 in keel een gouden schuinbalk, 2 en 3 in goud een blauwen roodgesnoerden en beslagen jachthoren, benevens een hartschildje op het snijpunt, beladen met vijf gouden vakken, grenzende aan vier blauwe. Op de eereplaats van het groote schild, in een schild van sabel, een zilveren dwarsbalk. Op de punt een schild van keel, beladen met een dwarsbalk, beurtelings gekanteeld.

Dat wapenschild van den prins prijkte als «wapen van sauvegarde» op de poorten der abdij, doch het belette niet, dat zij later werd geplunderd, bij welke gelegenheid het werd verbroken en door het volk vertreden.

De abdij ontving, 16 Augustus 1637, uit de legerplaats te Roesselaar een afschrift der beraadslaging, die de Senaat ter gelegenheid van een smeekschrift

(1) Aldus verdeeld:

Voor de rechten van den Hoogen Raad	456 gl.
Voor de perkamenten akte met keizers groot zegel	200 „
Voor het Weener-gasthuis	30 „
Voor het overzenden dezer som naar Weenen	42 „
	728 gl.

en van andere stukken had gehouden. Die stukken waren door den abt en zijne religieuzen den Raad van Brabant aangeboden. M. Emmanuel wenscht eindelijk dat God den abt nog veel jaren bescherme.

De oorspronkelijke tekst luidt:

Exmo S^r

Remito a V. E. copia de una consulta que el consejo de Estado me ha hecho en vista del memorial y papeles adjuntos, pressentados por el abad y religiosos de la abadia de Postel, sobre cuya instanzia el consejo de Brabante, me ha hecho tanbien la representazion adjunta, afin que enterado V. E. de su pretension y de los motivos en que la fundam, interponga V. E. sus oficios como lo hallere mas conveniente. N^ro S^r G^do a V. E. multos anos come deseo.

Campo de Rousselaer
a 16 de Ag^to 1637
su mas afecto Ser^o
M. Emanuel,
Exmo Sor D. Fran Ber Quiros?

De benoeming van den nieuwen abt door koning Philips, zijne erkenning door de Staten-Generaal, de bescherming van Frederik Hendrik schenen een rustig bestuur te waarborgen; maar toch blijkt het, dat Cornelius van Boesdoncq woelige tijden beleefd en onder moeilijke omstandigheden zijn bewind gevoerd heeft.

Reeds bij den aanvang van zijn bestuur was hij genoodzaakt de vlucht te nemen. Hij zocht met zijn medebroeders, 2 Januari 1637, eene schuilplaats in het toevluchtshuis van Postel te Bree in Belgisch Limburg (1). In 1641 zien wij hem in ernstige en langdurige moeilijkheden gewikkeld, ter gelegenheid dat hij voor zaken der abdij naar 's-Gravenhage was gereisd en onderweg in hechtenis werd genomen door Maximiliaan Sanders, bevelvoerder van het fort Crevecoeur bij 's-Hertogenbosch. Ziehier in 't beknopt de aanleiding tot die inkerkering. Men schreef het jaar 1641. In dien tijd was er een vrijgeleide of paspoort noodig om «uyt vyandenlandt in deze Vereenichde Landen te mogen komen ende saecken verrichten ende daarna wederom na vyandenlandt te mogen keeren». Met een behoorlijk paspoort had de abt in 1641 de reis aanvankelijk rustig voortgezet, maar in October van dat jaar kwam hij door een ongelukkige reisvertraging in aanraking met den commandant van het fort Crevecoeur, een vreeselijk onweder stak op, zoodat de beurtschipper het niet geraden vond den tocht voort te zetten en dus bij het fort het anker uitwierp. De abt toonde den commandant het paspoort, dat hij door de beambten in 's-Hertogenbosch aan de Vughterpoort had laten verifieeren. Spoedig bleek het, dat de reispapieren niet in orde waren, de vereischte afteekening of verificatie in de Vughterpoort was verzuimd (1) en het gevolg was dat men C. van Boesdoncq, volgens een handschrift van 5 November 1641, een groote som vroeg.

De prelaat werd eerst in het logement: *Het loopend hert* bewaakt en daarna op het fort Crevecoeur gevangen gezet. Gedurende die inkerkering werd hij zoo streng bewaakt, dat de rentmeester van de domeinen te Heusden, G. Fockestaer, hem niet eens mocht spreken, zoals blijkt uit den volgenden brief:

† Klein zegel van
twee stuivers.

Attestere ick ondergescreven rentmeester van de domeynen van Heusden, dat ick op Manendach den XIII October voorleden naar Crevecoeur gegaen sy geweest om myne kinderen te besoecken, ende alsdoen aldaer verstaen hebbe, dat de prelaet van Postel, die door den commandeur Sanders, acht dagen tevorens, gedetineert was, aldaer in de herberge noch werde bewaect, ende voorn. commandeur om die saecke naer den Hage was vertrocken, hebbe voorts my vervoeght naer den lieutenant Hanecrot, omme consent te hebben den prelaet eens te mogen aenspreecken en van wege vorige kennisse een dronck te doen, versoeckende aen den lieutenant en myn schoonzoon den vendrich, dat se souden willen medegaen, dat ick niets scheefs hadde te besoigneren, welcke my dit afsloeg met verclaeringhe, dat hem van den commandeur ten allerhoochsten was belast nyemandt ter werelt by hem te laten comen, ende daerop by my gerepliceerd synde, datter geen galgen aen hingen, en met gelt wel te komen sou syn, indien prelaets paspoort nyet souffisante werde bevonden, soo heeft mij voornoemde lieutenant noch verscheyden malen aengeseyt, dat hy my om geen gelt ter werelt wilde laten by hem comen, maar dat het hem leet was, doch synen laste moest volgen; waerop ick des anderendaegs wederom sy vertrocken,

(1) Twee religieuzen met den rentmeester F. Deckers en den molenaar Lenaerts ontmoette men toen nog te Postel, volgens een HS. van 12 December 1639.

(1) Of dit soms met opzet gebeurd was, om den prelaat later een som gelds te kunnen afpersen — een vermoeden, dat uit het vervolg der geschiedenis niet al te gewaagd zal blijken — is ons niet bekend, doch een verzuim der beambten was het ongetwijfeld, zooals blijkt uit het volgende handschrift van 9 October:

Ick ondergescreven verclaer ende attesteer, dat die heere Cornelis Boesdoncq, prelaet van Postel, tot synder incompste binnen de stad 'Shertogenbossche syn paspoort ende syn persoen aen mij heeft verthoent ende gepresenteert, ende dat hetselve op de voors. pasporte nyet en is aangeteeckent, is door myne ende myns secretaris omissie geconsteert.

Datum et actum binnen 'Shertogenbossche, desen 9 October 1641.

P. Thienen.

laetende den prelaet in syne vorige detentie, alhoewel de commandeur savents te voren thuys gecomen was.

Actum onder myne signature
den XXII[en] November XVI[c] een en veertich.

P. Fockestaert.

Zulk een gevaarlijk man werd de prelaat geacht, ofschoon aan zijn paspoort niets dan de laatste afteekening ontbrak, doch de wakkere commandeur dacht den gevangene uit te plunderen. Daar niets hoegenaamd wat strafbaar was, aan den abt omtrent zijn paspoort kon ten laste gelegd worden. Om die redenen liet van Boesdoncq zijn beklag inleveren over de onverantwoordelijke wijze, waarop de commandeur Sanders zich tegenover hem gedragen had, en wij laten dit stuk hier volgen als een merkwaardig staaltje van de onbeschaamde knevelarij, die de commandeur van Crevecoeur gemeend had straffeloos tegenover een hooggeplaatst geestelijke der Katholieken te kunnen plegen.

Aen de Ed. Mo. Heeren Raden van Staten der Vereenichde Nederlanden.

Klein zegel van twee stuiver.

J. esser.

Sy dese gestelt in handen van capiteinSanders, om daarop te seggen binnen vier dagen naer insinuatie. Actum, eersten November 1641.
M. Huygens.

D'insinuatie van desen is by mynen deurwaerder onderstaen Capitein Sanders gedaen en copie van desen gelevert, die my voor antwoort gegeven heeft, seggende: dat is wel, ik sal mergen daerop antwoorden.
Actum Hage, 5 Novemb. 1641.
L. V. Berchen.
1641.

Vertoont reverentelyck d'heer prelaet van Postel, dat hy, voorsien met behoorlyck pasport, tot verrichten van syner Abdye saecke hier te lande gecomen is, van hier weder vertrocken synde naer Shertogenbosch omme volgende d'ordre van UEd. Mo. te halen advys van den ontfanger du Tresne ende andere bescheyden tot syne saecke nodich, meynende met het martschip van Shertogenbosch weder te comen alhier in Sgravenhage, by den commandeur van Creveceur, onder frivole pretexten, aldaer aengehouden, sonder enich acces scherpelyck bewaert ende met verscheyde dreygementen ende onbehoorlycke manieren van doen soo verre gebracht is, dat hy datelyck aan den commandeur of syne huysvrou heeft getelt de somme van vierhondert ende twintich gulden, ende dat bovendien de advocaet Herlaer, ten behoeve van den voors. commandeur, op 19 October lestelede, verleden heeft een obligatie van aen hem binnen den tyt van ses weken te betalen de somme van dertien hondert ende tachentich gulden, om d' welcke weder te restitueren ofte goet te doen aen den voors. Herlaer hy suppliant gepasseert heeft syne acte van indemniteyt, boven alle 't welcke hy suppliant noch in de herberge voor hem ende syn dienaer ende voor die hem bewaert ende op hem geteert hebben betaelt heeft de somma van seventich gulden; 't welck gedaen synde, heeft de voors. commandeur op syns suppliants pasport getekent, dat hy den 7[den] October met selve pasport gecomen was op Creveceur, ende 'tselve daernaer aen den commandeur getoont hadde, volgende d'selve aenteyckeninge gedateert den 8[sten] October, voorts gegeven eene acte van den 19[den] October, inhoudende dat deselve commandeur hadde gesustineert de suppliant te wesen van goeden prise, omdat op syn pasport niet getekent was syne aencomste ter eerster frontierplaetse, ende ter contrarie dat de suppliant hadde gesustineerd ende bewesen, dat hy by synder aencomste te Shertogenbosche syn persoon ende paspoort hadde vertoont aen den heer commandeur Thienen, ende dat om te voorcomen vordere proceduren, die alrede voor UEd. Mo. waeren begost, hy suppliant met den voors. commandeur van Creveceur d'selve questie int minnelyck hadden afgemaeckt ende daerover geaccordeert, dat hy commandeur op ofte tegens den suppliant niet en hadde te pretenderen, en hem verclaerde voor liber ende vry, en bovendien noch gegeven heeft een derde acte van den 20[sten] October, inhoudende dat hy te Creveceur den suppliant hadde aangehouden van 7 tot 20 October en soo in syne reyse verlet, dat men hem vry ende ongemolesteert soude laten passeren ende repasseren gedurende den tyt van drie weken; dat hy suppliant nu alhier in Sgravenhage gekomen wesende bevint, dat syn gemachtichde, die hy van de voors. syne detentie hadde geadverteert, d'selve by req[te] heeft te kennen gegeven aan UEd. Mo. die verstaen hebben, dat hy suppliant hem voor deselve soude hebben te rechte te stellen en by provisie uyt syne detentie ontslagen soude worden, onder suffisante cautie, van synentwege gestelt; ende alsoo hy alnoch bereyt is. gelyck hy van den beginne aen geweest heeft, sich te onderwerpen aen de judicature van UEd. Mo.; ende dat de voors. commandeur, naer dat hij kennisse hadde van de voors. clachten van wege den suppliant gedaen, voor hem secreet houdende, hoe de saecke alhier was staende, den suppliant in vouge als voren afgegaen heeft t'voors. gelt en obligatie: versouct appoinct op de marge van desen, daerby de voors. commandeur werde belast de voors. obligatie te casseren en aenden suppliant gecasseert over te leveren met interdictie van ter saecke van de penningen, daerinne begrepen, den voors. Herlaer te moeyen ofte te mogen molesteren, om aen den voors. commandeur ofte iemant van synentwege te betalen, ende hem voorts belast aen den suppliant te restitueren de voors. vierhondert twintich gulden en seventich gulden respectieve, en te vergoeden de verdere schaden by hem suppliant

door de voors. syne detentie gehadt ende geleden. Ende indien hy commandeur meynt enige actie te hebben jegens den suppliant, dat hij deselve binnen acht dagen naer de insinuatie sal hebben te justitieren voor UEd. Mo. op pene van versteken ende dat hem geimponeert sal werden euwich swygen ende silentium.

Dit doende, etc.

Blijkens de randteekeningen was deze handelwijs den Hoogm. Heeren wat kras, en de commandeur moest zich verantwoorden. Toch liep de prelaat groot gevaar het gelag te moeten betalen, naar een schrijven van den advokaat Herlaer (9—11 November): «Dat de commandeur van Crevecoeur quellinghe in den Haeghe heeft, is de waerheyt; maer is dusdanighe nyet off die heer prelaet van Postel ende syne burse sal den meesten last draeghen.

Dat echter de 420 gulden, die onder bedreigingen op het fort Crevecoeur afgevorderd waren, ooit teruggegeven zijn, vinden wij nergens vermeld; de voorspelling van Herlaer, dat de beurs van den abt den meesten last zou moeten dragen, zal wel uitgekomen zijn; verdere bijzonderheden echter verschaffen ons de archieven niet.

Was de abt van voornoemde moeilijkheden ontslagen tegen een goeden penning, toch kon hij niet over de grenzen stappen zonder voortdurend van een wettig paspoort voorzien te zijn. Uit menigvuldige paspoorten deelen wij hier slechts één mede:

De Staten Generael der Vereenighde Nederlanden.

Allen gouverneurs, admiralen, coronellen, lieutenant ende vice-admiralen, ritmeesteren, capiteynen, lieutenanten, bevelhebberen ende gemeene soldaten, te peerde, te voete, te water ende te lande. Voorts alle magistraten, justicieren, officieren ende anderen in onsen dienste ende onder onse gehoorsaemheyt wesende, saluyt. *Doen te weten,* dat wij gunnen ende accorderen bij desen aen Cornelis van Boesdonck, prelaet van Postel, vrij geleyde consent ende paspoerte, omme gedurende den tijt van een geheel jaer nae date van dese vallende, te mogen met twee geestelicke dienaers gaen reysen ende verkeeren alomme te platten lande ende mede in de Meyerije van S'Hertogenbosch, daer de saken van heure goederen ende affairen sullen vereyschen, sonder yemants belet.

Mits heur regulerende wijders strictelick nae slants placcaten; behoudelick dat onder dexel van desen niet en sal worden geattenteert, dat tot nadeel deser landen soude mogen strecken. Ende dat de voors. prelaet van Postel, noch ook de voors. geestelicke dienaers niet en sal vermogen, uyt crachte deses, te komen in deze landen, steden ofte forten vandien, zonder daertoe verkregen te hebben speciale ende bijsonder consent ende pasport.

Waeromme wij ontbieden ende bevelen ulieden tsamentlick ende besonderlick den voors. prelaet van Postel met sijne voors. twee geestelicke dienaers vrij ende onverhindert, in voege als hiervoren verhaelt, voor denselven tijt te laten passeren, frequenteren ende repasseren, zonder henluyden daerinne eengerley hinder ofte belet te doen, maer veel eer allen behulp ende bijstant des versocht sijnde.

Gedaen in sGravenhage den VIIJ September XVIc vierenveertich.

A. VAN LOO vt (vidit).

\+ Plaats van het zegel.

Ter ordonnantie vande Hoog Mo. Heeren Staten Generael.
J. EYCKBERGH.

Laatste bijzonderheden van C. van Boesdoncq..

Na den afloop van zaken, die zulk een sleep van onaangenaamheden, bezwaren en onkosten had medegebracht, vinden wij in de archieven nog deze bijzonderheden omtrent Boesdoncq's bestuur. Hij woonde, 10 Juli 1644, de mijtering bij van Augustinus Wichmans, prelaat der abdij te Tongerloo. In den jare 1645 vereerde Joseph Bergaigne, bisschop van 's-Hertogenbosch, de abdij met een bezoek. Blijkens een schrijven van C. van Boesdoncq aan den abt van Berne, Leonardus Bosch, gedagteekend 11 December 1645, had voornoemde kerkvoogd den abt en Egidius Janssen, pastoor te Veldhoven, verzocht eenige zaken voor hem in orde te brengen, vermoedelijk geestelijke zaken in de Meierij, die eene onderhandeling met de Staten vereischten en dringend waren: *res non patitur moram,* zegt de abt; vóór Kerstmis moest de bisschop weer te Munster zijn, waar hij tijdens de onderhandelingen over den vrede meestal vertoefde. In 1649 zond C. van Boesdoncq den vermaarden raadsheer Stockmans naar 's-Gravenhage, om er de wederrechtelijke handeling in 't volle daglicht te stellen, waarbij een vijftigtal hoeven, allen in Noord-Brabant liggende, aan de abdij ontnomen en door het Land genaast waren, onder voorwendsel, dat de abdij niet onder het markgraafschap Antwerpen, maar wel onder de Meierij van 's-Hertogenbosch behoorde. De langdurige geschillen en de ingewikkelde processen, betrekkelijk het aanslaan dezer goederen, ter gelegenheid van het vredesverdrag van Munster, bleven ten laste van zijne opvolgers.

Nadat de abt gedurende veertien jaren als een voorbeeldige overste voor het geestelijk en stoffelijk welzijn des kloosters, te midden van zoo woelige dagen en afwisselende bezwaren, met onverdroten ijver gewerkt en gezwoegd had, gaf hij te Brussel in het toevluchtshuis der abdij van Tongerloo, 22 Juni 1650, zijne ziel in de handen van haren schepper over.

TH. IGN. WELVAARTS, archivaris.

(Wordt vervolgd).

Aanteekeningen uit de trouwregisters te Sluis.
(Vervolg).

19 Februari 1710. Johannes Hille, w^r van Hilletie van Esse met Adriana Kaers j. d. van Aerdenburg.
— attest. naar Delfshaven Adriaan de Wolf j. m. van Sluis met Jacoba van Meurs.
1 Mey. Andries van Holmen j. m. uit de Westereede met Isabella Johanna Schaep j. d. van Lapschure.
8 Mey. Wilhelmus van den Ede j. m. van Saemslag met Sara Roelants j. d. van Sluys.
18 Mei attestatie gegeven om buyten de stad te tr. Pieter Welgeboren j. m. van Ysselmonde met Josina Schansman j. d. van Sluis.
26 Juni. Cornelis Pronck j. m. van Bommel met Hermyna van Gelinck j. d. van Wynterswijk.
1 Juli attest. gegeven om te Hulst te tr. d'Heer Lieven Ferdinand de Beaufort pencionaris slants van den Vrije, wed^r van Vrouw Cornelia van Vrijbergen met Juffr. Maria de Beaufort j. d. van Hulst.
31 July. Joan Borneman j. m. van Eeckerenforde met Jacomina Ellieul w^e van Herman Pistorius geboortig van Sluis.
7 Septr. Lodovykus Joseph La Facterije Grevier van Ysendijck j. m. van Iperen met Juffr. Françoise Cornelia Nimgeer wed^e van d'Heer Cornelis van Haugem.
6 Nov. François Horlebeek dien^e in 't reg^t van Steenhuyse met Martijntie van Toornberg j. d. van Bommel.
13 Nov. Meerten Niesvelt dien^e onder 't reg^t Steenhuysen met Johanna de Raet w^e van Harmanus Nesman.
30 Dec. Jillis Jillissen Scheepen der Steede Aerdenburg met Cornelia Blauwkamer j. d. van Sluys.
12 Januari 1711. D'Heer Pieter van Durven Schepen slants van den Vrijen met Juffr. Cornelia Catharina Hoogerwerf j. d. van Sluys.
22 Jan. Jacobus Veranneman j. m. van Yperen met Mensie Hendricks, w^e van Jurjen Rodenburg.
8 Feb. H. Hendrick Heine kaptein Lutenant van d'Heer overste Junius met Juffr. Susanna Catharina Parent, w^e van Hermanus Aarnsen.
8 Maart in de franse kercke. Pieter Philip Ennequin j. m. van Geerlij met Pieternella Herny j. d. van St. Annetermuyden.
28 May. Jan Benoot j. m. bij Westereede met Jacomijntje Vermaas j. d. van de Eede.
14 Juni. D'Hr. Cornelis de Witt, vendrager onder 't reg^t Dukaris met Juffr. Anna Treutelaar j. d. van Sluis.
19 Juli. Jan Françoys Henekin j. m. van Herlij met Janna Jansen j. d. in de polder benoorden.
22 Sept. Laurens Dalm j. m. met Cornelia Schansman j. d. beide van Sluis.
— attestatie om buyten te tr. D'Heer Frans Servaas Anthoni de Brulou, capteyn onder het reg^t van de Brigadier Caris uit den Haege, met Juffr. Anna Parent, w^e van d'Heer Michiel Donckers van Sluys.
22 Oct. ondertr. te Zzee. d'Hr. Mr. Hendrick de Beaufort, pensionaris slants van den Vrijen te Sluys met Jonckvrouwe Agatha Mogge j. d. van Zierikzee.
8 Nov. Johan van Romjeu, bedienaar des Goddel. woordts in de France gemeente tot Oostburg j. m. met Maria Catharina Acroon van Buma j. d. won. alhier.
16 Nov. Johannes van Wenegem j. m. met Jacoba de Jonge j. d. beide v. Sluis.
29 Nov. getr. tot Wester Soegborg D'Hr. Burgemeester Gijsbregt Coenraats Volmeer j. m. van Winterswijk met juffr. Aplonia de Moor j. d. van Vlissingen.
28 Januari 1712. Olivier de Gran diend^e onder kaptein Ysel met Johanna van Nierop, w^e van Jacobus Helmus.
30 Mrt. in Cadsant getr. D'Hr. Samuel Bar predicant te deser plaatse j. m. van Potau in Frankrijk met Mej. Catarina. Oortman j. d. van Oostburg.
22 Mey in de Franse kke. Jacob Heinekein, w^r van Maria Florens Heinekein met Suzanna Robbregs, w^e van Mateus Deckers.
28 Aug. Laurens Bekart j. m. van Knesselaar met Malena Verstrate, w^e van Pieter de Roeck.
10 Oct. getr. te St. Anne. Willem Sluimer j. m. en Oud Burgemeester van Sluis met Alida van Kerkhof, w^e van wijlen d'Hr. Johan Tevel, medicinae doctor en burgemeester der stad Sluis, won. alhier.
30 Oct. ondertr. te Rotterdam. Pieter van Couwenhoven j. m. van Sluis met Willemijntje van de Baan j. d. van Rotterdam.
— Adriaan de Braa j. m. van Isendijcke, diend^e onder capt^n Rijswijk met Adriana Bovy j. d. van Sluys.
8 Feb. 1713 getr. te Middelburg. Abram Willemoens w^r van Jannetje Pieters met Johanna Ollewijn j. d. van Ter neusden won. alhier.
16 Feb. David de Meier j. m. van Ysendijcke met Maria van de Kastele, w^e van Daniel Lame.
30 April getr. in de fransche kke. Cornelis Bosch, bedienaar des Goddel. woorts in de Waelse Gem. te Aardenburg en j. m. van Leyden met Johanna Straf j. d. van Sluis.
15 Juni. Johannes Bovy, w^r van Dierektje Kosters met Susanna Hameling, w^e van Johannes Poets.
1 Septr. Robbert de Bruyn, w^r van Anna Couwenhoven met Matie Meaude j. d. van Zuytsande.
14 Sept. ondertr. Jan van Kouwenberg j. m. van Brugge met Dircktie Roelants w^e van Albertus Lalo.
5 Octr. Gijsbregt van Loon j. m. van Oosterhout met Suzanna Groen j. d. van Suidzande.
29 Oct. D'Hr. Otto Obreen, w^r van Anna Friters met

Juffr. Kristina Berdenius, we van d'Hr. Johan van der Meiden.

9 Nov. 1713. Nicolaes de Rovers j. m. van Sluys met Teunke Beckers j. d. van Oostburg.

28 Dec. Marinus Caré, wr van Levina van Egen won. te Sluis met Jacoba de Bats j. d. van Reinegelt bij Iperen.

11 Feb. 1714. Willem Haak, wr van Sara van Bensum met Johanna Facon j. d. van Sluis.

19 April. Rocus Rocusse j. m. van Cadsant met Neeltje Dames, we van Laurens Rocus.

3 Mey. Jurriaen Krijns j. m. van Maastrigt met Magdalena Timmermans van Terburght beyde won. alhier.

19 April ondertr. attestatie om tot Middelburg te tr. D'Hr. Adriaan Lammens j. m. van Axel, kaptein van den Staat in 't garnisoen te Sluis met Juffr. Laurentia van Kampen, we van d'Hr. van Durp.

15 July attest. naar Middelburg. Johannes de Vos, wr van Leiden, met Margrieta Haak j.d. van Middelburg.

29 July attest. gegeven om buyten te tr. D'Hr. Gillis Deckers, wr van Madalena Koenraats met Juffr. Anna Mateus, we van Abram van Dijke.

11 Aug. attest. naar Delft. Meester Pieter Durven wr tot Sluys in Vlaanderen met Juffr. Maria Elisabeth Fijck j. d. van Delft.

— attest. om buyten te tr. Monsr Johannes Middelton j. m. van Amsterdam won. tot Sluys met Juffr. Maria Mars j. d. van Philippine.

11 Aug. ondertr. attest. naar buyten. D'Heer Johannes Mars oud burgemr en Schepen van Aardenburg, wr van Jacomijntje Voeljaert met Christina van der Veen, we van Hermanus Sonck.

8 Dec. ondert. te St. Anne. Joseph Dillebeek j. m. van Cinge Meelants ond. Rijsel won. in Westereede met Mayken Scheers, we van d'Hr. Borgmr de Puyt won. op St. Anne.

7 Feb. 1715. Nicolaas Rovers van Sluis met Anna van Romont j. d. van Sluis.

9 Mey. Fransois la Gas j. m. van Coeverden met Neesie Rovers j. d. van Sluis.

2 Juny attest. naar St. Anne. Jacobus Bovy j. m. met Jesijne van der Wael j. d. beyde van Sluis.

— attest. naar. St. Anne. Cornelis Dalm j. m. van Sluis met Johanna Horlewin, we van Abram Willemoens, won. alhier.

30 Nov. ondertr. Jan Lowijk, wr van Maria Melle met Angelijk Blankaart j. d. van Houplaine.

29 Dec. Cornelis Deckers, wr van Suzanna van Houten met Martha Facon j. d. van Sluis.

13 Jan 1716. D'Heer Jan Benjamin Rijswijck, Capiteyn van een compie onder de prins van Holsteyn, van Ravesteyn met Mejuffrouw Margryta Mauregnault j. d. van Breda.

12 Mrt. Jan Wiltschut diende onder 't regt van Steenhuysen met Cornelia Beeckman, we van Jacob Moleson (?).

19 Mrt. Willem Bours, wr van Maria Terni Wijnans Luitenant in 't regt van wijlen d'Heer Steenhuisen met Maria Huigens, we van Adriaan van Ouweling van Sluis.

26 Juli. Laurens Michiel Nimigheer j. m. van Sluis en tegenwoordig Griffier van Aardenburg met Johanna Wilhelmina Helvetius j. d. van Sluis.

28 July. Meerten Aertsen, won. in Bewester Eede, wr van Printje Kleymans met Marianne de Bois j. d. oock aldaar won.

24 Septr Jan Gosem, wr van Geertruid Abrahams met Maria de Jonge, we van d'Heer Luitenant Meps.

14 Octr. Jacobus de Fra, wr van Catharina ter Way met Maria de Jonge j. d. beyde hier won. en geboortig.

22 Oct. Hendrik Brakel j. m. van Mastrigt met Maria Bibow, we van Albertus Bekkering won. alhier.

26 Nov. Gijsbrecht van Loon, wr van Suzanna Groe van Oosterhout en won. op St. Donaas met Fenijntje Hoeke j. d. van Ysendijke.

4 Maart 1717. Lovy Verdonk j. m. geboren in 't land van Der monde diende onder de compie v. d'Hr. Lt col. Citters met Helena van Riel j. d. van Delft.

17 Juny ondertr. te Rotterdam. Wouter Kroop, wr van Dordregt woont tot Rotterdam met Lysabet le Feber j. d. van Rotterdam.

13 Aug. ondertr. Samuel Martinus Hoogerwerf j. m. met Johanna Berck j. d. beyde van Sluys.

21 Aug. ondertr. te Retrenchement. Gideon de Robbillaerdt de Champagne j. m. van St. Tonge in Vrankrijk Luytent onder het regt van d'Hr. overste Mauregnault, met Adryana Berberyna van Bergen j. d. van Retrenchement.

7 Nov. Wilhelm van Akker Luitenant onder 't regt van d'Hr. Marnordt (Mauregnault?) met Apollonia Parent j. d. van Sluis.

28 Nov. getr. in de Franse kke. Pieter Françoys Mulier j. m. van ontrent Rijsel nu won. in Bewester Eede met Maria Magdalena Hennekein j. d. van omtrent Rijsel nu won. op Geyle.

16 Dec. Jacob Huige j. m. van de Eede met Johanna van den Hoeke j. d. van Sluys.

3 Feb. 1718. ondertr. in de Walse gemeynte te Cadzand. Lowys de Mahieu, wr van Maria Magdalena de Bousec met Maria Magdalena Beuret j. d.

12 Feb. ondertr. — attest. naar St. Kruys. François Kleyman j. m. van S. Kruys won. alhier, met Jacoba Viers j. d. van Sluys.

7 April. Albrecht Frederik van Selcke, diende onder Majoor Pottey met Adriana van Akker j. d.

31 July. Christiaen de Hannequin, wr van Marianne

Bouquet won. op St. Anne met Maria Clare Beaureper we van Philippe Knap en won. in Bewester Eede.

8 Aug. 1718 ondertr. — attest. om buyten te mogen tr. Luytenant Willem Scheffer onder 't regt van overste de Abodije met Juff. Gidia Catharina Pottey j. d. van Sas van Gent won. alhier.

4 Sept. getr. in de Franse kke. Pieter Bonier, wr van Janna del Cambre won. in bewest Ede met Maria Josepf Delcour.

6 Oct. attest. gegeven om buyten te tr. Arnoldus Ravestein, wr van Suzanna Catharina Engels met Bartha Moutshart, we van Christoffel de Wolf.

13 Nov. getr. in de Franse kke. Pieter Philip Alewijn j. m. met Mary Françoyse de Helemme j. d. beyde uit de Casselrye van Rijssel won. te St. Anne.

27 Nov. attest. om te Rotterdam te tr. Dirk Slijp j. m. van Rotterdam met Juffr. Cornelia Fijk j. d. van Delft.

9 Feb. 1719. Hendrick Blom, diende onder captn Cabeljau met Derckje Timmer j. d. van Bommel.

23 Mrt. Johannes Mahi, wr van Maria Jansen Benôt won. tot Sluys met Johanna Schoenmakers j. d. van Tijl.

3 Maart. ondertr. te Middelburg. d'Heer Meester Hendrik de Beaufort, wr van Middelburg Heer van Duyvendijke pensionaris van de lande van den Vrien met Mevrou Maria Cornelia Gijselin van Vlissingen, we van d'Hr. Jacob Marynes Campe.

10 Juny ondertr. te Groede. Jean Bastiste du Hayon, wr van Maria Sauvage met Angelique Frelier j. d. uyt de Castelenij van Rijsel.

11 Octr ondertr. attest. om te Aardenburg te tr. Dnus Samuel Bodding van Laren predikant tot Aardenburg met Juffr. Cornelia Josina Hauweel j. d. laatst gewoond hebbende te Middelburg, geboortig van Sluys.

14 Dec. Gijsbrecht van Loon, wr van Tonijntje Hoeke met Pieternella Taerlings, we van Jacobus Delvoy beide van Sluis.

29 Dec. ondertr. te Ysendijke. — attest. om daar te tr. d'Heer Petrus Adriaan van Affelen j. m. van Sluys in Vlae. met Juffrou Wilhelmina Hoebeke j. d. van Ysendijke.

28 Maart 1720. Thomas Vink j. m. van Oorne met Joanna Rovers j. d. van Sluis.

14 Mrt. ondertr. Jacob Schansman j. m. met Jesyna de Rijcke j. d. beide van Sluis.

9 Mey. Jacob Brevet j. m. met Sara Willemoens j. d. beide van Sluis.

22 Mey in de Franse kke. Monsr Cornelis de Jonge j. m. met Elisabeth de Vey j. d. beide van Sluis.

11 July. Pieter Abrams, wr van Lysebeth de Clerck met Francyna de Fremy j. d. won. beyde alhier.

2 Aug. ondertr. te St. Anne. Pieter Frank diende onder den Generaal van der Beek, wr van Anneken Ruyterman met Johanna de Raadt, we van Aalbert van Oyen.

17 Sept. 1720 getr. te St. Cruise. Martinus Heerena j. m. met Anna de Jonge j. d. beyde won. te Sluis.

7 Nov. Abraham Sonnevijle, wr van Maria van der Veere met Levyna Benoot j. d. geboren in Bewestereede.

15 Dec. Pieter Roelands j. m. geboortig van Breda Catarina Pistorius j. d. geboortig van Sluis.

9 Dec. Jan Valentijn, wr van Isabella Tierens van Halteren met Eremina Allarts geb. van Sluys.

26 Mrt. 1721. Frans Joseph Symons, wr van Geertruy Backx met Lysabeth Burchgraef, we van Jan Nesteling beide won. alhier.

14 April 1721. D'Hr. Petrus van Weeningen Fil. Petri j. m. geboortig in de Groede met Juffr. Sara de Jonge j. d. geb. te Sluys.

19 Juni. Jan van Kouwenberg, wr van Dirkjen Roelands met Catharina van Geluwe j. d. van Brugge.

3 Juli ondertr. Bertelt de Gelindt j. m. van den Graef met Maria Suzanna van de Castele j. d. van Sluys.

8 Octr. Alexander Gordon j. m. te Gent won. met Amelberga Rommeus j. d. van Tasselberg.

25 Sept. ondertr. Crijn van Kouwenhove, wr laast van Josina van Ouwegem te Sluys met Sara de Bruine j. d. te St. Annetermuiden.

15 Maart 1722. Guilliaem van den Bussche j. m. van hier met Eva Appelbogh, we van Isaack van den Broecke won. alhier.

26 Maart. Davit de Mejer, wr van Maria van de Kastele met Maria van Doornick, we van Pieter Gosen.

29 April 1722 te Dordt getr. Jacob Hendrick Peckiusen j. m. te Sluis wonende met Barbara Maria Pompe van Meerdervoort j. d. van Dordrecht.

24 April ondertr. attest. naar Bergen. De Heer Petrus Adrianus van Affelen, wr van Juffr. Wilhelmina Hoebele met Juffr. Catharina van Uffele j. d. van Bergen op den Zoom.

10 Mey. De Heer Hendrick van Affelen j. m. met Juffr. Martina van Hierschot j. d. beyde van Sluys.

6 Aug. Hubrecht Rutgers diende onder 't regt van de Collonel Hemert, wr van Josina van Petegem met Johanna Coolbergen, we van Pieter de Graaf.

23 July. Pieter Casteleyn j. m. van Roeselaer met Goverdina van Loon j. d. van Oosterhoudt beyde won. alhier.

21 Octr. Hr. Wessel Eduard Ferleman j. m. geb. van ter Vere tegenwoordig won. te Oudvosmar met Juffr. Catarina van Weenigem j. d. van Sluis.

19 Octr. Pieter Capel j. m. Guenne (?) met Françoise de Bongart j. d. geb. te Groede en alhier won.

8 Nov. attest. om te Aardenburg te tr. De Hr. Vendrich Reynier van de Casteele j. m. van Sluys,

leggende in garnisoen tot Bergen op Zoom met Juffr. Levina Elisabeth Colen j. d. van Vosmeer won. alhier.

17 Oct. 1722 ondertr. te Vlissingen. Jacobus Breugel, wr van Maria Wage met Maria Munters, we van Jacobus de Bok.

30 Oct. ondertr. te Breda. D'Heer Jan George van Son medicinae doctor en schepen tot Breda met Juffrou Elisabeth Josina Christina Palm mede aldaar woonachtig.

18 Nov. ondertr. D'Hr. Christiaan Gregorius Rhet (?) Lutnt, wr van Johanna Bardenius met Arnoldina Sanders, we van Carel de Keizer.

25 Maart 1723. Johannes de Wispelaer j. m. in Bewester Eede met Pieternella Keuvelaar j. d. mede aldaar.

18 Mrt. ondertr. Philippe Mullier, wr van Elisabet Bonduvel met Catharina de Koning j. d. beide in bewestereede.

— ondertr. te Wolphersdijk. Pierre François Mullier, wr van Maria Magdalena Hennekein won. op Heyle met Maria Antonette Le Saffre j. d. van Verlinghem.

23 Mrt. ondertr. Johan Carel Klitzeuver, vendrig onder d'Hr. Generaal van der Beeck met Johanna Mars beyde won. alhier.

2 April ondertr. D'Hr. Jean Teulieres vendrig onder de compie v. d'Hr. Soute, wr van Juffr. van Latum met Juffr. Rachella Gabrielle Pottey j. d. won. beyde alhier.

1 Aug. tr. te St. Cruice Monsr Antoni de Munk j. m. van Sluis met Juffr. Anna Durven, we van Monsr Jacobus de Vey.

25 Octr. Pieter Coenraats j. m. van Vlissingen te Middelburg won. met Elisabet van Holmen j. d. geb. te Middelburg won. te Sluis; getr. in Cazandsche dorp.

2 Dec. Cornelis van der Kreek, wr van Elisabeth Aarsen met Palijntje Pikaar j. d. van Bergen op 't Zoom beyde won. alhier.

25 Dec. ondertr. attest. naar Vlissingen. Johannes Jongereus, wr van Apollonia Straf met Maria van der Swalem, we van Johan de Clerq.

29 Febr. 1724. getr. in de fransche kke. Jacob Bogaart j. m. geb. van 's Gravenhage met Françoise Catharina de Lange j. d. geb. te Leyden, won. beyde alhier.

11 Mey. Hendrik Leenen j. m. van Biesen bij Venlo met Pieternella Nortier, we van Frank Franken, beide won. alhier.

7 Mey. Pierre Antone du Hajon j. m. met Mari Hugo j. d. won. beide alhier.

22 Juni 1724. Abraham de Wind, wr van Maria Jansen met Joanna van den Busse j. d. beide alhier.

8 August. tr. te Eede. Heer Cornelis van Affelen Lutinant in 't regt van den Hr. Collonel la Rocke met Juffr. Maria Reynestein, beide te Sluis.

30 Aug. 1724 tr. te St. Cruice. d'Heer Eko Ekoma, bedienaar des heyl. Evangeliums in Cadsant, wr met Juffr. Maria Camby j. d. van Sluys.

24 Oct. tr. te Waterland. De Heer Adriaan Hoebecke, wr van Dina van der Swalme won. te IJsendijke met Juffr. Suzanna Surendonk, we van wijlen Dnus Petrus Villaret, tegenwoordig tot Sluis.

9 Jan. 1725 ondertr. te Axel. attest. naar Axel, de Heer Gideon Soute majoor in 't regt van d'Hr. Collonel Regtert van Hemert, wr van mijnvrou Magdalena Maria Bosch met Mevrou Lucretia van Campen, we van den Heer Adriaan Lammens.

9 Feb. ondertr. te Oost Cappelle. attest. daarheen, Hr. Adriaan Reynesteyn j. m. van Sluys met Juffr. Jobina Catharina van Bergen gesegt Montanus j. d. van Middelburg.

11 Mrt. attest. om buyten te tr. de Heer Symon Hendrik Jorus, ingenieur en veendrigh ten dienste deser lande, geb. van Swerin, met Juffr. Rebecca Cornelia Gautier j. d. geb. van Sluys.

5 April. Adriaan Dobbelaar, wr van Johanna Annars alhier won. met Magdalena Verstraten, we van Lourens Bêkart in de bewestereede.

22 April. Cornelis Bloos j. m. van de Willemstadt met Adriana van den Nesten j. d. van Sluys.

3 Mey. Marinus Dout j. m. van Sluis met Recardina van den Busse j. d. te Sluis.

15 July ondertr. attest. naar Middelburg. Jacob Stromph wr van Arriaentje Timmermansen van Middelb. met Cornelia Bisdom j. d. van Sluis.

2 Augusty. Christiaen Kesselaar j. m. van Hessen Cassel diende onder het regt van d'Heer La Rocque in de compie van Capteyn Balfour met Elysabeth Makleyne j. d. van Bergen op Zoom.

17 Aug. ondertr. Monsr Mattheus de Vey j. m. met Juffr. Joanna Facon, we van Mr. Willem Hauk.

13 Sept. Ambrosius Poret, wr van Catarina van Lumeck met Joanna van den Busse, we van Abraham de Wint.

13 Sept. ondertr. attest. naar Middelburg. Gerrit Flom j. m. van Luinen met Suzanna Laley, we van Pieter Groenevelt.

1 Nov. Jan Jurien Opits j. m. te Sluis met Johanna van Hasebroek j. d.

29 Nov. Jan Baptist de Laat diende in 't regt van d'Hr. Collonel Pieter de la Roque onder de compie van d'Hr. Major Belling met Hendrina Pijl, we Pieter Smit.

13 Dec. Jacob Voerman, wr van Hester Roseboom met Susanna Catarina Groen.

Sluis. J. A. Dorrenboom.

(Wordt vervolgd).

Benoeming van Burgemeesteren en Schepenen der stad Heusden over de jaren 1739—1805.

In de Beschrijvinge der stadt Heusden, t'Amsteldam By Jan Hartog 1743 vindt men een Lijste van de Heeren Magistraten, beginnende met den Jare Anno 1308 tot 1738. Het vervolg daarop, dat hieronder geplaatst is, is getrokken uit de Registers van Resolutiën van den Magistraat, berustende in het oud-archief te Heusden.

1739. *Burgemeesteren:*
Elardus Wentholt, Gerrit van Oostroom, Cornelis van Dongen.

Schepenen:
Maarten Brand, Isaac van Nahuys, Bernardus Bangste, Gillis Poosen, Johan L. de Voo, Adriaan van Rooyen, François Nicolaas Slingsbie.

1740. *Burgemeesteren:*
Allardus Wentholt, Adriaan van Rooyen, Jan Bax.

Schepenen:
Cornelis van Dongen, Isaac Nahuys, Bernard van Bangstee, Gillis Poozen, Jan de Voo Laurentsz., François Nicolaas Slingsby, Wouter van Coem.

1741. *Burgemeesteren:*
Elardus Wentholt, Gosewinus de Bock, Johan Bax.

Schepenen:
Bernardus Bangstee, Gilles Poosen, Johan Laurens de Voo, Dr. Johannes Leemans, Adriaan van Rooyen, François Nicolaas Slingsbie, Wouter van Coem.

1742. *Burgemeesteren:*
Elardus Wentholt, Gosewinus de Bock, Jan Bax.

Schepenen:
Bernardus Bangstee, Gillis Poosen, Dr. Johannes Leemans, Adriaan van Rooyen, Johan Laurens de Voo, Francois Nicolaas Slingsby, Wouter van Coem.

1743. *Burgemeesteren:*
Ellardus Wentholt, Gosewinus de Bok, Gerrit van Oostrom.

Schepenen:
Bernardus Bangstee, Gillis Poosen, Johannes Leemans, Adriaan van Rooyen, Johan Laurens de Voo, François Nicolaas Slingsby, Wouter van Coem.

1744. *Burgemeesteren:*
Gerard van Oostrom, Gosewinus de Bock, Maurits de Wit.

Schepenen:
Bernardus Bangstee, Gillis Poosen, Dr. Johannes Leemans, Johan Laurens de Voo, Adriaan van Rooyen, François Nicolaas Slingsbie, Wouter van Coem.

1745. *Burgemeesteren:*
Gerard van Oostrom, Gosewinus de Bok, Maurits de Wit.

Schepenen:
Bernardus van Bangstee, Gillis Poosen, Dr. Johannes Leemans, Johan Laurens de Voo, François Nicolaas Slingsbie, Simon Lodewijk van de Poll, Reinier van der Linden.

1746. *Burgemeesteren:*
Gerard van Oostrom, Gosewinus de Bock, Maurits de Wit.

Schepenen:
Reinier van der Linden, Simon Lodewijk van de Poll, Gillis Poosen, Dr. Johannes Leemans, Johan Laurens de Voo, François Nicolaas Slingsbie, Cornelis Schimmelpenning.

1747. *Burgemeesteren:*
Gerard van Oostrom, Gosewinus de Bock, Maurits de Wit.

Schepenen:
Reinier van der Linden, Simon Lodewijk van der Pol; Gillis Poosen, Dr. Johannes Leemans, Johan de Voo Laurensz., François Nicolaas Slingsbie, Cornelis Schimmelpenning.

1748. *Bnrgemeesteren:*
Gerard van Oostrom, Gosewinus de Bock, Maurits de Wit.

Schepenen:
Simon Lodewijk van de Pol, Gilles Poosen, Dr. Johannes Leemans, Adriaan van Rooyen, Johan Laurens de Voo, François Nicolaas Slingsbie, Cornelis Schimmelpenning.

1749. *Burgemeesteren:*
Gerard van Oostrom, Johannes Leemans, Cornelis Schimmelpenning.

Schepenen:
Simon Lodewijk van de Poll, Gillis Poosen, Adriaan van Rooyen, François Nicolaas Slingsbie, Maurits de Wit, Cornelis Godefroi, Pieter Kuypers.

1750. *Burgemeesteren:*
Gerard van Oostrom, Dr. Johannes Leemans, Cornelis Schimmelpenning.

Schepenen:
Simon Lodewijk van der Poll, Gillis Poosen (in plaats van wijlen Gillis Poosen is benoemd tot schepen Govert de Kok (verg. 11 Sept 1750), Adriaan van Rooyen, François Nicolaas Slingsbie, Maurits de Wit, Cornelis Godefroy, Pieter Kuypers.

1751. *Burgemeesteren:*
Gerard van Oostrom, Dr. Johannes Leemans, Maurits de Wit.

Schepenen:
Simon Lodewijk van der Pol, Adriaan van Rooyen, François Nicolaas Slingsbie, Cornelis Schimmelpenning, Cornelis Godefroi, Pieter Kuypers, Govert de Kock.

1752. *Burgemeesteren:*
Gerard van Oostrom, Dr. Johannes Leemans, Maurits de Wit.
Schepenen:
Simon Lodewijk van der Pol (in plaats van den schepen Simon Lodewijk van der Pol, is benoemd Wouter van Coem (verg. 20 Maart 1752), Adriaan van Rooyen, Johan Laurens de Voo, Cornelis Schimmelpenning, Pieter Kuypers, Govert de Kock, Gijsbert van Gorkom.
1753. *Burgemeesteren:*
Gerard van Oostrom, Dr. Johannes Leemans, Maurits de Wit.
Schepenen:
Adriaan van Rooyen, Johan de Voo Laurentsz., Wouter van Coem, Cornelis Schimmelpenning, Pieter Kuypers, Gijsbert van Gorkum, Dionisius Godeffroy.
1754. *Burgemeesteren:*
Gerard van Oostrom, Dr. Joannes Leemans, Dionisius Godeffroy.
Schepenen:
Adriaan van Royen, Wouter van Coem, Cornelis Schimmelpenning, Cornelis Godeffroy, Pieter Kuypers, Govert de Kock, Gijsbert van Gorkum.
1755. *Burgemeesteren:*
Gerard van Oostrum, Dr. Joannes Leemans, Dionisius Godeffroy.
Schepenen:
Adriaan van Rooyen, Wouter van Coem, Cornelis Schimmelpenning, Cornelis Godeffroy, Pieter Kuypers, Govert de Kock, Gijsbert van Gorkum.
1756. *Burgemeesteren:*
Gerard van Oostrum, Dr. Joannes Leemans, Dionisius Godeffroy.
Schepenen:
Adriaan van Rooyen, Wouter van Coem, Cornelis Schimmelpenning, Cornelis Godeffroy, Pieter Kuypers, Govert de Kock, Gijsbert van Gorkum.
1757. *Burgemeesteren:*
Gerard van Oostrum, Dr. Joannes Leemans, Dionisius Godeffroy.
Schepenen:
Adriaan van Rooyen, Wouter van Coem, Cornelis Schimmelpenning, Cornelis Godeffroy, Pieter Kuypers, Govert de Kock, Gijsbert van Gorkum.
1758. *Burgemeesteren:*
Gerard van Oostrum, Dr. Joannes Leemans, Dionisius Godeffroy.
Schepenen:
Adriaan van Rooyen, Wouter van Coem, Cornelis Schimmelpenning, Cornelis Godeffroy, Pieter Kuypers, Govert de Kock, Gijsbert van Gorkum.
1759. *Burgemeesteren:*
Gerrit van Oostrum, Johannes Leemans, Dionisius Godeffroy.
Schepenen:
Adriaan van Royen, Wouter van Coem, Cornelis Schimmelpenning, Cornelis Godeffroy, Pieter Kuypers, Govert de Kock, Gijsbert van Gorkum.
1760. *Burgemeesteren:*
Gerard van Oostrum, Wouter van Coem, Maurits de Witt.
Schepenen:
Johan Louwerens de Voo, Cornelis Schimmelpenning, Cornelis Godeffroy, Govert de Kok, Pieter Kuypers, Gijsbert van Gorcum, Nicolaas Rousselet de la Jarie.
1761. *Burgemeesteren:*
Gerard van Oostrum, Wouter van Coem, Maurits de Wit.
Schepenen:
Johannes de Voo, Cornelis Schimmelpenning, Pieter Kuypers, Govert de Kock, Gijsbert van Gorkum, Nicolaas Rousselet de la Jarie, Johan Leemans Gosz.
1762. *Burgemeesteren:*
Adriaan van Royen Senior, Wouter van Coem, Maurits de Wit.
Schepenen:
Johannes de Voo, Cornelis Schimmelpenning, Pieter Kuypers, Govert de Kock, Gijsbert van Gorkum, Nicolaas Rousselet de la Jarie, Johannes Leemans Gerrzn.
1763. *Burgemeesteren:*
Adriaan van Royen Senior, Wouter van Coem, Mauritz de Witt.
Schepenen:
Johannes de Voo, Cornelis Schimmelpenning, Pieter Kuypers, Govert de Kock, Gijsbert van Gorkum, Nicolaas Rousselet de la Jarie, Gerard Dirk Knoops.
1764. *Burgemeesteren:*
Wouter van Coem, Maurits de Witt, Petrus Pama Vos.
Schepenen:
Adriaan van Rooyen Senior, Cornelis Schimmelpenning, Pieter Kuypers, Govert de Kock, Gijsbert van Gorkum, Nicolaas Rousselet de la Jarie, Gerard Dirk Knoops.
1765. *Burgemeesteren:*
Gerard van Oostrum, Adriaan van Rooyen, Petrus Pama Vos.
Schepenen:
Wouter van Coem, Cornelis Schimmelpenning, Pieter Kuypers, Maurits de Wit, Govert de Kock, Gijsbert van Gorkum, Gerard Dirk Knops.
1766. *Burgemeesteren:*
Wouter van Coom, Cornelis Schimmelpenning, Petrus Pama Vos.
Schepenen:
Adriaan van Rooyen Junior, Pieter Kuypers, Govert de Kock, Gijsbert van Gorkum, Johannes Leemans Gz. Gerard Dirk Knops, Johan Huibert Rietvelt.

1767. *Burgemeesteren:*

Gijsbert van Gorkum, Gerard Dirk Knops, Petrus Pama Vos.

Schepenen:

Dr. Joannes Leemans, Adriaan van Rooyen Senior, Pieter Kuypers, Govert de Kock, Johan Leemans Gerz. Johan Hubert Rietvelt, Hendrik Frederik Engelberg.

1768. *Burgemeesteren:*

Gerard Dirk Knops, Petrus Pama Vos, Johannes Augustus Gerlach.

Schepenen:

Adriaan van Rooyen Senior, Pieter Kuypers, Govert de Kock, Gijsbert van Gorkum, Johan Leemans Gerz. (in plaats van den schepen Johs. Leemans Gz., naar elders vertrokken, is benoemd Huibert Nolet (verg. 25 Mei 1768), Hendrik Frederik Engelbergh, Davit Papet.

1769. *Burgemeesteren:*

Gerard Dirk Knops, Petrus Pama Vos, Johannes Augustus Gerlach.

Schepenen:

Adriaan van Rooyen Senior, Govert de Kock, Gijsbert van Gorkum, Hendrik Frederik Engelbergh, Davit Papet, Huybrecht Nolet, Adam Rouws.

1770. *Burgemeesteren:*

Gerard Dirk Knops, Johannes Augustus Gerlach, Adam Rouws.

Schepenen:

Adriaan van Rooyen Senior, Govert de Kock, Gijsbert van Gorkum, Hendrik Frederik Engelberg, David Papet, Huybregt Nolet, Dr. François Tieleman Leemans.

1771. *Burgemeesteren:*

Gerard Dirk Knops, Johannes Augustus Gerlach (de burgemeester J. A. Gerlach, den 9 April 1771 tot stedehouder te Heusden benoemd, is in zijne plaats den 6 Mei 1771 gekozen den schepen David Papet en in diens plaats tot schepen Christoffel Rietvelt), Adam Rouws.

Schepenen:

Adriaan van Rooyen Senior, Govert de Kock, Gijsbert van Gorkum, Hendrik Frederik Engelbergh, David Papet (de burgemeester J. A. Gerlach, den 9 April April 1771 tot stedehouder te Heusden benoemd, is in zijne plaats den 6 Mei 1771 gekozen den schepen David Papet en in diens plaats tot schepen Christoffel Rietvelt), Huibrecht Nolet, Cornelis van der Burgh.

1772. *Burgemeesteren:*

Gerard Dirk Knops, David Papet, Adam Rouws.

Schepenen:

Adriaan van Rooyen Senior, Govert de Kock, Gijsbert van Gorkum, Hendrik Frederik Engelberg, Dr. François Tieleman Leemans, Cornelis van der Burg, Christoffel Rietvelt.

1773. *Burgemeesteren:*

Adriaan van Rooyen Senior, Adam Rouws, Cornelis van der Burg.

Schepenen:

Govert de Kock, Gijsbert van Gorkum, Hendrik Froderik Engelberg, David Papet, Dr. François Tieleman Lemans, Christoffel Rietvelt, Gijsbert du Pont.

1774. *Burgemeesteren:*

Adriaan van Rooyen Senior, Adam Rouws, Cornelis van der Burg.

Schepenen:

Govert de Kock, Gijsbert van Gorkum (in plaats van wijlen den schepen G. van Gorkum, is in zijne plaats gekozen Nicolaas van Bergen van der Grijp (zie res. 22 April 1774), Hendrik Frederik Engelberg, Davit Papet, Dr. François Tieleman Leemans, Christoffel Rietvelt, Gijsbert du Pont.

1775. *Burgemeesteren:*

Adriaan van Rooyen Senior, Adam Rouws, Cornelis van der Burg.

Schepenen:

Govert de Kock, Hendrik Frederik Engelberg, Davit Papet, Dr. François Tieleman Leemans, Christoffel Rietvelt, Gijsbert du Pont, Nicolaas van Bergen van der Grijp.

1776. *Burgemeesteren:*

Adriaan van Rooyen Senior, Adam Rouws, Dr. François Tieleman Leemans.

Schepenen:

Govert de Kock, Hendrik Frederik Engelbergh, David Papet, Christoffel Rietvelt, Cornelis van der Burg, Gijsbert du Pont, Nicolaas van Bergen van der Grijp.

1777. *Burgemeesteren:*

Adriaan van Rooyen Senior, Adam Rouws, Dr. François Tieleman Leemans.

Schepenen:

Govert de Kock, Hendrik Frederik Engelbergh, Davit Papet, Cornelis van der Burgh, Christoffel Rietvelt, Gijsbert du Pont, Nicolaas van Bergen van der Grijp.

1778. *Burgemeesteren:*

Adriaan van Rooyen Senior, Adam Rouws, Dr. François Tieleman Leemans.

Schepenen:

Govert de Kock, Hendrik Frederik Engelberg, David Papet, Cornelis van der Burg, Gijsbert du Pont, Nicolaas van Bergen van der Grijp, Johan Albert Rietvelt.

1779. *Burgemeesteren:*

Adriaan van Rooyen Senior, Adam Rouws, Dr. François Tieleman Leemans.

Schepenen:

Govert de Kock, David Papet, Cornelis van der Burg, Gijsbert du Pont, Nicolaas van Bergen van der

Grijp, Johan Lodewijk Nolet, Constantinus Wilhelmus Probsting.

1780. *Burgemeesteren:*

Adriaan van Rooyen Senior, Dr. François Tieleman Leemans, Gijsbert du Pont.

Schepenen:

Govert de Kock, David Papet, Adam Rouws, Cornelis van der Burg, Johan Lodewijk Nolet, Constantinus Wilhelmus Probsting, Abraham van Baak.

1781. *Burgemeesteren:*

Adam Rouws, Dr. François Tieleman Leemans Gijsbert du Pont.

Schepenen:

Govert de Kock, David Papet, Cornelis van der Burg, Johan Albert Rietvelt, Johan Lodewijk Nolet, Constantinus Wilhelmus Probsting, Abraham van Baak.

1782. *Burgemeesteren:*

Adam Rouws, Dr. François Tieleman Leemans, Gijsbert du Pont (in plaats van den burgemeester G. du Pont, overleden, is benoemd Frederik Rant, res. 18 Oct. 1782).

Schepenen:

Govert de Kock, David Papet, Cornelis van der Burg, Johan Albertus Rietvelt, Johan Lodewijk Nolet, Constantinus Wilhelmus Probsting, Abraham van Baak.

1783. *Burgemeesteren:*

Adam Rouws, Dr. François Tieleman Leemans, Frederik Rant.

Schepenen:

Govert de Kock, Davit Papet, Cornelis van der Burgh, Johan Albertus Rietvelt, Johan Lodewijk Nolet, Constantinus Wilhelmus Probsting, Abraham van Baak.

NOTA omtrent de benoemingen van burgemeesteren en schepenen en van regenten van de Godshuizen te Heusden over de jaren 1784, 1785 en 1786.

Ten gevolge van een adres van burgemeesters der stad Heusden in de maanden November en December 1783 aan de Staten van Holland en West-Friesland ingezonden, om de gewone jaarlijksche benoeming van burgemeester en schepenen der stad Heusden door dezen eigener authoriteit, zonder tusschenkomst van den stadhouder den Prins van Oranje, te doen plaats hebben, is in Januari 1784 op de lijst van aanbeveling, door de magistraat ingezonden geene benoeming door Z. D. H. gedaan (13 October 1785).

Het antwoord was weigerend.

In 1785 en 1786 is noch aanbeveling, noch benoeming geschied door de magistraat.

In het laatst van 1786 is deze zaak weder ter tafel gebracht, ten gevolge waarvan in de vergadering van 3 Januari 1787 is besloten in 't vervolg de benoeming door de magistraat zelf te doen, onder goedkeuring van de burgers der stad.

In de vergadering van 6 Januari 1787, zijn dienovereenkomstig benoemd voor den jare 1787.

Tot Burgemeesteren:

Govert de Kock, Johan Aalbert Rietvelt, Jacob Gerrit de Jongh.

Tot Schepenen:

Davit Papet, Constantinus Wilhelmus Probsting, Frederik Rant, Bastiaan van Braakel, Jacobus Ophorst, Jacobus Cornelis Hagelis Engelberg, Alexander Gijsbert Webster.

1788. *Burgemeesteren:*

Johannes Augustus Gerlach, Adam Rouws, Jan Esdré, Phil. Doct.

Schepenen:

Johan Lodewijk Nolet, Abraham van Baak, Arnoldus de Hoog, Cornelis Roomer, Jan van Eck, Adriaan van Meerten, Abraham Akkersdijk.

1789. *Burgemeesteren:*

Johannes Augustus Gerlach, Jan Esdré, Abraham van Baak.

Schepenen:

Johan Lodewijk Nolet, Arnoldus de Hoog, Cornelis Roomer, Adriaan van Meerten, Abraham Akkersdijk, William Mowat, Jan Hendrik van Baak.

1790. *Burgemeesteren:*

Johannes Augustus Gerlach, Jan Esdré, Abraham van Baak.

Schepenen:

Johan Lodewijk Nolet, Arnoldus de Hoog, Cornelis Roomer, Adriaan van Meerten, Abraham Akkersdijk, William Mowat, Jan Hendrik van Baak.

1791. *Burgemeesteren:*

Johannes Augustus Gerlach, Johan Lodewijk Nolet, Abraham van Baak.

Schepenen:

Christoffel Rietvelt, Arnoldus de Hoog, Cornelis Roomer, Adriaan van Meerten, Abraham Akkersdijk, Johan Hendrik van Baak, Willem Bekol.

1792. *Burgemeesteren:*

Johannes Augustus Gerlach, Johan Lodewijk Nolet, Abraham van Baak.

Schepenen:

Christoffel Rietvelt, Cornelis Roomer, Abraham Akkersdijk, Johan Hendrik van Baak, Willem Bekol, Bernardus Jacobus Wolterbeek, Jan Valkenburg.

1793. *Burgemeesteren:*

Johannes Augustus Gerlach, Abraham van Baak, Willem Bekol.

Schepenen:

Christoffel Rietvelt, Cornelis Roomer, Adriaan van Meerten, Abraham Akkersdijk, Johan Hendrik van Baak, Bernardus Jacobus Wolterbeek, Jan Valkenburg.

1794. *Burgemeesteren:*
Johannes Augustus Gerlach, Abraham van Baak, Willem Bekol.
Schepenen:
Christoffel Rietvelt, Cornelis Roomer, Adriaan van Meerten, Abraham Akkersdijk, Johan Hendrik van Baak, Bernardus Jacobus Wolterbeek, Philippus Bartholomeus Clavel.

1795. *Burgerbestuurders:*
Hermanus Rom, Andries van Coem, Johannes François Leemans, Abraham Quirijn Hoynck van Papendrecht (in plaats van A. Q. Hoynck van Papendrecht, naar elders vertrokken, is gekozen J. E. Hagelis Engelbergh (30 Maart 1795), Anthony Rits, Cornelis van Dongen, Gerrit Bax.
Schepenen:
Gerrit van de Pol, Leonardus van der Voort, Johan Richard van Ommeren, Adrianus Olifiers, Jan van Bers, Jacobus Ophorst, Christiaan van Dongen.

1796. *Burgemeesteren:*
A. Rits, J. R. van Ommeren, G. Bax, C. van Dongen, J. A. Rietveld.
Schepenen:
J. R. van Ommeren, A. Olifiers, J. Ophorst, Jan van Bers, C. van Dongen, Ch. v. Dongen, J. C. H. Engelbergh.

1797. *Burgemeesteren:*
A. Rits, J. R. van Ommeren, G. Bax, C. van Dongen, J. A. Rietveld.
Schepenen:
J. R. van Ommeren, A. Olifiers, J. Ophorst, Jan van Bers, C. van Dongen, Ch. van Dongen, J. C. H. Engelbergh.

1798. *Municipaliteit:*
Gerrit Bax Jansz., Jan van Bers, Cornelis van Dongen, Jacobus Ophorst, Adrianus Olifiers, Jacobus Cornelis Hagelis Engelbergh, Anthonie Baks, Hendrik Willem Spiering (in plaats van Hendrik Willem Spiering, die zijn ontslag heeft gevraagd, is benoemd Johan Albert Rietvelt), Pieter Ribb.

1799. *Municipaliteit:*
Gerrit Bax Jansz., Jan van Bers, Cornelis van Dongen, Jacobus Ophorst, Adrianus Olifiers, Jacobus Cornelis Hagelis Engelbergh, Anthonie Rits, Johan Albert Rietvelt, Pieter Ribb.

1800. *Municipaliteit:*
Gerrit Bax Jansz., Jan van Bers, Cornelis van Dongen, Jacobus Ophorst, Adrianus Olifiers, Jacobus Cornelis Hagelis Engelbergh, Anthonie Rits, Johan Albert Rietvelt, Pieter Ribb.

1801. *Municipaliteit:*
Gerrit Bax Jansz., Jan van Bers, Cornelis van Dongen, Jacobus Ophorst, Adrianus Olifiers, Jacobus Cornelis Hagelis Engelbergh, Anthonie Rits, Johan Albert Rietvelt, Pieter Ribb.

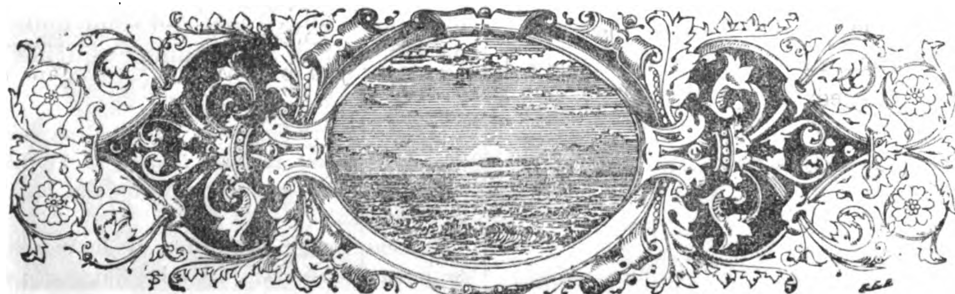
1802. *Gecommitteerden tot het ontwerpen en inrichten van het gemeentebestuur:*
Johannes Jacobus Bax, Johannes Augustus Gerlach, Johan Richard van Ommeren, Govert van de Pol, Johan Hubert Rietvelt.

1803.
Eervol ontslag der leden van de municipaliteit te Heusden op last van het departementaal bestuur van Holland en een nieuw bestuur voor de stad Heusden door genoemd departementaal bestuur benoemd, zijnde de heeren:
Cornelis van Dongen, J. C. Hagelis Engelbergh, Johannes Augustus Gerlach, Johan Richard van Ommeren, Jacobus Ophorst, Gerrit van de Pol, Johan Albert Rietvelt.
N.B. Aftreding van 2 leden den 1en Dingsdag in Mei 1804.
Idem idem in Mei 1805.
Idem idem in Mei 1806.

1804.
Bij resolutie van het departementaal bestuur van Holland de aftreding van 2 leden van den raad den 1en Dinsdag in Mei 1804 uitgesteld voor één jaar.
Dientengevolge zijn de leden van den raad voor 1804 weder benoemd zooals in 1803.

1805.
Bij resolutie van het departementaal bestuur van Holland, de aftreding van 2 leden op den 1en Dinsdag in Mei 1805 wederom uitgesteld, blijvende de leden van den raad, zooals die 1803 en 1804 waren benoemd, tot 1 November 1806 in functie.

Medegedeeld door
Mr. J. E. van Someren Brand.

Oude kwartierstaat.

(Met een plaat).

Bijgaande plaat is de reproductie eener kopergravure zonder jaartal of naam van den vervaardiger, metende 30 bij 22½ centimeter, dus op kleiner schaal dan het origineel, en is een proef van oude kunst, waarbij wij een kort woord ter verklaring voegen, omdat men allicht geneigd zoude zijn de zaak voor ouder aan te zien dan zij werkelijk is.

De jaartallen in de beschrijving verplaatsen ons in de laatste helft van de 15ᵉ eeuw en blijkt uit de helmen met hun sieraden, dat de teekenaar van den kwartierstaat gepoogd heeft dit tijdvak ook in de wapens voor te stellen. Oppervlakkig beschouwd, zou men meenen dat hij goed slaagde, doch meer van naderbij bezien, blijkt dat hij niet volkomen op de hoogte was van den stijl dier dagen, en vroeg en laat door elkaar heeft gehaspeld; want de vorm der schilden en die der leeuwen is zeventiende eeuwsch!

Dat de koperplaat *na* 1638 werd gegraveerd, spreekt duidelijk uit de richting der lijnen waarmede de heraldieke kleuren zijn aangebracht. Dat is het stelsel van Petra Sancta, 't welk toen werd aangenomen en thans, na 250 jaren, nog algemeen in zwang is.

Op hoogeren ouderdom mag die plaat dus niet bogen, maar niettemin verdient hij aan de vergetelheid te worden ontrukt, omdat men zelden iets van dergelijken aard onder de oogen krijgt.

Hoe hij eigenlijk zou *moeten* zijn om te beantwoorden aan den eisch, laat zich niet beschrijven en zou door afbeeldingen dienen te worden verklaard. Wij achten dit voor het oogenblik niet dringend noodig en bepalen ons dus tot de waarschuwing dit specimen niet te houden voor een onberispelijk voorbeeld van oud-Nederlandschen stijl (1).

Lent bij Nijmegen, 3 Mei 1889. J. A. KOOPMANS.

(1) De tekst van dezen kwartierstaat is voor een groot deel afgedrukt in de eerste serie kwartierstaten, onder redactie van Jhr. M. P. Smissaert c. a. De origineele kwartierstaat berust in ons archief en schijnt uit een boekwerk te zijn gekomen; wie kan mededeelen uit welk werk? RED.

Leden der Illustre Lieve-Vrouwe broederschap te 's-Hertogenbosch van 1318—1642.

Naar aanleiding onzer bespreking der broederschap, werden wij van verschillende zijden aangezocht een ledenlijst der vereeniging te geven.

Gaarne voldoen wij aan dit verzoek, mits men hieronder niet verstaat een volledige naamlijst; die kunnen wij niet geven; wel de namen van bijna 550 personen die vóór de invoering van het nieuwe reglement van 1642 lid der broederschap zijn geweest, getrokken uit een handschrift (1) en eenige werken.

Wij voldoen hieraan met te meer genoegen, omdat het wellicht aanleiding kan geven, dat een der heeren broeders met een volledige naamlijst het publiek komt verrassen.

Voor gemak van overzicht zijn de namen in alfabetische orde geplaatst, waardoor de lijst ook kan worden aangevuld; ons plan is binnenkort een vervolg tot op dezen tijd te geven.

Tot beter begrip gaan eenige aanteekeningen vooraf.

Vóór de invoering van het reglement van 1642 was het bestuur der vereeniging opgedragen aan twee proosten, waarvan jaarlijks één aftrad.

Bij leden, die wij in deze waardigheid vonden vermeld, is dit aangeteekend.

De deken der broederschap was een priester, die de kerkelijke diensten verrichtte in hare prachtige kapel in de St. Jans-kerk.

Door den grooten toevloed van personen werden in verschillende plaatsen provisors, zelfs broeders, aangesteld, die zich belastten met het aannemen van leden.

Wij hebben als schepen vermeld, allen die den Bosschen schepenstoel hebben bezet, al was 't voor slechts één jaar. De afgetreden schepenen waren ipso jure gedurende een jaar gezworenen, daarna bleven zij als raden het tweede lid der regeering uitmaken.

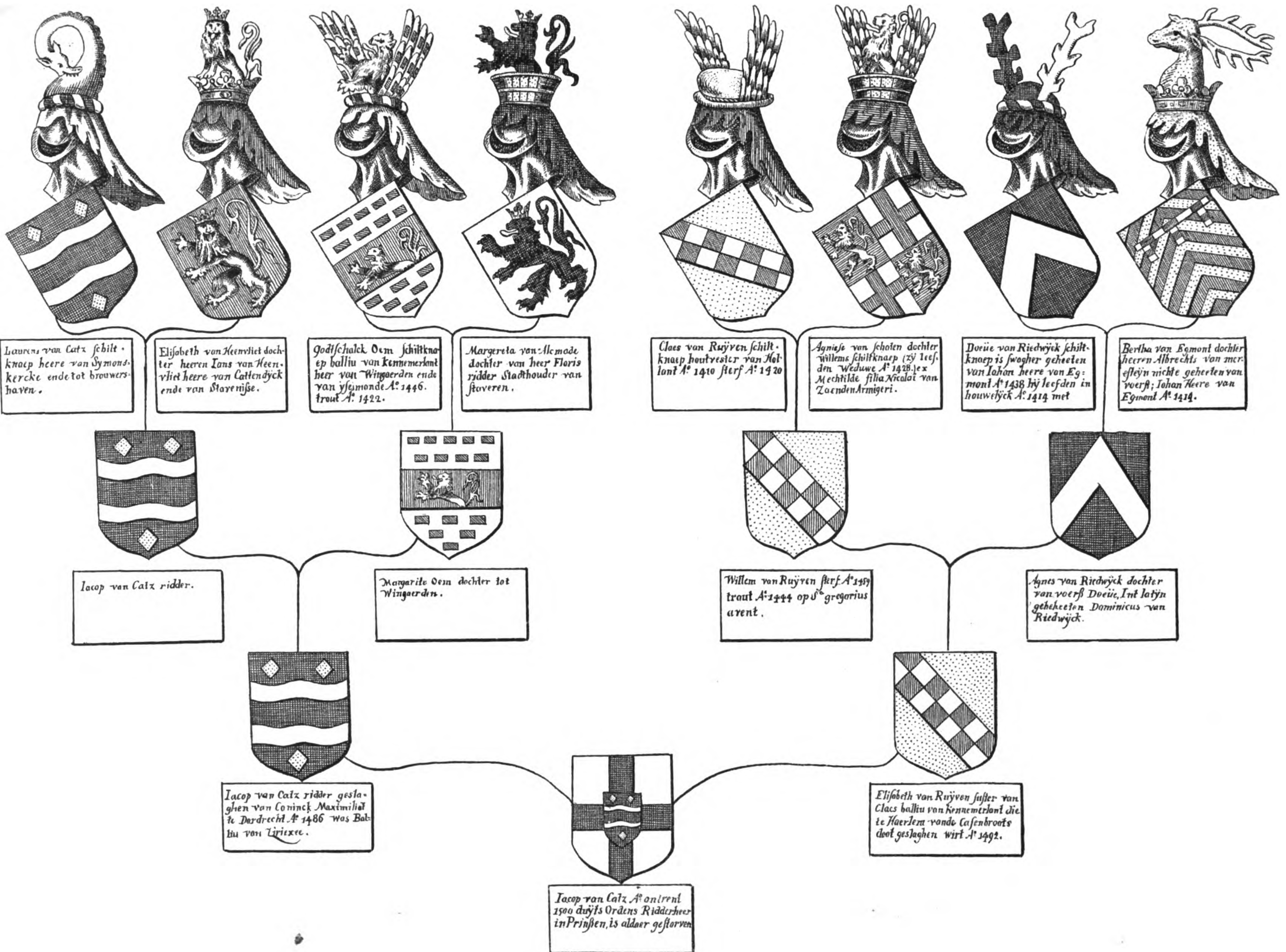
Volgens eene ordinantie van Karel V van 1525 moesten ze genomen worden uit «de rijckste, notabelste ende nuttelijckste mannen, die men daertoe vinden sal».

Wordt gesproken van de stad of St. Jan zonder nadere aanduiding, dan is hiermede bedoeld den Bosch en hare hoofdkerk.

De cijfers *voor* de namen duiden de jaartallen aan, waarin die personen als lid worden vermeld; bij de meesten is dit het jaar van aanneming in de vereeniging; de cijfers *achter* de namen zijn het sterfjaar.

(1) Getiteld: *Namen en wapenen van meer dan vierhondert Gesworen Broeders van het Illustre L. Vrouwe Broederschap binnen 's Hertogenbosch, van af de fundatie in 1318 tot aan het jaar 1642,* 4⁰, 96 bladen.

Blijkens eenige inschriften is dit manuscript bewerkt tusschen de jaren 1745—1747; bij vergelijking met andere aanteekeningen is ons gebleken dat de opgaven en datums vertrouwbaar zijn.

Graphie van G. J. Thieme te Arnhem.

Behoort bij N°. 6 van het Algemeen Nederlandsch Familieblad, 6e jaargang.

A.

Dirk van der Aa, schepen, h. geestmeester. 1484.
1457. Hendrik van der Aa, ridder, heer van Bokhoven. 1477.
Jan van Achelen, schepen. 1496.
1520. Willem van Achelen, schepen.
Jan van Aelst, provisor der broederschap te Zalt-Bommel. 1487.
1592. Jr. Godaart van Aer, commandeur der Duitsche orde te Gemert. 1599.
1533. Thomas Aerntse, priester.
1565. Dirk Aerntz, schepen, Zwanenbroeder. 1599, 6 Mrt.
Arnold van Aken, pastoor van Zevenbergen. 1638.
1487. Hieronimus van Aken (Bosch), beroemd kunstschilder. 1516. Augustus.
1476. Gerard Allards, provisor der broederschap te Gouda.
Jan van Andel, kanunnik en cantor van St. Jan. 1472, 2 April.
Mr. Hendrik Appels, secretaris der stad. 1470.
1460. Jan van Arckel, heer van Heukelom.
Hendrik van Arckel, schepen. 1359.
1553. Arnold van Asperen, priester officiant der broederschap. 1575, 8 April.
Gerard Authase, pastoor van Grave. 1465.

B.

Jr. Jan Back, ridder, heer van Asten, schepen. Zwanenbroeder. 1508, 11 Februari.
1520. Jan Bacx, rentmeester der staten van Brabant in het kwartier van den Bosch. Zwanenbroeder. 1552.
Jr. Jan Bacx van Schoonvorst, ridder, heer van Rosmalen, laagschout der stad. 1530, 4 Januari.
Simon Bacx Jansz., rentmeester der staten van Brabant in het kwartier van den Bosch. 1549.
1506. Frederik markgraaf van Baden.
Hendrik van Baertwijck, kapitteldeken van Heusden. 1549.
Mr. Jacob van Balen, schepen, h. geestmeester. 1622. 19 Januari.
1518. Jan van Balen, ridder van Jerusalem, kanunnik van St. Jan. 1545, 3 October.
Pieter van Balen Jansz., rentmeester der staten van Brabant in het kwartier van den Bosch, schepen. 1540.
Nicolaas Balmeker, kanunnik te Bergen op Zoom. 1558.
Mr. Frans Bardoul, schepen. 1601.
Jan Basijn, schepen. 1359.
Gijsbert Batens Jansz., kanunnik te Luik. 1413.
Pieter van Beeck Lucasz. 1450.
Arnold van Beeke. 1405.
Arnold van Beeke Jacobsz., 1408.
Jan van Beeke (de Beka), kanunnik te Utrecht. 1394.
Gerard Beelaerts, schepen, gasthuismeester. 1439.
1478. Albert van Beerze.
Gerard van Beest, kanunnik van St. Jan en pastoor van het groot-begijnhof te 's Bosch. 1510, 10 October.
Arnold van Beke, schepen, 1391.
1398. Hendrik van Beke, proost.
Leonus van Beke. 1384.
Leonus van Beke. 1390.
Rutger Bellarts bijgen. Hanert, kanunnik te Luik. 1560.
Jan Beni, prior der kruisheeren te 's Bosch. 1505, 20 Augustus.
Gerard van Berckel. 1347.
Jacobus van Berckel Hugoz. 1486.
Jan van Berckel Gerardsz., schepen, gasthuismeester. 1522.
1330. Nicolaas van Berckel, schepen.
Jr. Rutger van Berckel, heer van Nuenen, Nederwetten, Gerwen en Tongelre, schepen. 1575, 19 December.
1541. Cornelis van Berghen, prins-bisschop van Luik. Zwanenbroeder.
1623. Antoon van den Berghe, rentmeester der broederschap.
Gerard Bernards, predikheer te 's Bosch. 1523.
Dirk Berwouts, kanunnik te Oirschot. 1406.
1568. Jr. Everard Berwouts, schepen. Zwanenbroeder.
1476. Roelof de Bever, provisor der broederschap te Tiel.
1561. Dominicus Beyens, notaris, rentmeester der broederschap.
Frederik paltsgraaf op den Rijn en hertog van Beyeren. 1508.
1484. Robrecht paltsgraaf op den Rijn en hertog van Beyeren.
1479. Stephanus van Beyeren, deken van St. Pieter te Keulen.
1476. Hendrik Beys, provisor der broederschap te Keulen.
Eligius Beyts. 1509 (1).
Godschalk van Bladel, schepen. Omtrent 1330.
Simon Blancocq bijgen. Withaen, kanunnik van St. Jan. 1558. 21 Augustus.
Mr. Hendrik Bloeymans, heer van Helvoirt, president-schepen. 1584, 13 April.
1465. Amelius van Boechem, schepen, kerkmeester van St. Jan. 1483.

(1) Voornaam koopman te 's-Hertogenbosch. Hij deed tweemaal een tocht naar het H. land.

1476. Hendrik de Boeckbijnder, provisor der broederschap te Delft.
Philip van Boemingen, organist der broederschap. 1455.
Mr. Gerard Boest, schepen, secret. der stad. 1469.
1460. Rutger van Boetselaer, ridder, heer van Asperen.
1571. Balthasar de Bont, deken der stad, werd 25 Augustus 1604 deken der broederschap, deed in 1614 afstand van deze waardigheden en werd kanunnik te Boxtel. 1624, 24 December.
Mr. Hendrik Boort Jansz. 1568, 29 October.
Jr. Everard de Borchgrave, schepen. Zwanenbroeder, 1617, Augustus.
Willem Mathias van Borselen, kapellaan van St. Jan. 1518.
Willem van den Bossche, ridder, heer van Erp (1).
1561. Andries Boudewijnsz., proost.
Anna Catharina van Bourbon, gemalin van Adolf van Egmond, hertog van Gelder. 1469, 22 Mei.
1466. Agnes van Bourbon.
1475. Jan van Bourgondië, bisschop van Kamerrijk. 1479.
Gerard Bovier. Omtrent 1330.
Jan van Boxtel, kanunnik te Luik. 1455.
Jan van Boxtel, deken der broederschap. 1506.
Nicolaas van Boxtel, pastoor van Gemonde. 1415.
Willem heer van Boxtel en Oyen, ridder. 1350.
Staasken van Brakel, ridder. 1345.
Jan Brants, kanunnik te Brugge. 1577, 8 Juli.
1505. Hendrik Bredemers, organist van Philips de Schoone.
1450. Walraven van Brederode.
Jr. Godfried van Brecht, ridder, heer van Dussen. 1574.
1558. Jr. Jacob van Brecht, ridder, hoog- en laagschout der stad en meyerij van 's Hertogenbosch.
Jhr. Jan van Brecht, ridder, hoog- en laagschout der stad en meyerij van den Bosch. 1558.
Mr. Jan van Breugel, president-schepen. 1628, 27 Januari.
Mr. Jan van Breugel, schepen. 1532.
1466. Jan Breyde, burgemeester van Keulen.
Wijnand van Breyel, commandeur der Duitsche-orde te Gemert, in 1536 provinciaal-commandeur van Oude Biezen. Zwanenbroeder. 1554.
Mr. Jan Brock, secretaris der stad. 1559, 29 Dec.
1520. Gosewijn van den Broeck, schepen.
1476. Hendrik van den Broeck, provisor der broederschap te Amersfoort.
1520. Roelof van den Broeck, schepen. Zwanenbroeder. 1533.

(1) In 1339 komt hij nog voor als getuige bij het verbond tusschen den hertog van Brabant en de graaf van Vlaanderen, betreffende de koophandel, munt, enz.
Zie MIRAEUS, I. 324.

1505. Tielman van den Broek, kerkmeester van St. Jan, proost. 1531.
Hij ontving van keizer Maximiliaan een verguld zilveren beker ten geschenke, welke hij der broederschap vereerde. De voet van dezen beker is nog aanwezig.
Mr. Christiaan van Broeckhoven, schepen. 1612, 27 April.
Hendrik van Broeckhoven. 1408.
Rutger van Broeckhoven Pietersz., schepen. Zwanenbroeder. 1624, 14 September.
Walter van Broeckhoven, 1460.
1476. Gerard Broet, provisor der broederschap te Zalt-Bommel.
1559. Dirk graaf van Bronckhorst en Anholt, baron van Batenburg, Millendonck, enz.
Godfried van der Brugge bijgen. van Eyck, schepen. 1523.
1459. Helena hertogin van Brunswijk.
1476. Willem Bruynen, provisor der broederschap te Utrecht.
Arnold Buck, kanunnik van St. Lambert en proost van St. Dionisius te Luik. 1427.
Hendrik Buck, kanunnik van St. Jan. 1402, 4 Jan.
1432. Ludolf Buck (ook Bux), schepen. Proost.
1456. Petrus Bukentop, kanunnik van St. Jan. 1468. Augustus.
1460. Geertruida van Bylandt, vrouwe van Oyen.
1448. Jr. Jan van Bylandt.
1507. Jr. Otto van Bylandt, heer van Well.

C.

1470. Jacob Caillet, ridder van Rhodes.
Zebertus van Callenberch, kapitteldeken van Boxtel. 1539.
1439. Arnold de Campo of van der Velde, kanunnik van St. Jan. 1456, 12 September.
Bartholomeus de Campo of van der Velde, pastoor van Zeelst. 1467.
Godfried de Campo of van der Velde, deken van Woensel en kanunnik van St. Jan. 1435, 16 Augustus.
1620. Jacob van Casteren, proost.
Pieter Ciermans. Zwanenbroeder. 1636.
Rudolf Claessen. Zwanenbroeder. 1533.
Hieronimus de Clibano, muziekmeester te Antwerpen. 1501.
1500. Mr. Arnold van den Cluyten Hendriksz.
Laurens van der Cluse, med. doctor, kanunnik te Boxtel. 1530.
Gosewijn de Cock, ridder, schepen. 1334.
Jan de de Cocq of Cock, kanunnik van St. Jan. 1472, 23 September.

Christiaan Coenen, kwartierschout van Kempenland. 1532.
1478. Herman Coenen Christiaansz., heer van Herlaar, schepen. Proost. 1488.
Jan Coenen Roversz. 1504.
Rudolf Coenen, president-schepen. 1471 (1).
Gerard Colen, secretaris der stad. Zwanenbroeder. 1578, 31 October.
1562. Petrus Colen, deken van het district Orthen en kanunnik van St. Jan, werd 11 Januari van gezegd jaar deken der broederschap. 1572, 27 Januari.
1398. Christiaan de Coninc, proost.
Gerard Coptiten. 1374.
Jacob Coptiten, schepen. 1383.
Jan Coptiten, 1401.
Wouter Coptiten. 1346.
Jordaan Corendijk, pastoor van Nuland. 1529.
Pieter de Cort, secretaris der stad. 1593, 22 Juli.
1588. Adolf van Cortenbach, heer van Helmond, gouverneur van 's-Hertogenbosch. Zwanenbroeder. 1594.
Iwaan van Cortenbach, commandeur der Duitsche-orde te Gemert en provinciaal-commandeur van Oude Biezen. 1434, 22 Juni.
1518. Jan van Cortenbach, heer van Helmond. 1534.
Jan van Cortenbach, heer van Helmond, licentiaat in de rechten. 1586.
Mr. Simon van Coudenborch, secretaris der stad. 1526.
1349. Hendrik Crabbaits, h. geestmeester, proost. 1367.
1585. Clemens Crabeels, bisschop van 's Hertogenbosch. 1592, 22 October.
Dirk van Cranendonck, ridder. 1399.
1471. Margaretha van Croy, wed. des heeren van Montfoort.
Willem Cuypers, kapitteldeken van Boxtel. 1615, 1 Augustus.

D.

Hendrik Dachverlies, schepen, hoogschout van den Bosch. 1536.
1349. Wouter Deenkens, proost.
Wouter Denkinus. Omtrent 1330.
Everard van Doerne, heer van Deurne, schepen, hoogschout der stad 's Hertogenbosch. 1526.
1533. Hendrik van Deventer, schepen. Zwanenbroeder. 1556.
1546. Herman van Deventer, schepen. Zwanenbroeder. 1550.
Arnold Dickbier, ridder, schepen. Omtrent 1326.
Jan Dickbier, schepen. 1421.
Willem Dickbier Jansz., schepen, h. geestmeester. 1455.
Dirk van Dinther, ridder. 1361.
Hugo Dirksz., provisor der broederschap te Delft. 1517.
1381. Gerard van Doerne, proost.
Mr. Godfried van Dommelen, secretaris der stad. 1498.
1478. Iwaan van Dommelen, kastelein van Oud-Herlaar. 1501.
Nicolaas Donckers Jansz., schepen, gasthuismeester. Zwanenbroeder. 1633.
Godfried van Doorn, kapitteldeken van St. Jan. 1569, 2 Augustus.
Cornelis van Dordrecht, prior der carmelieten te Schoonhoven. 1513.
Gerard van Driel, kanunnik van St. Lambert te Luik. 1397.
Hessel van Drongelen, schepen, h. geestmeester. 1419.
1478. Alard Duhamel, bouwmeester aan de St. Janskerk.
1478. Nicolaä Duhamel, zuster van bovengenoemde.
Nicolaas de Dumo, kapitteldeken van Boxtel en deken der broederschap. 1561.
1405. Arnold van Dijck.
1447. Willem van den Dijck, rector van het leprozenhuis bij den Bosch, kanunnik van St. Dionisius te Luik en deken der broederschap tot 1460. 1469.

E.

1463. Jr. Albrecht van Egmond te IJsselstein.
1454. Arnoud van Egmond, hertog van Gelder. 1473, 23 Februari.
Floris van Egmond, graaf van Buren en Leerdam, heer van IJsselstein, St. Maartensdijk, Cortgene, Cranendonk en Jaarsveld, guldenvliesridder. Zwanenbroeder. 1539, 24 October.
Frederik van Egmond, graaf van Buren en Leerdam, heer van IJsselstein, guldenvliesridder. 1521.
1483. Margaretha van Egmond, wed. van paltsgraaf Frederik hertog van Beyeren.
1542. Maximiliaan van Egmond, graaf van Buren en Leerdam, heer van IJsselstein, enz., ridder van het guldenvlies. Zwanenbroeder. 1548, 23 Dec.
1475. Maarten van Elmpt, schepen.
1626. Reinier van Enst, pastoor van Helvoirt.
Godfried van Erp van Middegael, schepen. 1450.
Jan van Erp Arnoldsz., schepen. 1488.
Jan van Erp Leonusz., schepen. 1398.
Jan van Erp, pastoor van Boxtel. 1450.
1520. Jan van Erp, schepen. Zwanenbroeder.
Leonus van Erp, schepen. 1347.
1503. Lucas van Erp, schepen. Zwanenbroeder.

(1) De namen dezer *vier* personen worden ook geschreven *van Coenen*.

Walraven van Erp Walravensz., ridder, schepen. 1548.
Jr. Walraven van Erp, heer van Erp en Veghel. 1611, 31 October.
1458. Philip van Eukele of Oekele, kanunnik van St. Jan en deken der broederschap. 1465, 14 Jan.
Jr. Floris van Eyck gen. van Berckel, heer van Nuenen, Gerwen en Nederwetten 1609, 8 Sept.
1562. Jaspar van Eyck, schepen. Proost.
Godfried van Eyck, rentmeester des hertogs. 1529.
Jr. Rudolf van Eyck, heer van Blaarthem, Zeelst en Veldhoven. 1580, 7 Maart.
Arnold van Eyndhouts, abt van St. Geertruid te Leuven. 1607, 11 Maart.
1539. Jr. Hendrik van Eyndhouts, schepen. Zwanenbroeder. 1576, 18 Maart.
Jan van Eyndhoven, ridder. 1360.

F.

Willem Faeber, priester, provisor der broederschap te Dordrecht, 1496.
Maarten Fierlants, rentmeester der domeinen. 1622, 15 Februari.
Fredericus, pastoor van Helvoirt. 1440.

G.

Willem van Gendt, ridder, schepen. 1426.
1606. Jr. Hendrik van Gestel Fransz., president-schepen.
1478. Simon van Gheel, schepen, kerkmeester van St. Jan.
Jan van Glymes, suffragaan en vicaris van het bisdom Kamerrijk. 1497.
Nicolaas van Goudriaan, provisor der broederschap te Heukelom. 1472.
1342. Gerard Graet, kanunnik van St. Jan. 1375, 11 Nov.
1533. Mr. Maarten de Greve, griffier der stad.
1581. Erasmus van Grevenbroeck, heer van Mierlo, Lierop en Santvliet. Zwanenbroeder. 1633, 18 Sept.
1559. Zeger heer van Groesbeek, luitenant-stadhouder van Friesland, enz. 1572.
1367. Gerard Groy, kanunnik van St. Jan. Proost. 1405, 3 September.
Frans van Gunterslaer, priester, med. doctor. 1504.
Jan de Gruyter, organist. 1539.
1492. Hendrik Gijsselen, schepen.

H.

1439. Arnold Haeck, kanunnik van St. Jan. 1448, 7 Aug.
Jan Haeck, ridder. 1368.
Walraven heer van Haaften. 1608.
Mathias van Hanenbergh, naar zijne geboorteplaats meestal van Heeswijk genoemd, abt van Middelburg. 1559.
Jan Hanneton, raadsheer in den raad van Brabant, protonotaris-apostoliek en proost van St. Lebuinus te Deventer. 1559.
1592. Jan Hanskens bijgen. van Aerle, kanunnik van Oirschot. 1635, 23 December.
1448. Maria van Heemstede.
1561. Marten 's Heeren Gerardsz., schepen, rentmeester der stad. Proost. 1578, 1 Januari.
Philips 's Heeren Pieter Waltersz. 1542.
Jan van Helle, schepen. 1363.
1485. Jan van Helmont. proost.
1509. Jan van Helmond of Helmontius, suffragaan van Trier. 1517.
1432. Jan Hels, proost.
1533. Ambrosius van Henneberch.
1620. Jozef van Henxste, rentmeester der broederschap.
1476. Jacob Hermalen, provisor der broederschap te Leiden.
1620. Jan Hermans, kapitteldeken van St. Jan, later deken van St. Jacob te Leuven, 1640, 19 Maart.
Jan van Herpt Pietersz., prior van het klooster Eemstein bij Dordrecht. 1579.
1612. Caspar van der Herstraten, pastoor van Esch. 1633, 4 Januari.
Simon van Heusden, kanunnik van St. Maarten te Luik. 1470.
1485. Jan Heyens (1).
Gosewijn Heym, schepen, hoogschout van den Bosch. 1470.
Mr. Jan Heym, schepen. 1515.
Dirk Heym, 1408.
1478. Jan Heyns, bouwmeester aan de S. Janskerk. 1516.
Philip Hinckaert Philipsz., ridder, heer van Lille, Stein, enz. 1548.
Philip van Hofdijn, abt van St. Geertruid te Leuven. 1569, 28 Mei.
1603. Hendrik van Holtrop, commandeur der Duitsche-orde te Gemert. 1630.
1584. Hendrik de Hont, schepen. Proost.
1623. Barend van Horenbeeck, proost.
1475. Aleida van Horne, vrouwe van Petershem.
1588. Gerard graaf van Horne, baron van Boxtel, Baussigni. enz. 1612, 7 Februari.
1535. Jan graaf van Horne, heer van Weert, Altena en Woudrichem. Zwanenbroeder. 1540.
Andreas Hornkens. 1447.
Andreas Hornkens, carmeliet. 1473.
1445. Jan van der Horst, pastoor van Veghel.
1486. Hendrik Houterloo, kanunnik te Luik.
1546. Lambert Hoze, overste der abdij van Postel

(1) Hij schonk een aanzienlijk bedrag tot opbouw van de kapel der broederschap.

(1544—48), pastoor van Lagemierde, niet resideerende. 1553.
1476. Gerard Huysener, provisor der broederschap te Haarlem.

J.

1533. Hendrik Gerard Jacobse, priester.
1520. Dirk Jacobsz.
Arnold de Jeger. 1476.
Jhr. Godfried de Jeger, schepen. Zwanenbroeder. 1624, 6 November.
1554. Godfried de Jeger, schepen. Zwanenbroeder. 1558.
Jan de Jode, schepen. 1412.
1476. Simon de Jonge Dirksz., provisor der broederschap te Amsterdam.

K.

Nicolaas Kant, volkomen bacelier in de godgeleerdheid. 1489.
1476. Petrus Kerck, provisor der broederschap te 's Hage.
1606. Dirk van Kessel Bernardsz., secretaris der stad. Zwanenbroeder. 1637.
Herman van Kessel, deken van het kapittel van Boxtel. 1532.
Willem Keteler of Ketelaer, volkomen bacelier in de godgeleerdheid. 1490.
Wijnand Kinc, kapitteldeken van Eindhoven. 1533.
1520. Mr. Hendrik Kuysten, president-schepen, kerkmeester van St. Jan. 1555.

L.

Gerard van Langelaer, ridder. 1360.
Hendrik van der Leck, ridder, heer van Heeswijk. 1427.
1347. Margaretha van Levedale.
1494. Libertus, bisschop van Liberia, suffragaan van Luik. 1506.
Gosewijn van Liempde, ridder. 1414.
1476. Gerard van Liesvelt, deken van Schieland, provisor der broederschap te Rotterdam.
1564. Bartholomeus Loef, schepen. Proost.
1497. Mr. Jan Lombaerts, pensionaris der vrijheid Oisterwijk (Noord-Brabant).
Godfried Lombaerts van Enckevoirt, ridder, heer van Ranst. 1549.
Willem Lombaerts van Enckevoirt, aartsdiaken te Luik. 1597, 28 November.
Hubert Lonisz., schepen. 1345.
1488. Wessel van Loo, kanunnik van St. Jan en deken der broederschap. 1506, 12 Januari.
Hubert van Loon, ridder van Jerusalem, schepen. 1558.

1384. Hendrik Louten, proost.
1478. Gijsbert Lucey, proost.
Adam de Lu, deken van het kapittel van St. Jan. 1367, 8 Mei.
Jan Lyscap, schepen. 1346.

M.

1330. Aleidis van Marcharen.
1481. Jacobus Maes, kanunnik van St. Jan en deken der broederschap. 1498, 7 Juli.
Arnold van Malsen, abt van Bern. 1515, 29 Oct.
Coenraad van Malsen, abt van Bern. 1549, 12 Jan.
1571. Egidius Mallants, kanunnik van St. Jan en deken der broederschap. 1575, 17 September.
1505. Jan heer van Marbais, ridder van het guldenvlies.
1318. Adolf van der Marck, bisschop van Luik, 1344, 3 November.
Hij schonk in genoemd jaar zijne goedkeuring aan de stichtingskaart der broederschap.
Dirk Martens. 1393.
Gijsbert Masius, bisschop van 's-Hertogenbosh. 1614, 2 Juli.
1601. Jan Thomas Masius, kanunnik van St. Jan. 1641, 17 April.
Thomas Masius. Zwanenbroeder. 1625, 3 Maart.
Jhr. Floris Masschereel, commandeur der Duitsche orde en pastoor der St. Lambertuskerk te Vught. 1608, 29 April.
Jhr. Hendrik Masschereel, ridder, heer van Balgoyen. 1545.
1526. Jr. Jan Masschereel, schout van Breda. Zwanenbroeder. 1532.
1619. Willem van der Meer. Proost.
1330. Bertholdus van Meghen. 1350.
Jan van Merchten, bisschop van Liberia, suffragaan van Luik. 1471.
Jan van Merheym (Meerheim), heer van Boxtel. 1434.
Egidius de Merica, bisschop van Berisa, suffragaan van Kamerijk. 1505, 5 Februari.
Medardes van Merlo, ontvanger van den Geervlietschen tol. 1490.
1607. Floris van Merode, markies van Rode en Deinse, baron van Duffel, Leefdaal en Vossum, heer van Oirschot en Hilvarenbeek. Zwanenbroeder.
1507. Elisabeth van Merode.
1507. Margaretha van Merode.
1570. Laurentius Metsius, bisschop van 's Hertogenbosch. 1580, 18 September.
1620. Daniel van der Meulen, rentmeester der broederschap.
Egidius Meysens, pastoor van Oyen. 1384.
Valentinus Michelinck, prior der kruisheeren te

St. Agatha. 1504, 12 September.
1520. Godfried van Middegael Woutersz. schepen. Proost.
Godfried van Middelburg, kapellaan van St. Jan. 1501.
1369. Adam van Mierd, kapitteldeken en pastoor van St. Jan. Proost. 1403, 25 Maart.
1379. Jan van Mierd, kanunnik van St. Jan en deken der broederschap. 1416.
Everard Millinck, ridder. 1397.
Lambrecht Millinck, heer van Eethen, Meeuwen en der vrijheid Waalwijk. 1556, 9 April.
Gosuinus Moel, pastoor van Megen. 1417.
1533. Willem Moel, priester.
1532. Victor van der Moelen, rentmeester van Brabant. Zwanenbroeder.
Hendrik van Meerdrecht, ridder, schepen. 1391.
Mr. Jan Moeys, rentmeester des hertogs. 1550.
1520. Arnold Monincx, schepen.
1421. Jr. Jan Monincx, schepen. Proost.
Mr. Jan Monincx Jansz., licentiaat in de rechten, schepen. 1469.
1508. Jan Monincx Jansz., schepen, kwartierschout van Peelland. 1535.
Willem van Montfoort, ridder. 1468.
1509. Robertus van Montreal, abt van Epternach.
1505. Claude de Montrechard.
Nicolaas Mutsaerts, abt van Tongerloo. 1608, 21 November.
1465. Reinier Muykens, kanunnik van St. Jan, deken der broederschap. 1481, 10 Mei.

N.

Willem Nagel, provisor der broederschap te Wesel. 1510.
Wolterus Nenne, schepen. Omtrent 1330.
1478. Philippina van Neuenaar, vrouwe van Reifferscheit.
1478. Anna van Neuenaar, abdis te Nuis.
Hendrik Nieuwenhuysen, kanunnik van St. Jan, deken der broederschap. 1378.
1469. Floris van Nispen, stadhouder van de leenen te Breda, ook vermeld als kastelein van Breda.
1469. Jan van Nispen.
Nicolaas Zijberts van Nispen, pastoor van Westerloo. 1522, 31 December.
Hendrik van der Noot, pastoor te Helmond. 1563.
Hendrik van Nulant, ridder.

O.

Jan van Oeffelt, pastoor van St. Michielsgestel. 1460.
Jan Oem, ridder. 1448.
Jan Oem of Oems, kanunnik van St. Jan. 1419, 21 Januari.
Gerard van Oisterwijck, pastoor te Hees. 1363.
1476. Jan van Oisterwijck, provisor der broederschap te Nijmegen.
Andries Ooms, secretaris der stad. 1562, 8 Nov.
Michiel van Ophoven, bisschop van 's Hertogenbosch. 1637, 4 November.
Willem prins van Oranje. graaf van Nassau, heer en baron van Breda, enz. enz., stadhouder van Holland, Zeeland, Utrecht en Westfriesland, enz. Zwanenbroeder. 1584, 10 Juli.
Jan van Orten, ridder. 1409 (1).
Jhr. Antoon van Os. 1589, 21 Januari.
1384. Dirk van Os, proost.
1533. Jan van Os Pietersz., priester.
1533. Mr. Pieter van Os Pietersz., schepen, gasthuismeester. Zwanenbroeder. 1558.
Dirk van Os, pastoor van Steensel. 1369.
1384. Dirk van Os, pastoor van Steensel, proost. 1409.
Willem van Os Willemsz., ridder, schepen. 1556.
Dominicus Ottonis, kanunnik van St. Jan, deken der broederschap. 1520, 22 Juli.
Rutger van Ouden, ridder, schepen. 1384.
1535. Joost van Ouwen, proost.

P.

Hendrik Paepken, pastoor van Hedikhuizen. 1380.
1417. Jan Pauweter, kanunnik van St. Jan, deken der broederschap tot 1447. Vermoedelijk 1450.
1609. Hendrik Pelgrom.
1533. Herman Pelgrom.
1598. Mr. Pieter Pelgrom, schepen.
1533. Gijsbert Pels, schepen. Proost.
Pieter Pels, schepen. 1502.
Simon Philippi, vicaris te Rosmalen. 1513.
1505. Engbert de Plaine Thomasz., kanselier van Bourgondië. 1533.
Gijsbert van der Porten, priester. 1483.
Bij testament van 18 Februari 1483 schonk hij de vereeniging het huis, waarin de broeders tot 1842 hunne vergaderingen hebben gehouden, en dat toen door een sierlijk gebouw is vervangen.
Gosuinus Prekers, pastoor van Engelen. 1541. 4 September.
Ludolf Pijnappel, schepen. 1418.

Rotterdam. CH. C. V. VERREYT.

(Wordt vervolgd).

(1) Hij was de stichter van het naar hem genoemde klooster der „Zusters van Orten" te 's-Hertogenbosch.

De oude kerkregisters in ons land.
(Vervolg).

KOEWACHT.

In de archieven der gemeente Koewacht worden gevonden:

Een doop-, trouw- en doodregister der Roomsch Katholieke parochie van de jaren 1713—1781 in de latijnsche taal.

Een doop-, trouw- en doodregister van de jaren 1780—10 Juli 1796 dat op 18 Augustus 1796 is gesloten en overgegeven aan de Agenten Municipaal om er mede te handelen ingevolge de wet.

KOLLUMERLAND EN NIEUWKRUISLAND.

Van **Burum**: Doopboeken van 1680—1770 en van 1772—1811.

Huwelijksproclamatieboek van 1772—1811.

Van **Oudwoude** en **Westergeest**: Doop- en trouwboeken van 1727—1811, in twee banden.

Huwelijksproclamatieboek van 1772—1811.

Augsbuurt of **Lutjewoude**: Doop- en trouwboek van 1730—1763.

Doopboek van 1772—1811.

Augsbuurt en **Kollumerswaag**: Een doopboek van 1772—1811.

Een trouwboek van 1772—1811.

Kollumerswaag: Doopboeken van 1706—1744 en van 1772—1811.

Kollum: Huwelijks-proclamatieboeken van 1718—1811, in 3 banden.

Doopboeken van 1696—1811, in 3 banden.

Een register van aangiften van overledenen voor de Successie van 1806—1811.

Registers van geboorten, huwelijken en overlijden van 1 Maart tot 31 December 1811.

Lijst van gehuwde personen in het district Kollumerland en Nieuwkruisland loopende van 1 Januari 1796 tot en met 1799.

KOOG AAN DE ZAAN.

Een doopboek der Hervormde-kerk loopende van 30 December 1685—11 December 1763.

Een idem idem loopende van 1 Januari 1764—15 September 1811.

Een idem idem loopende van 13 Juni 1723—6 Mei 1728 en van 29 Mei 1763—11 Februari 1798, tevens begrafenisboek van 8 Juli 1696—23 Maart 1723.

Een lijst van gedoopten in de Evangelisch Luthersche kerk te **Zaandam**, loopende van af 21 Juli 1793—25 Augustus 1811.

Een lijst van gedoopten in de Roomschekerk aan het «Kalf» te **Zaandam**, loopende van 23 Maart 1788 tot 9 Februari 1812.

Trouwboek der Hervormde gemeente loopende van 4 November 1696—1 December 1816.

Trouwboek van den schout en der municipaliteit, loopende van 7 Juni 1795 tot 27 Januari 1811.

Boek van ontvangen kerkrecht wegens begraven, loopende van 7 April 1722—25 April 1737.

Doodenboek, loopende van 26 Mei 1763 tot 25 Februari 1811.

Een register der overledenen in de **Banne Westzaanen** (waartoe behoorden de dorpen **Westzaan, Westzaandam, Koog aan de Zaan, Zaandijk, Wormerveer** en **West-Knollendam),** gehouden door de directie over de invordering van de belasting op het recht van successie, loopende van 1 Januari 1806—25 December 1811, in 2 deelen.

Een naamlijst van de leden der doopsgezinde gemeente van **Koog** en **Zaandijk** en hunne kinderen, opgemaakt in 1811.

KORTENHOEF.

De doopregisters der Gereformeerden loopen van de jaren 1731—1812, in twee banden.

Trouwboek van de Nederlandsche Hervormdekerk van 1734—1809, in twee banden.

De doopregisters der Roomsch Katholieke gemeente van 4 December 1809—1813, in één band.

KORTGENE (Zeeland).

Alhier is aanwezig:

Een ingebonden boek, bevattende het trouwregister over 1691—1756; het doopregister over 1685—1756, en het lidmatenregister over 1744—1756.

Een dito bevattende het doopregister van 1756—1810, en het tweede lidmatenregister over 1756—1810.

Een dito bevattende het trouwboek over 1756—1810.

KOUDEKERK (Zuid-Holland).

Ter secretarie dezer gemeente zijn voorhanden:

Register van de namen der kinderen die gedoopt zijn in de kerk van Koudekerke, beginnende 20 September 1693 en eindigende 20 December 1772.

Als boven aanvangende 31 Januari 1773 en eindigende 3 November 1811.

Register van de namen der personen die getrouwd zijn of hunne geboden gehad hebben in de kerk van Koudekerk, aanvangende 1 November 1693 en eindigende 8 October 1772.

Als boven aanvangende den 2 Mei 1773 en eindigende 22 April 1798.

Trouwboek van Koudekerk van 1696—1702.

Trouwboek over den Ambachte van Koudekerk van 1703—1729.

Register van aangiften van het trouwen van 1785 tot 1811.

Register van huwelijken van 1740—1811.

Register van aangiften wegens rechten voor trouwen en begraven van 1765—1785.

Deze gemeente bezat in de bovengenoemde jaren alleen eene Gereformeerde-kerk, zoodat de kinderen der Roomsch Katholieke ingezetenen zullen gedoopt zijn aan den **Hoogenrijndijk** te **Hazerswoude** of te **Alphen.**

KOUDEKERKE.

De in het gemeentehuis aanwezige oude registers zijn:

Doopboek van 7 Januari 1663—5 December 1810, in 4 banden, en

Trouwboek van 24 Juni 1645—1 December 1810, in 3 banden.

KOUDUM.

Trouwboek van **Hemelumer Oldephaert** en **Noordwolde** over de jaren 1665—1806, in één band.

Boek, houdende huwelijksaanteekeningen ter secretarie van **Hemelumer Oldephaart** en **Noordwolde** van 1796—1811, in één band.

Huwelijksregister van Koudum van 1772—1810, in één band.

Trouwboek van **Molkwerum** van 1772—1812, in één band.

Trouwboek van **Warns** van 1772—1810, in één band.

Trouw- en doopboek van **Warns** en **Scharl** van 1659—1769 in één band.

Trouwboek van **Oudega** en **Kolderwolde** van 1772—1810, in één band.

In dit boek een boek ingenaaid papier, waarop aangeteekend de getrouwden in die dorpen van 1690 tot 1772.

Trouwboek van **Nijega** en **Elahuizen** van 1772—1810, in één band.

Doopboek van Koudum van 1772—1810, in één band.

Idem idem van 1636—1772, in één band.

In dit boek aanteekeningen des kerkeraads, akten, resolutiën, enz., benevens register van aangekomen lidmaten.

Doopboek van **Molkwerum** van 1639—1812, in twee banden.

Doopboek van **Warns** van 1772—1812, in één band.

Doopboek van **Hemelum** en **Mirns** c. a. van 1772 tot 1812, in één band.

Eenige ingenaaide vellen papier. Doopboek van **Oudega** en **Kolderwolde** van 1684—1770.

Idem idem van 1772—1812, in één band.

Doopboek van **Nijega** en **Elahuizen** van 1772—1812, in één band.

Idem idem van 1659—1772, en trouwboek idem idem van 1735—1771, in één band.

In dit boek tevens aanteekening van de leden der kerk van **Nijega** en **Elahuizen** van 1657—1772.

Register van overledenen te Koudum van 1806—1809, in één band.

Kerkeboek van **Hemelum** en **Bakhuizen,** waarin aangeteekend de namen van de lidmaten, gedoopten en getrouwden, van 1705—1772, benevens handelingen des kerkeraads, akten, resolutiën, enz., benevens register van aangekomen lidmaten, in één band. Dit laatste loopt van 1753—1812.

Register van gesolemniseerde huwelijken bij de resp. gezindheden in **Hemelumer Oldephaert** en **Noordwolde** van 1796.

Dit register is geheel in blanco; alleen bevat het eenige aanteekeningen, op losse stukken papier en losse bladen, van gesolemniseerde huwelijken door de leeraars der onderscheidene gezindheden in **Hemelumer Oldephaert** en **Noordwolde** van 5 Juni 1796—1 April 1799, in één band.

Familieregister voor de gemeente Koudum, aangelegd ter voldoening aan het keizerlijk decreet van 18 Augustus 1811, in één band.

KRABBENDIJKE.

Het huis van den secretaris waarin het archief was geplaatst, alsmede de hofstede van het armbestuur, is door brand vernield.

KRALINGEN.

In de oude archieven dezer gemeente worden gevonden:

Registers der Gereformeerde gedoopte kinderen van 1 Februari 1645—21 October 1863, in 2 banden.

Registerboek onder den dienst van D. Kelck, waarin voorkomen de namen der gedoopten van 2 September 1685—7 October 1703, in perkamenten band.

Registerboek onder de dienst van Nicolaas van Lis, hetwelk bevat blz. 1, 2e gedeelte de namen der gedoopten in de kerk tot Kralingen van 21 October 1703 tot 25 November 1725, in 1 perkamenten band.

Naamregister van gedoopten in de kerk van Kralingen van Januari 1726 tot November 1784 en van December 1784 tot December 1811, 2 registers in folio en perkamenten banden.

Doopboeken der Roomsch Katholieken van Januari 1679—10 Maart 1786, 2 registers in 4°.

Idem van 1786—1811.

Doopboek van de kinderen op de **Saladehave** geboren en met toestemming van den E. kerkeraad der Gereformeerde gemeente te Kralingen, te **Rotterdam** gedoopt, beginnende met 25 Mei 1800—10 Nov. 1811, register in folio linnen band.

Naamregister dergenen die zich in den heiligen echten staet tot Cralingen hebben begeven van 5

Januari 1653 tot 21 October 1663; 2 registers in 4°, gemerkt 1 en 2.

Registerboek onder den dienst van D. Kelck. Hierin bevat het tweede gedeelte blz. 1—98 Naamen van die persoonen welke zich in den houwelijken Staat hebben begeven ende getrout in de kercke van Cralingen van 4 November 1663 tot 12 October 1703; register folio in perkamenten band.

Registerboeck onder den dienst van Nicolaas van Lis. Hierin vindt men in het derde gedeelte blz. 1 en vervolgens: Naamen der persoonen dewelcke in de kercke van Cralingen in den huwelijcken staat zijn bevestigd van 27 October 1703 tot 29 December 1725; register in folio in perkamenten band.

Trouwboeken der Gereformeerde gemeente te Kralingen van 2 Februari 1653 tot 28 April 1811; drie registers in folio.

Naamregister der personen die te Kralingen zijn getrouwd of aangeteekend gedurende den dienst van Petrus Buyt van 21 November 1784 tot 29 Juli 1792; katern in folio van 12 bladen en omslag.

Trouwboek der Gereformeerde-kerk te Kralingen, beginnende 1 Augustus 1792, volgens resolutie van H. E. G. M. van den 15 Juni 1792 en eindigende 12 September 1811; register in folio in linnen band.

Huwelijksproclamatiën en verdere daarbij behoorende stukken van gesloten huwelijken in Kralingen van 24 Juni 1673 tot December 1812; losse stukken in folio in 2 portefeuilles, gemerkt N° I en II.

Aanteekenboeken der overledenen te Kralingen van 4 April 1709 tot December 1811; 5 registers folio in hoornen banden gemerkt N° 1—6, N° 2 ontbreekt.

Registers der begravenen van 12 November 1717 tot 31 Dec. 1812; elf boekjes in 4° gemerkt n° 1—11.

KRIMPEN A/D IJSSEL.

Doopboeken der Gereformeerde gemeente van 1655 tot 1811.

Trouwboeken idem van 1695—1811.

Trouwboek voor de Municipaliteit van 1795—1811.

Registers van het recht op het trouwen en begraven van 1695—1811.

KROMMENIE.

Doopboek der Roomsch Katholieken te **Krommeniedijk** van 1728—1755.

Doopboek van Krommenie van 1719—1800, waarin eenige aanteekeningen omtrent het trouwen van 1719 tot 1728.

Doopboek van 1801—1812.

Boek bevattende o. m. eene lijst van personen die zich hebben doen inschrijven voor een huwelijk van 1685—1809.

Eene lijst van ondertrouwden en getrouwden van 1799—1810.

Een lijst van ondertrouwden en getrouwden van 1801—1811.

Twee doop-, tevens lidmatenboeken der Hervormde gemeente **Krommeniedijk** van 1752—1811.

Doopboek der Roomsch Katholieke gemeente te **Krommeniedijk** van 1700—1811.

Doopboek der Oude St. Nicolaas-kerk te Krommenie van 1765—1812.

Een doop-, tevens lidmatenboek der Doopsgezinde gemeente te Krommenie.

Een boek gevuld met 8 bladzijden houdende aanteekeningen van de geboorten en huwelijken van de Doopsgezinden te **Krommeniedijk.**

Een register van overledenen van 1806—1811.

Een alphabetisch register der overledenen van 1750 tot 1812.

KRUININGEN.

In het gemeentehuis zijn aanwezig:

Doopboek van 1714—April 1819, in 2 banden.

Doodboek van einde 1721—1808, in 2 banden.

En bij het kerkbestuur is aanwezig:

Doopboek van 1628—1714, welk grootendeels verteerd is.

Trouwboek van 1674 tot heden.

KUINRE EN BLANKENHAM.

Op het gemeentehuis alhier bevinden zich:

Doopboek der Hervormden van 1688—1 Juli 1813, in twee banden.

Trouwboek van 1670—1811, in twee banden.

KWADIJK.

De doopregisters der Gereformeerden aldaar loopen van 1701—1812, in 2 banden.

De doopsgezinden van Kwadijk werden ingeschreven in het doopregister van de doopsgezinden der gemeente **Middelie.**

LAAGNIEUWKOOP.

In het gemeentearchief van **Kockengen** is aanwezig:

Doopboek van **Kockengen** en **de Haar**, enz., enz., van 1673—1812.

Trouwboek van **Kockengen** en **de Haar** van 1673 tot 1811.

Boek der begravenen van 1763—1811.

Trouwboek van **Kockengen** en **Spengen** van October 1733—1811.

Register van ter aarde bestelde personen tusschen 1730—1793.

Laagnieuwkoop behoort kerkelijk voor de Hervormden tot **Kockengen,** voor de Roomsch Katholieken tot verschillende parochiën.

De Roomsch Katholieken van **Kockengen** behoorden vreeger onder de kerk van **Teckop,** thans onderdeel van **Kamerik.**

LANDSMEER.

Een doopboek van Landsmeer, loopende van Nov. 1656 tot 8 October 1706.

Een doopboek van Landsmeer, loopende van 15 Mei 1740—28 Maart 1810, in 2 banden.

Een doopboek van **Watergang,** loopende van 20 October 1726—17 Maart 1811.

Een trouwregister van Landsmeer en **Watergang,** loopende van 29 Januari 1763—1 Juni 1811.

Een register van begraven te Landsmeer en **Watergang,** loopende van 7 Januari 1751—31 December 1805.

Een lijst van aangiften der overledenen te Landsmeer en **Watergang,** loopende van 22 October 1806—29 December 1808.

Een register van aangiften der overledenen te Landsmeer en **Watergang,** loopende van 1 Januari 1809 tot 31 Augustus 1811.

LANGERAK.

Doopboek van 1731—1812.

LANGBROEK.

In het gemeentehuis alhier berusten de navolgende oude kerkregisters:

Van de Nederlandsch Hervormde gemeente te **Nederlangbroek:**

Doopboek van 5 April 1739—30 Juni 1811, 2 dln.

Trouwboek van 6 December 1739—18 April 1755.

Idem van 5 October 1756—5 Juni 1761.

Idem van 24 October 1766—12 Augustus 1795, en eene akte in dato 6 Mei 1804.

Begrafenisregister van 1786—1817.

Van de Nederlandsche Hervormde gemeente te **Overlangbroek:**

Doopboek van 1716 tot 1813.

LANGE-RUIGE WEIDE (Zuid-Holland).

In deze gemeente is aanwezig:

Een huwelijksregister loopende van 1804—1811.

LAREN (Gelderland).

In deze gemeente zijn slechts de volgende oude kerkregisters nog aanwezig:

Register van geslachtsnamen van 1812.

Aanteekeningen betreffende huwelijken, geboorten en kerkelijke zaken van 1684—1770.

Doopboek van 1772—1811.

Trouwboek van 1772—1822.

Contra trouwboek van 1804—1809.

Contra trouwboek van 1810—1811.

Register van overlijden van 1806—1811.

LAREN (Noord-Holland).

De oude kerkregisters bestaan alhier uit zeven deelen, allen door Roomsch Katholieke geestelijken bijgehouden:

Overledenen van 26 November 1695—21 Sept. 1744.

Huwelijken van 15 November 1695—5 September 1744, in één band.

Laren en **Hilversum:**

Geborenen van 26 Juni 1704—30 December 1724.

Huwelijken van 13 Juli 1704—25 November 1724, in één band.

Geborenen van 1 Januari 1725—14 Maart 1746.

Huwelijken van 25 April 1725—25 April 1765.

Overledenen van Januari 1725—30 Juni 1774, in 1 band.

Geborenen van 22 Maart 1746—11 September 1774, in één band.

Huwelijken van 1 October 1744—1 December 1799.

Overledenen van 1 October 1744—27 Augustus 1799, in één band.

Geborenen van 15 September 1774—9 April 1813, in één band.

Overledenen van 1 Januari 1800—9 Februari 1812.

Huwelijken van 12 Januari 1800—13 Januari 1811, in één band.

ST. LAURENS (Zeeland).

Een doodboek van **Breedamme** en St. Laurens van September 1693—1811, in 2 banden.

In een bundel drie begrafenisboeken van 11 April 1748—21 Februari 1811.

Drie doopregisters der Herv.-kerk der gemeente **Fopkensburg** gez. St.Laurens v. 25 April 1610—2 Dec. 1810.

Drie trouwregisters id. van 10 Juli 1610—8 Dec. 1810.

Een boek der huwel. van 25 Juni 1639—6 Juli 1720.

LEEK (Groningen).

In het gemeentehuis alhier is aanwezig:

Doopregister van **Tolbert** van 1663—1776, en

Trouwboek idem van 1663—1776, in 1 band.

Doopregister idem van 1776—1811, en

Trouwboek van 1776—1811, in 1 band.

Doodlijst idem van 1806—1811, in 1 band.

Doopregister van **Midwolde** en Leek van 1672—1811, in 1 band.

Trouwboek idem idem van 1672—1811, in 1 band.

Doopregister van **Oostwold, Lege-** en **Hoogemeden** van 1710—1803, en

Trouwboek idem idem van 1710—1803, in 1 band.

Doopregister van **Lege-** en **Hoogemeden** van 1803 tot 1811, in 1 band,

Doopregister van **Oostwold** van 1803—1811, in 1 bnd.

Doodlijst idem van 1806—1810, in 1 band.

Trouwboek idem van 1805—1811, in 1 band.

Doodlijst van **Midwolde** en Leek van 1806—1811, in 1 band.

Doopregister van **Lettlebert** en **Enumatil** van 1752 tot 1811, en

Trouwboek idem idem van 1752—1811, in 1 band.

(Wordt vervolgd).

De gemijterde abten van Postel. Zegels, wapens, enz.
(Vervolg).

Van oudsher is het de gewoonte bij de Norbertijnen, dat elk nieuwbenoemde abt voor zich een wapen kiest, om de stukken, die zijn bestuur betreffen, te stempelen. De abt koos voor zich het volgende: in zilver een gouden klaverkruis, beladen met een vlammend hart van keel, doorstoken met twee gouden pijlen, de punten naar onder (1), met de spreuk: *omnia vincit amor*, d. i. *de liefde overwint alles.*

Dit wapen zien wij nog op verschillende kostbaarheden des kloosters afgebeeld; op den staf van den abt, in koper kunstig gedreven in den stijl van Rubens tijdperk; op twee prismavormige reliquiekasten, op een zilveren plaat de *pax;* op eene ciborie en op een zeventigtal folianten, onder zijn bewind in fraaien band gebonden. Ten slotte ziet men zijn wapen op een koperen stempel, in wiens midden een Mariabeeld, de patronesse van Reusel staat, en daarneven een wapen met drie molenijzers van sabel op zilver. De abt gebruikte dezen stempel als grondheer der heerlijkheid Reusel, om daarmede de stukken dezer plaats te bekrachtigen. Vroeger waren de abten van Postel heeren van verscheidene heerlijkheden, waaronder ook die van Reusel was. In eene schepenakte, 6 Maart 1637, heet van Boesdoncq heer van Reusel, Kerk-Oerle, Netersel en Lierop.

IV. Abt Egidius Janssen.

Janssen aanschouwde 27 November 1596 te Diest het levenslicht. Hij melde zich 1 Januari 1616 te Postel aan en werd er 3 Juli 1616 de *eerste* novice sedert Postel gescheiden was van zijn stamhuis Floreffe.

Luidens de perkamenten akte van den bisschop, die met het uithangend zegel nog gesterkt is, werd hij 4 April 1620 door den bisschop Zoesius diaken en nog in 't zelfde jaar priester gewijd. In een verdrag, van 12 Januari 1621 tusschen Floreffe en Postel, ziet men hem leeraar der Godgeleerdheid, door Franciscus van der Zype 7 November 1625 pastoor te Olmen benoemd en door den pastoor van Meerhout ingehaald. De prior Remigius Herbaye (2) stelde hem 1 Juli 1627 als pastoor van Veldhoven voor, waar hij vijf dagen later benoemd en 9 Juli ingeleid werd. Egidius, in November 1639 te Veldhoven door van der Loocke vervangen, toen hij er bijna 14 jaren pastoor was geweest, was reeds 25 September 1639 prior luidens den verleenden jurisdictiebrief van Luik. Toen van der Loocke in 1642 pastoor te Olmen werd, ontving Janssen 24 November 1642 opnieuw de parochie van Veldhoven, totdat hij 7 September 1647 pastoor te Olmen benoemd werd door den aartsdiaken van der Zype. Uit die herderlijke bediening werd hij door zijne medebroeders tot abt aangewezen en 8 Juli 1650 door den abt van Floreffe, Carolus Severy, in die waardigheid bevestigd.

Dit oorspronkelijk handschrift luidt:

Nos Carolus de Seuery permissione diuina monasterij B. Marie Floreffiensis abbas necnon Circariarum Floreffiæ et Flandriae Vicarius Generalis dilecto in Christo fratri Aegidio Janssen salutem.

Cum nobis innotuerit, vacante abbatiali dignitate monasterij Sancti Nicolai postellensis per obitum piae memoriae (1) reuerendi domini Cornelij Boesdoncq illius, dum viueret, ultimi abbatis pacifici, electionem de tua persona factam in abbatem dicti monasterij legitimam et canonicam esse, illam approbandam et confirmandam duximus, prout per presentes approbamus et confirmamus in nomine Patris et Fily et Spiritus Sancti.

In huius rei fidem ac robur has propria manu signatas abbatiali nostro sigillo muniri fecimus, mensis Julij die octauo anni Domini 1650.

\+ Plaats des zegels. fr. Carolus abbas Floreffiensis
De mandato reuerendi domini abbatis mei praefati fr. Henricus Noyzet, secretarius.

Het vroeger opgeplakte zegel van den abt C. de Seuery is verdwenen van het handschrift op papier.

Gaspar Nemius, bisschop van Antwerpen, heeft in deze stad den nieuwen prelaat gewijd 24 Juli 1650, in het Norbertijner klooster St. Michiel en meer bepaald in de kapel, toegewijd aan den H. Martinus.

Bij die plechtigheid beloofde Janssen met dezen inhoud gehoorzaamheid aan den bisschop van het bisdom 's-Hertogenbosch.

Ego frater Aegidius Janssen monasterij sancti Nicolai postellensis ordinandus abbas. Promitto coram Deo, Sanctis eius et hac solemni fratrum congregatione, fidelitatem dignamque subiectionem, obedientiam et reuerentiam Matri meæ ecclesiæ buscoducensi, illiusque futuro episcopo, ac suis successoribus, secundum sacrorum canonum statuta, et prout praecipit inuiolabilis auctoritas pontificum romanorum, saluis nostri sacri ordinis exemptionibus et priuilegijs.

Actum in coenobio sancti Michaelis, hac 24 Juli 1650.
Frater Aegidius, qui supra.

\+ Plaats des zegels.

Dit zegel, of liever het wapen van den abt Janssen,

---

(1) D'argent à la croix tréflée d'or, chargée d'un coeur de gueules, percé de deux flèches en sautoir d'or, les pointes en bas.

(2) De prior deed de voordraging, omdat de abdij door den dood van den abt H. Colibrant vakant was.

(1) Men vindt in dit handschrift overal æ in plaats van de enkele e.

is met dubbel uithangenden staart van fransijn aan het perkamenten charter, metende 23 bij 12 c.M., verbonden.

Het wapen van dezen abt is: in zilver drie gouden weegschalen, twee boven, één onder: men vindt er nergens eene leuze bij. Janssen bezigde dit zegel ook voor de akten der heerlijkheid van Reusel, maar dan leest men in het randschrift: SIGILLUM. RENOVATUM. SCABINORUM DE ROSELE. ANNO. 1670, gelijk een schoon gegraveerde stempel van koper in de abdij noggetuigt.

Tot hoogen ouderdom geklommen en van krachten uitgeput, verkreeg hij in 1679 zijn gevraagd ontslag, nadat hij reeds 3 Mei 1667 eenen coadjutor ontvangen had in zijnen medebroeder Franciscus Gaillard.

Janssen schreef voor zijne ontslaggeving der abatiale bediening het volgende:

Ego frater Aegidius Janssen ecclesiae beati Nicolai Postule abbas, etc, meae conscius infirmitatis, attentoque quod et propter aëris intemperiem. non valeam salua corporis sanitate in monasterio meo secundum officii exigentiam et debitum residere, simque viribus impar ad gregis mihi commissi in utroque statu regimen exequendum, hinc est quod pure et libere sine ulla coactione omnimodam ecclesiae postulanæ in temporalibus et spiritualibus administrationem integre ad manus reuerendissimi domini abbatis floreffiensis ecclesiæ nostro postulanæ patris abbatis illustrissimique praemonstratensis abbatis generalis vicarii reposui, prout per praesentes repono; solum mihi in et ab ecclesia postulana reseruans sustentationem, reuerentiam et dignitatem, idque taliter qualiter placuerit reuerendissimo domino floreffiensi, desuper disponere et ordinare consentiens et instanter rogans, ut reuerendo domino Francisco Antonio Gaillard, coadjutori nostro a rege legitimo nominato et conuentu ecclesiæ postulanæ canonice recepto et ab ordine confirmato, administrationem tam in temporalibus quam spiritualibus in Domino committere dignetur, cum iis restrictione et modificatione, cum quibus judicauerit expedire coram Deo. Inter manus reuerendissimi domini abbatis floreffiensis firmiter et irrevocabiliter promittens, quod in ullam administrationem nullo praetextu aut quæsito colore me intromittam, quam administrationis cessionem et ad manus suas repositionem reuerendus dominus Guilielmus de Jallet, abbas floreffiensis, acceptauit, prout per praesentes acceptat.

In quorum fidem hoc instrumentum utriusque abbatis manuali signo et abbatiali sigillo coram vocatis testibus munitum fuit.

fr. Aegidius abbas postulensis.
» Guilielmus » floreffiensis.
» de Heest prouisor.
» de Comperessen.

Uit dit schrijven blijkt ten klaarste, dat Janssen, door verval van krachten, zich niet meer bekwaam oordeelde den abbatialen last nog langer te dragen, en dat hij uit eigen beweging en met vrijen wil dat ontslag verzocht van zijnen vader abt, den overste van Floreffe, de stamabdij van Postel.

Zoodra de abt van Floreffe voornoemd schrijven ontvangen en de daarin aangehaalde beweegredenen grondig onderzocht en waar bevonden had, gaf hij aan de bede van Janssen in eene akte van 22 April 1679 gehoor.

Dit latijnsch handschrift luidt letterlijk:

Anno Domini milesimo sexcentesimo septuagesimo nono, mensis Aprilis die vigesima secunda, reuerendus admodum et amplissimus dominus Aegidius Janssen ecclesiae Sancti Nicolai in Postel, Ordinis praemonstratensis, abbas, dictae praelaturæ annum agens vigesimum nonum, octogenario maior iam suae conscius infirmitatis, iuxta indultum sibi pridie ab illustrissimo domino abbate generali Ordinis praemonstratensis facultatem dignitatem suam abbatialem et praelaturam omnimodamque ecclesiae postulanae administrationem ad manus reuerendissimi domini Christophori de Heest, ecclesiæ beatæ Mariae floreffiensis eiusdem Ordinis praemonstratensis abbatis, per circarias Floreffiae et Flandriae vicarii generalis, et dictae ecclesiae sancti Nicolai patris-abbatis, sponte, pure et citra ullam coactionem reposuit et resignauit, prout per præsentes, propria manu subscriptas et sigillo munitas, reponit et resignat, rogatque iuxta praescriptum Statutorum dicti Ordinis Dist 2, cap 6, de competenti sustentatione et decentibus mobilibus ac utensilibus sibi prouideri; promittens se infra quadraginta dies monasterium aliumve locum regularem electurum, ubi sub obedientia dumtaxat illustrissimi domini Generalis et reuerendissimi domini Patris-abbatis diem claudat extremum.

Actum in loco capitulari dicti monasterii postulani coram reuerendissimo domino abbate floreffiensi, et reuerendo admodum ac amplissimo domino abbate Heilessensi, similiter et fratri Adriano van Mierlo, canonico floreffiensi pastore in Legemierde, et fratre Folcoldo Smits canonico bernensi, testibus ad hoc specialiter vocatis.

fr. B. de la Perle,
reuerendissimi domini abbatis floreffiensis secretarius.

Op de oorspronkelijke oorkonde zijn de zegels van alle deze personen geplaatst.

Verder luidt dit stuk:

Nos Christophorus de Heest, ecclesiae beatæ Mariæ floreffiensis abbas, Ordinis praemonstratensis, per circarias Floreffiæ et Brabantiae vicarius generalis, monasterii vero postulani pater-abbas.

Attenta infirmitate reuerendi admodum et amplissimi

domini Aegidii Janssen, dicti monasterii postulani abbatis, et mature pensatis rationibus cum amplissimo et reuerendo admodum domino Lamberto Bals, abbate Heilessensi, per dictas circarias visitatore, dictum amplissimum dominum abbatem ad cessionem mouentibus, eiusmodi cessionem et resignationem, legitime ad manus nostras factam et a domino cedente subscriptam eiusque sigillo munitam, auctoritate eiusdem illustrissimi Generalis abbati floreffiensi concredita, approbauimus et acceptauimus, approbamus et acceptamus, decernentes ei honorem omnem et præminentiam, abbati ex rationabili causa et sine culpa cedenti, per Statuta indulta Dist. 2, Cap 6, specialiter vero ei ad decentem sustentationem, auctoritate qua supra, pensionem annuam sexentorum florenorum monetae brabanticae, in loco eligendâ residentiâ, numerandam assignauimus et assignamus, mandantes in virtute sanctae obedientiae reuerendo admodum et amplissimo domino Antonio Gaillard ad vacantem sic sedem abbatialem nominatione regia proxime promouendo, eiusque successoribus et conuentui ecclesiæ postulanæ, quatenus dictam pensionem sexentorum florenorum fideliter quotannis, quatuor videlicet terminis, seu singulis trimestribus pro rata anticipata solutione persoluant, quorum primum trimestre initium habebit die datae praesentis, et sic de trimestri in trimestre, et de anno in annum, usque ad diem extremum domini resignantis, quod dictus reuerendus admodum et amplissimus dominus Antonius Gaillard, totusque conuentus ecclesie postulane capitulariter congregatus, repromisit.

Quoad vero locum residentie iuxta ordinationem Statutorum eligendum, amplissimo domino cedenti terminum quadraginta dierum ad deliberationem indulgemus decernentes super omnibus praedictis instrümenta fieri, quae ad id interesse habentibus fuerint necessaria.

In quorum fidem his nostro sigillo munitis, subscripsimus, et reuerendum admodum ac amplissimum dominum abbatem heilissemensem, Ordinis praemonstratensis, visitatorem, similiter et reuerendum admodum dominum, ac amplissimum Antonium Gaillard, sua manualia signa apponere velle rogauimus. Conuentuale vero sigillum ecclesiæ postulanæ ad præsentium robur et confirmationem cum signo prioris claustralis imprimi mandauimus.

Acta sunt haec coram amplissimo et reuerendo admodum domino abbate Heilissemensi, præsentibus fratre Adriano van Mierlo canonico Floreffiensi et pastore in Legemierde, et fratre Folcoldo Smits canonico Bernensi, testibus specialiter rogatis, die 22 mensis Aprilis 1679.

fr. Christophorus abbas Floreffiensis.
» Lambertus » Heilissemensis.
» Franciscus Antonius Gaillard abbas Postellensis.
fr. Adrianus van Mierlo pastor in Legemierde.
» Folcoldus Smits canonicus Bernensis.

B. de la Perle
reuerendissimi abbatis Floreffiensis
secretarius.

Daar Janssen pastoor te Veldhoven was geweest, verbleef hij hier veel in zijn laatste jaren, waar hij dan ook 15 Maart 1688 zijne loopbaan eindigde.

Deze overste had met vele moeilijkheden te kampen, slechts van ééne zullen wij gewagen, te weten van de aanmatiging van verschillende kloosterbezittingen.

Na een zeker tijdsverloop was de finantieele barometer der abdij zeer geklommen door zuinig bestuur en menige schenking..

Terecht kon men die goederen, in tal van dorpen verspreid, op den aardrijkskundigen vloer bij een groot mozaïek vergelijken, dat met pachthoeven, molens, vijvers, bosschen, enz., ingelegd was.

Dat mozaïek werd vreeslijk geschonden en menig stuk er uitgeroofd, toen, ter gelegenheid van het vredesverdrag van Munster (1648) een geschil ontstond of Postel onder de Meierij van 's-Hertogenbosch, of wel onder Antwerpen behoorde. Die vrede kan men hier beschouwen als het groot jachtwiel, waardoor een zeer ingewikkeld raderwerk van gedingen en processen in werking werd gebracht, welke eerst ten jare 1787 geëindigd zijn. Toen werd het geschil van Postel's ligging naar recht beslist, te weten dat die plaats onder Antwerpen behoorde. In dit geval zouden de reeds lang aangeslagen kloostergoederen aan de abdij teruggegeven worden door de Noord-Nederlandsche Staten. Onder die hoeven telt men er 7 te Bladel, 1 te Duisel, 3 te Hapert, 1 te Hulsel, 1 te Hoogeloon, 3 te Kasteren, 1 te Lagemierde, 7 te Lierop, 1 te Lommel (toen in Nederland), 1 te Loon-op-Zand, 1 te Mierlo, 2 te Netersel, 2 te Oerle, 1 te Oirschot, 6 te Reusel, 4 te Zomeren, 1 te Valkenswaard en 2 te Veldhoven.

Vele dezer hoeven werden met twee of drie paarden bewerkt, en zijn thans in talrijke gesplitst; zoo zijn o. a. uit de 7 hoeven te Bladel nu 29 grootere en kleinere boerderijen ontstaan.

Wie van dit alles een breedvoeriger mededeeling verlangt, raadplege ons *Olmen naar de archieven van Postel's abdij*, blz. 66 tot 70.

V. Abt A. G. F. Gaillard.

Antonius Gregorius, en volgens zijnen kloosternaam Franciscus, Gaillard, werd 17 Juli 1626 uit adellijken bloede te Brussel geboren. Na de voltrekking zijner

latijnsche studie, trad hij 14 Mei 1646 de abdij te Postel binnen, waar hij 19 Augustus van dat jaar het witte kleed ontving, met dispensatie van den abt van Floreffe 13 October 1647 geprofest en 23 September 1651 te Antwerpen priester gewijd werd. Voorgedragen door den graaf en paladijn Philips Willem, heer van Ravenstein en Dennenburg (1), tot pastoor te Dennenburg, werd hij er 27 Maart 1659 bekrachtigd door Petrus Rosen (2), aartsdiaken van het Kempeland. Van hier 29 Maart 1663 door den vikaris Houbraken pastoor van Arendonk benoemd en 11 Mei door Aug. van Dyck, pastoor van Tilburg en deken van Hilvarenbeek, ingeleid. Toen nu Gaillard aan al de eischen dezer parochianen niet kon voldoen, drongen eenige Arendonkers op zijne verwijdering aan en stelden een seculieren priester tot pastoor voor, doch zonder gevolg.

Na 3 Mei 1667 met eenparige stemmen tot coadjutor van Egidius Janssen gekozen te zijn, werd hij 20 Mei dezes jaars in die waardigheid met de brieven van Koning Karel bekrachtigd.

Die koninklijke oorkonde luidt:

Charles par la Grace de Dieu, roy de Castille, de Leon, d'Arragon, des deux Sicilles, de Hierusalem, de Portugal, de Navarre, de Grenade, de Tolede, de Valence, de Gallice, des Mailliorcques, de Seuille, de Sardaigne, de Cordube, de Corsicque, de Murcie, de Jaen, des Algarbes, d'Algesire, de Gibraltar, des Illes de Canarie et des Indes tant Orientales qu' Occidentales, des Illes et terre ferme de la mer oceane. Archiducq d'Austriche, ducq de Bourgoigne, de Lothier, de Brabant, de Lembourg, de Luxembourg, de Gueldre et de Milan, comte de Habsbourg, de Flandres, d'Arthois, de Bourgoigne, palatin de Thirol, de Hainau et de Namur, prince de Zwabe, marquis du St. Empire de Rome, seigneur de Salins, de Malines et dominateur en Asie et en Africque.

A reuerend pere en Dieu, venerables noz chers et bien aimez les abbé, prieur, religieux et couvent de l'abbaye de Postel, Ordre de Premontré en nostre pays et duché de Brabant, salut et dilection.

Comme a nous assiert et appartient d'auoir soigneux esgard que les prelatures, abbayez, prieuréz et autres premieres dignitez, estant en nostre dict duché de Brabant soyent pouerueues de gens catholicques, doctes, de bonne vie et conuersation, pour les entretenir en bonne et chretienne religion, et qui par indult apostolicque, droict de patronage regale et autre, nous compete et ayons droict de auxdites prelatures et dignitez, quand elles vaquent, nommer personnes souffisantes, idoines et a nous agreables, et que pour pourueoir au plus grand bien et advantage de la ditte abbaye, nous vous accordons pour bonnes considerations permis par acte du dixhuictiesme d'Octobre dernier a vostre instance et requisition de proceder à l'election d'un coadjuteur de vous abbé a cause de vos infirmitez et qu' ensuite de ce vous auez esleu et a nous presente entre autres la personne de frere Anthoine Gaillard, pasteur d'Arendoncq et religieux de votre dite abbaye, SCAUOIR VOUS FAISONS que pour le bon rapport que faict nous a esté du dit frere Anthoine Gaillard et de ses senz, experience bonne et religieuse vie et conuersation, et veu le consentement de vous abbé, nous auons par la deliberation de nostre tres cher et feal covsin Don Francisco de Moura Cortereal marquis de Castelrodrigo de nostre Conseil d'Estat lieutenant gouverneur et capitaine general de noz Pays Bas et de Bourgoigne etc., nommé et commis, nommons et commettons par ces presentes le dict frere Gaillard pour coadjuteur de vous abbé et futur successeur à la dignité abbatiale de vostre Maison, vous mandans et requerans de le receuoir a ce des maintenant pour tel et qu' aduenant le trespas, ou deport volontaire de vous abbé, et procedans a l'election de vostre nouveau vous eslisiez et acceptiez a la dicte dignité le dict frere A. Gaillard comme personne a ce capable et a nous agreable, au quel consentons et permettons de pouvoir sur ce obtenir de nostre saint Pere le Pape, de l'euesque diocesain, ou autre superieur telles bulles et prouisions de confirmation qu'il appartiendra, et icelles mettre a deue execution et au surplus prendre et apprehender la vraye, reelle et actuelle possession de vostre dicte abbaye, ensemble des droicts, fruicts, prouffficts, reuenus et emoluments y appartenans, pour doresnauant la tenir, regir et gouuerner tant au spirituel que temporel en ce gardees et obseruees les solemnitez, en tel cas requises et acoustumees, sans estre tenu d'en impetrer autres noz lettres que ces presentes, si donnons en mandement a noz treschers et feaux les chef, presidens et gens de noz priué et grand Conseils, chancellier et gens de nostre Conseil ordonné en Brabant et a tous autres noz justiciers, officiers et subiects auxquel ce peut toucher ou regarder que de cette nostre presente, grace, aggreation, coadjutorie et de tout le contenu des dictes presentes, ils fassent, souffrent et laissent le dict frere Antoine Gaillard plainement et paisiblement jouyr et user, cessans tous contredicts et empeschement au contraire car ainsy nous plaist il.

TH. IGN. WELVAARTS, archivaris.

(Wordt vervolgd).

(1) Philippus Wilhelmus comes palatinus Rheni, utriusque Bauarie, dux Julie, Cliuie ac Montium, comes Veldensie, etc.; uit den aanstellingsbrief.

(2) P. Rosen canonicus et archidiaconus Campinie in ecclesia Leodiensi S. Joannis, prepositus S[me] Sue Celsitudinis episcopi ac principis Leodiensis cancellarius.

Benoeming van regenten over de Godshuizen der stad Heusden over de jaren 1707—1805.

Op het oud-archief der stad Heusden berusten registers van resolutiën van den vollen Magistraat, later van de Municipaliteit en van den raad van 1676 tot 1805 toe. In het jaar 1707 vindt men daarin voor het eerst een opgaaf van de regenten der Godshuizen. De hieronder volgende lijst is uit de registers getrokken.

1707. *Kerkmeesteren:*
F. van Rentzen, Bernardus Middelkoop.
Gasthuismeesteren:
Cornelis van Dongen, Jacobus Engelberg.
Weeshuismeesteren:
Abraham Coen, Willem Schermers.
Manhuysmeesteren:
Pr. Pijll, Johan van Gerwen.
Vrouwenhuismeesteren:
Adriaan van Nus, Maarten Brand.
1708. *Regenten v/d Rijke Weesen:*
Pieter Pijll, Bernardus Middelkoop.
Kerkmeesteren:
Bernardus Middelkoop, Conradus Leemans.
Weesmeesteren:
Abraham Coen, Maarten Brand.
Oude Manhuysmeesteren:
Pieter Pijll, Johan van Gerwen.
Gasthuismeesteren:
Jacobus Engelenberg, Isaac Nahuys.
Vrouwenhuismeesteren:
Thomas van Malssen, Gerard van Hanenburg.
1709. *Regenten v/d Rijke Weesen:*
Bernardus Middelkoop, Pieter Pijll.
Kerkmeesteren:
Conradus Leemans, Hendrik van Zitterd.
Weesmeesteren:
Maarten Brand, Abraham Coen.
Gasthuismeesteren:
Jacobus Engelenberg, Isaac Nahuys.
Manhuysmeesteren:
Pieter Pijll, Johan van Gerwen.
Oude Vrouwhuismeesteren:
Ysbrand van Broekhuysen, Gerard van Hanenburg.
1710. *Weesmeesteren v/d Rijke Weesen:*
Hendrikus Frederik van Rentzen, Pieter Pijll.
Kerkmeesteren:
Hendr. Fred. Rentzen, Walrood van Hanenburg.
Weeshuismeesteren:
Maarten Brand, Jacobus Engelenbergh.
Gasthuismeesteren:
Isaacq Nahuys, Hendrik van Zetteren.
Oude Manhuysmeesteren:
Pieter Pijll, Johan van Gerwen.
Oude Vrouwhuismeesteren:
Ysbrand van Broekhuyzen, Thomas van Malssen.
1711. *Weesmeesteren v/d Rijke Weesen:*
Hendr. Fred. van Rentzen, Pieter Pijll.
Kerkmeesteren:
Hendr. Fred. van Rentzen, Walrood van Hanenburg.
Weeshuismeesteren:
Maarten Brand, Abraham Coen.
Gasthuismeesteren:
Jacobus Engelenberg, Isaac van Nahuys.
Oude Manhuysmeesteren:
Pieter Pijll, Johan van Gerwen.
Oude Vrouwhuismeesteren:
Ysbrand van Broekhuysen, Thomas van Malssen.
1712. *Weesmeesteren v/d Rijke Weesen:*
Pieter Pijll, Maarten Brand.
Kerkmeesteren:
Laurens de Voo, Walrood van Hanenburgh.
Weeshuismeesteren:
Maarten Brand, Bernardus van Bangstee.
Gasthuysmeesteren:
Hendrik van Zitteren, Reynier van der Linden.
Oude Manhuysmeesteren:
Pieter Pijll, Jan van Gerwen.
Oude Vrouwhuysmeesteren:
Ysbrand van Broekhuysen, Thomas van Malssen.
1713. *Weesmeesteren v/d Rijke Weesen:*
Pieter Pijll, Maarten Brand.
Kerkmeesteren:
Laurents de Voo, Abraham van Walraven.
Weeshuismeesteren:
Maarten Brand, Barend Bangste.
Gasthuysmeesteren:
Isaacq Nahuys, Reynier van der Linden.
Oude Manhuysmeesteren:
Pieter Pijll, Johan van Gerwen.
Oude Vrouwhuismeesteren:
Thomas van Malssen, Hendrik van Zittert.
1714. *Weesmeesteren v/d Rijke Weesen:*
Laurens de Voo, Pieter Pijll.
Kerkmeesteren:
Laurens de Voo, Abraham van Walraven.
Weeshuysmeesteren:
Maarten Brand, Bernardus van Bangstee.
Gasthuysmeesteren:
Isaacq van Nahuys, Hendrik van Zittert.
Oude Manhuysmeesteren:
Pieter Pijll, Jan van Gerwen.
Oude Vrouwhuysmeesteren:
Thomas van Malssen, Reynier van der Linden.
1715. *Kerkmeesteren:*
Laurens de Voo, Abraham van Walraven.
Manhuysmeesteren:
Pieter Pijll, Jan van Gerwen.

Gasthuysmeesteren:
Isaac van Nahuys, Coenraet Leemans.
Weeshuysmeesteren:
Maarten Brand, Barend van Bangste.
Oude Vrouwhuysmeesteren:
Reynier van der Linden.
Regenten v/d Rijke Weesen:
Pieter Pijll, Louwerens de Voo.
1716. *Kerkmeesteren:*
Louwerens de Voo, Abraham van Walraven.
Manhuysmeesteren:
Pieter Pijll, Jan van Gerwen.
Gasthuismeesteren:
Isaek van Nahuys, Coenraet Leemans.
Weeshuismeesteren:
Maarten Brand, Barend van Bangste.
Vrouwenhuysmeesteren:
Reynier v/d Linden.
Regenten v/d Rijke Weesen:
Pieter Pijll, Louwerens de Voo.
1717. *Kerkmeesteren:*
Louwerens de Voo, Abraham van Walraven.
Weeshuismeesteren:
Barend van Bangste, Reynier van der Linden.
Manhuysmeesteren:
Pieter Pijll, Jan van Gerwen.
Gasthuismeesteren:
Isaac Nahuys, Coenraet Leemans.
Vrouwenhuysmeesteren:
Reynier v/d Linden.
Regenten v/d Rijke Weesen:
Pieter Pijll, Louwerens de Voo.
Van de jaren 1718 tot en met 1726 geen registers aanwezig. Zie Catalogus.
1727. *Regenten v/d Rijke Weesen:*
Pieter Pijll, Maerten Brand.
Regenten van de Kerken:
Pieter Pijll, Adriaan Slingsbie.
Regenten Manhuysmeesters:
Maerten Brand, Cornelis van Dongen.
Regenten Weeshuismeesters:
Bernardus van Banghstee, Simon Lodewijk van der Pol.
Regenten v/h Gasthuys:
Isaac van Nahuys, Conradus Leemans.
Regenten v/h Vrouwenhuis:
Reynier van der Linden, Ellardus Wendholt.
1728. *Regenten v/d Rijke Weesen:*
Maarten Brand, Cornelis van Dongen.
Regenten v/d Kerken:
Govert Beverlo, Adriaan Slingsbie.
Regenten Manhuysmeesters:
Maerten Brand, Cornelis van Dongen.
Regenten Weeshuismeesters:
Bernardus van Bangstee, Ellardus Wendholt.
Regenten v/h Gasthuis:
Isaak van Nahuys, Conradus Leemans.
Regenten v/h Vrouwenhuis:
Reynier v/d Linden, Ellardus Wendholt.
1729. *Regenten Rijke Weesmeesters:*
Maarten Brand, Cornelis van Dongen.
Regenten van de Kerken:
Godert Beverloo, Gillis Poosen.
Regenten v/h Mannenhuis:
Maerten Brand, Cornelis van Dongen.
Regenten v/h Weeshuis:
Reynier van der Linden (in plaats van Reynier van der Linden, Hendrik Lambertus Wagardus), Ellardus Wentholt.
Regenten van het Gasthuis:
Isaac van Nahuys, Coenradus Leemans.
Regenten v/h Vrouwenhuis:
Anthony van der Burgh, Jacob Louis Rijke.
1730. *Regenten Rijke Weesmeesters:*
Maarten Brand, Cornelis van Dongen.
Regenten van de Kerken:
Godert Beverloo, Gillis Poosen.
Regenten v/h Mannenhuis:
Maerten Brand, Cornelis van Dongen.
Regenten v/h Weeshuis:
Reynier van der Linden (in plaats van Reynier van der Linden, Hendrik Lambertus Wagandus), Ellardus Wentholt.
Regenten van het Gasthuis:
Isaac van Nahuys, Coenradus Leemans.
Regenten van het Vrouwenhuis:
Anthony van der Burgt, Jacob Louis Rijk.
1731. *Regenten Rijke Weesmeesters:*
Maarten Brand, Cornelis van Dongen.
Regenten van de Kerken:
Godert Beverloo, Gillis Poosen.
Regenten van het Mannenhuis:
Maarten Brand, Cornelis van Dongen.
Regenten van het Weeshuis:
Hendrik Lamb[s] Wagardus, Ellardus Wentholt.
Regenten van het Gasthuis:
Isaacq van Nahuys, Coenradus Leemans.
Regenten v/h Vrouwenhuis:
Anthony van der Burg, Jacob Louis Rijke.
1732. *Regenten v/d Rijke Weesen:*
Van der Pol, van Dongen en Brand.
Regenten van de Kerken:
Beverlo en Wagardus.
Regenten van het Gasthuis:
Van Dongen en Brand.
Regenten van het Weeshuis:
Leemans en Poozen.

Regenten v/h Mannenhuis:
Wentholt en van der Burg.
Regenten v/h Vrouwenhuis:
Wentholt en van der Burg.
1733. *Regenten van de Kerken:*
Beverlo en Wagardus.
Regenten v/h Mannenhuis:
van Dongen en Brand.
Regenten v/h Gasthuis:
Wentholt en van Oostrom.
Regenten v/h Vrouwenhuis:
van der Burgt.
Regenten van het Weeshuis:
Leemans en Poosen.
Regenten v/d Rijke Weesen:
van der Pol, Wagardus en Brand.
1734. *Regenten v/d Kerken:*
Beverlo en Wagardus.
Regenten v/h Mannenhuis:
van Dongen en Brand.
Regenten van het Gasthuis:
Wentholt en van Oostrum.
Regenten v/h Vrouwenhuis:
van der Burgt.
Regenten v/h Weeshuis:
Leemans en Poosen.
Regenten van de Rijke Weesen:
van der Pol, Wagardus en Brand.
1735. *Regenten van de Kerk:*
Beverlo en van Rooyen.
Regenten v/h Mannen- en Vrouwenhuis:
Brand, Nahuys en van Oostrom.
Regenten van het Weeshuis:
Poosen, de Bock en Leemans.
Regenten van het Gasthuis:
Wentholt en Wagardus.
Regenten Rijke Weesmeesters:
van der Pol, Wagardus en Brand.
1736. *Regenten van de Kerk:*
Bangste en van Rooyen.
Regenten v/h Mannen- en Vrouwenhuis:
Brand en van Oostrom.
Regenten van het Weeshuis:
Poosen, de Bock en de Voo.
Regenten van het Gasthuis:
Wentholt en Leemans.
Regenten van de Rijke Weesen:
Brand en Wendholt.
1737. *Regenten v/h Mannen- en Vrouwenhuis:*
Brand, van Oostrom en Poosen.
Regenten van het Gasthuis:
van Dongen, Slingsbie.
Regenten van het Weeshuis:
Nahuys, de Bock, de Voo.
Regenten van de Kerk:
Bangste, van Royen.
Regenten van de Rijke Weesen:
Bax, van Dongen en Brand.
1738. *Regenten v/h Mannen- en Vrouwenhuis:*
Brand, van Oostrom en Poosen.
Regenten van het Gasthuis:
van Dongen, Slingsbie.
Regenten van het Weeshuis:
Nahuys, de Bock, de Voo.
Regenten van de Kerk:
Bangste, van Royen.
Regenten van de Rijke Weezen:
Bax, van Dongen en Brand.
1739. *Regenten v/h Mannen- en Vrouwenhuis:*
Brand, van Oostrum en Poosen.
Regenten van het Gasthuis:
van Dongen en Slingsbie.
Regenten van het Weeshuis:
Nahuys, de Bock en de Voo.
Regenten van de Kerk:
Bangste, van Royen.
Regenten van de Rijke Weezen:
Bax, van Dongen en Brand.
1740. *Regenten van de Kerken:*
Bangste en van Rooyen.
Regenten v/h Mannen- en Vrouwenhuis:
van Dongen, Poosen en Bax.
Regenten van het Weeshuis:
Nahuys, de Voo en Slingsbie.
Regenten van het Gasthuis:
Wentholt en van Coem.
Oppervoogd en Regenten van de Rijke Weezen:
Den Hr. Drossaard, oppervoogd, Wentholt en van Dongen, regenten.
1741. *Regenten van de Kerken:*
Bangste en van Rooyen.
Regenten v/h Mannen- en Vrouwenhuis:
Poosen, Wentholt en de Bock.
Regenten van het Weeshuis:
Leemans, de Voo en Slingsbie.
Regenten van het Gasthuis:
Bax en van Coem.
Oppervoogd en Regenten van de Rijke Weezen:
Oppervoogd: den Hr. Drossaard, regenten: Wentholt en Bangstee.
1742. *Regenten van de Kerken:*
Bangste en van Rooyen.
Regenten v/h Mannen- en Vrouwenhuis:
Poosen, Wentholt en de Bock.
Regenten van het Weeshuis:
Leemans, de Voo en Slingsbie.
Regenten van het Gasthuis:
Bax en van Coem.

Oppervoogd en Regenten van de Rijke Weezen:
Oppervoogd: den Hr. Drossaard, regenten: Wentholt en Bangstee.

1743. *Regenten van de Kerken:*
Bangstee en van Rooyen.

Regenten v/h Mannen- en Vrouwenhuis:
Poosen, Wentholt en de Bock.

Regenten van het Weeshuis:
Leemans, de Voo en Slingsbie.

Regenten van het Gasthuis:
van Oostrum en van Coem.

Rijke Weezen:
Oppervoogd: de Heer Drossaard, regenten: Wentholt en Bangstee.

1744. *Regenten van de Kerken:*
Bangstee en van Rooyen.

Regenten v/h Mannen- en Vrouwenhuis:
Poosen, van Oostrum en de Bock.

Regenten van het Weeshuis:
Leemans, de Voo en Slingsbie.

Regenten van het Gasthuis:
van Coem en de Wit.

Rijke Weezen:
Oppervoogd: de Heer Drossaard, regenten: van Oostrum en de Bock.

1745. *Regenten van de Kerk:*
van der Linden en Slingsbie.

Regenten v/h Mannen- en Vrouwenhuis:
Poosen, van Oostrum en de Bock.

Regenten van het Weeshuis:
Bangste, Leemans en de Voo.

Regenten van het Gasthuis:
van de Pol en de Wit.

Rijke Weezen:
Oppervoogd: den Heer Drossaard, regenten: van Oostrum en Bangste.

1746. *Regenten van de Kerk:*
van der Linden.

Regenten v/h Mannen- en Vrouwenhuis:
Poosen, van Oostrum en de Bock.

Regenten van het Weeshuis:
Leemans, de Voo en Schimmelpenning.

Regenten van het Gasthuis:
van de Pol en de Wit.

Rijke Weezen:
Oppervoogd: de Heer Drossaard, regenten: van Oostrum en van der Linden.

1747. *Regenten van de Kerken:*
van der Linden en Slingsbie.

Regenten v/h Mannen- en Vrouwenhuis:
Poosen, van Oostrum en de Bock.

Regenten van het Weeshuis:
Leemans, de Voo en Schimmelpenning.

Regenten van het Gasthuis:
van de Pol en de Wit.

Rijke Weezen:
Oppervoogd: de Heer Drossaard, regenten: van Oostrum en van der Linden.

1748. *Regenten van de Kerk:*
van der Linden en Slingsbie.

Regenten v/h Mannen- en Vrouwenhuis:
Poosen, van Oostrum en de Bock.

Regenten van het Weeshuis:
Leemans, de Voo en Schimmelpenning.

Regenten van het Gasthuis:
van de Pol en de Wit.

Rijke Weezen:
Oppervoogd: de Heer Drossaard, regenten: van Oostrum en van der Linden.

1749. *Regenten v/h Mannen- en Vrouwenhuis:*
Poosen, van Oostrum en Leemans.

Regenten van het Weeshuis:
van Rooyen, Schimmelpenning en Godeffroy.

Regenten van de Kerk:
van de Pol en Slingsbie.

Regenten van het Gasthuis:
de Wit en Kuypers.

Regenten van de Rijke Weezen:
van Oostrum en van de Pol.

1750. *Regenten v/h Mannen- en Vrouwenhuis:*
Poosen, in Augustus 1750 overleden, is in zijne plaats tot regent verkozen Govert de Kok, van Oostrum en Leemans.

Regenten van het Weeshuis:
van Rooyen, Schimmelpenning en Godeffroy.

Regenten van de Kerk:
van de Pol en Slingsbie.

Regenten van het Gasthuis:
de Wit en Kuypers.

Regenten van de Rijke Weezen:
van Oostrom en van de Pol.

1751. *Regenten v/h Mannen- en Vrouwenhuis:*
de Kock, van Oostrum en Leemans.

Regenten van het Weeshuis:
van Rooyen, Schimmelpenning en Godeffroy.

Regenten van de Kerk:
van de Pol en Slingsbie.

Regenten van het Gasthuis:
de Wit en Kuypers.

Regenten van de Rijke Weezen:
van Oostrom en van de Pol.

1752. *Regenten v/h Mannen- en Vrouwenhuis:*
de Kock, van Oostrum en Leemans.

Medegedeeld door Mr. J. E. VAN SOMEREN BRAND.

(Wordt vervolgd).

Leden der Illustre Lieve-Vrouwe broederschap te 's-Hertogenbosch van 1318—1642.
(Vervolg).

R.

1405. Petrus Raet.
1614. Jan Raitt von Frentz, commandeur der Duitsche orde te Vucht.
1347. Arnold van Randenrode.
Hendrik van Ranst, ridder, heer van Boxtel, Liempde en Kessel, hoogschout der stad en meyerij van den Bosch. 1497, 12 Mei.
1520. Raas Raessen, med. doctor, schepen.
Mr. Willem van Reys, pensionaris der stad. 1632.
1394. Gerard de Rivo (van der Beke?).
1405. Godfried van Rode, schepen. 1421.
Gijsbert van Rode, provisor der broederschap te Keulen. 1498.
Mr. Martinus van Rode, schepen. 1490.
1471. Paulus van Rode, kapellaan van St. Jan.
Godschalk Roesmont Jr., schepen. 1395.
Gijsbert Roesmont, schepen, kerkmeester van St. Jan. 1449.
Arnold de Roever. Overleden voor 1340.
1585. Laurentius Roose, ridder van Jerusalem, kanunnik van Oirschot. 1606, 1 Juni.
Arnold de Roover, ridder, schepen. 1384.
Dirk de Roover Jansz., schepen. 1418.
Gerlacus de Roover, heer van Rixtel. 1375.
Jan de Roover, ridder, hofmeester van Wenceslaus en Johanna, hertog en hertogin van Brabant. 1365.
1506. Wouter van der Rullen Hendriksz., kerkmeester van St. Jan. 1527.
1627. Dirk Stephaan van Ruyssenberch, commandeur der Duitsche orde te Vucht.
1533. Adriaan de Ruyter.

S.

1481. Jacob van Savoyen, graaf van Romont, ridder van het gulden vlies.
Frederik Schalck, kapellaan van St. Jan. 1524.
Mr. Hendrik Schalter, deken en kanunnik van St. Lambert te Luik, 1450.
Jan Scheepstal, pastoor van Helvoirt. 1391.
1567. Jan Scheyfve, heer van St. Aechtenrode, ridder van het gulden vlies, kanselier van Brabant. Zwanenbroeder. 1581.
Boudewijn Schilder. 1385.
1405. Gerard Schilder, proost. 1414.
1341. Mathias Schilders, kanunnik van St. Jan, proost. Vermoedelijk 1420.
Nicolaas Schilders, pastoor van Geffen. 1388.
Jhr. Frans Schotelmans, heer van Zeelst, 1561, 9 November.
Godfried van Schijndelt, kanunnik van St. Oedenrode. 1546.
Gerardus Sellius, gasthuismeester, later priester en rector scholarum. 1543.
1476. Gillis Sevendonck, provisor der broederschap te Breda.
1476. Mr. Gerard Simons, schepen. 1488.
1520. Godfried Simons, schepen. Proost.
1476. Jan de Smit, provisor der broederschap te Gorinchem.
Willem Snavel, abt van Mariënwaard. 1384, 27 September.
Mr. Maarten van Someren, secretaris der stad. 1404.
Nicolaas van Someren, notaris en rentmeester van het groot-gasthuis. 1623.
1562. Franciscus Sonnius, bisschop van 's-Hertogenbosch, later van Antwerpen. 1576, 29 Juni.
1476. Arnoud Sonijt, provisor der broederschap te Emmerik.
1330. Dirk Speceyer, proost.
Amelius Spierinck, schepen. 1455.
Jhr. Gerard Spierinck van Wel, kastelein van Heusden. 1571.
Nicolaas Spierinck, schepen en kerkmeester van St. Jan. 1466.
1505. Hendrik Staal, hofmeester van den hertog van Kleef.
Jhr. Hendrik van Staekenbroeck, schepen. 1583, 18 October.
Arnold Stamelaert van der Beeke. 1492.
1461. Jan Steenwech, schepen.
1496. Mr. Jan van der Stegen, proost.
1535. Nicolaas van der Stegen, schepen, rentmeester der broederschap. 1561, 9 October.
1330. Hendrik Stempel, proost.
Jan Sterck de Monte, abt van Mariënwaard. 1540.
Antonius van der Straten, rentmeester der staten van Brabant. 1557.
Jacob van Sulekem of Zuluikum, schepen, kerkmeester van St. Jan. 1344.

T.

1342. Theodoric, apotheker. Proost.
Theodorus, deken van Anderlecht en kanunnik te Geervliet. 1466.
1425. Theodorus, bisschop van Rossen.
Mr. Nicolaas van Thulden, schepen. 1625, 11 Sept.
1530. Frans Toelinck, kanunnik van St. Jan en deken der broederschap. 1541, 3 April.
Gosewijn Toelinck, schepen. 1473.

Jan de Tule of Tula, deken van Hilvarenbeek en kanunnik van St. Jan. 1382, 24 Mei.
Dirk van Tulden, abt van Park bij Leuven. 1494, 9 October.

U.

1318. Gerard van Uden, edelman uit het geslacht der heeren van Uden en Herpen, schepen.
Volgens het algemeen gevoelen is hij de stichter der broederschap.
Hendrik van Uden, schepen. 1371.
1469. Hendrik van Uden, schepen, kerkmeester van St. Jan. Proost. 1513.
Marcelis van Uden, provisor der broederschap te Geertruidenberg. 1539.
1318. Napoleon de Ursini, aartsdiaken van Kempenland, kanunnik te Luik en kardinaal, 1347.
In 1318 schonk hij zijne mede-goedkeuring aan de stichtingskaart der broederschap.

V.

Joseph Valckenborch, pastoor van het groot-gasthuis, deken der broederschap. 1554, 4 Januari.
Petrus Vannijn, kanunnik van St. Jan. 1418, 14 Mei.
1580. Mr. Dirk van Vechel, schepen. Proost. 1611.
1544. Godfried van Vechel, schepen.
Mr. Willem van Veen, raadsheer in den raad van Brabant. Zwanenbroeder. 1597, 8 Januari.
1585. Adriaan van de Veen, naar zijne geboorteplaats Vlijmen, Vlijmius genoemd, abt van Bern. 1606. 18 December.
Mr. Everard de Veer, raadsheer in het hof van Holland te 's-Gravenhage, later in den grooten raad te Mechelen. 1533.
Mr. Gijsbert van den Velde, secretaris en griffier der stad. Zwanenbroeder. 1634.
Van der Velde, zie de Campo.
Jan Vercuylen, abt van Bern. 1621, 1 November.
Hendrik Vereept, kapitteldeken van Hilvarenbeek. 1580, 3 September.
Daniel Verreyt, kanunnik van St. Maarten te Zalt-Bommel, later te Boxtel. 1610.
Pieter van Vertaing, ridder, heer van Heeswijk, Dinther en Asten, hoogschout der stad en meyerij van den Bosch. 1479, 22 April.
Arnold van Vessem, abt van Bern. 1608, 24 Aug.
1405. Jan Vinninx.
Denkinus van Vladeracken. 1348.
Mr. Gerard van Vladeracken, schepen. 1471.
Jhr. Gerard van Vladeracken, heer van Geffen, ridder van Jerusalem, schepen. Zwanenbroeder. 1565, 30 Maart.
1551. Jhr. Hendrik van Vladeracken, ridder. Zwanenbroeder.
Jan van Vladeracken Gerardsz., schepen. 1422.
1520. Jhr. Mr. Jan van Vladeracken, heer van Geffen, president-schepen. 1532.
Rover van Vladeracken, kanunnik van St. Jan. 1390.
Thomas van Vladeracken Jan Arnoldsz., priester. 1543.
Mr. Balthasar van Vlierden, advokaat in den raad van Brabant. 1528, 6 Februari.
1533. Daniel van Vlierden, gasthuismeester. 1547.
1614. Godfried van Vlierden, pastoor van het groot-begijnhof te 's-Hertogenbosch en deken der broederschap. 1637, 30 September.
1600. Judocus Vos, kanunnik en cantor van St. Jan. 1623, 12 Juni.
1398. Willem van Vucht, kanunnik van St. Jan, deken der broederschap. Na 1413.
1451. Wouter van Vucht, schepen, gasthuismeester.

W.

Jan van Waderle Dirksz., gasthuismeester. 1558.
1613. Balthasar Walravens, pastoor van St. Jacob te 's-Hertogenbosch.
1516. Willem van Wamel bijgen. Haemeker, deken der broederschap. 1530, 2 Juli.
1468. Willem van Wassenaer.
1533. Everard van de Water, schepen. Proost. 1558, 13 October.
Everard van de Water, 1624, 7 September.
Jan van de Water, provisor van het weeshuis. 1615, 7 Januari.
Mr. Theodoor van de Water. 1638, 15 December.
Christiaan van Waterhoven. 1421.
Jhr. Jan van Weerdenborch, heer van Gansoyen. 1561.
Willem de Weerdt, karthuiser te Roermond. 1463.
Gerard van Weghe, med. doctor, pastoor van Esch. 1489.
Antoon van de Weteringhe, ridder. 1399.
1542. Jan van de Weyll, proost.
1318. Wilhelmus, pastoor der kerken van Orthen en den Bosch. In 1330 nog in leven.
In eerstgenoemd jaar schonk hij zijne medegoedkeuring aan de stichtingskaart der broederschap.
1340. Wilhelmus, pastoor van Esch. 1344.
Gerard de Wisselaer, schepen. 1368.
Jan de Wolff Lambertsz., schepen, kerkmeester van St. Jan. 1550.
1465. Jacobus Wortels, kanunnik van Antwerpen, deken der broederschap. 1499.
Arnold van Wijck, heer van Nieuwkuik en Onsenoort. 1488.

1508. Adolf van Wijlach, waldgraaf van Monreberge.
Jan van den Wijngaerde, ridder, schout van Breda, later schepen in den Bosch. 1551.
1520. Jan van den Wijnghe.

Y.

Willem van IJsselsteyn, kanunnik van O. L. Vrouw te Antwerpen en St.Jan te 's-Bosch. pastoor van Moll. 1541, 19 April.
1459. Agnes van IJssenborch, abdis van Elfduizendmaagden te Keulen.

Z.

1606. Dirk Zeghers, kanunnik te St. Oedenrode. 1645, 19 Maart.
1615. Nicolaas Zoesius, bisschop van 's-Hertogenbosch. 1625, 22 Augustus.
Maarten van Zusteren, kapellaan van St. Jan. 1530.
Jan van Zuydewijn, schepen. 1401.

Gelijk wij vroeger reeds mededeelden was het lidmaatschap der broederschap vóór 1642 alleen toegankelijk voor katholieken.

In genoemd jaar kwam op den 27 Februari eene overeenkomst tot stand, dat voortaan ook protestanten konden aangenomen worden.

Deze akte werd door de volgende katholieken en protestanten onderteekend.

Hendrik van den Leemputte, vicaris van het bisdom 's-Hertogenbosch. 1657.
Mr. Arnold van Broeckhoven, schepen.
Hendrik de Bije.
Jan van Broeckhoven.
Mr, Gerard van Horenbeeck, schepen.
Mr. Albert van Breugel, schepen.
Rombout Rombouts, schepen.
Jhr. Jacob de Cock, schepen.
Jan van Bethmeer.
Jacob de Coster.
Jan van der Stegen, schepen.
Nicolaas de Moy.
Mr. Hendrik van den Broeck.
Roelof van Reynst.
Antoon Donckers.
Adriaan Coomans.
Laurens van Kessel, secretaris der stad. 1661.
Arnold van Horenbeeck.
Mr. Jacob van der Cammen.
Rutger van Broeckhoven.
Arnold van Breugel.
Jhr. Albert van Absloons.
Johan van Zutphen. 1692 (1).

De aangenomen gereformeerde heeren broeders waren:

Johan Wolfart van Brederode, heer van Brederode, baron van Vianen en Ameide, erfburggraaf van Utrecht, enz., grootmeester van de artillerie, later veldmaarschalk der Vereenigde Nederlanden, gouverneur van 's-Hergenbosch. 1656, 3 September.

Jhr. Philip van Thienen, heer van Berlicum, luitenant-kolonel van het regiment van Brederode, commandeur van 's-Hertogenbosch. 1654.

Jhr. Hendrik van Bergaigne, hoog- en laagschout der stad en meyerij van den Bosch. 1666, 6 October.

Hendrik Kuysten, schepen.

Jhr. Gijsbert Pieck van Tienhoven, schepen, rentmeester der domeinen in de meyerij van den Bosch. 1676.

Mr. Andries du Fresne, schepen. 1645.

Mr. Johan Gans, heer in Bommenede, pensionaris, later schepen. 1674.

Mr. Lazarus van Zonst, pensionaris, later schepen.

Adriaan Ploos van Amstel, schepen.

Rutger Tulleken, schepen. 1646.

Jacob van Casteren, schepen. 1666.

Mr. Otto Copes, schepen, later pensionaris der stad. 1673.

Johan Ruysch, schepen, commissaris van de monstering. 1657, Augustus.

Pieter Lus, schepen en licentmeester.

Bij die overeenkomst werd besloten dat het personeel vervolgens zou uitsterven tot op zes-en-dertig leden, en daarna bij het overlijden van een katholiek een ander katholiek, en van een hervormde een ander belijder der hervorming zou worden toegelaten.

Boven dit getal mogten altijd nog aangenomen worden: «hertogen, prinsen, graven of andere illustre personen, wier toetreden tot meerder splendeur der broederschap kan strekken».

Deze eere-leden worden Zwanenbroeders genoemd; welk eere-lidmaatschap thans is opgedragen aan Z. M. onzen geëerbiedigden Koning Willem III.

VERBETERINGEN.

Eligius Beyts, lees: Lodewijk Beys. 1519.

Godfried van der Brugge, lees: Gerard van der Bruggen.

Jan van Eyndhoven, ridder. 1360. Lees: 1364.

(1) Behalve laatstgenoemde, hebben al de R. K. onderteekenaars der akte van 1642 als schepen vermeld, dit ambt bekleed voor de reductie der stad in 1629.

Hendrik van Nulant, ridder. Overleed 1384.

Gerard van Oisterwijck, pastoor te Hees. 1363. Lees: Heesch bij Oss. 1393.

Bladz. 96 deelden wij mede dat het handschrift vroeger in bezit van wijlen baron A. T. van Rijckevorsel, nog onder diens familie berustte.

Jhr. M. A. Snoeck te Hintham schrijft ons dat bedoeld manuscript later het eigendom werd van Mr. J. B. van Son, oud-minister van R. K. eere-dienst; na wiens overlijden het door een lid zijner familie aan het archief der broederschap is geschonken.

Het handschrift in zijn bezit, ontving Z.Ed. ten geschenke van zijn neef wijlen Jhr. Mr. H. B. Martini van Geffen en is getiteld:

«Beschrijving der Heeren Beëedigde Broeders soo geestelijke als weereldlijke van de Seer oude ende Seer Doorlugtige Broederschap van Onse lieve Vrouwe binnen de Stad 's Hertogenbosch; mitsgaders der selver Constitutie, Privilegiën, Approbatie, Nader Reglementen, Beneficiën, zedert der selver Fundatie door Hr. Gerard van Uden in den Jaare 1318.

(Volgt van bladz. 1—24 een afschrift der reglementen, privilegiën en aflaten, alsmede het nieuwe reglement van 1642).

Bladz. 25. «Wapenen der Heeren Beëedigde Broeders soo Geestelijke als Wereldlijke van de Seer Oude ende Seer Doorlugtige Broederschap van Onse Lieve Vrouwe binnen de Stad 's Hertogenbosch, bij een versameld door de Heer Mr. Steve Jan van de Velde Dict de Honselaer, zeedert den Jaare 1318 tot deze tijd.

Geteekend door de Heer Cornelis Martini in den Jaare 1762».

Als vervolg op bladz. 95 geven wij eene opgave van werken waarin een *afzonderlijk* artikel over de broederschap voorkomt.

Wilden wij al de schrijvers opnoemen die over haar hebben gesproken, dan kon dit lijstje nog aanmerkelijk worden vermeerderd, o. a. met Cuperinus, Gramaye, Foppens, van Gils, Coppens en anderen.

Wichmans, Brabantia Mariana. Lib. II, cap. 25.

Van Oudenhoven, Beschrijving van 's Hertogenbossche. Editie 1670, bladz. 102.

Nederlandsch Magazijn 1839, bladz. 304.

Hermans, Geschiedkundig Mengelwerk, deel 2, blz. 50 en 122.

Hierin de afbeelding van den voor- en achtergevel der Lieve-Vrouwepoort voor de slooping, het vergaderings-gebouw der vereeniging van 1483—1842.

Volks-Almanak voor het jaar 1858, uitgegeven door de Maatschappij «Tot nut van 't Algemeen», blz. 177.

Hezenmans, De St. Janskerk te 's Hertogenbosch, bladz. 125.

Schutjes, Geschiedenis van het bisdom 's Hertogenbosch, deel 4, bladz. 215.

Sassen, Tijdschrift voor Noordbrabantsche geschiedenis. Jaargang I, bladz. 85.

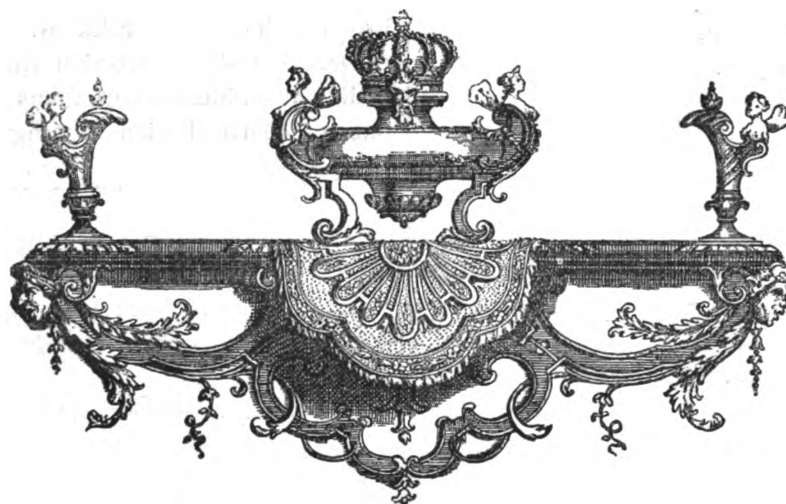
Hierin de afbeeldsels van de deksels van achttien oude tinnen drinkkannen, nog in het bezit der vereeniging.

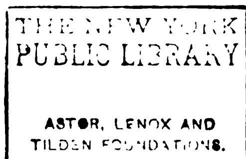
In den IIIen jaargang van hetzelfde tijdschrift, blz. 25, is ook de Lieve-Vrouwepoort afgebeeld.

Der Deutsche Herold. Organ des Vereins «Herold» zu Berlin. V Jahrgang, 1874, s. 126.

De papiermerken van de rekeningen der broederschap van 1330—1500 vindt men voorgesteld in de Handelingen van het Noord-Brabantsch genootschap van 1847.

Rotterdam. CH. C. V. VERREYT.

THE NEW YORK
PUBLIC LIBRARY
ASTOR, LENOX AND
TILDEN FOUNDATIONS.

Afbeelding van 't Glas, ter gedachtenis van den Heere Nicolaas van Ruiven,
geplaatst boven 't Koor van de Groote Kerk, te Haarlem,
naar een' Seldzaame prent, in den jaare 1616, te Hamelen, gedrukt,
nagetekend door den Konst-Schilder, Tako Jelgersma, A°. 1739.
nu in 't Koper gebragt door C. van Noorde, 1764.

Photolithographie van J. J. Thieme te Arnhem.

Claes van Ruyven.

(Met een plaat).

Ingevolge de kwartierwapens op de hierbij gevoegde afbeelding, genomen naar de plaat, voorkomende tegenover bladz. 316, deel I, van *de Stad Haarlem en hare geschiedenissen*, door Mr. G. W. VAN OOSTEN DE BRUYN, Haarlem 1765, was Claas van Ruyven (volgens anderen verkeerdelijk Willem genoemd), de zoon van van Ruyven en Rietwijk en kleinzoon van van Schoten en van Egmond van Merestein. Dat is ook zoo; de hier voor zijne bidtafel op de knieën liggende ridder Claas van Ruyven, zijne handen gevouwen naast zijn toegeslagen gebedenboek, terwijl zijn helm en degen aan zijne rechterhand liggen, werd denkelijk geboren te Haarlem en aldaar 3 Mei 1492 des avonds ongeveer 8 uren op het stadhuis door het *Kaas- en Broodvolk* jammerlijk vermoord, volgens overlevering zijn lijk in stukken gehakt en in eene mand gepakt naar zijne vrouw Jkv. Maria van Cats (dochter van Anthonie, burgemeester van Zierikzee, en Elizabeth van Mathenesse) gezonden met de boodschap of adres:

«Vrouwke van Ruyven
(Aen) Dese bouties kon dy kluyven».

Deze Nicolaas was in 1471 rentmeester en baljuw van Kennemerland geworden en was zulks nog in 1492, evenals baljuw der stad Haarlem; ook vind ik hem als schout en rentmeester van Amstelland, in welke betrekking hij opgevolgd werd door Thomas Beukelaar.

Volgens de in oude chronyken voorkomende genealogie van van Ruyven, was hij de zoon van Willem van Ruyven, schildknaap, zoon van Klaas † 1452 (1459) ex Agneta van Schoten en van Agnes van Rietwijk, dochter van Dove van Rietwijk, schildknaap en Bertha van Egmond van Meresteyn en dus de zuster van Elisabeth van Ruyven, die volgens de plaat in ons vorig nommer, gehuwd was met Jacob van Cats, zooals die plaat ook aanwijst.

Alhoewel wij onder zijne elf kinderen zes zonen tellen, zoo stierf de tak uit der familie van Ruyven, die zoo als hij, in goud een van zilver en zwart geschakeerden schuinbalk voerde (1) en wel met zijn kleinzoon Jan Willemsz. van Ruyven, die slechts eene dochter Judith, ongehuwd overleden, naliet (1).

Het was stellig een wijs besluit van de «vroede mannen» van Haarlem om voor het zoogenaamd *Kaas- en Broodvolk*, dat met ontrolde vaandels uit Alkmaar gekomen was en zich des avonds ongeveer 8 uur van den 3 Mei 1492 voor de Kruispoort der stad had nedergeslagen en dadelijk begeerde binnen gelaten te worden, de poorten voor den neus toe te doen en ze gesloten te houden. Doch zij hadden niet gerekend op het gespuis van binnen, dat met die Kennemers in verstandhouding was en juist dat begeerde, wat de magistraat wilde beletten.

In een hevigen oploop werd gemelde poort opengebroken en zoo aan de tuk op roof ademende bende gelegenheid gegeven in de stad te komen en daar te samen «den boel eens op te scheppen».

Eenige der vroedschap, waaronder ook de schout Nicolaas van Ruyven, waren de woede der zich weldra in de straten verspreidende toomlooze bende ontweken, door op het stadhuis eene schuilplaats te zoeken. Doch

(1) De eerste heer van Ruyven wordt 1200 genoemd Woul(wal)terus de Ruvene, Wouter van Ruven of Ruyven. Hij zegelde met anderen een charter van 9 Januari 1199, waarvan echter het zegel verloren is. Na eene eeuw gezwegen te hebben, komt 1299 voor Klaas van Ruyven, schildknaap. In dien tusschentijd echter vond ik nog een Wouter van Ruyven, genoemd in een charter van Stephanus van Buren dd. 14 September 1270, berustende in het stadsarchief van Keulen. Het zegel, eenigszins in den rand geschonden, heeft tot omschrift: „S. Walteri (d)e Ruvenne (mi)litis" en het wapen stelt voor een veld, bezaaid met leliën. Hij kan een kleinzoon zijn van den eerstgenoemden heer Wouter van Ruyven en dezelfde die van Spaen noemt als hij zegt: 1269 Jan van Dorpe, broeder van Arnout, koopt de tienden van Pijnakker van Wouter van Ruyven.

Nu rijst de vraag „welk wapen voerde de 1e heer van Ruyven? de leliën of in het gouden veld den geschakeerden band (sprekend wapen eene ruif?)". Het is moeilijk uit te maken of de personen die van Ruyven heetten in 1200 en 1300, wel tot hetzelfde geslacht behooren als die in 1400 en 1500 dien naam dragen, vooral daar de „Batavische Arcadia" ons zegt, dat de 1e Wouter aanhanger was van Lodewijk van Loon.

(1) Het tegenwoordig geslacht van Ruyven staat in geen de minste betrekking tot de oude familiën van dien naam. Die zich thans van Ruyven noemen, doen zulks m. i. ten onrechte. In „wandeling door de straten der stad Delft in 1600" van Mr. J. Soutendam, staat dat toen in de brouwerij „de Klaauw" woonde Dirk Jansz. van Ruyven. Dezen persoon vind ik onder zijn familienaam aangeduid in het „libro nassau," berustende op het rijksarchief alhier, alwaar fol. 157 staat: „Philips, enz., doet condt dat voor hem gecomen ende gecompareert is in eygen persoon C. de Witte ende heeft opgedragen, overgegeven ende quite gescolden ..... tot behoeff van Dirk Jansz. *Vuytenhaech*, brouwer in de Clauw te Delft, d'ambachtsheerlicheyt van Ruyven, enz."

Na hem ging de heerlijkheid over aan zijn zoon Dirk Dirksz. Utenhage; daarna op diens moeder Elisabeth Frederiksdr. (volgens haar wapen van Adrichem), die haar in twee deelen splitste; een ten behoeve van Dirk en Eliz. de Cocq, kinderen harer dochter Catharina, en het andere deel op de kinderen van haren zoon Frederik Utenhage van Ruyven, gehuwd met Cornelia de Vries. Dit deel bleef niet lang in 't bezit dier kinderen; 5 Februari 1638 gaven weesmeesters van Delft, voor de nog minderjarige kinderen, verlof tot verkoop der ambachtsheerlijkheid van Ruyven, die overging aan Jhr. Theophilus van Cats, wiens dochter Anna haar in het geslacht van Wassenaer, de laatste bezitters, bracht.

Zoover ik kan nagaan stamt de tegenwoordige familie af van een der kinderen van gemelden Frederik Utenhage en Cornelia de Vries. Is het dus niet ten onrechte dat mijne moeder en al de tegenwoordige afstammelingen zich *van Ruyven* noemen in plaats *van Utenhage?* Om beide namen te bewaren ware het beter verlof aan te vragen zich voortaan te mogen noemen en schrijven *„Utenhage van Ruyven."*

daar was men nu geenszins mede gediend, en met recht vreezende de prooi te verliezen, begon de steeds aangroeiende bende het stadhuis aan te vallen, op de deuren te rameien en met steenen te gooien. De daar opgesloten heeren geen kans ziende om lang weêrstand te bieden en geene hulp van buiten kunnende verwachten, kwamen met de belegeraars in gesprek en maakten het verdrag, dat, als zij de deur openden niemand eenig leed zou worden aangedaan.

Op nakoming van zulk een verdrag met zoo een woedende hoop viel bijster weinig te vertrouwen; nauwelijks waren de deuren dan ook geopend of ze stoven naar binnen, vielen op hunne slachtoffers aan en sloegen er een drietal dood, waaronder den schout der stad, tevens rentmeester van 't verarmde Kennemerland, op wien men het met of zonder reden in het bijzonder schijnt gemunt te hebben gehad.

«Zoodra zij (de bende) meester was der heeren, en (van) 't stadhuis
Kwam deeze booze hoop, met schrikkelijk gedruis
Gelijk een bijenzwerm, in al de kamers stuiven,
Daar geld het bovenal den ridder, Klaas van Ruiven
Den rentemeester van 't verarmde Kenmerland
Dees wierd van lid tot lid gekapt, en, in een mand,
O schrikkelijke daad! zijn huis-vrouw toegezonden,
Waarop een schimpschrift zeer afgrijslijk wierd gevonden».

Niet te vreden hunne wraak gekoeld te hebben in het bloed dier drie slachtoffers, besteedde men den nacht met het plunderen der huizen van eenige aanzienlijken, waaronder voornamelijk dat van Nicolaas van Ruyven aan 't Zand wordt genoemd, waar men alles stuk sloeg, verscheurde, vernielde en het kostbaarste roofde (waar het eigenlijk om te doen was).

Na een verblijf van vier volle dagen was het bloedig drama te Haarlem afgespeeld en toog de bende op reis naar Leiden, doch de naweeën bleven voor Haarlem niet uit.

Den 16 dier maand Mei 1492 kwam hertog Albert van Saksen, sedert 1488 algemeen stedevoogd over de Nederlanden, binnen de stad Haarlem, om daar den boel eens wat op te knappen en de schuldigen te straffen. De regeering, burgerij en geestelijken togen hem te gemoet, vielen hem te voet, boden hem de sleutels der zoo zwaar beproefde stad aan en smeekten voor haar om genade. Albert gaf haar dan ook genade, maar vooral boos over het gegeven vrijgeleide aan veel vertrokken schuldigen, trok haar het vel geducht over de ooren, door het ontnemen der voorrechten, enz., zoo als men verder bij de kroniekschrijvers lezen kan.

Haarlem, alsmede Kennemerland en West-Friesland moesten daarenboven nog 400 gouden Andries guldens opbrengen tot laafnis der ziele van den vermoorden Schout (1), welke gelden echter gebruikt werden voor het stichten van eene kapel in het eerlang op te richten kasteel of blokhuis genaamd *Saxenburg*, en in het doen maken eener schilderij voor die kapel, waarop de moord moest vereeuwigd worden, vervolgens nog 800 van die guldens voor den dienst in die kapel met de noodige zielmissen voor den vermoorden Nicolaas van Ruyven (2), en eindelijk moesten Haarlem en Alkmaar met de onderhoorige dorpen nog binnen drie maanden ter hand stellen aan de wed^e^ en bloedvrienden van zaliger Hr. Nicolaas twee honderd guldens om daarvoor te doen maken twee geschilderde glazen, een in de groote kerk te Haarlem en een in die van Alkmaar (3) «ter gedachtenis aan den moord begaan aan den voorz. Heer (Nicolaas van Ruyven) met een onderschrift zulks aanwijzende, met uitdrukking van 't jaar en den dag waarop die geschied was.

Het is de afbeelding van het geschilderde glas voor heer Nicolaas van Ruyven, gesteld in den omgang aan de oostzijde van het koor der groote- of St. Bavokerk te Haarlem, waarin het slachtoffer begraven is, waarvan de hierbijgaande plaat eene afbeelding geeft (4).

Het glas is reeds sedert meer dan twee eeuwen verdwenen; in 1616 had Fabianus Clemensonius het gelukkig denkbeeld de voorstelling eerst op papier af te beelden en later in prent te doen drukken, die toen te Hamelen het licht zag, ten einde aldus de gedachtenis er van tot in de verste nakomelingschap over te brengen.

Onder de oorspronkelijke plaat, waarvan de genoemde schrijver Mr. van Oosten de Bruyn, eene

---

(1) Van de twee andere slachtoffers, de gebroeders Pieter Thomasz. en Andries Thomaszoon, waarvan de eerste schepen genoemd wordt, leest men volstrekt niets.

Die schijnen totaal vergeten te zijn; nu ze zijn dan ook niet van lid tot lid gekapt en in een mand verpakt, zooals van heer Nicolaas van Ruyven getuigd wordt.

(2) Vergelijk Mr. A. J. Enschedé, Inventaris van het archief der stad Haarlem. N° 216.

(3) Van het glas te Alkmaar is mij niets bekend? Is dat er nooit geweest?

(4) Na het lezen van het bijschrift der vorige plaat van dit tijdschrift, door den heer J. A. Koopmans, zou men moeten aannemen dat deze plaat de afteekening niet wezen kan van het omstreeks 1492 gestelde glas, want hij zegt van de vorige sprekende „dat zij *na 1638* werd gegraveerd spreekt duidelijk uit de richting der lijnen, waarmede de heraldische kleuren zijn aangebracht. Dat is het stelsel van Petra Sancta, 't welk toen werd aangenomen, enz." De heraldische kleuren der wapens zijn immers op onze plaat ook aldus met die lijnen aangeduid? Wetende dat het glas begon gehavend te worden, onderstel ik, dat, toen de teekenaar in 1616 de teekening maakte, de wapens reeds gedeeltelijk of geheel weg zullen geweest zijn, en dat Clemensonius ze weder aanbracht zooals ze toen in zwang waren en daarom het glas van omstreeks 1492 (onderstellende dat het overige der teekening echt is) wapens doet zien uit het begin der XVIIe eeuw.

afteekening bezat, waren deze volgende regelen gesneden, waarin mede 't onderschrift, dat volgens de voorverhaalde order des Hertogs van Saksen onder 't glas was gesteld geweest (1) en dat het jaar en den dag van den beganen moord duidelijk aanwees, zooals uit het volgende blijkt:

«Nicolaus de Ruyven, armiger, Satrapa Kinheimer«landiae, et praetor Harlemensis. ibidem in domo civica «*Anno 1492 mense majo die 3, hora 8ª*, a Panecasea«riis interemtus, ante summum altare ad Divi Bavonis «heroice sepultus est. Cujus effigies cum serie avorum, «depicta fuit in ambitu chori, in duabus vitreis, orientem «versus, prout hic, et facie quidem ad vivum inpressa, «exhibetur. Cujus inscriptio, cum effigie, et vitreis, hoc «nostro saeculo anni millesimi sexcentesimi, puerorum «petulantia, frequenti lapillo confracta. paulatim interiit».

Fabianus Clemensonius Hamelae
excudebat anno 1616.

's-Gravenhage. FRED. CALAND.

Genealogie van het geslacht de Ram.

Het aantal familiën Ram en de Ram is zoo groot, dat het moeilijk is van een dezer eene genealogie op te maken; licht zou men, zich latende leiden door overeenkomst van naam, er toe besluiten personen er in op te nemen, die er niet in te huis behooren.

Wat ik hier geef is door mij opgemaakt uit doop-, trouw- en begraafboeken, uit communicatiebrieven, enz.

De tweede en volgende generatiën zijn nagenoeg volledig, wat niet gezegd kan worden van I en V*bis*.

Deze familie *de Ram* schijnt van Zeeuwschen oorsprong te zijn en zich, ten tijde der reformatie, te hebben gevestigd in Noord-Brabants westelijk deel. Wellicht behooren er toe: *Laurens den Ram,* die op blz. 211 van het 1e deel van Bocxhorn's Chronieck van Zeelandt voorkomt als «Capiteyn van Vlissingen met oorlochschip varende», Binnen s'Landts, en *„Johannes Ramus"*, die op blz. 464 van hetzelfde werk voorkomt als «ghebooren ter Goes, is gheweest langhe jaren Professor in de Rechten tot Leuven, ende elders, ende heeft vele treffelijcke boecken gheschreven. Sterf in het jaer 1578». Tegenwoordig voert deze familie: van goud met een stappenden zwarten ram op een groenen grond en daarboven twee klaverbladen van het laatste. Het helmteeken bestaat uit den ram van het schild, uitkomende. Op het portret van Mgr. Pierre F. X. de Ram komt de ram uit een *gekroonden* helm.

Men vermoedt evenwel, dat het oorspronkelijk wapen anders was en in verband met den Zeeuwschen oorsprong is misschien het vermoeden gewettigd, dat het zou moeten zijn: «drie springende rammen in sabel», hetwelk Smallegange opgeeft als het wapen der Zeeuwsche familie de Ram.

Ik bezit dit laatste werk niet, maar meen evenwel, dat de schrijver aangeeft, dat die familie van Vlaamschen oorsprong is. Ik kan beginnen met:

I. Adrianus de Ram, wiens zoon was:

II. Michaël de Ram; deze huwde, waarschijnlijk in den loop van Mei 1674, met Maria, de dochter van Christophoris Meesters Cornelisz., en van Maria Deckers Adriaansdr. Deze Maria Meesters deelde met hare zuster Catharina en haar broeder Christophoris op 9 Mei 1674 ter vorsterij van Gastel de nagelaten goederen, zoo roerende als onroerende, van hunne ouders.

Maria was te dien einde bijgestaan door haren bruidegom Michiel Adriaanszoon de Ram. Maria Meesters maakte 11 November 1693 als weduwe van M. de Ram huwelijkscontract met Hendrik Mouw Janszoon; dit geschiedde voor den notaris Coenraad van Ravensberge te Oudenbosch. Den 12 Juni 1702 werd ten overstaan van schepenen van Nieuw-Gastel de akte van scheiding en deeling gepasseerd tusschen den weduwnaar H. Mouw en de kinderen uit het eerste huwelijk zijner overledene vrouw. Deze kinderen waren:

1. Adrianus de Ram, volgt.
2. Maria de Ram; zij was in voornoemd jaar 1704, den 12 Juli reeds gehuwd met Cornelis Joosten van Roosendaal. De scheiding, deeling en liquidatie van de goederen dezer beide kinderen had plaats den 18 Februari en den 2 Maart 1703 ten overstaan van schepenen van Nieuw-Gastel.

III. Adrianus de Ram was gehuwd met Adriana Pijpers. Volgens het begraafboek van Roosendaal overleed hij (werd begraven?) den 13 September 1754; zijne weduwe den 26 October 1759.

Hunne hierna volgende kinderen zijn alle te Roosendaal gedoopt:

1. David de Ram, gedoopt 16 December 1706.
2. Adrianus de Ram, gedoopt 30 December 1708; zijne meter was: Maria de Ram. Waarschijnlijk is hij of zijn broeder David de «zoon van Adriaan de Ram», die 25 Augustus 1741 werd begraven.

---

(1) In het *Geographisch Woordenboek* van VAN DER AA, artikel Haarlem, staat van dit glas het volgende aangeteekend: Tot aandenken van den oploop van het *Kaas- en Broodvolk,* zag men weleer te Haarlem in de Groote-kerk, ter plaatse waar nu het orgel gevonden wordt, een glas, waarop de schout van Ruyven in eene biddende houding was afgebeeld met de volgende regels er onder:

Als men negentig twee duysend vier honderd teld'
Den derden Mey ook me sijn haestig met geweld
De poorten van Haerlem oproerig opgeslagen
Van 't *Kasen-Broodsvolk* stout, dat uyt Noord-Holland quam,
't Welk *Klaes van Ruyven,* schout, haest met sijn dood vernam,
Waeraf van ouds dit glas ons seker deed gewagen.

3. Margaretha Cornelia de Ram, gedoopt 10 Februari 1711.
4. Maria Anna de Ram, gedoopt 25 Februari 1713, zij werd 6 September 1775 te Roosendaal begraven.
5. Cornelis de Ram, gedoopt 4 September 1715 en 31 December 1781 te Roosendaal begraven.
6. Christophoris Lambertus de Ram, volgt.
7. Johannes Franciscus de Ram, geboren 18 Maart 1721; de heer Johan de Ram werd 17 September 1767 te Roosendaal begraven.
8. Margaretha Cornelia de Ram, gedoopt 19 Mei 1723; meter was Anna de Ram. Zij huwde den 15 September 1749 voor schepenen van Roosendaal met Thielemanus van Ertrijck, j. m., geboren te Etten en wonende te Bergen op Zoom; hij was te dien einde geassisteerd door zijn vader, den heer Guilhelmus van Ertrijck, woonachtig te Etten.
9. Adriana de Ram, gedoopt 11 October 1727, huwde te Roosendaal 26 Juli 1767 Adrianus Franciscus Nieuwenboer, die 2 Juni 1782 aldaar hertrouwde met Adriana van Weel.

Nog schijnt onder de kinderen van Adrianus de Ram en Adriana Pijpers thuis te hooren:

Michaël de Ram, die, als meerderjarig jongman, wonende te Roosendaal, geassisteerd door zijn vader Adrianus, aldaar op 29 Februari 1736 huwde met juffr. Maria van der Heiden, minderjarige j. d., wonende te Oude Tonge; zij was geassisteerd door haren voogd.

IV. Christophoris Lambertus de Ram, gedoopt 2 Februari 1718, woonde eerst te Roosendaal, doch vestigde zich, toen de Franschen die streken naderden, binnen het sterke Bergen op Zoom. Hij bewoonde aldaar het huis genaamd «de Blauwe Hand», en leed groote schade, toen in 1747 Bergen op Zoom door de Franschen werd ingenomen.

Hij was den 22 Augustus 1744 te Wouw gehuwd met Maria Sanders, dochter van Joannes (geboren te Wouw 2 Mei 1696) en van Cornelia Vlaminckx (1). Hun oudste kind werd te Roosendaal geboren, de andere te Bergen op Zoom:

1. Adrianus de Ram, gedoopt 24 October 1746 te Roosendaal; waarschijnlijk stierf hij jong.
2. Joannes Jacobus de Ram, stamvader van den Belgischen tak, volgt sub V*bis*.
3. Adrianus de Ram, gedoopt 1 Juni 1751 te Bergen op Zoom en als pastoor te Steenbergen in 1825 overleden.
4. Adriana de Ram, gedoopt 25 Januari 1753, huwde te Wouw den 1 November 1795 met Michaël Petrus Menu, gedoopt den 17 November 1768 te Bergen op Zoom, als zoon van Guillielmus en van Anna Catharina de Baptist (ook de Battist).
5. Maria Margaretha de Ram, gedoopt 9 October 1754.
6. Guilielmus de Ram, gedoopt 13 Mei 1757, huwde en had twee dochters.
7. Maria Catharina de Ram, gedoopt 1 Februari 1759 en overleden den 2 Mei 1801 te Bergen op Zoom.
8. David de Ram, gedoopt 18 Augustus 1761; hij is te Bergen op Zoom begraven 21 Augustus 1763.
9. David Johannes Franciscus de Ram, volgt (1).

V. David Johannes Franciscus de Ram, gedoopt 30 December 1763, vestigde zich als geneesheer te Wouw en huwde er den 22 Juli 1793 met Maria Elisabeth Moerkints. Uit dit huwelijk:

1. Johanna Maria Francisca de Ram, gedoopt te Wouw den 5 Juli 1795 en aldaar ongehuwd overleden.
2. Maria Catharina de Ram, gedoopt te Wouw den 23 Februari 1797; zij huwde Dominicus Adrianus Janssens, med. dr. te Roosendaal. Hij was aldaar in 1791 geboren uit het huwelijk van Ægidius (geboren te Zoersel) en van diens tweede vrouw Catharina Johanna van Ursel (waarmede 10 Mei 1789 te Roosendaal gehuwd). In 1855, den 12 Februari stierf hij er; zijne weduwe den 18 Juni 1877.
3. Johannes Adrianus de Ram, volgt.
4. Cornelis Lambertus de Ram, geboren te Wouw den 9 April 1800 en aldaar den 25 April 1869 overleden.
5. Jacobus Johannes de Ram, geboren te Wouw 8 Januari 1803; priester gewijd te Gent 12 Maart 1832, benoemd tot kapelaan te Kruisland (5 December 1834) en te Halsteren (29 December 1846); nadat hij op zijn verzoek eervol was ontslagen, vestigde hij zich als rustend geestelijke te Wouw en overleed aldaar 19 Maart 1880.
6. Dominicus David de Ram, gedoopt te Wouw den 31 Januari 1805 en aldaar overleden 13 December 1839; hij was medicinae doctor en had zich als geneesheer gevestigd te Braschaet.

VI. Johannes Adrianus de Ram, geboren te Wouw 10 November 1798, promoveerde tot doctor in de medicijnen en vestigde zich te Bergen op Zoom.

Ten tijde dat in de stad Groningen een hevige

(1) Ik heb een vrij volledigen stamboom dezer Wouwsche familie Sanders opgemaakt. Is zij dezelfde als de Vlaamsche, die Rietstap opgeeft als voerende: „d'or à trois trèfles de sinople?" Een familie Sanders, die zoodanig wapen voerde, schijnt ook te 's-Hertogenbosch te hebben gewoond.

Deze Sandersen waren schepen en burgemeester der heerlijkheid Wouw.

(1) Welligt behoort tot deze familie Charles Bertin de Ram, die te Leiden 1 Juni 1832 als R. K. priester stierf, oud 69 jaar en 3 maanden. RED.

cholera-epidemie heerschte, bood dr. de Ram zich als geneesheer aan. Gedurende den ganschen duur der ziekte wijdde hij zich aan de genezing der lijders; als een bewijs van hulde en dankbaarheid werd hem daarvoor een gouden gedenkpenning aangeboden. Hij was lid van den gemeenteraad en wethouder te Bergen op Zoom, lid der provinciale staten van Noord-Brabant en gedurende vele jaren de hoogst aangeslagene in die provincie. Hij overleed te Bergen op Zoom den 23 November 1888 en werd te Huybergen begraven.

Hij was aldaar op 27 December 1832 gehuwd met Henriëtte Cornelia Frederica Maria Cuypers, geboren te 's-Gravenhage 5 Augustus 1804 en te Bergen op Zoom den 26 Januari 1886 gestorven, waarop zij te Huybergen begraven werd bij hare ouders. Deze waren: Petrus Josephus Cuypers, ambachtsheer in Grijsoord en Klinkerland, ridder der orden van de Unie en van den Nederlandschen Leeuw, lid van de vergadering der H.H. staten van Brabant, president der Eerste Kamer van 't Wetgevend Lichaam, president van de tweede sectie van den Raad van State, lid van de Tweede Kamer der Staten-Generaal, Staatsraad in buitengewonen dienst, burgemeester van Bergen op Zoom, — die 11 April 1763 te Oudenbosch was geboren en 18 December 1844 te Bergen op Zoom stierf, — en Maria Elisabeth Theresia van Mattemburgh (geboren te Bergen op Zoom 15 October 1773 en aldaar overleden 22 December 1850) (1).

De kinderen dezer ouders, allen te Bergen op Zoom geboren, zijn:

1. Louisa Johanna Theresia de Ram, geboren 3 September 1833, huwde 10 November 1864 te Bergen op Zoom met Wilhelmus Maria Donatianus van Wely, toen ontvanger der directe belastingen te Halsteren, thans te Maastricht. Hij is zoon van Mr. Willem van Wely, advocaat, notaris en secretaris van Roosendaal (sterft aldaar 28 Januari 1839) en van Johanna Petronella Piot.
2. Maria Elisabeth Henriette de Ram, geboren 16 September 1834, huwde te Bergen op Zoom 27 Mei 1873 Wilhelmus F. C. J. Eerens, thans controleur der belastingen te Breda.
3. Angélique Marie Therèse Henriette de Ram, geboren 4 September 1835, huwde Carel Hippolytus Petrus Klamberg, geboren 6 October 1832 te Etten. Hij was officier van gezondheid en is thans gepensionneerd.
4. Elisabeth Maria Petronella Johanna de Ram, geboren 7 October 1836, huwde te Bergen op Zoom 14 April 1864 met Wilhelmus Cornelis Schillemans, med. doctor, toen te Nijmegen, thans te Amsterdam. Op den dag van zijn huwelijk was hij 38 jaar oud. Hij was te Oudenbosch geboren uit het huwelijk van Hubertus Petrus Schillemans en Anna Maria Liefmans.
5. Fredericus Petrus Johannes David de Ram, geboren 20 Februari 1838, is gehuwd en woont te Halsteren bij Bergen op Zoom; hij heeft één zoon en twee dochters.
6. Isabella Jacoba Charlotta Maria de Ram, geboren 22 Maart 1839, is jong overleden.
7. Annette Caroline Maria Constantia de Ram, geboren 25 April 1840, trad 8 Januari 1873 in 't huwelijk met Nicolaas Henri Anne (del Campo gen[d]) Camp, thans majoor bij het 3[e] regiment infanterie, en op zijn verzoek gesteld op non-activiteit. Hij werd 11 Augustus 1838 te Geertruidenberg geboren; zijne ouders waren: Willem Antonie Camp en Adriana Tindal (1).
8. Mathilde Prosperina Maria Henriette de Ram, geboren 6 Augustus 1841, trad te Bergen op Zoom den 27 Mei 1873 in den echt met Mr. Sebastianus Theodorus Aloysius van der Heyden, geboren 16 November 1833 te Ravenstein, uit het huwelijk van Gerardus en Maria Christina Hoeben; hij overleed te Bergen op Zoom den 1 Juli 1888 als kantonrechter en oud-lid van den gemeenteraad aldaar, lid der Provinciale Staten van Noord-Brabant. Zijne eerste echtgenoote was Antonia Hubertina Mensing.
9. Lambertus Dominicus Johannes Ludovicus de Ram, geboren 29 October 1842, thans lid van den raad der gemeente Bergen op Zoom en door het district van dien naam afgevaardigd naar de Tweede Kamer der Staten-Generaal; Marie Josèphe Laure Everaerts, zijne echtgenoote, schonk hem de volgende kinderen, allen te Bergen op Zoom geboren:
   A. Jean Paul Marie de Ram, geboren 28 Juni 1881.
   B. George Henri Ernest de Ram, geboren 26 December 1882.
   C. Marthe Melanie Frédérique Elvire de Ram, geboren 14 December 1884.
10. Maria Josephina Charlotta Ferdinanda de Ram, geboren 11 Juli 1845, ongehuwd.

(1) Tot deze familie behoorden ook: „Pieter Andries van Mattemburg, In zijn Ed. leven Raed intendant van den Doorl. Huyse van Bergen op Zoom, sterft 4 April 1784 ende vrouwe Margaretha Vervloet zijne Huysvrouwe, sterft 25 Januari 1786, wier „Sepulture" te Huybergen in de kerk is te vinden.

(1) Volgens een lakafdruk is het wapen van Camp: een boom, door welks stam een degen is gestoken, ingaande ter rechter- en uitkomende ter linkerzijde; het helmteeken schijnt (de afdruk is wat onduidelijk) een buste te zijn. Zie *Stam- en Wapenboek van aanzienlijke geslachten*, door A. A. Vorsterman van Oyen.

V*bis*. Johannes Jacobus de Ram, med. doctor, woonde te Lier en huwde te St. Theunis in 1782 (ondertrouwd 11 Mei van dat jaar) Johanna Maria van Ballaer. Later schijnt hij gehuwd te zijn geweest met Jeanne Thérese Roelans, die den 6 Januari 1849, oud 72 jaar, als zijn weduwe te Lier overleed. Als zijne kinderen vond ik vermeld:

1. Mgr. Pierre François Xavier de Ram, rector magnificus der Leuvensche Hoogeschool, prelaat apostolisch protonotarius ad instar participantium, consultor van de H. Congregatie van den Index, kanunnik honorair der Metropolitaan kerken van Mechelen en Parijs, doctor in de theologie en het kanoniek recht, officier der Leopoldsorde en van de Eikenkroon, ridder der Ernestinische huisorde, van den Rooden Adelaar van Pruisen, 3e klasse, en van de orde van Willem van Hessen; ridder der eerste klasse van de Beiersche orde van den H. Michaël, commandeur der Christusorde en van die van Isabella la Catholica; lid der theologische academie en der academie van den Katholieken godsdienst te Rome, van de Koninklijke academiën van Wetenschappen, Letteren en Schoone Kunsten van België en Munchen, der Koninklijke commissie voor Geschiedenis, van het Historisch genootschap van Duitschland, van de pauselijke academie van Oudheidkunde, enz.
   Hij was te Leuven den 2 September 1804 geboren en stierf er 14 Mei 1865, waarop hij te Nylen werd begraven. Van zijne hand verschenen verschillende geleerde werken, terwijl hij van andere de uitgave bezorgde.
2. Joseph François de Ram, geboren te Lier 21 November 1805, studeerde van 1827 tot 1831 aan de seminarien te Mainz en te Mechelen, werd den 17 December van laatstgemeld jaar te Gent tot priester gewijd en den 3 Januari 1832 benoemd tot kapelaan te Puers; den 26 September 1844 werd hij pastoor te Oirbeek, alwaar hij den 14 Juli 1853 overleed.
3. Jean de Ram, med. doctor te Grobbendonck, was gehuwd met ..... Vrancx; uit dit huwelijk: *A*. Isidore de Ram, med. doctor te Cappelle.
4. Carolus Emmanuel de Ram, rechter in de rechtbank te Antwerpen (1849), raadsheer aan het hof van appel te Brussel (1865), ridder der Leopoldsorde.
5. Eduard de Ram, advocaat en rechter plaatsvervanger in de rechtbank van Leuven (1849), later rechter in de rechtbank te Mechelen. Zijne echtgenoote is de dochter van Hubert Antoine de Vries, burgemeester van Grobbendonck (overleden 22 Januari 1844, oud 78 jaar).

Hiermede is de genealogie geëindigd. Daar er nog veel aan ontbreekt, is er misschien onder de lezers van dit tijdschrift wel iemand, die haar kan aanvullen.

Bergen op Zoom. W. J. F. J.

Necrologie over 1888.

Gedurende dit jaar verloor ons vaderland weder eenige verdienstelijke personen, waarvan wij als vroeger melding wenschen te maken. Op volledigheid kan deze lijst zeker niet bogen; toch hopen wij er nut mede te doen.

8 Januari te 's-Gravenhage, Mr. Johannes Petrus Smeele, geboren aldaar 23 April 1832, van 1875—1878 president van het hof van justitie, van 1878—1886 procureur-generaal bij het gerechtshof te Curaçao, oud-lid van de Tweede kamer der Staten-Generaal, ridder der orde van den Nederlandschen Leeuw, zoon van Johannes Ludovicus en van Philippina de Jager. Hij huwde met Anna Everdina Christina de Surmont de Bas, geboren te Heemstede 12 Maart 1834, dochter van Theodoor Lodewijk en van Wilhelmina Wolff.

27 Jan. te 's-Gravenhage, Jacobus Adriaan de Bergh, geboren te Boxmeer 6 Juli 1844, letterkundige, bekend door zijne vele vlugschriften o. a. de «Penkrassen», lid der Maatschappij van Nederlandsche Letterkunde te Leiden, enz., zoon van Philippus Adriaan en van Cornelia Maria Agnes Theben Terville, gehuwd te 's-Gravenhage 27 April 1881 met Mathilde Agnes Bertram, geboren aldaar 7 April 1859.

5 Februari te Arnhem, begraven te 's-Gravenhage, Anton Mauve, geboren te Zaandam 13 September 1836, beroemd kunstschilder, zoon van Willem Karel en van Elisabeth Margaretha Hirschig. Gehuwd te 's-Gravenhage 26 November 1874 met Ariette Sophie Jeanette Carbentus, geboren aldaar 14 April 1856, dochter van Arie en van Sophia Cornelia Elisabeth van Bemmel.

9 Februari te Venlo, Johannes Stephanus von Huguenin, geboren te 's-Hertogenbosch 4 Juli 1827, kolonel der cavalerie en sedert 1861 commandant der rijschool. De cavalerie heeft groote verplichtingen aan hem en geen bereden officier of mindere die zijn naam niet noemde met grooten eerbied. Hij was ridder der orde van den Nederlandschen Leeuw en officier van die der Eikenkroon en der St. Olaforde (zie A. A. VORSTERMAN VAN OYEN, *Stam- en Wapenboek van aanzienlijke Nederlandsche geslachten*, artikel Huguenin.

24 Maart te 's-Gravenhage, Gerhardus Fabius, geboren te Lisse 13 December 1806. Na het doorloopen van alle officiersrangen was hij van 1867—1869 vice-admiraal, werd toen gepensionneerd en lid van de

Tweede Kamer der Staten-Generaal; was ridder der beide Nederlandsche orden, versierd met het Metalen kruis en begiftigd met vele buitenlandsche orden.

Zie geslacht Fabius in het *Stam- en Wapenboek,* voornoemd.

26 Maart te 's-Gravenhage, Olke Arnoldus Uhlenbeck, geboren te Colombo 18 Maart 1810, gepensionneerd vice-admiraal, adjudant des Konings in buitengewonen dienst, ridder der beide Nederlandsche orden, groot-officier der orde van de Eikenkroon, enz. (zie geslachtslijst Uhlenbeck in het *Stam- en Wapenboek,* voornoemd).

10 April te Vlissingen, Jacob Hobein, geboren te 's-Gravenhage 8 Januari 1810 en gedoopt 14 d. a. v. in de Groote-kerk, de bekende held uit den tijd der Belgische omwenteling, gepensionneerd opperstuurman der marine, ridder der Militaire Willemsorde en der Eikenkroon, broeder der orde van den Nederlandschen Leeuw. Zijn geboorteplaats schonk hem een zilveren medaille, waarop aan de eene zijde stond gegraveerd: «De stad 's-Gravenhage aan haren medeburger, den ridder Jacob Hobein, voor de trouw, kloekmoedigheid en zelfopoffering, waarmede hij op 19 Maart 1831 voor het fort Philippine in het midden der golven zijne boot redde, en haar vlag behield», terwijl de keerzijde, waarop een voorstelling van het feit was gegraveerd, door het volgend randschrift was omgeven: «Zijne trouw wijkt voor water noch vuur».

2 Mei te 's-Gravenhage, Gerhard Hendrik Uhlenbeck, geboren te Colombo 7 Februari 1815, oud-directeur van burgerlijke en openbare werken in O. Indië, oud minister van koloniën, lid van den raad van toezicht op de spoorwegdiensten, ridder der orde van den Nederlandschen Leeuw (zie geslachtslijst Uhlenbeck in het *Stam- en Wapenboek,* voornoemd).

13 Mei te 's-Gravenhage, Jhr. Mr. Arnold Joseph Theodore Hubert van den Bergh, geboren te Roermond 11 Augustus 1819, laatstelijk procureur-generaal bij het gerechtshof te 's-Gravenhage, ridder der orde van den Nederlandschen Leeuw, commandeur van de Pruissische kroonorde en ridder 4e klasse van den Rooden Adelaar, zoon van Adrien Theodore en van Elisabeth Anna Antoinette Gruyters.

12 Juni te Terrotel bij Montreux, Mr. Carel Vosmaer, geboren te Vrijenban 26 Maart 1826, tot 1873 substituut griffier bij den Hoogen Raad der Nederlanden, maar boven alles bekend en vermaard als een der degelijkste en smaakvolste der hedendaagsche Nederlandsche letterkundigen. De «Nederlandsche Spectator» heeft aan hem zijn ontstaan en roem te danken. Veel heeft hij het licht doen zien; onder het pseudoniem «Flanor» schreef hij in de *Spectator,* terwijl hij als kunstcriticus hoog gewaardeerd werd (zie *Heraldieke Bibliotheek* 1873, blz. 374).

13 Juni te 's-Gravenhage, begraven op Eik en Duinen, Mr. Franciscus Cornelis Donker Curtius, geboren te Dordrecht 27 November 1805, oud-raadsheer bij den Hoogen Raad der Nederlanden (zie geslachtslijst Donker Curtius in het *Stam- en Wapenboek,* voornoemd).

20 Juni te Dresden op het slot Albrechtsberg, Marie Elisabeth Friedrike prinses van Pruissen, geboren 14 September 1855, weduwe van Willem Frederik Hendrik prins der Nederlanden, hertrouwd 6 Mei 1885 met Albert prins van Saksen-Altenburg.

15 Juli te 's-Gravenhage, begraven op Eik en Duinen, Willem Anne Aloysius Bernardus van Toll, geboren te Brussel 27 Juni 1818, gepensionneerd generaal-majoor der cavalerie, oud plaatselijk commandant en waarnemend gouverneur der residentie, ridder der orde van den Nederlandschen Leeuw, officier van die der Eikenkroon, zoon van Willem en van Marie Judith Aloyse Nijpels, gehuwd te Arnhem 21 September 1848 met Barbara Maria Catharina Twiss.

22 Augustus te Ellecom, begraven te Warmond in het familiegraf, Mr. Simon Vissering, geboren te Amsterdam, oud 70 jaar, oud-hoogleeraar aan de universiteit te Leiden, van 1879—13 Juni 1881 minister van financiën, zoon van Willem en van Debora Menalda, gehuwd met Grietje Corver.

29 Augustus te Arnhem, Willem Jacobszoon Hofdijk, geboren te Alkmaar 27 Juni 1816, de «minstreel van Kennemerland». Zie zijne biographie blz. 164 van den IIIen jaargang van dit blad.

9 September te 's-Gravenhage, begraven op Eik en Duinen, Jan van Swieten, geboren te Mainz 28 Mei 1807, gepensionneerd luitenant-generaal O. I. leger, nam deel aan den oorlog tegen België, onderwierp als luitenant-kolonel in 1849 Bali, in 1859 als luitenant-generaal Boni. Hij werd in 1862 gepensionneerd, doch nam in 1874 het opperbevel der tweede expeditie tegen Atjeh weder op zich en werd onder zijne leiding den Kraton ingenomen. Hij was de eenige naast den Koning die het grootkruis der Militaire Willemsorde droeg. Hij was adjudant des Konings, staatsraad in buitengewonen dienst, gouvernement-commissaris bij de Nederlandsch-Indische spoorwegmaatschappij, zoon van Johan en van Louisa Brodier, gehuwd met Wilhelmina Johanna Margaretha Steinmetz, geboren te Delft 19 Juni 1828, overleden te 's-Gravenhage 8 November 1865.

24 September te Amsterdam, Abraham Johannes de Bull, geboren aldaar, oud 64 jaar. Zoowel door zijn proza als poëzie komt hem een eervolle plaats toe in de Nederlandsche letterkunde. Hij was gehuwd eerst met Maria Heynsius, daarna met Everdine Cornelia Santhagens.

.. September te Groningen, Dr. Emil Baehrens, geboren te Keulen 24 September 1848, sedert 1877 hoogleeraar in de philologie aan de universiteit te Groningen.

17 September te 's-Gravenhage, ongehuwd, Mr. Laurent Philippe Charles van den Bergh, geboren te Dusseldorp 20 Juni 1805, sedert 1852 werkzaam aan het rijksarchief en in 1865 benoemd tot archivaris; de vaderlandsche historie heeft veel aan hem te danken; ook als heraldicus heeft hij zich naam verworven en verscheen op dit gebied o. a. van zijn hand: *Grondtrekken der Nederlandsche zegel- en wapenkunde* (3 drukken). Hij was ridder der orde van den Nederlandschen Leeuw en der Poolster van Zweden (zie geslacht van den Bergh in het *Stam- en Wapenboek*, voornoemd).

9 November te Smeermaes bij Maastricht, Joseph Russel, geboren te Sittard 19 Maart 1829, bekend geschiedschrijver.

13 November te Wijhe, Mr. Rudolph Anne baron van Hoëvell tot Nijenhuis, geboren te Deventer 29 Juli 1810, oud-voorzitter van den Hoogen Raad van Adel, beschreven in de ridderschap van Overijssel, kamerheer des Konings in buitengewonen dienst, ridder der orde van den Nederlandschen Leeuw, versierd met het Metalen Kruis, zoon van baron Rudolph en van Anna Maria Grosse. Gehuwd te 's-Gravenhage 5 April 1843 met Marguerite Petronille de Mey van Streefkerk, dochter van Mr. Jean Gijsberto en van Elisabeth Wilhelmina Swellengrebel.

W. G. van Oyen.

Portret van Willem den Zwijger.

Op de veiling Secrétan te Parijs is door den heer A. Bredius voor de verzamelingen des Rijks aangekocht: een mansportret van Antonio Moro, hetwelk in den catalogus aldus wordt beschreven: «N° 146, portret van een edelman, gezien tot het middel; hij wendt zijn blik rechts; zijn donkerbruin haar is kort afgesneden en achterwaarts geborsteld; baard en knevel zijn dun. Hij draagt een grijs vest met staanden halskraag, een smallen halsboord, een kostbare gouden ketting en gele mouwen, gespleten en gestikt. Zijn rechterhand is gesloten en rust tegen zijne borst. Een prachtige schilderij, gedateerd 1561, op linnen, hoog 67 centimeter, breed 53 centimeter».

Hiermede is echter nog niet alles gezegd; de verkooper toch wist blijkbaar niet, dat onder de lijst, in de rechter bovenhoek, de volle handteekening van den schilder verborgen was, aldus luidende: *Antonius Morus pingebat a° 1561*, en tevens, dat hij den titel gerust had kunnen veranderen in: «zeer waarschijnlijk het portret van Prins Willem den Eerste, op 28-jarigen leeftijd».

Tot dusver is er slechts één authentiek en naar het leven genomen portret van den Vader des Vaderlands bekend, en dit berust in het buitenland, terwijl de meeste portretten, die onze openbare verzamelingen bezitten, teruggaan op stukken van Mich. Mierevelt, die ze naar oudere origineelen copieerde (hijzelf immers was bij het overlijden van Willem I eerst 17 jaar oud). Het genoemde authentieke portret berust in de schilderijen-verzameling te Cassel en staat daar op naam van Frans Floris, hoewel de directeur, dr. Eisenmann, en andere kunsthistorici van naam deze attributie niet boven allen twijfel verheven achten. De Prins is hier in een rijk met goud versierde wapenrusting afgebeeld; hij heeft een commandostaf in de hand (1) en ziet naar rechts. Hij heeft kortgeschoren, bruinachtig haar en een ontkiemenden baard. Rechts boven staat: *Willhem. Printz. zu. Uranien. Graff von Nassauw. Katzennellen Bochen*».

De gelijkenis tusschen deze twee portretten is opvallend. Wel is waar is de Prins op het stuk van Moro ongeveer 6 à 8 jaar ouder en zijn ook eenige afwijkingen in de gelaatstrekken niet te ontkennen, doch men vergete niet wat de Prins heeft doorleefd in de laatste jaren vóór 1561, hoe dit sterke sporen op zijn uiterlijk heeft moeten achterlaten, en bovendien, dat een schilder geen photograaf is, zoodat er tusschen twee geschilderde portretten altijd kleine onderscheiden moeten blijven bestaan.

De overeenkomst ligt voornamelijk in den vorm van het gezicht, den groei van haar, baard en knevel, den vorm, de kleur en de uitdrukking der oogen, den vorm van den rechter neusvleugel en den mond. Eenige afwijkingen zijn er in den vorm van de kin, den stand en den vorm van het oor, en den vorm van den neusrug. Toch is deze laatste afwijking wellicht toe te schrijven aan eene kleine retouche op het aangrenzende gedeelte van de linkerwang.

Het schilderstuk verkeert over het geheel in uitstekenden toestand, en wij aarzelen dan ook niet het Rijk, zoowel als den heer A. Bredius, met den aankoop geluk te wenschen. Aan dezen laatsten komt bovendien de eer toe, het eerst op de treffende gelijkenis met het Casselsche portret te hebben gewezen. De prijs van aankoop bedraagt, zonder de onkosten, 3500 francs.

(1) Is dit niet eene vrij zekere aanduiding, dat het portret nà Juli 1555 moet zijn geschilderd, toen Willem I op twee-en-twintigjarigen leeftijd door Karel V met het commando in den oorlog tegen Frankrijk bekleed werd?

Nieuwe Rotterdamsche Courant.

De oude kerkregisters in ons land.
(Vervolg).

LEENDE.

Alhier zijn aanwezig:

Het register der geboorten van de Hervormden, beginnende 14 Maart 1762—1809, in 1 deel.

De registers der gedoopten, gehuwden en overledenen, beginnende met 1607 tot en met 1810, in 8 dln.

Het doopregister der Roomsch Katholieken, beginnende met 1760 tot en met 1815, in 1 deel.

LEENS (prov. Groningen).

De kerkelijke protocollen, aanwezig in het gemeente-archief van Leens, bestaan in:

Een register van gedoopte kinderen der Hervormde gemeente te Leens over de jaren 1680—1748.

Een dito van 1750—1811.

Een register van overledenen te Leens van 1797 tot 1803.

Een dito van 1806—1811.

Een begrafenisregister over dezelfde jaren.

Een doopprotocol van **Wehe** van 1767—1811, in 2 banden.

Eene lijst van gedoopte kinderen te **Zuurdijk** van 1683—1804.

Een protocol van gedoopten te **Mensingeweer** en **Maarslag** van 1687—1811.

Een dito van overledenen over de jaren 1804—1811.

Eene lijst van geborenen der Doopsgezinde gemeente van **Mensingeweer** van 1760—1810.

Een register van gedoopten te **Warfhuizen** van 1743—1811.

Een dito van overledenen te **Warfhuizen** van 1779 tot 1811.

Een protocol van gedoopte kinderen bij de Roomsch Katholieke gemeente te **Hoorn** van 1727—1811, bevattende mede een lijst van gehuwden over die jaren.

LEERBROEK.

De doopregisters der Gereformeerden aldaar loopen van 1714—1812, en

De overlijdensregisters van 1773—1812, beiden te samen in één band.

LEERDAM.

In het gemeentehuis alhier zijn aanwezig:

Doopregister der Hervormden van November 1622—1812, in twee banden.

Een register van geboorten van 4 November 1811 tot 23 December 1811.

Kerk- en doopboek der Luthersche gemeente, wat de gedoopten betreft begonnen in April 1778 en loopende tot 1803, echter met vele openlatingen.

Kerk- en doopboek met naamlijst der Gereformeerde christelijke gemeente van Leerdam, **Asperen** en **Heukelum,** enz. (opgave der geborenen en gedoopten: van slechts een zestal over de jaren 1834 en 1835, dus waarschijnlijk van geen beteekenis).

Registers van ondertrouw en huwelijken van 1686 1808, in twee banden.

Een dito van 1686 en gesloten 1779, zijnde een afschrift der oude trouwboeken.

Een boek of register van ondertrouw en huwelijken, beginnende met een extract uit het trouwboek der kerk te **Acquoy** van 28 Maart 1779 en verder loopende van 6 Augustus 1780 tot 20 October 1793.

Registers van ondertrouw en huwelijken begonnen Juli 1795—1812, in drie banden.

Een armen-rekeningboek, houdende mede opgave der begravenen, begonnen 1698—1792.

Een aanteekeningboek van begravenen van 1791 tot November 1820.

Een register van overledenen in de gemeente Leerdam en **Schoonrewoerd** van 1806—1812.

Verklaringen, gepasseerd voor den maire van Leerdam door de joden wegens het aannemen of behouden van een geslachtsnaam over 1811.

LEERSUM (prov. Utrecht).

Ten gemeentehuize is aanwezig:

De doopboeken der Nederlandsch Hervormde gemeente van 1730 tot en met 1811, 1 deel.

Aanteekening van begravenen van 1745—1792, 1 dl.

Trouwboek van 1797—1811, 1 deel.

In de doopboeken komen voor de kinderen van de voormalige gemeente **Darthuizen,** wier ouders kerkelijk onder Leersum behoorden.

LEEUWARDEN.

Onderstaande oude kerkregisters berusten op het gemeentehuis:

Doopboeken van de Hervormde gemeente te Leeuwarden van 13 Februari 1603—31 December 1809, in 17 deelen.

Doopboek van de Roomsch Katholieke kerk, genaamd «het Klooster» te Leeuwarden van 2 Juni 1744 tot 22 November 1770, 1 deel.

Trouwboeken van de Herv. gemeente te Leeuwarden van 13 Februari 1603—23 September 1798, 18 deelen

De burgerlijke stand van 5 Januari 1810—20 Dec. 1812, 1 deel.

3 Trouwboeken der Hervormde gemeente, loopende van 23 Januari 1723—31 December 1739, van 2 Jan. 1756—26 October 1781 en van 1772—29 April 1781.

Trouwboek van de Roomsch Katholieke kerk genaamd «het Klooster» te Leeuwarden van 29 November 1744—26 November 1769.

Doodboeken van 1 Januari 1687—18 November 1692. Twee deelen.

Idem van 6 Februari 1723—31 December 1795. Vier deelen.

Registers der eigenaars van graven:

Op het Oldehoofster-kerkhof van 1671. Eén deel.

Idem idem van 1679—1794. Drie deelen.

Idem van 1795—1815. Eén deel.

Op het Jacobijner-kerkhof van 1779—1794. Eén deel.

Op het Oldehoofster- en Jacobijner-kerkhof van omstreeks 1800. Eén deel.

In de Wester-kerk van 1736, met bijgehoudene vermelding van den eigendomsovergang tot 1770. 1 dl.

. Alphabetisch register van de eigenaars der graven. Eén deel.

Afschrift van de grafregisters der drie kerken van de Nederlandsche Hervormde gemeente te Leeuwarden, alsmede de namen der overledenen, die sedert de jaren 1500—1826 in genoemde kerken zijn bijgezet of begraven, opgemaakt in 1883 door K. van Belkum, 1 deel.

LEEUWARDERADEEL.

In deze gemeente zijn de navolgende registers van nevensvermelde dorpen aanwezig:

Britsum. Doop- en trouwboek van 1674—1772, in 2 banden.

Doopboek van 1772—1811, in 1 band.

Trouwboek van 1772—1811, in 1 band.

Cornjum. Doop- en trouwboek van 1633—1772, in 1 band.

Doopboek van 1772—1811, in 1 band.

Trouwboek van 1772—1811, in 1 band.

Finkum en **Hijum.** Doop- en trouwboek van 1673 tot 1811, in 2 banden.

Goutum en **Swichum.** Doop- en trouwboek van 1658—1811, in 2 banden.

Hempens en **Teerns.** Doop- en trouwboek van 1694 tot 1772, in 1 band.

Trouwboek van 1772—1811, in 1 band.

Huizum. Doop- en trouwboek van 1710—1772, in 1 band.

Trouwboek van 1772—1811, in 1 band.

Jelsum. Doop- en trouwboek van 1610—1772, in 1 band.

Doopboek van 1772—1811, in 1 band.

Trouwboek van 1772—1811, in 1 band.

Lekkum en **Miedum.** Doopboek van 1772—1811, in 1 band.

Trouwboek van 1772—1811, in 2 banden.

Stiens. Doop- en trouwboek van 1619—1772, in 1 band.

Doopboek van 1740—1811, in 2 banden.

Trouwboek van 1742—1811, in 2 banden.

Wirdum. Doop- en trouwboek van 1734—1772, in 1 band.

Doopboek van 1772—1811, in 1 band.

Trouwboek van 1772—1811, in 2 banden.

Wijtgaard. Doop- en trouwboek der Roomsch Katholieken aldaar van 1736—1811, in 1 band.

LEIDEN.

Doopboeken der Gereformeerde Pieters-kerk van 1621 tot 1811.

Idem der Hooglandsche-kerk van 1621—1811.

Idem der Mare-kerk van 1650—1811.

Idem der Ooster-kerk van 1663—1811.

Idem der Luthersche-kerk van 1613—1679, bovendien een register van kinderen die aan huis gedoopt zijn van 1730—1811.

Idem der Waalsche-kerk van 1599—1811.

Idem der Engelsche-kerk van 1753—1801.

Idem der Hoogduitsche-kerk van 1644—1739.

Idem der Doopsgezinde-kerk van 1737—1811.

Idem der Remonstrantsche-kerk van 1663—1811.

Idem der Roomsch Katholieke-kerk op de Appelmarkt van 1664—1811.

Idem in de Bakkersteeg van 1661—1811.

Idem in de Kuipersteeg van 1660—1811.

Idem op het Utrechtsche Veer van 1646—1811.

Idem in de St. Jorissteeg van 1670—1811.

Idem in de Zon van 1654—1811.

Een klein register van kinderen, geboren uit Israëlitische ouders van 1807—1811.

Vroegere aanteekeningen gingen bij de ramp van Leiden verloren.

Huwelijken:

De kerkelijke huwelijksaanteekeningregisters (Gereformeerde) van 1575—1811.

De raadhuis-aanteekeningregisters (gemengde huwelijken) van 1592—1811.

Begrafenis-registers:

In elk der registers wordt vermeld wie in de Pieters-, Hooglandsche-, Vrouwe- en Engelsche-kerk, alsmede op de bolwerken zijn begraven van 1601—1818.

Buiten begrafenis-registers van 1665—1684.

Pro-deo begrafenis-registers van 1697—1805.

's Avonds begrafenis-registers van 1692—1736.

Rijks hospitaal van 1811—1820.

LEIDERDORP.

De doopboeken der Gereformeerde gemeente loopen van 16 Mei 1620—15 December 1811, in vier banden.

Op deze boeken bestaan alphabetische registers van 1700—1811.

De trouwboeken loopen van 1641 tot einde 1725, in twee banden.

Register van aangeving wegens het recht op het trouwen, geëmaneerd van 22 April 1723—21 Oct. 1808.

Kosterboek van aangifte voor het trouwen van 25 October 1777—11 September 1811.

Register wegens het trouwen, ingevolge ordonnantie van de Staten van Holland en West-Friesland van 26 October 1695, loopende van 20 Januari 1696 tot 27 Maart 1723.

Register wegens het sterven, ingevolge ordonnantie van de Staten van Holland en West-Friesland van 26 October 1695, loopende van 11 Februari 1696—31 December 1722.

Register van aangeving wegens het recht op het begraven en vervoeren van dooden van 27 April 1723—19 December 1807.

Kosterboek van begravenen van 12 Januari 1768—tot 7 April 1812.

Alphabetisch register van overledenen van 1780 tot 1811.

Registers van den burgerlijken stand betreffende geboorte, overlijden en huwelijksaangiften van 1 Mei tot 31 December 1811.

De Roomsch Katholieke bevolking behoorde vroeger kerkelijk onder de gemeenten **Leiden** en **Hazerswoude.**

LEIMUIDEN.

In het gemeente-archief alhier zijn aanwezig:

Doopboek der Nederlandsch Hervormde gemeente van 1643—1811, in vier banden.

Trouwboek idem van 1643—1795, in twee banden.

Burgerlijk idem van 1728—1810, in twee banden.

Begrafenisboek N. H. van 1762—1812, in drie banden.

Register van overlijden van 1806—1811.

Kalslagen. Doop- en trouwboek der Gereformeerde gemeente van 1771– 1811 en van 1771—1809, samen in één band.

Overlijdensregister van 1806—1811.

Burgerlijk trouwboek van 1795—1811.

Al wat betrekking heeft op de Roomsch Katholieken berust ter secretarie der gemeente **Rijnzaterwoude,** daar die gemeente met Leimuiden vroeger en ook nu een kerkelijke gemeente vormt.

LEKKERKERK.

Alhier is aanwezig:

Doopboeken der Gereformeerden van 1665—1812.

Trouwboeken idem van 1666—1811.

Register van huwelijken voor de municipaliteit van 1795—1811.

Registers wegens het recht op het trouwen en begraven van 1702—1806.

NIEUW LEKKERLAND.

Doopboeck der kercke tot Niew Leckerlandt. De namen der kinderen die gedoopt zijn, alsmede der ouderen en getuygen, beginnende met den dienst van Reiniers Vossii, van 17 Januari 1666—2 April 1724.

Doopboek bevattende de namen der kinderen die gedoopt zijn sedert de predikbediening van Ds Johannes Baudy van 11 Juni 1724—28 December 1811.

Alphabetisch register van het doopboek van 1762 tot 1811.

Aangiften van ondertrouw van 1806—1811.

Register van trouwen van 1782—1806, in 2 banden.

Idem van begraven van 1782—1806, in 2 banden.

Alphabetische naamlijst der overledenen van 1782 tot 1811.

Losse papieren betreffende aangiften van ondertrouw, loopende van 1806—27 September 1811.

LEMSTERLAND.

Dorpen **Lemmer, Eesterga** en **Follega:** De doopregisters der Hervormden loopen van 1726—1812, in 2 banden.

Dorpen **Oosterzee** en **Echten:** De doopregisters der Hervormden loopen van 1772—1812, in één band.

Dorpen **Lemmer, Eesterga** en **Follega:** De trouwboeken loopen van 1751—1811, in 2 banden.

Dorpen **Oosterzee** en **Echten:** De trouwregisters loopen van 1773—1811, in één band.

Verder bestaan in deze gemeente:

Een overlijdensregister loopende van 1806—1811, in één band, en

Een doopregister der Roomsch Katholieken, loopende van 1717—1813, in één band.

LEUSDEN.

Ter secretarie dezer gemeente zijn aanwezig:

Een trouwboek der Nederlandsch Hervormden van Leusden van 3 Januari 1664 tot 31 October 1749.

Een idem idem van 1789—1807.

Een doopregister der Nederlandsch Hervormden van Leusden van 1789—1809.

Een doopregister der Roomsch Katholieken van **Hamersveld** van 1732—1811.

Een trouwboek der Roomsch Katholieken van **Hamersveld** van 1732—1811.

LEXMOND.

Alhier is aanwezig:

Doopboeken van Hervormden van 1623—1634, 1640 tot 1659, 1658—1679, 1682—1688, 1694—1815.

Trouwboek van 1708—1756.

Een trouwboek gehouden ter secretarie ingevolge resolutie der Staten van Holland en West-Friesland van 1792—1815.

Trouwboek voor schout en schepenen van 1795—1812.

Register van overledenen van 1776—1812.

Drie registers van begravenen in de kerk, beginnende 1701; met alphabetische inhoud.

LICHTENVOORDE.

Doopboek der Roomsch Katholieken van 1677—1738.

Idem van 1739—1774, gemengd Hervormd en R. K.

Idem van 1749—1759.

Idem van 1750—1811, in 2 banden.

Doopboek der Hervormden van 1772—1811.

Idem op de Hervormde pastorie van 3 Mei 1772 tot heden.

Een lidmatenboek van 17 April 1772 tot heden.

Een trouwboek van 26 Februari 1772 tot heden.

Trouwboek ter secretarie slechts van 1761—1790.

Een overlijdensregister der Hervormden en Roomsch Katholieken van 1742—1812.

Een doopboek van de buurtschap **Zieuwent** van 1789—1811.

Een gedeelte der ingezetenen zijn vroeger te **Groenlo** gedoopt.

LIEMPDE.

Alhier zijn aanwezig:

Doop-, trouw en begraafregisters door de pastoors gehouden, loopende van 1626—1687, 1690—1721 en 1746—1809.

Overlijdensregisters van 1765—1797, in vier banden.

Huwelijksregisters ten overstaan van drossaard en schepenen van 1736—1808, in 2 banden.

Huwelijksgeboden van 1700—1837, in 3 banden.

Een pak trouwakten van het begin der 19e eeuw.

Een pak doodlijsten idem idem idem.

LIENDEN.

Deze gemeente bestaat uit de dorpen Lienden, **Ingen** en **Ommeren.**

De doopregisters van de kerk van Lienden, loopende van 1653—1673 eñ van 1675—1811.

Idem van de kerk van **Ingen** van 1772—1811.

Idem van de kerk van **Ommeren** van 1762—1811.

Aangaande voltrokken huwelijken, voor zoover het dorp Lienden betreft, kan worden vermeld dat de registers van gehuwden loopen van 1639—1648.

Idem van 1650—1665.

Idem van 1668—1673.

Idem van 1675—1680.

Idem van 1738—1771.

Idem van 1772—1796.

Benevens het register van overlijden van **Ingen** van 1806—1811, zijn er ook nog registers van in ondertrouw opgenomen en gehuwden van 1762—1810.

DE LIER.

Alhier berusten op het gemeentehuis:

Doopboeken van Hervormden van 1713—1812.

Huwelijksakten gepasseerd voor schout en schepenen van 1611—1718.

Huwelijksafkondigingen van 1805—1811.

Registers van begravenen van 1685—1812.

Idem van aangifte van trouwen en begraven van 1785—1805.

LIEROP.

Alhier berusten:

Doopboek van 23 Mei 1738—11 November 1810.

Trouwboek van 27 April 1738—18 November 1810.

Doodenboek van 24 Maart 1738—21 Januari 1812.

Alle drie in één band.

Trouwboeken voor schepenen van 18 November 1747—18 November 1810, in 2 banden.

Pakket losse relazen van huwelijksafkondigingen 18e eeuw.

Doodenlijsten (extracten uit het grafboek van den koster) van 1723—1757.

Grafboek van den koster van 10 Januari 1768—18 April 1778.

LIESHOUT.

Doop-, trouw- en doodakten, gehouden door de Roomsch Katholieke kerk van 1658—1812 en gedeeltelijk 1824, in drie banden.

LIMBRICHT.

De navolgende kerkregisters berusten in ons gemeentehuis:

Een doopregister van af 18 April 1679 tot en met 28 Augustus 1798.

Een huwelijksregister van 11 Mei 1678 tot en met 24 Juli 1798.

Een register van overlijden van af 17 Juli 1731 tot en met 1 September 1798.

LIMMEN.

Doopboeken der Roomsch Katholieken van 23 Nov. 1678—1811.

Doodboeken idem van 1678—1811.

Trouwboeken id. van 1678—1750 en van 1753—1811.

Trouw en aangifte van trouwen der Hervormden van 1772—1810.

Aangiften van lijken van 1719—1770 en 1772—1812.

Doopboek der Hervormden van 1742—1812.

De registers van den burgerlijken stand van Limmen over de jaren 1811—1814 zijn vereenigd gehouden met die der gemeente **Heiloo** en zijn daar ter secretarie aanwezig.

LINDEN (Noord-Brabant).

In het archief dezer gemeente zijn geen oude kerkregisters aanwezig.

LINNE.

In het archief dezer gemeente zijn de navolgende registers der Roomsch Katholieken aanwezig:

Doopregisters van 1 Januari 1765—17 Sept. 1798.

Trouwregisters van 29 Januari 1765—6 Nov. 1797.

Overlijdensregisters van 18 Febr. 1765—3 Oct. 1797.

(Wordt vervolgd).

De gemijterde abten van Postel. Zegels, wapens, enz.
(Vervolg).

Donné en nostre ville de Bruxelles soubz le grand seel dont nostre tres honnore seigneur et pere (que Dieu absolve) a usé par deça, et nous userons tant que le nostre soit faict, le vingtiesme jour du mois de May, l'An de Grace seize cent soixante sept, et de noz regnes le deuxiesme.

St. Vt (vidit).

Par le Roy. ·

De Gottignies.

Aan het oorspronkelijk stuk, beslaande 15 × 50 c.M. in geschrift, is het groot voor- en tegenzegel in roode was met uithangenden strook van perkament bevestigd.

Na aflevering dezer koninklijke goedkeuring werd de nieuwe coadjutor 17 Juni 1667 in zijne waardigheid bevestigd te Postel door Ambrosius de Fraisne, abt van het Premonstratenser-klooster Beaurepart te Luik, namens Gulielmus de Jallet, vader-abt van Postel. Egidius Janssen gaf hieraan, naar het volgende handschrift, zijn volkomene goedkeuring.

Anno Domini millesimo sexentesimo sexagesimo septimo, die decima septima Junij, circa horam tertiam post meridiem, ego infrascriptus uti delegatus a reuerendissimo domino Guilhelmo de Jallet, abbate insignis monasterij floreffiensis, Ordinis premonstratensis (ad quem pertinet), congregatis in loco capitulari reuerendo admodum domino Egidio Janssen monasterij postellensis abbate, domino priore et toto conuentu postellensi ibidemque presenti et flectenti coram me reuerendo domino Francisco Antonio Gaillard, facta trina interrogatione, an consentiret electioni de se facte a suis confratribus (qui annuit se consentire), factis deinde tribus proclamationibus ad valuas ecclesie postellensis, et nemine contradicente, ac seruatis ceteris solemnitatibus de jure requisitis, induxi dictum reuerendum dominum Franciscum Antonium Gaillard in veram, realem et actualem possessionem coadjutorie abbatialis dignitatis memorati monasterij postellensis, presentibus ibidem fratre Waltero Hodege et magistro Antonio Didons testibus, ad hoc vocatis et requisitis, presente item secretario meo fratre Petro Stael, in quorum fidem, etc.

Frater Ambrosius de Fraisne,
abbas monasterij Bellireditus
prope Leodium.

Op het origineel stuk, metende in geschrift 34 × 16 c.M., zijn de sporen van het zegel nog zichtbaar.

Toen de lichamelijke krachten van E. Janssen dagelijks verminderden, ontving A. F. Gaillard, omstreeks vier jaren na zijne bevestiging tot coadjutor, het volle bewind zoowel van de tijdelijke als geestelijke zaken. Ook hiervoor was de tusschenkomst van den abt van Floreffe weer noodig. Die overste, Gulielmus Jallet, verleent tot gemelde volmacht, 14 September 1671, deze latijnsche oorkonde:

Nos Gulielmus de Jallet ecclesie beate Marie floreffiensis abbas, et sancti Nicolai in Postel pater-abbas, necnon et illustrissimi domini abbatis premonstratensis vicarius-generalis, reuerendo domino Francisco Antonio Gaillard ecclesie postulane coadjutori salutem.

Cum amplissimus dominus Egidius Janssen, abbas postulanus, senio et infirmitate plurimum attenuatus iuxta licentiam sibi ab illustrissimo domino Generali Ordinis premonstratensis factam, omnem sui monasterij administrationem, ad manus nostras sub modificationibus in cessionis instrumento expressis, reposuerit.

Hinc est quod nos de tua vigilantia bene confisi tibi coadjutori, canonice electo et confirmato, plenariam ecclesie postulane tam in temporalibus quam in spiritualibus administrationem sub nostro tamen beneplacito et immediata dependentia committendam duximus, prout per presentes in Domino committimus, etiam cum potestate recipiendi novitios ad habitum, eosque per professionem canonicam secundum formam Statuorum communitati incorporandi, insuper et rebelles ad regulae et statutorum obseruantiam etiam per censuras ecclesiasticas et aduocato, si necesse sit, brachio seculari, compellendi, aliaque prestandi que legitimus abbas prestare posset, nisi talia forent que ad paternam nostram auctoritatem mererentur recursum.

In virtute sancte obedientie omnibus et singulis ecclesie postulane canonicis professis, officialibus, pastoribus et aliis quibuscumque districte precipientes, ut tibi in qualitate qua supra in omnibus et per omnia sine contradictione obediant et assistentiam prestent.

Sed et tibi specialiter demandantes, ut amplissimo domino abbati, sic administrationi cedenti, honorem et reuerentiam ubique exhibeas et ab omnibus exhiberi procures, de honesta suppellectile eidem prouideas et singulis trimestribus sine mora, a data huius, centum florenos monete regie ubicumque residentiam elegerit numerari ad sustentationem procures, et commissam administrationem fideliter exequaris tamquam Deo et nobis desuper rationem redditurus.

Datum Postule sub sigillo nostro abbatiali, et in loco capitulari publicatum, hac decima quarta mensis Septembris, anno XVI^c septuagesimo primo.

Frater Guilielmus, abbas floreffiensis.

De mandato revmi domini mei
frater Ch. de Heest, secretarius.

Op het origineel charter, metende 14 × 24 c.M. in geschrift, is het zegel van Gulielmus de Jallet, abt van Floreffe, gedrukt.

Volgens dit handschrift moest het klooster van Postel jaarlijks vierhonderd gulden aan den ontslaggevenden abt uitkeeren, de noodige meubelen verschaffen, hem allen eerbied bewijzen en de rechten van Floreffe in niets verminderen.

Toen nu de hoogbejaarde Janssen, met goedkeuring des Generaals van Premonstreit, het geheel bewind had neêrgelegd, werd Fr. Gaillard 22 April 1679 in de abbatiale waardigheid ingehuldigd.

De akte der installatie is deze:

In nomine Domini. Amen.

Per presens publicum instrumentum cunctis notum sit et pateat euidenter, quod anno Incarnationis dominicae millesimo sexentesimo septuagesimo nono, mensis Aprilis die vigesima secunda revmo domino Christophoro de Heest, ecclesiæ Mariæ floreffiensis abbate, ecclesiæ vero beati Nicolai Postulæ patre-abbate, Ordinis præmonstratensis per circarias Floreffiæ et Flandriæ vicario generali, in loco capitulari ecclesiæ filialis postulanæ constituto, amplmus et revmus dominus Egidius Janssen, dictæ ecclesiæ postulanae abbas, coram toto conuentu, ibidem congregato, dignitatem suam abbatialem libere, pure et spontanee reposuit et resignauit, qua cessione et resignatione per dictum revmum dominum, nomine, auctoritate et ex speciali commissione illmi domini Ordinis praemonstratensis Generalis acceptata, toti conuentui ibidem congregato praefatum diem celebrandae electioni canonicae designauit ac statim decantata missa de Spiritu Sancto, omnibus in dicto loco capitulari iterum comparentibus, praelectum est diploma regium, quo reverendus admodum ac amplissimus dominus Franciscus Antonius Gaillard ad coadjutoriam dictæ ecclesiæ postulanæ nominabatur, quo praelecto et declarata abbatia sic vacante, canonici capitulariter congregati ad canonicam electionem processerunt ac dictum reuerendum admodum et amplissimum dominum Franciscum Antonium Gaillard, uti canonice electum praefato revmo domino uti patri-abbati confirmandum præsentarunt, et quidem dictum reuerendum admodum et amplissimum dominum in electionem, de se factam, consentientem, nemine canonicum impedimentum objiciente, authoritate paterna confirmauit, ac canonicis hymnum *Te Deum* decantantibus, ad stallum abbatiale produxit, ubi patre-abbate residente, dictus reuerendus admodum dominus eidem obedientiam et reuerentiam, promisit, et vicissim in stallo suo abbatiali residens, omnes et singulos canonicos et conversos ad obedientiam acceptauit, ac demum ad summum altare perductus coram Crucifixo super sancta euangelia solita praestitit juramenta, tandemque tam in choro quam in ædibus abbatialibus, in realem ac actualem possessionem spiritualium respectiue et temporalium missus est, acclamantibus cunctis ad multos annos.

Acta sunt haec, assistente reuerendo admodum ac amplissimo domino Lamberto Bals abbate Heylissemensi, praesentibus fratre Adriano van Mierlo canonico floreffiensi pastore in Legemierde et fratre Folcoldo Smits canonico bernensi, testibus specialiter rogatis et me infrascripto.

+ Plaats des zegels van den abt Ch. de Heest.

De mandato revmi domini mei B. de la Perle, secretario.

Het zegel is er met papier opgeplakt en is zeer duister geworden.

Naar het voorbeeld van zooveel andere kloosters der Premonstratenser-orde, werden nu ook hier pogingen voor het verkrijgen van den mijter aangewend. Gaillard verkreeg zoo voor zich als voor zijne wettige opvolgers die onderscheiding 15 Januari 1679 van paus Innocentius IX; doch toen men vernam dat hij nog coadjutor van den abt Janssen was, schreef frater Velerius Mundelaer, proost, 8 April 1679 uit Rome aan P. Festraets, advocaat van den Koninklijken Raad te Brussel, dat Gaillard gedurende zijn coadjutorschap geen gebruik van den mijter zou maken; vandaar geschiedde de mijtering eerst 5 Mei 1680, ofschoon hij 22 April 1679 tot abt ingehuldigd was.

Vóór dat men den mijter verleende, moesten alle bezwaren uit den weg geruimd worden, die te dezer gelegenheid konden onstaan; zoo schreef men deswege 28 Januari 1679 uit Rome:

Illus^o e Re^mo Sig^re.

Quando il concedere l'onor della mitra all' abbadia di Postello dell' ordine di Premostrato, diocese di Bolduc. non tiri seco qualche incoveniente ó per la natura dell' abbadia ó per le leggi della fundazione ó per la vicinanza degli Acatholici, puo il P^dre Gaillard, eletto abate, sperar da S. Sta ogni benigna disposizione à favor della grazia, mentre da questa puo risultar vantaggio agli interessi della religione in Ollanda, secondo che V. S. Illus^me mi significa. Ita percio S.B^o rimesso il negozio alla sacra Congregazione, la quale sara necessario che resti prima informata della stato della medes^ma abbadia e de' motivi che possono consigliar la concessione. Di che V. S. Illma potra auuertire il detto P^dre accioche trasmetta quale notizie, e frattanto insinuare al personaggio che raccommanda l'affare, il benigno riguardo che puó aver S. Sta alle sue raccomandazione con fiducia che egli sia per corrispondere vel favorire i Catholici in queste parti. E baccio a V. S. Illma le mani.

Roma 28 Gennaro 1679.

Di Vostra Signoria Illustrissima
Servitore
Il Cardinael Cybo.

Luidens dit schrijven wilde men te Rome weten of er geene moeilijkheden zouden ontstaan, hetzij uit de natuur des kloosters, hetzij uit zijne regels en oprichting, hetzij van wege het land waar vele Protestanten woonden, met den mijter te verleenen. Toen men tevens den staat der abdij kende en ingelicht was dat de mijterverleening den Protestanten geene moeilijkheden baarde en van den anderen kant den Katholieken ter eere verstrekte, ging Reginaldus Cools, bisschop van Roermond, tot de wijding en mijtering van Franciscus Antonius Gaillard in de kerk van Postel 5 Mei 1680 over; getuige de volgende oorkonde:

F. Reginaldus Dei et Apostolicæ Sedis gratia episcopus Ruraemundensis, omnibus et singulis praesentes litteras visuris, salutem in Domino sempiternam.

Notum facimus quod die datae praesentium, quae fuit Dominica secunda post Pascha vigore Indulti Apostolici quoad nouam mitrationem ex parte sanctissimi Domini Nostri Innocentij, diuina prouidentia Papae XJ, dati Romæ apud sanctum Petrum anno Incarnationis dominice millesimo sexcentesimo septuagesimo nono, decimo octauo kalendas Februarij, publice, intelligibiliter et distincte per infrascriptum secretarium nostrum perlecti, reuerendo admodum ac amplissimo domino Francisco Gaillard, electo abbati monasterij Postulensis canonico regulari Ordinis Praemonstratensis, diocesis Buscoducensis, munus benedictionis cum noua mitra alijsque priuilegiis et praerogatiuis, eidem annexis inter missarum solemnia in abbatem predicti monasterij Postulensis, Spiritus sancti cooperante gratia, promouimus et instituimus iuxta formam a S. R. E. in pontificali praescriptam, accitis et huic solemni actui assistentibus R. R[dis] admodum ac amplissimis DD, Seruatio et Henrico, Auerbodiensi et Bernensi, respectiue abbatibus, gratiam et communionem sanctae Sedis Apostolicæ habentibus.

In quorum fidem praesentibus manu nostra signauimus et sigillo nostro communiri mandauimus.

Datum Postellae hac quinta Maij, anno millesimo sexcentesimo octogesimo.

\+ Plaats des zegels.

Fr. Reginaldus Episcopus Ruræmundensis.
De mandato illust[mi] ac reu[mi] domini praefati.
Au Mont secretarius. 1680.

Ontleend aan het origineel handschrift van perkament, dat in geschrift 35 × 17 c.M. beslaat en met het zegel van den bisschop Reginaldus in roode was nog gesterkt is. In het schild ziet men zes zeshoekige gouden sterren op lazuur; de leuze is: *Non nobis*. Het randschrift luidt: *Sigillum fratris Reginaldi Cools episcopi Ruræmundensis.*

Gaillard kon slechts vijf jaren gebruik maken van den mijter, want de dood nam hem 1 Juni 1685 uit het getal der levenden weg te Aken, waar hij ter verkrijging der gezondheid de baden nam.

Men aanschouwt nog in den zuidelijken buitenmuur der abdij en tevens parochie-kerk van Postel eene wit marmeren plaat ter breedte van 75 en ter hoogte van 70 c.M. met dit gebeiteld inschrift:

D. O. M.
Nobilem admodum ac amplissimum dominum
Franciscum Antonium Gaillard,
ecclesiae hujus coadjutorem
effecerunt et prudentia et pietas,
ut quintum abbatem,
primum infulatum Postella coleret,
Cumque gregem suum ut pastor bonus
providens et vigilans
e lupo communi mortalium hoste
annis . . . . (1) fortiter defendisset,
kal. Junii 1685 Aquisgrani,
mortem cum vita commutans,
oves suas praecessit.
R. I. P.

Ter abdije bewaart men nog het in olieverf geschilderd portret van dezen abt. De schildering, groot 108 c.M., stelt den man eenigszins rechtsziende voor, in zittende houding, bijna heellijfs, in de witte toga en met de bonnet op 't hoofd; onder de camail komt halverwege het abtelijke kruis te voorschijn. De prelaat heeft den linker- en wijsvinger tusschen de bladen van een gesloten boek met uithangend rond zegel; naar dit boek is de wijsvinger der rechterhand gericht. Het wapen in kleuren ziet men aan den linkerkant zijns hoofds, staf en mijter aan den rechterkant. De wrong van den staf is buitenwaarts gekeerd en heeft geen wimpel.

Dit wapen is gevierendeeld: 1 en 4 in sabel drie zilveren besanten (2), 2 en 3 in goud een schuinbalk van keel met drie schuinsgeplaatste zilveren klophamers, vergezeld in 't schildhoofd van een schildje van sabel met zilveren leeuw, genageld, getongd en gekroond van goud. De wapenspreuk is: *In trino laetor*, d. i. *In 't drieën verheug ik mij*. Het 1e en 4e kwartier is van Gaillard, het 2e en 3e van van den Heetvelde; waarschijnlijk behoorde de moeder van dezen prelaat tot die familie uit Vlaanderen.

Men ziet dit wapen nog op bovengemeld portret, op de marmeren grafplaat, op het zilveren beslag van een missaal en op eenige handschriften.

---

(1) Men ziet deze leemte ook op den grafzerk.

(2) Besant, ook besan, is ontstaan uit het woord Byzantie; dit geldstuk weleer te Byzantie (Constantinopel) in omloop, gold ongeveer vijfentwintig gulden.

VI. Abt Nicolaus Gregorius Sichmans.

De man, wiens levensbijzonderheden wij hier naar de charters der abdij gaan mededeelen, is een Noord-Brabander en wel van St. Oedenrode, waar hij 23 April 1623 het levenslicht aanschouwde.

Zijn leven legt een hoogst vereerend getuigenis af van de voorbeeldige zelfopoffering en zielenijver, waarmede hij in de moeilijkste dagen der vervolging, zichzelf aan alle gevaren blootstelde om de trouw gebleven katholieke bevolking in hun geestelijken nood bij te staan.

Eer wij echter dit stuk mededeelen, moeten wij den belangstellenden lezer bekend maken met hetgeen daaraan vooraf ging.

Nadat Nicolaus Sichmans in de latijnsche taal en andere wetenschappen genoegzaam ervaren was, begaf hij zich naar Postel en deelde den prelaat Cornelius van Boesdoncq, zijn verlangen mede om als kloosterling in de abdij te worden opgenomen. Zoodra men oordeelde van 's jongelings roep tot het religieuze leven overtuigd en van zijne bekwaamheid door een afgelegd examen verzekerd te wezen, werd de candidaat aangenomen, die dan 12 December 1644 het huis binnentrad en 1 Januari 1645 het witte gewaad ontving met den kloosternaam Gregorius.

Na den proeftijd voorbeeldig doorgebracht te hebben, zag Gregorius vol vreugde den gewenschten dag, 19 Augustus 1646, aanlichten, waarop hij zich door de drie plechtige geloften nauwer aan God mocht verbinden.

Nog geen twee jaren verliepen er of hij werd tot priester gewijd. Die plechtigheid geschiedde te Antwerpen 6 Juni 1648 door Zijne Hoogheid Mgr. Gaspar Nemius, en innig dankte de jeugdige priester zijn Schepper voor die weldaad, welke hij zich volkomen onwaardig achtte. Niet lang mocht hij binnen de kloostermuren den goeden God in stilte dienen; tot zaligmaking ook van anderen, die in de wereld leefden, werd hij door zijn overste geroepen.

Toen ter wille van den Munsterschen Vrede (1648) de kerken der Katholieken gesloten of hen ontnomen werden, en vele herders, uit hoofde der zoo hatelijke en zwaar drukkende plakkaten van die dagen, hunne schapen moesten verlaten, ten einde niet door de groote geldboeten uitgezogen, in kerkers opgesloten of aan andere vervolgingen prijs gegeven te worden, werden de aan elkander grenzende parochiën van Duisel en Eersel ter sluik bijgestaan door de abdij van Postel, die er een afstand van ongeveer twee uur van verwijderd lag. Hier waagde Sichmans het zijn geestelijke bediening uit te oefenen.

Gedurende het lange tijdsverloop van 1650 tot 1685 was hij pastoor te Duisel en aanvankelijk coadjutor te Eersel, zoolang aldaar de pastoor Dionysius Rooymans S. T. B. F. nog leefde (1); maar toen laatstgenoemde in 1670 stierf, kwam de zielzorg geheel op hem neder, en sedert datzelfde jaar bekleedde hij ook tot 1685 de waardigheid van deken van Hilvarenbeek.

Dat hij gedurende die 35 jaren van veelzijdige werkzaamheid menig gevaar trotseerde en met vele moeilijkheden te kampen heeft gehad, laat zich gemakkelijk begrijpen.

Van deze moeilijkheden willen wij een tafereel schetsen met het penseel der archieven.

Het volgende handschrift, door den notaris Adrianus Wachtelaer 24 Juli 1696 opgesteld, plaatst het loffelijk bestuur van Gregorius Sichmans als geestelijken herder te Eersel in het volle daglicht. Uit dit stuk blijkt eveneens, hoeveel dit dorp van pest en vervolging heeft te lijden gehad. Daar de oorkonde vele bijzonderheden bevat, deelen wij ze hier in haar geheel mede. Tot meer gelijkvormigheid aan het oorspronkelijke, hebben wij de u bewaard, waar men thans de v schrijft.

Comparerende voor mij, Adriaen Wachtelaer, als oepenbaere notaris bij den Ed. Mog. Raede van Brabant in 's Grauenhage geadmitteert, tot Bergheyck residerende, ter presentie der getuygen nae genoemt, de eersaeme Jan Janssens Alewijns, out 83 jaeren, out schepen der vrijheyt van Eersel, Jan Jansens Juttes, out omtrent 72 jaeren out burgemeester, Lambrecht Vercolcken out burgemeester ende schepen des voorschreuen vrijheyts, out omtrent 85 jaeren, ende Cornelius Wouters, out schepen, out omtrent 73 jaeren, inwoonders der Vrijheyt voornoemt, ende hebben ter requisitie van den hoochweerdigen heere Gregorius Sichmans, tegenwoordigen Abt van Postel, te samen ende elck in 't particulier gedeponeert, verclaert ende getuycht, gelijck midts dese sij deponeren, verclaeren ende getuygen op hunne gepresteerden eedt, inde aenvanck hunder officien gedaen, waer ende waerachtich te wesen hoe dat de gemeyntenaren vande vrijheyt Eersel der Meyereye van 'sHertogenbossche, naer de reductie vande episcopale stadt van 's Hertogenbossche vanden jaere 1629 tot het jaer 1648 hebben gehadt sonder molestatie hunne Roomse publieke diensten, oock het gebruyck van hunne parochiale kercke ende den bijstandt van hunne pastooren, die ghenoempt werden vanden hoochweerdigen Abt van Epternaeken als patroon.

---

(1) In 1657 tot pastoor te Bergeik voorgedragen, liet hij dien post aan zijnen medebroeder Th. H. van den Eynde over.

Th. Ign. Welvaarts, archivaris.

(Wordt vervolgd).

Benoeming van regenten over de Godshuizen der stad Heusden over de jaren 1707—1805.
(*Vervolg*).

Regenten van het Weeshuis:
van Rooyen, Schimmelpenning en Godeffroy.
Regenten van de Kerk:
van de Pol en Slingsbie.
Regenten van het Gasthuis:
de Wit en Kuypers.
Regenten van de Rijke Weesen:
van Oostrom en van de Pol.
1753. *Regenten van de Kerk:*
de Voo en Schimmelpenning.
Regenten v/h Mannen- en Vrouwenhuis:
van Oostrum, Leemans en D. Godeffroy.
Regenten van het Gasthuis:
van Coem en de Wit.
Regenten van het Weeshuis:
van Rooyen, Kuypers en van Gorkum.
Regenten v/d Rijke Weesen: Geen.
1754. *Regenten van de Kerk:*
van Coem en Schimmelpenning.
Regenten v/h Mannen- en Vrouwenhuis:
van Oostrum, Leemans en D. Godeffroy.
Regenten van het Weeshuis:
van Rooyen, Cornelis Godeffroy, van Gorkum.
Regenten van het Gasthuis:
Kuypers en de Kock.
Regenten v/d Rijke Weesen:
van Oostrum en van Rooyen.
1755. *Regenten van de Kerk:*
van Coem en Schimmelpenning.
Regenten v/h Mannen- en Vrouwenhuis:
van Oostrum, Leemans en D. Godeffroy.
Regenten v/h Weeshuis:
van Rooyen, Cornelis Godeffroy, van Gorkum.
Regenten van het Gasthuis:
Kuypers, de Kock.
Regenten v/d Rijke Weesen:
van Oostrum, van Rooyen.
1756. *Regenten van de Kerk:*
van Coem en Schimmelpenning.
Regenten v/h Mannen- en Vrouwenhuis:
van Oostrum, Leemans en D. Godeffroy.
Regenten v/h Weeshuis:
van Rooyen, Cornelis Godeffroy, van Gorkum.
Regenten v/h Gasthuys:
Kuypers, de Kock.
Regenten v/d Rijke Weesen:
van Oostrum, van Rooyen.
1757. *Regenten v/h Mannen- en Vrouwenhuis:*
Gerard van Oostrum, Dr. Joannes Leemans, Adriaan van Rooyen.
Regenten van de Kerk:
Wouter van Coem, Cornelis Schimmelpenning.
Regenten van het Weeshuis:
Cornelis Godeffroy, Pieter Kuypers, Gijsbert van Gorkum.
Regenten van het Gasthuis:
Govert de Kock, Dionisius Godeffroy.
Regenten v/d Rijke Weesen:
Geen.
1758. *Regenten v/h Mannen- en Vrouwenhuis:*
Gerard van Oostrum, Dr. Joannes Leemans, Adriaan van Rooyen.
Regenten van de Kerk:
Wouter van Coem, Cornelis Schimmelpenning.
Regenten van het Weeshuis:
Cornelis Godeffroy, Pieter Kuypers, Gijsbert van Gorkum.
Regenten van het Gasthuis:
Govert de Kock, Dionisius Godeffroy.
Regenten v/d Rijke Weesen:
Geen.
1759. *Regenten v/h Mannen- en Vrouwenhuis:*
Gerard van Oostrum, Dr. Joannes Leemans, Adriaan van Rooyen.
Regenten van de Kerk:
Wouter van Coem, Cornelis Schimmelpenning.
Regenten van het Weeshuis:
Cornelis Godeffroy, Pieter Kuypers, Gijsbert van Gorkum.
Regenten v/h Gasthuis:
Govert de Kock, Dionisius Godeffroy.
Regenten van de Rijke Weesen:
Geen.
1760. *Weesmeesters van de Rijke Weesen:*
de Heer Drossaard, de Heer Prest Burgemeester.
Regenten van de Kerk:
Schimmelpenning, Rousselet de la Jarie.
Regenten v/h Oude Mannen- en Vrouwenhuis:
van Oostrum, de Voo en van Coom.
Regenten van het Weeshuis:
Godeffroy, Kuypers, van Gorkum.
Regenten van het Gasthuis:
de Wit, de Kock.
1761. *Regenten van de Kerk:*
Wouter van Coom, Maurits de Wit.
Regenten v/h Oude Mannen- en Vrouwenhuis:
Gerrart van Oostrum, Johannes de Voo, Nicolaas Rousselet de la Jarie.
Regenten van het Weeshuis:
Cornelis Schimmelpenning, Pieter Kuypers, Gijsbert van Gorkum.
Regenten van hel Gasthuis:
Govert de Kock, Johannes Leemans Gertz.
Regenten van de Rijke Weezen: Geen.

1762. *Regenten van de Kerk:*
Wouter van Coom. Johannes Leemans Gertzn.
Regenten v/h Oude Mannen- en Vrouwenhuis:
Adriaan van Rooyen Senior, Johan Louwrens de Voo, Govert de Kock.
Regenten v/h Weeshuis:
Cornelis Schimmelpenning, Pieter Kuypers, Gijsbert van Gorkum.
Regenten van het Gasthuis:
Maurits de Witt, Nicolaas Rousselet de la Jarie.
Regenten van de Rijke Weesen: Geen.
1763. *Regenten van de Kerk:*
Wouter van Coom, Nicolaas Rousselet de la Jarie.
Regenten v/h Oude Mannen- en Vrouwenhuis:
Adriaan van Rooyen Senior, Johan Louwerens de Voo, Govert de Kock.
Regenten van het Weeshuis:
Cornelis Schimmelpenning, Gijsbert van Gorkum, Gerard Dirk Knops.
Regenten van het Gasthuis:
Maurirs de Witt, Pieter Kuypers.
Regenten v/d Rijke Weesen:
Geen.
1764. *Regenten van de Kerk:*
Cornelis Schimmelpenning, Nicolaas Rousselet de la Jarie.
Regenten v/h Oude Mannen- en Vrouwenhuis:
Wouter Jan van Coem, Adriaan van Rooyen Senior, Govert de Kock.
Regenten van het Weeshuis:
Gijsbert van Gorkum, Gerard Dirk Knops, Petrus Pama Vos.
Regenten v/h Gasthuis:
Maurits de Witt, Pieter Kuypers.
Regenten van de Rijke Weezen:
Geen.
1765. *Regenten van de Kerk:*
van Rooyen, Schimmelpenning.
Regenten v/h Mannen- en Vrouwenhuis:
van Oostrum, Kuypers, de Kock.
Regenten van het Weeshuis:
Pama Vos, van Gorkum, Knops.
Regenten van het Gasthuis:
van Coom, de Witt.
Regenten van de Rijke Weesen:
Geen.
1766. *Regenten van de Kerken:*
Adriaan van Rooyen, Johannes Leemans Gertzn.
Regenten v/h Mannen- en Vrouwenhuis:
Cornelis Schimmelpenning, Pieter Kuypers, Govert de Kock.
Regenten van het Weeshuis:
Gijsbert van Gorkum, Petrus Pama Vos, Gerard Dirk Knops.
Regenten van het Gasthuis:
Wouter van Coem, Johan Hubert Rietvelt.
Regenten van de Rijke Weesen:
Geen.
1767. *Regenten v/d Kerken:*
P. Kuypers, H. F. Hagelis Engelbergh.
Regenten v/h Mannen- en Vrouwenhuis:
Dr. J. Leemans, Adrs. van Rooyen, G. de Kock.
Regenten van het Weeshuis:
G. van Gorkum, G. D. Knops, P. Pama Vos.
Regenten van het Gasthuis:
J. Leemans Gertzn., J. H. Rietvelt.
Regenten van de Rijke Weezen:
Geen.
1768. *Regenten van de Kerken:*
Hendrik Frederik Engelbergh, David Papet.
Regenten v/h Mannen- en Vrouwenhuis:
Adriaan van Rooyen Senior, Govert de Kock, Johannes Augustus Gerlach.
Regenten van het Weeshuis.
Johannes Leemans Gertz. (ter vervanging van den regent Johs. Leemans Gertzn., naar elders vertrokken, is benoemd de schepen Huybrecht Nolet tot regent van het weeshuis (verg. 27 Mei 1768), Gerard Dirk Knops, Petrus Pama Vos.
Regenten van het Gasthuis:
Pieter Kuypers, Gijsbert van Gorkum.
Regenten van de Rijke Weezen:
Geen.
1769. *Regenten van de Kerken:*
Hendrik Frederik Engelbergh, David Papet.
Regenten v/h Mannen- en Vrouwenhuis:
Adriaan van Rooyen, Govert de Kock, Johannes Augustus Gerlach.
Regenten van het Weeshuis:
Gerard Dirk Knops, Huybregt Nolet, Adam Rauws.
Regenten van het Gasthuis:
Gijsbert van Gorkom, Petrus Pama Vos.
Regenten van de Rijke Weezen:
Geen.
1770. *Regenten van de Kerk:*
Hendrik Frederik Engelbergh, David Papet.
Regenten v/h Mannen- en Vrouwenhuis:
Adriaan van Rooyen Senior, Govert de Kock, Johannes Augustus Gerlach.
Regenten van het Weeshuis:
Gerard Dirk Knops, Huybrecht Nolet, Adam Rauws.
Regenten van het Gasthuis:
Gijsbert van Gorkum, Dr. François Tieleman Leemans.
Regenten van de Rijke Weezen:
Geen.
1771. *Regenten van de Kerken:*
Govert de Kock, Hendrik Frederik Engelbergh.

Regenten v/h Mannen- en Vrouwenhuis:

Adriaan van Rooyen Senior, Johannes Augustus Gerlach, David Papet.

Regenten van het Weeshuis:

Gerard Dirk Knops, Huybregt Nolet, Adam Rauws.

Regenten van het Gasthuis:

Gijsbert van Gorkum, Cornelis van der Burgt.

Regenten van de Rijke Weezen:

Geen.

1772. *Regenten van de Kerken:*

Engelbergh, Dr. Leemans.

Regenten v/h Mannen- en Vrouwenhuis:

de Kock, Papet, Rietvelt.

Regenten van het Weeshuis:

van Rooyen, Knops, Rauws.

Regenten van het Gasthuis:

van Gorkum, van der Burg.

Regenten van de Rijke Weezen:

Geen.

1773. *Regenten van de Kerken:*

H. F. Engelbergh, Dr. F. J. Leemans.

Regenten v/h Mannen- en Vrouwenhuis:

G. de Kock, D. Papet en C. Rietvelt.

Regenten van het Weeshuis:

A. van Rooyen, A. Rouws, C. van de Burg.

Regenten van het Gasthuis:

G. van Gorkum, G. du Pont.

Regenten van de Rijke Weezen:

Geen.

1774. *Regenten van de Kerken:*

H. F. Engelbergh, Dr. F. T. Leemans.

Regenten v/h Mannen- en Vrouwenhuis:

G. de Kock, D. Papet, C. Rietvelt.

Regenten van het Weeshuis:

A. van Rooyen, A. Rouws, C. van der Burg.

Regenten van het Gasthuis:

G. van Gorkum (ter vervanging van wijlen den regent van het gasthuis G. van Gorkum is gekozen Nicolaas van Bergen van der Grijp), G. du Pont.

1775. *Regenten van de Kerken:*

H. F. Engelbergh, Dr. F. T. Leemans.

Regenten v/h Mannen- en Vrouwenhuis:

G. de Kock, D. Papet, C. Rietvelt.

Regenten van het Weeshuis:

A. van Rooyen, A. Rauws, C. van der Burg.

Regenten van het Gasthuis:

Nicolaas van Bergen van der Grijp, G. du Pont.

1776. *Regenten van de Kerken:*

H. F. Engelbergh, Dr. F. T. Leemans.

Regenten v/h Mannen- en Vrouwenhuis:

G. de Kock, D. Papet, C. Rietvelt.

Regenten van het Weeshuis:

A. van Rooyen, A. Rauws, C. van der Burg.

Regenten van het Gasthuis:

Nicolaas van Bergen van der Grijp, G. du Pont.

1777. *Regenten van de Kerken:*

H. F. Engelbergh, Dr. F. T. Leemans.

Regenten v/h Mannen- en Vrouwenhuis:

G. de Kock, D. Papet, C. Rietvelt.

Regenten van het Weeshuis:

A. van Rooyen, A. Rauws, C. van der Burg.

Regenten van het Gasthuis:

Nicolaas van Bergen van der Grijp, G. du Pont.

1778. *Regenten van de Kerken:*

H. F. Engelbergh, Dr. F. T. Leemans.

Regenten v/h Mannen- en Vrouwenhuis:

G. de Kock, D. Papet, C. Rietvelt.

Regenten van het Weeshuis:

A. van Rooyen, A. Rouws, C. van der Burg.

Regenten van het Gasthuis:

Nicolaas van Bergen van der Grijp. G. du Pont.

1779. *Regenten van de Kerken:*

Dr. François Tieleman Leemans, Jan Lodewijk Nolet.

Regenten v/h Mannen- en Vrouwenhuis:

Govert de Kock, David Papet, Constantinus Wilhs. Probsting.

Regenten van het Gasthuis:

Gijsbert du Pont, Nicolaas van Bergen van der Grijp.

Regenten van het Weeshuis:

Adriaan van Rooyen Senior, Adam Rouws, Cornelis van der Burg.

1780. *Regenten van de Kerken:*

Adam Rouws, Dr. François Tieleman Leemans.

Regenten v/h Mannen- en Vrouwenhuis:

Govert de Kock, David Papet, Constantinus Wilhs. Probsting.

Regenten van het Weeshuis:

Adriaan van Rooyen, Cornelis van der Burg, Abraham van Baak.

Regenten van het Gasthuis:

Gijsbert du Pont, Johan Lodewijk Nolet.

1781. *Regenten van de Kerken:*

Dr. François Tieleman Leemans, Johan Lodewijk Nolet.

Regenten v/h Mannen- en Vrouwenhuis:

Govert de Kock, David Papet, Constantinus Wilhs. Probsting.

Regenten van het Weeshuis:

Adam Rauws, Cornelis van der Burg, Abraham van Baak.

Regenten van het Gasthuis:

Gijsbert du Pont, Johan Albert Rietvelt.

1782. *Regenten van de Kerken:*

Dr. François Tieleman Leemans, Johan Lodewijk Nolet.

Regenten v/h Mannen- en Vrouwenhuis:

Govert de Kock, David Papet, Constantinus Wilhs. Probsting.

Regenten van het Weeshuis:
Adam Rauws, Cornelis van der Burg, Abraham van Baak.
Regenten van het Gasthuis:
Gijsbert du Pont, Johan Albert Rietvelt.
1783. *Regenten van de Kerken:*
Dr. François Tieleman Leemans, Johan Lodewijk Nolet.
Regenten v/h Mannen- en Vrouwenhuis:
Govert de Kock, David Papet, Constantinus Wilh. Probsting.
Regenten van het Weeshuis:
Adam Rauws, Cornelis van der Burg, Abraham van Baak.
Regenten van het Gasthuis:
Johan Albert Rietvelt, Johan Lodewijk Nolet.
1784, 1785 en 1786.
Zie Nota van toelichting omtrent de benoeming van Burgemeesteren en Schepenen blz. 136 hiervoren.
1787. *Regenten van de Kerken:*
Jacobus Ophorst,Jacobus Cornelis Hagelis Engelbergh.
Regenten v/h Mannen- en Vrouwenhuis:
Govert de Kock, David Papet, Constantinus Wilhs. Probsting.
Regenten van het Gasthuis:
Johan Albert Rietvelt, Bastiaan van Braakel.
Regenten van het Weeshuis:
Frederik Rant, Jacob Gerrit de Jongh, Alexander Gijsbert Webster.
1788. *Regenten van de Kerken:*
Jan Esdré, Phil. Doct., Abraham van Akkersdijk.
Regenten v/n Mannen- en Vrouwenhuis:
Arnold de Hoog, Johannes Antonius Gerlach, Adriaan van Meerten.
Regenten van het Gasthuis:
Jan Lodewijk Nolet, Cornelis Roomer.
Regenten van het Weeshuis:
Adam Rauws, Abraham van Baak, Jan van Eck.
1789. *Regenten van de Kerken:*
Jan Esdré, Phil. Doct., Abraham Akkersdijk.
Regenten v/h Mannen- en Vrouwenhuis:
Johannes Augustus Gerlach, Arnoldus de Hoog, Adriaan van Meerten.
Regenten van het Gasthuis:
Jan Lodewijk Nolet, Jan Hendrik van Baak.
Regenten van het Weeshuis:
Abraham v. Baak, Cornelis Roomer, William Mowat.
1790. *Regenten van de Kerken:*
Jan Esdré, Phil. Doct., Abraham Akkersdijk.
Regenten v/h Mannen- en Vrouwenhuis:
Johannes Augustus Gerlach, Arnoldus de Hoog, Adriaan van Meerten.
Regenten van het Gasthuis:
Jan Lodewijk Nolet, Jan Hendrik van Baak.
Regenten van het Weeshuis:
Abraham v. Baak, Cornelis Roomer, William Mowat.
1791. *Regenten van de Kerken:*
Christoffel Rietvelt, Abraham Akkersdijk.
Regenten v/h Mannen- en Vrouwenhuis:
Johannes Augustus Gerlach, Arnoldus de Hoog, Adriaan van Meerten.
Regenten van het Gasthuis:
Jan Lodewijk Nolet, Jan Hendrik van Baak.
Regenten van het Weeshuis:
Abraham van Baak, Cornelis Roomer, Willem Bekol.
1792. *Regenten van de Kerken:*
C. Rietvelt, Abraham Akkersdijk.
Regenten v/h Mannen- en Vrouwenhuis:
J. A. Gerlach, B. J. Wolterbeek, Jan Valkenburg.
Regenten van het Gasthuis:
J. L. Nolet, Jan Hendrik van Baak.
Regenten van het Weeshuis:
J. A. Gerlach, subst. Casteleyn, Abraham van Baak, C. Roomer, Willem Bekol.
1793. *Regenten van de Kerken:*
C. Rietvelt, A. Akkersdijk.
Regenten v/h Mannen- en Vrouwenhuis:
J. A. Gerlach, C. Roomer, A. van Meerten.
Regenten van het Gasthuis:
J. H. van Baak, J. Wolterbeek.
Regenten van het Weeshuis:
de Heer Subst. Drossaard, A. van Baak, W. Bekol, J. Valkenburg.
1794. *Regenten van de Kerken:*
Rietvelt, Akkersdijk.
Regenten v/h Mannen- en Vrouwenhuis:
Gerlach, van Meerten, Clovel.
Regenten van het Gasthuis:
J. H. van Baak, Schepen, Wolterbeek.
Regenten van het Weeshuis:
A. van Baak, Burgemr., Roomer, Bekol.
1795. Geen regenten benoemd of herbenoemd.
1796. *Regenten van de Kerken:*
Jacobus Ophorst, Jacobus Cornelis Hagelis Engelbergh.
Regenten v/h Mannen- en Vrouwenhuis:
Adrianus Olifiers, Jan van Bers.
Regenten van het Gasthuis:
Anthony Rits, Johan Richard van Ommeren, Cornelis van Dongen.
Regenten van het Weeshuis:
Gerrit Bax, Christiaan van Dongen, Johan Albert Rietvelt.
Rijke Weesmeesteren:
Gerrit Bax, Christiaan van Dongen, Johan Albert Rietvelt.
1797. *Regenten van de Kerken:*
Jacobus Ophorst, Jacobus Corns. Hagelis Engelbergh.

Behoort bij N° 8 van het Algemeen Nederlandsch Familieblad, VIe Jaargang, 1889.

WILHELMINA HELENA PAULINA MARIA

Kroonprinses der Nederlanden.

Regenten v/h Mannen- en Vrouwenhuis:
Adrianus Olifiers, Jan van Bers.
Regenten van het Gasthuis:
Anthony Rits, Cornelis van Dongen, Johan Richard van Ommeren.
Regenten van het Weeshuis:
Gerrit Bax, Christiaan van Dongen, Johan Albert Rietvelt.
Rijke Meesteren:
Gerrit Bax, Christiaan van Dongen, Johan Albert Rietvelt.
1798. *Regenten van de Kerken:*
Jacobus Ophorst, Jacobus Corns. Hagelis Engelbergh.
Regenten v/h Mannen- en Vrouwenhuis:
Adrianus Olifiers, Jan van Bers.
Regenten van het Gasthuis:
Anthony Rits, Cornelis van Dongen, Johan Richard van Ommeren.
Regenten van het Weeshuis:
Gerrit Bax, Christiaan van Dongen, Johan Albert Rietvelt.
Rijke Meesteren:
Gerrit Bax, Christiaan van Dongen, Johan Albert Rietvelt.
1799. *Regenten van de Kerken:*
Jacobus Ophorst, Jacobus Cornelis Hagelis Engelbergh.
Regenten v/h Mannen- en Vrouwenhuis:
Adrianus Olifiers, Jan van Bers.
Regenten van het Gasthuis:
Anthony Rits, Johan Richard van Ommeren, Cornelis van Dongen.
Regenten van het Weeshuis:
Gerrit Bax, Christiaan van Dongen, Johan Albert Rietvelt.
Rijke Meesteren:
Gerrit Bax, Christiaan van Dongen, Johan Albert Rietvelt.
1800. *Regenten van de Kerken:*
Jacobus Ophorst, Jacobus Cornelis Hagelis Engelbergh.
Regenten v/h Mannen- en Vrouwenhuis:
Adrianus Olifiers. Jan van Bers.
Regenten v/h Gasthuis:
Anthony Rits, Johan Richard van Ommeren, Cornelis van Dongen.
Regenten v/h Weeshuis:
Gerrit Bax, Christiaan van Dongen, Johan Albert Rietvelt.
Rijke Meesteren:
Gerrit Bax, Christiaan van Dongen, Johan Albert Rietvelt.
1801. *Regenten van de Kerken:*
Jacobus Ophorst, Jacobus Corns. Hagelis Engelbergh, 26 Maart 1801 eervol ontslagen op verzoek van Commissarissen over de Kerkelijke Zaken der Nederd. en Waalsche Herv. Gemeente.
Regenten v/h Mannen- en Vrouwenhuis:
Adrianus Olifiers, Jan van Bers.
Regenten van het Gasthuis:
Anthony Rits, Jan Richard van Ommeren en Cornelis van Dongen.
Regenten van het Weeshuis:
Gerrit Bax, Christiaan van Dongen, Johan Albert Rietvelt.
Rijke Weesmeesteren:
Gerrit Bax, Christiaan van Dongen, Johan Albert Rietvelt.
1802. *Regenten van het Weeshuis:*
Gerrit Bax Jansz., Christiaan van Dongen, Johan Albertus Rietvelt.
Regenten v/h Mannen- en Vrouwenhuis:
Adrianus Olifiers, Jan van Bers, Jacobus Cornelis Hagelis Engelbergh.
Regenten van het Gasthuis:
Cornelis van Dongen, Antonie Rits, Jacobus Ophorst.
1803. *Regenten van het Weeshuis:*
J. A. Rietvelt, G. van de Pol, J. Ophorst.
Regenten v/h Mannen- en Vrouwenhuis:
J. C. H. Engelbergh, J. A. Gerlach.
Regenten van het Gasthuis:
C. van Dongen, J. R. van Ommeren.
1804. *Regenten van het Weeshuis:*
J. A. Rietvelt, G. van de Pol, J. Ophorst.
Regenten v/h Mannen- en Vrouwenhuis:
J. C. H. Engelbergh, J. A. Gerlach.
Regenten v/h Gasthuis:
C. van Dongen, J. R. van Ommeren.
1805. Als in 1803 en 1804.

Medegedeeld door
Mr. J. E. VAN SOMEREN BRAND.

Iets over het wapen van Wilhelmina Helena Paulina Maria, Kroonprinses der Nederlanden.

(Met portret der Kroonprinses).

Reeds meermalen werd mij gevraagd: «hoe is het wapen van Prinses Wilhelmina?» Het juiste antwoord des betreffende moest ik schuldig blijven, daar zoo iets wettelijk moet geregeld worden en dit tot dusverre niet geschied is. Bij gelegenheid van het verjaringsfeest is het niet ongepast over de vaststelling daarvan te spreken, waarom wij de wettelijke bepalingen omtrent de wapens der vorstelijke familieleden hier laten volgen, met behoorlijke inleiding daaromtrent.

Op het Congres te Weenen den 15 Juni 1815 werd de Souvereine Vorst tot Koning der Nederlanden verklaard en korten tijd daarna, bij besluit van Z. M. Koning Willem I dd. 24 Augustus 1815 N° 71 (Staatsblad N° 46) met wijziging van het besluit van 14 Januari 1814 N° 133 (Staatsblad N° 9), het Rijks- alsmede het Koninklijk wapen vastgesteld als volgt:

WIJ WILLEM, BIJ DE GRATIE GODS, KONING DER NEDERLANDEN, PRINS VAN ORANJE-NASSAU, GROOT-HERTOG VAN LUXEMBURG, ENZ., ENZ., ENZ.

Bij gelegenheid der vereeniging van alle de Nederlandsche Provinciën tot één Koningrijk, het Rijkswapen willende vaststellen;

Hebben besloten en besluiten:

Art. 1. Het wapen van het Koningrijk der Nederlanden, zoowel als dat van Ons en Onze Successeuren, Koningen der Nederlanden, zal bestaan in Ons aangeboren Geslachtswapen van Nassau, zijnde een klimmende Leeuw van goud, getongd van keel, op een veld van Azuur, bezaaid met gouden blokken, welk wapen Wij als nu vermeerderen door te bepalen, dat de Leeuw zal zijn gekroond met eene Koninklijke Kroon, en dat hij in den regter voorklauw een opgestoken zwaard houden zal, en in den linker een bundel pijlen met gouden punten, de punten om hoog en de pijlen met een gouden lint te zamen gebonden.

Art. 2. De Prinsen van Oranje, Kroonprinsen der Nederlanden, zullen het Rijks wapen voeren, gevierendeeld met de wapenen van het Prinsdom van Oranje, zoodanig als Wij die tot dusverre gevoerd hebben; terwijl de oudste Zoon van den Prins van Oranje hetzelfde wapen als zijn Vader zal voeren, doch gebroken met een barensteel met drie stukken of *pendants*.

Art. 3. De tweede Zoon des Konings zal het Rijks wapen voeren gebroken *en chef* met een barensteel van keel in drie stukken en een gouden pijl op dezelve.

Art. 4. De oudste Dochter van den Koning zal mede het Rijks wapen voeren, doch gebroken met een barensteel van keel van drie stukken en op het middelste eene gouden Koninklijke Kroon.

Art. 5. Aan de jongere Zonen en Dochters des Konings wordt insgelijks het Rijks wapen met een barensteel van keel van drie stukken toegewezen, doch voorzien van zoodanige verdere teekenen of brisures als indertijd zal worden bepaald.

Art. 6. De jongere Zonen en de Dochteren des Prinsen van Oranje, alsmede de verdere Kleizonen en Kleindochteren des Konings, voeren het Rijkswapen gebroken met een barensteel van vijf stukken, onder bijvoeging van zoodanige teekenen als indertijd voor ieder hunner zal worden bepaald.

Art. 7. Alle Onze wettige Descendenten, zoo vrouwelijke als mannelijke, zullen, tot dekking hunner wapenschilden de Koninklijke kroon en tot schil houders of *tenants* twee gekroonde Leeuwen voeren.

Art. 8. Wij behouden voor Ons en Onze mannelijke Descendenten het devies *„Je Maintiendrai"* en het aloude Nassausche helmteeken of Cimier, zijnde twee uit een gouden kroon zich verheffende Olifantstrompen van Azuur, met gouden blokken bezaaid, tusschen welke de ongekroonde gouden Leeuw zit.

Gegeven in 's Gravenhage, den 24sten Augustus des jaars 1815, het tweede van Onze regering.

(geteekend) WILLEM.
Van wege den Koning,
(geteekend) A. R. FALCK.

Bij het opmaken van dit besluit was men niet bedacht op het geval dat zich kon voordoen en zich werkelijk voorgedaan heeft, n.l. dat geen mannelijk oir zou aanwezig zijn, en is er slechts sprake in artikel 2 van «Prinsen van Oranje» en «Kroonprinsen der Nederlanden». Wel worden in artikel 4 en artikel 5 Dochteren des Konings aangeduid, doch met de veronderstelling dat geen ontstentenis van eenen troonopvolger bestaat.

Het antwoord is gemakkelijk te geven, als menigeen vraagt: «waartoe nu reeds de aandacht zoo sterk gevestigd op een wapen speciaal voor onze jeugdige Prinses?» Reeds is meermalen gebleken dat de vaststelling daarvoor noodig is. De ondervinding daarvan deed ik zelf op bij het samenstellen van de 64 kwartieren van H. K. H. Prinses Wilhelmina (1); hoe gaarne had ik daarbij gevoegd Haar wapen en moest mij slechts tevreden stellen met het gebruik der gecombineerde wapens van Z. M. den Koning en H. M. de Koningin, beide gedekt door de Koninklijke Kroon en voorzien van de deviezen *„Je Maintiendray"* en *„Palma Sub Pondere Crescit"* (2).

Even wenschelijk als het is, dat weldra aan onze Kroonprinses wettelijk de titel van *Prinses van Oranje* worde toegekend, is het, dat Haar wapen vastgesteld wordt.

Eenvoudig en goed zijn beide zaken te regelen en wel op grond van artikel 2 van het vorenstaand Koninklijk besluit van 24 Augustus 1815, n.l. door eerst aan onze Kroonprinses den titel te verleenen van *Prinses van Oranje* en dan het wapen vast te stellen als volgt:

De Prinses van Oranje, Kroonprinses der Neder-

(1) Als bijlage gevoegd bij N° 1 van den Vierden Jaargang van het *Algemeen Nederlandsch Familieblad*.

(2) Zie omtrent de geschiedenis der beide wapens meer breedvoerig mijne werken *Het Vorstenhuis van Waldeck en Pyrmont*, Utrecht 1879, alsmede nieuwe uitgaaf 1889, en *Het Vorstenhuis van Oranje-Nassau van de vroegste tijden tot heden*. Leiden en Utrecht 1882.

landen, zal het Rijkswapen voeren, gevierendeeld met het Wapen van het Prinsdom van Oranje, zoodanig als het tot dusverre gevoerd werd. Als schildhouders twee aanziende gouden leeuwen, goud gekroond, rood getongd en genageld. Het schild gedekt door de Koninklijke kroon. Dit alles rustende op een groenbronzen arabesk, waaraan een blauw lint bevestigd is, voorzien van het devies der Nassau's «Je Maintiendray» in gouden letteren.

A. A. V. v. O.

Extracten uit de huwelijksregisters, gehouden door de predikanten van de Hoeven.

Den 12 November 1673 met attestatie van Etten alhier in de Hoeven getrout Anthoni van Baal, wed^r van Soetien Stevens ende Schepen tot Etten, met juffr. Anna Hagers, j. d., van geboorte tot Rosendael en nu tot Etten wonende.

Den 5 October 1675 Marinus van Roeveen, j. m., van geboorte in de Hoeven en aldaer Schoolmeester, den 3 November alhier getrouwt met Catharina Verheulen, j. d., van geboorte van Sevenbergen en nu woonachtich in den Oudenbosch.

Den 11 December 1675 d'heer Petrus Duls, predicant in de Houven, wed^r wijlen juff. Anna van Dijck, den 12 Januari 1676 getrouwt in den Oudenbosch met juffr. Cornelia Wadde, wed^e wijlen d'hr. Isaacus Heynsbergius, in sijn leven dienaar des Goddel. Woorts in de Finaart, woonachtich in den Oudenbosch.

Den 24 Januarii 1686 d'heer Hubertus Duls, schouteth en secretaris in de Hoeven en St. Meertens-Polder, j. m. van geboorte in de Hoeven en aldaar woonachtig, op den 13 Februari 1686 alhier getrouwt met juffrouw Eva de Clerck, j. d. van geboorte in den Oudenbosch en aldaer woonachtig.

Den 27 Decembris 1687 d'heer Fredericus Hermckhuysen, j. m., geboortich tot Leyden ende predicant tot Etten onder de baronie van Breda, met juffrouw Cornelia Duls, j. d., van geboorte van Rosendael, nu woonende in de Hoeven onder het Marcquisaet van Bergen op Zoom.

Den 24 November 1695 Albertus van Rooveen j. m. en schoolmeester in de Hoeven, alwaer geboortig en woonende, den 14 December 1695 getrouwt op de Leur met Digna van Steen, j. d., van geboorte in de Leur onder de Baronie van Breda en aldaer nu woonende.

1708 Sijn in ondertrouw opgenomen den 11 December tot Geil dese navolgende persoonen: den wel edele gebooren heer, jonker Adolphus Franciscus de Witte, j. m., gebooren ende woonachtigh in de Hoeven, met de wel edele geborene joffrouw Maria Magdalena Blereau, j. d., gebooren tot Leuven en woonende tot Geil.

1710. Sijn in ondertrouw opgenomen tot Antwerpen den 24 April de heer en mr. Johan Babtista Françoys Otgens, j. m., geboren in de Hoeven en woonachtig, met Joffr. Maria Catharina Josepha de Heuvel, j. d., geboren en woonachtigh tot Antwerpen. En sijn getrouwt den 1 Junio 1710 in de Hoeven.

1712. Sijn met attestatie van d^s de Croyze, m^r eeccl^s walonensis tot Breda, hier verscenen de heer Geerardus de Ridder, j. m., Cornet onder het regiment van sijn Hooghijdt den erfprins van Hessen-Kassel, met mejoffr. Gerardina Maria Dingemans, j. d., geboren tot Delft en woonende tot Breda en sijn getrouwt in De Hoeven den 4 December 1712.

1713. Sijn in ondertrouw opgenomen tot Breeda den 17 Junii dese navolgende persoonen: d^s Hubertus Segers, j. m., predicant in de Hoeven, met joffr. Helena Hagers, j. d., geboren in de Hoeven en woonende tot Breda, En sijn getrouwt door den eerw. heer J. Noortbergh den 2 Julii in de klijne kerke tot Breda, volgens trouwbrief, door sijn eerw. uytgemaackt.

1715. Sijn in ondertrouw opgenomen den 17 Mey dese navolgende: sin^r Coenraadt Cuypers. j. m., geboren tot Schravenmoer en woonende tot Cappel, met joffr. Anna Catharina Hayers, j. d., geboren en woonachtigh in de Palingstraadt. En sijn getrouwt den 1 Julii 1715.

1716. Sijn hier verschenen, met behoorlijcke attestatien van overhinderde gegane geboden, soo van Groodt Waspick als van Vlissingen: sin^r Cornelis Segers, wedu^r van Adriana Thijssen, geboortigh van Roosendaal en borger tot Waspick, met juffr. Elisabeth van Kamerijck, j. d., gebooren en woonachtigh tot Vlissingen. En sijn getrouwt den 6 September 1716.

1723. Sijn in ondertrouw opgenomen den 20 Meert: s^r Anthony Jacobsen Kuypers, j. m., geboortigh van Breda en borger tot Rotterdam, met joffr. Maria Hagers, j. d., geboren in de Hoeven en woonende in de Palinckstraadt. En sijn getrouwt den 11 April 1723.

1739. Den 24 October zijn in ondertrouw opgenomen; de heer Nicolaas Brakman, j. m., geboren en woonagtig te Breda, met juffr. Johanna Kuypers, j. d.,

geboren onder Etten, kerkelijk zijnde onder de Hoeven en aldaar wonende.

1744. Den 21 Maart 1744 sijn alhier in wettigen ondertrouw opgenoomen: Lambertus Pijsel, j. m, geboren te 's-Gravenhage, predikant alhier, met Cornelia Kuypers, j. d., gebore in de Hoeve en wonachtig te Etten, kerklik onder de Hoeven, tijdig getrout den 6 April 1744.

Den 1 Maart 1748 sijn alhier in ondertrouw opgenomen: de eerw. heer Joannes Gochchels, j.m., geboren en wonende te Leijden en bevestigt predikant na de West-Indien, met juffr. Helena Hadorn, geboren en wonende in de Hoeve, getrout den 31 Maart 1748.

Op attestatie van Dordrecht, dat aldaar den 20 Maart 1748 in ondertrouw waren opgenomen de heer Cornelis Papegaay, j. m. van Dordrecht, met juffrouw Anna Jacoba Kuypers, j. d. van de Hoeve, hebben dezelve hunne drie gewone proclamatien sonder eenige verhindering gehad en sijn deselve door mij Lambertus Peysel, predikant alhier, te Dordrecht in den huewelikken staat bevestigt.

Den 5den October 1754 sijn alhier door den predikant, ten overstaan van Arjaan Anthonie Huybregts en Anthonie Kuypers, als diacon en ouderling, mede ten overstaan van monsr Anthonie Hagens en monsr Marynis Cop, schoolmeester tot Sprundel, als eerelikke getuygen in ondertrouw aangenomen de heer en meester Wernerus Adrianus Lach, secretaris alhier, j. m., geboren te Bergen op Zoom, met Johanna Catarina van der Mee, j. d., geb. te Breda en bijde wonende alhier. Attestatie geligt den 21 Oct. 1754.

Op den 22 July 1787 is vertoond twee verklaaringen van Rozendaal en Etten, dat de geboden onverhinderd zijn gegaan van d'heer Willem Albertus van Hout, j. m., geboren en wonende te Rozendaal en mejufvrouw Antonia Magdalena van Breda, geboren en wonende te Etten. Op dito getrouwt door den eerw. heer J. M. Vissers, proponent.

Medegedeeld door
H. N. Ouwerling te Deurne.

Een aardigheidsrijmpje (1).

Eenmaal toen Napoleon
Ons de wetten stellen kon,
Nu gauw honderd jaar geleên,
Schreef hij uit, dat iedereen
Zich een «Van» te kiezen had,
Mooi of leelijk, dwaas of zot,
Op het land en in de stad,
Ieder deelde in 't zelfde lot
En was vrij in zijne keus:
Wou hij 'n *Dwerg* zijn of een *Reus*,
Keizer, *Koning*, *Prins* of *Graaf*,
Schilder, *Werkman* of wel *Slaaf*,
Vrijheid, *Blijheid*, ieder kiez'
Voor zich 't verlangd devies,
Dat zijn nazaat voeren zal,
Zoo was 't, dat de vorst beval!

En de zinnen van de menschen,
Zoo verschillend in hun wenschen,
Dwaalden heen naar *Veld* en *Akker*,
Zochten rond bij *Boer* en *Bakker*,
Vlogen over *Land* en *Zee*,
Naar de *Hei* en naar de *Ree*,
Naar het *Meer* en naar de *Vliet*,
Naar den *Oever* en het *Riet*,
An'dren noemden zich de *Hoog*,
Namen zelfs den *Regenboog*,
Zon en *Sterren* en de *Maan*,
Als een ken'lijk teeken aan.
Alle *Donders*, *Storm* en *Hagel*,
En *Kanon*, en *Kruit* en *Nagel*,
Kolf en *Kogel*, *Haan* en *Loop*,
Treurniet en daar naast de *Hoop*,
Kwamen in 't register sâam,
Alle in *Nap* of *Napjus* naam,
Met *Muziek* van *Trom* en *Fluit*
Pijper, *Kornet* en de *Luit*.

Kaptein, *Schutter* en *Soldaat*,
Hertog, *Burggraaf* en *Kordaat*,
Kracht en *Sterk* en *Stout* en *Moed*,
Sluiten dezen *Held*-en-*Stoet*.

Vechtgraag die is *Zeldenthuis*,
Frank een vijand van den *Pruis*
Hanje op 't ijs een vlugge *Baas*
Maar zoo *Vlug* niet als de *Haas*.

(1) Uit aardigheid wordt dit vers overgenomen om het te bewaren, daar het met Naamsgeschiedenis in verband staat. De verzenmaker vergist zich echter met vele namen, die lang voor Napoleons tijd bestonden. Red.

Naast *Gewin* ziet men *Verloren*,
Naast van *Putten*, van der *Toren*,
Groustra komt met *Fijnvandraat*,
Heetebrij met *Coudewater*,
En de *Zwijger* met de *Prater*,
Samen op denzelfde staat.

Kijken wij eens rond den *Haard*,
Namen vindt men naar den aard:
Zagt en *Zoet* en *Stil* en *Strak*,
Vroolijk, *Dapper* en *Zelfs* .... *Zwak*,
Slim en *Driest* en *Vroom* en *Fein*,
Dikwijls *Groot* en zelden *Klein*;
Veel de *Jongen*, weinig *Ouden*,
Hebben toch dat was toen houden,
Doch niet ieder dacht daaraan,
Zooals gij straks zult verstaan.

Elders werden aangegeven
Namen om er van te beven,
Zooals *Leeuw* en *Wolf* en *Beer*,
En daartegenover weer
Schaap en *Lam* en zelfs de *Duif*;
Wonder dat de zoete *Druif*
Toen niet meer bekoring had,
En men wel vindt *Kalf* en *Kat*,
Bok en *Bull* en *Spin* en *Muis*,
Bult en *Belt* en *Last* en *Kruis*,
Zeker heeft niet elk gedacht
Aan een «dankbaar» nageslacht.

Stoel en *Steen* en *Stok* en *Blok*,
Kok en *Lok* en zelfs ook .... *Sok*,
Zeil en *Roer* en *Fok* en *Mast*,
Bron en *Berg* en zelfs ook ... *Kwast*,
Soms met *stra* en *sma* er bij
Kwamen in de namenrij.

Slager, *Drager*, *Wafelbakker*,
Schrijver, *Drijver*, *Haringpakker*,
Scheper, *Schipper*, *Schuttevaer*,
Maaier, *Menger*, *Molenaar*,
Vindt men in ons *Lageland*,
Naast een enk'le *Stokebrand* —
Voordewind en *Tegenstroom*,
Koperberg en *Hoogeboom*,
Zoetendaal en *Ratelman*,
Brekeveld en *Zondervan*,
Onderwater, *Overmeer*,
Bovenkamp en *Meyerbeer*,
Van der Weg en *van der Draai*,
Van der Heg en *van der Kraai*,
Van der Laan en *van der Baan*,
Van der Kraan en *van der Maan*

Hebt ge zeker wel ontmoet,
Bij Jan *Zuur* of bij Jan *Zoet*,
Bij *van Balen* of *van Stralen*,
Bij *van Galen* of bij *Thalen*,
Of misschien bij *van der Meer*,
Van der Scheer of bij *van Leer*,
Hoe dit zij of wezen moge,
't Zij bij *Schale* of bij *Drooge*,
't Blijft al evenwel gelijk
Zeker was 't niet bij *van Speyk!*

Krul en *Kroes* en *Regt* en *Slegt*
En ook *Vrede* en *van der Vegt*.
Zijn u vast niet *Onbekend*
Evenmin als *Cent* en *Vent*
Bent en *Gent* en *Drent* en *Krent*,
'k Geef u verder *Zwart* op *Wit*,
Grijs en *Grauw* en *Bont* en *Blauw*,
Groen en *Geel* en *Blank* en *Bruin*,
Licht en *Donker* en .... *Fortuin!*
En wat wilt ge nu nog meer?
Met mij mee naar *'t Woud* of *'t Meer*,
Naar het Veen of naar het *Strand*,
Naar de *Klei* of wel naar *'t Zand*,
Of misschien wel naar den *Brand*,
Namen volop *Bijdehand*.
Of wilt gij naar *Katerveer*
Deventer of *Windeweer*,
Haarlem, *Sloten*, *Enschedé*,
Kampen, *Assen*, *Oosterzee*,
Zwolle, *Wyckel* of *den Ham*,
Borger, *'t Loo* of *Zwammerdam*
Smilde, *Hoorn* of *Oostinje*,
Zeker al die «vannen» vinje
Meestal nog met «van» er voor,
't Gaat dan soms voor adel door,
En als 't nog voor 't grijpen lag,
Menigeen kwam voor den dag —
Met zoo iets «van» dit of dat,
En een vriend zei, weetjewat,
't Moest te koop zijn bij het *Rijk*,
't Bracht nog zoôden aan den *Dijk!*

Doch wij dwalen te ver af;
Ingehaald nu op een *Draf*.
Snel en *Rap* naar *Hof* en *Tuin*,
Winkel, *Schuur*, *Fabriek* en *Duin*,
Waar men vindt schier *Overal*,
Namen tot een groot getal:
Kievit, *Koekoek*, *Musch* en *Raaf*,
Hamer, *Beitel*, *Schop* en *Schaaf*
Boom en *Stam* en *Tak* en *Spruit*,
Hout en *Bast* en *Bloem* en *Kruid*,
Eik en *Linde*, *Olm* en *Pruim*,

Pot en *Pan* en *Riet* en *Pluim*
Vink en *Zwaluw*, *Mees* en *Zwaan*,
Ja zoowaar, alleen de *Haan*
Levert *Kam* en *Veer* en *Spoor*,
Zeg hoe komen wij er door?
Ziet *Kalkoen* en *Nagtegaal*,
Rozebeek en *Bloemendaal*,
Ieder heeft hier volop.... *Keur*
En toch staat daar nog.... *de Leur*,
Schreier, *Kommer* en de *Niet*,
Leeghof, *Zwerver* en *Verdriet!*

Broekman en ook *Naaktgeboren*,
Meester, *Mol* en *Nederkoren*,
Kusgraag en de *Maneschijn*,
Honig, *Stroop* en *Zoetewijn*,
Hanckuik en *Fijnebuik*,
Schralenhans en *Magendans*.
Schietekatte en *Regt door Zee*,
Roskam, *Sloothaak* en *Cedée*,
Slaphek, *Vischwat*, *Snoek* en *Sprot*,
Dokter, *Dol* en *Kramer*, *Krot*,
Sladood, *Lachniet* en *de Blij*,
Kibbelgaarn en *de Vrij*,
Boterkooper, *Stoppelaar*,
Roeper, *Klopper*, *Ratelaar*,
Niemand samen met *Verdriet*,
Zeldenrust, *Pleizier*, *Geniet*,
Muggenbeet en *Kallenkoot*,
Zonderkop en *v. d. Sloot*,
Leeflang en daarnaast de *Dood!*

Kort en *Lang* en *Breedevoort*,
Agter, *Wachter* en *de Nacht*,
Kussendrager, *Nooitgedacht*,
Pet en *Jas*, *Broek* en *Das*,
Knoop en *Klomp* en *v. d. Tas*,
Potjewijd en *Kneppelhout*,
Achttien, *Stuivers*, *Doerebout*,
Zomer, *Winter*, *Vogelzang*,
Vondeling en *Vogelvang*,
Els en *Spijker*, *Naald* en *Draad*,
Kort en *Scheel* en *Plug* en *Plaat*,
Bies en *Bles* en *Bontekoe*, .
Kool en *Kuit*, *Ratjetoe*.
Biesterbosch en *van der Bende*,
Hier en is zoowaar geen *Ende*.
Spanjaard, *Griek* en *Pool* en *Pruis*
Zochten namen vèr van huis,
Doch de Fries in 't algemeen,
Stelde zich heel gauw tevreen:
h en *ga* en *ma* en *sma*,
da en *la* en dan nog *stra*,
Brachten duizend vannen voort,
Die men al den dag nog hoort;
In geen oord van Nederland
Is het kenmerk zoo constant
Als deez' uitgang op een a
Die ge ook vindt bij

Februari 1889. DONIA.

(Overgenomen uit HEPKEMA'S *Nieuw Advertentie-blad van Heerenveen).*

Adeldom (1).

Ik ben een kind van Nederland,
Aan adeldom gehecht,
Maar aan een adel die om 't hoofd
Een krans van stralen vlecht.

Ik schuw den trotschen edelman,
Die hooger roem niet stelt,
Dan uit te snuffelen, hoeveel
Kwartieren hij wel telt.

En ik ontvlucht veel eerder nog
De hooggeboren vrouw,
Die naar 't genadig lachje zoekt,
Waarmeê ze u groeten zou.

Zij wacht een hulde, die reeds lang
Verging in volk of land,
En wacht vergeefs.... *ik* kus ze niet
Die fijne, blanke hand.

Maar toon mij, wie beschaafd van hart
Van geest en daden zij;
Hij is — *waar* ook zijn wiegje stond,
Een koningskind voor mij.

Ik ben een kind van Nederland,
Aan adeldom gehecht,
Maar aan een adel, die om 't hoofd
Een krans van stralen vlecht.

LOUISE STRATENUS.

Boekbeoordeelingen en aankondigingen.

Bij de gelegenheid der viering van het 40-jarig Koningschap van Zijne Majesteit Koning Willem III zagen een aantal werkjes en brochures omtrent 's Koning's leven het licht.

Eerstens wenschten wij een woord te wijden aan de toespraak gehouden in de Godsdienstoefening op

(1) Niet ongeschikt achten wij het bovenstaand gedicht over te nemen uit „De Gids voor Leesgezelschappen en rederijkerskamers", N° 1, 2e jaargang. RED.

12 Mei 1889 door C. van Koetsveld C.Ezn., predikant te Oosterhout. Uitgave van N. Wenk te Rotterdam, f 0.20. De schrijver gedenkt de gelukkig gewende ziekte van Z. M. en Gods wijze beschikking hierin. Hij maakt ons opmerkzaam hoeveel reden van dankbaarheid wij moeten hebben dat onze geëerbiedigde Koning gespaard bleef.

Kortelijk vermeldt hij de harde beproevingen door onzen grijzen Vorst telkenmale ondergaan in zijn huwelijksleven, dat echter gedurende de laatste jaren veel verzacht werd door Nederlands Koningin en ons Koningskind.

Met een bede voor het geheel herstel van Z. M. eindigt de heer van Koetsveld zijn werkje.

J. G. van Terveen & Zoon te Utrecht deden een fraaie Feest-cantate van Dr. J. J. L. TEN KATE het licht zien; zij was oorspronkelijk om met groot orchest te worden gezongen; de toestand van Z. M. verhinderde zulks echter.

De prijs der cantate is f 0.25, hetgeen zij ruimschoots waard is.

De firma J. A. Willemsen te Zutphen gaf uit eene schets voor kinderen van de 40-jarige regeering van Z. M., door W. K. H. Hagendans, f 0.25.

In een dertigtal bladzijden laat de schrijver ons zien hoe nuttig en belangrijk de regeering van onzen Koning tot nu is geweest, hoeveel groote vredeswerken zijn ondernomen en geslaagd.

't Werkje komt ons echter voor meer voor ouderen van dagen geschikt te zijn dan voor kinderen.

Schetsen uit het leven van den laatsten vorst uit het Huis van Oranje, door E. J. VEENENDAAL, is de titel van een boekje, dezer dagen bij P. J. Milborn te Nijmegen à f 0.50 verkrijgbaar gesteld.

Het werkje, versierd met de minder gelukkig geslaagde portretten van 't Koninklijk gezin en 4 andere afbeeldingen, is een zeer goed geslaagde in aangenamen trant geschreven levensschets van Z. M., waarin ook vele bijzonderheden, tot nog toe niet algemeen bekend, een plaats vonden.

In 't eerste hoofdstuk behandelt schrijver een verkorte geslachtslijst der Oranje's en Nassau's, ten einde de afstamming van Zijne Majesteit aan te toonen, in de overige bladzijden wordt 't leven des Konings van af de geboorte door hem gevolgd tot op 't gelukkige herstel en wederaanvaarding der regeering op 3 Mei j.l.

Wij bevelen een ieder aan met 't werkje kennis te maken, ofschoon o. i. blz. 86 en 87 daarin niet behooren.

Een korte maar zaakrijke biographie van Koning Willem III, door W. F. P. ENKLAAR, zag te Deventer het licht bij A. D. Treffers, f 0.30.

Het daarin voorkomende portret van Z. M. in politiek voldoet ons minder goed dan de inhoud van 't werkje zelf, dat zeer veel merkwaardigs in een beknopten vorm aanbiedt.

Ook bij de firma A. W. Sijthoff verscheen een werkje, betrekking hebbende op ons vorstenhuis, voor 't jonge Nederland bewerkt door W. F. OOSTVEEN (5e onveranderde druk).

Het werkje geeft goede en vrij uitgebreide biographiën van de verschillende prinsen van Oranje-Nassau, welke in zoo nauw verband met onze geschiedenis stonden.

Aan de uitgave is veel zorg besteed, ofschoon de omslag met de portretten van 't Koninklijk gezin minder goed geslaagd mag heeten. Ook het wapen op den omslag prijkend, is o. i. niet vrij van heraldische fouten; de schildvorm toch is veel te gerekt.

Ten laatste wenschen wij nog met een enkel woord melding te maken van de uitgave van de steeds werkzame firma H. A. M. Roelants te Schiedam.

Bij genoemde firma is à f 0.60 verkrijgbaar gesteld «*Het leven en de regeering van Koning Willen den Derden*», waarbij een goed geslaagd portret gevoegd is.

Het werkje behandelt de levensgeschiedenis van onzen Vorst van af diens prilste jeugd tot op heden en een ieder zal met genoegen daar in kunnen lezen dat onze Koning ten opzichte van ons land immer zich groote opofferingen heeft getroost en goed en bloed overhad om rampen te lenigen en persoonlijk hulp te bieden. Wij kunnen dan ook volkomen instemmen met den wensch waarmede de ons onbekende schrijver zijn werkje eindigt, n.l.: Leve de Koning!

Dr. H. GROTEFEND, *Urkundenbuch der familie von Heimbruch,* 1142—1500, 1502—1603. Frankfurt am Main, 1882 en 1886.

De kundige schrijver, archivaris te Frankfurt a/M, geeft in 2 royaal 8° deelen een hoogst belangrijke studie over 't oude geslacht von Heimbruch.

Hij heeft zich de moeite getroost om zoowel alle gedrukte als ongedrukte gegevens betreffende deze familie op te zoeken en uit te werken.

Uit de verschillende archieven heeft hij ruim een twee honderd charters te voorschijn gebracht, die allen meer of minder op de familie von Heimbruch betrekking hebben en ook groote waarde hebben voor elken genealoog of geschiedvorscher, welke grondig de Hannoversche oud-adellijke familiën wenscht te bestudeeren.

Aan de familie von Heimbruch is door de uitgave van dit werk een onschatbaren dienst bewezen.

Maison de Castellane, Branche de Salernes.

Aan de Conseil Héraldique de France zijn door twee leden van bovengenoemd geslacht 93 gelegaliseerde stukken, waarmede zij hunne afkomst wenschen te bewijzen, ter hand gesteld, terwijl zij genoemd college verzochten daarover advies te willen uitbrengen en alsdan tevens het wapen vast te stellen.

De afstamming wordt door hen met die stukken voldoende bewezen, hetgeen dan ook de meening der Conseil héraldique is, welke het wapen vaststelt, terwijl achter in het werkje door verschillende leden eveneens hunne instemming met bovengemeld advies wordt gegeven.

Handbok Praktisk Wapenkonst, door CARL ARVID KLINGSPOR is de titel van een klein handig boekje voor beoefenaars der wapenkunde.

Schrijver geeft korte maar duidelijke verklaringen der heraldische termen en figuren, en aanduidingen waar de wapenkunde op toegepast kan worden. Verder geeft hij aan wat de hoofdfiguren zijn en op welke wijze een wapen geblazoeneerd moet worden; hij behandelt de verschillende soorten van adel, geeft adressen op waar volgens heraldische regels goede wapens vervaardigd worden, enz.

Eindelijk behandelt hij nog de verschillende stijlen der heraldiek, een en ander met fraaie gravures opgehelderd. De schrijver heeft o. i. aan de Zweedsche beoefenaars der heraldiek een grooten dienst bewezen met dit geschrift.

Van de hand van den bekwamen en werkzamen VICOMTE OSCAR DE POLI, voorzitter du Conseil Héraldique de France, is verschenen een fraai octavo boekdeel, de genealogie bevattende der familie *de la Noue.*

Schrijver behandelt eerst zeer uitvoerig den oorsprong van den naam en de waarschijnlijkheid dat de verschillende familiën van dien naam toch tot eenen stam behooren voor zooverre zij in elkanders onmiddelijke nabuurschap woonden.

Vervolgens zijn beschreven de verschillende wapens van deze familie en tevens die van geslachten die gelijkluidende namen dragen, maar toch waarschijnlijk niets met deze familie gemeen hebben

Alvorens tot de eigenlijke genealogie over te gaan, worden in een afzonderlijk hoofdstuk de biographiën gegeven van die personen, welke zich het meest onderscheiden hebben, terwijl de daaraan volgende bladzijden nog vermelden de verschillende eervolle posten door hen bekleed en data van adelserkenningen en verheffingen, benevens de bezittingen in Frankrijk en de wapenbeschrijvingen der aanverwante geslachten. Ook de opgave der bronnen waaruit voor de samenstelling is geput, is hoogst belangrijk. De heer de Poli mocht buitendien door een toeval kennis maken met een afstammeling van 't geslacht dat hij uitgestorven waande, welke heer hem vele familiegegevens verstrekte.

De vóórlaatste bladzijden van 't hoogst verdienstelijke werk geven de korte extracten van de 356 bewijzen waarop de geslachtslijst steunt, terwijl een register der namen het geheel besluit.

Auszug aus der Familiengeschichte der Dohna's von der Hand SIEGMAR Graf DOHNA, General-Lieutent. z. D.

Bovengenoemd werk is een uittreksel der Dohna'schen familiegeschiedenis, welke uit 5 boekdeelen bestaat.

De samenstelling van deze zeer volledige genealogie, aanvangende met het midden der 12e eeuw en loopende tot op heden is zeer belangrijk.

In 1152 op den Rijksdag te Merseburg beleende Frederik Barbarossa eenen edelen Henricus de Rotowe, met het burggraafschap Donyn.

In de 2e helft der 14e eeuw verloren de burggraven na een hardnekkigen en eervollen strijd al hunne sloten en bezittingen.

In de 15e en 16e eeuw trachtten wederom twee leden van 't geslacht hunne rechten hersteld te krijgen, wat hun echter niet mocht gelukken, en omstreeks 1650 werden hunne rechten voor goed verjaard verklaard.

De geheele familiegeschiedenis wordt verder zeer uitvoerig behandeld en biographisch toegelicht, terwijl in 't geheele werk nog zeer fraaie wapen- en zegelafbeeldingen voorkomen.

Ook de stamtafels en uitvoerige kaarten, de bezittingen aangevende van dit hoogst verdienstelijke geslacht, verhoogen de waarde van dit werk, hetwelk wederom een bouwsteen is voor Duitschland's geschiedenis.

Dirck Volckertszoon Coornhert, een leven- en karakterschets, door F. D. J. MOORREES, is de titel van een fraai royaal 8° boekdeel, uitgekomen bij S. en W. N. van Nooten te Schoonhoven.

De heer Moorrees heeft met zijnen studierijken arbeid eer ingelegd.

Niets is door hem verzuimd om een duidelijk begrip te krijgen van Coornhert's karakter; ijverig heeft hij van alles gebruikt om 't leven van den hoogst verdienstelijken en kundigen notaris, dichter en graveur zoo uitvoerig mogelijk te behandelen en naar de tijdsomstandigheden te beoordeelen.

Duidelijk toont hij aan de groote helderheid van geest en volharding welke Coornhert bezat, hetgeen bij voorbeeld blijkt uit zijn besluit om op dertigjarigen leeftijd aan te vangen op grondige wijze het Latijn te bestudeeren en zich daarmede zoo vertrouwd te maken

dat hij verscheidene latijnsche schrijvers vertaalde en zijne vertalingen nog in den tegenwoordigen tijd nuttig en dienstig zijn.

Ofschoon geen theoloog, bleek Coornhert uitmuntend op de hoogte te zijn en werd niet zelden zijne bekwame tusschenkomst ingeroepen ter beslechting van geschillen tusschen predikanten.

Het werk van Moorrees is een waardige krans om het hoofd van den grooten Coornhert.

Beiträge zu einer Familiengeschichte der Freiherren, von Uslar-Gleichen aus gedruckten und ungedruckten Quellen, bearbeitet von EDMUND freiherr VON USLAR-GLEICHEN. Mit Personen- Orts- und Sachregister und 9 Stammtafeln. (Hannover Hohn'sche Buchhandlung).

Het getuigt van gezond verstand, wanneer een volk te midden van de tegenwoordige drukke bezigheden en strijd voor het bestaan, van tijd tot tijd den blik terug slaat op 't verledene en op datgene wat in den loop der eeuwen geschied is, terwijl hij de wegen opzoekt welke de een of ander tot macht en aanzien heeft geleid.

Vooral 't Duitsche volk zoekt zijne kennis te vermeerderen met datgene wat in vroegere eeuwen heeft plaats gegrepen.

De leden van de oudste adellijke familiën van Duitschland, welke met trots op een rij van waardige voorouders kunnen wijzen, beijveren zich om de verspreide gegevens en draden van de dikwerf zoo moeielijk terug te vinden aanteekeningen op wetenschappelijke gronden tot een goed sluitend geheel te vormen.

Terwijl zij op deze wijze aan hunne familiegeschiedenis veel glans bijbrengen, bewijzen zij tevens groote diensten aan de geschiedenis door dat door een naar waarheid en op bewijzen steunende geslachtslijst menig donker punt in de geschiedenis wordt opgehelderd en tot klaarheid gebracht.

Eene degelijke arbeid van dien aard ligt voor ons in bovengenoemd werk.

Met onvermoeibare vlijt heeft de schrijver alles en alles verzameld wat uit gedrukte of ongedrukte bescheiden, archieven en bibliotheken over zijne familie te vinden was.

In 't eerste gedeelte vermeldt de schrijver de immer zoo moeielijke vraag van oorsprong, naam en eerste voorkomen der familie alsmede de ligging der goederen en het aandeel dat de leden der familie namen aan veeten en tournooien.

Een duidelijk beeld van dien tijd wordt ons daarin gegeven; daar toch kan men zien, hoe ieder zich alstoen zelf recht moest verschaffen, en dat de edellieden zich niet ontzagen met 't zwaard in de vuist recht en onrecht te plegen; de dappere ridders von Uslar zelf vonden niets schandelijks in 't overvallen van kooplieden of 't berooven van een rijken kramer; echter lieten zij 't zwaard niet in de schede, als 't er op aankwam den vijand van 't land te bestrijden.

Aan dit belangrijk deel dezer uitgave sluit zich onmiddelijk aan een genealogie over 521 personen loopend, de een met meerdere, de andere met mindere biographische bijzonderheden, alsmede 1135 extracten van charters betrekking hebbende op de personen of hunne goederen en die der familie Gleichen.

Tot de belangrijkste der biographien behoort zonder twijfel die van de bekenden dapperen aanvoerder in den dertigjarigen oorlog Thilo Albrecht von Uslar, welke eerst in dienst van den landgraaf Wilhelm V van Hessen-Kassel en later in Zweedschen dienst met afwisselend geluk de Zweedsche banier in Nedersaksen tegen den overmachtigen vijand verdedigde.

Een negental genealogische tafels, welke de stamboom der familie met al zijne vertakkingen van af de oudste tijd tot op heden aangeven, besluiten het werk.

Omstreeks 1130 komen de eerste Heeren van Uslar voor (waarna 't bestaan onwederlegbaar is te geven), als *Ministerialen?* van den graaf Siegfried IV von Boinenburg en Nordheim. Wat de patricische takken betreft, die in Hörter—Einbeck en Goslar (nog heden) bloeiden, wordt aangewezen dat zij van denzelfden stam zijn.

De in het koninkrijk Hannover levende takken van het geslacht zijn eerst in 1840 door de Pruisische regeering als Freiherren erkend geworden.

De arbeid van den baron van Uslar-Gleichen is de vrucht van jarenlange studie, en van nog grootere waarde is dit werk, omdat de samensteller immer onpartijdig is gebleven, wat niet altijd het geval met geslachtsregisters is; bovendien de familie in de geschiedenis een plaats heeft gegeven met een rijke vermelding van bronnen en bewijzen.

Aan de typographische bewerking is de meest mogelijke zorg besteed, waardig den inhoud.

Geschichte des Geschlechts von Oeynhausen aus gedruckten und ungedruckten Quellen, bearbeitet von JULIUS Grafen VON OEYNHAUSEN, 2 Theile, 1870—1887. Wilhelm Rommell. Verlag.

De algemeen bekende en hoogst kundige schrijver biedt ons in bovengenoemd werk de vrucht aan van een tienjarigen moeielijken arbeid.

Hij behandelt zijne familiegeschiedenis van af 1036 (waarschijnlijk was den naam vroeger von Barkhausen en is Oeynhausen een jongere tak) en steunt zijne beweringen op eene groote collectie charters, waarvan telkens een zaakrijk uittreksel wordt gegeven. Zijn werk getuigt van meer dan gewone volharding en studie; het is een reuzenarbeid geweest. Ook het

tweede deel, hetwelk het eerste aanvult, maar waarvan hij helaas de verschijning niet mocht beleven, is een meesterwerk, te meer daar wij moeten bedenken dat hij geen leiddraad of zelfs eene genealogie had zijner familie.

Het werk is voor de Westphaalsche geslachten een niet hoog genoeg te waardeeren bron.

Met belangstelling zien wij de verschijning van het derde deel, waarin de genealogie met biographische toelichtingen zal voorkomen, te gemoet. Dit was reeds voor zijnen dood voor de pers gereed.

Door het Archivio storico gentilizio te Milaan is uitgegeven het eerste deel van het *Théâtre généalogique de la Noblesse d'Europe,* waarin de genealogiën van een tiental geslachten worden behandeld.

De uitgave is met de meeste zorg bewerkt en elke genealogie geïllustreerd met een of meer familiewapens; de Italiaansche heraldiek is echter nog niet op het hoogste punt; zij kan zonder twijfel met goed gevolg eens ter schole gaan bij de Duitsche, die in dat opzicht de kroon spant.

De tekst welke meestal slechts een kort overzicht der familie geeft, is dikwijls zeer belangrijk, voornamelijk ook om reden de meeste Italiaansche geslachten zeer oud zijn.

Wij hopen dat de graaf de Daugnon voort moge gaan met dergelijke nuttige uitgaven.

J. D. G. van Epen.

Inhoud tijdschriften.

Maandblad van het Genealogisch-Heraldiek Genootschap „De Nederlandsche Leeuw," VII Jaargang, 1889.

N° 2. Uitgestorven Zeeuwsche geslachten, het geslacht Vocxen te Reimerswale; Geslacht Vaillant; Boekbeoordeelingen; De grootouders van den zeekapitein Jan van Amstel; Genealogische aanteekeningen betreffende de Goessche familie van Oostee en hare afstammelingen; Familieberichten.

N° 3. Benoemingen; Vervolg der aanteekeningen op de familie van Oostee; Geslacht Schuurman; Boekbeoordeelingen; Familieberichten.

N° 4. Benoemingen van leden; Mededeelingen van het bestuur; Eenige oorkonden uit de Brabantsche Leenregisters in het Algemeen Rijksarchief te Brussel; Uit een familiebijbel; Eigenaardige plaatsing van een devies; Vragen; Familieberichten.

N° 5. Tentoonstelling van Heraldieke kunst en van wapens der Vliesridders; Oud wapenboek; Geslacht Teixeira de Mattos; De wapens van gemeenten en heerlijkheden in Zeeland; Boekbeoordeelingen; Familieberichten.

De Maasgouw. Orgaan voor Limburgsche Geschiedenis, Taal- en Letterkunde, XI Jaargang, 1889.

N° 35 en 36 volgen later.

N° 37. Gemeentewapen van Houthem; Gemeentewapen van Ulestraten; Necrologie van Pierre Jan Eyben; Kroniek der stad Maastricht van haren oorsprong af tot in Juni 1862.

N° 38. Gemeentewapen van Heeren Gulpen; Uitvaart van Petrus Reinier baron van Wassenaer-Warmond, proost van St. Servaas te Maastricht.

N° 39. Het adellijk stift van Munsterbilsen; Op den hove te Valkenburg; De vrijheidsboom te Valkenburg.

N° 40. Opening der Maasbrug te Roosteren-Maaseyk; Onthulling te Valkenburg van het gedenkteeken der vereeniging van Limburg met Nederland; De hof «de Borg» te Roosteren; Uit het beleg van Maastricht in 1672.

N° 41. Twee belegeringen der stad Venlo, 1637, 1646; Gemeentewapen van Schinveld.

N° 42. Het hertogdom Limburg; Gemeentewapen van Brunssum; Een dekreet van Benedictus XIII ten gunste van Francisca Christina gravin van Paltz-Sultzbach; Klokopschriften te Blitterswijck.

De Nederlandsche Heraut. Tijdschrift op het gebied van geslacht-, wapen en zegelkunde, Ve Jaargang, 1889.

Afl. 3 en 4. Necrologiën; Het geslacht van Delen.

VIe Jaargang. Afl. 1. Necrologie; Souvereiniteitsrechten door H. H. M. M. de Staten Generaal der Vereenigde Nederlanden in 1710 te Rijssel uitgeoefend; Nieuwe gemeentewapens; Het geslacht de Coninck van Peyze; De orde van het Gulden Vlies; De beweerde afstamming der familiën Nahuys en van Nahuys uit het dynastengeslacht Ahaus uit den Huize Horstmar; Het geslacht Dedel.

De Dietsche Warande. Tijdschrift voor Kunst en Zedegeschiedenis. IIe Jaargang, 1889.

N° 3. De geheimen der verfbereiding, afzetterskunst en miniatuurschildering van het klooster van Groenendaal; Josephus Albertus Alberdingk Thijm, als stichter der Dietsche Warande herdacht; Vondel en Milton II; Aan de nagedachtenis van den heer Eugene Edward Stroobant; Wapenteekenkunst en Wapenalbum; O. L. Vrouw van Handel; Le Musée de la révolution Française.

N° 4. Kunstenaars en kunstwerken in de Belgische Benedictijner-kloosters van de 10e tot het midden der 13e eeuw; Iets over notenschrift; Isaac Dacosta; Camilla's opdracht; De Psalmen in Gezangen; Jozef Alberdingk Thijm aan den Nederlandschen Spectator,

echo eener stemme over het graf; Weerklank op Edw. van Even's herdenking van den Warandestichter; De heerlijkheden van het land van Mechelen, Niel en hunne heeren; Een woord met betrekking tot het Koninklijk museum van oudheden en wapenen te Brussel.

Oud Holland. Nieuwe bijdragen voor de Geschiedenis der Nederlandsche Kunst, Letterkunde, Nijverheid, enz., onder redactie van Mr. N. de Roever en A. Bredius, VII[e] Jaargang, 1889.

Afl. 2. Caspar van Baerle (VI) laatste levensjaren (1644—1648); Aanteekeningen omtrent eenige Dordrechtsche schilders; Aanteekeningen van Mr. Hendrik Houmes op van Mander's schilder-boeck; Bij de portretten van Isaack van der Voort en Magdalena Stockmans; Nog eens het regentenstuk van Johan van der Meer.

Tijdschrift voor Geschiedenis, onder redactie van A. M. Kollewijn Nzn., 4[e] Jaargang, 1889.

4[e] afl. Independenten en Jacobijnen; De moderne koloniale politiek; De Tempeliers; Het Hollandsche gravenhuis; De gedeputeerde staten in Friesland.

Jaarboek van de Koninklijke akademie van Wetenschappen, gevestigd te Amsterdam, over 1888.

Mededeelingen en verslag van bovengemelde akademie over 1888.

Der Deutsche Herold. Zeitschrift für Heraldik, Sphragistik und Genealogie. Organ des Verein Herold zu Berlin. XX Jahrgang 1889.

N⁰ 6 volgt later.

N⁰ 7 und 8. Bericht über die Sitzung vom 21 Mai und 4 Juni 1889; Grabdenkmäler Regensburgs; Albrecht Dürers Abstammung und Kunsthätigkeit; Die Glasmalereien in der Stiftskirche zu Hamelsloh bei Lüneburg; Familienchronik; Erklärung; Dänische Offiziere; Stendaler Wappen und Hausmarken; In Bayern nicht immatrikulirte Adelsfamilien; Verzeichnisz der Mitglieder des Vereins Herold in Berlin in 1889.

Deutsches Adelsblatt. Wochenschrift für die Aufgaben des christlichen Adels. VII Jahrgang. 1889.

N⁰ 21. Ueber Selbsthülfe in der Landwirthschaft; Neuer Adelspiegel; Der Kohlenausstand und was er lehren soll; Zum Wettiner Jubiläum; Aus der Geschichte des Geschlechts derer von Zieten.

N⁰ 22. Statistik der deutschen Adelsgenossenschaft; Neuer Adelspiegel; Aus der Geschichte der Berliner Gesandschaften.

N⁰ 23. Hilfsverein der deutschen Adelsgenossenschaft; Die innere Colonisation und die landwirthschaftliche Arbeitersfrage.

N⁰ 24. Friktionen.

N⁰ 25. An den deutschen Adel; Mittheilung über die Organisation der Deutschen Adelsgenossenschaft; Ueber christliches Recht; Zur Geschichte des brandenburgisch-preussischen Offizier-Corps; Das Geschlecht van Lükow.

N⁰ 26. Deutsche Adelsgenossenschaft; Das Sinken des Zinsfusses; Das Centenarium in Frankreich, ein Weckruf an die christlich-monarchische Welt; Geadelte Jüdische Familien.

N⁰ 27. Die Betheiligung des Sächsischen Adels; Familien Nachrichten; Geschlecht- und Siegelkunde.

N⁰ 28. Ein Wort zu: Was thut Ihr; Lose Bläter; Allerlei.

N⁰ 29 volgt.

N⁰ 30. Freiheit und Autorität im Genossenschaftswesen; Der vollkommene Edelmann; Das neue Königlich-Sächsische Majestätswappen.

N⁰ 31. Die Eintheilung der Geschichte im Mittelalter und Neuzeit in ihrer Anwendbarkeit zur Bestimmung des Begriffes des alten Adels; Neue Medaillen; Ferdinand Graf von Alvensleben-Erxleben; Allerlei.

N⁰ 32. Volkswirthschaftliche Todesstarre und neue Lebenszeichen im seitherigen Genossenschaftswesen; Ueber Stufen des Adelsstandes; Die Schwanengesellschaft; Heinrich «der Pilger» und sein Diener; Friedrich von Oeynhausen.

Zeitschrift des Harz-Vereins für Geschichte und Alterthumskunde. XXII Jahrgang, 1889.

Erste Hälfte. Zur Genealogie der Grafen von Regenstein und Blankenburg bis zum Ausgange des 14[e] Jahrhundert, mit einem Stambaum; Quellen zu der Geschichte des Konvertiten Ludolf Klencke; Liber feodalis censuum perpetuorum ecclesiae, S. Crucis in Nordhusen; Kulturbilder aus der Zeit kurz vor und bis zum dreissigjährigen Kriege; Das Grabdenkmal Graf Ernsts VII von Honstein im Kloster zu Walkenried, mit einer Abbildung; Noch eine deutsche Hausurne; Schaumünzen Braunschweigischer Herzöge aus dem XVI und XVII Jahrhundert, mit einer Tafel; Asche von Kramm, dessen Gemahlin und ihre Verwandtschaft zu Wernigerode, 1524—1567; Der Schwärmer Johann Beidenrod zu Veckenstedt, 1554—1574; Generalordnung des Herzogs Julius von Braunschweig-Wolfenbüttel, nach welcher Fremde in Wolfenbüttel, herumgeführt werden sollen, 1578. Vereinsbericht von Juli 1888 bis dahin 1889.

Messager des sciences historiques ou archives des arts et de la Bibliographie de Belgique. Gand, 1889.

1e Livraison. Les armoiries des registres scabinaux de Gand; Histoire de la Gilde souveraine et chevalière des Escrimeurs, dite Chef-confrérie de Saint-Michel á

Gand; Jan van Monkhoven, capitaine flamand au service de la Suède; Les archiducs Albert et Isabelle et la relique du Saint Clou vénérée à Soleilmont, documents inédits précédés d'un aperçu historique sur la même relique; Archives gantoises; Les Seigneuries du pays de Malines; Keerbergen et ses Seigneurs; Erratum au sujet de l'article intitulé: «De l'office du Grand-Bailli au XIV siècle à Gand.

2e Livraison. L'autobiographie de Juste Lipse; Note sur le Watermolen de Gand; L'hospital de la Byloke à Gand; Charte de St. Pharailde 30 Mars 1596, relative à l'achat d'une cloche et aux conditions de cet acte; Le dernier manuscript de Jacques Meyer; Le pays de Waes à l'époque de mammouth; Portret de Juste Lipse.

Bulletin Héraldique de France ou revue historique de la noblesse. Paris, 1888.

Septembre. Armorial de Versailles; Noms des gentilshommes colonels-propriétaires des régiments français; Pourcet marquis d'Arnéguy; Généalogie de la famille de Genas; Eudel de Thouron et du Gord; Notes d'état civil nobiliaire; Variétés.

Octobre. Catalogue des chevaliers de Malte appelés successivement chevaliers de l'ordre militaire et hospitalier de St. Jean de Jérusalem, de Rhodes, de Malte, 1099—1800.

Novembre et Décembre. Nettancourt; Villèle; Notes d'état civil nobiliaire; Variétés.

Janvier. Les ordres de chevallerie; Notes sur les bureaux des trésoriers de France en Normandie; La Rochefoucauld-Bayers; Notes d'état civil nobiliaire; Variétés.

Février. Du Chastel; Crespin du Neufburg; Clary; Flandy; Notes d'état civil nobiliaire; Le tribunal révolutionnaire d'Orange; Variétés.

Mars. Armorial de Versailles; Les comtes de Foix; Un branche de la famille d'Anglade; Gayffier aliàs Gueyffier; Notes d'état civil nobiliaire; Variétés.

Avril, volgt later.

Mai. Les ordres de chevallerie, ordre des Templiers; La famille Chauvelin, Quatrefages de Bréau; Notes d'état civil nobiliaire; Le tribunal révolutionnaire d'Orange; Le comte de Barthélemy d'Hastel; Une oeuvre inédite du président de Montesquieu; Bibliographie.

Juin. La famille Chérisey; Hibon de Frohen; Un légitimé de Lorraine; Notes d' état civil nobiliaire; Annuaire de la noblesse de Russie; La Saintonge et les seigneurs de la Plassac, le duc d'Epernon.

Archives héraldiques. Publiées par Maurice Tripet (1), Héraldiste à Neuchâtel. 1888, 1889.

N° 23. L'ordre de la Générosité; Les armoiries du général Dufour. Bibliographie.

N° 24, volgt later.

N° 25. Les cimiers de la Maison de Neuchâtel; Bemerkungen zum Basler Siegel; La famiglia Planta.

N° 26 et 27. Beiträge zur Kenntnis der Heraldik und Sphragistik der deutschen Schweiz; Le lion de Reinach; Le Schild de l'Auberge de Thielle et les armoiries de cette commune; Les armoiries de Trachselwald; La famiglia Planta; Nécrologie.

N° 28. Notes sur les armes de quelques familles neuchâteloises; Les verrières du moyen-âge de Stammheim (Zurich) et de Stein-am Rheim (Schaffhouse).

N° 29 et 30. Société Suisse pour la conservation de Monuments historiques et nationaux; Benedikt Meyer-Kraus; Bibliographie; Les règles du Blason; Les Verrières du moyen-âge de Stammheim (Zurich) et de Stein-am Rhein (Schaffhouse).

N° 31—34. La forteresse et les armes des Attinghausen; Les sobriquets et les armoiries de Communes; Les armoiries de la confédération et des cantons Suisses; Chateaux Suisses.

L'enlumineur, par J. van Driesten, 1889.

N° 5. Notre cours; Etude sur les livres manuscrits et l'art de les orner; Quartiers généalogiques des maisons illustres d'Europe; La valeur d'un missel: De l'emploi du Blason; Bibliographie.

N° 6. La miniature et l' enluminure à l'exposition de 1889; Documents inédits, concernant le Jean le Tavernier et Louis Liedet.

The New-York genealogical and biographical Record. 1889.

January. The Oliver Family of New-York, Pennsylvania and Delaware; Francis Marschalck Kip D. D.; Records of the reformed Dutch church in the city of New-York; Gouverneur Morris; The Bruyn family of Ulster Co. N.-Y.; Records of the first and second presbyterian churches in the city of New-York; Journal of Cornelia Clinton; Notes and queries; Obituaries; Book notices.

February. Sketch of bishop Seabury; Lineage of Alexander Hamilton; Names of streets in New-York; Old burial ground in Westchester C° N.-Y.; William Thorne and some of his descendants; Notes and queries; Obituaries; Book notices.

(1) De twee eerste jaargangen verschenen in autographie doch met Januari 1889 is dit tijdschrift in druk verschenen.

De oude kerkregisters in ons land.
(*Vervolg*).

LINSCHOTEN.

Ter secretarie berusten:

De doopboeken der Hervormde gemeente aldaar van af 29 Juni 1766 tot en met 1819 (in duplo).

Een pakket huwelijksaangiften van 1736—1794.

Een idem huwelijksafkondigingen van 1798—1802.

Trouwboeken van 1700—1792, in 3 banden.

Enkele losse huwelijksproclamatiën vóór 1700.

Een trouwboek van **Snelrewaard** van 1729—1766.

Registers van begraven van lijken van 14 Mei 1751 tot 1818, in 3 banden.

In het archief der Hervormde-kerk van Linschoten:

Een register van gedoopte kinderen van 1648—1772 en van huwelijksproclamatiën van 1648—1713.

Een register van gedoopte kinderen van 1722—1766.

Een idem van af 1766.

Een trouwregister van 1722—1766 en verder.

De doop- en trouwregisters van **Achthoven** berusten vermoedelijk te **Montfoort.**

Het doopboek der Roomsch Katholieke gemeente van Linschoten berust te **Montfoort.**

Idem idem van **Snelrewaard** te **Oudewater.**

LISSE.

Alhier zijn aanwezig:

Gereformeerde doopboeken van 1707—24 November 1811.

Roomsch Katholieke doopboeken van 1687—1811.

Gereformeerde trouwboeken van 1707—1809.

Roomsch Katholieke trouwboeken van 1687—1811.

Overlijdensboeken van 1687—1811.

LITH.

Doopboeken der Roomsch Katholieken van 1603—1609, tevens inhoudende losse bladen van 1642—1648 en van 1673—1810, in vier banden.

Trouwboek van 1704—1764.

Idem van 1680—1704 en verder van 1748, bevattende losse stukken «van alle degene die voor de wet alhier in de Heerlijkheid groot «Lith» zijn ingeschreven en getrouwd».

Trouwregister van 1805—1810 door commissarissen der huwelijkszaken.

Idem van 1799—1805.

Doopregister der Hervormde gemeente Lith en **Lithoyen** van 1761—1810.

Doopregister der Gereformeerden van 1650—1759.

Register van overlijden van 1810.

Idem van begravingen van 1730—1809.

LITHOYEN.

Een doopboek der Roomsch Katholieken, loopende van 1774—1810.

Een boek inhoudende extracten van een doopboek en aanteekeningen van overlijden over 1687—1809.

Een doopboek van 1706—1769.

Een trouwboek van 1716—1808, in 3 banden.

Het laatste bevat ook overlijdens-acten van 1810.

LOCHEM.

Ten gemeentehuize zijn aanwezig:

Een doopboek van stad en schoutampt Lochem van 3 Juli 1717—25 Augustus 1811, in 2 banden.

Een register der geboorten bij de Israëlitische kerkgemeente binnen de stad Lochem van 1788—1824.

Een register van de familienamen der Joden in de gemeente van Lochem van 1812.

Een trouwboek van 1699—1723.

Aanteekening van getrouwde personen van 30 November 1723—17 November 1833.

Een trouwboek van stad en schependom Lochem van 26 Mei 1798—23 November 1810.

Een register van ontvangst voor lakens en mantels bij de begrafenis van onderstaande overledenen in de jaren 1781—1827.

Annotatie der overledenen personen binnen de stad Lochem van 1796—1807.

Aanteekening van overlijden in 1807.

Register van overledenen van 1796 tot en met 1811.

LOENEN.

Op het gemeentehuis alhier berusten:

Liber Baptismalis Pastoratus in **Slootdijk** van 1745 tot 1793.

Nomina Matrimonia junctorum incipiendo ab anno Dei 1745—1793.

Huwelijksregister van 1774- 1811.

Actes de Naissance l'an 1812.

Actes de Mariage l'an 1812.

Doopboek der Roomsch Katholieke gemeente van **Slootdijk** en Loenen van 1793—1805.

Begraafregisters van Loenen, **Mijnden** en **Oud-over** en **Loenersloot,** beginnende met de komst van Jan Kleinenbreingel als koster en doodgraver te Loenen van 1760—1812.

Geboorteregister van Loenen over 1811.

Geboorteacten van 1813—1822.

Gestorvenen van 1813—1822.

Gehuwden van 1813—1822.

Sterfregister over 1811.

Actes de décès l'an 1812.

Register van aanteekenen der geboden en voltrekken van huwelijken voor den gerechte van Loenen en **Nieuwersluis** van 1776—1793.

Register der gedoopten in de Gereformeerde-kerk te **Ter Aa** beginnende 1722 en eindigende 1812.

Register der dooden en begravenen te **Ter Aa** sedert pinksteren van 1767—1783.

Register der begravenen gehouden bij Willem Mulder, doodgraver te **Ter Aa** van 1783—1812.

Register der gehuwden in de gemeente van **Ter Aa** over 1811.

Geboorteregister van **Ter Aa** over 1811 in twee banden.

Register der overledenen in de gemeente van **Ter Aa** over 1811, in 2 banden.

Register van geboorten in de gemeente **Ruwiel** van 1813—1822.

Idem van overlijden idem van 1813—1822.

Idem van huwelijken idem van 1813—1822.

LOENERSLOOT.

In het gemeentehuis van Loenersloot en **Ruwiel** zijn aanwezig de navolgende oude kerkregisters:

Register der begravenen te **Ter Aa** van 1767—1813 en register der gedoopten in de Gereformeerde-kerk te **Ter Aa** van 1722—1797.

Het register der begravenen bestaat uit twee en dat der gedoopten uit één deel.

LONNEKER.

In het archief dezer gemeente berust:

Protocol van huwelijken van 1804—1809.

Register van sterfgevallen van 1806—1811.

LOON OP ZAND.

In het archief dezer gemeente bevinden zich:

Doopboek van 9 Juli 1608—8 Februari 1685, in vier banden.

Idem van 1 Januari 1678—2 Juli 1795, in vier banden.

Idem van 6 Maart 1780—23 December 1781.

Idem van 16 Maart 1786—1 Februari 1789.

Pastoor **Kaatsheuvel:**

Doopboek van 1 Februari 1796—12 December 1800.

Overlijdensaanteekeningen van 2 Februari 1700—1751, in 2 banden.

Idem van 8 Januari 1757—14 December 1786.

Hervormde gemeente:

Doopregister van 26 November 1684 tot 1 Nov. 1810.

Ondertrouw- en trouwregister van 9 September 1779 tot einde 1786.

Trouwregister van 22 Februari 1715 tot 1 Juli 1731.

Overlijdensaanteekeningen van 4 Januari 1787—30 December 1805.

Heerlijkheid **Venloon** (Loon op zand):

Ondertrouw en huwelijken van 11 Januari 1686—2 Mei 1690.

Idem van 28 Juli 1770—13 Januari 1811, in vier banden.

Register van lijken van 10 Jan. 1806—29 Dec. 1810.

Roomsch Katholiek doopboek gemeente **Sprang.**

Parochie Loon op zand:

Doopboek van 12 Juni 1792—24 Januari 1796.

Gemeente **Vrijhoeve Cappel,** parochie Loon op zand:

Roomsch Katholiek doopboek van 21 Juni 1792—22 April 1795 (4 akten).

Trouwregister van 11 September 1737—6 Mei 1770.

Gemeente **Capelle,** parochie Loon op zand:

Roomsch Katholiek doopboek van 3 December 1792 tot 15 Mei 1794.

LOOSDRECHT.

Ten gemeentehuize alhier worden de volgende registers aangetroffen:

Nederlandsch Hervormde gemeente: Huwelijksafkondigingen van 1808—1816.

Doopboek van **Nieuw Loosdrecht** van 1730—1811.

Aangenomen lidmaten idem van 1719—1729.

Huwelijken idem van 1719—1730.

Doopboek idem van 1719—1730.

Huwelijksafkondigingen van 1720—1807.

Doodboek van **Oud Loosdrecht** van 16 Juni 1783 en 29 Februari 1812.

Trouwboek van **Nieuw Loosdrecht** van 1730—1810.

Doopboek van **Oud Loosdrecht** van 1637 tot 5 April 1813.

Trouwboek van 1637—12 November 1807.

LOOSDUINEN.

Ter secretarie zijn aanwezig:

De doopboeken der Hervormde gemeente van af 1 Juli 1637 tot en met 21 Juli 1811.

De trouwboeken der Hervormde gemeente van af 24 Mei 1637 tot en met 8 April 1812.

Doop-, trouw- en sterfregisters der Roomsch Katholieke gemeente van af 1713 tot 1739 en van af 15 Februari 1785 tot en met 6 Januari 1812.

LOPIK.

Een extract uit het register der gedoopten in de Roomsch Katholieke-kerk te **Cabauw,** voor zooverre Lopik betreft, van 1771—1811.

Een register der gedoopten in de Hervormde-kerk te Lopik van 1681—1811.

Een register der gedoopten in de Hervormde-kerk te **Lopikerkapel** van 1621—1811.

Een register der gehuwden te Lopik van 1690 tot 25 Januari 1811 en te **Lopikerkapel** van 1744 tot 26 Augustus 1810.

Een register van begravenen te Lopik van 1750 tot 1811 en te **Lopikerkapel** van 1730—1811.

LOPPERSUM.

Registers van gedoopten van 30 Maart 1634 tot 2 Augustus 1812, in 3 banden.

Register van ondertrouw en getrouwden van 13 April 1634 tot 27 Juni 1802.

Wirdum. Protocol van gedoopte kinderen van 6 Maart 1657—28 Juli 1811.

Protocol van gecopuleerde personen van 1657 tot en met 1793.

Garrelsweer. Protocollen van gedoopten en geborenen van 25 December 1728—27 Juli 1811 en van 1804—21 Maart 1817, in 3 banden.

LUYKSGESTEL (Noord-Brabant).

In het gemeentearchief zijn aanwezig de Roomsch Katholieke kerkregisters van geboorten van 1538—1794.

Geboorte-, overlijdens- en huwelijksregisters in de Fransche taal van 1801 tot en met 1814.

MAARHEEZE.

Van den pastoor van Maarheeze, **Soerendonk** en **Herksel:** doopboek van 12 October 1662—13 September 1681.

Idem van 1 Augustus 1687—13 October 1738.

Trouwboek van den pastoor van 26 Januari 1681—4 Mei 1738.

Idem van 4 November 1738—6 December 1810.

Lijst van Hervormd-gedoopten van 1759- 1786.

Trouwboek voor schepenen van 3 Februari 1753—30 October 1796.

Idem van 1810.

Doodboekje van 8 Januari 1772—18 November 1810.

Begrafenisboek van 6 Mei 1772—26 Maart 1796, en 1 bladzijde van 1804.

Register van overlijden van Januari 1806 tot 19 November 1810.

MAARSSEN EN MAARSSEVEEN.

Hervormde doop- en huwelijksregisters van 1708—1812, in 2 banden.

Roomsch Katholieke doop- en huwelijksregisters van 1738—1812.

Algemeen begrafenisregister van 1745—1811, in 3 banden.

SINT MAARTEN (Zeeland).

Ter secretarie dezer gemeente zijn aanwezig:

Een doopregister der Nederlandsch Hervormden van Sint Maarten, loopende van af 1757—1811.

Een idem van **Valkoog,** loopende van af 1674—1811.

Een idem van **Eenigenburg,** loopende van af 1663 tot 1811.

Een register van overlijden der Nederlandsch Hervormden van Sint Maarten, loopende van af 1776 tot 1808.

Een idem van **Valkoog,** loopende van af 1770—1809.

Een idem van **Eenigenburg,** loopende van af 1770 tot 1809.

Een trouwregister van Sint Maarten, loopende van af 1757—1806.

Een idem van **Valkoog,** loopende van 1674—1774.

Een idem van **Eenigenburg,** loopende van 1664 tot 1810.

MAARTENSDIJK (Utrecht).

De doopregisters der Gereformeerden alhier loopen van 1640—1811, in 2 banden.

Het trouwboek loopt van 1731—1811, in één band.

SINT MAARTENSDIJK (Zeeland).

In het gemeentearchief zijn aanwezig:

Een register van aangifte tot trouwen, waar bij de meesten acten van ondertrouw staan aangegeven, de plaats waar getrouwd, van 15 April 1666—31 December 1810, in 3 banden.

Doopregisters van 5 Mei 1666—2 December 1810, in 3 banden.

Een lijst van sterven van 13 September 1760—31 December 1810.

Een lijst van aangegeven lijken krachtens publ. van 4 Oct. 1805, en de Notific. Bat. Republ. 4 December 1806, beginnende 4 Januari 1806—22 December 1810.

MAASBREE.

In het archief dezer gemeente zijn de navolgende registers der Roomsch Katholieken aanwezig:

Blerick. Sterfregisters van 1763—1798.

Doopregisters van 1763—1798.

Huwelijksregisters van 1770—1798.

Doop-, sterf- en huwelijksregisters van Maasbree van 1709—1798,

Baarlo. Doopregisters van 1745—1798.

Sterfregisters van 1666—1798.

Huwelijksregisters van 1745—1798.

MAASDAM.

In deze gemeente zijn geen oude kerkregisters aanwezig.

MAASHEES.

Alhier is aanwezig:

Een doopregister van 1663—1810.

Een doodregister van 1742—1810.

Een trouwregister van 1692—1730.

Een idem van 1742—1810.

Een doop-, trouw- en overlijdensregister van de jaren 1798—1811, in 1 band.

Geboorten, huwelijksafkondigingen en overlijden van 1811—1813, in 3 banden.

Allen behoorende tot de Roomsch Kath. gemeente.

MAASLAND.

Alhier berusten:

Doopboeken der Gereformeerden van 1670—1812.

Trouwboek van 1760—1819.

Trouwboek voor schout en schepenen van 1749 tot 1809.

Doopboeken der Roomsch Katholieken van 1726 tot 1845.

Register van begraven in de kerk en op het kerkhof van 1735—1812.

N.B. Op al deze registers zijn alphabetische registers.

MAASNIEL.

In het gemeentehuis alhier zijn aanwezig de volgende registers der Roomsch Katholieken:

Doopregisters beginnende met 1750—1789 en van 1791—1792, in 2 deelen.

Doodenregister van 1733—1781, in 1 deel.

Trouwregister van 1733—1781, in 1 deel.

MAASSLUIS.

In het gemeentearchief berusten:

Doopboeken der Gereformeerden van 1610—1811.

Alphabetisch register daarop van 1750—1811.

Trouwboeken der Gereformeerden van 1609—1811.

Acten van ondertrouw van 1646—1811.

Registers van huwelijken gesloten voor schout en schepenen van 1646—1795.

Memorialen van doopen en registers van begraven van 1670 -1811.

Doopboek der Roomsch Katholieken van 1787—1811.

Registers wegens het recht op het trouwen en begraven van 1695—1805.

Register van acten van inwoning van 1775—1816.

MAASTRICHT.

St. Catharina. Doopregisters van Augustus 1581—December 1795.

Trouwregisters van October 1593—Juli 1796.

Overlijdensregisters van Jan. 1674—Augustus 1796.

St. Jacob. Doopregisters van Maart 1597—Aug. 1796.

Trouwregisters van September 1717—Augustus 1796.

Overlijdensregisters van November 1719—Aug. 1796.

St. Nicolaas. Doopregisters van 1581—Aug. 1796.

Trouwregisters van 1589—Augustus 1796.

Overlijdensregisters van Juni 1627—Augustus 1796.

St. Maarten. Doopregisters van Januari 1628 tot Augustus 1796.

Trouwregisters van Augustus 1648—Augustus 1796.

Overlijdensregisters van 1640—Augustus 1796.

Een register van overlijden van **St. Servaas Collegie** van Januari 1768—Mei 1807.

Doopregisters der NederlandschHervormde gemeente van November 1632—September 1796.

Trouwregisters van November 1632—September 1796.

Overlijdensregisters van Juni 1715—September 1796.

Doopregisters der Fransch Hervormde gemeente van Januari 1633—Juni 1796.

Trouwregisters van Januari 1634—Juni 1796.

Overlijdensregisters van April 1655—Augustus 1796.

Twee registers van ondertrouw van December 1691 tot Juni 1796.

Doopregisters der Luthersch Hervormde gemeente van Mei 1756—Augustus 1796.

Regiment Zwitsers: Twee doopregisters van Mei 1717—October 1781.

Trouwregisters van Mei 1723—October 1781.

De registers van den burgerlijken stand beginnen met September 1796.

MADE EN DRIMMELEN (Noord-Brabant).

Doopboek der Roomsch Katholieke gemeente van Made en **Zwaluwe** van 1670—1810, in zes banden.

Trouw- en begrafenisboek der Gereformeerde gemeente van Drimmelen van 1695—1799, in 2 banden.

Overlijdensregister der Gereformeerde gemeente van Drimmelen van 1800—1810.

Doop- en trouwboek der Gereformeerde gemeente van Drimmelen van 1706—1810.

Doopboek van de Gereformeerde gemeente van Made van 1731—1810.

Trouwboek der Gereformeerde gemeente van Made van 1704—1810.

Trouwboek der Gereformeerden van Drimmelen van 1795—1810.

Huwelijksregister van het dorp Made (burgerlijk), van 1795—1810.

Overlijdensregister idem van 1795—1822.

MARGRATEN.

In het gemeentehuis alhier zijn geene oude of nieuwe kerkregisters aanwezig.

MARKEN (eiland).

Alhier is slechts aanwezig:

Een doopboek der Gereformeerden van 1749—1843.

MAURIK.

De oude kerkregisters, berustende ter secretarie dezer gemeente, zijn:

Doopregisters van de Hervormde gemeente te Maurik van 1636—1771 en van 1736—1811, in 2 banden.

Idem der Hervormde gemeente **Eck** en **Wiel** van 1771—1811.

Idem der Hervormde gemeente **Rijswijk** van 1680 tot 1686 en van 1716—1811.

Idem der Hervormde gemeente **Ravenswaay** van 1733—1811, in 2 banden.

Idem der Roomsch Katholieke gemeente van Maurik van 1795—1811.

Trouwboek van de Hervormde gemeente te Maurik van 1772—1798.

Idem idem idem van 1796—1811.

Idem der Hervormde gemeente **Eck** en **Wiel** van 1772—1795.

Idem idem idem van 1796—1810.

(Wordt vervolgd).

De gemijterde abten van Postel. Zegels, wapens, enz.
(Vervolg).

Maar nae het troffen vanden Peys van Munster 1648, als tusschen het jaer 1649 en 1650 door de edicten ende placaten vande Hoog Mogende Heeren Staeten Generael der Vereenichde Nederlanden geene Roomse priesters onder het ressort vande voorschreuen heeren mochten schuylen oft hunne Roomse functien oeffenen, de gemeyntenaren vande voors. vryheyt souden syn verlaeten van hunne sielbewaerders (gelyk sy verlaeten was vanden heer Roymans, wereltlycke priester, om de gevanckenisse lestmael gevolght) ten sij dat de eerweerdiche heere Gregorius Sichmans, Canoniek regulier vande abdye van Postel, Order van Praemonstreyt, nyet ontsiende de peryckelen ende costen ofte dispendien van gevanckenisse, hadde ter hulpe gekomen inden jaere 1650.

Ende nyet tegenstaende soo veele vervolginge die hy heeft moeten onderstaen, verclaerden dan de voornoemde deponenten, dat voorseyde heere nyet en heeft ontsien te onderstaen de persecutie, gevanckenisse ende soo swaere pecunieele boeten ende penen, ende andere costen ende dispendien ter liefde van deese gemeynte om die te houden vast in de vorige Roomse Catholyke Religie, gelyk sy waerlyck altemael constant syn gebleuen inde selve tot deese ure toe; ende dat de persecutie soo overvloedich was, dat hy sich dickwyls heeft moeten in hoecken verbergen, vluchten op den naer gelegen Luycxen bodem, ende om de vervolginge te ontgaen in slechte boeren, voermans ende andere veranderinge van kleederen de H. Sacramenten heeft moeten administreren, oock al nu (*terwijl*) in dese vryheyt vigileerden de officiers om den voorseyde heere te vangen.

Oock verclaerden sy waerachtich te wesen, als ons d'almogende Godt besoecken quaemp bouen deese vervolginghe met de pest (1), de voors. heer ons vroomlijck heeft bijgestaen, soo dat si naer Godt aen hem hunne stantvasticheyt inde Roomse geloue touschriuen, ende de bedeweghe naer Werbeeck helpsaem waere; si betrouden, dat oock de Beerse pelgrimagie hulpe krijghe tot Scherpenheuele, soo dat de heer Sichmans de conditien van eenen rechten schaepherder heeft volbracht ten tijde van 35 jaeren, tot den jaere 1665 als hij geroepen is tot de digniteyt vande prelature van Postel, die hij tegenwoordich met sorge van deese gemeynte in hoogen ouderdom bedient....(1).

Voorder verclaeren sij, dat de voors. heer Gregorius in de meeste persecutie verscheyde andere omliggende dorpen, gelijck Duysel, Knechtsel, Oirs (Oerle), Bergheyck, etc., verlaten sijnde van alle wereldsche priesters, heeft bijgestaen, dickwijls te hulp roepende sijne heeren confraters vyt de abdije van Postel......

Eyndigende hier mede hunne depositie, voor reden van welwetendheid allegerende sij deponenten in tghene voors. is waerachtich te wesen; want goddelijck is der waerheyt getuygenisse te geuen, hebben naer voorgaende prelecture daer bij gepersisteert met presentatie van eede, des versocht.

Aldus gedaen bynnen de vrijheyt van Eerssel den XXIIIJ July MDc sessen ende tnegentich, in presentie van M(*eeste*)r Laurens Finet ende Jacob Aerts, als lofweerdige getuygen, die de minute beneffens de declaranten ende mij notaris hebben onderteeckent.

Quod attestor
A. Wachtelaer, notarius publicus.

In die tijden van vervolging, waarmede de herwonnen vrijheid ingehaald werd, konden leden der abdij nog betrekkelijk het veiligst te Eersel en op omliggende plaatsen werkzaam blijven in 's Heeren wijngaard. Maar, wij zien toch ook uit het aangehaalde stuk hoe pastoor Sichmans genoodzaakt was zich op den voorvaderlijken erfgrond in allerlei vermommingen te steken, als ware hij een boosdoener, om de troostmiddelen van den godsdienst aan landskinderen te brengen, wier eenige misdaad hierin bestond, dat zij van de Hervorming niet gediend wilden wezen. Sichmans droeg nu eens het pak van een daglooner, dan weer trok hij als voerman rond, en omdat geene vermoeienis of gevaar voor zijn zielenijver te groot was, wist hij zoo middelen te vinden om ter sluiks de H.H. Sakramenten toe te dienen en vooral om den zieken en den stervenden het Brood des Levens te breken, niettegenstaande de arendsblikken der ambtenaren vooral naar zulke boosdoeners rondgluurden.

Keeren wij thans van 1696 tot 1685 terug, toen G. Sichmans de herderlijke bediening neerlegde om een hoogere waardigheid te gaan vervullen.

De gemijterde abt Antonius Gaillard was den 1 April 1685 overleden. Al spoedig gaven de Norbertijnen kennis van den dood aan den hertog van Brabant en verzochten tevens zijne toestemming om tot de verkiezing van een nieuwen abt over te gaan. Wij

(1) Toen men die doodverspreidende plaag door geene menschelijke middelen kon afweren, beloofde men jaarlijks eene bedevaart te doen naar de ruim vier uren verwijderde Maria-kapel op het gehucht onder Retie in de provincie Antwerpen. Door dit middel is die verdelger in zijne vreeslijke vaart gestuit. Nog jaarlijks trekken vele inwoners van Eersel en omliggende dorpen den 25 Juli naar die kapel, Zie hierover breedvoeriger onze *Beersche processie naar Scherpenheuvel*, in 1884 gedrukt bij H. Bogaerts, 's Bosch.

(1) Het hier weggelatene valt buiten deze stof; het is eene aanbeveling om de parochie van Eersel te blijven bedienen, en het loffelijk gedrag van den opvolger van G. Sichmans als pastoor in deze parochie, van A. H. Bertrandt, ook Norbertijn van onze abdij.

deelen ook dit stuk mede, omdat daaruit blijkt, hoe zorgelijk de toestand der abdij door herhaalde berooving was geworden, en hoezeer men in deze omstandigheden de tusschenkomst der koninklijke zaakgelastigden trachtte te ontgaan, die hunne tegenwoordigheid alleen tegen een goeden penning verleenden.

Het stuk luidt als volgt:

A son Excellence.

Remonstrent très humblement les Prieur et Religieux de l'Abbaye de Postel de l'Ordre de Premonstré, sur les confins de la Mairie de Boisleducq qu'il auroit plu a Dieu d'appeller de ce monde Dom. François Antoine Gaillard leur dernier Abbé, pour quoy il est leur important que sa place soit remplie, le plutot qu'il plairait à votre Excellence, d'une personne idoine à regir le spirituel et temporel d'icelle abbaye.

Et comme depuis la Paix de Munster il at este mis en contestation et controverse entre les ministres de Sa Majeste et les Estats des Provinces Unies, si l'enclos du monastere seroit situé soub la Mairie de Boisleducq ou dans le district d'Anvers, ce que at fait que les dicts Estats se sont mis et sont encor en possesion de tous les biens de l'abbaye de Postel soub la Mairie de Boisleducq.

Les remonstrants n'estant en jouissance que de fort peu de revenus soub la domination de Sa Majesté toutes fois que venoit vacante la dignite abbatiale, les Gouuerneurs Generaux des Pays-Bas pour Sa Majeste ont touiours usez de beaucoup de diligence à y pouruoir et preuenir les dicts Estats, mesme ont eu soins que les elections se feroyent promptement sans eclat et sans commissaire de la part de Sa Majeste, laissant faire ce debuoir par le Superieur immediat, qui est l'Abbe de Floref, comme se voit par act pour la derniere election icy ioingte, pour raison que l'erection de la Chambre Mipartie, erigee apres la Paix de Munster, pour decider les poinctes differentieux, il estoit conuenu entre les ministres de Sa Majeste et les dicts Estats qu'on feroit de parte ni d'autre acte possessoir au preiudice du cas litigieux, qui à l'egard de l'Abbaye de Postel demeure encor indecis, pour ce est ce que les remonstrants se retirent vers Votre Excellence.

La suppliant très humblement estre seruie de leur ordonner et permettre de passer outre incessament a l'election d'un Abbe nouveau, selon la forme ou deuant practique et auecq la diligence et precaution accoustumees pour ensuitte du rapport qui s'en ferat en Quoy faisant, etc.

Werkelijk gelukte het de abdij van de tusschenkomst dezer geldzuchtige mannen verschoond te blijven.

Koning Karel, als hertog van Brabant, gaf 5 Juni 1685 verlof om tot de kiezing van een nieuwen abt over te gaan, naar het volgend schrijven uit het kasteel Mariemont (1) onder Morianwelz in Henegouwen.

Son Excellence ayant este informee de la mort de Dom Francois Antoine Gaillard, abbe de l'abbaye de Postel de l'ordre de Premonstre, scituee au quartier de la Campine, at par aduis de ceux du Conseil d'Estat du roy, permis et permet par cette aux religieux de la mesme abbaye, pour des raisons a ce la mouuantes qu'ils puissent, et pourront proceder entre eux au receuil des voix et suffrages sur la procuration et creation d'un nouueau et futur abbe, et ce sans envoy ou interuention de comissaires de la part de Sa Majeste, pour en apres et veu le besoigne desdits religieux et estre pourueu, à charge et conditions toutesfois que lesdits religieux seront tenus de donner auparauant un acte declaratoir que le receuil desdits suffrages et voix, en la forme susdite at este fait du consentement, et par dispensation de Sa Majeste, et sans prejudice et consequence pour l'aduenir.

Fait à Mariemont le cincquiesme de Juin mille six cent huitante et cincq.

Plaats de zegels. Blon vt.

H. M. de Carmet (?)

Par ordonnance de Son Excellence

B. Galuard (?)

Volgens de gewone formaliteiten geschiedde nu de kiezing, waarbij de leden des kloosters den pastoor Gregorius Sichmans in geweten den bekwaamsten oordeelden en ook stemden.

Na deze plechtigheid moest de uitslag naar den vorst gezonden worden ter bekrachtiging, en onder dagteekening van 19 Juli 1685 schrijft Joannes de Rivero uit Brussel in het Spaansch:

Su Exa ha hecho mrd (*merced*) a VRma de la abadia de Postel, y me manda lo avise a VR para que teniendolo entendido haga acudir por los disps de que doya VRma la enora buena deseando tener otras ocasiones de repetirsela a VR cuya vida guarde Dios largos y felizes anos.

Bruselas a 19do Julio 1685.

Vl.m. de VRma

Juan de Rivero.

Rmo G. fr. Gregorio Schimans (2).

Uit dezen brief blijkt, dat Zijne Excellentie toestemt en iemand uitnoodigt om de bekrachtigingsakte te

(1) Dit koninklijk kasteel, door Maria koningin van Hongarye en zuster van Karel V gebouwd, werd door Hendrik koning van Frankrijk in 1554 in assche gelegd, door Albert en Isabel opgebouwd en in 1794 weer de prooi der vlammen.

(2) Tot volkomen gelijkvormigheid hebben wij hier *Schimans* voor *Sichmans* trouw overgeschreven.

komen halen; daarbij biedt de schrijver zijn gelukwensch aan, dien hij bij een andere gelegenheid hoopt te hernieuwen, en bidt ten slotte dat God den nieuwen abt vele en gelukkige jaren verleene.

De bekrachtigingsakte van koning Karel, onder dagteekening van 20 Juli 1658 wordt door Franciscus Antonius Augurto, ridder der Orde van Alcantara, luitenant en gouverneur der Nederlanden en neef des konings bekrachtigd; zij luidt:

× Zegel van 10 stuivers.

Charles par la grace de Dieu, roy de Castille, etc.

A venerables nos chers et bien aimez les prieur, religieux et conuent de l'abbaye de Postel, Ordre de Premonstre, en notre pays et duche de Brabant, salut et diliction.

Comme a Nous comme ducq de Brabant assiert et appartient d'auoir soigneux esgard que les prelatures, abbayez, prieurez et autres premieres dignitez, estans en icelluy pays et duche soyent pourueues de gens catholiques, doctes, de bonne vie et conuersation, pour les entretenir et conseruer en bonne et chretienne religion, et que par Indult apostolicque, droict de patronages, regales et autrement Nous compete, et ayons droict de auxdites prelatures at dignitez, quand elles vacquent, nommer personnes suffisantes, idoines et à Nous agreables. Et il soit qu'estant par le trespas de frere Francois Anthoine Gaillard, vostre dernier abbe laditte abbaye presentement vacante, Nous ayons fait informer de l'idonite et capacite des religieux d'icelle. entre les quel Nous seroit este presente frere Gregoire Sichmans, religieux dela ditte abbaye et pasteur d'Eersel, en la Mayerie de Boisleducq, SÇAVOIR VOUS FAISONS que pour le bon rapport que fait Nous at este dudit frere Gregoire Sichmans, et de ses sens, experience, bonne et religieuse vie et conuersation, Nous l'auons par la deliberation de nostre treschier et feal cousin don Francisco Antonio Agurto, cheualier de l'Ordre d'Alcantara, lieutenant gouuerneur et capitaine general de nos Pays-Bas, etc., denomme et denommons par ces presentes aladitte abbaye de Postel, vous consentans et requerans que procedans a l'election de vostre nouveau et futur abbe, vous elisiez et acceptiez à icelle dignite ledit frere Gregore Sichmans comme personne à ce capable et à Nous aggreable, auquel consentons et permettons par ces presentes de pouuoir sur ce obtenir de nostre pere le pape, de l'evesque diocesain, ou autre superiour telles Bulles apostolicques et prouision de confirmation qu'il appartiendra, et icelles mettre à deue execution, et au surplus prendre et apprehender de la vraye, reelle et actuelle possession deladitte abbaye, ensemble des droits, fruicts, prouffits, emolumens et reuenus d'icelle, pour doresnauant la tenir, regir et administrer tant au spirituel que temporel, en ce gardees et obseruees les solemnitez, en tel cas requises et accoustumees.

Si donnons en mandement à nos treschiers et feaux les chef, presidents et gens de nos Priué et Grand Conseils, chancellier et gens de nostre Conseil, ordonne en Brabant, et à tous autres nos justiciers, officiers et subjets a qui ce regardera qu'a vous en ce que dit est, ils assistent, si besoing en auez, et en outre fassent, souffrent et laissent ledit frere Gregoire Sichmans de cette nostre presente nomination, accord et consentement plainement et paisiblement jouyr et user, cessans tous contredits et empeschemens au contraire, car ainsy Nous plaist il.

Donne en nostre ville de Bruxelles le vingtiesme Jour du mois de Juillet l'an de Grace mille six cent huitante et cincq, et de nos regnes le vingtiesme.

Par le roy .... (1) vt

VI f VI st (2).

B. Galuan (3).

De vorstelijke akte op perkament, meet in geschrift 51 × 25 c.M. en in geheele oppervlakte 56 × 37 c.M. Het groot voor- en tegenzegel in roode was meet 10 c.M. in middellijn en is met een enkel uithangenden strook aan het origineel verbonden.

Na de koninklijke akte ontvangen te hebben voor het kiezen en bekrachtigen van den nieuwen abt, moest men daarvoor nog al een goed sommetje betalen, o. a. voor het zegelrecht der «patente» of voornoemde oorkonde van 20 Juli 1685 vierhonderd Duitsche gulden. Daar aan de abdij toen het grootste gedeelte harer goederen ontnomen was (4), zonden de religieuzen het volgend smeekschrift naar den koning om vrijwaring of ten minste om vermindering van betaling.

Au Roy en son Conseil d'Estat.

Remonstrent humblement les prieur et religieux de l'abbaye de Postel, au quartier de la Campine, que Votre Majeste ayant este seruie de denommer à la dignite abbatiale deladitte abbaye frere Gregoire Sichmans pasteur d'Eersel, dont ils la remercient tres humblement.

Il est neantmoins que les fraiz des depesches dela patente d'abbe, et notamment les droits du seel dela ditte patente, qui montent à la somme de 400 florins, sont si excessifs qu'il est impossible aux remonstrans d'y satisfaire en cette meschante conjoncture de temps, à cause de l'extreme misere ou laditte abbaye se trouue

(1) De naam schijnt Friu of Fiev te zijn.
(2) VI floreni, VI stuferi.
(3) De naam is twijfelachtig op het charter.
(4) Zie IV abt, Janssen.

reduite par les pertes considerables qu'ils ont faites dela plus grande partie de reuenus de cette maison, dont les Estats Generaux de Prouinces Unies se sont emparez par force, n'ayans pas seulement laisse aux remonstrans le necessaire pour la subsistence d'un si grand nombre religieux. Comme ils sont mesmes jusques à la qu'ils ont encore expose en vente tout recement par affiche publique une maison auec ses dependances, appartenante audit monastere, estant à craindre qu'ils ne passent encor plus auant.

Cause pourquoy ils se retrechent vers Votre Majeste, la suppliant tres humblement qu'en consideration de ce que dessus, elle soit seruie de vouloir accorder aux suppliants l'exemption desdits droits du seel, ou du moins telle moderation, dont il plaira à Votre Majeste leur faire grace, pris esgard que la mesme at este aussy cy deuant accordee à plusieurs autres abbayez de ces Pays, qui n'auoient pas (sous correction) plus souffert, ny fait des pertes si considerables que les supplians.

Quoy faisant.

In hoever de koning aan dit smeekschrift gehoor heeft gegeven, kunnen wij niet melden, omdat uit de resteerende handschriften niet blijkt hoeveel men voor de vorstelijke akten voor dezen abt heeft betaald.

Na al deze formaliteiten bevestigde Christophorus Heest, abt van Postel's stamklooster te Floreffe, 20 Augustus 1685 de verkiezing van G. Sichmans. De nieuwe prelaat werd zes dagen daarna te Luik in de Norbertijnen-abdij Beaurepart ingezegend en gemijterd door Mgr. J. A. Blavier, suffragaan van het bisdom Luik, bij welke gelegenheid Ambrosius de Fraisne, abt van Beaurepart (Belli-Reditus), en Hubertus Henrice, abt van St. Jacobusklooster ook te Luik, assisteerden.

Zoodra G. Sichmans gemijterd en met de volle macht van zijn bewind uitgerust was, begon hij zijn bestuur als een oprecht toonbeeld van deugd, dat zich nooit verloochend heeft. Gelijk hij als moedige en trouwe herder van Israël steeds op zijn post was, toen hij zich te Eersel en op andere plaatsen aan het heil der zielen wijdde, zoo hield hij thans niet op de zijnen door woord en voorbeeld aan te sporen gedurende de negentien jaren, dat hij als abt aan het hoofd geplaatst was. Minnaar der nederigheid, wist hij de hoovaardij te onderdrukken; ten volle overtuigd, dat hij zonder zijnen Schepper niets vermocht, herhaalde hij vaak de veelbeteekenende leuze van zijn wapenschild: *Sub manu Dei*, d. i. *Onder Gods hand*.

Michaël Colbert, abt van Premonstreit en generaal der Orde, bracht 4 September 1698 een bezoek aan Postel. De prelaat van Tongerloo, alsmede de prior van het St. Michielsklooster te Antwerpen en de prior uit Laon in Frankrijk, allen Norbertijnen, vergezelden den generaal. Nadat deze algemeene overste met de kanoniken in den refter het middagmaal genomen en zijnen zegen gegeven had, is hij 6 September weer vertrokken.

Bij die gelegenheid bekrachtigde M. Colbert, op de bede van G. Sichmans, het patronaat der kerken Mill in Noord-Brabant, Beesd, Renooi en Rumpt in Gelderland, welke reeds vóór vele jaren bij het klooster van Postel ingelijfd waren door Gulielmus Quisthout, overste van de Mariawaarder abdij, ook in Gelderland.

Bij het klimmen der jaren, het vermeerderen van de lasten des ouderdoms en het dreigend gevaar van den oorlog met dezelfs treurigen nasleep, schreef G. Sichmans 7 November 1701 eigenhandig (1) naar den generaal der Orde Michael Colbert om tot de keuze van een coadjutor over te gaan. De generaal schreef 20 November die eigenhandige toestemming en de abt van Floreffe gaf de zijne 9 December. De prior van Postel, Milo van Boxmeer werd nu door zijnen abt 28 November gevolmachtigd om de toestemming ook aan de landsregeering te vragen, want ook deze macht liet hierin haar gezag en tusschenkomst gelden. Uit de volgende akte van 16 December 1701 zien wij de toestemming, die het Land twee dagen vroeger verleend had.

Les abbe, prieur et religieux soubsignez de l'abbaye de Postel, de l'Ordre de Premonstre scituee au quartier de la Campine, estans informez que Son Excellence a este seruie de leur permettre, pour des raison à ce la mouuans, de proceder entre eux au receuil des voix et suffrages sur la prouision et creation d'un coadjuteur auecq future succession a ladite abbaye, et ce sans enuoy ou interuention des commissaires ordinaires de la part de Sa Majeste, et de pouuoir requerir d'eux memes l'abbe de Floreffe leur superieur immediat d'entreuenir à la collation des dits suffrages et voix, declarent et s'obligent par cette de faire le receuil desdits suffrages et voix en la forme et maniere susdites, et ce du consentement et par dispensation de Sa Majeste, et sans prejudice et consequence pour l'aduenir.

Faict en ladite abbaye de Postel le 16 Decembre 1710.

fr. G. Sichmans, abbas Postellensis.
» Milo van Boxmeer, prior Postellensis et S. T. B. F. et professor.
» Prosper Montini supprior.

(1) Die eigenhandige brief van G. Sichmans alsmede de toestemming van den generaal berusten nog in het archief.

TH. IGN. WELVAARTS, archivaris.

(Wordt vervolgd).

Aanteekeningen uit de trouwregisters te Sluis.
(Vervolg).

27 Feb. 1726 ondertr. de Heer Jan Pieter van den Brande Luytenant onder de comp^ie van de capt^n Padt, reg^t van de overste Pieter la Rocque met Juffr. Adriana Barbarina van den Berge, w^e van d'Hr. Luytenant Gideon de Champagne.

2 Mrt. ondertr. te Breda. Bastiaan Lips diend^e onder 't Reg^t van d'Hr. overste La Rocque met Barber Schenkers.

2 Mey. Pieter Willemoens, w^r van Jacomina Logge met Maetjen Eybe, w^e van Johannes van Damme.

12 July in de franse kerk getr. De Heer Johan Cau Luytenant onder 't reg^t van de Hr. overste La Rocque met Juffr. Anna Susanna van Dijck j. d. van Sluys.

5 Oct. ondertr. attest. om buyten te tr. Jan Hendrik Meijer churisijn van 't reg^t van d'overste la Roque met Jacomina van de Weteringe j. d. van Sluys.

17 Oct. ondertr. atttest. om buyten te tr. Jan Bibout, w^r van Maria Adams met Johanna Calon, w^e van François Burgraef, beide won. alhier.

14 Nov. Guilaume van den Busse. w^r van Eva Appelbach met Jacoba van den Broecke j. d. won. alhier.

8 Dec. d'Heer Willem van der Beeke luitenant en adjudant onder 't reg^t van den Collonel la Rocque j. m. van den Hage met Juffr. Rebekka Cornelia Goetiers, w^e van wijlen de Hr. Simon Hendrik Torns (?).

5 Mey 1727 getr. in de Franse kerk. Louis Beekus en Agathe Therese Six.

17 July ondertr. de Heer David Alexander Balfoer Luyt^t onder 't reg^t van de Collonel Evertsen, j. m. met Juffr. Anna Catharina Pompe van Meerderfort j. d. van Dort.

2 Oct. François de Vulder j. m. van onse Vrouwe bij zuyden Aardenburg in het lande van den Vrije alhier met Elisabeth van Hill won. alhier.

2 Oct. ondertr. attest. om buyten te tr. de Hr. Willem de Massee j. m. van Ostende vendrigh in het reg^t van de overste Pieter la Rocque met Juffr. Anthonia Johanna Cauw j. d. van Zieriksee.

22 Feb. 1728. Johan de Vey j. m. procureur won. alhier met Juffr. Catharina Pieternella van Bergen, w^e van Pieter Wolbert Willebert.

21 Feb. ondertr. te Aardenburg. Jacques Bremie, w^r van Maria Berbel Gestiero met Maria Catharina Pelletier j. d. won. in de polder Benoorden.

14 Maart. Nicolaes Rovers, w^r van Janne Fransen van Roermond met Catharina Cauw j. d. van Sluys.

13 Juny. attest. om buyten te tr. Pieter van Out Heusden j. m. van Bergen met Jacomina Elisabeth van den Hoeke j. d. van Sluys.

17 Juny. Cornelis de Ruyter j. m. van Rosendaal, diend^e in 't reg^t van Collonel Samuel de La Rocque in de comp. van Captn de Vassy met Johanna Frederiks j. d. van Sluys.

22 July. Jan Lamarche diend^e in 't regt_t van Col. Samuel La Rocque met Mary Tresa Cromelinck j. d. van Sighem.

18 Aug. getr. op d'Eede. Johannes Hardhoeck, w^r van Johanna Engelse van Arnemuyden gekomen, alhier won. met Juffr. Elisabeth de Jonghe j. d. van Sluys.

16 Aug. de Heer Griffier Hendrick van Affelen, w^r van Martiena van Hierschot met Juffr. Anna Elisabeth Hogerwerf j. d. van Sluis.

4 Aug. ondertr. te Zzee. de Heer Cornelis Schwendler vaandrigh in 't reg^t van col. Pieter de la Rocque j. m. van 's Hertogenbos met Jonckvrou Geertruyd Cau j. d. van Zzee.

31 July ondertr. te Steenbergen. Nicolaas de Bois j. m. diend^e in 't reg^t van Samuel la Rocque in de comp. van Capt. Neuville met Lijsbeth Frederiks, w^e van Theophilus Betram won. te Steenbergen.

3 Nov. Johannis Wagenaar, w^r van Adriana Schrauwer met Catryna de Neve j. d. won. alhier.

3 Nov. Ariaen de Ridder, w^r van Maria Klaysen met Catharina Servaes j. d. van Mastricht, won. alhier.

16 Dec. Jan Ornee j. m. van Aardenburg met Paulina Piecaert, w^e van Cornelis van der Creeke.

23 Feb. 1729. Getr. te Eede Nicolaes van Heuren j. m. met Maria Elisabet Soucke j. d. beide alhier geboren.

17 Mrt. tr. te Aardenburg. De Heer Pierre Capelle, luit^t onder 't reg^t van den overste Samuel de la Rocque, wed^r van Juffr. Françoisa Bongart met Mevrouw Françoise van den Bussche, w^e van de de Heer Antoni Krul.

10 Febr. Jan de Klerck, w^r van Jannetje van Eegen met Magdalena Steenbeck, w^e van Wouter Philip.

13 Mrt. attest. om tot Bergen te tr. George Tayler Sergeant in 't reg^t van de Hr. Bregadier Halket j. m. met Algonde Remigius, w^e van Willem Roose.

31 Mrt. Thomas Gordon j. m. diend^e onder 't reg_t van d'overste Brigardier Hacket met Geertruyt Traphof, w^e van Andries Ronseman.

20 Mrt. te St. Anne getr. De Heer Cornelis Eversdijck j. m. met Juffrouw Johanna Straf, w^e van de Hr. predicant Cornelis de Bois.

7 April. Alexander Stuardt j. m. uit Schotlant vendrig onder 't reg^t van de Hr. Brigadier Hacket met Margryta Catrou j. d. van Dendermonde.

5 Mey. Philip George Lambert, w^r van Maria Diamant met Maria Verheeke j. d. van de Groede.

9 Mey tr. te Aardenburg. Johan Zutterman alhier procureur met Juffr. Anna Adriana Warmaas j. d. van Sluys.

28 Mey ondertr. Johannes Mesdag j. m. won. in Bewestereede met Elisabeth Vercruysse, wed^e^ van Adrian de Smidt won. op Heyle.

2 July ondertr. William Nickelson vendrig onder 't reg^t^ v. d. Brigadier Hacket j. m. met Maria van de Weteringen j. d. van Sluys(de bruydegom voor 't trouwen gestorven).

29 July. Bernardus Moors j. m. onder 't reg^t^ van Samuel la Rocque capiteyn la Garique met Elisabeth Rovers j. d. van Sluys.

22 Sept. Jacob van de Walle, w^r^ van Elisabeth Mesan met Geertruyt Terson. w^e^ van Paulus Bolster.

17 Sept. attest. om buyten te tr. de Hr. Hendrik van Affelen Griffier der stadt Sluis in Vlaanderen commis van slands magazijnen alhier laast w^r^ van wijlen Juffr. Anna Elisabeth Hoogewerf met Juffr. Maria Poddé j. d. geb. in 's Gravenhage won. te Eindhoven.

18 Sept. ondertr. attest. om buyten te tr. d'Heer Arnoldus Alardus de Jonkheer j. m. Luitenant onder 't reg^t^ van de Heer Verschuur met Juffr. Maria Eversdijk j. d. van ter Goes won. alhier.

20 Oct. Thomas Janse, w^r^ van Allegonda Oostendorp met Barbara Lowyse Warnaar, w^e^ van Pieter Bosmans beyde won. alhier.

30 Oct. de Heer Marcus Anthony de Lavalet j. m. Luit^t^ onder 't reg^t^ van wijlen Coll. La Rocke met Juffr. Elisabeth Eversdijk j. d. van ter Goes.

6 Nov. attest. naar St. Anne. Cornelis Schansman j. m. van Sluis in Vl. met Levina van Mil j. d. van de Graaf.

26 Feb. 1730. attest. om buyten slants te tr. Mattheus de Jonge j. m. van Sluys met Jacoba van Asperen j. d. van Amsterdam.

12 Mrt. attest, om buyten te tr. De Heer Rikus Cattepoel vendrig in 't reg^t^ van wijlen de overste Samuel la Rocque met Juffr. Elisabeth Deckers j. d. tot Sluys.

30 April. attest. om buyten te tr. De Heer Andreas de Kemper, bedienaar des Heyl. Evangelium tot Nieuwvliet met Juffr. Pieternella de Jonge j. d. van Sluys.

11 Mey. Jan van den Driest diend^e^ onder de comp. v. de Hr. la Garique met Anna Jansen, w^e^ van Willem de Man van Lillo.

21 Mey te St. Anne getr. Mattheus Deckers j. m. met Johanna Brouwers j. d.

30 July. Pieter le Febre Luytenant onder de comp. van de Hr. du Rocque met Anna Maria van de Vierde j. d. won. alhier.

17 Aug. Jacobus Doeleman van Drijschor met Josina de Rijcke, w^e^ Jacob Schansman won. alhier.

1 Nov. te Vlissingen getr. de Heer Melchior de Geyser, w^r^ van Juffr. Prijna Cornelia Stevens, bedienaar des Heyl. Evangeliums te Sluis met Juffr. Elisabeth Teerling j. d. van Vlissingen.

2 January 1731. Johannes Fridericus Helvetius j. m. met Johanna Helena Borneman j. d. beyde van Sluys.

11 Jan^i^. Klaes Kalandt j. m. van Sicele met Jacomijntje Olmen j. d. van bewester Eede.

29 Jan tr. te St. Anne. De Heer François Eversdijk capiteyn luyt^t^ onder 't reg^t^ van de overste wijlen Samuel la Rocque j. m. met Juffr. Johanna van de Casteele j. d. van Sluys.

8 Feb. ondertr. François Burgh-graaf j. m. van Bergen op den Zoom Cadet onder 't reg^t^ wijlen S. la Rocque met Alida Burgh-hoorn j. d. geb. van 's Gravenhage.

30 Mey. Marinus Loef j. m. uit Bewester Eede met Petronella van Welden.

3 Mey. Arnoldus Tromp j. m. won. alhier.met Aeltje Boelee, w^e^ van Antoni Morison.

17 Mey Ariaen Matton j. m. van Sluys met Johanna Mary Symons j. d. van Moerkercke.

26 April ondertr. te Zuydzande. Jozias Nuytingh j. m. van Zuydzande met Levina Berteloot j. d. van Aardenburg.

4 Mey ondertr. attest. om buyten te tr. De Heer Cornelis van Affelen van Sluys in Vl., w^r^ van Juffr. Maria van Reynesteyn capiteyn in 't reg^t^ van wijlen Coll. S. de la Rocque met Juffr. Johanna Paulina Stocke j. d. van Delft.

29 Mey tr. te St. Laurens. De Heer Pieter de Wolf, w^r^ van Catharina ter Beecke met Juffr. Margrita van der Snippe, w^e^ van Quirinius Coenraets.

2 Aug. Johan van Eck, w^r^ van Maria Willems met Adriana van Hoecke.

9 Aug. ondertr. attest. om op de Eede te tr. Pieter Laurens j. m. van de Hooge Swalue met Pieternella Rochussen, w^e^ van Jan Loobeecke.

11 Oct. Johan Wens vandrig onder 't reg^t^ van den prins van Holsteyn met Cornelia van Dulmen van Bergen op Zoom.

17 Oct. getr. op d'Ede. De Hr. Frans Henrik Hijtveldt, w^r^ van Juffr. Johanna van Loo met Juffr. Apollonia Parent, w^e^ van de Hr. Willem van Ackeren.

1 Nov. Lieven van Akkeren, w^r^ van Bartel Muelaart won. alhier met Maria de Frere j. d. geboren van Damme.

31 Oct. getr. te St. Anne. Johannes Franke j. m. van Sluys met Maria Catharina van Beekhuysen j. d. van Sluys.

18 Oct. ondertr. Jan Moens in 't reg^t^ van Hr. Coll. Montet onder de comp. van de Hr. Luit. Coll. Neufville met Anna Catharyn Dorre Craets.

6 Nov. ondertr. attest. naar Utrecht. De Heer Jacob Wolters Canonic van het capittel van St. Jan tot Utrecht, wr van Juffr. Jacoba van Holten met Mevrouw Jacoba Vermeulen, we van de Hr. Mr. Vincent Oortman won. alhier.

17 Dec. op St. Anne getr. Jacob Broeckhuysen j. m. met Maria Hennequin j. d. beyde van Sluys.

18 Januari 1732. ondertr. Jan Henrik Meyer chirurgus major onder 't regt van coll. Pieter du Larotke, wr van Jacomina van de Weteringe met Pieternella Trouwé j. d. geb. van Ter Goes.

24 Mrt. tr. te St. Anne. Maerten van de Kerkhoove j. m. van St. Anne won. alhier met Maria van Groenenberg j. d. van Sluys.

1 Mey. Gregorius Sterre j. m. diende onder 't regt van den prins van Holsteyn in de comp. van de Heer Canisius met Engeltje Flores, we van Frederik Planke.

4 Juni. De Heer Cornelis Lampsins Heer van Brigdamme j. m. geb. te Vlissingen won. te Middelburg met Juffr. Elysabeth Arnoldina Helvetius j. d. van Sluis in Vl.

9 Juny ondertr. attest. naar d'Eede. Jan Struyck j. m. geb. van lage Swaluwe borger van Rotterdam met Tanneke Lobel j. d. van Sluys.

10 Juli tr. tot Eede. Marinus Boogaerdt j. m. van Zzee met Maria de Vey j. d. van Sluis.

16 Aug. ondertr. De Heer Dignus Nollens, wr van Mevrouw Jacoba Anthonia de Vriese, oud Burgemeester en Scheepen slants van den Vrijen met Mejuffrouw Alida van Kerkhoff, we van de Hr. Willem Sluymer.

18 Dec. Laurens van Nieuwenhuyze j. m. van Westkapel met Mary Hennequin, we van Pieter Timmerman te St. Donaas.

11 Febr. 1733. Johannes van Weenegem, wr van Jacoba de Jonge met Catharina van Uffele. we van Petrus Adrianus van Affelen, beyde won. alhier.

16 Feb. getr. te Meenen. Arnoldus Vermehr, wr van Dina Debora Boers met Johanna van de Weeteringe j. d. beyde won. alhier.

— attest. om te Middelburg te tr. Andries van de Neste, wr van Isabella de Marees met Sara Verbergmoes j. d. van Vlissingen.

30 April. Pieter Moens j. m. geboren te Oelem won. bij Westereede met Pieternella Kabouters j. d. van Heile won. bij Westereede.

14 Mey. Pieter den Engelsse j. m. van de Swaluw met Maria Tistelet j. d. van St. Maartensdijk.

14 Mey. Reynier Koelman j. m. van Bergen op den Zoom Sergt onder de Heer Capt. Sonsbeek in 't regt van de Hr. Colonel Soute won. alhier met Jacoba Winterbeek j. d. van 's Gravenhage won. tot Oostburgh.

20 Mey ondertr. te Aardenburg. Aarnout Kamerman j. m. van Aardenburgh met Thresia Brutijn j. d. van Onbersij won. tot Sluys.

26 Nov. Jan François Martini j. m. met Pieternella de Bon j. d. van Gent.

— tr. te St. Anne. De Heer Johannes Canisius, Kapitein. wr van Mevrou Helena Kornelia Kempe, met Juffr. Susanna de Vos j. d. beide van Zierikzee.

22 Oct. Johannes van Enthove j. m. diende onder de Prins van Holstein met Hendrina Janssen j. d. geboren van Vlissingen, alhier won.

5 Nov. Philippus Blankaert, wr van Johanna Nortier won. in de Groede met Janneke de Vulder, we van Jacob van der Moere won. alhier.

15 Oct. ondertr. attest. om op de Eede te tr. Willem Hendrik Imbijse van Batenburg j. m. Vendrig onder 't regt v. d. Prins van Holsteyn met Johanna Christina Middelton j. d. won. alhier.

17 Oct. ondertr. attest. naar Vlissingen. De Hr. Mr. Anthony Caan j. m. van Sluis met Juffr. Maria Lankers j. d. van Vlissingen.

24 Dec. Jan van Batenburg j. m. won. alhier met Adriaantje Goedertier j. d. van Biervliet alhier won.

17 Dec. ondertr. attest. naar Bergen op Zoom. Joost Hendrick Sluyters j. m. van Paderborn diende in 't regt v. d. Prins van Holsteyn in de Comp. van de Hr. Middelhoven met Adriana Termaet j. d. van Bergen op Zoom. — Zijn aldaar den 9 Dec. in ondertr. opgenomen.

4 Febr. 1734. Abraham Henricus de Vries j. m. met Pieternella Jacoba Lobeeck j. d. beyde van Sluys.

4 Maart. Pieter Keller j. m. diende in 't regt van Coll. Soute in de comp. van Hr. Captn Alvarez met Anna Catharina Sadelaar j. d. van Bergen op Zoom won. alhier.

23 Jan. ondertr. op de Eede. attest. om daar te tr. Jan Verheye j. m. van Maldeghem met Elisabeth van de Velde j. d. van Maldeghem.

25 Maart. François Delbaar j. m. met Mary Moerloze j. d. beyde van Ghent.

7 Mrt. tr. op de Eede. Iemand Bonifacius Cau j. m. van Zierikzee met Cornelia van den Nesten j. d. van Sluis.

6 Mei. Cornelis Hendriks j. m. won. in de polder Bewestereede met Jacoba Noé won. in de polder benoorden.

23 Mey. Do Abraham Pompe van Meerdervoort j. m. van Dordrecht met Ada Gerardina van Besten j. d. van Sluis.

6 Juny tr. te St. Anne. Hermannus de Bruyn j. m. met Esther Moermans j. d. beyde van Sluys.

28 Mey ondertr. attest. om buyten te tr. Jeronimus Godhart Wannich j. m. lieutenant onder de artillerie met Patrica Cederquist j. d. beyde won. alhier.

1 July. Hendrick van Gogh j. m. diend[e] onder den Prins van Holsteyn in de comp. van Capt[n] Pourgolt met Johanna Verhecke j. d. van Sluys.

25 Juny ondertr. te Middelburg. De Hr. Mattheus de Vey, Schepen der Stadt Sluys, w[r] van Johanna Facon met Juffr. Elisabeth Hattinga j. d. van de Leek in Groningerlandt.

16 Aug. Jacobus de Fra, w[r] van Maria de Jonge met Maria de Jonge j. d. beide van Sluis.

7 Oct. Jacob van de Wal, w[r] van Geertruyt Terson met Sara Felle, w[e] van Evert Lauwermans.

4 Nov. Nicolaas Boogaert j. m. van Tholen met Beatrix Staapels j. d. van 's Gravenhage, beide won. alhier.

25 Nov. tr. te St. Cruys. François Kleyman, w[r] van Jacoba Fiers met Jacoba Bastiaanse, w[e] van Johan Christoffel Siske.

10 Feb. 1735. Matthijs Velthove, diend[e] onder de Coll. Zoute in de comp. van Major Vassy, met Jacomina de Brauw, w[e] van Johannes Labaar.

3 Mrt. 1735. Frederick Kann j. m. diend[e] onder de Prince van Holsteyn met Johanna van Driel.

9 Mrt. Hermanus Vessuup j. m. van Vlissingen met Katarina Vincentia Nimmegeer j. d. van Aardenburg.

21 April. Jan Baptist van Tuyl, w[r] van Agnies Schuurman van 's Hertogenbosch diend[e] onder de prins van Holsteyn met Jacomina Waleveldt j.d. van Sluys.

1 April ondertr. attest. naar Middelburg. Pieter Andries de Jonge j. m. van Sluis met Pieternella de Timmerman j. d. van Middelburg.

18 July. Hermanus Boekholt, w[r] van Anna Maria van Breda, sergeant in de comp. van de kapt. Alvarez met Anna Acronius, w[e] van Antonie Plankeel.

28 Aug. Adriaan Sixti Eversdijk j. m. vaendrager onder 't reg[t] van d'overste de la Roque in garnisoen tot Dendermonde met Johanna Elisabeth Swancke j. d. van Sluys.

25 Oct. Pieter Johan Bangeman, w[r] van Margarita Johanna Rooseboom gekomen van Batavia met Willemina Johanna Nimegheer j. d. van Aardenburg,

— attest. naar Yzendijke. Abraham Franke j. m. van Sluys met Janna Rubbens j. d. geb. tot Isendijke.

15 Dec. Jan Jurjen Dijckman diend[e] onder Coll. Zoute in de comp. van d'Hr. Lieutenant Coll. Kemp met Maria de Neve j. d. van Sottegem.

12 Feb. 1736 tr. te St. Anne ter Muyden. Marinus van der Vliet j. m. geb. van Tholen Vendrig onder 't reg[t] van Sijn Vorstelijke hoogheyd Saksen Eisenach met Geertruit Heine j. d. geb. van Deventer.

22 Maart. Hendrik Terij, w[r] van Anna Arentse, corp[l] onder 't reg[t] van de prince van Holsteyn met Johanna Catoor j. d. van Bergen op Zoom alhier won.

Sluis. J. A. DORRENBOOM.

Pauselijk document van A° 1470, betrekkelijk Sinoutskerke in Zuid-Beveland (1).

Paulus Episcopus servus servorum Dei Dilectis filiis Abbati Monasterii Sanctae Gertrudis Lovaniensis et Decano beatae Mariae Antwerpiensis Leodiensis et Cameracensis dioceseos ac Adriano de Hee Canonico Leodiensium ecclesiarum salutem et apostolicum benedictionem Hodie dilecto filio Cornelio de Aken Clerico Cameracensis dioceseos familiari nostro pensionem annuam viginti coronarum auri moneta Regni franciæ super fructibus redditibus et proventibus parochialis Ecclesiæ de Synoutskerke Trajectensis Dioceseos per dilectum filium Arnoldum Nicolai clericum dictae Trajectensis Dioceseos cui etiam hodie de predicta Ecclesia tunc certo modo vacante per alias nostras literas mandavimus provideri ac Successores Suos pro tempore existenses ipsius Ecclesiæ Rectores annis singulis in certis festivitatibus eidem Cornelio donei sibi de uno vel duobus beneficiis sine cura inius seu quorum fructus redditus et proventus viginti coronas similes secundum communem extimationem valeant annuatim procurante ipso Arnoldo provisum — foret persolvendam prefati Arnoldi ad id expresso accedente consensu reservavimus, constituimus et assignavimus volentes et apostolica auctoritate statuentes quod ille-ex Arnoldo et successoribus predictis — qui in eisdem festivitatibus vel saltem infra triginta dies extunc immediate sequentes pensionem ipsam dicto Cornelio non persolverit elapsis diebus eisdem sententiam excommunicationis incurreret prout in aliis nostris inde confectis literis plenius continetur. Quo circa disactionem inde per apostolica scripta mandamus quatenus vos vel duo aut unus vestrum si est postquam dictae posteriores literae vobis presentatae fuerint per nos vel alium seu alios faciatis auctoritate nostra pensionem prefatam ipsi Cornelio vel ejus procutari legitimo juxta reservationis constitutionis et assignationis predictarum necnon decreti nostri in prefatis posterioribus literis appositi continentia atque formam integre persolvi et nihilominus quemlibet ex Arnoldo et successoribus predictis quem huius modi excommunicationis sententiam vobis incurrisse constiterit quoties super hoc pro parte ipsius Cornelii fueritis requisiti tandem dominicis et festivis diebus in ecclesiis, dum major populi magnitudo inibi ad divina advenerit excommunicationem publice nuncietis et faciatis ab aliis nunciari ac ab omnibus arctius evitari donec ipsi Cornelio de predicta pensione tunc debita fuerit integre satisfactionem idemque excom-

(1) Dit document, sierlijk op perkament geschreven en met een afhangend zegel in rood was voorzien, maakte een deel uit van de rijke bibliotheek van wijlen Mr. C. P. Lenshoek te Wolfaartsdijk.

municatus meruerit ab huius modi excommunicationis sententia absolutionis beneficium obtinere non obstantibus omnibus quæ in dictis posterioribus literis volumus non obstare Aut si Arnoldo et successoribus predictis vel quibusvis aliis vel communiter vel divisim ab apostolica sit sede indultum quod interdici suspendi vel excommunicari non possunt per literas apostolicas non facientes plenam ac de verbo ad verbum expressam de indulto hujusmodi mentionem contradictores per censuram ecclesiasticam appellatione post posita..... compescendo.

Dat. Romæ apud Sanctum Petram anno Incarnationis dominicae millesimo quadringentesimo septuagesimo Quarto kl. Decembris Pontificatus nostri anno septima.

B. di Miffry	Jo. Mil
Band'tus	an ovy (1)
A. de pistu.	

Door eene bevoegde hand werd hiervan de volgende vertaling geleverd:

Paulus, Bisschop, de knecht der knechten Gods, zijnen beminden zonen den Abt van het klooster der H. Geertruida te Leuven (2) en Deken van de gelukzalige Maria der Antwerpsche, Luiksche en Kamerijksche Diocesen, en Adriaan de Hee, Kanunnik der Luiksche kerken, heil en Apostolischen Zegen!

Heden reserveeren, constitueeren en adsigneeren wij aan onzen beminden zoon Cornelius van Aken, geestelijke in de Diocese van Kamerijk, onzen aanverwant, een jaarlijksch pensioen van twintig gouden fransche kroonen, boven de opbrengsten en inkomsten van de parochie-kerk van Sinoutskerke in de Diocese van Utrecht, te betalen door onzen beminden zoon Arnoldus Nicolai, geestelijke van gezegde Utrechtsche Diocese (voor wien wij ook uit gezegde kerk, toen vaceerende, door andere brieven van ons bevolen hebben, dat gezorgd zou worden), en door zijne opvolgers, de Bestuurders derzelve kerk, jaarlijks op bepaalde feestelijke tijden, tot dat voor gezegden Cornelius uit een of twee benificiën, wier opbrengsten volgens gemeenschappelijke schatting, de som van twintig gouden fransche kroonen zullen bedragen, zal gezorgd zijn, — willende en met ons Apostolisch gezag vaststellende, dat indien gezegde Arnoldus of een zijner opvolgers op dezelve feestelijke tijden, of binnen 30 dagen onmiddellijk op dezelve feesten volgende, aan gem. Cornelius dit pensioen niet uitbetaalt, hij de straf der Excommunicatie zal beloopen, zoo als in andere van ons uitgegane Brieven uitvoeriger is bepaald. Weshalve wij bevelen door onze Apostolische schriften, dat gij, òf beiden, òf één van U, indien of nadat U de gezegde latere brieven zijn vertoond geworden door ons, of een ander of anderen, zorgt, dat door ons gezag, jaarlijks aan gezegden Cornelius of zijnen wettig gemachtigde, dit pensioen worde uitbetaald, volgens den inhoud en vorm onzer tegenwoordige reservatie, constitutie en assignatie en van ons Decreet, in de voorzegde latere brieven vervat. En wanneer het U gebleken is, dat gemelde Arnold of iemand zijner geregelde opvolgers, de straf der Excommunicatie zich heeft waardig gemaakt, zult gij, zoo gij daartoe van wege Cornelius zijt uitgenoodigd, op Zon- en feestdagen in de kerk voor de vergaderde menigte, de Excommunicatie afkondigen en doen afkondigen door anderen, tot dat aan gez. Cornelius, betrekkelijk dit pensioen, volkomen genoegdoening geschiede, en de geëxcommuniceerde van de straf der excommunicatie verdient ontheven te worden en volledige absolutie te ontvangen, zich daartegen niet verzettende wat wij in gezegde latere brieven gewild hebben, dat zich daartegen verzetten zou. Of wanneer aan Arnoldus en zijne opvolgers, òf gezamenlijk, òf afzonderlijk, door den H. Stoel vergund is, dat zij niet kunnen in den ban gedaan, gesuspendeerd of geëxcommuniceerd worden, door Apostolische Brieven, die niet een volledige en van woord tot woord duidelijk uitgedrukte melding, aangaande deze indulgentie bevatten, de tegensprekers, door middel van kerkelijke censuur te bedwingen, behoudens appel.

Gegeven te Rome bij de H. Steenrots, in het jaar der geboorte onzes Heeren 1470, de 4e kalende van December [28 November], in het 7e jaar van ons Pontificaat.

Zegel: Aan de rechterzijde afgebeeld: de Paus gezeten op zijn troon en eenige geknielde personen vóór zich. Bijschrift: Paulus P. P. II. En aan de keerzijde: de Apostelen Paulus en Petrus met hunne symbolen en tusschen beide de letters:

S.	S.
P.	P.
A.	E.
V.	T.

N.B. Paulus II, den 7 September 1464 tot 212de Paus van Rome gekozen, overleed den 25 Juli 1471. Zijn voorganger, Pius II was 15 Augustus 1464 overleden, en zijn opvolger, Sixtus IV werd 25 Augustus 1471 tot Paus verkozen.

Wolfaartsdijk. J. VAN DER BAAN.

(1) Deze naamteekeningen zijn bezwaarlijk te ontcijferen.

(2) Van Anno 1467—1488 was Theodorus van Brakel abt van St. Geertruid te Leuven.

George Hertog van Saxen en deszelfs wapen.

In de Friesche Geschied- en Biographische Woordenboeken (zie o. a. *Tegenwoordige staat van Friesland,* II, 454, en J. SCHELTEMA, *Staatkundig Nederland* op GEORG hertog van Saxen, erf-gouverneur van Friesland en de aldaar aangehaalde werken) vindt men opgeteekend, dat, hoewel overigens geheel Friesland op hem verbitterd was, de stad Franeker den hertog Georg van Saxen eene groote getrouw- en gehechtheid betoonde, waardoor zij met vele voorrechten werd begiftigd. Het moet voorzeker ook dááraan worden toegeschreven, dat later — en wel in het jaar 1591 — in den gevel van het toen voltooide nieuwe stadhuis aldaar, onder anderen (zie *Friesche Adelaar,* blz. 44—48) ook *zijn* wapen werd aangebracht.

Dit wapen te beschrijven, zooals ik het nog bij mijn laatste bezoek (4 Augustus j.l.) heb bevonden, is het hoofddoel van dit mijn beknopt schrijven.

Vooraf wenschte ik echter eenige nadere bijzonderheden betreffende zijn persoon aan te teekenen, die men te vergeefs bij genoemde schrijvers zoude zoeken en zooals ik die vond aangeteekend in de *Genealogische Tabellen* van J. Hubner (tafel 157 en 167).

Georgius hertog van Saxen, de rijke en ook de gebaarde genoemd, was een zoon van hertog Albertus (overleden 1500) en van Zedena, dochter van George koning van Bohemen. Hij werd geboren den 27 Augustus 1471, stierf den 17 April 1539 en was den 21 November 1496 gehuwd met Barbara, dochter van Casimir IV koning van Polen en van Elisabeth van Habsburg, dochter van Albertus II keizer van Oostenrijk.

Het bovenbedoelde wapen is gekwartileerd met een gedeeld hartschild, waarop de figuren *en relief* zijn gebeeldhouwd. Het eerste kwartier vertoont in blauw een gekroonde leeuw van goud; het tweede in goud een zwarte adelaar; het derde in goud twee zwarte palen en het vierde in rood een gouden leeuw. Het eerste gedeelte van het hartschild heeft in rood twee zilveren zwaarden met gouden gevest en het tweede is gedwarsbalkt van zwart en goud, waarover een gouden ruitenkrans.

Volgens vertrouwbare werken zoude dit wapen aldus moeten zijn: 1 in blauw eene *goud-gekroonde* leeuw, gedwarsbalkt van zilver en rood *(Thuringen);* 2. in blauw een *gekroonde* gouden adelaar *(Palts-Saxen);* 3. in goud twee blauwe palen *(Landsberg);* 4. in goud een zwarte leeuw — volgens sommigen *met rooden tong en klauwen* -- (*Meissen*). Hartschild, gedeeld: *a.* doorsneden van zwart op zilver, waarover twee gekruiste *roode* zwaarden (wegens de waardigheid van *Aarts-Maarschalk des H. Roomschen Rijks,* in 1433 gegeven aan Frederik de Strijdbare, markgraaf van Meissen); *b.* gedwarsbalkt van (tien stukken) goud en zwart, waarover een groenen ruitenkrans *(hertogdom Saxen).*

Een fraaie afbeelding van dit wapen vindt men in de *Heraldische Kunstblätter* van Fr. von Warnecke (N° 202 op pl. 54). In den tekst vindt men vermeld, dat dit is, het «Wappen Herzogs Georg des Bärtigen «von Sachsen (1514)» en is — met uitzondering van het hartschild, dat enkel Saksen voorstelt — geheel gelijk aan evengenoemde beschrijving. Op het schild drie helmen met helmteekens: 1 (de middelste) Saksen, 2 (rechts) Thuringen en 3 (links) Meissen.

Ook het wapen van de provincie Friesland, zoowel als dat van Willem Lodewijk graaf van Nassau-Dietz, destijds (1591) stadhouder over deze provincie, is foutief; want in de plaats dat zij zich bevinden zooals de *Friesche Adelaar* ze aangeeft, is het eerste zonder de blokjes en het laatstgenoemde, gekwartileerd: 1. *(Nassau)* in blaauw een klimmende leeuw, geheel van goud — *niet* met roode tong en klauwen en *zonder* de blokjes, 2. *(Catzenelnbogen)* in goud een gekroonde aanziende leeuw (geheel *zwart*), 3. *(Vianden)* in *goud* een *blauwe* dwarsbalk, en 4. *(Dietz)* in zwart twee gouden leeuwen (*niet* aanziende) boven elkaar.

Van de wapenschildjes in de cordonband, was, op een paar uitzonderingen na, hoegenaamd geene figuur te onderscheiden en geene kleur zichtbaar.

Daar op dit oogenblik het stadhuis geheel wordt gerestaureerd, geeft de *Friesche Adelaar* ons bij voorbaat eene beschouwing, hoe een en ander later in werkelijkheid zal zijn te zien.

Leeuwarden. JOHS. WENNING IJz.

Portret van Tinthje van Idsaerda, geb. 1562, dochter van Baerthe van Idsaerda en van Magdalena Rommerts.

Van de voorwerpen die de wanden van het Museum van het Friesch Genootschap van Geschied-, Oudheid- en Taalkunde versieren, zijn voor de geslacht- en wapenkunde niet het minst belangrijk de portretten, waarvan men er aantreft met één, twee en vier wapens (de laatste zijn kwartieren).

Ik stel mij thans ten doel, slechts één derzelve te behandelen, en wel dat, hetwelk in den catalogus van dat museum wordt genoemd onder N° 291 (blz. 149) en waarvan de beschrijving luidt, als volgt:

«Portret eener onbekende dame Jarla, op 36-jarigen «leeftijd.

«Gekleed in het zwart, breeden geplooiden kraag, «het hoofd gedekt met eene van voren steil opstaande

«muts, kleine manchetten. In de rechterhand een ge-«bedenboek, de linker versierd met drie ringen.

«In den rechter-bovenhoek de wapens van Jarla van «Wetsens en van? (gehalveerd, links een boom in «natuurkleur op zilver; rechts een uitspringenden leeuw «van keel op goud), waaronder het jaartal 1598.

«In olieverf op paneel. Hoog 0.93 M., breed 0.72 M.»

Het eerste wapen (in goud een blauwe adelaar) is niet Jarla, maar Idsaerda (Idserda of Idzaerda), terwijl het tweede, volgens M. S. Wapenboek Roorda, is, dat van Rommerts (of Rommaerts).

Dus zou zij, wanneer men het Stamboek van den Frieschen Adel raadpleegt, eene dochter moeten zijn van Baerthe van Idsaerda, Gedeputeerde Staat en later Raad in het Hof van Friesland, geboren 1528, overleden 14 Mei 1603, begraven te Ter Idserd, en van Magdalena Jansdochter Rommaerts (of: Rommerts), die 9 Mei 1584 overleed en te Leeuwarden in de Groote- of Jacobijner-kerk werd begraven.

Een en ander indertijd door mij aan het bestuur van bovengenoemd genootschap medegedeeld, ben ik — aangezien die mededeeling onder de papieren verloren scheen te zijn — aangezocht, eene nieuwe rectificatie te willen indienen, hetwelk bepaald in het vergeetboek zoude zijn geraakt, ware het niet, dat ik tot eene nieuwe, meer bepaalde ontdekking gekomen, hieraan ware herinnerd.

In de «Wandeling van mijnen oud-oom den opzichter naar Orxma-State te Menaldum» door H. v. Rollema (zie Friesche Volks Almanak, jaargang 1844), vond ik (op blz. 170) het volgende:

«Hier tegen den achtermuur ziet gij nog drie por-«tretten; het eerste, met hare wijd uitstaande muts, «zwart kleed en stijfgeplooide kraag en het gebeden-«boekje in de hand, is van Tintie van Idzarda, geboren «in 1562, dochter van Baerte van Idzarda en Magdalena «Rommarts en gehuwd met Hessel van Bootsma, in «1599 grietman van Idaarderadeel, die in 1601 tot «ontvanger-generaal van Friesland benoemd, zijne eerste «betrekking nederlag».

Het valt dus niet te betwijfelen, dat, zoowel met betrekking tot het jaartal, als de overeenstemming in de beschrijving der kleederdracht, dit portret hetzelfde is als dat, hetwelk thans als N⁰ 291 op het Museum van het Friesch Genootschap aanwezig is en dus afkomstig moet zijn van Orxma-State te Menaldum.

Leeuwarden. JOHS. WENNING IJz.

Geslachten Noey, Noy en Noyen.

Noey te Arnhem.

Wapen: drie zwarte roodgekamde en gelelde hanen op een goud veld.

Johan Noey, is gehuwd met Evertjen Tulleken, dochter van Rutger en Geertruida Gaymans (Geld. V. Alm. 1877, blz. 58).

Hun zoon Gerard Noey Jansz. was getuige te Arnhem 20 Mei 1651 bij het huwelijk van Gerard Noey met Lucretia vah Brienen (Trouwb. Ger. gem. te Arnhem).

Diens broeder:

Jacob Noey, koopman te Bordeaux, gehuwd 1⁰ (Geld. Volksalmanak 1877) met Geertruida Tulleken, dochter van Rutger en Margaretha Parcelis; 2ᵉ met Elysabeth Tulleken, dochter van Gerard; getuige: Gerard Noey 1644. — Was 20 Mei 1651 getuige bij het huwelijk van Gerard Noey en Lucretia van Brienen.

Een zoon bekend: Heinrich, gedoopt te Arnhem 9 Juli 1652.

.... Noey, was gehuwd met .... Morleth.

Zijn zoon Gerard Noey, griffier van het vorstendom Gelre, enz., huwt 1⁰ Helena Tulleken, geboren te Arnhem in 1591, die kinderloos overleed 11 Februari 1650, daarna 20 Mei 1651 met Lucretia van Brienen, dochter van Reindert en Helena Everwijn.

Zij hadden drie dochters:

1⁰. Helena Noey, geboren te Arnhem 13 of 14 September, gedoopt 17 September 1652, trouwt aldaar 10 Maart 1682 met Jan Umbgrove, controleur van de Veluwe, zoon van Lubbert en Wilhelmina Berents Emants.

2⁰. Hester Noey, geboren te Arnhem 4 Maart 1654, gedoopt 5 Maart, trouwt aldaar in 1674 met Coenraad Michel van Coxie, koopman te Amsterdam, geboren 6 Mei 1652, overleden 28 Sept. 1689.

3⁰. Johanna Noey, geboren te Arnhem 4 Februari 1656, trouwt aldaar 29 Maart 1685 Jan Wilbrenninck, rentmeester der stad Arnhem, zoon van Evert en Judith Mom.

Gijsbertjen Noey, 2ᵉ vrouw van Willem Tulleken Zij heeft geen kinderen nagelaten.

Noy te Arnhem (uit Silvolde).

Getrouwd in de Groote-kerk 21 Maart 1781: Alexander Frederik Hendrik Noy, j. m. van Keppel, en Anna Catharina Berndsen j. d. van Steenderen.

Getrouwd in de Groote-kerk 15 November 1793: Barend Beunink j. m. en Berendina Noy j. d.

Noey te Emmerik.

Dr. Hendrik Noey, schepen van Emmerik, was 1 Juni

1655 getuige bij den doop van Gerard Johan Ver Huell, zoon van Quirijn, drossaard van de heerlijkheid Wisch, en Cunegonda van Haeghen (genealogie Ver Huell). Deze Hendrik was gehuwd met Johanna Christina van Haeghen.

Zij is weduwe in 1692. Hun zoon, luitenant Johan Henrick Noey (Noy), was gehuwd met Cornelia van Wijnbergen. Deze is weduwe in 1792 en had een zoon. Haar zaakgelastigde in een proces was Frederik Noey te Emmerik.

Noey of Noÿ te Silvolde.

Jan Noij of Noey, schoolmeester te Silvolde in 1678, was gehuwd met Enneken Wichers. Hij is dood in 1707.

Zijne kinderen waren:

A. Gerardus, geboren 20 Januari 1678.
B. Benjamin, geboren 18 Februari 1683.
C. Willem Jacob, geboren 17 Juni 1688.
D. Theodorus, geboren 13 Februari 1691.
E. Ruben.

B. Benjamin, gehuwd met Anneken Noij. (Zij trouwt na den dood van haar man 1741 met Gradus Westerfeldt, diaken te Silvolde).

Hunne kinderen waren:

a. 1717. Jan Hendrik.
b. 1719. Anna Gerharda.
c. 1721. Hendrik Willem (kerkmeester te Silvolde, gehuwd met Henriëtte Florentine Geistman, van deze drie dochters: 1° Johanna, gehuwd te Silvolde 29 Juni 1788 met Jan Hendrik Pliester, schout, later burgemeeester te Wisch, zoon van Mathias en Aaltjen van Huedt; 2° Berendina; 3° Wilhelmina Hendrica. Na den dood van Henriëtte Florentine Geistman, trouwt Hendrik Willem in 1771 Gesina te Velde, bij welke geene kinderen).
(*d.* Agnes, gehuwd met Jan Essink).
(*e.* Magteld, gehuwd met Jan Graal).

C. Willem Jacob (gehuwd met Aaltjen Lensink).

Kinderen:

a. 1720. Hendrik Jan.
b. 1722. Gradus (gehuwd met Johanna Groen).
c. 1723. Anna Aleida.
d. 1725. Anna Maria (geh met Wessel Kappers).

E. Ruben (diaken te Silvolde in 1741; gehuwd met Henderske van Hengel; hij is dood in 1742).

Kinderen:

a. 1716. Johanna.
b. 1717. Aleida.
c. 1723. Berendina en Anna Gerarda, tweelingen.
d. 1726. Wander.

e. Gerardus, geboren in 1730, getrouwt in 1745 met Jenneken Herbers.

Kinderen:

1. 1748. Aaltjen.
2. 1752. Jan, schoolmeester te Silvolde, overleden in September 1836, was gehuwd in 1799 met Carolina de Graal.

e. Wander, gehuwd in 1756.

Kinderen:

1. Reind (tr. Aleida van Eerden, eene dochter Wilhelmina, geboren te Silvolde 9 Maart 1827, gehuwd 18 September 1846 te Terborgh met Mathias Pliester, zoon van Jan Hendrik en Johanna Noy, weduwnaar van Lucie Adriana van Son van Tengnagel. Uit het eerste huwelijk had deze drie zoons, uit het tweede negen kinderen).
2. Antonie, geboren 4 Februari 1774, trouwt Gerritje Colenbrander uit Angerlo.

Kinderen:

a. Willem, gehuwd met Naatje Dixhoorn, uit welk huwelijk een zoon en twee dochters.
b. Hendrika, geh. met Carel Jöhlen te Amsterdam.
c. Antoinetta Wilhelmina.
d. Geertruida Johanna Berendina, ongehuwd overleden.
e. Cornelis, bij ongeluk als grenadier doodgeschoten in 1850.
f. Gerrit Jan, geboren te Silvolde 4 November 1833, gepensionneerd kapitein der infanterie te Hees bij Nijmegen, huwde in 1863 met Pauline Stellingwerf, geboren te Franeker 28 Mei 1842.

Uit dit huwelijk vijf kinderen:

1. Anna Adriana, geboren 16 October 1870.
2. Geertruida Johanna Berendina, geboren 20 October 1871.
3. Antony, geboren 19 December 1873.
4. Anne Broer Liebe, geboren 26 Juni 1877, overleden 11 September 1879.
5. Anne Broer Liebe, geboren 26 April 1881.

De opgaven betreffende de Noy's te Silvolde zijn mij bezorgd door kapitein G. J. Noy te Hees.

Het tusschen haakjes geplaatste is door mij naar officiëele opgaven ingevuld.

BIJLAGE A.

van Noy te Arnhem.

1635. Jacob Reiners van Noy, gehuwd met Geertruid Ravens; kinderen: 1. Anna, gehuwd met Dr. Beltgens, 2. Reinder; kinderen: *a.* Arnold, gehuwd 1° met S. Mol,

een zoon 1755 Reinder, en 2° met S. Pauw, dochters: Anna, gehuwd met Dr. Reiner Bakker, en Geertruid, gehuwd met Gijsbert van de Velde; 3. Peternelle; 4. Theodora; 5. Jacomina, trouwt Hendrik Hopman; 6. Wilhelmina, trouwt Jacobus de Wit; verder:

Noy te Arnhem.

1729. Gisbert Hendriks en Hendrina Noy, echtelieden.
1738. Jan van Spaen en Elisabeth Noy, echtelieden.
1748. Sander Holsum, gehuwd met Jenneke Noy.

van Nooy te Arnhem.

Sander Hendriks van Nooy en Willemke Sanders; kinderen 1721: 1. Lucas, gehuwd met Everdina Vos; 2. Hendrina, gehuwd met Gisbert Hendriks; 3. Hendrik, gehuwd met Maeyke van Hout; kinderen: *a.* Sandrijn, *b.* Cornelia; 4. Jacomina, gehuwd met Jan van Duren; 5. Geertruida, gehuwd met Engel Verwers.

Noyen te Arnhem.

Anna van Arnhem, weduwe van Jaspar Noyen, trouwt met Henrick Gaaymans; haar zoon:

Clais Noyen, 14 October 1566.

Anna Morleth, wed. van Jaspar Noyen; kinderen:

Jasper, Naeleken, Johanna, 11 Februari 1582.

Peter Noyen en Rijksken, zijne echte vrouw. Jasper van Brienen en Nail Munters, hun oom is Heer Thomas Noyen, priester, 12 Mei 1583.

Jaspar Noyen en Maria de Haas, echtelieden; hun zoon Dirck 29 Mei 1624.

Thomas Noyen, priester, broeder van Jasper Peter Noyen, raadsheer, gehuwd met Catharina Giesen, overleden 3 December 1704.

Wapen van raadsheer Noyen: In zilver een rooden fasce, onder deze een rooden vijfpuntige ster, boven de fasce drie eikels op dwarstak, natuurlijke kleur.

De opgaaf . . . . Noey, gehuwd met . . . . Morleth (zie boven *Noey*), die ik ergens vond, is blijkens deze aan officieele bescheiden ontleende data foutief.

Bijlage B.

Prothocollen van Wisch.
Deel (n° 8) n° 1 (1690—1725).

fol. 28^{verso}. Johann Colkman en Aaltjen Wichers leenen van hunnen zwager Jann Noy custos tot Sijellvolden en zijne huisvrouw Enneken Wichers f 600.— 26 Septr 1699.

Kantteekening aldaar. 19 Juli 1707 verklaren de wed. Noij met haar gekozen momber Willem Noij die som afgelost.

fol. 45. Custos Noij, provisor van de Syellvoldschen armen 19 September 1702.

fol. 61. Benjamin Noij en zijne huisvrouw Anneken Noij koopen met Willem Winters en diens huisvrouw Reintjen Roebeling en Geert Egging twee stukjes land van den heer Alexander de Raet, 26 April 1706.

fol. 186^{verso}. Engelbert van Hueth en Hendrina Morren op den Keyenberg nemen op van de armen van Silvolde uit handen van D^{s} de Roij en diakenen Ruben Noij en Gradus Westerfeld de somme van f 250.— geroijeerd 9 Februari 1741.

Deel (n° 9) n° 2 (1732—1748).

fol. 63. Willem Jacob Neuy en Aaltjen Lenssinck 14 October 1733.

fol. 132^{verso}. Ruben Noy en Hendersken van Hengel. Echtelieden 11 Mei 1739.

fol. 166^{verso}. H. W. Noy, provisor en armmeester te Silvolde 6 Mei 1757.

fol. 169. Willem Jacob Noy en Aaltjen Lensinck, echtelieden, leenen geld van de kerk te Etten 17 November 1741. Die schuld werd afgelost door Gerhardus Noy 8 April 1774.

fol. 182. Hendersken van Hengel, wed^{e} van Ruben Neuy, 26 October 1742.

fol. 224. Jan Essinck en Agniet Noy, echtelieden 29 Juni 1746.

fol. 225. Gart Westerfeldt en Enneken Noy echtelieden blijven 12 September 1746 borg voor hun zoon en stiefzoon Henrick Willem Noij die tot kerkmeester te Silvolde was aangesteld. Zij verbinden daarbij een stuk land naast dat van Jacob Noij.

Deel (n° 10) n° 3 (1748—1758).

fol. 40. Testament van Gradus Westervelt en Enneken Noij, echtelieden 13 Augustus 1752. Zij maken daarbij hun zoon en stiefzoon H. W. Noij tot eenigen erfgenaam en onterven zijne beide zusters Megtelt en Agnes, doch hij zal aan deze uitkeeren na den dood der moeder f 300 aan ieder, en zij zullen al de kleederen harer moeder hebben, beide zusters worden hem aanbevolen.

fol. 42. Jennetje Vierholte, weduwe van Jan Veldkamp, protesteert tegen het testament van Gradus Westerfelt en Enneken Noij echtelieden dd. 31 Aug. 1752 omdat zij een vordering heeft op Mechteld Noij en J. Graal echtelieden en zij beducht is daardoor niet aan haar geld te zullen komen, 7 October 1752.

Prothocollen van Silvolde.
1738—1811.

fol. 1^{verso}. Ruben Noij en Hendersken van Hengel, echtelieden 1739.

fol. 3. H. J. Elsing en Agnes Noij, echtelieden 1741.

fol. 3^{verso}. Willem Jacob Noij en Aaltjen Lensink, echtelieden 17 November 1741.

Idem. Henderiken van Hengel, wed^{e} B. Neuy, 20 October 1741.

fol. 6. Hendrik Jan Elsink en Agnes Noij, echtelieden 1745.

fol. 6^{verso}. Garret Westerfeldt en Enneke Noij, echtelieden 1746.

fol. 7. Wessel Kappers en Anna Maria Noij, echtelieden. Hun huis naast dat van Gradus Noij te Sillevolde 26 Juli 1748.

fol. 8^{verso}. Hendrik Jan Graal en Megteld Noij, echtelieden 25 Februari 1751.

fol. 10^{verso}. Gradus Westefeld en Enneken Noij echtelieden, hun zoon en stiefzoon H. W. Noij, 31 Aug. 1752.

fol. 22. H. W. Noij, inventaris zijns boedels enz. Zie Protocoll van verbanden en opdragten der Hh. Wisch 1767—1773, 17 Oct. 1771. W. Noy wed^{r}. van Joffer Hendr. Flor. Geistman heeft het voornemen een tweede huwelijk aan te gaan. Hij heeft 3 dochters Johanna, Berndina en Wilhelmina Hendrica, aan deze kinderen werd toegedeeld f 2412—10—». Voogden Jacob Pake Schepen te Emmerik en Lucas Pierik.

fol. 66. Magescheid van Aaltjen Noij wed^{r}. Hendr. Luymes 1797. Zie Proth. van verbanden enz. fol. 137.

fol. 67. J. Noij Secretaris der Grondvergadering te Silevolde en Ligtenberg 23 April 1798.

fol. 69. Johanna Greven wed^{e}. Gradus Noij passeert haar laatste wil 6 Febr. 1789. Zie Proth. v. verbanden fol. 217.

fol. 111. Derk Jan Hengeveld en Aeltjen Noij echtelieden koopen een huis te Silvolde tusschen het hunne en dat van J. Noij, 27 Dec. 1805.

Idem. Dezelfde verkoopen het huis in 't dorp Silvolde no. 4. 26 Juni 1808.

fol. 122. J. Noij koopt een huis in 't dorp Silvolde no. 59, voor f 2829-16-4, en een uitgang aan de kerk van 12 St. 's jaars, 1809.

Bijlage C.

Prothocoll van Verbanden en Opdrachten der Hoogheid Wisch. 1767—1773.

H. W. Noij wed^{r}. van Joffer Hendr. Flor. Geistman heeft het voornemen een tweede huwelijk aan te gaan. Hij maakt daarom eene deeling met de drie kinderen uit zijn eerste huwelijk. Johanna, Berndina en Willemina Hendrica, de oudste is circa zeven jaren. Aan de kinderen wordt toegedeeld f 2412,10. Voogden zijn Jacob Pake, Schepen van Emmerik en Lucas Pierik.

Prothocollen van Bredevoort.

Hendrik Noey en Johanna Christina van Haeghen tuchten elkander te Emmerik 19 Mei 1670. Zie 1679.

Frederik Noey als volmagtigde van Salomon van Wijlich (uit Emmerik?) 27 Maart 1694.

Prothocollen Varseveld 1673—1700.

Christina van Haagen wed^{r}. van D^{r}. en Schepen Noij te Emmerik 16 Febr. 1693.

Johan Henrich Noij, luitenant, zijne weduwe Cornelia van Vrijbergen passeerde volmacht 9 Mei 1692 en 11 Mei 1695 te Emmerik. Zie 2 Juli 1695.

Cornelia van Vrijbergen wed. Noeij momber van haren zoon 10 Oct. 1695.

Noey te Wageningen.

17 Sept. 1678. Peter Noey Oudburgemeester, Schepen te W. getr. met Anna van Stralen, kinderen Elisabeth, Aeltjen en Cecilia Rijkje, Anna Johanna en Anthoni Noey. Getr. waren toen Elisabeth en Aeltjen. Aeltjen met Dirick Suermondt.

5 Sept. 1696. Antonie Noey, Diaken te W.

14 Jan. 1697. Antonie Noey, Rentm^{r}. der stad Wageningen en zijne huisvr. Weijnken Cornelissen koopen, een halven uiterwert, (d'oplage) van Elisabeth Mom en broeders en zusters.

14 April 1697. Aeltjen Noey wed. Suermondt.

17 Maart 1699. Weynken Cornelissen wed. Ant. Noey.

6 Jan. 1729. Fred^{r}. Noye (Nuye) Apotheker, getr. met Margereta Ditschi.

10 Jan. 1700. Willemken Cornelissen wed. Anthonie Noye. Kinderen Peter Cornelis, Frederik. — Zij ook dood. — Na doode Frederiks gehuwd met Frans van Eck, die later hertrouwde met Evertje van Maanen, 18 Febr. 1716.

22 Febr. 1714. Cecilia Nooye, wed. oud-burgem. v. d. Horst.

A. J. C. Kremer.

De Zegelkunde in verband met een stuk geschiedenis.

«*Onbekend maakt onbemind.*»

Geslacht-, wapen- en zegelkunde worden gewoonlijk in één adem genoemd op titels van boekwerken of tijdschriften speciaal aan deze zaken gewijd, maar in den regel vindt men daarin van de *zegelkunde* bijna niets, vermoedelijk omdat de bronnen voor hare studie benoodigd — de oude archieven -- slechts door enkele

bevoorrechten mogen worden geraadpleegd, die van hunne ontdekkingen niet veel wereldkundig maken, terwijl werken waarin over zegels wordt gehandeld (tegelijk van vertrouwbare afbeeldingen voorzien) zeer schaarsch zijn.

Hoewel onderling verwant, zijn de genoemde drie vakken niet onafscheidelijk aan elkander verbonden en zoude, volgens anciënniteit, de volgorde moeten zijn: geslacht-, zegel- en wapenkunde; want van geslachtrekeningen en zegels vinden wij in de gewijde schriften gewag gemaakt, zoodat deze reeds vele eeuwen bestonden, voordat aan *wapens* en de daaruit voortgesproten *wapenkunde* werd gedacht.

Het is volstrekt geen noodzakelijk vereischte voor een *zegel* van een wapenbeeld te zijn voorzien, want elk willekeurig zinnebeeld of teeken kan hiervoor dienst doen; er zijn dan ook een menigte uit den ouden tijd bekend, zonder eenig heraldiek symbool; maar aangezien zeer vele zegels wapenfiguren vertoonen, kan men hieruit leeren hoe die zaken werden afgebeeld in het tijdvak waartoe zij behooren en zijn zij dan onschatbare voorbeelden voor den wapenteekenaar.

Toen, in de tijden dat de schrijfkunst niet algemeen werd beoefend, de zegels nog golden voor handteekeningen of daarnevens werden gebezigd tot nadere bekrachtiging hiervan, waren zij uitsluitend *persoonlijk* eigendom en werden daarom de stempels, bij het overlijden van de eigenaars, vernietigd of met hen begraven; in alle geval onbruikbaar gemaakt. Wel ging een *geslachtswapen* van vader op zoon over, maar nimmer diens zegel.

Behalve vorsten en edelen, zelfs burgerlijke personen, hadden ook corporatiën hunne zegels, waartoe in de eerste plaats de steden behoorden. Wel wisselden de leden van de regeering — de schepenen — maar *de stad* bleef bestaan en behield haar zegel, zoodat dezelfde stempel soms eeuwen achtereen werd gebruikt en deze alleen in geval van nood wijziging of vernieuwing behoefde. Hierdoor zijn nog vele getuigen van hooge oudheid bewaard gebleven waaraan zich soms zeer interessante bijzonderheden laten vastknoopen.

Met deze korte inleiding meen ik te kunnen volstaan, daar het niet in mijne bedoeling ligt hier eene verhandeling te geven over zegelkunde; wie er meer van weten wil, raadplege het voortreffelijke werkje: «Studiën over wapen- en zegelkunde, door J. ter Gouw; Amsterdam, C. L. Brinkman 1865» dat, op zeer onderhoudende wijze, hem geheel op de hoogte zal stellen van het onderwerp. Ik heb het hoofdzakelijk gebezigd als aanloop voor iets wat elders nog niet geregeld is beschreven en door mij is genoemd: een stuk oude geschiedenis. Dat de zegels een belangrijke rol er in vervullen zal later blijken en is het dus noodig geweest dit voorop te stellen.

Voor hetgeen ik wensch mede te deelen, zou ook tot opschrift hebben gekozen kunnen worden: «Wat eenige oude stukjes gestempelde was ons vertellen»; dit klinkt minder geleerd dan zegelkunde, maar is feitelijk toch nagenoeg hetzelfde. Uit dit oogpunt beschouwd, zal het te behandelen onderwerp den lezer wellicht minder afschrikken dan een vooronderstelde vak-studie, wat het niet uitsluitend zal zijn. Men verwachte evenwel ook geen romantisch verhaal, daar ik mij moet bepalen tot historische daadzaken, waarbij het mijn streven zal zijn zoo veel mogelijk dorheid te vermijden.

Ik zou nu wel terstond met wat men noemt: de deur in huis kunnen vallen, maar vind dit minder verkieslijk, wijl tot beter begrip van de zaak, vooraf dient te gaan op welke wijze ik tot de ontdekking ben gekomen van hetgeen ik bekend wil maken.

Nijmegen, vroeger de plaats mijner inwoning en velen mijner lezers zeker wel door eigen aanschouwing bekend, is een zeer oude stad die reeds meer dan duizend jaren bestaat en dus vrij wat belangrijks binnen hare muren heeft zien voorvallen. Eertijds een sterke vesting en de voornaamste der vier hoofdsteden van het hertogdom Gelre, is zij sedert het sloopen der wallen en poorten in 1879 geen vesting meer en in beteekenis achteruit gegaan, maar heeft daarentegen in aantrekkelijkheid en bewoonbaarheid zeer gewonnen.

Moge de oudheidkundige het betreuren dat de trotsche keizerlijke burcht — het Valkhof — een prooi werd van de vernielzucht, die in het laatst van de voorgaande eeuw, onder de leus van: vrijheid, gelijkheid en broederschap, de overblijfselen van vroegere grootheid deed verdwijnen (1), andere merkwaardige oudheden zijn gelukkig gespaard gebleven en thans met zorg gerestaureerd. Hieronder bekleedt een voorname plaats het Raadhuis (in de eerste helft van de zestiende eeuw gebouwd en Anno 1544 voltooid) 't welk, onder meer, een belangrijk Museum bevat van romeinsche, middeleeuwsche en latere merkwaardigheden, om en in Nijmegen gevonden, of daar in gebruik geweest.

In die verzameling bevinden zich ook eenige opmerkelijke charters uit het oud-archief, maar zijn

(1) Joh. in de Betouw, „Lotgevallen en eindelijke ondergang van den van ouds alom vermaarden burgt binnen Nijmegen." Volgens dezen bekenden geschiedschrijver werd de stad den 6 Nov. 1794 door de franschen beschoten en twee dagen later ingenomen. Het Valkhof was erg beschadigd, wat aanleiding gaf op den landdag in Oogstmaand van 1795 een voorstel te doen tot slooping; dit werd aangenomen en de burcht op den 9 Febr. 1796 voor f 90400.— verkocht. In September 1797 was de slooping voltooid.

In die onrustige dagen had men het geld er niet voor over het geschonden paleis te herstellen en vond men beter af te breken wat nog eeuwen had kunnen verduren.

enkele daarvan op zoo ongeschikte wijze tentoongesteld dat een weetgierig bezoeker er niet veel aan heeft; dit is jammer, omdat met een beetje meer oordeel en goeden wil het euvel gemakkelijk ware te verhelpen. Sommige perkamenten met zegels, hangen toegevouwen met de achterzijde naar den beschouwer, zoodat deze van den beschreven inhoud niets ziet! Het is bijkans ongelooflijk, maar toch waar; terwijl mijn pogingen dit veranderd te krijgen, zonder gevolg zijn gebleven.

Hiermede ben ik dan nu genaderd aan het onderwerp door mij te bespreken, maar moet ik nog een kort woord vooraf laten gaan over het oud-archief zelf en de bewaarplaats daarvan. Het bestaat uit een menigte perkamenten met zegels (waarvan het oudste het jaartal 1196 draagt) en ettelijke andere stukken, waarvan in 1848 door den heer P. Nijhoff een beschrijvende inventaris werd opgemaakt die vijftien jaren later in druk is verschenen. Belangstellenden kunnen dus daaruit nagaan welke historische documenten voorhanden zijn, maar deze met eigen oogen *zien*, gaat niet zoo gemakkelijk, omdat ze zijn opgeborgen in een groote antieke eikenhouten kast met blinkend ijzeren beslag en kunstige hangsloten, bekend onder den weinig poëtischen naam van «den Blok», die zelden geopend wordt. Thans in het raadhuis bewaard, stond dezelve vroeger in de Groote- of St. Stevens-kerk en werd toen zoo groote waarde aan den inhoud gehecht (niet zonder redenen), dat bij de ontsluiting van de kast — welke minstens eenmaal in het jaar moest geschieden — de sleutelbewaarders, door een gewapende wacht begeleid, in plechtigen optocht van het stadhuis naar de kerk trokken, terwijl de trom werd geroerd en op de wallen de kanoniers met brandende lonten bij hunne stukken stonden. Tegenwoordig is deze ceremonie, met vele andere verouderde gebruiken afgeschaft en gaat het openen van de kast, door de bewaarders van het archief, van geen den minsten omslag vergezeld. Deze documenten hebben dan nu ook geen andere waarde dan eene historische, wijl de privilegiën, tractaten, enz., thans hunne verbindende kracht hebben verloren ondanks de in velen voorkomende bepaling van «ten eeuwigen dage» te zijn verleend.

Dikwijls heb ik voor die kast gestaan met de vraag: wat zou wel daarin zitten? Hoewel sedert (door den inventaris) de inhoud mij niet meer onbekend is, heeft het mij nog niet mogen gelukken er meer van te *zien* dan het weinige 't welk in het museum is opgesteld.

Bij gelegenheid dat ik weer eens een kijkje daar kwam nemen, ontdekte ik iets 't welk er vroeger niet aanwezig was en wel: een groot fijn beschreven vel perkament met een massa aanhangende zegels. Zooveel had ik nog nimmer aan één stuk bijeen gezien en begreep ik al dadelijk dat het een zeer belangrijk document moest wezen; maar de glasbedekking en het slechte licht maakten het onmogelijk iets te onderscheiden, zoodat mijne weetgierigheid onbevredigd bleef. Ik wilde evenwel dit stuk meer van nabij bezien en onderzoeken, overtuigd dat daarin veel wetenswaardigs moest schuilen; doch hoe hiertoe te geraken? De pedel kon de glazenkast niet voor mij ontsluiten, en dit te verzoeken aan de commissie welke den sleutel heeft en het museum oppermachtig beheert, was onnoodige moeite, daar zij mij niet genegen is. Er moest dus wat anders op worden bedacht en besloot ik mij te wenden tot Burgemeester en Wethouders, die mijn verzoek welwillend in overweging namen. Het duurde echter een geruimen tijd — wel bijna vier maanden — voordat ik hierop antwoord kreeg en reeds begon ik te twijfelen aan den goeden uitslag, toen eindelijk de zoo begeerde toestemming mij gewerd. Ik mocht evenwel het stuk niet mede naar huis nemen, maar er werd een vertrek in het Raadhuis ter mijner beschikking gesteld om daar op mijn gemak de zaak te onderzoeken.

Mij was die bepaling tamelijk onverschillig, als ik het document maar in handen kreeg; en dit doel was bereikt.

Dientengevolge vond ik mij op Maandag den 23sten November van het jaar 1885. geïnstalleerd in de gewezen raadkamer van de voormalige Rechtbank — een zaal behangen met Gobelins en voorzien van een antieken vuurhaard — aan een lange tafel met groen laken bekleed, recht deftig en in overeenstemming met den gewichtigen arbeid door mij te ondernemen.

Zou de gespannen verwachting worden beantwoord?

Niet alleen werd zij beantwoord maar overtroffen, want in plaats van één stuk kreeg ik er drie te behandelen welke bleken bij elkander te behooren, namelijk de Hoofdacte met twee Transfix-brieven.

(Wat dit zijn zal ik later zeggen, want op dat oogenblik wist ik het zelf nog niet). Welk een schat van zegels had ik hier voor mij liggen! Uit de lijsten die, ter vergelijking, waren bijgegeven bleek dat er gesamenlijk 150 waren en dat de perkamenten de dagteekening droegen van 27 January 1538.

Wat daarin stond was op de lijsten niet vermeld en kon ik uit het verbleekte fijne zestiende-eeuwsche schrift zoo terstond niet ontcijferen, maar uit den aanhef bleek mij dat het iets was, uitgegaan van Hertog Karel van Gelre.

De zegels interesseerden mij evenwel het meest en werden deze het eerst stuk voor stuk bekeken. Hoewel vele door een druk van bijkans drie en een halve eeuw wat hadden geleden in de meest vooruitstekende deelen, waren zij over het geheel genomen vrij goed geconserveerd, enkelen zelfs bijna onbeschadigd gebleven. Al spoedig kwam ik tot de ontdekking dat

onder de *stede-zegels* de oudste typen vertegenwoordigd waren en dus daar de meest belangrijke exemplaren schuilden; want die van de Ridderschap (welke uit tijdgenoten bestond) vertoonen onderling weinig verschil in uiterlijke gedaante, wat later aan een belangstellend bezoeker de niet onjuiste opmerking ontlokte dat het den schijn had alsof zij bijna allen door den zelfden graveur waren gesneden, wat zeer zeker niet het geval is geweest, maar bewijst dat destijds de smaak algemeen in de vertegenwoordigde richting viel.

Toen de zegels waren bekeken en met de lijsten geconfronteerd, bleek dat oorspronkelijk 181 stuks aanwezig zijn geweest, dus 31 verloren gingen, waarvan 27 tot de hoofdacte behoorden; doch is deze met de overgebleven 34 zegels nog zóó gevuld, dat het niet bijzonder in het oog valt dat bijkans de helft er aan ontbreekt. Wel is het gemis van enkelen te betreuren, maar dit is de schuld van den alles vernielenden tand des tijds, die ook dit perkament niet heeft gespaard, wat hoofdzakelijk daaraan ligt dat de kast waarin het tot dus verre bewaard werd te zelden wordt gelucht, de zaken door verstikking bederven en aan een langzame doch zekere vernietiging prijs gegeven zijn; *te* goed bewaren deugt dus ook al niet!

Ongetwijfeld moest het ontstaan dezer acten aan een gewichtig feit te danken zijn, wat uit te vorschen nu aan de beurt lag. Ik zag er wel tegen op de lectuur te beginnen van een document bevattende 86 regels (van 63¹/₂ c.M. lengte en een halve c.M. uit elkander) fijn krulschrift dat met de loupe moest worden vergroot om er uit wijs te kunnen worden, maar die moeite moest ik mij getroosten om op de hoogte te komen. Papier en potlood bij de hand hebbende, dacht mij het best te beginnen met den aanhef af te schrijven, daar een geregeld lezen niet goed vlotte. Zie hier wat ik vond:

«Wij Kaerll Hertough tho Gelre etc. wij Johann Hertough tho Cleue etc. ind wij Baenreheren, Ritterschafft, Stede ind Lantschap des Furstendombs van Gelre ind Graiffschap Zutphen doin saemen kondt ind bekennen apentlich, Als tusschen uns Kaerlen Hertougen vurgt ind unseren Steden ind landschap» enz. enz., en iets verder «mit unsere verwilligonge eyn gemeyne lantdach tho Nymmegen uytgeschreven ind gehalden worden dairselffs, durch Baenerheren Ritterschap steden ind lantschap user Furstendoms Gelre ind graiffschap Zutphen onder anderen hoichlich begert, enz. enz.

Tot hiertoe genaderd was het hoofddoel mij bekend, namelijk: het houden van een landdag of algemeene vergadering der Staten van Gelre en Zutphen met medewerking van die van Cleve, wat nader bleek uit de bijgevoegde Transfix brieven, die duidelijker geschreven, gemakkelijker waren te lezen. De eerste weetgierigheid nu bevredigd zijnde, dacht ik zoo bij mij zelven: er moet *periculum in mora* zijn geweest om in het hartje van den Winter een landdag te houden en van heinde en verre deelhebbers daartoe opteroepen; want niet alleen de Geldersche ridderschap en steden maar ook de Kleefsche moest opkomen, sommigen der laatsten van een afstand waarvoor tegenwoordig 7 tot 8 uren *sporens* noodig zijn om Nijmegen te bereiken. Hoeveel tijd was daarmede in die dagen gemoeid toen de wegen slecht waren en men steeds te paard moest reizen? Hoelang hebben de beraadslagingen geduurd alvorens men het eens heeft kunnen worden over de voorwaarden? want wat op één en dezelfden dag *bezegeld* is, kwam niet als met een tooverslag gereed, maar eischte veel voorbereiding. Waar hebben ongeveer twee honderd personen vergaderd en met hun gevolg huisvesting gevonden?

Een en ander ongetwijfeld op het Valkhof, den burch door Karel den Groote gesticht; want het Stadhuis was destijds in aanbouw, dus ongeschikt tot het houden van vergaderingen.

Ziedaar eenige overpeinzingen die mij noopten de historie van Gelderland eens op te slaan om mij licht te geven over een feit waarvan het eindresultaat voor mij lag. Witkamp's «Geschiedenis der zeventien Nederlanden» ter hand nemende, bracht deze mij spoedig op de hoogte en ontleen ik daaraan het volgende:

Hertog Karel van Gelre, uit den huize Egmond, toen ongeveer 70 jaren oud en zonder wettig mannelijk oir ter opvolging in de regeering, had langen tijd reeds het plan gekoesterd zijne staten, na zijn dood, over te dragen aan den koning van Frankrijk (François I), maar ondervond hierin van zijn onderhoorigen zoo veel tegenkanting dat hij dit, hoewel zeer noode, moest opgeven. Om tot een vergelijk te komen werd de bewuste landdag uitgeschreven, en kwam deze voor de eerste maal op den 12den December 1537 bijeen. Daarin werd besloten en vastgesteld dat na overlijden van Hertog Karel, de beide gewesten Gelder en Zutphen aan den jongen hertog Willem van Cleve en Gulik zouden komen, dat Hertog Karel gedurende zijn leven de inkomsten daarvan zoude behouden, benevens nog eene vereering van 40.000 gulden, door den hertog van Cleve te voldoen, en eenige andere geldelijke voordeelen. Ook voor de landzaten werden gunstige bepalingen gemaakt, o. a dat alle ambtenaren Gelderschen zouden zijn en de hertog van Cleve en Gulik steeds een Gelderschen raad nevens zich zou hebben.

In het voorbijgaan zij hier medegedeeld dat Hertog Karel reeds vijf maanden na het sluiten van het verdrag (30 Juni 1538) overleed en zijn opvolger niet lang genot had van zijn nieuwe bezitting, daar deze

in 1543 door keizer Karel V bij de overige vereenigde Nederlanden ingelijfd, en hiermede het hertogdom Gelder voor goed werd opgeheven.

In de bewuste oorkonde vinden wij dus de laatste openbare handeling van een, in zijn tijd, groot en machtig personage, vermoedelijk ook wel zijn laatste handteekening en den laatsten afdruk van den zegelstempel die gedurende een tijdsverloop van 46 jaren dienst had gedaan. Wat zal er in het gemoed van dien trotschen hertog zijn omgegaan toen hij gevoelde dat zijn macht gebroken was en hij moest buigen voor den wil zijner onderhoorigen? moge de vereering van 40.000 gulden den steeds in geldnood verkeerenden vorst welkom zijn geweest, inwendig moet hij van woede hebben gekookt over het mislukken zijner plannen. Genoeg diplomaat dit niet openlijk te toonen, heeft hij zijn steile signatuur (Charles) met vaste hand onder de akte geteekend — want men kan de wijze waarop zij is neêrgezet geen schrijven noemen — maar de waskoek welke zijn zegelstempel bedekte, draagt de sporen van den nijd welke hem bezielde, door den forschen indruk der duimtoppen.

De hertog van Cleve (met wien hij voortdurend overhoop lag) daarentegen opgetogen over de behaalde overwinning, door de eer aan zijn zoon bewezen, schrijft zijn naam met een zwier alsof hij daarmede wil uitdrukken: Victorie! terwijl de 22-jarige jongeling verlegen, en misschien huiverig te aanvaarden wat hem is toegedacht, met onvaste — in elk geval onbedreven — hand een signatuur fabriceert waaruit niet gemakkelijk Wilhem te lezen is (vergelijk de facsimiles).

Bijkans drie en een halve eeuw zijn sedert verloopen en de handelende personen lang tot stof vergaan, zelfs twaalf menschengeslachten (zoo niet meer) inmiddels opgekomen en weer verdwenen, maar de stomme getuigen van deze verschillende gemoedsaandoeningen nog bijkans ongedeerd in wezen gebleven. Die vellen perkament met hun zegels zijn welsprekend! Doch er is meer. Het aloude Valkhof, waarin het Tractaat tot stand kwam, is reeds bijkans een halve eeuw geleden gesloopt en thans daarvan niets meer aanwezig dan een kleine ruïne, tot aandenken gespaard; de plaats waar deze historische documenten nu worden bewaard — het Raadhuis — toen in wording, thans zelf reeds een oudheid geworden, die, om niet te vervallen, grondige restauratie van noode heeft gehad. Er is poëzie in deze beschreven dierenhuiden en gestempelde waskoeken als men daar goed over nadenkt; ik ten minste gevoel eerbied er voor en zie er meer in, dan een doode acte die heeft uitgediend.

J. A. Koopmans.

(Wordt vervolgd).

Eenige aanteekeningen uit het archief der rechtbank te Middelburg.

Copie uit het Protocol van den Notaris Willem Cornelissen te Vere. Van 1640—1644. f° 126 v°.

In den name des Heeren Amen. Kennelijck zij eenen ygelijcken bij den inhouden van desen jegenwoordigen Instrumente, hoe dat in den jare onses Heeren ende Salichmaker Jesus Christus 1643 den 9 dach February soo is gecompareert voor mij Maerten Cornelissen openbaar geadmitteert Notaris binnen de stadt Vere in Seelandt residerende in de presentie van de getuygen naer genoemt Pieter Jansen geboren en woonachtich binnen deser stede varende met *Capiteyn Bastiaen Thijssen*, jonckman ongehilicht out omtrent 26 jaren enz.

f° 216. Testament d° October 1644 van Juffr. Maeyken Velters huisvr. van de Heer Johannes Kien.

Protocol van 4 Nov. 1636 — Juny 1640.

f° 5. Huwelijksche voorwaerde 7 Maart 1636, van S^r^. Daniel Lantsberge wonende te Middelburg jongesel oud omtrent 40 jaren toekomende bruidegom van Juffr. Janneke van der Wete, jongedochter, wonende als voren, geassisteert met Sr. Abraham Bocheljoens in huwelijk hebbende Maeyken van der Wete suster van de Bruyt.

f° 11. Testament van S^r^. Pieter de Grave 19 Augustus 1636. Getuige waren Robbrecht van Doormael en Gillis van Borstel beyde *schilders* en inwoners der stad Middelburg maakte tot zijne erfgenamen Maeyken de Grave zijne dochter en Cornelis de Grave zijn zoon.

f° 76. Testament van Juffr. Mary Wallis, huisvrouw van Mr. Jacob Wiers, siekelijk in de craam te bedde liggende 5 Augustus 1638. Haar broeder was Dirck Wallis jegenwoordig uitlandig evenzoo waarschijnlijk Johannes Wallis, Jacobus en Eduaert Wallis, hare zuster was Janneke Wallis. Haar mans zuster Catelijnken Wiers, nog vermelt Anna Wallis.

Johannes en Samuel zonen van S^r^. Samuel Wallis.

f° 77. Besloten testament van Daniel de la Heye 21 Augustus 1638. Getuigen Symon de Mares sijn cousijn te Amsterdam. Zijn broeder was David de la Heye. Symon en Jan de Mares zijne neven en zonen van zijne zuster Marye de la Heye.

f° 117. Testament 19 January 1640, van Juffr. Susanna van Reygersberch wed^e^. wijlen den Heer Burgemeester Mr. Anthony Bloche.

Susanna van Varick, haar meter.
Pieter de Groot, haar zusters zoon.
Dorothea van Dorp.
Juffr. wed^e. Veth.
Juffr. Sara van Trello wed^e. van Jonkheer Frederick van Dorp.
Mevrouw de wed^e. Bournou.
Anthony Davids van Reygersberg.
Juffr. Cornelia Campe wed^e. de Heer Philips van Varick.
De kinderen van Juffr. Marta van Reygersberg gewonnen bij den Raatsheer Campe.
Juffr. Cornelia de Groot dochter van Juffr. Maria van Reygersberg.
Cornelia de Groot, Cornelis, Pieter en Dirck de Groot.
De kinderen van haren broeder de Heer Rentmeester Reygersberg sal.
Kinderen van de Heer Raetsheer van Reygersberg.
Den Rekenmeester van Reygersberg.

Prot. 1629—1635.
f° 38. 23 September 1631. Testament van S^r. Willem Jacopse Bruenge en Juffr. Jacomijna Tijs, wonende te Goes.

120 v°. Testament 4 Maart 1634. de Heer Philippus Johannes Collart wonende te Middelburg en Juffr. Adriana Maillarts.

141. Testament 16 Februari 1635 van Franchoys de Hase coopman te Vere oud 49 jaren sijn jongste zoon Franchoys de Hase,
Josina de Hase.
Maria de Hase.
Dirrick de Hase, student.
Jacobus de Hase.
Zijne kinderen.

Prot. 1645—1649.
f° 89. Testament 15 October 1646, Juffr. Dyna Ketelaer gehuwd met Sr. Pieter de Grave.

f° 97. Testament 22 October 1646. Monsieur Guillaume Segers en Juffr. Cornelia Arondeaux.
f° 122. Testament 17 Februari 1647. Johan Michielsen van Hal eylant 22 jaren.
f° 137 v°. Testament Cornelis Udemans, geb. te Bergen-op-Zoom oud 55 jaren, en Juffr. Apollonia Udemans man en vrouw.

f° 164. Test. 21 January 1648. Juffr. Helena Wallis, wed^e de Hr. Johannes Damman oud 74 jaren.

f° 182. Test. 7 Maart 1648. Jan Pietersen Casteel geb. in Schouwen, oud 27 jaren en won. te Vere, varendsman en Jacomijnken Crijns zijn vrouw.

f° 251. Test. 12 Juny 1649. Juffr. Bussardina Fransoeis wed^e de Heer Pensionaris Mr. Christiaen Meese.
haar zoon Sr. Fransois Meese.
dochter Juffr. Lucresia Meese.
» Juffr. Maria Meese.
» Juffr. Lessie of Bessie Meese, geh. met Sr. Alexander Balten of Balty.
Sr. Johannes Gruyterus achter gebleven weduwnaar van Juffr. Janneken Meese.
Mr. Willem Spange bedien. des G. W. van de Schotsche gemeente binnen Veere in houwelijck hebbende Juffr. Anna Meese hare dr.
(21 November 1650 gelevert copie aan Sr. Franchoys Meese).

Prot. Nots. J. Rycx. B. 1665—67. f° 149.
24 Feb. 1667. Testament van vrouwe Agnes Boreel, huisvrouw van den Heer Collonel Gaspar de Mauregnault, won. te Vere, verlangt bij vooroverlijden begr. te worden te Middelburg in haer vaders graf.
Had 3 kinderen: Johan, Alexander en Agnes Marie.
Haar broeder Jan Boreel Burgem. v. Middelburg.

Id. prot. C. 1667. f° 1.
Test. 11 Oct. 1667. Jan Casteel en Francijntje Adriaens.

f° 66 v°. Testament 4 December 1668 van Jacobus Huybrechts Pensionaris van Vere en zijn vrouw Agnes van der Stringe.

f° 113 v°. Test. 25 Oct. 1669. de Heer Bartholomeus Deynoot Schepen te Veere en Juffr. Cornelia Naelhout.

f° 235 v°. Test. 23 Sept. 1672. Jonkhr. Gillis de Mauregnault, kapit. van een comp. voetknechten en vrouwe Ester Granier. (contr. ante nuptial 27 Feb. 1669).

Poorterbrief en Poortereed van Leuven.

(Zegel van 6 stuivers).
(Get.) *Charles.*

«Mijne Heeren die Borgemeesteren, Scheepen ende Raedt der hooftstad Loven hebben gejont, soo sij jonnen bij dese; het poorterschap dezer stad aen Joannes Franciscus Smidts, sone Petri ende van Maria van Esse, geboortigh van Loven, onder betalinge bij hem gedaen van hondert guldens ten behoeve dezer

stad, van sesse guldens voor eenen brand eemer en van dry guldens ten behoeve der arme vondelingen alhier, blijkens de quittantien daervan zijnde de dato dezer respectivelijk onderteekent M. van Elewijk ende J. F. de Bontridder, beide alhier in originali gesien, mits doende tot dien den Eede daertoe staende, dienende deze voor acte in forma.

Actum Loven, 21 November 1791.
(Get.) H. G. MARCHANT.»

«In de tegenwoordigheyd der Heeren Meyer ende Scheepenen der hooftstad Loven, hier onder te noemen, gestaen: Johannes Franciscus Smidts, sone Petri en van Maria van Esse, gebortig deser stad, den welcken is geworden poirter derselve, onder de betalinge van de volle rechten.

Ingevolge (de) resolutie (van den) Magistraet de date deser heeft de eed gedaen aen Baron de Herckenrode ende Sr. L. Lims, Schepenen.

Loven, 21 November 1791.
(Get.) H. G. MARCHANT.

(Wapen der stad Leuven).

«Eedt die is doende eenen poorter van Loven.

Ick *Joannes Franciscus Smidts,* gelove ende sweere ten Heylige; dat ick ben van Catholycke ouders ende oock ben van Catholycke Roomsche religie; Dat ick om Poirter te sijn van Loven, mij in alle saecken ten dienste mijns genaedighs Heere van Brabant ende der Stadt van Lovene raeckende, mij getrouwelijck sal draegen ende quiten, ende tot defensie van dyen mijn goedt ende leven waegen, ende in d'occasien mij laten vinden met mijn geweir ende ter plaetse die mij sal worden gestempt ende geordonneert bij mijne Oversten, die Heeren Meyer, Borgemeesteren, Schepenen ende Raedt der stadt Loven, aen dewelcke gelove op den selven Eedt altijdt te sullen wesen goedt getrouwe ende gehoorsaem, tot dien aen deselve overbrengen alle misdaeden, frauden ende delicten, geene uytgesondert, die de inwoonders in hunne rust ende goedt ende den Prince der Stadt in heure interesten eenighsins soude mogen krencken, soo daen deselve tot mijnder kennisse sullen komen, waer toe wel te weten geene peene en staen gestatueerd, dat ick daerinne mijn selven oock noyt sal complice dragen met raedt, wercken, noch ooghluyckinghen in geender manieren, SOO MOET MIJ GODT HELPEN ENDE ALLE SIJNE HEYLIGEN.

Tot Loven bij Joan. Franc. van Overbeke, Stads-Drucker».

In het gedrukte eedformulier komen vele verouderde woorden voor, o. a. gelove, voor *belove,* in welken zin het ook wordt gevonden bij HUYDECOPER op MELIS STOKE, 2e deel, blz. 236 en 237; gestempt voor *aangewezen, aangeduid;* daen, voor *dadelijk.*

Medegedeeld door CH. C. V. VERREYT,
te Rotterdam.

Nog iets betreffende het wapen van het geslacht Smissaert.

(Met een plaat).

Het artikel «*Iets betreffende het wapen van het geslacht Smissaert*», voorkomende in N° 5 van den 5e jaargang van dit blad, eindigt met de vraag «waaruit blijkt dat de moeder van Susanna de Klerks (Clericx) eene van Waveren was?» Die vraag vindt hare beantwoording in eene akte den 27 April 1604 voor den notaris L. Heylinc te Amsterdam verleden, waarbij «Magdalena van Waveren weduwe wijlen Geyselbregt «de Clerck» volmagt verleent aan «Jan Smissaert, *haer* «*behouwd sone,* ingesetene deser stadt,»

Wat daaruit met betrekking tot het wapen thans met zekerheid volgt is voor den belangstellenden lezer duidelijk.

Errata blz. 181.

Onze geachte lezers gelieven in den titel en tekst van «Iets over het wapen van Wilhelmina Helena Paulina Maria, Kroonprinses der Nederlanden», zoomede onder het portret van Haar Koninklijke Hoogheid te lezen, in plaats van Kroonprinses der Nederlanden, *Prinses* der Nederlanden.

REDACTIE.

Bladvulling.

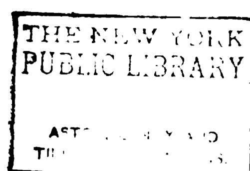
President Carnot ontving van den Koning van Anam ten geschenke een boom van koraal, die de genealogie van de tegenwoordige dynastie voorstelt; als zinnebeeld van het gezag werd daaraan groote waarde gehecht en de boom was nog nooit uit het paleis geweest.

Overgenomen uit *Het Vaderland* van 24 Mei 1888.

Behoort bij N° 9 van het Algemeen Nederlandsch Familieblad, VI° Jaargang, 1889.

Wapen van het geslacht Smissaert.

De oude kerkregisters in ons land.
(*Vervolg*).

MAURIK (vervolg).

Idem der Hervormde gemeente **Rijswijk** van 1680 tot 1686.

Idem idem van 1696—1811, in 2 banden.

Idem der Hervormde gemeente **Ravenswaay** van 1735—1810, in 2 banden.

Een register van aanteekeningen van overledenen van Maurik, **Eck** en **Wiel, Rijswijk** en **Ravenswaay** van 1806—1811.

MEDEMBLIK.

In het gemeentearchief alhier berusten:

Doopboeken van de Gereformeerde gemeente van 1619—1811, in 5 banden.

Idem der Luthersche gemeente van 1672—1811, in 2 banden.

Idem der Doopsgezinde gemeente van 1709—1811.

Idem der Roomsch Katholieke gemeente van 1665 tot 1811, bevattende mede aanteekening van huwelijken van 1686—1711 en van 1717—1811, in 3 banden.

Registers van schepenen en commissarissen van 1614—1640.

Idem idem voor Protestanten van 1665—1787, in 5 banden.

Idem idem voor Roomsch Katholieken van 1665—1787, in 2 banden, n.l. een geteekend G waarin de Gereformeerden van 1787—1797, en een geteekend R waarin de Roomsch Katholieken, de Lutherschen, de Doopsgezinden en de Joden van 1787—1797.

Een cahier van 4 katernen van 1799—1803.

Een register ven 1804—22 Juli 1811.

Idem van 4 Augustus 1811—27 October 1811.

Van de overlijdensregisters bestaan geene aanteekeningen, doch wel zijn aanwezig 22 Collecteboeken van het recht op het begraven, loopende van 1740—1805, waarin mede zijn opgenomen het recht op het trouwen over hetzelfde tijdvak.

Een register voor het recht van successie van 1806 tot 1811.

MEEDEN.

Alhier is aanwezig:

De doopregisters der Gereformeerden van 1667—1811, in 2 banden.

Trouwboeken van de kerk te Meeden, loopende van 1667—1811, in 2 banden.

MEERKERK.

De doopregisters der Gereformeerden aldaar loopen van 1655—1812, in één band.

MEERLO.

Roomsch Katholieke parochie van Meerlo:
Doopregister van 1586—1798.
Huwelijksregister van 1656—1798.
Overlijdensregister van 1661—1798.
Deze drie in 3 banden.
Roomsch Katholieke parochie **Blitterswijk:**
Doopregister van 1711—1798.
Huwelijksregister van 1711—1798.
Overlijdensregister van 1711—1798.
Deze drie in 2 banden.
Roomsch Katholieke parochie **Swolgen:**
Doopregister van 1712—1798.
Huwelijksregister van 1712—1798.
Overlijdensregister van 1712—1798.
Deze drie in 1 band.
Municipaliteit der gemeente Meerlo:
Geboorteregister van 1798—1811.
Huwelijksregister van 1798—1811.
Overlijdensregister van 1798—1811.
Deze drie in 4 banden.

MEERSSEN.

Geboorteregisters en kerkregisters loopende van 8 September 1739 tot en met 8 April 1755.

Idem idem van 20 October 1797 tot en met 22 Augustus 1813.

Idem idem van 7 September 1739 tot en met 29 December 1780.

Idem idem van Juli 1672 tot en met 29 Augustus 1739.

Idem idem van 19 Januari 1781 tot en met 14 Juli 1797.

Idem idem van 2 Juli 1615 tot en met 27 Aug. 1671.

Limmel, gehucht van Meerssen.

Geboorteregisters loopende van 21 September 1645 tot en met 12 September 1646.

Idem idem van 6 September 1707 tot en met 10 Mei 1796.

Overlijdensregisters van 8 Februari 1728 tot en met 10 Mei 1796.

Idem van Januari 1676 tot en met 8 Juli 1739.

Idem van 19 Februari 1746 tot en met 9 Sept. 1795.

Idem van 19 Januari 1781 tot en met 11 Januari 1798.

Idem van 3 September 1739 tot en met 30 Nov. 1780.

Huwelijken loopende van 26 October 1771 tot en met 7 Augustus 1796.

Idem van 22 Mei 1728 tot en met 26 October 1771.

Geboorteregisters der Protestanten van 14 September 1753 tot en met 5 October 1796.

MEEUWEN C. A.

De doopregisters bij de Hervormde gemeente van Meeuwen loopen van 1747—1811, in 1 band.

Die bij de Hervormde gemeente van **Babyloniënbroek** en **Hill** van 1733—1811, in 1 band.

MEGEN.

De doopregisters van den pastoor der parochie van

Megen loopen van af 8 Mei 1616—10 December 1810, in 5 banden.

Een doopregister van den pastoor van **Macharen** van 5 Januari 1700 tot 30 Januari 1811.

Idem idem van **Haren** van 5 November 1753 tot 25 Januari 1814.

De overlijdensregisters van den pastoor der parochie van Megen loopen van 5 Juli 1692—21 Februari 1811, in vier banden.

Een overlijdensregister van de parochie van **Macharen** van af 3 Januari 1700 tot 11 Januari 1811 en een van **Haren** van 19 November 1753 tot 26 December 1813.

De huwelijksregisters van den pastoor der parochie van Megen loopen van 2 Mei 1616—1 Februari 1800, in vier banden.

Een trouwregister van den pastoor van **Macharen** van af 5 April 1700 tot 23 December 1810.

Idem idem van **Haren** van af 10 April 1754 tot 8 September 1813.

Trouwregisters van schepenen der Dingbank van 1804 tot 10 Januari 1811.

Losse huwelijksproclamaties van 1808—1810.

MELICK-HERKENBOSCH.

In het gemeente-archief bevinden zich de registers als volgt:

Roomsch Katholieke doopregisters van 1752—1798.

Idem trouwregisters van 1752—1798.

Idem overlijdensregisters van 1752—1798.

MELISKERKE.

Een trouwboek loopende van 1633—1791, in 3 bdn.

Een doopboek van 1612—1811, in 4 banden.

MELISSANT.

Alhier zijn geen oude kerkregisters aanwezig.

MENALDUMADEEL.

Kerkeboek van **Beetgum** A° 1765, 4°.

Inhoud: Register van gedoopten van 25 Januari 1722—12 Juli 1821.

Register van getrouwde personen van 1765 tot 2 Augustus 1772.

Trouwboek van **Beetgum** van 1772 tot 10 Maart 1811, 4°.

Doopboek van **Beetgum** van 1772—1812, 4°.

Boek van de getrouwden in het dorp **Belkum** van 1 Mei 1772—10 Maart 1811. Fol.

Boek van de gedoopten in het dorp **Belkum** van 10 Mei 1772- 26 December 1811. Fol.

Kerkeboek van **Boxum** en **Blessum**, 4°.

Inhoud; Register van gedoopten van 1686—1772.

Opneming van gedoopte ingezetenen van 1772.

Register van huwelijken van 1734—1772 (in omgekeerde richting geschreven).

Trouwboek van **Boxum** van 1772—1811, 4°.

Doopboek van **Boxum** van 1772—1811, 4°.

Trouwboek van **Blessum** van 1772—1809, 4°.

Doopboek van **Blessum** van 1772 -1811, 4°.

Doopboek van **Deinum** van 1686—1772, Smal folio, zeer beschadigd.

Trouwboek van **Deinum** van 1772—1811, folio.

Nieuw doopboek van **Deinum** van 1772—1811, folio.

Register van gedoopten te **Dronrijp** van 9 April 1699—13 Mei 1705; aan ommezijde: register van overledenen van 22 Juli 1716—3 Januari 1812.

Doopboek van **Dronrijp** (volgens den rugtitel van 1732—1772). Het begint echter met den 16 Januari 1735, zoodat het schijnt, dat hiervan eenige bladen zijn verloren gegaan, 4°.

Annotatie van gedoopte kinderen sedert mijn bediening als schoolmeester op **Dronrijp.** J. Rinsma, van 12 October 1732—18 December 1734. 4°.

Doopboek van **Dronrijp** van 26 April 1772—23 Februari 1812. Daarachter: register van getrouwden van 24 April 1772—3 October 1811. Fol.

Doop- en trouwregister der Roomsch Katholieke gemeente te **Dronrijp** en de onderhoorige dorpen, van 16 Mei 1715—1812. Smal folio.

Trouwboek van **Engelum** van 1772—1810. 4°.

Register der gedoopten te **Engelum** van 24 Mei 1772—21 Januari 1812. 4°.

Consistorieboek der kerk te **Engelum.** Inhoud: Namen der Predikanten van 1588—1796. Ouderlingen, 1645—1813, diaconen 1645—1813, schoolmeesters 1613—1765, gedoopten 1645—1772, ledematen 1645—1682, getrouwden 1645—1772, acta synodi 1745. Opneming van diaconierekeningen van 1761—1689.

Aan ommezijde: namen van overledenen 1646—1653. Datums waarop het H. Avondmaal is gehouden 1767—1802. Stukken betrekking hebbende tot den kerkeraad van **Engelum** in 1796. Namen van ledematen 1811. Smal folio.

Doopboek van **Marssum** van 7 April 1607—6 Dec. 1739. Folio.

Register van gedoopten te **Marssum** van 7 Februari 1740—29 Maart 1812. Folio.

Trouwboek van **Marssum** van 1772—1811. Folio.

Doop-, ledemaat- en proclamatieboek van het dorp **Menaldum** van 28 November 1723. Bevat alleen een lijst van namen der doopelingen van 1724—1768. Folio.

Doopboek van **Menaldum** van 1772—1812. 4°.

Trouwboek van **Menaldum** van 1772 - 1812. 4°.

Kerkeboek voor de getrouwden en geproclameerden in de gemeente **Schingen** en **Slappeterp** van 1 Mei 1772—28 September 1810. 4°.

Kerkeboek van **Wier,** bevattende de namen 1° der gecopuleerden, 2° der gedoopten ende 3° der bejaarde ledematen van 26 April 1675—6 Mei 1725. Daarachter:

kerkeboek van **Wier**, bevattende de namen 1° der leeraren, 2° der gehuwden, 3° der gedoopten, 4° der ledematen, 5° de verandering der kerk- en raadspersonen van 20 Augustus 1727—1772. Doopboek van **Wier** van 1 Mei 1772—1 Maart 1812. Kerkeboek tot aanteekeninge der gedoopte personen in de gemeente **Schingen** en **Slappeterp** van 1 Mei 1772—12 Januari 1812. 4°.

Trouwboek van **Wier** van 1772—1811. 4°.

Kerkeboek van **Wier** van 1727—1772. 4°. (Geheel blank).

Register van overledenen in het district van **Menaldumadeel**, aangehouden ingevolge art. 24 der ordonnantie op het recht van successie van 4 October 1805. Loopende van Januari 1806—31 December 1811. Folio.

Lijkregister van het dorp **Deinum**, aangelegd in den jare 1806 (15 Maart) door M. H. Klaases, dorprechter, tot 9 van Bloeimaand 1808. 4°.

Lijst van overledenen en geboren te **Blessum** in 1811.

Lijst van overledenen te **Boxum** in 1811.

Lijst van overledenen te **Boxum** in 1812.

Lijst der kinderen die geboren zijn in het jaar 1811 te **Boxum**.

Lijst van overledenen te **Deinum** in 1811.

Lijst der geboorten in 1811, wegens het dorp **Deinum**.

Lijst van de huwelijksproclamatiën en van de voltrekking der huwelijken te **Dronrijp** in 1811.

Lijst der huwelijken in het kanton **Dronrijp** van personen in de gemeente **Marssum** woonachtig of die aldaar woonachtig zijn geweest, waarvan huwelijksacten in forma zijn opgemaakt in het jaar 1811.

Lijst der overledenen in de gemeente **Marssum** in 1811.

Lijst der in 1811 te **Marssum** geboren kinderen.

Lijst der geborenen in de gemeente **Marssum** van 1 Mei—31 December 1811.

Register der aangenomen familienamen van de gemeente **Marssum** in 1811.

MEPPEL.

De doopregisters der Nederlandsch Hervormde gemeente aldaar loopen van 1626—1812, in 5 banden.

Een besnijdenisregister der Nederlandsch Israëlitische gemeente van 1786—1817.

De trouwboeken der Nederlandsch Hervormde gemeente aldaar loopen van 1626—1812, in 4 banden.

De grafboeken der Nederlandsch Hervormde gemeente aldaar loopen van 1745—1808, in 2 banden.

MERKELBEEK.

Alhier vindt men uitsluitend registers van de Roomsch Katholieke-kerk, bevattende de geboorten, huwelijken en sterften over de jaren 1622—1812.

MESCH.

Alhier berust slechts:

Een doopregister loopende van 1621 tot en met 1797.

ST. MICHIELSGESTEL.

Te St. Michielsgestel vroeger ter secretarie aanwezig en thans overgebracht in 's Rijks archief-dépôt in Noord-Brabant:

Een register van gedoopten en huwelijken van de jaren 1687—1719.

Een register van gedoopten van de jaren 1684—1740.

Een idem idem van 1678—1744.

Een idem idem van 1745—1811.

Een idem idem van 1728—1800.

Een idem idem van 1801—1810.

Een idem van overlijden van 1695—1782.

Een idem idem van 1749—1768.

Een idem idem van 1769—1800.

Een idem idem van 1794—1810.

MIDDELBURG.

Doopregisters der Hervormde-kerk in 12 deelen van 1574—1810.

Idem der Waalsche-kerk in 4 deelen van 1574—1810.

Idem der Engelsche-kerk in 1 deel van 1624—1810.

Idem der Doopsgezinde-kerk in 1 dl. van 1675—1810.

Idem der Luthersche-kerk in 2 dln. van 1627—1810.

Idem der Israëlitische-kerk in 1 deel van 1736—1810.

Idem der Roomsch Katholieke-kerk in 7 deelen van 1664—1810.

Trouwregisters van de Hervormde-kerk in 26 deelen van 1575—1810.

Idem der Waalsche-kerk in 8 deelen van 1607—1810.

Idem der Engelsche-kerk in 1 deel van 1624—1810.

Idem der Doopsgezinde-kerk in 1 dl. van 1687—1810.

Idem der Luthersche-kerk in 1 deel van 1795—1810.

Idem der Roomsch Katholieke-kerk in 7 deelen van 1664—1810.

Doodregisters van al de kerken, behalve de Israëlitische, in 15 deelen van 1574—1810.

Idem der Israëlitische gemeente in 1 deel van 1736 tot 1810.

Voorts nog 3 overlijdensregisters, vermoedelijk duplicaten van 1595—1626.

2 Overlijdensregisters van 1806—1810. Op deze registers staat: Recht van Successie».

1 Overlijdensregister der overledenen in het gasthuis van 1771—1823.

1 Register van huwelijken voor commissarissen van huwelijken van 1796—1810.

MIDDELHARNIS.

De oude kerkregisters dezer gemeente, op het gemeentehuis aanwezig, zijn:

7 Doopregisters van af 1627 tot en met 1821, waaraan

echter ontbreken de jaren 1637—1651 en 1665—1669.
4 Trouwregisters van af 1627 tot en met 1811, en
3 Begraafregisters van af 1725 tot en met 1811.
(Alle der Nederlandsch Hervormde-kerk).

MIDDELIE.

De doopregisters der Gereformeerden aldaar loopen van de jaren 1705—1811, in 3 banden.

(De twee banden loopende van 1705—1792 bevattende ook aanteekeningen van de huwelijken).

Het doopregister van de doopsgezinden loopt van 1792—1811.

MIDDELSTUM.

Doopregister van de kerspelen Middelstum en **Toornwerd** van 1654—1812.

Lijst van huwelijken en afkondigingen van 1722—1784 en van 1798—1811.

2 Registers van aangegeven lijken van 1806—1811 en van 1798—1811.

Register van gedoopten bij de Hervormde gemeente te **Huizinge** van 1682—18 Augustus 1811.

Huwelijken en afkondigingen van 1682—1811.

Overledenen van 1806—1811.

Register van geborenen bij de Doopsgezinde gemeente te **Huizinge** van 1744—1811.

Register van gedoopten bij de Hervormde gemeente te **Westerwijterd** van 1647—1811, in 2 deelen.

Register van copulatiën van 1654—1811, 2 deelen.

Register van aangegeven lijken van 1806—1811.

MIDWOLDA.

In het gemeentehuis zijn aanwezig:

Doopregister der Gereformeerde gemeente te Midwolda vấn 1596—1811.

Register van gehuwden van 1596- 1811.

Idem van gestorvenen van 1596—1676.

Alle drie in 1 band.

Doopregister der Gereformeerde gemeente te **Oostwold** van 1728--1811.

Trouwregister van 1728—1811.

Deze twee in 1 band.

Register van overledenen in het kerspel Midwolda van 1806—1811.

Idem idem idem van **Oostwold** van 1806 -1811.

Idem van begraven lijken op het kerkhof te **Oostwold** van 1806—1813.

Idem van ontvang en uitgaaf van de de diakenen te Midwolda van·1699—1721.

Idem idem idem van 1753—1773.

Idem idem idem van 1773—1796.

Idem idem idem ·van 1796—1824.

Idem idem van de diakenen te **Oostwold** van 1765 tot 1810.

MIDWOUD EN OOSTWOUD.

De doopregisters der Gereformeerden van het dorp Midwoud loopen van 1689—1811, in 1 band.

De doopregisters der Gereformeerden van het dorp Oostwoud loopen van 1694—1811, in 1 band.

Aangaande voltrokken huwelijken vindt men alleen in het archief:

Trouwboek van het dorp Oostwoud, loopende van 1793—1811.

MIERLO.

Doopboek van den pastoor van 9 Juli 1623 tot 9 December 1694.

Idem idem van 6 Januari 1796—17 December 1810.

Idem van den predikant van 1 November 1789—2 April 1809, en een trouwboek idem van 11 Mei 1771—30 September 1810, in 1 band.

Trouwboek voor schepenen van 2 Februari 1693—23 November 1738.

Trouwboek voor schepenen van 20 Februari 1705 tot 24 Juni 1709.

Idem idem van 18 Januari 1739—24 November 1805, in 2 banden.

Doodenboek van den pastoor van 24 Januari 1716 tot 24 December 1785.

Grafboek van den koster van 4 Januari 1722—22 Juni 1752—1766, in 2 banden.

Idem idem van 6 October 1768—25 April 1794.

Register van aangegeven lijken van 20 Januari 1806—21 December 1808.

Alphabetische lijst van dooden van 1796—1810.

MIL EN ST. HUBERT (Noord-Brabant).

Ten gemeentehuize alhier berusten:

Een doopregister der Gereformeerde gémeente Mil van 1707—1782.

Doopboeken der Roomsch Katholieke kerken van Mil en St. Hubert van 1673—1810, in 3 banden.

Een overlijdensregister der Roomsch Katholieke-kerk van Mil van 1684—1810.

Een trouwboek der Roomsch Katholieke-kerk van Mil van 1684—1764.

Een trouwboek van de deingbank van Mil van 1789 tot 1810.

MILLIGEN.

In het gemeente-archief alhier zijn geen oude kerkregisters aanwezig.

MOERCAPELLE.

In het oud gemeente-archief zijn aanwezig de navolgende doop-, trouw- en begrafenisregisters:

Doopboek van Gereformeerden van 18 Augustus 1720—19 Januari 1812.

(Wordt vervolgd).

De gemijterde abten van Postel. Zegels, wapens, enz.
(Vervolg).

fr. Joannes Crols, senior.
» Libertus van Rauesteyn, prouisor et S. T. B. F.
» Hilarius de Backer, cellarius.
» Fulgentius van Hees. circator.
» Folcoldus de Jongh.
» Siardus Thielemans.
» Gabriël van Magoff, lector et S. T. B. F.
» Henricus van Oldensee.
» Waltmannus Dams, sacrista.
» Rosnata Scheffers.
» Theodorus Gerardi, succentor.
» Petrus Janssen.
» Joannes Baptista Willems.
» Nicolaus van den Boomen.

Deze akte was gezegeld met twee zegels, te weten met dat van den abt en met dat van het klooster. Aldus naar de getuigenis van den notaris Charliers, die ten jare 1701 een trouwe kopy volgens het oorspronkelijke geschreven heeft.

Toen de landsregeering hierin 14 December toestemde, werd de adellijke Hiëronimus Raveschoot van Capelle, te Vierlingsbeek geboren, den 12 Januari 1702 *cum Jure Successionis* door zijn medebroeders tot coadjutor aangewezen, onder het voorzitterschap van Bernardus de la Perle, abt van Floreffe, die hiervoor gevolmachtigd was door den Generaal der orde.

G. Sichmans deed 21 Augustus 1704 afstand van zijne prelaatsbedieningen; uit dankbaarheid stelde het klooster den oud-prelaat een rijtuig ter beschikking met jaarlijks 100 gulden; en wilde hij een andere abdij tot woonplaats kiezen, dan werden hem jaarlijks 500 gulden toegezegd om in zijn onderhoud te voorzien.

Hij bleef in zijn geliefkoosd professiehuis, waar de dood hem 8 September 1709 wegnam.

Hiermede hebben wij het voorbeeldig leven van Sichmans, naar de archieven onzer abdij, gemeld; niet minder stichtend is de brief die het overlijden van dezen abt aankondigt en door eenen kanunnik der abdij van Tongerloo, W. Van Spillebeek, reeds is medegedeeld. «In het jaar der Verlossing 1709, op den dag zelf dat Gods- en onze Moeder in deze wereld geboren werd, overleed, juist met bidden bezig, onze teerbeminde vader in Christus, — hij die een ware dienaar was van Maria, *vere Marianus*, een man van eerbiedwaardige jaren, als kloosterling en priester jubilaris, vol van dagen en goede werken — de zeer eerwaardige en hoogwaardige heer Gregorius Sichmans, de zesde ingewijde, de tweede gemijterde abt van Postel, het 87[e] jaar zijns levens, het 64[e] zijner professie en het 62[e] zijns priesterschaps.

Vóórdat hij herder der herders werd, had hij gedurende 35 jaren de lammeren van Christus gespijsd te Eersel, te Duisel en in de naburige plaatsen..... Abt geworden, verhoovaardigde hij zich niet, maar was onder zijne broeders als een van hen, in alles tot voorbeeld strekkend aan zijne kudde.

Hij smaakte 't zoet en 't bitter, maar was gewoon in voor- en tegenspoed deze zijne leuze te herhalen: *Onder Gods handen; Sub manu Dei.*

Na gedurende 17 jaren de schitterende slavernij der abtelijke waardigheid getorscht te hebben, nam hij eenen hulpabt, wien hij weldra het prelaatschap en het gezag uit eigen beweging overliet.

De rustende prelaat overleefde nog 5 jaren, en nu, van alle zorg ontlast, bracht hij dagen en nachten door in overweging van de wet des Heeren. Zoolang het hem doenlijk was, hinkte hij met behulp van krukken naar het koor, en, zich ten hoogste verheugend in de zoetluidende tonen der kerk, zong hij er met zachte stemme de kerklijke psalmen en lofliederen.

Toen het gaan hem onmogelijk was geworden, hield hij zich in zijne kamer aanhoudend bezig met zijnen rozenkrans en zijnen Thomas à Kempis, middelerwijl de ongemakken der hooge jaren geduldig verdragend, en keer op keer met Job zuchtend: «Ik ben in verwachting tot dat mijne verandering kome».

In de abdij bewaart men nog het portret van G. Sichmans in olieverfschildering, metende 1.22 M.; de abt is er bijna ten voeten uit in de witte toga *en face* voorgesteld; hij is gemutst en gezeten in een armstoel, leunende op den arm daarvan met de rechterhand en in de linker een gesloten boek houdende; staf en mijter zijn aan de rechterzijde en het wapenschild in kleuren aan de linkerzijde van den abt geplaatst.

Zijn wapen (men weet dat elke abt bij zijne optreding een wapen naar zijn goedvinden uitkiest), was in *zilver* 3 *gouden* korenbundels, 2 boven en 1 onder, met de leuze: *sub manu Dei.* Dit wapenmerk aanschouwt men nog op een koperen stempel, zilveren miskelk en op vele handschriften der abdij.

VII. Abt Hieronimus Raveschoot de Capelle (1).

Arnoldus, en volgens zijn kloosternaam Hieronimus, werd 10 Juli 1659 geboren te Vierlingsbeek uit baron Robertus Paulus Raveschoot, heer van Capelle (2) en

(1) Men vindt dien naam op verschillende wijzen geschreven; wij volgen de handteekening van den kloosterling en diens familie.

(2) Langen tijd heeft de adellijke familie Raveschoot de heerlijkheid Capelle bezeten, en bezat die nog in het begin der Nederlandsche beroeringen. Op het einde der XVII[e] eeuw was baron van Steenhuis, vrijheer van Hernen in Maas en Waal, ambachtsheer

Voorde, en uit Catharina Maria Standert (1).

Zoodra hij oordeelde tot het kloosterleven geroepen te zijn, kwam hij te Postel aankloppen om er aanvaard te worden. Den 7 April 1677 trad hij er binnen en begon 2 Mei daarop volgend den proeftijd, dien hij stichtend doorbracht, zoodat men hem 5 Februari 1679 tot plechtige professie toeliet. Het subdiakonaat werd hem 21 December 1680 te Roermond, het diakonaat 20 September 1681 te Keulen en het priesterschap 12 Juni 1683 te Antwerpen toegediend. De zorg voor de levensmiddelen werd hem onder den naam van cellier 18 April 1685 opgelegd, tot dat hij 8 Juni 1687 pastoor werd te Luiksgestel, in opvolging van zijnen medebroeder Hieronimus van den Ancker, ontslaggever. Reeds van te voren was hij door de Staten (2) tot die parochie voorgedragen, doch hij wachtte tot dat zijne benoeming door de kerkelijke overheid gedaan werd.

Onder dezen pastoor is de parochie Luiksgestel bij Postel ingelijfd; de aartsbisschop van Keulen en bisschop van Luik, Josephus Clemens, gaf hieraan 4 Juli 1697 zijne goedkeuring. De vele bezwaren tegen die inlijving veroorzaakt, waren eerst in October 1726 voor goed uit den weg geruimd.

Hieronimus bleef de herderlijke bediening van Luiksgestel persoonlijk (3) waarnemen, tot dat hij tot coadjutor van den hoogbejaarden abt G. Sichmans gekozen werd.

Vóór dat men tot de kiezing van een coadjutor van den abt met recht van opvolging (cum jure successionis) mocht overgaan, moest de Koning hiertoe eerst zijne toestemming geven, gelijk die ook gegeven werd naar den volgenden inhoud van 14 Dec. 1701.

Son Excellence ayant esté informée de la supplication faite par les abbé, religieux et couuent de l'abbaye de Postel, scituée au quartier dela Campine leur at par aduis de Cour de Conseil d'Estat du roy permis, et permet par cette, pour des raisons a ce la mouuantes, qu'ils puissent et pourront proceder entre eux au receuil des voix et suffrages sur la prouision et creation d'un coadjuteur auec future succession à l'abbé moderne, et ce sans enuoy ou intervention de commissaires de la part de Sa Majesté pour en apres, et le besoigné des suppliants, veu y estre par Sa Majesté au Sadite Excellence pourueu, a charge et condition toutesfois, que lesdits suppliants seront tenus de donner auparauant un acte declaratoir que le receuil desdits suffrages et voix en la forme susdite at esté fait du consentement et par dispensation de Sa Majesté, et sans prejudice et consequence pour l'aduenir.

Fait à Bruxelles le quatorsiesme de Decembre mil sept cent et un.

Cox. Vt.

× . . . . Ma . . . de . . . . .

Plaats des zegels.

Par ordre de Son Excellence
F. D. Crabeels.

Onder het voorzitterschap van den abt van Floreffe Bernardinus de la Perle, werd Raveschoot 12 Januari 1702 bij kiezing tot coadjutor van den abt G. Sichmans, met recht van hem op te volgen bij sterfgeval of ontslaggeving, aangewezen.

Koning Philips geeft aan dien uitslag 16 November 1702 zijne goedkeuring in een perkamenten oorkonde, beginnende met deze weidsche titels:

Philippe par la Grace de Dieu roy de Castille, de Leon, d'Arragon, de deux Sicilles, de Hierusalem, de Nauarre, de Grenade, de Toledo, de Valence, de Galice, de Maillorcques, de Seuille, de Sardaigne, de Cordoue, de Corsicque, de Murcie, de Jaen, des Algarbes, d'Algerice, de Gibraltar, des Isles de Canaries et des Indes tant Orientales qu'Occidentales, des Isles et Terre ferme, de la mer Oceane; archiduc d'Austriche; duc de Bourgogne, de Lothier, de Brabant, de Limbourg, de Luxembourg, de Gueldres et de Milan; comte de Habsbourg, de Flandres, d'Artois, de Thirol; palatin de Haynau et de Namur, prince de Zwaue; marquis du Saint Empire de Rome; seigneur de Salins et de Malines, et dominateur en Asie et en Africque.

Et la reyne gouvernante, Marie Louise de Sauoye.

A venerables nos chers et bien aimes, les prieur et religieux de l'abbaye de Postel, de l'Ordre des Pre-

---

dezer plaats; doch sedert eenige jaren behoort de heerlijkheid aan den graaf van Bethune te Brussel. Schutjes III, 382. De katholieken van Capelle behooren deels tot de parochie van Waalwijk, deels tot die van Waspik. De *Ruwenberg* onder St. Michiels-Gestel behoorde in de XVII[e] eeuw aan de familie Raveschoot.

(1) Zij maakte 10 April 1712 te Postel haar eigenhandig testament, waarbij de weduwe „den eersaemen monsieur Derick Scherens eenige universeel erffgenaem" van al hare goederen maakt, „mits exclusie van mijn soenen en dochteren ende haer erffgenamen, sonder dat die sullen moegen eyssen eenige legitime portie, ter orsake dat de selve hun daer van bij accoort tot Vierlingsbeeck, de date den 3 July 1711 voldaen en bekent hebben.

(2) Ofschoon de pastoor van Bergeik het patronaat van Luiksgestel, zijne filiaalkerk, bezat, hadden nochthans de Staten onder voorwendsel, als heeren van Bergeik, zich dit recht aangematigd, schoon zij daartoe gansch onbevoegd waren; hiervan gewagen de archieven alzoo: Ante resignationem Hieronimi van den Ancker in Curia Romana, H. Ravesehoot acceperat praesentationem a Statibus Generalibus; deservitori de Bergeyck non competebat praesentatio vel non audebat praesentare. Verum, Leodii non voluerant praesentationi Statuum, utpote incapacium, licet in variis locis praesentationi deferre Acatholicorum deferatur Catholicis. Het bisdom wilde die tusschenkomst (begonnen ter gelegenheid van den vrede van Munster 1648) niet erkennen; en gehoorzaamden sommige priesters aan die voordraging der regeering, het was uit dwang of vrees om grootere moeilijkheden te voorkomen.

(3) Wij zeggen persoonlijk, omdat hij sedert zijne optreding als coadjutor van den abt in 1702 te Postel meestal vertoefde en te Luiksgestel een of ander assistent had, tot dat de abt G. Sichmans in 1704 bedankte en hij toen in diens plaats optrad.

monstrez, en nostre pays et duché de Brabant. salut et dilection.

Comme a Nous, comme duc de Brabant, asiert et appartient que les prelatures, abbayes, prieurez et autres dignitez, estans en icelluy duche soyent pourueues de gens catholiques, doctes, de bonne vie et conversation (signament au tems present) pour entretenir et conseruer icelles en bonne et chrestienne religion, et que par Indult apostolique, droit de patronage et autrement, Nous compete et ayons droit de nommer auxdites prelatures et dignitez, quand elles vacquent personnes suffisantes, idoines et a Nous agreables, et il soit que vostre abbe Nous ait representé son haut age de septante neuf ans et ses incommoditez continuelles, et supplie pour son soulagement et plus grand bien deladite abbaye, qu'il Nous pleut de le pouruoir d'un coadjuteur et futur successeur en la dignité abbatiale, ne pouuant desormais pour sesdites incommoditez entendre auec tant de soing et de trauail qu'il conuiendroit aux fonctions de sa charge. *Scauoir vous faisons* que ce que dessus consideré, et le rapport que fait Nous a esté des merites, idoineté et suffisance de Jerosme Raueschot, au regime et administration deladite abbaye, mesmes en consideration d'auoir heureusement uny sa noblesse auec toutes les vertus religieuses, a vous nomme et nommons par ces presentes ledit Jerosme Raueschot coadjuteur et futur successeur en ladite abbaye de Postel, vous mandans et requerans qu'aduenant le trepas de vostre dit abbé, et procedans à l'election d'un nouueau abbé, vous eslisiez et acceptiez ledit Jerosme Raueschot à icelle dignité, comme personne à ce capable et à Nous aggreable, auquel Nous consentons et permettons de pouuoir sur ce obtenir de nostre Sainct Pere le pape, de l'evesque diocesain ou autre superieur telles Bulles apostoliques de prouisions de confirmation à ce requises et necessaires, et icelles mettre a deue execution et au surplus prendre et apprehender la vraye, reelle et actuelle possession deladite abbaye, et des fruits et reuenus appartenants, pour la tenir, regir et gouuerner tant eu spirituel que temporel; en ce gardées les solemnitez en ce cas accoustumées, sans estre tenu d'en prendre autres nos lettres patentes que ces presentes.

Si donnons en mandement à ceux de nostre Conseil royal, establi en nostre ville de Bruxelles, chancellier et gens de nostre Conseil de Brabant, et a tous autres nos Justiciers, officiers et sujets (qui ce gardera) qu'a vous en ce que dict est, ils assistent, si besoing en avez, et facent ledit Jerosme Raueschot, de nostre presente grace, nomination et consentement pleinement et paissiblement jouir et user, cessants tous contredits et empeschements au contraire; *car ainsy nous plait il.*

En tesmoing de ce Nous auons signé ces presentes et à icelles fait mettre nostre grand seel.

Donné en nostre ville de Madrid, royaume de Castille, le seizieme jour du mois Nóuembre, l'an de Grace mille septcents deux, et de nos regnes le troisieme.

Marie Louise.

Joseph . . . . de la Puente.

Mg Nombra por Coadjutor de la abbadia de Postel en Flandes a D Geronimo Raweschot con futura succession.

Het groot voor- en tegenzegel in roode was van koning Philips is met twee uithangende strooken aan het perkament vastgemaakt, dat in geschrift 52 × 33 c.M. beslaat.

Toen nu al de formaliteiten, door het gouvernement vereischt, nagekomen waren, had 18 Januari 1703 te Postel de plechtigheid der installatie van den nieuwen coadjutor, met recht van den abt later op te volgen, plaats. De abt van Bern, Norbertus de Jode, was door Bernardinus de la Perle, prelaat van Floreffe, tot die solemniteit gevolmachtigd. Dit bewijsstuk is gesterkt met een zegel van vier stuiver en begint:

Omnibus et singulis hasce visuris vel legi audituris salutem in Domino.

Cum revm̃us amplm̃us dominus Norbertus de Jode, abbas Bernensis tamquam commissarius revm̃i ac amplm̃i domini B. de la Perle, abbatis Floreffiensis et patris abbatis monasterii Postellensis, pro installatione seu missione in possessionem coadjutorie una cum futura successione, respectu persone revd̃i adm̃ domini H. Raueschot, sacerdotis et canonici Postellensis ac pastoris in Luycxgestel . . (1).

Kort na deze installatie, gaf de bijna tachtigjarige abt Gregorius Sichmans het geheele bestuur, zoowel het tijdelijke als het geestelijke, aan zijnen coadjutor, zoodat hij zich slechts de eer, den eerbied en het onderhoud van een grijsaard voorbehield, en al het overige onwederroepelijk afstond. Dit stuk, waarin G. Sichmans den ganschen last en de zware verantwoordelijkheid eens prelaats van zijne schouders neemt en op die van zijnen helper legt, is door de bevende hand van den hoogbejaarden oud-abt aldus onderteekend:

F. Gregorius

Abbas Postellensis.

De abt van Floreffe schrijft 20 Juli 1704 aan den prelaat van Bern, Norbertus de Jode, dat de generaal Michaël Colbert aan G. Sichmans toegestaan heeft om een coadjutor of wel zijn ontslag te nemen. Sichmans had daarover een verzoekschrift aan den generaal der Orde gezonden, waarin hij verklaarde, dat zijne krachten grootendeels uitgeput waren, zoodat zijn schouders den zwaren last van eenen abt niet meer

(1) Het overige meldt de wijze waarop de installatie geschiedde.

dragen konden. Op dit handschrift heeft de prelaat van Floreffe Bernardinus de la Perle zijn wapen geplaatst, voerende in het schild een haan op een veld van lazuur.

Deze Bernardinus schrijft, onder de laatste dagteekening, een brief aan Sichmans, dat, naar een spreekwoord, vele abten zelfs de vier eerste letters van het alphabet niet eens kennen. Met die letters A B C D krijgt men in het fransch: abbé cédé. Dit spreekwoord, meldt de latijnsche brief verder, is nochtans op de oversten van Postel, niet toepasselijk. want reeds anderen hebben bedankt en nu de abt Sichmans; cet abbé a cédé.

Toen nu G. Sichmans 21 Augustus 1704 nogmaals verklaarde uit vrijen wil afstand te doen van zijn abtelijken last, werd dit feit dienzelfden dag te Postel goedgekeurd en aangenomen door voornoemden Norbertus de Jode, die hiervoor gevolmachtigd was door den abt van Floreffe.

Dezelfde Norbertus installeerde toen den volgenden dag 22 Augustus, Hieronimus Raveschoot de Capelle in het wezenlijk en daadwerkelijk bezit van al de goederen dezes huizes, en in het volle bewind niet alleen van het tijdelijke maar ook van het geestelijke. Die oorkonden (van 21 en 22 Augustus 1704) stellen het wapen in roode was van den abt Norbertus de Jode aanschouwelijk voor; de leuze luidt: *sufficit unus.*

Volgens de oorspronkelijke en nog met het bisschoppelijk zegel gewaarborgde akte, ontving Hieronimus 14 September 1704 te Luik, in het reeds gemelde klooster Beaurepart, staf en mijter uit handen van Franciscus Ludovicus de Liboy, bisschop van Thermopyle *in part. infid.* en suffragaan van den prinsbisschop van Luik. De abten van Beaurepart en van St. Jacobus, in dezelfde stad, stonden den kerkvoogd in deze plechtigheid bij.

In dit laatste jaar hield hij op den naam te dragen van pastoor te Luiksgestel, waar hij, na de mijtering, niet meer door assistenten vertegenwoordigd (1), maar door zijnen medebroeder Godefridus Aerts vervangen werd.

Hoe deze abt geleefd en gewerkt heeft, kunnen wij uit de woorden van zijn grafschrift afleiden. Daar leest men o. a.: *vir nobilis et humilis.* Is de nederigheid voor allen een sieraad en noodzakelijkheid, zij is des te schooner voor lieden van adellijken bloede; dit begreep Hieronimus, daaraan toetste hij ook zijn werken, want hij wist dat de verhevenste adeldom bestaat in kinderen van God te zijn en te blijven, waarvan de nederigheid de grondslag is. Ecclesiam Luyckxgestel annis 27 bonus pastor rexit; deze woorden melden, dat hij als een goede herder gedurende 27 jaren de parochie Luiksgestel bestuurde. En dat de prelaat zich ook geheel opofferde voor het geluk zijner kloosterlingen, zien wij in het verdere opschrift: totum se fratribus impendit. Met recht eindigt dus het grafschrift: illi rependant pias ad Deum preces, ut requiescat in pace; hij immers die voor de anderen zooveel goed gedaan had, had gewis alle aanspraak op hunne gebeden, opdat zijne ziel de eeuwige rust mocht genieten.

Op de bede van Hieronimus verleende de generaal der Orde Claudius Honoratius Lucas 25 November 1725 de toestemming tot het kiezen van een coadjutor. Die oorspronkelijke oorkonde heeft de generaal met zijn wapen in roode lak gesterkt. Dit wapen is gedeeld: 1. in lazuur bezaaid met zilveren leliën, twee zilveren bisschopsstaven; 2. van keel in het boven- en 1 van 't zelfde in 't onderstuk een lazuren dwarsbalk met 3 zilveren omgekeerde eikels, boven van sabel.

Hieronimus heeft het klooster grootendeels vernieuwd; de prelatuur (1) en een gedeelte der abdij, zich uitstrekkende van den refter tot bijna aan de kerk, zijn onder zijn bestuur aanmerkelijk verbeterd. De ijzeren muurankers geven het jaartal 1713 met de initialen H. R. van zijnen naam.

In 1709 legde hij een nieuwe steenen vloer in de vier kloostergangen voor 750 gl., gaf in 1711 aan het vernieuwen van brouwerijgereedschappen 900 en het volgend jaar 740 gl. aan den maker van de eiken orgelkast (2) Cornelius van Cromwyck, Minderbroeder, en 1733 gl. aan het bouwen van den molen, die door het hemelvuur in den nacht van 7 en 8 Juni 1713 afbrandde.

Hieronimus overleed 7 Februari 1726 in de abdij van Postel (3).

(1) Milo van Boxmeer was deservitor van 1702 tot Juni 1704; F. A. van Hees in 1704 kortstondig.

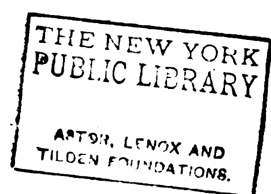
(1) In 1713 werden nog 5305 gl. aan het prelatuurgebouw besteed, behalve den arbeid der eigen werklieden.

(2) Deze kast bevat het nieuwe orgel, dat Leonardus Drijvers in 1872 begonnen heeft, en Antonius Vingerhoets uit Hilvarenbeek in 1881 verder voortzette; in Februari 1885 legde er Drijvers de laatste hand aan. Dit orgel, kostende behalve de eetwaren der werklieden, 8930 franken, bevat 14 spelen in het groot-orgel met bijna 1000 pijpen, 9 spelen in het klein-orgel met 549 pijpen en 7 in het pedaal met 200 pijpen.

(3) Zijn broeder Carolus, geboren in 1660 te Vierlingsbeek, werd te Postel in 1688 geprofest voor Bern, was van 1689 tot 1693 pastoor te Lithoyen en van 16 October 1693 tot 1719 te Berlikom. Zijne zuster Josina Francisca Isabella was de XVII priorin van het St. Gerlacusklooster te Houthem; zij overleed 2 Mei 1733 te Knechtstede in Pruisen. De abt had een broeder, die 27 December 1703 teekent L. H. baron van Raveschoot de Capelle en bekent van zijne moeder Maria Catharina Standert, douairiere van Raveschoot 200 rijksdaalders te hebben ontvangen.

TH. IGN. WELVAARTS, archivaris.

(Wordt vervolgd).

De Zegelkunde

in verband met een Stuk oude Geschiedenis.

Photolithographie van G. J. Thieme te Arnhem.

De Zegelkunde in verband met een stuk oude geschiedenis.

(Met een plaat).

(Vervolg).

Wie den gedrukten inventaris van het oud-archief bij blz. 68 opslaat en de lakonieke beschrijving van bedoelde akte leest, onvangt niet den indruk van de werkelijkheid, maar gaat haar bijkans onopgemerkt voorbij, want wat vindt men daar:

«*Gegeuen in den jaer vnsers Heren duysent vijff hundert vnd acht ind dertich, vp den seuen ind twintichsten dach des maentz Januarij.* Traktaat tusschen Karel hertog van Gelre en Johan en Willem hertogen van Gulik, Kleef en Berg, waarbij de laatste nog bij hertog Karels leven als beschermheer en, na diens dood, als erfheer zal aaangenomen worden. (Oorspronkelijke perkamenten brief, geteekend *Charles, Johan, Wilhem,* een weinig geschonden en nog voorzien van twee groote uithangende zegels in rood was, in lade 9 van den Blok. Aan dezen brief hangen twee perkamenten transfixbrieven van dezelfde dagteekening, de eene bezegeld door de ridderschap en steden van het vorstendom en graafschap Kleef en Mark, de andere door die van Gulik, Berg en Ravensberg, houdende toetreding tot het bovengenoemde verbond. Afschrift in het *Legerboek* blz. 204vo. Uitgegeven in LACOMBLET, *Urkundenbuch,* IV. S. 658)».

Uit deze beknopte opgaaf zou niemand vermoeden dat aan deze oorkonden zich nog 150 zegels bevinden, en blijft het mij een raadsel wat den kundigen Nijhoff bewogen heeft, bij het inventariseeren, deze oorkonde zoo oppervlakkig te vermelden, daar hij niet zoo karig is met het aangeven van bijzonderheden bij andere stukken, en perkamenten *met veel zegels* niet in dien overvloed vertegenwoordigd zijn dat het op een enkel meer of minder niet aankomt. Integendeel, is er slechts nog één dat eenigermate overeenstemt met het behandelde, namelijk van anno 1442 met 122 zegels. (Invent. blz. 40). Misschien zal hij den tel zijn kwijtgeraakt en geen lust hebben gehad op nieuw te beginnen. Ook is het eenigszins vreemd dat hij niet aangeeft dat het Traktaat *volledig* is afgedrukt in het «Groot Gelders Placaetboeck», uitgegeven in 1701. Voor de bezitters hiervan de opmerking dat het wel woordelijk en zakelijk is overgenomen, maar niet wat men noemt *letterlijk,* daar op vele plaatsen de spelling met die van het origineel verschilt. Ik heb mij de moeite gegeven mijn afschrift te vergelijken met het gedrukte stuk, en bevonden dat wat de copiïst niet begreep (en ik zelf dikwijls ook niet) zeer precies is overgenomen, terwijl hij anders meer de schrijfwijze van *zijn* tijd heeft gevolgd. Het is dan ook een omhaal van woorden, een taal (half neder- en half hoogduitsch) en een stijl waarin men doorkneed moet zijn om de ware bedoeling altijd te vatten.

Om een denkbeeld te geven van de uitgebreidheid van het tractaat met de twee transfixen dient, dat het in druk 17 kolommen groot folio beslaat, zoodat er vrij wat meer in te lezen is dan de enkele woorden waarin het is geresumeerd, zouden doen vermoeden.

Het is hier de plaats de beteekenis te verklaren van transfixbrief. Letterlijk vertaald beduidt het: aangehecht-doorstoken. Wanneer een overeenkomst door meerdere partijen moest worden bekrachtigd en aan de hoofd-acte geen ruimte overbleef voor al de aan te hechten zegels, werd in een afzonderlijk stuk van korten inhoud, daarnaar verwezen, dit bezègeld en aan de eigenlijke acte vastgemaakt met een doorgestoken dubbele francijnen (perkamenten) staart, en deze met het zegel van een der betrokkenen gesloten. Hier waren twee zulke aanhangsels noodig om allen de gelegenheid te geven de aangegane verbindtenis te bekrachtigen, want men beschreef de vellen perkament slechts aan de voorzijde en hing de zegels onderaan.

Daar het tractaat als rechtsgeldig document heeft uitgediend en thans als oudheid in het Museum wordt bewaard, zijn de transfixbrieven — bij de restauratie van de beschadigde hoofd-acte — daarvan los gemaakt en niet weêr aangehecht. Niettegenstaande dit wat ruimte gaf aan de opeenhoping van zegels, kwamen deze toch niet behoorlijk tot hun recht, en heb ik daarom voorgeslagen ze zóó te schikken dat zij door onderlingen druk niet verder konden afslijten en elk afzonderlijk goed zichtbaar werden. Het dagelijksch bestuur (onder wiens opppertoezicht het gemeentemuseum resorteert) heeft zich met mijne zienswijze vereenigd en mij gemachtigd de zaak op voorgestelde wijze in orde te brengen, wat is geschied. Als het niet onverhoopt door brand wordt vernietigd, kan dit — vooral om zijn zegels — belangrijk historisch gedenkstuk, nu nog eeuwen lang verder ongeschonden behouden blijven, indien het van tijd tot tijd behoorlijk wordt gelucht. Hoewel dit het eindbedrijf is geweest mijner langdurige bemoeiingen met het tractaat van hertog Karel van Gelre, vermeld ik die bijzonderheid hier, wijl zij past bij het onderwerp en het onnoodig wordt later daarop terug te komen.

Wij gaan nu over tot eene nadere korte beschouwing van dit stuk met zijn aanhangsels.

De hoofd-acte is geschreven op een groot vel perkament, waarvan de tekst hier en daar wat heeft geleden door vocht en afslijting, maar over het geheel genomen nog goed is te ontcijferen. Reeds hiervoren is gezegd dat het 86 regels bevat van $63\frac{1}{2}$ centimeter

lengte, en ook hoeveel kolommen druks daarvan zijn gemaakt; nog kan hierbij worden gevoegd dat mijn copie er van, 15 bladzijden formaatpapier beslaat van 43 regels, dus 645 regels gewoon schrift, waarvan gemiddeld $7^1/_2$ op elken regel gaan van het origineel. Het is dus geen kleinigheid, en heeft de schrijver van het oorspronkelijke goed zijne berekening moeten maken om met de gegeven ruimte uit te komen, daar hij nog een strook van ongeveer 20 c.M. moest overlaten voor den omslag waardoor later de staarten van de zegels moesten worden gestoken. Vooruit bekend zijnde wie mede zouden bezegelen, kon de ambtenaar hiermede belast met wiskundige zekerheid de insnijdingen aanbrengen voor de staarten, daarop de namen schrijven van de bezegelaars, en ze naar volgorde doorsteken. Na afloop dezer werkzaamheden was de acte gereed voor de bekrachtiging.

De drie hoofdpersonen bij *dit* verdrag, de hertogen Karel, Johan en Willem, deden zulks door het plaatsen hunner handteekeningen en tevens door aanhechting hunner zegels, de andere betrokkenen: Bannerheeren, Ridderschap en Steden, alleen door het laatste.

Maar deden zij dit eigenhandig? Oppervlakkig zou men geneigd zijn te zeggen: wel zeker! doch denk ik er anders over; te oordeelen naar de uiterlijke gedaante der zegels is dit niet waarschijnlijk en ook bijkans niet mogelijk, want de achterzijde is altijd bolvormig en liet dus de waskoek geen stempeldruk toe in de manier waarop wij een cachet in lak afdrukken. Ik herinner mij niet ooit ergens te hebben gelezen hoe het zegelen in zijn werk ging, maar vermeen ik met de volgende voorstelling van de zaak niet ver bezijden de waarheid te blijven. Zoodra de acte was voorgelezen en kon worden overgegaan tot de bekrachtiging, werd deze gegeven aan den klerk-zegelaar, die al het noodige hier voor bij de hand had, waarna de betrokkenen, volgens de beschreven rangorde opgeroepen, ieder op hun beurt, hem zijn zegelstempel of drukker overhandigden. Aangezien van koud metaal geen zuivere en scherpe afdruk te verkrijgen is en de heete was in de holten zou hebben blijven kleven, moet vooraf de stempel verwarmd en met vet voorzichtig ingewreven zijn geworden. Zoo toebereid, plaatste hij den stempel voor zich op een koperen plaat, een houten blok of iets anders — omdat het beschreven stuk niet mogt bemorst worden — liet er gesmolten was op vloeien, legde dan den staart er in, perste dit behoorlijk in een en bracht hierop weer de noodige was aan die daarna van de kanten met een spatel naar het midden tot een bult werd opgehoopt. Nu kwam de persoon wien het aanging en die er naar had staan kijken voor, drukte in het bultje, al naar mate de ruimte dit toeliet, een of twee vingertoppen, zijn zegelring of ook wel de stompe zijde van zijn zwaard (want deze drie soorten van waarmerken treft men aan) en was hiermede voor hem, na teruggave des stempels, de zaak afgeloopen.

Mogelijk is het eenigszins anders toegegaan, maar zeker is het dat een deskundige de handeling op zich nam, daar de afdrukken of afgietsels in den regel te mooi zijn om voor werk van leeken te kunnen worden gehouden; want waarom zijn de lakafdrukken van onze cachetten doorgaands zoo leelijk en die van den graveur daarentegen zoo fraai en scherp? omdat men zijn handgrepen niet kent. Het is dus zeer waarschijnlijk dat vorsten, edelen en andere voorname personen die destijds van het wapenbedrijf hun hoofdwerk maakten, het meer subtiele zegelen aan een klerk zullen hebben overgelaten, even als de beoefening der schrijfkunst, want het geven van een handteekening, dat zelden te pas kwam, kan eigenlijk geen schrijven heeten.

Maar keeren wij tot onze acte terug. Zij bevat 34 artikelen, waarvan de eersten handelen over de voorwaarden van erfopvolging en de verderen over andere aangelegenheden van inwendig bestuur, waarna de namen en titels volgen van de drie banerheeren, der 37 leden van de ridderschappen uit de quartieren van Nijmmegen, Rueremunde, Zutphen en Arnhem en van de «samentliche stede groit ind kleyn» (volgens de tegenwoordige spelling) Nijmegen, Roermond, Zutphen, Arnhem, Tiel, Zalt-Bommel, Venlo, Gelre, Erkelens, Straelen, Nieuwstad, Doesborg, Deutichem, Lochem, Grol, Harderwijk, Elburg, Hattem en Wageningen, terwijl ten slotte de ridderschap en de steden van de vorstendommen, graafschappen en landen Gulik, Cleve, Berg, Marck en Ravensberg, voor zooveel ook hun dat betreft, verklaren met den inhoud van het verdrag in te stemmen en zulks te bevestigen door het geven en aanhangen van hunne transfixbrieven.

Bij het lezen der steden-namen zal het de aandacht hebben getrokken dat onderscheidene er van thans niet meer tot Gelderland behooren, en dus het *hertogdom Gelre* zich uitstrekte over een deel van de tegenwoordige provincie Limburg en een stukje van Rijn-Pruisen; die streek was toenmaals bekend onder den naam van «over-quartier», terwijl het gebied van Zutphen «de Graafschap» heette, en, in de wandeling, thans nog zóó wordt genoemd. Oude toestanden mogen verdwijnen, oude benoemingen houden dikwijls eeuwen stand.

De twee transfixbrieven zijn respectievelijk uitgevaardigd door de gedelegeerden van Cleve en Marck en die van Gulick, Berg en Ravensberg. De eerste is geschreven in de landtaal, welke overeenkomt met die van het tractaat, terwijl de andere in het duitsch van dien tijd is opgesteld. Hoe betrekkelijk weinig deze dialecten van elkander verschillen kan men zien bij vergelijking van beider aanhef, welke aldus luidt:

«Wij Rede Ritterschap ind Stede der Furstendommen Graiffschap ind Landen *Cleve* ind *Marck* doin saemen kondt Als tusschen den durchluchtigen Hoichgeborn Furstn ind hern hern Kaerln hertougen tho Gelre etc. ind hern Johann Hertougen tho Cleve etc. ind hern Wilhelmen jonghertougen syner furstlicher gnaden soen unnseren gnedigen heren, oick Baenerheren, Ritterschap ind Stede des Furstendombs Gelre ind Graiffschap Zutphen eyn ewich Verdrach ind Transaction upgericht, dair dese unnse Transfixbrieff doergesteken is. Soe bekennen wy» enz.

«Wir Rede Ritterschafft unnd Stede der Furstendommenn Graiffschaft unnd Landenn *Gulich*, *Berg* unnd *Ravenszberg* Doin sammpt kondt Als zwischenn den durchluchtigen hochgeboren Fursten unnd heren heren Karllenn Hertzogen zu Gelre etc unnd heren Johan Hertzogen zu Cleeff etc. unnd Heren Wilhelmenn jonghertzogen syner Furstlicher gnaden Shon unseren gnedigen Heren, Ouch Baenerherenn, Ritterschafft unnd Stede des Furstendombs Gelre unnd Graiffschafft Zutphen eyn ewich Verdrach unnd Transaction offgericht dadurch disser unser Transfixbrieff gestochenn ist. So bekennen wir» enz.

Aangezien deze stukken alleen dienden tot bevestiging van hetgeen was overeengekomen in den «principailen brieff» behelzen zij verder niet veel meer dan de namen en titels der leden van de Ridderschap en die der mede-zegelende steden.

Om een denkbeeld te geven van de uitgestrektheid van het gebied des hertogen van Cleve en den afstand die moest worden afgelegd om te Nijmegen te vergaderen, volgt hier een lijstje der steden, welker ligging men desverkiezende op eene kaart van Rijn-Pruisen kan naslaan. Zoo behoorden tot *Cleve* en *Marck:* Cleve, Wesel, Emmerich, Calcker, Xanten, Rees, Soest, Lippe, Hamme, Unna, Camen, Iserlohn, Schwerten en Luynen; tot *Gulik*, *Berg* en *Ravensberg:* Gulick, Düren, Münstereiffel, Euskirchen, Düsseldorf, Ratingen, Lennep, Wipperfürde en Bielefeldt; te samen 23, terwijl het gebied van Gelre 19 steden telt. In het geheel waren dus op dien landdag 42 steden vertegenwoordigd; voege hierbij de 3 hertogen, de 3 Banerheeren en 134 leden van de diverse ridderschappen, maakt met elkander 182 personen die moesten trachten, soms strijdige belangen, te vereenigen. Schielijk is dit niet gegaan, want op 15 December bijeengekomen, kon men eerst op 27 Januari daaraanvolgende scheiden. Maar hiervan moeten worden afgetrokken de invallende Zon- en feestdagen en zeker minstens acht dagen voor het gereed maken der stukken, zoodat de beraadslagingen ongeveer vijf weken zullen hebben geduurd.

Voor het thans levend geslacht is het niet onaardig te vernemen wie der voorvaderen op dien landdag zijn verschenen en laat ik daarom de namen volgen dergenen welke nog ten huidigen dage tot den Nederlandschen adel behooren, gespeld op de wijze van dien tijd en met bijvoeging tusschen haakjes der tegenwoordige schrijfwijze, voor zoo ver dit tot verduidelijking noodig mocht zijn.

Onder de edelen van Geldersche zijde vindt men:

Jasper van Linden Her tot Himmen (van Lynden van Hemmen).

Walraeven van Haefften

Steiss van Hemmert (Junius van Hemert).

Ariaen van Balveren.

Ariaen van den Bylandt Her tho Well.

Christophel Schenck van Niedegge (Nydegge).

Johan van Paelant (Pallandt) Her tho Vorst ind Keppel.

Evert van Hekeren (Heeckeren).

Johan Bentinck, Henrick van Middachten en Arent tho Buckop (v. Boecop).

Onder die van Cleefsche zijde, in Cleve en Marck:

Elbert van Paelant (Pallandt).

Derick van dem Boitzeler (v. den Boetzelaer).

Clais Tengnaegel.

Roelman van den Bylandt.

Christopel van Plettenbergh tho Swartenbergh.

Franssen Frydach (v. Fridagh).

En behoorende onder Gulick, Berg en Ravensbergh:

Wernher vann Palant zu Breydebent.

Gerhart vann Palant zu Gladbach.

Wernher en Raboth vann Plettenberg.

Erhart vann Franckenberg.

Wilhelm Qwaid en Hermann Qwaede (beide v. Quadt).

Alhart Nagell (van Nagell) en

Wilhelm Herrn zu Swartzenberg (thoe Schwartzenberg en Hohenlansberg).

Uit dit lijstje ziet men dat sommige, thans inheemsche, geslachten hun zetel hadden in het Neder-rijnsche en Westphaalsche. Opmerkelijk is dat in het meer bepaald *duitsche* stuk het voorzetsel met «vann» wordt geschreven en niet «von». Nog kan hier worden bijgevoegd dat de wapens op de zegels van al deze heeren, voor zoo ver zij voorhanden zijn, dezelfde figuren vertoonen welke hunne nakomelingen nog voeren.

Wij weten nu voldoende wat het Tractaat van Hertog Karel van Gelre bevat en kan ik na deze, misschien wel wat lange, inleiding overgaan tot het bespreken mijner ontdekkingen op zegelkundig gebied, in de orde zoo als zij door mij zijn gedaan.

Van al die zegels trok het meest mijn aandacht dat van Nieuwstad of *Nyestadt,* gelijk op de staart geschreven stond. Waar ligt dat? was mijn eerste vraag, want ik beken oprecht toen volstrekt niet te hebben geweten in welk gedeelte van Gelderland die plaats

moest worden gezocht, en mij ook niet te herinneren vroeger er van te hebben gehoord. Ik dacht eerst aan Nijkerk op de Veluwe, maar dat kon het toch niet zijn.

Na lang zoeken op de kaart vond ik eindelijk den naam in het Limburgsche ten noorden van Sittard, en met een lettersoort aangegeven die mij deed vermoeden dat het tegenwoordig niet veel beteekent en hoogstens een groot dorp kan zijn, wat werkelijk het geval is.

Te meer verbaasde mij dus het zegel (zie fig. 1) door zijn hooge oudheid, want dit type behoort tot de dertiende eeuw. Ter verduidelijking van hetgeen hierna zal volgen over dit zegel en anderen, moet ik in korte trekken mededeelen waardoor het tijdvak van een *stempel* zich laat bepalen, omdat een zegel niet anders is dan een afdruk daarvan.

Reeds in den aanhef van dit opstel is gezegd dat corporatiën soms zeer lang denzelfden drukker gebruikten voor de bezegeling, en behoeft het daarom geen verwondering te baren dat aan de acte van 1538 stede-zegels hangen met voorstellingen uit tijdperken die toen reeds oud werden genoemd. Om nu te weten in welken tijd ongeveer de gebezigde stempels werden gesneden, moet men de eigenaardigheden kennen waardoor zij zich onderscheiden. In de eerste plaats is dit de lettersoort van het randschrift en de beteekenis van sommige woorden daarin; algemeen werd hiervoor de latijnsche taal gebezigd en behooren omschriften in de landtaal tot de uitzonderingen. Dan moet worden gelet op het karakter van de wapenbeelden wanneer deze voorkomen, of op den stijl der figuren en bouwwerken, of op de kleeding der personen in het zegel afgebeeld. Even als nu de mode een of ander voorschrijft, deed zij het toenmaals, maar hield een zeker aangenomen gebruik wat langer stand dan in dezen, meer aan afwisseling rijken, tijd. Van daar dat uit de kenmerken van een zegel zich met vrij groote nauwkeurigheid laat opmaken wanneer de stempel werd vervaardigd. Dit vereischt evenwel veel studie en is niet zoo gemakkelijk als het misschien wel lijkt, waarom ik dan thans ook niet verder hierover in bijzonderheden zal treden, maar mij alleen bepalen wil tot een onderdeel dat voor oningewijden niet moeielijk is te vatten, met name: de lettersoorten.

Deze worden gesplitst in drie duidelijk van elkander onderscheiden afdeelingen. Tot de eerste en oudste behooren de gotische Majusculen (welke niet anders zijn dan gewijzigde romeinsche kapitalen) en gebruikt werden van het midden der 13^e^ tot het midden der 14^e^ eeuw, dus honderd jaren lang.

Hierop volgen, gedurende anderhalve eeuw, gothische minusculen, eene lettersoort die door den leek met den naam van «duitsche» wordt bestempeld, terwijl juist met den aanvang der 16^e^ eeuw romeinsche majusculen opkomen en stand houden.

Met deze gegevens kan nu een ieder zelf nagaan in welk der drie aangewezen tijdvakken *ongeveer* een zegel moet worden geplaatst en kunnen wij nu overgaan tot de nadere beschouwing en ontleding van dat van *Nyestadt,* hetwelk in de periode valt van omstreeks A° 1250 tot 1350. Laten wij hiervoor de afbeelding eens goed bekijken.

De eigenaardige figuren die doen denken aan brusselsche spruitjes met lange stelen, verbeelden boomen en het drietal bij elkaar, een bosch.

In den oud-gothischen tijd, waartoe dit product behoort, teekende men zoo wat op de manier van de Chinezen en behoort er eenige goede wil bij dit groepje voor een bosch aan te zien. Niettegenstaande een bepaalde bladvorm is aangegeven, is het mij niet duidelijk of hiermede de lindenboom of de elsenstruik is bedoeld. Hoogst waarschijnlijk zinspeelt deze landelijke voorstelling — nog opgeluisterd door eenige vogels en een drietal bloempjes — op den toenmaligen toestand van de omgeving der plaats, wijl men anders, naar de gewoonte dier dagen, een muur met poort zou hebben gekozen om de versterkte stad aan te duiden. In den oorsprong van het zegelbeeld is iets nevelachtigs dat door het randschrift niet wordt opgehelderd. Aan ons exemplaar is een gedeelte afgebrokkeld dat evenwel uit andere bescheiden kan worden aangevuld. In het geheel staat er: S. NOVE - VILLE - APUD - HELSENE - COMITIS - GELRENSIS, wat beduidt: «Zegel van de nieuwe stad bij (of in) Helsen in het graafschap Gelder».

Aangaande Helsen (ook wel Elsen genaamd) heeft tot nog toe geen deskundige mij de gewenschte inlichting kunnen geven en blijft dus dit punt onopgelost, maar de vermelding van *graafschap* geeft de zekerheid dat Nieuwstad heeft bestaan vóór 1339, daar eerst op 19 Maart van dat jaar *graaf* Reinold II door keizer Lodewijk, werd verheven tot *Hertog* van Gelder.

Nadere onderzoekingen hebben dit bevestigd en laat ik hier volgen wat mij werd medegedeeld door den secretaris van het archief te Roermond: «Op den rijksdag te Worms van 5 September 1310 bekwam Reinold I, graaf van Gelre en Zutphen, ten gevolge der uitbreiding van zijn landsheerlijk gezag, ook de bevoegdheid tot het verleenen van stedelijke vrijbrieven en reeds op 11 November 1312 maakte hij daarvan gebruik om aan Nieuwstad stedelijke rechten te schenken. Het diploma bevindt zich in Nijhoff, Gedenkwaardigheden, enz. Deel I, oorkonde N° 138».

J. A. KOOPMANS.

(Wordt vervolgd).

De tournooien (1).

De tournooien of steekspelen, de echt ridderlijke uitspanningen, waren een dier eigenaardigheden van een tijd, die pl.m. 300 jaar geleden is afgesloten, toen een nieuwere gang van zaken in de maatschappij begon. Met de eigenlijke ridders verdwenen ook de ridderlijke spelen. Echter niet enkel als spel, niet alleen als ontspanning of lichaamsoefening, maar ook als vergoeding voor het wezenlijk vechten, toen eene liefhebberij bij uitnemendheid, moesten de tournooien dienen. Zij werden dan ook soms tamelijk ernstig opgenomen en waren als eene soort van instelling volgens vaste bepalingen geregeld.

Omtrent het ontstaan der tournooien zijn de verschillende schrijvers het oneens. Rixner laat in zijn Turnierbuch het eerste toornooi in 938 te Maagdenburg plaats grijpen, anderen schrijven de invoering aan Hendrik den Vogelaar (919--936) toe, doch het schijnt dat de tournooien reeds vroeger, onder de frankische koningen bekend waren, want Nithar spreekt van een tournooi te Straatsburg, gehouden in 842, bij gelegenheid van de samenkomst van Karel den Kale en Lodewijk den Duitscher.

Oude kronieken hebben, alhoewel ten onrechte, Godfried, heer van Preuilly, die in 1066 het leven verloor, als uitvinder der tournooien genoemd, maar hij schijnt enkel aanspraak te kunnen maken op de eer van de regelen, die bij steek- en renspelen in het oog moesten worden gehouden, te hebben bijeenverzameld en tot een geheel gebracht,

De oorzaken van het ontstaan der tournooien waren vooral de langdurige oorlogen der middeleeuwen, alsmede de zucht naar roem welke de natiën bezielde en den oorlogzuchtigen geest onderhield, die o. a. aanleiding gaf tot het instellen van steekspelen *(Joûtes)*.

In die tijden en omstandigheden, werden de meesten der spelen, die lichaamsoefening en militaire opleiding ten doel hadden, als eene noodzakelijke voorbereiding ter verdediging des lands beschouwd.

Het boogschieten *(le tir de l'arc, de l'arbalète)* werd voornamelijk door de fransche koningen Karel IV (1322—1328) en Karel V (1364--1380) aangemoedigd door openbare belooningen toe te wijzen aan diegenen die het meest in deze oefeningen uitmuntten.

Behalve genoemde oefening bestonden er tal van andere, zooals het jagen, ringsteken, het kaats-, bal-, malie-, biljart- en kegelspel, die alle bij uitnemendheid geschikt waren tot militaire opleiding en lichaamsoefening, ter verkrijging van behendigheid in den wapenhandel, vlugheid der ledematen, juistheid en vaardigheid in het mikken, enz.

Voorts was er nog een soort van steekspel in zwang, hetwelk *jeu de la quintaine* genoemd, zonder het minste gevaar, eene uitspanning verschafte, zelfs als nuttig voor de ridders beschouwd, doch eigenlijk voor de schildknapen, die zich in den wapenhandel moesten oefenen, bestemd.

Dit spel bestond daarin, dat men met de lans een houten borstbeeld in den ren moest treffen. Dit beeld dat op eene spil draaide, stelde een ridder voor die met de eene hand een stok en in de andere een zak of mand met zemelen of meel hield. Indien men nu in plaats van juist het midden van het beeld te treffen op een der zijden stiet, zoo draaide de figuur zich om en gaf aan den onhandige een stokslag of wel bepoeierde hem uit den zak met zemelen of meel, onder het algemeen gelach der omstanders.

De tournooien werden in verscheiden landen fransche gevechten genoemd, omdat ze als in Frankrijk uitgevonden beschouwd werden. Eergierigheid spoorde de ridders der verschillende landen aan om proeven van dapperheid en behendigheid te geven, welke in die tijden 't beste aan den dag konden worden gelegd bij deze plechtige gelegenheden; niet alleen om de achting van de echte beoordeelaars der ware dapperheid te verwerven, maar ook de begeerte om uit de handen der vorstelijke of adellijke dames, die nimmer nalieten deze oefeningen bij te wonen, eene gunst of prijs te erlangen, die dan ook door haar zeer bereidvaardig tot loon voor betoonde moed werd geschonken.

In de zoogenaamde tournooien met stompe wapens (*à armes courtoises ou armes graçieuses* ook *armes de parade* genoemd), waren de lansen zonder ijzer en de degens zonder scherpte of punt en na elken lansstoot keerde de ridder zich om, ten einde in het terugkomen den stoot te hervatten.

Dit kan aanleiding gegeven hebben tot de benaming van tournooi, ontleend aan het fransche woord *tourner*.

Onder de gevechten, die in het tournooi gebruikelijk waren, onderscheidde men vooral:

1°. Het eigenlijk steekspel, wanneer slechts twee ridders, te voet of te paard, tegen elkander instormden om een lans te breken.

2°. Een spiegelgevecht, dat eene belegering voorstelde en *combat à la foule* of *trépignée* genoemd werd. Twee groepen ridders en schildknapen beijverden zich eenig voordeel op elkander te behalen.

3°. De *quadrilles,* waarbij men in escadrons verdeeld, vocht.

4°. De wapenpas, *pas d'armes,* waarbij de strijders zich in twee partijen verdeelden ter voorstelling eener verdediging van een brug, van een engen

(1) Voor een groot deel is dit artikel ontleend aan de Katholieke Illustratie.

weg of eenig ander strategisch punt. Kortom een voorstelling, waarbij men alle middelen in 't werk stelde om moeielijke en belangrijke positiën op den gewaanden vijand te bemeesteren.

Onder al deze gevechten was het eigenlijke steekspel *(joûte)* het belangrijkste, daarin vocht men man tegen man. Elke ridder op zijn strijdros gezeten, was van top tot teen in 't ijzer gestoken, terwijl ook de paarden borst- en kopplaten droegen tot afwering der lansstooten. De schrabakken, wapenrokken en schilden waren met wapens, zinnebeelden, en spreuken versierd, terwijl ook niet zelden de harnassen fraai ingelegd waren met goud en zilver, of zooals de beroemde Milaneesche rustingen geheel gedamasceerd waren. Op een gegeven teeken snelden de ridders met gevelde lans op elkaar los, ten einde hunne tegenpartij uit 't zadel te lichten.

Dan, gelijk met alles, sloop ook bij de ridderspelen misbruik in; sommigen wilden niet enkel schijngevechten, zij wilden bloed, gevechten op leven en dood.

De pausen hierin gemengd, verboden ten strengste die soort van gevechten.

De gevechten op leven en dood *(combats à outrance)* kwamen desniettemin allengs in zwang, en werden, ondanks der pausen verbod, zelfs door de vorsten uitgelokt en aangemoedigd.

Paus Alexander III en Innocentius III vaardigden zeer strenge bevelen uit tegen deze combats à outrance, en Clemens V verbood in October 1313, tijdens de regeering van Filips de Schoone bij een bul, deze soort van gevechten op straf van *excommunicatie*.

Maar de hartstocht tot die gevechten was zoo hevig, dat noch ban noch bulle sommige edelen weerhield aan die veroordeelde gevechten deel te nemen. Zelfs waren er ridders, die rondreisden om de roekeloozen waar zij die mochten vinden, tot dit gevecht (*d'armes à outrance*) uit te dagen.

Anderen maakten een uitdagingsschrijven bekend, waarvan de geschiedenis ons een merkwaardigen uitdagingsbrief bewaard heeft, welke Jan hertog van Bourgogne in 1414 afkondigde en die ik hier laat volgen:

«Wij Jan, hertog van het Bourbonneesche» zoo luidt die circulaire, «verlangende de luiheid te ontwijken en onze eer door de krijgsoefeningen te bevorderen, ten einde een goeden naam en genegenheid van de (zeer) schoone, waarvan wij dienaars zijn te verwerven, zoo hebben wij onlangs de belofte gedaan om, met 16 andere ridders en schildknapen, elk een gevangenisketen aan het linker been te dragen (hangende bij de ridders aan een gouden keten en bij de schildknapen aan een zilveren) en dat wel op iederen Zondag, gedurende twee jaren, beginnende met den Zondag na de dagteekening der tegenwoordige brieven, ten ware wij een dergelijk getal onberispelijke ridders en schildknapen vonden, die gezamenlijk met ons te voet op leven en dood wilden vechten; elk gewapend met een harnas naar goedvinden, dragende lans, bijl, degen en dolk, onder voorwaarde dat zij, die van onze zijde overwonnen worden, zullen volstaan of zich vrij kunnen koopen door aan ieder onzer een ijzeren keten, gelijk aan dien welken wij dragen, te geven, terwijl die van de andere zijde welke overwonnen zullen worden hunne vrijheid kunnen afkoopen door een gouden armband aan de ridders en een zilveren aan de schildknapen te geven».

Dergelijke uitdagingsbrieven werden meermalen afgekondigd.

Onder de regeering van Hendrik VI, koning van Engeland, liet een ridder uit Aragon, te Londen afkondigen dat hem bevolen was te strijden op leven en dood tegen elken ridder of schildknaap, en zulks voor de eer en den dienst van den koning van Aragon en Sicilië, zijn' meester.

Daar hij in Frankrijk niemand had gevonden die met hem in het strijdperk wilde treden, was hij naar Engeland overgestoken. De voorwaarde bij den strijd was, dat de overwinnaar tot teeken zijner overwinning den helm en degen van zijnen tegenstander mocht behouden en medenemen.

Een Engelsch schildknaap gaf aan de uitnoodiging gehoor en het gevecht had in de tegenwoordigheid des konings plaats.

Toen keizer Maximiliaan voor de eerste maal de volksvergadering van het duitsche rijk te Worms presideerde, verscheen aldaar een befaamde ridder Borri, door sommigen Burke genoemd. Hij was door den koning van Frankrijk gezonden, om zich met een der duitsche ridders te meten. Te dien einde hing hij onder de vensters van het hotel, dat hij betrokken had, zijn degen op en liet door zijn wapenheraut afkondigen, dat zoo er een duitsch ridder met hem *à outrance* op leven en dood wilde vechten hij den strijd aannam onder beding dat de overwonneling zich als gevangene van den overwinnaar zou overgeven, en den losprijs, eens ridders waardig, zou betalen. Ofschoon er aan het hof des keizers en der prinsen zich tal van dappere ridders bevonden, was er niet een enkele te vinden die zich met dien beruchten vreemdeling wilde meten.

Eindelijk besloot de keizer, om de eer der natie op het spel te zetten, zelf de uitdaging aan te nemen door zijn schild met de wapens van Oostenrijk en Bourgondië naast dat van den franschen ridder op te hangen. Men kwam overeen dat het gevecht na verloop van negen dagen zou plaats hebben. De gestelde tijd verstreken zijnde, traden zij in het strijdperk, elk met een lans en degen gewapend. Onder trompetgeschal

vielen zij elkander aan, en met zulk een geweld, dat beider lansen op hunne borstharnassen braken. Oogenblikkelijk trokken zij den degen en na eene poos gevochten te hebben, bracht de vreemde ridder den keizer zulk een geweldigen slag toe dat diens helm doorkliefd werd. De keizer verre van zich daardoor te laten ontmoedigen, verdubbelde zijne pogingen, vloog op zijnen tegenstander aan, bracht hem slag op slag toe en deed hem eindelijk neêrtuimelen. Hierop bekende de vreemde overwonnen te zijn en gaf zich als gevangene aan den keizer over.

Daar prinsen en grooten bij gelegenheid van eene andere heugelijke gebeurtenis tournooien gaven en deze dan zeer schitterend waren, zoo moest immer de eene of andere groote stad als tooneel van den strijd worden gekozen om al de grooten en ridders met hun talrijk gevolg te huisvesten.

In Duitschland was een graaf verplicht minstens 6 paarden mede te brengen, een baron 4, een ridder van het keizerrijk 3, en een eenvoudig edelman 2. Een talrijke stoet werd zoodoende gevormd.

In een tournooi te Heidelberg had de keurvorst van den Paltz 280 personen in zijn gevolg en even zoo vele paarden, de hertog Otto van Beieren meer dan 250 paarden, de hertog George van Beieren 723, de markgraaf van Brandenburg 806, de markgraaf van Baden 100; daarenboven waren er nog op dit tournooi 800 rossen, die niet tot de stoeterij van die edelen behoorden.

Ten einde de ridders in de gelegenheid te stellen een dergelijk feest bij te wonen, doorliepen, eenigen tijd vóór den bepaalden dag, herauten de verschillende provinciën met het schild van den heer voor wien de bekendmaking geschiedde en noodigden op gebruikelijke wijze aldus de liefhebbers uit: «Heeren ridders en schildknapen. die door de fortuin begunstigd, de overwinning door uwe wapenfeiten erlangt, wordt in den naam van den goeden God en de H. Moeder aangekondigd, het groote steekspel dat door den geduchten en grooten heer, waarvan gij hier de wapens ziet, zal ondernomen en beschermd worden, welk steekspel voor een iegelijk toegankelijk en waar heldenroem voor ijzer en staal te koop zal zijn.

«De eerste dag zullen er .... plaats hebben. Het is niet geoorloofd, zooals dan ook loyalen ridders past, het paard der tegenpartij te slaan of aan de tegenpartij slagen of kneuzingen op aangezicht of ledematen toe te brengen, noch iemand te achtervolgen na den genaderoep».

«De prijzen zullen bestaan in, enz.

Zoodra nu de ridders ter aangeduide plaats verschenen, hingen zij hunne wapenen op, ten einde de scheidsrechters in staat te stellen ze behoorlijk te onderzoeken en te oordeelen of er geene redenen bestonden om den een of anderen de eer te ontzeggen aan zulk een gevecht deel te nemen.

In geval den ridders een laffe daad of misdrijf ten laste werd gelegd, was dit voldoende om in het strijdperk niet toegelaten te worden.

De rechters bleven ook niet in gebreke op den dag van het tournooi de wapens der kampioenen te onderzoeken om zich te overtuigen dat zij niet moorddadig waren, indien het gevecht ten minste niet een combat à outrance was.

Wat de toegezegde prijzen betreft, den eersten dag werd b. v. aan den overwinnaar in het lans- en degenstooten te paard, een vederbos en een gouden geëmailleerden armband overhandigd; den tweeden dag was de prijs voor den dapperste in het lansvechten te voet: een rubis en een zilveren zwaan, den volgenden dag voor eenig bijzonder hachelijk gevecht, eene volledige wapenrusting en een parade- of statie-paard met gulden schrabak.

Behalve de rechters (zegsmannen) was er een wapenkoning die den strijd bestuurde, ceremoniemeesters die de vechtenden hunne plaatsen aanwezen en herauten die het teeken van begin en einde gaven.

Er bestonden voor de tournooien verschillende statuten en reglementen, wier handhaving den wapenkoning werd toevertrouwd. Zoo mocht men in de tournooien *à armes courtoises* geene gevaarlijke stooten of slagen toebrengen, enz. En toch met de beste verordeningen gebeurden er ongelukken, zoo door de hevigheid des gevechts, als door haat of naijver der kampers. Een merkwaardig voorbeeld hiervan is het tournooi van Valencia, alwaar Willem de Zwijger en de hertog van Alva elkander eene beleediging toevoegden en vervolgens een lanssteek toebrachten, die den grond legde tot hunne latere vijandschap. (?) Men denke daarbij aan de zware of lompe wapentuigen waarmede de ridders beladen waren; een val van het paard bleef bijna nooit zonder noodlottige gevolgen. Men verhaalt dat er in een tournooi, in 1240 te Neuss gehouden, 60 man door het stof gestikt dood bleven; in een tournooi te Darmstadt schoten 17 Franken en 9 Hessen er het leven bij in.

Eenige vorstelijke en andere aanzienlijke personen verloren ten gevolge van dergelijke spelen het leven, zoo als: de broeder van den bisschop van Luik, die door den graaf van Holland Dirk IV, in 1048 in een tournooi bij ongeluk werd doodgestoken; Hendrik III graaf van Leuven, verloor in een steekspel te te Doornik in 1095 het leven.

Floris graaf van Henegouwen en Filips graaf van Bologne en Clermont, verloren het leven in een steekspel te Corbie in 1223.

Jan I, hertog van Brabant, vond ten gevolge van

een steekspel den dood in 1294, nadat hij 70 tournooien had bijgewoond.

Dus de vorsten zelf, keizers, koningen, enz., namen deel aan die spelen.

De grieksche keizer Emmanuel Comnenus kampte te Antiochië met twee fransche ridders; Eduard, koning van Engeland, vocht in een tournooi te Châlons. Hendrik II werd te Parijs in een steekspel door den graaf van Montgomery in 1599 doodelijk gekwetst.

Het waren niet slechts koningen of vorsten die tournooien deden afkondigen, de grooten van het hof, ja zelfs de eenvoudigste ridders, hadden hiervoor zulk een voorliefde, dat zij een groot gedeelte van hun inkomen daartoe bestemden.

Ook gebeurde het wel eens, dat een vermogend opperleenheer de dapperste ridders uitnodigde tot een tournooi om aan den overwinnaar de hand zijner dochter te schenken.

Het tournooiveld werd gewoonlijk in de nabijheid van eene groote stad gekozen, alwaar zich eene rivier en een woud bevond. Het moest zoo ingericht zijn dat de stad een der grootste zijden uitmaakte en het woud de andere; aan de twee uiteinden waren barrières geplaatst. Er bevonden zich bepaalde ingangen door welke de ridders in het kampveld traden om zich, vóór het gevecht, elk onder zijne banier of vaandel in slagorde te stellen, enz. Op den bepaalden dag van een groot tournooi kwamen de schildknapen reeds vroeg in den morgen, op het rijguur *(à l'heure du lacet)* in het verblijf van den ridder. Nadat deze zijn maliënkolder had aangetrokken, begaf hij zich in de tooikamer *(la salle des atours)*, alwaar mantels, hermelijn, gordels, veeren, geelkoperen lichte helmen, hoofdwrongen, vaantjes en duizenden andere krijgstooiselen op marmeren tafels en prachtige stoelen verward onder elkander lagen.

Inmiddels doet zich het klaroengeschal hooren, de klokken weergalmen en vervullen het luchtruim met hunne plechtstatige tonen. De herauten roepen naar alle kanten de ridders op.

Filips IV van Valois (1328—1350) heeft zelfs wetten en ordonnantiën op de tournooien uitgevaardigd, waarbij in 't bijzonder bepaald is, wie tot een tournooi niet mocht worden toegelaten.

Wij laten deze regels of voorschriften volgen, opdat den lezers een goed begrip van den geest dier tijden kan worden gegeven. Zij zullen daaruit zien dat, hoe zelfstandig de adel was, hoe souverein zij op hare bezittingen handelde, vonnisde en hare vonnissen deed uitvoeren, zij zich toch gaarne onderwierp aan de strenge regels en reglementen voor 't tournooi.

1. Die iets gezegd of gedaan heeft tegen het heilig katholiek geloof. Al wie uit hoofde van hooge geboorte zich daartegen verzet, dat hij dan door de andere edelen, na eene behoorlijke tuchtiging met geweld buiten het tournooi gezet worde.
2. Die geen vier kwartieren van adeldom bewijzen en geen certificaat van het geslachtswapen dat hij voert, vertoonen kan.
3. Die beschuldigd en overtuigd is van meineed.
4. Die iets gedaan of gezegd heeft tegen de eer van zijnen koning, zal in het volle tournooi met stijgbeugelriemen afgerost en weggejaagd worden.
5. Die zijnen heer verraden heeft en hem bij een gevecht in den steek heeft gelaten, zal voorbeeldig gestraft en weggejaagd worden.
6. Die geweld of beleediging jegens getrouwde of ongetrouwde dames heeft gepleegd, zal afgerost en uit het tournooi gejaagd worden.
7. Die zijn zegel of dat eens anderen zal vervalscht, zijn eed gebroken, of valschelijk gezworen hebben; al wie eene onteerende daad heeft gepleegd, die kerken, kloosters, kapellen of andere heilige plaatsen bestolen of ontheiligd heeft, die arme weezen of weduwen onderdrukt, of hun door macht of geweld, hetgeen hun toekwam, onttrokken heeft, zal volgens de wet gestraft en uit het tournooi gejaagd worden.
8. Die, vijand van een ander geworden zijnde, trachten zal zich op hem te wreken door buitengewone middelen als: plunderen, brandstichting of andere toegebrachte schade, dat hij getuchtigd en schandelijk weggejaagd worde.
9. Die zonder verlof van zijnen souvereinen heer, op zijne landerijen belastingen legt, dat hij openlijk in het tournooi worde gestraft.
10. Overspelers, dronkaards en twisters zullen ook schandelijk uit het tournooi worden gebannen.
11. Die een leven den edelman onwaardig leidt, die van zijne feodale inkomsten en de weldaden zijns souvereins levende, zich nog bemoeit met *nering in koopwaren,* zijne buren ongelijk aandoet en die door zijn oploopend karakter den titel van edele, hatelijk en verachtelijk maakt, dat deze in het volle tournooi gezweept en schandelijk weggejaagd worde.
12. Die niet ter vergadering komt, niettegenstaande hij verwittigd was, of die uit gierigheid of om andere redenen eene *niet adellijke* huwt, wordt van de tournooien uitgesloten verklaard.

JOH. D. G. VAN EPEN.

(Wordt vervolgd).

Een vergeten tak van het geslacht Hooft.

De familie Hooft is een der oudste geslachten in de Zaanlanden, daar zij ongetwijfeld afstamt van den bekenden Willem Jansz. Hooft, in 1515 te Zaandam geboren, wien wij als stamvader van het beroemde Nederlandsche geslacht vermeld vinden in de genealogie, door de heeren prof. J. A. Alberdingk Thijm en A. A. Vorsterman van Oyen in het licht gegeven ter gelegenheid van den 300^{en} geboortedag van Pieter Cornelisz. Hooft, den bekenden Muider drossaart. Vreemd is het, dat noch in deze genealogie, noch in andere bijdragen tot het geslacht Hooft, melding gemaakt wordt van de Hooften, die hun woonplaats op den voorvaderlijken grond behielden en door hun scheepvaart, handel en nijverheid het hunne bijbrachten tot den bloei, die eens de Zaanstreek mocht erlangen. En hoewel zij niet meer tot de deftige familiën behooren, leven er te Zaandam nog steeds personen, die den naam Hooft dragen. De eenige schrijver, zoover mij bekend, die de verwantschap vermeldt tusschen de Zaansche Hooften en de Amsterdamsche, is Jacob Honig Jz. Jr., die aan dit onderwerp een artikel wijdt in het *Zaanlandsch Jaarboekje* 1849, blz. 80, naar aanleiding van hetgeen Soeteboom ruim een tweetal eeuwen vroeger schreef.

Deze ijverige kroniekschrijver, die meer dan eens gebruik maakt van mondelinge overleveringen, wijdt in zijn *Saanlandsche Arcadia* ook een paar bladzijden aan Willem Hooft en verhaalt de bekende historie, hoe deze met vijf zijner zonen tolvrij door de Sont voer en door welke treurige lotgevallen Krijn en twee der andere zoons later aan hun einde kwamen, eindigende zijn artikel met deze woorden: «De vader en andere Soonen hielden de vaart lange na den oorlogh (met Spanje) noch aen, en woonden in de *Noordt* (oostzijde van Zaandam), daer noch van zijn geslachte zijn», terwijl hij onmiddelijk hierop laat volgen: «en is mij voor de waerheydt verteldt dat de *Hoofden* van *Amsterdam Willem Hoofts* bloedtverwanten waren».

Een ander bewijs, dat de Zaanlandsche Hooften van Willem Hooft afstammen, zoo dit nog bewezen behoeft te worden, staat in verband met de overlevering van den naamsoorsprong.

Wij lezen in de meergemelde genealogie: «De vader van Willem Hooft woonde A° 1480 te Westzaan aan het *hoofd* der haven, hetwelk welligt de oorsprong van den geslachtsnaam is». In een H. S. geslachtsregister van de Zaanlandsche familie de Jager en aanverwante familiën, in 1800 opgemaakt door Evert Jansz. de Jager, geboren te Koog 25 Februari 1769, naderhand wonende te Zaandijk en aldaar overleden, lezen wij: «De Naam van Hoofd is ontleend alzo Jan Hoofd in de Zeventiende Eeuw, Zijnde Schipper, Met zijn schuyt Aan 't Hoofd Lag, aan de Westzaner overtoom te Westzaan».

De samensteller van dit geslachtsregister zal deze mededeeling ontvangen hebben van de familieleden zijner eerste vrouw Lijsje de Jong, wier ouders waren Klaas de Jong, en Duifje Hoofd (1). Duifje Hoofd was de dochter van Pieter Klaasz. Hoofd, geboren 27 April 1723, overleden 26 November 1781, die nog steeds aan den Westzaner overtoom woonde en daar ook het voorvaderlijke schippersbedrijf uitoefende, en van Wijntje Cornelis Honigh van Zaandijk. De beide lezingen dezer overlevering komen dus bijna geheel overeen, met dit onderscheid dat in de tweede gesproken wordt van het schip liggende aan het hoofd en in de eerste van het huis staande aan het hoofd der haven. Nemen wij in aanmerking dat hun woning zich aan den overtoom, dus dicht aan het water bevond, dan levert dit punt geen verschil op. Anders is het met den tijd. In de overlevering door de Jager geboekt, wordt gesproken van een Jan Hooft in de 17^{e} eeuw, terwijl de genealogie, die de oudere *beschreven* overlevering der Amsterdamsche afstammelingen behelst, het jaartal 1480 noemt, dus een verschil van twee honderd jaar. Maar wanneer wij in aanmerking nemen, dat Lijsje de Jong, de vrouw van den samensteller van het familieregister, reeds vier geslachten na den door hem als stamvader genoemden Jan Hooft leefde, en dat waarschijnlijk vóór hem geen genealogische aanteekeningen bij de familie berusten, dan is het mijn inziens niet zeer gewaagd te veronderstellen dat het verschil in tijd bloot eene vergissing is van de zijde van hem of haar, die aan de Jager deze bijzonderheid van den naamsoorsprong meedeelde.

Dat Jan Hooft uit de 17^{e} eeuw de stamvader van de Zaanlandsche Hooften niet kan zijn, maar dat dit reeds een vroegere Jan Hooft is geweest, blijkt uit het feit dat op het einde der 17^{e} eeuw reeds verscheidene personen met den naam Hooft gevonden worden, niet alleen te Westzaan, maar ook te Zaandam, die dan de Hooften door Soeteboom genoemd, zullen zijn, te de Koog en misschien nog in de andere dorpen aan de boorden van de Zaan. Zoo vinden wij in een H. S. Memorieboek, gehouden door Gerrit Cornelisz. Blaauw, diaken bij de Doopsgezinden te Westzaan op het Zuid, in het jaar 1690 onder de leden dezer gemeente een Jacop Klaase Hooft genoemd, terwijl den 1 Januari 1707 met het doopsel bediend werd Klaas Jacopsz. Hooft en Grietie Klaas zijn vrouw, en den 29 September 1708 Elsie Jacops Hooft, de latere echtgenoote van Cornelis Gerritsz. Blaauw, leeraar bij deze gemeente en in 1712 vinden wij in

(1) Zie *Familielijst van Cornelis Cornelisz. Honigh en Grietje Haremaker te Zaandijk* door J. Spekham Duyvis. 1854, plano.

hetzelfde boek onder de ledematen Gerred Jacobse Hooft vermeld.

Een stellig bewijs van verwantschap kan, door ontbreken van registers uit dien tijd, niet gegeven worden. Om dezelfde reden is het moeielijk te zeggen van welken der zonen van Willem Jansz. Hooft de Zaansche Hooften afstammen. De gedrukte genealogie geeft daaromtrent geen licht. Misschien stammen zij ook van een broeder van genoemden Willem Jansz. af.

De naam wordt nu eens geschreven Hooft, dan weer Hoofd, doch de laatste schrijfwijze komt het meeste voor. Op een begrafenispenning van de vrouw van den meergemelden predikant Cornelis Blaauw staat: Ter gedagtenisse van Elsje Jacobs Hooft, obit 7 December, oud zijnde 66 jaren, 8 maanden, 26 dagen en begraven den 11 December 1751. Op den titel van het gedicht, vervaardigd door den bekenden poëet Jan van Gijsen op het verongelukken in de Maas van een lid van deze familie, den 3 December 1711, lezen wij «de heer Doctor en voorname koopman (Jan) Hooft».

Op de grafzerken in de kerk en op het kerkhof te Westzaan staat echter over het algemeen Hoofd. Twee daarvan zijn van een afbeelding voorzien; de eene ligt op het kerkhof en behoorde aan Jan Jacobsz. Hoofd. Zijn wapen staat er op uitgehouwen, zijnde een schild, hangende aan een strik, waarin een naar

rechts gewend manshoofd met lange haren of pruik. Daar om heen staat 1736, J. J. Hoofd. De andere bevindt zich in de kerk; daarop is een zelfde hoofd uitgehouwen, doch naar links ziende en niet in een schild, daar om heen staat 1736, G. J. Hoofd, en daarboven een monogram van de letters G. J. H. Dit graf behoorde aan Gerrit Jacobsz. Hoofd.

Dit bovenstaande was grootendeels reeds door mij opgesteld, toen ik verleden jaar in het bezit kwam van een H. S. genealogie van het geslacht Hoofd te Westzaan, afkomstig uit de verzameling van Mr. J. van Dam van Noordeloos, die aan deze familie verwant was. Dit register met mijne aanteekeningen uit familie-papieren, grafzerken, enz., vergelijkende, bleek mij dat de data over 't geheel overeenkwamen, zoodat het geheel zeer goed te vertrouwen is.

Ik vind het belangrijk genoeg het familieregister van dezen doopsgezinden tak van het geslacht Hooft door den druk bekend te maken, al behoorden de leden daarvan niet tot de meest aanzienlijken in den lande, even als het geval is met «de Hoofden van Amsterdam», zooals Soeteboom zich uitdrukt.

Immers hun geloof reeds verbood het hun te schitteren in de kring van hunne dorpsgenoten, terwijl zij, als niet behoorende tot de Staatskerk, van regeerings-ambten waren uitgesloten. Uit hun huwelijken blijkt echter dat zij zich met de best klinkende namen uit hun woonplaats en omstreken verbonden. Een van hen echter Dirk Hooft begaf zich naar Haastrecht in Zuid-Holland, en ging tot de Hervormde godsdienst over. Zijn kleinzoon woonde te Dordrecht en was daar veertig in raad en vroedschap, zooals verder uit de genealogie blijkt.

In het bedoelde handschrift vinden wij soms eenige generatiën in de vrouwelijke lijn; ik heb deze echter niet verder uitgestrekt dan tot de kinderen, wier moeder den naam Hoofd droeg, en vervolgens hier en daar een aanteekening bijgevoegd of datum en plaatsnaam ingevuld. Dit alles is tusschen haakjes geplaatst. De hoofdzetel der familie is Westzaan en wel vooral het Zuideinde van dit uitgestrekte dorp. De schrijfwijze van den naam is gevolgd, zooals in het manuscript voorkomt.

Het Zaanlandsch geslacht Hooft.

I. Klaas Jansz. Hoofd, woonde te Westzaan, (meer dan waarschijnlijk aan den Overtoom en oefende het schippersbedrijf uit).

Van hem zijn twee kinderen bekend:

1°. .... Hoofd Klaasdochter, die huwde met Jacob.... Zij hadden eene dochter Grietje Jacobs, (geboren 26 Januari 1674, buitenmoeder van het doops-

gezinde weeshuis te Koog en Zaandijk, overleden te Zaandijk 16 December 1729). Zij huwde aldaar (huwelijksche voorwaarden dd. Mei 1695) met Arend Breet, (geboren in Augustus 1674, koopman en oliefabrikant te Zaandijk, gecommitteerde van het brandcontract van oliemolens aan de Zaan, buitenvader van het doopsgezinde weeshuis te Koog, diaken in de gemeente der doopsgezinden van Koog en Zaandijk, overleden te Zaandijk 27 November 1748, zoon van Cornelis Arentsz. Breet van Dorregeest, die waarschijnlijk een broeder was van den bekenden doopsgezinden leeraar en auteur, Engel Arentsz. van Dorregeest).

2°. Jacob Klaasz. Hoofd, die volgt II.

II. Jacob Klaasz. Hoofd, geboren te Westzaan 10 November 1647 (o. a. directeur eener walvischreederij op Groenland 1683, 1700—1704), overleden 8 Januari 1719, huwde 30 November 1668 met Aaltje Pieters, geboren 18 Juli 1650, overleden 9 Januari 1721 en begraven 14 d. a. v.

Uit dit huwelijk werden zeventien kinderen geboren, waarvan acht jong overleden zijn.

1°. Jan Jacobsz. Hoofd, die volgt III.

2°. Jan Jacobsz. Hoofd, alias Janke Hoofd, die volgt III*bis*.

3°. Klaas Jacobsz. Hoofd, die volgt III*ter*.

4°. Pieter Jacobsz. Hoofd, kapitein ter koopvaardij, overleden op zee in 1711, zijnde reeds acht dagen dood toen het schip in Texel binnenkwam. Bij zijne echtgenoote Grietje . . . . liet hij een zoon na: Klaas Pietersz. Hoofd, verdronken in het Zuider-Spaarne buiten Haarlem, begraven te Westzaan.

5°. Grietje Jacobs Hoofd, geboren in 1675, overleden in September 1710, huwde met Hendrik Kruyt, geboren in 1665 op een Oost-Indische reis.

Uit dit huwelijk:

A. Jacob Hendriksz. Kruyt, geboren 14 Juli 1698, overleden 2 Juni 1755, gehuwd met Grietje Jacobs Vet, geboren 25 November 1696.

B. Antje Hendriks Kruyt, overleden te Westzaan 21 Juli 1705, huwde Klaas Valk Cornelisz., geboren in 1683 (houtzager te Westzaan met den molen de Jonge Visser, overman van het brandcontract van houtzaagmolens aldaar), overleden te Westzaan 9 Januari 1763.

6°. Guurtje Jacobs Hoofd, geboren in 1676, overleden 21 Maart 1748, huwde 1° in 1698 met Aris Visser, geboren in 1674, overleden in 1704.

Zij hertrouwt in 1715 met Rutger Taanman, kapitein ter koopvaardij, overleden te St. Jean d'Acri en begraven te Livorno.

Zij huwt 3° (8 Februari) 1722 (voor den schout Josua Gekeer te Zaandam) met Willem Jansz. Karn, geboren in 1691 (wonende aan den Overtoom te Westzaan), overleden 11 Januari 1722.

Uit het eerste huwelijk drie, uit de anderen geen kinderen:

A. Dirk Arisz. Visser, geboren in 1699 (houtzager met den molen de Nieuwe Visser, overman van het brandcontract van houtzaagmolens te Westzaan), huwde 1° in 1725 met Jannetje P. Gorter, geboren in 1704, overleden in 1726 en hertrouwde in 1728 met Antje Cornelis Dekker, geboren in 1704.

B. Jan Arisz. Visser, geboren in 1703, overleden 12 Mei 1779, huwde in 1726 met Maartje Pieters Smit, geboren in 1704.

C. Aris Arisz. Visser, geboren in 1705 (35 weken na zijns vaders dood), huwde 1° in 1737 met Maartje Jans Ouwejan, geboren in 1713, overleden 11 Maart 1754. Hij hertrouwt met N. N.

7°. Elsje Jacobs Hoofd, geboren te Westzaan 11 Maart 1685, overleden 7 December 1751, huwde met Cornelis Gerritsz. Blaauw, geboren te Westzaan 18 Maart 1683 (leeraar der doopsgezinden te Westzaan Zuideinde, houtzager aldaar met de molens de Huismusch en de Jonge Zwaan, overman van het brandcontract van houtzaagmolens), overleden aldaar 6 Mei 1755 (zoon van Gerrit Cornelisz. Blaauw en van Aagje Kuyper).

Uit dit huwelijk:

A. Lijsbeth Cornelis Blaauw, geboren te Westzaan 19 Juli 1711 (buitenmoeder van het doopsgezinde weeshuis van Koog en Zaandijk), overleden (te Zaandijk) 17 Februari 1754, huwde 22 September 1737 met Jacob Jansz. Honig, geboren (te Zaandijk) 24 October 1712 (witpapierfabrikant met de molens de Vergulde Bijkorf en de Eendracht, overman van het brandcontract van papiermolens c. a. aan de Zaan, diaken der doopsgezinde gemeente van Koog en Zaandijk, overleden te Zaandijk 11 October 1780, zoon van Jan Jacobsz. en van Trijntje Claas Caescoper).

B. Gerrit Cornelisz. Blaauw, geboren te Westzaan 1 Augustus 1713 (poldermeester van de polder Ooster Willes), overleden in Januari 1778, huwde 1 September 1743 met Maartje Aris Visser, geboren te Westzaan 19 Maart 1722, overleden aldaar 5 Juni 1744 (dochter van Aris Jaspersz. en van Antje Gerrits Blaauw).

8°. Dirk Jacobsz. Hoofd, die volgt III*quat*.

9° Gerrit Jacobsz. Hoofd, geboren in 1690 (o. a. directeur van walvischreederijen op Groenland en Straat Davis), overleden 21 April 1742, huwde in 1710 met Guurtje Willems Visser, geboren in 1690, overleden 7 Februari 1750 (dochter van Willem Jaspersz. en van Mary Willems (Mats?).

Uit dit huwelijk:

A. Jan Mats Hoofd, geboren 26 Januari 1711, overleden 15 October 1723.

B. Grietje Gerrits Hoofd, geboren 26 October 1719, huwde 14 Juni 1744 met Simon Klaasz. Bes, geboren 31 Mei 1722.

C. Pieter Gerritsz. Hoofd, geboren 24 November 1722 (o. a. directeur eener Groenlandsche reederij), overleden 16 Juni 1772, huwde 14 Juni 1750 met Aagje Frederiks Blok, geboren 29 Augustus 1723, overleden 1 Juni 1751.

III. Dr. Jan (Johannes) Hoofd, geboren (te Westzaan) 4 Maart 1670 (werd te Leiden ingeschreven als student in de medicijnen 14 Maart 1692, promoveerde aldaar in 1693 tot medicinae doctor, werd geneesheer te Zaandam, in welke nijvere plaats hij ook deel nam aan de handelsbeweging, die daar heerschte, o. a. was hij directeur eener walvischreederij op Groenland); hij verdronk in de Maas bij den hoek van Kralingen 3 December 1711, van eene reis uit Zeeland terugkomende. (1).

Hij huwde 1° 8 Januari 1695 met Aaltje Jans Kuyper, overleden in December 1695 en hertrouwde 8 Januari 1702 met Guurtje Jans Stuurman, overleden 10 Juli 1702. Hij huwde 3° met Julina van Gerven, geboren 6 Januari 1673, overleden 15 April 1746. Uit het eerste huwelijk één, uit het derde drie kinderen:

1°. Aaltje Jans Hoofd, geboren 27 November 1695, aldus genoemd na het overlijden harer moeder, zijnde eerst Neeltje geheeten, overleden 19 April 1748, huwt in 1716 met Gerrit Deugd, overleden 29 Augustus 1748.

2°. Jacob Jansz. Hoofd, die volgt IV.

3°. Jannetje Jans Hoofd, geboren 24 Juli 1706 (buitenmoeder van het doopsgezinde wees- en armenhuis te West-Zaandam), overleden 20 Juli 1755, huwde 30 December 1731 met Pieter Claasz. de Jager, geboren 13 November 1707, (buitenvader van het genoemde weeshuis, diaken bij de doopsgezinde gemeente aldaar).

Uit dit huwelijk:

A. Klaas Pietersz. de Jager, geboren 24 Mei 1733 en overleden 11 September 1749.

B. Jan Pietersz. de Jager, geboren 19 Juli 1735, gehuwd 18 Juni 1760 met Grietje P. Drost, geboren 24 September 1733.

(1) Bij Jacobus van Egmont te Amsterdam verscheen in dit jaar Jan van Gysens Rouwklacht, op het droevig verongelukken van den Heer Hooft, Doctor en voornaam koopman binnen Zaanredam, verongelukt in de Maas, den 3 December 1711. Behalve een gedicht van 6 coupletten, geeft de poëet nog een Grafschrift ten beste, luidende:

Dat aller Artzen Hoofd, en Zaanredammer wonder,
Die aller kranken troost, Heer Hooft die rust hier onder.

4°. Jan Jansz. Hoofd, geboren 13 Augustus 1709, huwde 16 Mei 1736 met Agneta Prins, geboren 27 September 1718, overleden 7 Juni 1782, zonder kinderen.

IV. Jacob Hoofd, geboren 20 Augustus 1704, overleden 15 October 1772, huwde 18 April 1728 met Maria van Westerkappel, geboren 13 Februari 1699 overleden 3 Maart 1765, dochter van Isaäk en van Maria van der Werff.

Uit dit huwelijk:

1°. Maria Hoofd, geboren 23 April 1729, overleden te Haarlem 24 December 1818, huwde te Overveen 11 Juni 1754 met Arnoldus Penninck, geboren 20 (of 21) Juni 1718, medicinae doctor, overleden 31 Maart 1759.

Twee kinderen:

A. Engelberta Maria Penninck, geboren 5 April 1755, huwde 20 Juli 1777 met Jacob van Westerkappel, geboren 29 September 1751.

B. Jacob Penninck Hoofd, geboren 4 Maart 1757, medicinae doctor te Haarlem, gehuwd met Elisabeth Cornelia Arckenbout, waaruit een zoon: Jacob Arckenbout Penninck Hoofd.

2°. Julina Hoofd, geboren 8 Mei 1731, overleden 1 Mei 1783.

II*bis*. Jan Jacobsz. Hoofd, ter onderscheiding van zijn ouderen broeder Jan, meest Janke genoemd (houtzager te Westzaan met den molen de Palmboom, directeur van walvischreederijen op Groenland en Straat Davis), overleden 16 Mei 1747, huwde met Maartje Pieters, overleden 23 Mei 1727.

Uit dit huwelijk drie kinderen:

1°. Antje Jans Hoofd, begraven 7 Februari 1722, huwde met Adriaan de Witt Mats, overleden 7 October 1727, nalatende eene dochter:

Stijntje de Witt Mats, overleden 5 Dec. 1737.

2°. Aaltje Jans Hoofd, geboren in September 1698, overleden in 1787 of 88, huwt 7 Mei 1724 met Willem Cornelisz. Ris, geboren 13 December 1698 (koopman en oliefabrikant met 2 molens te Westzaan), overleden 24 Mei 1774.

Uit dit huwelijk:

A. Cornelis Ris Willemsz., geboren 2 April 1725, (overleden 11 Juni 1791), huwde (te Hoorn) in December 1752 met Maria Beets, geboren 4 December 1730, overleden 26 December 1781 (dochter van Jan en van Geertje Klaas Swart) (1). Uit dit huwelijk zeven kinderen.

B. Klaas Willemsz. Ris, geboren 7 Augustus 1727, huwde 17 October 1749 met Maartje Cornelis Ouwejan, geboren 25 December 1727.

(1) Zie A. A. Vorsterman van Oyen, *Geslacht Beets.*

Uit dit huwelijk vier kinderen.

C. Pieter Willemsz. Ris, geboren 8 December 1730, huwt 1° met Helena van Weenderen, en 2° in Januari 1761 met Martina Spanceerder. Uit het eerste huwelijk één, uit het tweede twee kinderen.

D. Jacob Willemsz. Ris, geboren 23 Juni 1732, (koopman en oliefabrikant met 2 molens te Westzaan), huwt 24 April 1763 met Jannetje Dekker, geboren 23 December 1732.

E. Maartje Willems Ris, geboren 14 December 1733, overleden 6 Augustus 1734.

F. Jan Willemsz. Ris, geboren 3 April 1736, huwt 8 Juni 1766 met Antje Jans Kraay.

G. Maartje Willems Ris, geboren 3 April 1736, huwt 27 October 1780 met Gerrit Jansz Muusz.

H. Willem Willemsz. Ris, geboren 23 Juni 1738, huwt 16 Juni 1765 met Maartje Mats.

3°. Klaas Jansz. Hoofd, die volgt IV.

IV. Klaas Jansz. Hoofd, geboren te Westzaan in September 1700 (wonende aan den Overtoom aldaar), overleden te Westzaan 10 Juli 1776. Hij huwde (aldaar) 1 November 1722 met Guurtje Dirks Schots, geboren (te Westzaan) 18 October 1700, overleden (aldaar) 23 Juli 1773.

Uit dit huwelijk zes kinderen:

1°. Pieter Klaasz. Hoofd, die volgt V.

2°. Antje Klaas Hoofd, geboren 15 Februari 1727, overleden 6 November 1781, huwt 23 November 1749 met Jasper Arisz. Visser, geboren (13) Nov. 1723 (directeur eener Groenlandsche reederij, overleden 23 Juli 1786, zoon van Aris Jaspersz. en van Antje Gerrits Blaauw).

3°. Maartje Klaas Hoofd, geboren 15 Februari 1730, overleden 7 Februari 1780, huwde 9 Maart 1775 met Hendrik Kuyper (overleden in October 1807, begraven 13 October te West-Zaandam).

4°. Dirk Klaasz. Hoofd, geboren 30 October 1732, overleden 19 Mei 1739.

5°. Aaltje Klaas Hoofd, geboren 4 Juli 1737, overleden 10 April 1760.

6°. Dirk Klaasz. Hoofd, geboren 17 October 1740 overleden te Krommenie 27 Augustus 1769 en aldaar begraven, huwt aldaar 7 Februari 1762 met Aaltje Jacobs Lakeman, geboren te Krommenie 9 April 1738, overleden 12 Januari 1795, dochter van Jacob Jansz. en van Bregje Jacobs Middelhoven.

Uit dit huwelijk twee kinderen:

A. Bregje Hoofd, geboren te Krommenie 20 of 30 Maart 1765, overleden aldaar 16 October 1765.

B. Bregje Hoofd, geboren te Krommenie 10 Juni 1768, overleden te Rijp 4 Maart 1837 huwde in 1786 met Cornelis Bek, geboren in de Rijp in 1764, lid van het collegie der Groote Visscherij, hoogheemraad der uitwaterende sluizen in Kennemerland en West-Friesland, enz. overleden te de Rijp 4 Juni 1817. Uit dit huwelijk kinderen.

V. Pieter Klaasz. Hoofd, geboren te Westzaan 27 April 1723 (wonende aan de overtoom, directeur van walvischreederijen op Straat Davis ter firma Pieter Hoofd en Zonen), overleden (te Westzaan) 26 November 1781, huwde 1° (te Zaandijk 18 Februari 1748) met Wijntje Cornelis Honigh, geboren (te Zaandijk 22 Mei 1721), overleden te Westzaan 31 Augustus 1750, dochter van Cornelis Adriaansz. en van Duifje Gerrits Vis). Hij hertrouwde 23 Juli 1752 met Jannetje Dirks Groot (geboren te Westzaan 26 Mei 1727).

Uit het eerste huwelijk één, uit het tweede zeven kinderen:

1°. Duifje Pieters Hoofd, geboren te Westzaan, 9 October 1748 (overleden 7 Januari 1826), huwt 14 Juli 1771 met Claas de Jong, geboren te Westzaan 3 Augustus 1746, koopman aldaar, papierfabrikeur met twee papiermolens, overman van het brandcontract van papiermolens, enz. overleden 24 Januari 1803, zoon van Auwel Simonsz. en van diens tweede vrouw Lijsje Schaap.

Uit dit huwelijk tien kinderen (1):

A. Wijntje de Jong, geboren te Westzaan 26 April 1772, overleden 27 Januari 1795 en begraven te Wormerveer, huwt 28 Augustus 1791 met Jan Prins, geboren in 1764, overleden 16 Juni 1799, begraven te Wormerveer.

B. Lijsje de Jong, geboren te Westzaan 17 Juni 1774, overleden 25 October 1806, huwde te Westzaan 30 Juni 1794 met Evert de Jager, geboren te Koog 25 Februari 1769, koopman en fabrikant te Koog, daarna te Zaandijk, overleden aldaar 29 Augustus 1855, zoon van Jan Evertsz en van Aagje Willems Ayer. Hij hertrouwt 6 December 1807 met Neeltje Boeke, weduwe Willem Houttuyn, dochter van Jan Boeke Jr. en van Trijntje Jacobs Honig.

C. Claartje de Jong, geboren 3 Januari 1776, overleden 27 Juni 1809, huwde 17 Mei 1801 met Cornelis de Lange, geboren 27 Juli 1776 en overleden 20 Mei 1828. Hij is hertrouwd te Assendelft met Engeltje Smit.

D. Pieter de Jong, geboren 17 October 1777, papierhandelaar te Westzaan, overleden 29 Juli 1849, huwt 1° 19 Augustus 1798 met Trijntje Dekker, geboren 25 Juni 1775, overleden te Westzaan 1 Maart 1814. Hij hertrouwt 16 Mei 1816 met Grietje Crok.

(1) Bijgevoegd uit het familie-register de Jager en andere bronnen.

E. Aaltje de Jong, geboren 1 September 1779, overleden 11 Juli 1799.
F. Auwel de Jong, geboren 8 Juni 1781, overleden 2 Februari 1782.
G. Antje de Jong, geboren 21 Mei 1783.
H. Auwel de Jong, geboren 3 Augustus 1785, overleden 16 Augustus d. a. v.
I. Auwel de Jong, geboren 9 November 1786, overleden in 1794.
J. Maartje de Jong, geboren 3 Juli 1790, huwt 24 November 1812 met Cornelis Buys, geboren 24 Augustus 1788, houthandelaar en wethouder te Westzaan.

2°. Klaas Hoofd (geboren te Westzaan 17 October 1756, ongeh. overleden als laatsten mannelijken afstammeling van dezen tak der familie aan de Zaan, te Oost-Zaandam 8 September 1819).
3°. Dirk Pietersz. Hoofd (geboren te Westzaan 13 Augustus 1758, overleden in 1794).
4°. Aaltje Pieters Hoofd (geboren te Westzaan 26 Februari 1760, overleden aldaar 15 Nov. 1769).
5°. Jan Pietersz. Hoofd, geboren (te Westzaan) 18 Februari 1762, overleden aldaar 23 Dec. 1781.
6°. Guurtje Pieters Hoofd, geboren (te Westzaan) 24 April 1765 (overleden aldaar 22 Maart 1787, gehuwd met Jan Gorter).
7°. (N. N. en N. N. Hoofd, dood geboren te Westzaan 20 April 1769).

III*ter*. Klaas Jacobsz. Hoofd, zoon van Jacob Klaasz. en Aaltje Pieters, huwt 13 Maart 1704 met Grietje Klaas.

Zij lieten na:

1°. Klaas Klaasz. Hoofd, geboren 25 September 1705 (houtzager te Westzaan met den molen de Groene Jager (1)), overleden in Augustus 1742, huwt in September 1727 met Klaartje Jans.

Waaruit:

A. Trijntje Klaas Hoofd, geboren in Mei 1728.
B. Grietje Klaas Hoofd, geboren in Januari 1732, huwt met Jan Jacobsz. Ouwejan (te West-Zaandam), waaruit:
a. Klaas Jansz. Ouwejan (geboren 2 Juni 1761).
b. Pieter Jansz. Ouwejan.
(*c.* Maritje Jans Ouwejan, geb. 22 Dec. 1768).
C. Neeltje Klaas Hoofd, huwt met Willem K. Visser, waaruit een dochter Aagje Willems Visser.

2°. Jacob Klaasz. Hoofd, geboren 27 Augustus 1708, overleden 28 Februari 1741, huwt 10 Juni 1727 met Lijsje Jacobs Vet, geboren in October 1709, overleden in Mei 1756.

Zij winnen twaalf kinderen, waarvan tien jong stierven:

A. Haasje Jacobs Hoofd, geboren 23 Januari 1733, overleden in 1762, huwt met Pieter Zwaardemaker. Hij hertrouwt met Jannetje van Santen.
B. Klaas Jacobsz. Hoofd, geboren 28 Mei 1739, overleden in 175..

III*quat*. Dirk Hooft, zoon van Jacob Klaasz. Hoofd en van Aaltje Pieters, geboren 2 Februari 1687, werd 8 Juli 1705, bedestond zijnde, na voorgaand onderwijs en belijdenis te Haastrecht gereformeerd gedoopt, overleden 19 Augustus 1754, huwde 1° te Haastrecht in Juli 1705 met Anna van der Horst (of Verhorst), overleden in 1708. Hij huwt 2° op 2en pinksterdag met Johanna Hooymayer, geboren in 1690, overleden 19 Augustus 1759, dochter van Johannes en van Adriana Teekop.

Uit het eerste twee en uit het tweede vier kinderen:

1°. Dammas Hooft, die volgt IV.
2°. Adriaan Hooft, gedoopt te Haastrecht 29 Juli 1708, overleden 27 Januari 1756, huwde 1° te Amsterdam 29 April 1730 met Petronella Boon, overleden 21 Augustus 1743. Hij hertrouwt met Elisabeth Collonius.
3°. Johanna Hooft, geboren te Haastrecht 5 Januari 1714, overleden 11 December 1766, huwt 1° 26 April 1739 met Gerrit van Ingen, overleden 29 Juni 1751.

Zij hertrouwt in April 1754 met Gerrit de Jongste, overleden 21 Mei 1767.

Uit het eerste huwelijk vier en uit het tweede één kind:

A. Adriana van Ingen, geboren 21 November 1741, huwde 20 October 1771 met Pieter van Veen.
B. Pieter van Ingen, geboren 17 December 1743, huwde 13 Mei 1770 met Emmetje van Veen.
C. Jacob van Ingen, geboren 26 Februari 1746.
D. Gerrit van Ingen, geboren 10 Augustus 1748, huwde 6 Oct. 1775 met Petronella Boetberg.
E. Clasina de Jongste, geboren 26 Januari 1755, huwde 26 Nov. 1775 met Jan van der Stek.

4°. Jan Hoofd, geboren te Haastrecht 18 October 1712, overleden 3 Maart 1778, huwde te Haastrecht 20 April 1741 met Wilhelmina Geertruid de Monchy, geboren aldaar 15 December 1718, overleden te Haastrecht 19 Augustus 1781, dochter van Reynier en van Adriana Rottermond.

(1) Hij werd den 31 Mei 1734 met zijn molen geroyeerd uit het brandcontract van houtzaagmolens, te Westzaan opgericht den 28 Juli 1731, zijnde bij de insinuatie daartoe Claas Hoofd en Jacob Hoofd als getuigen.

Hunne kinderen:

A. Jacob Hoofd, geboren te Haastrecht 25 November 1742.

B. Jan Reynier Hoofd, geboren te Haastrecht 4 September 1746, jong overleden.

C. Johanna Adriana Hoofd, geboren te Haastrecht 14 Juli 1749, overleden te Dordrecht 13 Augustus 1819.

D. Jan Reynier Hoofd, geboren te Haastrecht 18 Juni 1752.

5°. Margaretha Hoofd, geboren te Haastrecht 19 April 1719, overleden 19 Augustus 1748, huwde te Gouda 5 Juni 1746 met Lambert Kramer, geboren 9 September 1710, waaruit een zoon: Jan Kramer, geboren 30 Juli 1748.

6°. Anna Hoofd, geboren te Haastrecht 5 Augustus 1720, huwde te Amsterdam 13 Augustus 1748 met Abraham Witte, geboren 24 Maart 1722, overleden 19 Mei 1754.

Uit dit huwelijk:

A. Judith Witte, geboren 31 Januari 1750, huwde in 1774 met Harmen Bruna Hartog.

B. Jan Witte, geboren 10 Januari 1752, overleden op reis naar Oost-Indiën 20 Juli 1771.

C. Johanna Catharina Witte, geboren 8 April 1753, huwde 11 Augustus 1772 met Jan Hendrik van Hoek.

IV. Dammas Hooft, geboren te Haastrecht 5 April 1706, overleden 15 Februari 1758, huwde 15 Januari 1730 met Maria Puts, geboren 19 November 1709, overleden 26 Augustus 1751, dochter van Jan en van Pietertje Breedveld.

Uit dit huwelijk:

1°. Jan Hooft Dammasz, die volgt V.

V. Jan Hooft Dammasz. geboren te Haastrecht 24 Mei 1732; veertigraad van Dordrecht 1758, vroedschap aldaar 1778, overleden te Dordrecht 24 Februari 1799, huwde 1° te Dordrecht 31 October 1752 met Agatha van Wageningen, geboren 28 September 1734, overleden 25 Maart 1756.

Hij hertrouwt te Dordrecht 5 December 1758 met Magtilda Gerardina Geerling, geboren 18 November 1733 of 34, overleden 4 Juni 1805, dochter van Dr. Jeremias Geerling en van Jacoba van Royen.

Uit het eerste huwelijk zijn twee, uit het tweede drie kinderen geboren:

1°. Dammas Hooft, geboren 4 September 1753, overleden 8 Februari 1755.

2°. Jan Hooft, geboren 14 Januari 1756, overleden 17 Februari 1756.

3°. Dammas Jeremias Hooft, geboren 22 Januari 1760 (en te Dordrecht gedoopt 25 Januari d. a. v.) luitenant ter zee, gestorven op de reede van Batavia 8 November 1792.

4°. Jacoba Maria Hooft, geboren 30 December 1762, overleden te Dordrecht 15 Januari 1846, huwde 9 Mei 1787 met Jacob Boon, geboren 1 December 1759, schout te Dubbeldam, notaris te Dordrecht, raad aldaar, overleden 16 Juli 1806, zoon van Martinus en van Salome van de Kasteele.

Hunne kinderen:

A. Johanna Martina Boon, geboren te Dordrecht 26 Mei 1788, overleden aldaar 7 Januari 1866, huwde te Dordrecht 19 April 1810 met Dr. Carel Willem Stronck, geboren te Tiel 25 Juli 1775, theol. doctor, predikant te Jisp, daarna te Dordrecht 1802, lid van vele geleerde genootschappen, ridder van de orde van den Nederlandschen Leeuw, overleden te Dordrecht 29 Mei 1853, zoon van Bernardus Theodorus en van Wilhelmina Catharina Cords.

B. Magtilda Johanna Boon, geboren te Dordrecht 17 Maart 1790, overleden aldaar 29 December 1856.

C. Laurentia Leonora Boon, geboren te Dordrecht 5 Mei 1794, overleden aldaar 30 Juli 1869.

D. Janna Gerardina Boon, geboren te Dordrecht 22 April 1799, overleden aldaar 1 Juli 1799.

5°. Dirk Hooft, geboren te Dordrecht 9 (en gedoopt aldaar 12 Juli) 1769, lid van den raad aldaar, overleed te Dordrecht ongehuwd 30 December 1837, als laatsten mannelijken telg van dezen Zuid-Hollandschen tak der familie.

De hier behandelde tak van het geslacht Hoofd, gevestigd te Westzaan is, zooals men uit de genealogie kan zien, uitgestorven in de mannelijke lijn met den dood van Klaas Pietersz. Hoofd te Zaandam overleden 8 September 1819 en van Dirk Hooft te Dordrecht overleden 30 Dec. 1837.

In den aanvang van dit opstel schreef ik. «En hoewel zij niet meer tot de deftige families behooren, leven er te Zaandam nog steeds personen, die den naam Hooft dragen».

Dit zullen afstammelingen zijn van de Hooften, door SOETEBOOM genoemd als in de Noord te Zaandam wonende. Van mijn vriend G. J. BOEKENOOGEN te Wormerveer ontving ik reeds vóór lang een fragment genealogie van dezen tak, voorkomende in diens geslachtslijst der familie Boekenoogen. Uit mijn eigen aanteekeningen hier en daar aangevuld, deel ik het hieronder mede.

I. Willem Hooft, van Zaandam, overleden 21 Januari 1700, huwde Janneke Willems Boekenooge.

Zij hadden drie kinderen:

1°. Lijsbet Hooft, geboren in 1672, overleed ongehuwd in 1725.

2°. Willem Hooft, die volgt II.

3°. Pieter Hooft, overleed te Batavia.

II. Willem Hooft, overleed in December 1703, huwt in Mei 1699 met Antje Stevensdochter, overleden 25 Augustus 1730, nalatende vier kinderen:

1°. Steven Hooft, geboren 18 Januari 1700, begraven te West-Zaandam 19 Maart 1771, huwt voor den schout te West-Zaandam 9 April 1730 met Guurtje Volkerts Versteegh, geboren 4 Juli 1696, overleden 27 Juli 1737. Geen kinderen.

2°. Jacob Hooft, geboren 4 Mei 1701, overleed ongehuwd 18 Augustus 1720.

3°. Jan Hooft, geboren 18 Augustus 1702, overleed 28 Juli 1741, huwt in 1726 met Sebilla Olymans, overleden in 1744. Geen kinderen.

4°. Willem Hooft, die volgt III.

III. Willem Hooft, geboren 1 Mei 1704, overleden 3 Maart 1755, huwt 8 Juli 1725 voor den schout te West-Zaandam met Guurtje Dirks Til (1), geboren 2 Juli 1705.

Uit dit huwelijk:

1°. Bregje Willems Hooft, geboren 31 Juli 1727, overleden 20 September 1765, huwt met Jan Klaasz. Stuurman; zij hadden een jong gestorven kind. Hij was weduwnaar van Dieuwertje Schoen en is later hertrouwd met Aagje Klaas Bleeker en daarna met Neeltje Hendriks Cardinaal.

2°. Antje Willems Hooft, geboren 23 Juli 1713.

3°. Trijntje Willems Hooft, geboren 8 Mei 1737, begraven te West-Zaandam 16 Juni 1781, gehuwd met Claas Stoffels Stoffelsz., begraven te West-Zaandam 10 Juli 1819. Toen was hij weduwnaar van Aagje Zwaardemaker, welke 19 Mei 1802 in de kerk te West-Zaandam begraven is.

4°. Willem Hooft, geboren 29 Januari 1740.

Deze familie was ook doopsgezind, de kinderen van Willem Willemsz. Hoofd waren n.l. lidmaten van de gemeente der Waterlandsche Doopsgezinden te Oost-Zaandam. Er bestaat echter nog te Zaandam een gereformeerde familie Hooft. Ik vond nog in de trouwregisters te Zaandam Frans Hooft, wed^r, huwt 8 Maart 1805 pro Deo met Grietje de Leeuw (Classis f 3.—), beide te Oost-Zaandam, en in het begin van deze eeuw werden er te Zaandam kinderen geboren uit het huwelijk van Jan Hooft, zadelmaker, met Hendrina van Hellendoorn, o. a. eene Adriana Elisabeth, geboren 1 Juni 1821.

Genoemde Jan Hooft was toen 26 jaar. Van hem bestaan nog afstammelingen te Zaandam. Nog vond ik dat een Jan Hooft van Zaandam, weduwnaar, te Rotterdam huwde 28 Juni 1785 met Johanna Maria van der Sanden, weduwe van Nicolaas Groenevelt, geboren te Rotterdam.

Ook heeft een zekere Klaas Hooft dezen geslachtsnaam in de Zaanstreek berucht gemaakt. Hij is n.l. veroordeeld geworden wegens 55 crimineele vonnissen in één jaar wegens diefstal en den 30 October 1801 bij het raadhuis der banne Westzaan opgehangen.

Hij had vroeger ter zee gevaren, doch woonde toen te Zaandam, zijnde gehuwd en vader van drie kinderen, n.l. van twee, vier en zes jaar.

In hoeverre hij echter tot de hier behandelde familiën van den naam Hooft en Hoofd in verband staat, is mij onbekend gebleven.

Zaandijk. G. J. Honig.

(1) Evenals de hiervoor genoemde Guurtje Versteegh noemt Boekenoogen deze Grietje. Het trouwboek der banne Westzanen zegt duidelijk Guirtje bij de eene en Guertje bij de andere.

Boekbeoordeelingen en aankondigingen.

Marinus Nicolaas Beets. *Een nuttig en wel besteed leven, geschetst door* W. Stoeder, buitengewoon hoogleeraar in de artsenijbereidkunde aan de universiteit te Amsterdam. Amsterdam — J. Clausen 1889.

De schrijver van deze brochure (1) geeft ons daarin eene uitmuntende biographie van den hoogst kundigen pharmaceut M. N. Beets, vader van den alom bekenden hoogleeraar Nic. Beets (Hildebrand), ofschoon hij de genealogie van het geslacht Beets uitgegeven door het genealogisch en heraldisch archief bij gelegenheid van den 70sten verjaardag van prof. Nic. Beets, niet schijnt te kennen. Door den schrijver wordt gewezen op de groote verdiensten van M. N. Beets, niet alleen als apotheker en beroemd chemist, maar ook als zeer verdienstelijk schrijver over artsenijkunde en chemie. Door M. N. Beets werd aan de Haarlemsche Klinische school zoowel de quantatieve als qualitatieve scheikunde onderwezen, in welke betrekking hij, ofschoon over weinig hulpmiddelen beschikkende, zeer nuttig werkzaam was.

M. N. Beets gaf in 1825 het 1^e deel uit van het *Woordenboek van Droogeryen*; hij heeft echter dit belangrijk werk wegens overstelping van bezigheden niet kunnen voltooien.

Beets is zijn leven door nuttig geweest in de richting waarin zijn veelomvattende kennis zich bewoog. Het aantal levensberichten van beroemde mannen is door den goed voltooiden arbeid van den hoogleeraar, weder met een verrijkt.

(1) Eigenlijk eene in druk gegevene redevoering uitgesproken bij de Lustrum-viering der Studenten-vereeniging Luctor et Emergo te Amsterdam in Mei 1889.

De oude kerkregisters in ons land.

(*Vervolg*).

MOERCAPELLE (vervolg).

Register van het middel op het trouwen van 3 Januari 1760—November 1794.

Trouwboek voor schepenen van 24 Juni 1795 tot 16 November 1806.

Register van het middel op het begraven van 6 Januari 1760—18 December 1793.

Begraafregisters loopende van 21 Maart 1794—23 December 1805.

Idem idem van 6 Januari 1806—19 Augustus 1811.

MOERGESTEL.

De alhier aanwezige kerkregisters zijn:

Doopregisters van den pastoor der Roomsch Katholieke parochie van Moergestel van 1626 tot en met 1810.

Huwelijksregisters van 1631 tot en met 1810; bij sommige acten staat ook de huwelijksaangifte vermeld.

Overlijden of begraven van 1631 tot en met 1762.

Een register of doopboek van de Hervormde gemeente van Moergestel van 1771—1796.

Een register of boek, getiteld: Memorie van lijkenbegraving te Moergestel van 1679—1688; er staat niet bij door wien bijgehouden.

Een doop- en trouwboek als doop van 1686—1768 en trouw van 1681—1728, gehouden door Dirck Henninghen, schoolmeester te Moergestel; in dit boek staat bij vele acten dat de personen tot de Gereformeerde-kerk behooren, maar bij vele acten wordt niet gezegd tot welke religie de personen behooren, dus schijnt dit gemengd te zijn.

Een boek van aanteekening van begraven van 1679 tot 1765, eveneens gehouden door Dirck Henninghen voormeld.

Een doodboek vau 1746—1810, in 4 banden.

MOLENAARSGRAAF.

Een doopboek van af 1639—1811, in twee banden.

Een grafboek of doodregister van 1727—1803, in twee banden.

Een huwelijksregister van 1721—1769, in 1 deel.

MONNIKENDAM.

Doodboek van goevrijdagh anno 1650—6 Mei 1713.

Idem van November 1719 tot ultimo October 1756.

Idem van 4 November 1757—30 Juli 1810.

Doopboek van 16 Maart 1811—24 December 1811.

Idem der Gereformeerde-kerk der stad Monnikendam, beginnende den 18 Januari 1801 en eindigende den 23 Augustus 1811.

Idem idem van 1 Januari 1775 tot ultimo Dec. 1800.

Register der gedoopten in de Gereformeerde-kerk binnen de stad Monnikendam van 1741—1774.

Doopboek van 1712—8 November 1740.

Doopboek van de Gereformeerde-kerk der stad Monnikendam, aanvang nemende primo Januarius 1705—1712.

Doopboek van 1 Januari 1665—ultimo 1704.

Register der gedoopte kinderen in de gemeente toegedaan de onveranderde Augsburgsche Confessie binnen Monnikendam, beginnende den 14 Februari van het jaar 1759—11 Augustus 1811.

Het presente register der acten van den civielen staat opzigtelijk de familienamen en voornamen van den maire der gemeente van Monnikendam, arrondissement Hoorn, departement van de Zuiderzee voor het jaar 1811, houdende 36 folio's op gezegeld papier.

Boek, bevattende de namen der broeders en zusters van de Doopsgezinde gemeente te Monnikendam, alsmede de plaats en tijd hunner geboorten, van hun trouwen, van de geboorte hunner kinderen, wanneer zij op de belijdenis van hun geloof gedoopt zijn of op eene attestatie tot leden dezer gemeente aangenomen, waar zij wonen en wanneer zij gestorven zijn.

De namen der broeders beginnen blz. 1, die van de zusters blz. 31, beginnende 1784.

Een dito boek, aangelegd in den jare 1784 en een vervolg op de beide vorige.

Doopboek van 1 September 1641—1 April 1759.

Doopboek van 16 Juny 1680—28 Augustus 1787, tevens trouwboek van 9 Februari 1681—13 September 1787 (waarschijnlijk van de Roomsch Katholicken).

Trouwboek voor de Roomsch Katholieke gemeente te Monnikendam, beginnende A° 1768—5 Mei 1811.

Tevens doopboek voor dezelfde gemeente, begonnen in October 1767—28 Juni 1811.

Huwelijksproclamatie en trouwboek van de Gereformeerde-kerk van 10 Juni 1724—5 December 1761.

Idem der stad Monnikendam van 16 Januari 1762—29 Maart 1794.

Idem aanvang nemende volgens extract uit het memoriaal van heeren burgemeesteren der stad Monnikendam van 18 Augustus 1792—23 December 1810, begonnen door Ds. Joannes Cornelis ten Ham.

Huwelijksche zaken van 30 November 1788—12 Januari 1811.

Boek van de huwelijksche zaken binnen de stadt Monnikendam, aangeleyt met de maand Augusti des jaers 1718—30 Juni 1764.

Trouwboek voor het gerecht der stad Monnikendam, aangelegt den 24 April 1701—17 Dec. 1769.

Idem idem van 2 Maart 1806—27 Januari 1811.

Idem idem van 1 Januari 1770—22 September 1793.

Idem idem van 29 September 1793—ult° Dec. 1805.

Idem idem van 1652—28 November 1700.

Gebodenboek van 1643—1671.

Huwelijksproclamatieboek van de puye van het stadhuis binnen Monnikendam van 1759—8 Januari 1815.

Actes de mariage dans la ville de Monnikendam pour l'année 1811.

Huwelijksproclamatie van 1770—1788.

Gebodenboek van 1688—1718.

Huwelijksgeboden van 15 Maart 1811—December 1817, in 7 banden.

MONSTER.

In het gemeente-archief berusten:

Doop- en trouwboek der Gereformeerden van 1651 tot 1764.

Doopboek idem van 1764—1812.

Trouwboek idem van 1767—1811.

Trouwboek voor schout en schepenen van 1642 tot 1811.

Huwelijksproclamatiën van 1681—1810.

Register van begraven in de kerk van 1610—1638.

Register der graven in de kerk van 1610—1827.

Doop-, trouw- en overlijdensboeken der Roomsch Katholieken van 1740—1812.

Een doop-, trouw en overlijdensregister der Roomsch Katholieken sedert de reformatie van 1803—1812.

Doop- en trouwboeken der Gereformeerden van **ter Heyde** van 1663—1811.

MONTFOORT.

In het gemeente-archief berusten:

R. K. doopboeken van 1660—1680.

Idem idem (perkament 8° formaat) van 1661—1680.

Idem idem van 1673—1699.

Idem idem van 1724—1769.

Idem idem van 1770—1811.

Idem trouwboek (perkament 8° formaat) van 1661 tot 1680.

Idem idem van 1661—1673.

Idem idem van 1677—1678.

Idem van 1693—1723.

Idem van 1724—1769.

Idem van 1770—1809.

Nederlandsch Hervormd Doopboek van 1699—1811, in drie banden.

Trouwboek van 1668—1758.

Idem van 1670—1715.

Idem van 1734—1811.

Idem van 1796—1808.

Doodboek van 1724—1746.

Idem van 1763—1792, in twee banden.

Idem van 1768—1790/95.

Idem van 1740—1763.

Idem van 1794—1811.

MONTFORT (Limburg).

De doop-, trouw- en overlijdensregisters der Roomsch Katholieke gemeente Montfort loopen van 4 Maart 1615—18 November 1810, in zes banden.

MOOK.

De hier aanwezige kerkregisters zijn:

De doopregisters der Roomsch Katholieken der parochie Mook van 1726—1800.

Idem van **Middelaar** van 1747—17 Juli 1802.

Overlijdensregisters van Mook van 1722—10 Augustus 1798.

Idem van **Middelaar** van 1747—20 Mei 1802.

Huwelijksregisters van Mook van 1723—23 Juni 1798.

Idem van **Middelaar** van 1747—1802.

MOORDRECHT.

Doopboeken van Protestanten te Moordrecht van 20 October 1647—29 December 1811, in zeven banden.

Register van acten van geboorten van 17 Juli tot 26 December 1811.

Het doopboek van de Remonstranten begint met: «Naamlijst van kinderen sinds het jaar 1694, uit oude geschriften en aanteekeningen (in de kist der kerke berustende) blijkende bij de Remonstrante Gereformeerde christenen te Moordrecht gedoopt te zijn», verzameld door Cornelis Nozeman Cz., predikant aldaar, van 17 Januari 1694—27 Februari 1710 en verder loopende van 4 Maart 1710—25 Augustus 1811.

Trouwboeken van Protestanten van 20 October 1647 3 Augustus 1669.

Lijst of aanteekening van degenen die met attestatie of betoon van andere plaatsen alhier getrouwd zijn van 1 Februari 1654—9 Januari 1669.

Idem van 18 Augustus 1669—22 Mei 1707.

Trouwen met attestatie van andere plaatsen van 7 December 1670—25 December 1796, in zes banden.

Trouwboeken voor schout en schepenen van Moordrecht van 5 Juli 1667—17 Juni 1811, in drie banden.

Register van huwelijksacten binnen de gemeente Moordrecht, gehouden ingevolge artikel 40 van het code Napoleon van 8 September 1811—8 Dec. 1811.

Een pakket huwelijksproclamatiën van 1747—1811.

Doopboek der Roomsch Katholieken van 7 December 1659—30 November 1789.

Trouwen van 20 Februari 1660—2 Juni 1787.

Conversi ad fidem van 13 Nov. 1721—9 Nov. 1771.

Doopen van 15 Januari 1790—4 Januari 1812.

Trouwen van 2 Februari 1790—8 December 1811.

Registers van begraven van dooden in de kerk en op het kerkhof van 26 Mei 1660—16 Dec. 1709.

Idem van 12 September 1709—28 April 1812. in vijf banden.

Register van acten van overlijden van 1 Juli—18 December 1811.

Registers van ontvang van het middel op het trouwen en begraven van 25 November 1695—20 December 1805, in twee banden.

Begraven van 16 November 1695—27 December 1805, in vier banden.

Register van aangeven van lijken te Moordrecht, ingevolge art. 24 der ordonnantie van de belasting op het recht van successie van 4 October 1805, loopende van 1 Januari 1806—16 December 1811.

MUIDEN.

De oude kerkregisters die in het gemeentearchief aanwezig zijn, bestaan uit de volgende:

Een doop- en huwelijksboek der Hervormden van 1636—1812, in vier banden.

Een trouwboek idem van 1790—1811.

Een boek van gedoopten der Roomsch Katholieken van 1658—1798.

Een boek van getrouwden van 1687—1807.

Een doopboek idem van 1798—1812, in twee banden.

Een register van trouwen en begraven van 1695 tot 1803, in vier banden.

Een trouwboek van 1663—1811, in drie banden.

Een trouw- en begraafboek van 1804—1811.

Een doopboek der Hervormden van **Muiderberg** van 1687—1812.

Een huwelijksboek van 1688—1811.

Een trouw- en begraafboek van 1695—1777, in twee banden.

Een idem van 1750—1770.

Een idem van 1793—1811.

Een overlijdensboek van 1807—1812.

Een geboorteregister der Israëlieten van 1794—1810.

MUNSTERGELEEN.

Alhier berust slechts:

Een overlijdensregister van 1770—18 April 1798.

MUNTENDAM.

De oude kerkregisters dezer gemeente berusten in het gemeente-archief van **Zuidbroek.**

MIJDRECHT.

Trouwboek van Mijdrecht, **Wilnis** en **Oudhuizen** van 1786—1811, in 1 band.

Trouw- en doopboek der Roomsch Katholieke-kerk van 1703—1811, in 1 band.

Trouw- en doopboek der kerkeraad van Mijdrecht van 1697—1800, in 1 band.

Register van akten van trouwbeloften en afkondiging des huwelijks van de gemeente van Mijdrecht in het arrondissement Utrecht, departement der Zuiderzee, over den jare 1811, in 1 band.

Doopregister der Gereformeerde gemeente van Mijdrecht van 1768—1812, in 1 band.

Trouwregister van Mijdrecht van 1795—1811, in twee banden.

Begraafregister van Mijdrecht van 1768 tot 1812, in 1 band.

MIJNSHEERENLAND.

In het gemeente-archief alhier berusten:

Doopboeken van 1728—1812.

Trouwregisters van 1665—1811.

NAALDWIJK.

Een doopboek der Gereformeerden van 1573—1581.

Een doop- en trouwboek idem van 1575—1621.

Doopboeken idem van 1621—1812.

Trouwboeken idem van 1644—1811.

Trouwboeken voor welgeboren mannen en het gemeentebestuur van 1694—1811.

Doopboek van Roomsch Katholieken v. 1789—1812.

Trouwboek idem idem van 1789—1812.

Uittreksel uit het memorandum wegens geboorten en overlijden bij de Israëlitiesche gemeente van het Westland, ringsynagoge te Naaldwijk van 1795—1811.

Een register wegens het aannemen van familienamen door Israëlieten, ingevolge het besluit van den prefekt van het departement van de monden van de Maas van 1811.

NAARDEN.

Doopboek der Nederlandsch Hervormde gemeente van 9 Juni 1613—26 December 1638; bevat tevens eene opgave der getrouwden van 24 September 1600 tot 11 Januari 1637.

Doopboek der Nederlandsch Hervormde gemeente van 4 Januari 1639—28 December 1710.

Idem idem van 1 Januari 1748—19 December 1795.

Idem idem van 30 December 1795—5 November 1797.

Idem idem van 1797—16 Januari 1813.

Idem idem aangehouden door den koster van 1 Januari 1682—31 December 1747, in drie banden.

Alphabetisch Chronologisch register op de doopboeken der Nederlandsch Hervormde gemeente van 1613—1763, in vijf banden.

Doopboek van de Luthersche gemeente van 1 Juni 1799—6 October 1818.

Livre de baptême de l'Eglise Wallonne van 25 September 1785—3 Januari 1819.

Doop-, trouw- en sterfboek der Roomsch Katholieke gemeente te Naarden van 20 Juni 1672—1730, met een vervolg van de gedoopten van 29 April 1812—25 Juni 1813.

Doopboek van de Roomsch Katholieke gemeente te Naarden en **Bussum** van 9 Juni 1730—Dec. 1755.

Idem idem van Januari 1756—27 Februari 1812.

Idem idem te **Bussum** van 28 September 1796—5 Maart 1812.

Register der geborenen van de Israëlietische gemeente van 14 December 1780—15 Maart 1816.

Trouwboek der Nederlandsch Hervormde gemeente van 24 September 1600—11 Januari 1637. (Zie boven onder doopboeken).

Idem idem van 14 October 1655—23 Mei 1723.

Idem idem van 9 Augustus 1671—2 November 1749.

Idem idem van 9 November 1749—31 Mei 1795.

Idem idem van 25 April 1754—6 Mei 1804.

Idem idem van 17 Juni 1804—27 Januari 1811.

Zie verder onder begrafenisboeken.

Stukken betreffende huwelijkszaken van 1811 (in één pakket).

Trouwboek der Roomsch Katholieke gemeente van Juni 1672—1730 (zie onder doopboeken der Roomsch Katholieke gemeente).

Livre de mariage 19 Juni 1789—13 Augustus 1797.

Begrafenisboek van Januari 1644- Februari 1667 en van 1703--Augustus 1753.

Idem van Februari 1674—December 1704 en van Januari 1734—Maart 1748.

Idem van 2 Januari 1703—31 December 1749. (Het jaar 1736 ontbreekt), oorspronkelijke vijf banden thans in 1 band.

Idem van April 1711—September 1746, met een trouwregister van April 1711—September 1746.

Idem van October 1746—December 1808, met een trouwregister van October 1746—December 1808.

Idem van Januari 1763—12 Januari 1769, met een trouwregister van 1763—1769.

Idem van Januari 1793--December 1811.

Idem van Augustus 1800—Januari 1806, met een trouwregister van Juli 1800—December 1807.

Idem van 1 December 1750—ultimo December 1792.

Register van betaalde begrafenisrechten van 1737 tot 1754.

Registre des sepulchres de l'eglise Wallonne Octobre 1645—Mars 1780

NEDERHEMERT.

Doopboek van 1725—1817, in 1 band.

Trouwboek van 1725—1810, in 2 banden.

Doodboek van 1806—1811, in 1 band.

NEDERHORST DEN BERG.

Alhier zijn de volgende boeken betreffende de Nederlandsch Hervormde gemeente aanwezig:

Trouwboek van 9 September 1731—16 Mei 1813.

Doopboek van 13 Mei 1731—12 Januari 1812.

Begrafenisboek van 4 Januari 1781—14 Maart 1795.

Idem van 9 April 1795—3 April 1812.

NEDERWEERT.

De aanwezige oude kerkregisters op het gemeentehuis zijn:

Doopregisters van Nederweert van 1569—1610.

Idem van 1614 tot en met 1797, in 8 banden.

Doopregisters van **Leveroy** van 1691—1730.

Idem idem van 1729—1782.

Trouwregisters van Nederweert van 1632 tot en met 1797, in drie banden.

Trouwregister van **Leveroy** van 1691 tot en met 1755.

Sterfteregisters van Nederweert van 1663 tot en met 1797, in drie banden.

Sterfteregister van **Leveroy** van 1691 tot en met 1755.

NEEDE.

De doopboeken der Hervormde gemeente van Neede loopen van 1668—1811, in 3 banden.

De doopboeken der Roomsch Katholieke gemeente **Rietmolen** loopen van 1741—1812, in 2 banden.

De doodboeken der Hervormde gemeente van Neede loopen van 1797—1811, in 1 band.

De trouwboeken der Hervormde gemeente van Neede loopen van 1796--1811, in 2 banden.

NEER.

De doopregisters der Roomsch Katholieken loopen van 28 Augustus 1695—22 April 1805, in 2 banden.

De huwelijksregisters der Roomsch Katholieke-kerk loopen van 17 Augustus 1695—24 April 1805, in 2 banden.

De registers van overlijden der Roomsch Katholieken loopen van 25 October 1695 tot 22 April 1805 in 2 banden.

Tevens nog een register over geboorten, huwelijk en overlijden over de jaren 1770—1773, zoodat deze tweemaal voorkomen.

N.B. De bevolking dezer gemeente is altijd Roomsch Katholiek geweest.

NEERITTER.

Ter secretarie dezer gemeente zijn aanwezig:

Geboorteregisters der Roomsch Katholieken van 1600—1791, in drie banden.

Huwelijksregisters der Roomsch Katholieken van 1600—1791, in drie banden.

Een overlijdensregister der Roomsch Katholieken van 1600—1791.

TER NEUZEN.

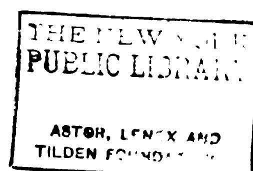
Aanwezig in de archieven dezer gemeente:

Doopregisters der Gereformeerde-kerk aldaar van de jaren 1625—1796, in 3 banden.

Trouwregisters als voren van 1631—1796 in 2 banden.

Doodboek idem 1666—1796.

(Wordt vervolgd).

De Zegelkunde

in verband met een Stuk oude Geschiedenis.

Photolithographie van G. J. Thieme te Arnhem.

De gemijterde abten van Postel. Zegels, wapens, enz.
(Vervolg).

Men ziet het wapen van dezen abt nog op een kunstvol gedreven miskelk van zilver 23 c.M. hoog; op den voet staat de H. Norbertus met een monstrans en bisschopsstaf in de handen. Op een zilveren ciborie, 24 c.M. hoog, is zijn wapen ook gegraveerd; verder op een prachtige grafzerk, vele handschriften, een groot getal boekbanden en eindelijk op twee in olieverf geschilderde portretten, waarvan het een nog in goeden staat is en door deskundigen als een waar meesterstuk geroemd wordt. Dit portret heeft in schildering 1 meter 15 centimeters; de abt is er schier heellijfs, gemutst, in toga, camail en in een woordvoerende houding afgemaald, gezeten in een leuningstoel. De linkerhand rust op den arm van den zetel, terwijl de rechter den duim en wijsvinger uitgestoken heeft. De staf is buitenwaarts gekeerd en zonder wimpel. De mijter staat aan de rechterzijde en het wapenschild in natuurlijke kleuren aan den linkerkant van zijn hoofd. Op het tweede, maar grootendeels versleten portret, metende 1.10 M. in schildering, is hij ook in vol gezicht (en face), bijna voluit en staande voorgesteld, doch met ongedekt hoofd. Het abtelijke kruis, aan een lint bevestigd, hangt op den witten camail, met 16 knoppen. Op de achterzijde van dit portret staat: *1858 Habets uit Oirsbeek,* en boven *St. Gerlacusklooster.*

Het wapen van den adellijken abt H. Raveschoot de Capelle is:

Gevierendeeld: 1e kwartier, in goud 3 raven (1) van zwart; 2. in blauw 3 standaartjes van zilver, 1 in paal en 2 in den vorm van een St. Andrieskruis (Standert); 3 in zilver een ankerkruis van zwart, met 7 blokjes van zwart 4 tusschen de armen; 2 aan 't bovenstuk en 1 in paal aan den voet; 4. in zilver 2 getinde balkstrepen van rood, de boord getand van 't zelfde (2). De wapenspreuk is: *incertus cano cras,* d. i. *de dag van morgen is mij onzeker.*

Een zerk van blauw marmer, 20 centimeters dik, 230 lang en 130 c.M. breed, ziet men in de abdij- en parochie-kerk tegen den muur in de nabijheid van het zijaltaar aan den epistelkant. De acht kwartierschilden van vaders- en de acht van moederszijde, de engel, het inschrift en de andere sieraden zijn in wit marmer.

Vroeger hebben reizigers deze beschrijving van dien prachtigen zerk gegeven: Dans une excursion que nous fimes dans la Campine, il y a quelque temps, nous fûmes frappés de la beauté d'un monument sépulchral qui se voit dans l'abbaye de Postel. Cette pièce est un morceau d'art d'une exécution très remarquable, et c'est sans doute à ce titre qu'il a échappé à la destruction. Ce monument est du marbre bleu et blanc. Il a été élevé à l'honneur de l'abbé Jérôme Raveschoot, prélat de Postel. Ce prélat qui appartenait à une des plus anciennes familles de Gand, et qui était allié aux familles les plus illustres de la Flandre, était fils de Messire Robert Raveschoot, seigneur de Voorde, etc., et de dame Marie Cathérine Standaert.

Geslachtsregister der adellijke familie VAN RAVESCHOOT DE CAPELLE, beginnende met de ouders van den abt van Postel.

Dit register is ons deels opgegeven, deels aan de archieven der abdij ontleend. De ingezonden stukken hebben *Raveschot,* terwijl de archieven des kloosters en de eigenhandige teekeningen van den abt *Raveschoot* geschreven zijn.

I. Robertus Paulus baron van Raveschoot de Capelle, huwde met Maria Catharina Standaert en verwekten:

1. Hieronimus baron van Raveschoot de Capelle; (zie zijne levensschets als abt van Postel hiervoren vermeld).
2. Carolus baron van Raveschoot de Capelle, geboren in 1660 te Vierlingsbeek, in 1688 te Postel geprofest, van 1693—1719 pastoor te Berlikum.
3. Josina Francisca Isabella barones van Raveschoot de Capelle, was de XVIIe priorin van het St. Gerlacusklooster te Houthem, overleed te Knechstede te Buren 2 Mei 1733.
4. Ludovicus Franciscus baron van Raveschot de Capelle, huwde met Adriana Catharina van Rulo, wed. van Raveschoot, later wed. van Krayenhof, in 1763 nog in leven.
   Uit dit huwelijk:
   A. Sophia Magdalena barones van Raveschot de Capelle, overleden in 1748, huwde met Cornelius Hanewinckel. Zij lieten na:
      a. Jacobus Hanewinckel,
      b. Ludovicus Franciscus Hanewinckel.
5. Mechtildis Charlotta barones Raveschoot de Capelle, huwde met Vitus Willem van Vlodorp.
   Uit dit huwelijk:
   A. Wilhelmina van Vlodorp, gehuwd met H. Verschoor.

(1) Raveschoot is ontleend aan *raven* of *grachten,* en *schoot* of *schot* eene afgesloten plaats. Wellicht is het *cras* van de wapenleuze eene woordspeling op het kenmerkend geluid *krassen* der raven, van daar ook drie raven in het eerste kwartier.

(2) Ecartelé: au 1, d'or à trois corbeaux de sable; au 2, d'azur à 3 pennons d'argent, 1 en pal et 2 en sautoir; au 3, d'argent à la croix ancrée de sable, accompagnée de 7 billettes du même; 4, dans les angles de la croix, 2 dans les cantons du chef et 1 en pal au dessous de la croix; au 4, d'argent à deux fasces bretessées de gueules et une bordure engrelée du même.

Uit dit huwelijk:

a. Anna Maria Verschoor, gehuwd met Joannes Christianus van Crullenberg.

b. Mechelina Carolina Verschoor.

c. Antonius Jacobus Verschoor.

d. Joanna Gertruda Verschoor.

Losse aanteekeningen betreffende de familie VAN RAVESCHOT.

N. N. baron van Raveschot huwde met Maria Margaretha Sebilla van Steek, waaruit:

A. Hubertus baron van Raveschot, heer van Waspik.

B. Maria Catharina barones van Raveschot, huwde met N. N. Bunninhuysen (Bönninghausen).

Hendricus van Steek (zoon van den heer van Steek tot Brinen en van Mechtildis Margaretha van Grommerslag), huwde 1° met Anna Maria Jussin van Raveschot en hertrouwde met Anna Maria Engelbrunners.

Uit het eerste huwelijk één en uit het tweede drie kinderen:

1. Aswaldina van Steek, gehuwd met N. Rijders, waaruit:
   a. Eene dochter, in 1760 nog in leven.
   b. Een zoon, in 1760 nog in leven.
2. Sildrius Wilhelmus van Steek.
3. Stephanus Elias van Steek.
4. Henricus Fredericus Adrianus van Steek.

VIII. Abt Isfridus van den Broeck.

De levensbijzonderheden van dezen abt hebben wij ook gegroepeerd rondom meestal oorspronkelijke handschriften der abdij, die zeer zeker de hechtste grondslagen der geschiedenis zijn.

In het aanzienlijke en aloude Helmond aanschouwde Isfridus ten jare 1685 het levenslicht. Geboren uit katholieke ouders, werd hij van kindsbeen af in hunne godsdienst en in de deugd opgevoed. Zijn vader was zoowel bezorgd voor zijn tijdelijk als eeuwig geluk, terwijl zijne moeder vooral zich alle offers getroostte om met den godsdienstigen geest het hart van den knaap te sterken.

Nadat Isfridus te Helmond in de grondbeginselen zijner moedertaal beslagen was, begon hij wellicht bij een of ander geestelijke het latijn, of waarschijnlijker trad hij over den drempel van het gymnasium te Gemert, dat slechts een paar uren van zijne geboorteplaats verwijderd is, waar te dier dagen een groot getal jongelieden de kerkelijke taal aanleerde. Toen hij de studiën volbracht had, richtte hij zich voor zijnen levensstaat naar de Norbertijnen-abdij te Postel.

Dewijl het geestelijk bestuur van Helmond in die dagen door de kannunniken van gemelde abdij waargenomen werd, kunnen wij gerust aannemen dat de student door tusschenkomst van den pastoor der parochie met de religieuzen van Postel in betrekking werd gesteld.

De jongeling begaf zich dan op reis, en liet in 1708 den klopper op de abdijpoort vallen. Toen hij er zich ter aanvaarding aanbood, werd men al spoedig overtuigd, dat de letterkunde en latijnsche zaden in zijn grootmoedige ziel tot heerlijke vruchten gewassen waren, en dat daaraan een gegronde deugd en godsvrucht gepaard gingen. Van de voorname gaven verzekerd, verheugde men zich niet weinig in de gedane aanwinst.

Isfridus ontving 21 September 1708 te Postel het witte kloostergewaad en mocht zich gelukkig achten 8 September 1709 de drie plechtige geloften uit te spreken, wat voor hem zeker een nieuwe spoorslag was om met meer ijver naar de volmaaktheid te streven. Het feest zijner professie viel op denzelfden dag, waarop de abt Gregorius Sichmans overleed. De jeugdige kloosterling had voorzeker toen niet gedacht, dat hij de tweede opvolger van dien prelaat zoude worden.

De adellijke abt Hieronymus Raveschoot van Capelle, diende hem de kruin en de vier kleine orden toe. Hij werd 21 October 1709 subdiaken en 21 November dezes jaars diaken te Luik door den bisschop F. L. Rossius de Liboy. Naar een perkamenten handschrift, nog gesterkt met het zegel van Josephus Clemens, aartsbisschop van Keulen, werd hij in Maart 1710 tot priester gewijd. En eens tot die verhevene waardigheid gezalfd, bad hij gewis met een levendiger vertrouwen voor ouders en bloedverwanten, voor vrienden en bekenden, zoo dikwijls hij het vlekkelooze Lam aan God opdroeg.

Had hij tot dusverre zich meestal op eigen studie toegelegd, hij zou nu ook anderen met zijne kennis verrijken en werd 1 Januari 1713 in opvolging van zijnen medebroeder Norbertus Herinx, leeraar der godgeleerdheid in de abdij. Dien post bekleedde hij tot 27 Februari 1719, werd daarna kapelaan te Arendonk tot 13 Februari 1721 en toen opnieuw leeraar in zijn professiehuis, totdat hij 30 Januari 1722 zijnen medebroeder Petrus Jansen verving in het herderlijk ambt te Helmond en er vijftien dagen later als pastoor ingehaald werd.

In zijne geboorteplaats stond hij als een getrouwe herder van Israël op zijn post, totdat hij door de stemming zijner abdijleden tot prelaat van Postel werd aangewezen.

Met den leiddraad der restende archiefstukken zullen

wij de bijzonderheden van die plechtigheid mededeelen. Zoo schrijft Maria Elisabeth in Februari 1726 uit Brussel, dat men tot het kiezen van een nieuwen abt mag overgaan, en dit zonder de tusschenkomst der zaakgelastigden van zijne Majesteit:

Son Altesse Serenissime aiant eu rapport de la suplication Luy faite par les prieurs et religieux du monastère de Postel de l'Ordre de Prémontré scitué au quartier de la Campine, leur a permis et permet par cette pour des raisons a ce mouvantes, qu'ils puissent et pourront proceder entre eux au receuil des voix et suffrages sur la provision et choix d'un nouvel abbé, en la place de Jerome van Raveschoot, décedé le 7 de ce mois, et ce sans envoy ou intervention des commissaires ordinaires de la part de Sa Majesté, et pour en après et le besoigne des suplians seront tenus de donner auparavant un acte déclaratoire. que le receuil desdits suffrages et voix en la forme susdite a été fait du consentement et par dispensation de Sa Majesté, et sans prejudice et consequence pour l'avenir.

Fait à Bruxelles le 11e Février 1726.

(Eigenhandig geteekend) Marie Elisabethe.

× De Baill, v[t].

Plaats des zegel. I. B. de Heems.

Het zegel, metende 4½ c.M. in midellijn, is op het handschrift geplakt.

Na ontvangst van voornoemde volmacht, werden de abdijleden, zoowel die in het klooster verbleven als die buiten in den wijngaard des Heeren werkten, hiervan onderricht met dezen inhoud:

Les prieurs et religieux du monastère de Postel de l'Ordre de Premonstré scitué de la Campine etants informés que Son Altesse Serenissime a été servie de leur permettre pour des raisons a ce mouvantes de proceder entre eux au receuil des voix et suffrages sur la provision et création d'un nouveau et futur prelat, en la place de Jerome van Raveschoot décedé le 7e de ce mois et ce sans envoy ou intervention des commissaires ordinaires de la part de Sa Majesté imperiale et Catholicque, et de pouvoir requerir d'eux mêmes l'abbé de Floreffe, leur superieur immediat d'entrevenir à la collection des dites voix et suffrages, declarent et s'obligent par cette de faire le receuil desdits suffrages et voix en la forme et manière susdites, et ce du consentement et par dispensation de Sa Majesté, et sans préjudice et concequence pour l'avenir.

Fait en la dite abbaye de Postel, le 19 Février 1726.

Nu kon men tot de stemming van een nieuwen prelaat overgaan onder het voorzitterschap van den vader-abt der abdij van Floreffe.

Toen men bij de opening der stembriefjes Isfridus van den Broeck tot de abbatiale waardigheid aangewezen zag door de religieuzen der abdij, moesten weer andere formaliteiten van het land nagekomen worden. De koninklijke bekrachtiging werd vereischt, dientengevolge verleent Koning Karel die bekrachtiging 8 April 1726 met dezen inhoud:

Charles, par la grace de Dieu, empereur des Romains toujours Auguste roy de Germanie, des Espagnes, des deux Sicilles, de Hongrie, de Boheme, de Dalmatie, de Croatie, d'Esclavonie, archiduc d'Autriche, duc de Bourgogne, de Brabant, de Milan, de Mantoue, de Stirie, de Carinthie, de Carniole, de Limbourg, de Luxembourg, de Gueldres, de la Haute et Basse Silesie et de Wirtemberg, prince de Suabe, marquis du Saint Empire, de Bourgau, de Moravie, de la Haute et Basse Lusace, comte de Habsbourg, de Flandres, de Hainau, de Namur, de Tirol, de Ferrete, de Kybourg, de Gorice, lantgrave d'Alsace, seigneur de la Marche, d'Exlavonie du Port Naon, de Salin et de Malines, etc.

A venerables nos chers et bien aimez les prieur, religieux et convent de l'abbaye de Postel, Ordre de Premontré, en notre pays et duché de Brabant, salut et dilection.

Comme a Nous, comme duc de Brabant, assiert et appartient, d'avoir soigneux égard que les prelatures, abbayes, prieurez et autres dignitéz, étant en iceluy pays, soient pourveues des gens catholiques, doctes, de bonne vie et conversation, pour les entretenir et conserver en bonne et chretienne religion, et que par Indult apostolique, droit de patronage, regales et autrement, Nous compete et aions droit de auxdites prelatures et dignitez, quand elles vacquent, nommer personnes suffisantes, idoines et a Nous agréables; et il soit qu'étant par le trepas de frère Jerome de Raveschoot, votre dernier abbé ladite abbaye presentement vacante, Nous aions fait informer de l'idoneité et capacité des religieux d'icelle, entre les quels Nous auroit presenté frère Isfridus van den Broeck, pasteur d'Helmont, SCAVOIR VOUS FAISONS que pour le bon rapport que fait Nous a été dudit frère Isfridus van den Broeck et de ses sens, experience, bonne et religieuse vie et conversation, Nous l'avons par la deliberation de notre très chère et très aimée soeur Marie Elisabeth, par la grace de Dieu, archiducesse d'Autriche, etc., gouvernante générale de nos Pays-Bas, etc., denommé et denommons par ces présentes à la dite abbaye de Postel, vous consentons et requerons que procedans à l'élection de votre nouvel et futur abbé, vous élisiez et acceptiez à icelle dignité ledit Isfridus van den Broeck, comme personne à ce capable et à Nous agréable. Au quel consentons et permettons par ces presentes de pouvoir sur ce obtenir

de Notre Saint Père le pape, de l'évèque diocesain où autre supérieur telles Bulles apostoliques et provisions de confirmation qu'il appartiendra, et icelles mettre à deue execution. Et au surplus prendre et apprehender la vraye, réelle et actuelle possession de ladite abbaye, ensemble des droits, fruits, profits et emolumens d'icelle, pour dorenavant la tenir, regir et administrer tant au spirituel que temporel, en ce gardées et observées les solemnitez en tel cas requises et accoutumées.

Si donnons en mandement à nos très chers et féaux les chefs, presidents et gens de nos Privé et Grand Conseils, chancelier et gens de notre Conseil, ordonne en Brabant, et a tous autres nos justiciers, officiers et sujets qui ce regardera, qu'à vous en ce que dit est, ils assistent si besoin en avez et en outre fassent, souffrent et laissent ledit frère Isfridus van den Broeck de cette notre presente nomination, accord et consentement pleinement et paisiblement jouir et user, cessans tous contredits et empechements, au contraire; CAR AINSY NOUS PLAIT IL.

Donné en notre ville de Bruxelles le huitième jour du mois d'Avril, l'an de Grâce mil sept cent vingt six, et de nos Regnes, scavoir de l'Empire le quinzième, des Espagnes le vingt troisième, d'Hongrie et de Boheme le seizième.

V Hag. vt.

Par l'Empereur et Roy.

J. B. de Heems.

Ontleend aan de perkamenten oorkonde, die met het groot voor- en tegenzegel van Karel met een uithangenden strook gesterkt is. Dit zegel, in roode was, beslaat elf c.M. in middellijn, met het randschrift: S. CARO. VI. D. G. ROM. IMP. HISP. RE. VTR. SICIL. ARCH. AVST. DUC. BURG. PRODUC. LOTH. BRAB. LIM. MA. R. IM (1).

Zooals de lezer heeft kunnen zien, moesten bij de keuze eens prelaats vele formaliteiten van den Lande vervuld worden. De staatsmachine, om in volle werking te geraken, bracht menig rad in beweging, maar het was niet zonder reden; het geld was het jachtwiel, en al de kleinere raden draaiden eveneens voor den penning.

Wij willen hiervan een tafereel, geschilderd met het penseel der archieven, ophangen.

Zoo heeft de abdij 12 April 1726 te Brussel betaald aan den raadsheer en zaakgelastigde van den Raad van finantiën voor den Hoogen Raad te Weenen in Duitsche guldens, de gulden tegen ½ patakon, voor het zegelrecht, aan bovengemelde oorkonde van April 1726, 200 gulden.

Voor adviezen van den Hoogen Raad 466 »
Voor het gasthuis te Weenen 30 »
Voor de verzending dezer som 42 »

Behalve die 738 gulden, moest men nog een aanzienlijkere som betalen. Wij volgen de letterlijke schrijfwijze van dit merkwaardig stuk. Het geld is opgegeven in gulden, stuiver en oorten.

Eerst betaelt aen 3 consulten van den Priveën Raedt aen Hare Hoogh. Serenissime, soo voor het bekomen van een coadjutor als prelaet, voor de electie gegeven in de secretarie van den selven Raedt 20—0—0

Item betaelt in de secretarie van den Raet van Staeten voor de depessche van de electie 24—0—0

Item betaelt in de secretarie van den Priveën Raet voor de regten van de consulten aen Haer Hoogh Serenissime, op den keus van een nieuwen prelaet 34—0—0

Item aen het gesegelt parkement 6—10—2

Item aen regten van het mandaet in de secretarie van den Raet van Staeten 4—0—0

Item aen de regten van het patent vijftigh Duytsche gulden, ider gl. tot een halve pattacon, maekende courant 70—0—0

Item den kamerbewaerder oft huissier van den Raet van Staeten 4 Duitse gulden 5—12—0

Item voor het schrijven ende gratificatie aen de officialen van de Secretarie van den Raet van Staeten 5 pistolen of 52—10—0

Item den kneghten van de heeren secretarissen 5—12—0

Item alnogh aen mijn heer Commines, secretaris ende eerste officiael van het officie van den heere audiencier de somme van vierhondert vijftigh gl. courant, voor de reghten gereserveert van den grooten zegel van Sijne Maj. 450—0—0

Item den voern: heer voor sijn honorair als eersten officier van den segel 14—0—0

Item voor het registeren van de patente 5—12—0

Item aen den comptoir kneght van het selve officie 2—16—0

Item aen de reghten van den segel in Brabant, met de kneghten van den heer cancellier 49—4—0

Aen den secretaris van den cancellier voor sijn honorair ordinair 14—0—0

Aen den heer agent Petenbroeck 2 souvereynen.

Aen den heer Lovers advocaet 33—12—8

Men ziet uit dit geldelijk verslag, dat de Staatsmachine, ter gelegenheid van deze abtelijke benoeming,

(1) Voluit geschreven: Sigillum Caroli VI, Dei gratia romani imperatoris Hispaniae regis, utriusque Siciliae archiducis Austriæ, ducis Burgundiae, producis Lotharingiae, Brabantiae, Limburgiae, marchionis romani imperii.

een veelvoudig raderwerk in beweging zette. Na de vervulling van de landsformaliteiteiten, kon men overgaan tot de investituur.

Die investituur of in bezitstelling gebeurde 30 April 1726 door Franciscus van den Panhuysen, abt van Averbode, met volmacht van den prelaat van Floreffe, als vaderabt van Postel. Bij deze plechtigheid was veel volk, zoowel van adellijken huize als van de burger klas tegenwoordig, gelijk het verslag van den openbaren en te Balen (ruim twee uren van Postel) gevestigden notaris inhoudt.

Ter requisitie vanden eerweerdigsten heer Isfridus vanden Broeck, gecosen abt van desen Godtshuyse ende bij authoriteyt en decreet van den eerweerdigsten heer Fredericus vanden Panhuysen, abt van Euerbode, in den naem vanden abt van Floref vaderabt deses Godtshuyses, worden door mij ondergescreuen notaris, geadmitteert bij sijnen keyserlijken ende coninckljken souereynen Raede van Brabant, door dese brieve van affixie geciteert ende gedagveert allen en iederen om aenstonds te compareren voor den voornoemden heer abt van Euerbode in den naem vanden vaderabt van Floref, als regter in desen competent, ende aldaer te allegeren allen ende een iegelijken beletselen in regten of statuten gefondeert, soo sij eenigen weten, om dewelke men niet en soude connen voorts gaen tot de confirmatie vanden nieuwen abt....

Relaes van den notaris.

Doende rapport de ondergescreuen notaris aen den prelaet van Euerbode, uyt den naem van den abt van Floref, vaderabt deses Godtshuyses, verclaert dese geordonneerde affixie in debita forma et locis consuetis et coram testibus infra scriptis gedaen ende tot drymael gerepeteert te hebben, in voege ende maniere als voor, waerop niemant is gecompareert, nog het minste tegenseggen is geschiet.

Actum 30 April 1726.

Coram prenobli domino van Cannart et Rocsendael de Bauele, plurimisque alijs viris.

Quod attestor....

Toen allen met de keuze van den nieuwen abt instemden, en deze de geloofsbelijdenis, volgens de Bul van paus Pius IV, met den vereischten eed afgelegd had, ging men over tot de bekrachtiging van den prelaat; die plechtigheid geschiedde door den abt van Averbode met dezen inhoud:

Nos Fredericus van den Panhuysen, abbas Auerbodiensis, tamquam deputatus a reuerendissimo domino abbate Floreffiensi, patre abbate abbatie Postellensis, electionem de tua persona rite et canonice celebratam, et factam authoritate delegata juxta Ordinis nostri priuilegia atque statua, confirmamus et roboramus. In nomine Patris et Filij et Spiritus sancti.

Nauwlijks had het convent hierop het «amen» gezegd, of de officiant plaatste de mozetta (1) om de schouders van Isfridus, en allen trokken uit de kapittelzaal ten einde in het koor den lofzang *Te Deum* aan te heffen; doch de prelaat van Averbode ging met den nieuwen abt tot aan den voet van het hoogaltaar om er het overeenkomstig vers en gebed te zingen. Van hier ging Isfridus naar zijn koorstal, waar hij geknield de bevoegde gehoorzaamheid en eerbied beloofde aan den abt van Floreffe, in handen des prelaats van Averbode. Vervolgens kwamen al de leden der abdij, elk volgens zijn officie, bij Isfridus, die in den koorstal gezeten was en den persoon van den vaderabt vertegenwoordigde. Na hem gehoorzaamheid, eerbied en hulp beloofd te hebben, ontvingen zij van en gaven zij aan hunnen overste de broederlijke omhelzing. Na deze plechtigheid vergezelde Fredericus den nieuwen abt tot aan het hoogaltaar, waar de laatste twee eeden aflegden in dezer voege:

Tu juras hic super sacra Euangelia, ad representationem Crucifixi per animam tuam et per tuam partem paradisi, quod fidelis eris Ordini nostro, regulam et statua ejus tenendo, et quod pro posse tuo custodies ac defendes fideliter bona jura, privilegia libertatis ac possessiones hujus ecclesie, congregata conseruando et dispersa congregando. Toen Isfridus hierop had geantwoord: Sic juro (zoo zweer ik), voegde de ander er bij: Sic te Deus juvet, sancta Maria et omnes Sancti Dei. Hierop volgde onmiddelijk vóór het hoogaltaar de tweede eed: Tu juras etiam quod abbatialis tue dignitatis et monasterii tui sigilla bene custodies, ac eis bene et juste uteris, nec eisdem aliquid sigillabis aut sigillari permittes quod in prejudicium, damnum aut dispendium huius ecclesie seu etiam Ordinis nostri possit quomodo libet redundare.

Zoodra de nieuw gekozen ook hierop had gezegd: Sic juro, werd er door Fredericus bijgevoegd: Sic te juvet Deus, sancta Maria et omnes Sancti Dei.

Isfridus werd nu naar zijnen koorstal geleid en daar in het daadwerkelijk bezit gesteld met deze uit het latijn vertaalde woorden: Ik (Fredericus) stel u in 't volle bezit dezer abdij met het geheel bestuur in de geestelijke zaken. Van hier ging de nieuw geinstalleerde naar zijne kamer, waar hij in het volle en wezenlijke bezit en bewind werd gesteld van de goederen, inkomsten en alle rechten der abdij.

Ten slotte vroeg de nieuwe prelaat, dat een of of meer akten dezer solemniteiten door den tegenwoordig zijnden notaris zouden opgesteld worden.

(1) De mozetta is een soort van kap 50 of 60 c.M. lang, hals, borst en rug bedekkende; zij is voor de leden dezer orde van voren van sneeuwwitte pelsen gemaakt. De mozetta gebruikt men in de conventuele mis en in de vespers, enz. van Allerheiligen tot Paschen.

De notaris die al deze bijzonderheden aanteekende en met zijn zegel bekrachtigde, was te Balen (nabij Postel) gevestigd. De bij keizerlijk gezag aangestelde notaris eindigt de geheele latijnsche akte: Acta sunt hec anno, mense, die, hora et locis quibus supra, presentibus ibidem prenobilibus dominis.. van Cannart et Roosendael de Bauele, item honestis testibus, Gulielmo de Vos et Henrico Smets.

Et ego infrascriptus imperiali authoritate necnon in Suprema Curia Brabantie notarius admissus, quia his omnibus una cum prenobilibus testibus et honestis interfui, eaque omnia et singula sic fieri vidi et audiui, ideo hoc presens publicum instrumentum manu mea propria conscriptum, exinde confeci et in hanc publicam formam redegi, sigilloque meo et nomine solitis et consuetis muniui et in testimonum omnium premissorum.... (1).

Ita est....

.... notarius publicus, commorans in Baelen.

Kort na die in bezitstelling had de mijtering in 1726 plaats te Luik in het Premonstratensen-klooster genaamd Beaurepart, door den hulpbisschop Rossius de Liboy.

Als een ware voorstander van de tucht, behartigde Isfridus zeer het heil zijner onderdanen, in wier achting en liefde hij hoog aangeschreven stond.

De prelaat, als eigenaar der tienden van Helmond, Binderen, Overbruggen en Rikstel gaf het O. L. Vrouwbeneficie (2) van Helmond's kerk, sedert 14 October 1732 opengevallen, den 25 October dezes jaars aan H. J. Ackersdijck. Hij liet in 1743 den sierlijken buitengevel van den refter en van de boekerij zijns kloosters maken en zijn wapenschild in den buitengevel plaatsen, dat men er heden nog aanschouwt (3).

Wegens hooger gezag kondigde hij 22 November 1727 zijnen onderdanen aan, dat zij alle Woensdagen des jaars, te weten van Septuagesima tot Paschen en den geheelen Advent vleesch zullen derven. Hij bracht echter hierin 11 Februari 1744 eene wijziging, dat men namelijk van Septuagesima tot Vastenavond vleesch mocht gebruiken. Onder die dagteekening werd hem door Joseph van der Achter, abt van Tongerloo, tevens toegestaan om de professie van Franciscus van Geffen twee dagen te vervroegen van het tweede proefjaar.

(1) Naam en voornaam van den notaris zijn van het beschadigde H. S. verdwenen.

(2) Hij gaf het beneficie der H.H. Apostelen Petrus en Paulus 4 November 1743 aan A. B. Gualtery.

(3) Bij de herstelling van dien gevel in 1886 werd het wapen van Isfridus ook vernieuwd, dat in het bovenste gedeelte van den muur is geplaatst.

De zon schoot 1 September 1744 den laatsten keer haar stralen over het aardrijk voor den vredelievenden (*pacificus et amans*, zoo luidt zijn doodsbericht) man, die tot zinnebeeld van vrede en liefde zijn wapen met dat der abdij in hetzelfde schild verbond met de leuze: *Omnia in unum* (Proverbia 1, 14), te weten: *Alles te zamen.*

Dit wapen vertoont in zilver 3 zwarte molenijzers, de 2 stukken vereenigd door een hartschild van zwart in den vorm van een kruis, 4 in paal en 2 in dwarsbalk.

Men aanschouwt nog dit wapen op een koperen hostiedoos, op voornoemden buitengevel en op zijn portret. Dit portret, in olieverf fraai geschilderd, hangt in de eetzaal; het is ruim één meter hoog, en de prelaat is er, in een zetel bijna heellijfs en in volle gezichtsbreedte (en face) voorgesteld. Hij draagt zijn ordekleed met de bonnet op het hoofd en heeft een geopend boek in de handen. Een niet omwimpelde en buitenwaarts gekeerde staf met mijter en een gesloten boek staan rechts van den prelaat. Zijn wapenschild is in kleuren aan den linkerkant geschilderd; boven dit alles staat eene schelp.

Isfridus van den Broeck, een minnaar van theologische studie, heeft veel nuttige aanteekeningen nagelaten, o. a. een handschrift van 346 bladzijden in kleine letter, te weten *Definitiones et conclusiones praticae juxta S. Thomam per modum examinis* tot opschrift voerend. Tal van oorkonden strekken nog tot getuige, dat de prelaat gedurende achttien jaren als een voorbeeldig man de teugels van het bestuur in handen hield, en vele Norbertijnen onder zijn gebied had, van wie, tijdens zijnen dood, negentien binnen de muren der abdij gevestigd waren.

IX. Abt Hermannus Josephus Calis.

Geboren 12 Nov. 1708 in het aan Postel aangrenzende Luiksgestel, werd H. J. Calis, na een goede voltrekking der latijnsche studiën, 8 September 1729 in de abdij te Postel geprofest, 20 December 1732 priester gewijd en 21 December dezes jaars tot prior benoemd.

Een zwaar onweêr barstte 3 Februari 1737 boven Arendonk los, met het ongelukkig gevolg, dat de toren en een gedeelte der parochie-kerk in asch werden gelegd. Daar de abdij in de opbouwingsuitgaven wegens haar tiendbezit dezes dorp, betrokken was, werd Calis met het plan der begrooting belast en broeder Gulielmus met dezes uitvoering. Van alle bedieningen in 1740 ontslagen, werd hij toen provisor, welken post hij tot aan zijne benoeming van abt trouw vervulde.

Slechts vier dagen na den dood van den abt I. van

den Broeck, riep men de kanunniken 4 September 1744 samen om twee Norbertijnen aan te stellen, die het overlijden den Hove zouden gaan mededeelen. Kort daarna werd den vorst een smeekschrift gezonden voor de toestemming eenen prelaat te kiezen, met vrijstelling der koninklijke zaakgelastigden (1).

Op dit verzoekschrift kwam 9 September 1744 de goedkeurende tijding.

Daar de abt van Floreffe wegens ziekte belet was, zat de prelaat van Tongerloo de plechtigheid voor, waarbij Calis 1 October abt gekozen werd door zijne medebroeders. De uitslag werd naar het Hof van Oostenrijk gezonden; uit Weenen schreef daarop baron de Palazzi 7 November 1744 een brief, waaruit tevens blijkt dat die goedkeuring, op perkamenten akte en met het grootzegel van den vorst bekrachtigd, 450 Duitsche gulden kostte, alhoewel de koninklijke zaakgelastigden er niet in het spel waren.

Calis werd 21 Januari 1645 geïnstalleerd te Postel door Henricus van Eesbeeck, Norbertijnen-abt van Diligem nabij Brussel. De bij den Hoogen Raad van Brabant erkende notaris, J. B. van Gastel, werd belast met de akte dezer installatie op te stellen. De plechtige inzegening van den nieuwen prelaat geschiedde 7 Feb. door den kardinaal-aartsbisschop van Mechelen, bijgestaan door Edm. van Wylder en Josephus Derboven, de eerste was abt van St. Bernardus-ter-Schelde, de tweede der Premonstratensen-abdij St. Michiels te Antwerpen.

Uit vele aanteekeningen blijkt, dat regeltucht en studie door H. J. Calis zeer gewaardeerd werden. De abt zich zelven niet vertrouwende, maar zeer op God hopende, had het korte maar kernachtige *Spero lucem*, d. i. ik hoop op het licht, tot wapenleus gekozen. Zijn wapen is: in blauw 3 sterren van zilver met 6 punten, 2 sterren boven en 1 beneden. Men ziet dit wapen nog op een aantal Hs, in het plafond van den in rococo-stijl bewerkten refter en op zijn schier levensgroot portret, in olieverf geschilderd. De prelaat is er voorgesteld in 't wit gewaad, de bonnet op het hoofd, gezeten in een fauteuil met een boek in de rechterhand, terwijl de linker op de leuning des zetels rust; staf, mijter en wapen in kleuren prijken aan de rechterzijde van den abt, die, zijn slechts twaalfjarig, bewind loffelijk voerde, te weten tot 25 Januari 1757.

(1) Daar die oorkonden der hooge geestelijkheid en der vorsten bijna dezelfde zijn als bij de vroegere besproken abten, achten wij de inlassching overbodig.

X. Abt Adrianus van Breugel.

Duisel, een dorpje in Noord-Brabant en deel makende van «De Acht Zaligheden» schonk 16 Januari 1704 het levenslicht aan Adrianus van Breugel. Hij werd te Postel 6 December 1727 tot het uitspreken der plechtige kloostergeloften toegelaten en 24 September 1729 priester gewijd te Brussel door den nuntius Josephus Spinelli. Tot cellier benoemd 27 October 1732, verwisselde hij 5 October 1735 dezen post tegen dien van provisor en werd 12 Maart 1738 pastoor te Arendonk. Hier oefende de voorbeeldige priester de herderlijke bediening uit, tot dat hij negentien jaren later tot de bekleeding eener hoogere waardigheid geroepen werd. Toen de abt Calis 25 Januari 1757 overleden was, had het Hof van Brussel 5 Februari oorlof verleend om 8 Maart te Postel de keuze eens nieuwen prelaats te doen. Dit geschiedde onder het voorzitterschap van den abt van Grimbergen, omdat Floreffe zich verontschuldigde. A. van Breugel werd prelaat gekozen door de leden van zijn professiehuis. Maria Theresia, Koningin van Bohemen, enz., verleende de vorstelijke akte der abbatiale benoeming. De installatie had 7 Juli plaats door Gijsbertus Halloint, abt van Averbode, die daartoe gevolmachtigd was van wege den prelaat van Floreffe, De inzegening en mijtering geschiedden 25 Juli 1757 te Antwerpen door den bisschop dezer stad, terwijl Jacobus Thomas, abt der St. Michielsabdij, en Petrus de Laet Cisterciensen-abt ook te Antwerpen, den kerkvoogd bijstonden.

Zeer korten tijd stond deze abt aan 't hoofd, want reeds 24 April 1760 was het zijn uitgangsdag van dit leven; maar ook van hem kan men zeggen, dat hij in die weinige dagen een lange reeks van goede werken vervuld heeft.

Scherp geprofileerd, is de in 't wit gekleede prelaat bijna heellijfs op doek en in levensgrootte (126 × 100 c.M.) geschilderd. Met een lange en witgepoeierde krulpruik, zit hij zonder hoofddeksel in een leuningstoel, de rechterhand op de leuning des zetels en in de linker een half gesloten boek houdende. Bonnet en mijter staan op tafel, de niet omfloerste en buitenwaarts gekeerde staf staat daarachter met het wapen in kleuren. Dit wapen is: in rood eene zilveren mispelbloem, geknopt van goud, gestengeld, gebladerd en geplant van groen, vergezeld aan het schildhoofd van twee achtpuntige gouden sterren. Het schild gekroond met een gouden mijter en twee schuinsgeplaatste staven van hetzelfde, de een rechts en de ander links. De leuze: *candida ad astra*, d. i. der sterren reinheid gelijk.

XI. Abt Joannes Peeters.

In het sedert lang handeldrijvende Antwerpen (O. L. Vrouw-zuidkwartier) werd Peeters 9 October 1717 uit Petrus en Maria Bots geboren. Bij het doopsel ontving hij den naam Emmanuël; toen hij 9 Februari 1738 het kleed der Norbertijnen te Postel kreeg, noemde men hem Joannes. Na den proeftijd voorbeeldig doorgebracht te hebben, mocht hij zich 14 Februari 1740 nauwer aan zijn Schepper verbinden door de kloostergeloften. Hij werd 12 Maart 1740 krachtens de privilegiën (vigore privilegiorum) subdiaken gewijd door den bisschop van Antwerpen, 25 Februari diaken door denzelfden kerkvoogd; door den aartsbisschop van Mechelen 25 Februari 1742 tot priester gezalfd, toen hij reeds sedert 11 September 1740 de bedieningen van hulpkoster en cantor bekleedde. Nadat hij eenige jaren zich uitsluitend op de godgeleerdheid toegelegd had, werd hij ter verklaring dier wetenschap aan zijne medebroeders 6 Februari 1747 door den abt aangesteld; tot 3 April 1749 bekleedde hij dien post, toen werd hem het ambt van cellier toevertrouwd. Ontslagen 18 Januari 1755 van de betrekkingen van cantor en cellier, kreeg hij de bedieningen van novicenmeester en prior, welke twee posten hij trouw vervulde tot aan zijne benoeming tot abt.

Zoodra de prelaat van Breugel 24 April 1760 overleden was, werd bij kapittel van 29 dezer maand (1) beslist, dat de Norbertijnen F. Huypens, supprior, en B. Teeuwens dien dood zouden aankondigen aan het Hof te Brussel, en tegelijk over de zaakgelastigden (commissarios) onderhandelen om de keuze van een nieuwen abt voor te zitten. De twee kloosterlingen waren deswege van een smeekschrift voorzien, ten einde van de koninklijke zaakgelastigden bevrijd te zijn. In een schrijven van 4 Mei 1760 uit Brussel (2), had Zijne Koninklijke Hoogheid het smeekschrift beaamd, en het voorzitterschap werd den abt van Tongerloo opgedragen, dewijl de abt van Floreffe niet kon overkomen.

De drie regenten (3) der abdij schrijven 10 Mei aan hunne medebroeders, dat de keuze 20 dezer maand zal plaats grijpen, waarbij allen tegenwoordig moeten zijn. Peeters werd 20 Mei 1760 de bekwaamste geoordeeld om de abtelijke bediening waar te nemen; met dien uitslag stemde ook de keizerin volgaarne in, volgens dezen brief:

Monsieur,

Sur le compte que Son Exellence le Chancelier de Cour d'Etat à Sa Majesté l'Impératrice et Reine des éloges que Son Gouvernement Général a fait de vos vertus et mérites, Elle a daigné vous confrérer la dignité abbatiale de votre Maison. C'est avec un vrai plaisir que je vous annonce cette nouvelle, et je vous en fais, Monsieur, des complimens bien sincères.

Sa Majesté a bien voulu en même tems modérer à trois cens cinquante florins d'Allemagne la taxe de vos Lettres Patentes. Je les ferai expedier, Monsieur, dès que vous aurez fait déposer cette somme à la caisse de ce Département.

J'ai l'honneur d'être avec une parfaite considération, Monsieur, votre très humble et très obéissant serviteur

le Chevalier de Dorn.

Vienne le 8 Juillet 1760.

A Monsieur Jean Peeters.

Het diploma van Maria Theresia, de goedkeuring van voornoemde keuze bekrachtigende, luidt letterlijk met de weidsche titels:

Marie Therese, par la grace de Dieu impératrice des Romains, reine d'Allemagne, de Hongrie, de Boheme, de Dalmatie, de Croatie, d'Esclavonie, etc., archiducesse d'Autriche, duchesse de Bourgogne, de Lothier, de Brabant, de Limbourg, de Luxembourg, de Gueldres, de Milan, de Stirie, de Carinthie, de Carniole, de Mantoue, de Parme et Plaisance, de Wirtemberg, de la Haute et Basse Silésie, etc., princesse de Suabe et de Transilvanie, marquise du St. Empire Romain, de Bourgovie, de Moravie, de la Haute et Basse Lusace, comtesse de Habsbourg, de Flandres, d'Artois, de Tirol, de Hainau, de Namur, de Ferrete, de Kybourg, de Gorice et de Gradisca, landt-grave d'Alsace, dame de la Marche d'Esclavonie, du Port-Naon, de Salins et de Malines, duchesse de Lorraine et de Bar, Grande duchesse de Toscane.

A vénérables nos chers et bien aimés les religieux de l'abbaie de Postel, Ordre de Premontré, province et duché de Brabant, salut et dilection.

Comme il Nous appartient, en qualité de duchesse de Brabant, de donner Nos soins à ce que les prélatures, abbaies et autre dignités en la même province, soient pourvues de sujets Catholiques, doctes et ca-

(1) Het origineel is eigenhandig door 21 religieuzen onderteekend en met het conventszegel (sigillo conventnali luidt het Hs. gesterkt, voerende in het schild 3 molenijzers.

(2) Deze brief heeft nog het ongeschonden zegel en is onderteekend: Charles de Le . . . ines.

Par ordonnance de Son Altese Roiale,
A. de Ferrari.

Acte d'autorisation pour les prieurs et religieux de l'abbaie de Postel pour procéder au recueillement des voix sur le choix d'un nouvel abbé à l'intervention de l'abbé de Tongerloo.

(3) J. Peeters, B. Gilles en I. le Heu; de brief heeft het conventszegel in roode was met de 3 molenijzers.

(1) Het origineel berust bij den archivaris van Leuven, Ed. van Even.

pables pour les conserver en notre sainte religion, et qu'il Nous compete par Indult apostolique, droit de patronage, regale et autrement, de nommer à ces prélatures et dignités, lorqu'elles vaquent, des personnes suffisantes, idoines et qui Nous soient agréables, sur le raport qui Nous a été fait, que la dignité abbatiale de votre monastère est vacante par le decès de votre dernier abbé Adrien van Breugel, de même que les informations qui ont été prises des qualités et de la capacité des religieux de votre communauté, entre lesquels Nous a été presenté frère Jean Peeters, votre prieur actuel, savoir faisons, que pour les bons temoignages qu'on a donné de lui, ainsi que de ses sentiments, de son expérience et de ses bonnes moeurs.

Nous avons de l'avis du Sérénissime duc Charles Alexandre de Lorraine et de Bar, très cher et bien aimé beaufrère et cousin, notre lieutenant, gouverneur et capitaine-général des Pays Bas, et oui notre chancelier de Cour et d'Etat, nommé le même Jean Peeters, et le nommons par les presentes à la dignité abbatiale dont il s'agit; consentons et vous requerons, qu'en procedant à l'élection de votre futur et nouvel abbé, vous l'elisiez et acceptiez, à cette dignité comme personne à ce capable et à Nous agréable; lui permettant de pouvoir obtenir de notre St. Père, de l'évêque diocésain ou autres supérieurs ecclésiastiques, telles Bulles apostoliques et Provisions de confirmation qu'il apartiendra et de prendre en consequence la réelle et actuelle possession de la même abbaie, ainsi que des droits, fruits, profits et émoluments y apartenant, pour dorénavant la tenir, régir et gouverner tant au spirituel qu'au temporel, gardant et observant les solemnités en tel cas requises et accoutumées. Donnons en mandement a nos très chers. et féaux, ceux de notre Conseil d'Etat, chef et président et gens de notre Conseil Privé, chancelier et gens de notre Conseil ordonné en Brabant, et à tous autres nos justiciers, officiers et sujets, que ce regardera qu'ils vous assistent, autant que de besoin en ce que dessus, et qu'en outre ils fassent et laissent pleinement et paisiblement Jouir et user Jean Peeters de cette notre présente nomination, accordant consentement, cessant tous contredits et empéchemens au contraire; car ainsi Nous plait il.

En témoignage de quoi, Nous avons signé les Présentes, et Nous y avons fait mettre notre grand scel. Donné à Vienne le septième Août l'an de Grâce mil sept cens soixante, et de Nos Regnes le vingtième.

(Geteekend eigenhandig) Marie-Therese.

Het was voor deze akte dat de abdij, naar voornoemd schrijven van den ridder de Dorn, aan het Hof te Weenen 350 Oostenrijksche gulden moest betalen.

Luidens de akte van den notaris J. B. van Gastel, deed de abt van Tongerloo Siardus Van den Nieuweneynde de installatie 2 September 1760 te Postel, in tegenwoordigheid van den eerw. heer J. B. Van der Jeught, sindicus; den geleerden heer P. E. Loyens; den heer Hubertus Swaen, Joannes Jacobus Beeckmans, den eerwaarden heer Beeckmans en meer anderen.

De plechtigheid der inzegening en mijtering werd gedaan 14 September 1760 door Henricus Gabriël bisschop van Antwerpen, met assistentie van voornoemden Siardus en van Jacobus Thomas abt van het Norbertijnen-St. Michielsklooster te Antwerpen. Op de bisschoppelijke akte is nog het ongeschonden zegel van den kerkvoogd Henricus Gabriël geplaatst.

(Eigenhandig onderteekend) H. G. Episcopus Antverpiensis.
De mandato Illustrissimi ac Reverendissimi Domini mei L. Wouters, secretarius.

De abt verleent 20 Februari 1778 aan P. J. van Beusekom de inkomsten van het H. Kruis-benefice (1) in de kerk van Helmond, en 28 November dezes jaars aan denzelfden ook de inkomsten van het St. Catharina-beneficie.

De abt stierf 25 December 1787, nadat hij het tijdelijk en eeuwig geluk zijner onderdanen behartigd en hen in alles ten voorbeeld had verstrekt.

In die dagen van troebel en onrust, toen de Fransche omwenteling reeds op vele plaatsen in werking was, duurde het bijna één jaar eer Postel een nieuwen abt kon kiezen, en schier drie jaren eer die abt van het land de goedkeuring kreeg om tot de mijtering over te gaan.

XII. Abt Joannes Staessens.

Adrianus Staessens en Maria Coppens schonken 17 November 1745 te Dommelen in Noord-Brabant het levenslicht aan dezen Joannes. Zoodra hij genoegzaam onderricht was om het latijn, waarnaar hij reeds spoedig verlangde, aan te leeren, werd hij op het gymnasium te Gemert toegelaten. Hier is de ijverige student door den conrector Gaspar Bynen 11 Nov. 1766 onder de beurziers opgeteekend. In de abdij 24 Aug. 1772 binnengetreden, werd Joannes er 28 Augustus

(1) Vrome Katholieken hadden vroeger vele beneficiën in Helmond's parochie-kerk gesticht met een zeker getal missen. Ter gelegenheid van den vrede van Munster werden die rijke beneficiën aangeslagen, en later $^2/_3$ der inkomsten aan Protestanten en $^1/_3$ aan het land uitgekeerd. De abt van Postel (vroeger die van Floreffe) als eigenaar der tienden van Helmond, Bijnderen, Overbruggen en Rikstel, had het begevingsrecht van die beneficiën alsmede van dat der H. Drievuldigheid te Rikstel. Zie onze *Bijzonderheden van Helmond*.

1774 geprofest en 17 Juni 1775 te Brussel door den nuntius Thomas Maria tot priester gezalfd. Als prior 7 Oct. 1782 benoemd, en 5 Maart 1784 leeraar der godgeleerdheid en H. Schriftuur, bleef hij tevens novicienmeester en prior. Hij werd 26 September 1788 abt gekozen, maar kon in die woelige tijden de goedkeuring niet verkrijgen van het gouvernement, om de plechtigheden van de mijtering te laten verrichten, daarom volgde hij 2 September 1789 Lenaerts op in de herderlijke bediening van Veldhoven, waar hij tot 1790 pastoor bleef. Den 22 April 1790 verleende Brabant de goedkeuring aan de keuze van 26 Sept. 1788 met dezen inhoud (1):

De dry Staeten

Doen te weten, dat op het goed rapport, ons toegekomen van de godvruchtigheyd ende bequaemheyd vanden eerw. heere Joannes Staessens, ende tot dien achtgenomen op den keus gedaen door de voors. religieusen den 26 Septembre 1788, wij den selven hebben benoemt, soo ende gelijk wij den selven noemen tot de weerdigheyd van abt der voors. abdeye van Postel, vacerende bij doode van den eerw. heere Joannes Peeters, sijnde onse intentie dat de voorn. eerw. heere Joannes Staessens in die hoedanigheyd werde aenvaert, ende dat de selve op dien geplogen voet sal mogen verwerven van den H. Stoel, van den bisschop diocesaen ofte andere geestelijcke overheyd, als het behoort, ende ingevolge dier aennemen de reële ende actuele possessie der voors. abdeye, mitsgaeders de rechten, vruchten, baeten ende emolumenten daer aen clevende, om die abdij in het toekomende te houden, bestieren ende regeren, soo voor het geestelijck als voor het tijdelijck, handhavende ende onderhoudende de noodige ende gewoonelijcke plechtigheden: ontbieden ende bevelen die cancellier ende luyden van den souvereynen Rade van Brabant, alle justicieren, officieren ende andere personen den voors. eerw. heere Joannes Staessens in de hoedanigheyd van abt der voorn. abdeye van Postel te erkennen ende den selven vredelijck te doen ende te laeten genieten van dese benoeminghe.

Aldus gedaen in onse generaele Vergaederinge, gehouden tot Brussel den 22 April van den jaere 1790.

Ter ordonnantie

De Jonghe, Raed ordinaris van den souv. Raede van Brabant ende Pensionaris der Staeten van dit hertogdom.

× Plaats des opgeplakten zegels.

Na deze formaliteit, en na de bekrachtiging in die nieuwe waardigheid 20 Mei door Mauritius Verboven, prelaat van Averbode, mocht men den prelaat inzegenen en mijteren. Die plechtigheid werd 6 Juni 1790 door den bisschop Franciscus Cornelius Nelis te Antwerpen gedaan in de Norbertijnen-kerk van St. Michaël, met assistentie van Adrianus de With, abt van Berne en van van der Perre, abt van St. Salvator.

De latijnsche akte dezer plechtigheid is 8 Juni 1790 te Antwerpen verleden door C. A. Meeusen, sekretaris van voornoemden bisschop.

Dezelfde bisschop verleent 8 Juni 1790 de toestemming aan den abt om in het bisdom van Antwerpen en in het Katholieke gedeelte van 's-Hertogenbosch te pontificeeren. De akte luidt:

. . . Cum ea, quae ad divini cultus et augmentum et splendorem conducunt, merito promovenda esse censeamus, maxime dum rationabiliter a Nobis postulantur, hinc postulationi vestrae libenter annuentes, Amplitudini Vestrae facultatem facimus per praesentes, ut insigniis pontificalibus, quibus intra septa monasterii sui ratione dignitatis abbatialis uti consuevit, in nostra et Buscoducensi in parte Catholica dioecesi uti possit ac valeat.

Datum Antverpiæ in Aedibus nostris die 8 Junii 1790.

Corn. Franciscus Ep^us^ Ant^sis^.

De mandato Ill^mi^ ac Rev^mi^ D^ni^ mei

C. A. Meeusen secretarius.

× Plaats des zegels van den bisschop.

Onder dezelfde dagteekening wordt I. Staessens door dezen bisschop gedelegeerd om aan zijne door den kerkvoogd goedgekeurde onderdanen Jurisdictie, zelfs van de *casus reservati*, te verleenen, opdat de seculieren te Postel niet verstoken zouden zijn van het ontvangen der sakramenten.

Het was 17 Juni 1790 dat keizer Leopold, als hertog van Brabant, uit Milaan in een groot perkamenten en zeer fraai handschrift de keuze van den abt goedkeurt met dezen weidschen en letterlijken tekst:

Léopold par la Grace de Dieu Empereur des Romains toujours Auguste, Roi d'Allemagne, de Hongrie, de Bohême, de Dalmatie, de Croatie, d'Esclavonie, de Galicz, de Lodomerie et de Jerusalem; Archiduc d'Autriche; Duc de Bourgogne et de Lorraine, de Lothier, de Brabant, de Limbourg, de Luxembourg, de Gueldres, de Stirie, de Carinthie et de Carniole; Grand Duc de Toscane; Grand Prince de Transilvanie; Marquis de Moravie; Duc de Wirtemberg, de la haute et basse de Silesie, de Milan, de Mantoue, de Parme et de Plaisance, de Guastalle, d'Osviecz et Zator, de Calabre, de Bar, de Montserrat et de Feschen; Prince

(1) Aan het hoofd der perkamenten akte staat een in 't zwart gedrukt zegel van negen stuiver.

de Suabe et de Charleville; Comte de Habsbourg et de Flandres, d'Artois, de Tyrol, de Hainau, de Namur, de Kybourg, de Gorice et de Gradisca; Marquis du Saint Empire Romain de Bourgovie, de la haute et basse Lusace, de Pont-a-Mousson et de Nomeny; Landtgrave d'Alsace; Comte de Provence, de Vaudemont, de Blamont, de Zutphen, de Saarwerden, de Salm et de Falkenstein; Seigneur de la Marche, d'Esclavonie, du Pont-Naon, de Salins et de Malines.

A vénérables nos chers et bien aimés les religieux de l'abbaye de Postel, ordre de Prémontré, en notre province et duché de Brabant, Salut et Dilection.

Comme il Nous appartient en qualité de duc de Brabant, de donner nos soins à ce que les prélatures, abbayes et autres dignités ecclésiastiques, en la même province, soient pourvues des sujets catholiques, doctes et capables pour les conserver dans notre sainte religion, et qu'il Nous compète par Indult apostolique, droit de patronage, régale et autrement, de nommer à ces prelatures et dignités, lorsqu'ils vaquent, des personnes suffisantes, édoines, et qui Nous soient agréables; sur le rapport qui Nous a été fait, que la dignité abbatiale de votre monastère est vacante par le décès de votre dernier abbé Jean Peeters, de même que des informations qui ont été prises des qualités et de la capacité des religieux de votre communauté, entre lesquels Nous a été presenté Dom Jean Staessens, SAVOIR FAISONS, que pour les bons témoignages qu'on Nous a donné de lui, ainsi que de ses sentiments, de son expérience, de sa vie religieuse et de ses bonnes moeurs, Nous avons, de l'avis de notre gouvernement général, et oui notre chancelier de cour et d'Etat, nommé le même Dom Jean Staessens, et le nommons par les Présentes à la dignité abbatiale, dont il s'agit; voulons que vous l'acceptiez comme personne à ce capable et à Nous agréable; lui permettant de pouvoir obtenir de Notre Saint Père, de l'évêque diocesain ou autres supérieurs ecclésiastiques telles Bulles apostoliques et provisions de confirmation qu'il appartiendra et de prendre en conséquence la réelle et actuelle possession de la même abbaye, ainsi que des droits, fruits, profits et émolumens y appartenants, pour dorénavant la tenir, régir et gouverner, tant pour le spirituel que pour le temporel, en gardant et observant les solemnités requises et accoutumées en pareils cas; Donnons en mandement à nos très chers, chers et féaux, ceux de notre conseil d'Etat, chef et président, et gens de notre conseil privé, chancelier, et gens de notre conseil, ordonné en Brabant, et à tous autres nos justiciers, officiers et sujets que ce regardera, qu'ils vous assistent autant que de besoin, en ce que dessus et qu'en outre ils fassent et laissent pleinement et paisiblement jouir et user Dom Jean Staessens, de cette notre presente grâce, nomination, accord et consentement, cessant tous contredits et empêchements au contraire. CAR AINSI NOUS PLAIT-IL. En témoignage de quoy Nous avons signé les Présentes, et Nous y avons fait mettre notre grand scel.

Donné à Milan le 17 du mois de Juin, l'an de Grâce mil sept cent quatrevingt onze, et de nos regnes, de l'empire Romain le premier, de Hongrie et de Bohême le deuxième.

(Eigenhandig) Leopold.

A. R. v[it] (*vidit*).
Par l'Empereur et Roi
A. G. DE LEDERER, *Secret.*

Het groot zegel van keizer Leopold, vroeger met drie koorden aan het perkament vastgemaakt, is verdwenen.

Toen nu Staessens met de volle macht, zoowel van de wereldlijke als geestelijke overheid uitgerust was, werden in die rampzalige dagen van troebel en omwenteling al spoedig zijne zielsvermogens zoodanig gekrenkt, dat de abt van Floreffe reeds in 1791 drie regenten van Postel aanstelde voor het bestuur. Daar Staessens niet genas, legde hij 22 Augustus 1793 in tegenwoordigheid zijner medebroeders daarvoor opzettelijk ten kapittel geroepen; en met de toestemming van G. de Fromantau abt van Floreffe zijne waardigheid en bediening neer, bij eene akte met zijn naam en zegel gewaarborgd. Het kapittel nam, naar vermogen, den afstand aan, maar deze moest verder nog door den generaal bekrachtigd worden. Daar men in die woelige tijden den generaal moeilijk kon naderen, zond Staessens de afstandsakte, met de handteekening zijner religieuzen en de goedkeuring van Floreffe gesterkt, door tusschenkomst van Cesar Brancadoro, apostolischen nuntius te Brussel, naar den Paus. Intusschen schreef de generaal, wien de prior raad gevraagd had, om de geheele zaak aan de abten van St. Michaël van Antwerpen en Averbode toe te vertrouwen. Daar sommigen twijfelden of de generaal geen «Gallicaansche gevoelens» (systhema Gallicanum) aankleefde, bleef men met den nuntius werken, die 27 November 1793 naar Postel schreef, dat Zijne Heiligheid op alles den stempel zijner goedkeuring en bekrachtiging drukte, en dat men veilig en zoodra mogelijk de toestemming aan het land mocht vragen voor de keuze eens nieuwen prelaats.

Men drong nog in 1793 aan om een nieuwen abt te kiezen, maar de treurige nasleep der Fransche revolutie en vooral de bedreigingen om de abdij op te heffen gelijk het in het begin van 1797 ook gebeurde, verijdelden die pogingen. Na die opheffing vestigde Staessens zich te Dommelen, waar hij bij zijne zuster 11 Juni 1818 plotseling overleed. Deze prelaat is niet afgemaald; in de abdij bewaart men

nog een eiken paneel (beslaande 81 vierkante decimeters zonder de lijst, waarop het wapen van den abt in natuurlijke kleuren geschilderd is, te weten: in groen omzoomd van een gouden keper, de fakkel en de bijl der Romeinsche consuls in zilver in vorm van een St. Andrieskruis geplaatst, gemanteld van lazuur met 2 dubbel vlammende harten, verbonden van keel. Van weerszijden en aan den buitenkant des schilds staat een kromstaf, en onder het schild hangt aan eene vergulde koord een gotiek kruis. De wapenleus is CONCORDIA. Op dit paneel is ook A⁰ (*anno*) 1790 geschilderd. Men bewaart nog een zilveren en ovalen stempel (22 × 26 m.M.) met gemelde voorstelling.

XIII. Abt Jacobus de Kort.

Na het ontslag van den abt J. Staessens werden de reguliere kanunniken, ook na de schorsing hunner samenleving in 1797, door regenten en later door H. J. Beugels als superior bestuurd. Op Beugels volgde in 1843 Mommen, in 1851 van Loon en in 1854 Jacobus (doopnaam Joannes) de Kort, allen superiors.

De laatste, geboren 21 December 1818 te Hoogeloon uit Franciscus en Catharina Engelen, deed zijn latijnsche studiën deels aan het gymnasium te Eindhoven, deels aan het seminarie te St. Michiels-Gestel. Na de voltrekking der humaniora, werd hij door den superior Beugels aanvaard, in de abdij van Averbode 8 December 1840 gekleed en daar 8 December 1841 geprofest. Toen trok hij naar Reikem in Belgisch Limburg, waar de kanoniken van Postel voorloopig een oud klooster gekocht hadden. Jacobus werd 10 Juni 1843 priester te Luik, kwam met zijne medebroeders in 1847 naar de aloude abdij van Postel, die toen haar wereldlijke bewoners verlaten had. Hij werd hier 20 Januari 1854 tot superior gekozen, en op de aanvraag van Cattani, apostolischen nuntius, in 1872 door Zijne Heiligheid eerste prelaat der herstelde abdij van Postel benoemd. Dezelfde nuntius verrichtte 18 Augustus dezes jaars, in de parochie- en abdijkerk van Grimbergen bij Brussel, de plechtigheid der inzegening en mytering, bijgestaan door de abten van Tongerlo en van Bornhem.

Het wapen van den abt J. de Kort is gedeeld: 1, in zilver een knoestige boomstam van groen met een L van 't zelve, verbonden met een lint van keel; 2. in blauw de vrouw van het Boek der Openbaring in natuurlijke kleuren en omgeven van gouden stralen. De leuze luidt: *quasi aurora consurgens* (Hooglied VI, 9) d. i. als een opkomende dageraad. Dit wapen staat in email op een zilveren kelk, is gegraveerd op een gouden kelk, en op een koperen stempel, en is geschilderd op het portret met het abtelijk gewaad. Dit portret, door Karel Ooms uit Desschel nabij Postel in 1864 geschilderd en in 1875 verbeterd, stelt den abt bijna in levensgrootte en in een zittende houding voor; de rechterhand houdt een half geopend boek, en de linker rust op den arm eens leuningstoels. Achter den rechterarm ziet men op tafel een kruisbeeld en geopend boek, daarnevens staf en mijter, en aan den bovenkant van het portret is het zooeven gemelde wapen in kleuren geschilderd.

EINDE.

TH. IGN. WELVAARTS, archivaris.

De Zegelkunde in verband met een stuk oude geschiedenis.

(Vervolg).

Nu moet ik even op iets anders komen dat met dit onderwerp in verband staat. Het Rijks-archief in den Haag bevat een massa oorkonden met *zegels van Nederlandsche gemeenten,* waarvan in 1878 eene *Beschrijving* is gedrukt. Dit werk raadplegende omtrent Nieuwstad, vond ik tot mijn groote teleurstelling daarvan geen beschrijving, maar in de voorrede vermeld dat, door eene vergissing, het oudste zegel van Nieuwstad in Limburg van 1359 is overgeslagen en daarvan eene afbeelding in het Charterboek van Bondam te vinden is.

Dit maakte mij op het gegeven oogenblik nog niet veel wijzer, want Bondam had ik niet bij de hand en kon door mij niet naderbij dan in de openbare bibliotheek te Arnhem worden nageslagen; alleen wist ik nu dat in 1359 dit zegel voorkomt, maar meende ik te moeten betwijfelen of dit wel het *oudste* is, daar het m. i. van veel vroeger *moet* dagteekenen.

De eerste gelegenheid de beste aangrijpende om het Charterboek van Bondam in te zien, vond ik bij de oorkonde handelende over Nieuwstad, behalve de afbeelding van het zegel, nog eene belangrijke uitvoerige aanteekening waarvan ik het navolgende afschrijf: «Toen deze plaats in de 13e eeuw met wal en grachten versterkt, dus tot een vesting of opidum gemaakt was, is het in de wandeling de nieuwe stad of nieuwstad genoemd; te voren schijnt dezelve de naam van Helsene of Elsene gehad te hebben, doch toen dit tot een versterkte plaats en vesting gemaakt was, is allengskens die oude naam verdwenen en in onbruik geraakt. Denkelijk is de bevestiging en versterking van deze plaats geschied ten tijde van graaf Otto III» (volgens WITKAMP de II, maar dan toch dezelfde persoon) die van 1229—1271 regeerde.

Brengt men dit in verband met hetgeen zoo even is vermeld over het schenken van stedelijke rechten op 11 November 1312, dan is in dat verhaal oogenschijnlijk iets niet in den haak, want waarom stedelijke rechten gegeven aan eene plaats die reeds vóór 1271 versterkt was? Het is evenwel licht mogelijk dat dit verzuimd is geworden door den voorganger van graaf Reinold I of hem de bevoegdheid hiertoe ontbrak, terwijl het ook kan zijn dat het privilegie in 1312 *vernieuwd* werd.

Dit punt latende rusten, kom ik op een ander van meer gewicht om te bewijzen dat Nieuwstad lang vóór 1359 heeft bestaan, want de plaats wordt genoemd onder de bezittingen waarvan Henric van Gelre, gewezen bisschop van Luik, gedurende zijn leven het vruchtgebruik had en waaromtrent deze in een oorkonde van 4 Augustus 1277 bepaalt dat de eigendom, na zijn dood, weder moet vervallen aan zijn broeders zoon graaf Reinold I. In die acte staat: «Novi-opidi, quod Elsene appellatur», zooveel als: «de nieuwe stad ook genaamd Elsen». Tusschen 1277 en 1359 liggen 82 jaren, een tijdsverloop lang genoeg om «Elsen» te doen vergeten; maar aangezien de oude benaming op het zegel in herinnering wordt gebracht, ligt de gevolgtrekking voor de hand dat de zegel*stempel* moet dagteekenen van den tijd dat Elsen in Nieuwstad veranderde, wat ontegenzeggelijk vóór 1277 moet zijn geschied.

Dat het zegel aan geen vroegere oorkonde is gevonden dan die van 1359 is volstrekt geen tegenbewijs; de figuren en het schrift daarop behooren tot den oud-gothischen stijl die toen reeds in onbruik was geraakt, zoodat het ouder *moet* zijn. Er komt nog iets bij wat voor den hoogen ouderdom pleit van den stempel en dit is het tegenzegel (zie fig. 2) dat zoowel door den schildvorm als den leeuw daarin, ons verplaatst naar den tijd van graaf Floris V van Holland, die van 1256 tot 1296 regeerde.

Zoo even hebben wij gezien dat de bisschop van Luik bepalingen maakte ten voordeele van zijn neef Reinold; deze werd eigenaar der omschreven goederen na diens overlijden op 23 April 1285, en heeft geregeerd van 1271 tot 1320. Men lette op de data!

Wat geeft dit tegen-zegel te zien? Binnen het randschrift in gothische majusculen luidende: *Hec est clavis sigilli* (dit is de sleutel van het zegel), een langwerpig driehoekschild waarin een leeuw en blokjes, wat het wapen is van Gelre zooals dit gevoerd werd door de graven Otto II en Reinold I, blijkende uit beider munten. Laatstgenoemde kreeg het landheerlijk gezag over de streek waarin Nieuwstad is gelegen in 1285 en zullen schepenen toen, of kort daarna, ter eere van den nieuwen heer diens wapen in hun tegenzegel hebben opgenomen, vermoedelijk met zijn toestemming.

Wel is waar wordt dit contra-sigillum niet vroeger aangetroffen dan aan een charter van allerheiligendag des jaars 1368, toen schepenen van Nieuwstad mede-bezegelden de huwelijksvoorwaarden van hertog Eduard van Gelre met Catharina, de oudste dochter van hertog Aelbrecht van Beieren, ruwaard van Holland, en ontbreekt het aan het reeds genoemde charter van 1359, maar is dit alweer volstrekt geen bewijs dat het eerst toen in gebruik zou zijn gekomen. Volgens het wapen er op *moet* het reeds in het laatst van de 13e eeuw hebben bestaan, wijl men in 1368 hier van een geheel andere voorstelling zou hebben gegeven en destijds ook de blokjes uit het schild verdwenen waren.

In den geest hoor ik hier van dezen en genen de

stille opmerking of dit alles zoo belangrijk is, en de vraag: wat het er toe doet of die stempels eenige jaren vroeger of later zijn gemaakt?

Och, waarde lezer of lezeres, belangrijk is zoo betrekkelijk en hangt van omstandigheden en een zeker standpunt af. Van het mijne bezien vond ik het alleropmerkelijkst dat een plaatsje, nu te nauwernood bekend, zes eeuwen geleden zoo veel beteekende dat het reeds *stad* werd *genoemd* en een *eigen zegel* bezat, 23 jaren vóór het thans zoo groote Amsterdam, een en ander misschien wel veel vroeger, want de kundige archivaris van de hoofdstad, Mr. N. de Roever, schrijft mij: «ik geloof dan ook met u dat de zegeldrukker van Nieuwstad ouder is dan 1277" en voegt hierbij de vraag: «zou men er wel niet een veertig jaren kunnen aftrekken?» dus den oorsprong kunnen stellen omstreeks 1237. Te oordeelen naar den stijl van het zegelbeeld acht ik dit niet onmogelijk, vooral in verband met de afmeting (ongeveer 8 centimeter in doorsnede) en de gestreepte S voor het woord sigillum, die beide getuigen vóor de hooge oudheid.

Had dit zegel aan het Tractaat van Karel van Gelre het lot getroffen van de andere welke hieraan ontbreken en ware het ook verloren geraakt, waarschijnlijk zou Nieuwstad niet mijn aandacht hebben getrokken; thans echter deed ik een belangrijke vondst en was de begeerte tot onderzoek bij mij opgewekt. Zoo kan een oud stuk was met hieroglyphen welsprekend worden en zaken vertellen die den oppervlakkigen beschouwer ontgaan.

Wie eenigermate te huis is in de oude geschiedenis van ons vaderland, zal zich herinneren dat er geen gebrek was aan oorlogen tusschen de heeren van de verschillende gewesten, met de onvermijdelijke gevolgen van plundering en brand. Zoo werd in 1398 Nieuwstad door den eigen heer, hertog Willem van Gelre, in brand gestoken, opdat de stad niet tot schuilplaats zoude strekken aan zijne vijanden, de Brabanders.

Later herbouwd, was er in 1494, onder het bestuur van hertog Karel, sprake de Nieuwstad af te breken of de poorten aldaar te versterken en te bewaren. Men zal toen wel tot het laatste hebben besloten, want de vestingwerken zijn eerst in de 17ᵉ eeuw gesloopt en is daarvan heden niets meer te zien; zoo is er ook geen spoor meer over van een bosch dat hoogst waarschijnlijk in de 13ᵉ eeuw daar in die buurt heeft bestaan. Was in 1538, onder de 19 geldersche *steden*, Nieuwstad de elfde naar rangorde, nu is het een afgelegen dorp in de provincie Limburg, waarvan de bewoners voor het meerendeel niet zullen weten dat het indertijd genoeg in aanzien was om met de groote heeren mede te mogen doen. *Sic transit gloria mundi!*

Men houde het mij ten goede dat ik wellicht wat te lang bij dit eene onderwerp heb stilgestaan, maar ik vond het uit een historisch-sphragistisch oogpunt te belangrijk om er zoo losjes over heen te loopen. Bij de nu volgenden zal ik korter zijn en alleen de aandacht vestigen op het meest opmerkelijke in de ter aanschouwing gegeven zegelafbeeldingen.

Aangezien het buiten mijn bestek ligt *alle* zegels te bespreken en ik mij alleen bepalen wil de aandacht te vestigen op enkele der meest merkwaardige van de verzameling, met verzaking van de rangorde waarin deze aan de stukken voorkomen, ga ik thans over tot dat van *Emmerich*, welke stad vroeger tot Gelder behoorde, maar in 1402 aan den hertog van Cleve werd afgestaan.

Zij verkreeg stedelijke rechten 31 Mei 1233, zal zich dus wel spoedig een zegel hebben aangeschaft en houd ik het er voor dat fig. 3 ons het oudste zegel van de stad doet zien, bekend door een oorkonde van 1247. Men ziet hierin de allegorische voorstelling van eene stad in de middeleeuwen, en, daar men oudtijds ledige ruimten zoo veel mogelijk aanvulde, heeft men hier genomen twee malen het stedelijk wapen ter zijde van den hoofdtoren; niettegenstaande de figuren sterk zijn afgesleten, kan men nog sporen van een emmer in de schilden ontdekken, en is het eenige vreemde in de zaak dat, tegen het gebruik, de schilden niet toegewend zijn geplaatst. Van het randschrift is hier en daar iets door den druk der eeuwen uitgewischt, maar is er toch genoeg van overgebleven om te kunnen nagaan dat er heeft gestaan: SIGILLU - BURGENTIU - IN - EMRICA, wat beteekent: Zegel der burgers van Emmerich.

Het nu volgend zegel van *Wesel* (fig. 4) is vermoedelijk bijna een eeuw jonger dan het zooeven besprokene en met zorg bewerkt. Men zou de geschiedenis van de stad moeten kennen om te weten welke legende of gebeurtenis hier aanschouwelijk wordt voorgesteld, doch komt het mij (ook zonder die wetenschap) waarschijnlijk voor, dat hier gedoeld wordt op de schenking van het stedelijk wapen dat in het midden tusschen de beide personen zichtbaar is. Wie deze zijn blijkt uit de opschriften in de halve cirkelbogen, en is de knielende persoon een graaf van Cleve (*comes clivens*), de vorst tegenover hem (*romanorum rex*) een roomsch koning of keizer. Men heeft nu maar na te gaan wie in het begin van de 14ᵉ eeuw gelijktijdig de vermelde waardigheden bekleedden, (wat gevonden kan worden in Johan Hubners geslachtrekenkundige tafelen) om te weten wie hier bedoeld zijn en kom ik dan tot de gevolgtrekking dat men te doen heeft met Ludovicus Bavarus (Lodewijk de Beijer, die in 1314 keizer werd en tot 1347 regeerde, en dezelfde is die graaf Reinold II in 1339 tot hertog van Gelder verhief), terwijl de graaf van Cleve geen

ander kan zijn dan Theodoricus of Diederik, de laatste van den ouden stam, gestorven in 1347, wiens gemalin de dochter was van Reinold van Gelder voornoemd, waarbij hij verwekte Margaretha, welke als erfdochter van Cleve door haar huwelijk met Adolf, graaf van der Marck, beide graafschappen onder één hoofd bracht. De gevolgen hiervan komen bij een ander zegel ter sprake en gaan wij nu verder met de beschouwing van het voor ons liggende. Aan de voeten van beide vorstelijke personen ziet men een boog met het inschrift *mustela* en daaronder een diertje dat men oppervlakkig voor een liggende hazewind zou aanzien maar een wezel moet voorstellen (want mustela beteekent wezel) en heeft men dus hier een aardige toespeling op den naam van de stad, die zelve bovenaan wordt vertegenwoordigd door eenig bouwwerk in kerkvorm. Het randschrift beduidt: zegel der burgers van de stad Wesel. Op den afdruk in groen was zijn enkele uitstekende deelen, vooral de aangezichten een weinig beschadigd, welke defecten in de afbeelding zijn gerestaureerd.

Een soort tegenhanger hiervan is het zegel van *Nijmegen* (fig. 5), omdat ook daarin een keizer is afgebeeld, maar wijl deze reeds voorkomt in het oudere stadszegel, waarvan voor het eerst aan een oorkonde van 1242 gewag wordt gemaakt en dat beschreven is als volgt: «een getinneerd kasteel met drie torens, de zijtorens gedekt; in de poort een keizer van voren ten halven lijve, in de rechterhand den schepter, in de linker den rijksappel», is hiermede niet de keizer bedoeld welke regeerde toen *dit* zegel in gebruik kwam — wat kort na 1359 zal zijn geschied — maar hij die in de eerste helft van de dertiende eeuw, dus ruim honderd jaren vroeger leefde. Duidelijk is dit merkbaar aan de kroon die veel eenvoudiger is dan die van keizer Lodewijk. Hier is dus waarschijnlijk bedoeld Frederik II, regeerende van A⁰ 1212 tot 1250, de kleinzoon van den meer bekenden Frederik Barbarossa.

Te oordeelen naar den stijl, kan de stempel wel een twintigtal jaren vroeger zijn gesneden dan het zoo even genoemde jaartal, waarin het oudere zegel voor het laatst misschien heeft dienst gedaan. Denkelijk zal ook deze na 1538 niet meer gebruikt zijn geworden, omdat in het rijks-archief een charter berust van 1536 met een ander zegel, 't welk wordt beschreven als volgt: «een schild beladen met een dubbelen adelaar, van achteren gehouden door een keizer ten halven lijve, ter zijde door twee leeuwen; randschrift: Signetum Civitatis Novimage».

Wat de aanleiding is geweest nog bij het leven van hertog Karel met den Rijks-adelaar te zegelen en dien op de openbare gebouwen aan te brengen, is mij niet bekend, maar een feit is het dat zulks geschiedde, want nog bestaat o. a. de fraai gebeitelde steen, met het wapen van Nijmegen en het jaartal 1533, van de voormalige Molenpoort. Zou men reeds toen een voorgevoel hebben gehad van hetgeen tien jaren later zou gebeuren en den toekomstigen heer (keizer Karel V) in stilte hebben willen huldigen?

Niettegenstaande het hier afgebeelde zegel bijna twee eeuwen in gebruik is geweest, schijnen slechts weinig exemplaren daarvan bekend te zijn en een nagenoeg gaaf voorwerp tot de zeldzaamheden te behooren.

Dit is eveneens het geval met dat van *Arnhem* (fig. 6), 't welk bijzonder goed bewaard is gebleven en waaruit kan worden aangevuld wat in de beschrijving van den rijks-archivaris ontbreekt, namelijk het jaartal. Wel is duidelijk zichtbaar welke teekens in het randschrift zijn gegraveerd en hiervan verstaanbaar LXIX (= 69), maar hetgeen daaraan voorafgaat en onmiddelijk volgt op «anno» is een Rebus, dat 1400 zal moeten beteekenen maar dan toch op zeer ongewone wijze is uitgedrukt, want 1300 kan het niet wel zijn, omdat Arnhem destijds een ander en iets grooter zegel had, en 1500 nog minder, omdat de stempel in 1538 werd gebruikt, wat 31 jaren vroeger is dan 69; met elkander *kan* het dus niet anders beduiden dan: anno 1469.

Voor de beoefenaars van de wapenkunde geef ik hierbij de afbeelding van drie leeuwen, welke allen tot het gothische tijdperk behooren, doch drie stadiën vertegenwoordigen, welke ook uit den vorm der schilden duidelijk spreekt; met een oogopslag zijn de verschillen merkbaar en is omschrijving bijna overbodig. Het driehoek-schild van *Elburg* (fig. 7) met den mageren leeuw is een staaltje van de mode (om het zoo te noemen), heerschende van 1250 tot 1350, en moet dit zegel tegen het einde van die periode zijn gemaakt, denkelijk kort na 1343. Het zegel van *Hattem* (fig. 8) is iets jonger, maar toch niet veel, blijkens de majusculen in het randschrift; zulk een leeuw en het meer afgerond schild behooren tot het overgangstijdperk van vroeg naar laat gothisch. In het zegel van *Gulik* (fig. 9) zien wij een fraai specimen van den laatgothischen stijl, die van ongeveer 1450 tot 1500 zeer gezocht was en toen weder plaats maakte voor een overgangsstijl die nagenoeg 25 jaren stand hield om zich op te lossen in den renaissance stijl, van welken laatsten aan het Tractaat geen proeven worden gevonden, dus hier niet aanschouwelijk kan worden voorgesteld (1).

Om met de *steden* af te handelen en te doen zien dat er nog al verscheidenheid is in voorstelling, volgen hier twee zegels, behoorende bij de transfixbrieven,

(1) Deze drie leeuwen-zegels zijn, door eene bijzondere omstandigheid, iets kleiner afgebeeld dan de origineelen, wat evenwel geen afbreuk doet aan de juistheid der voorstelling.

waarvan *Camen* (fig. 10) het oudste is en dagteekenen zal van omstreeks 1340, zoo niet vroeger; het molenrad is het teeken van de stad en de geschakeerde dwarsbalk daarboven, dat van den landheer, den graaf van der Marck. In gothische majusculen staat daarom heen: Sigillum de Camene civitatis. *Ratingen* (fig. 11) is denkelijk gemaakt in het begin van 1400 en een juweeltje van stempelsnijkunst. Het wapen boven het kerkdak, met den halven Bergschen leeuw en een zesspakig rad, zal wel het heraldiek symbool zijn van de stad; in het randschrift leest men: «S: civitatis opidanorium in ratingen».

In dit zegel, dat van Arnhem en van Gulik ziet men gothische *minusculen,* de lettersoort welke van 1350 tot 1500 in zwang was. Bij vergelijking dezer drie zegels onderling, zal men ontwaren dat Gulik zich van de beide anderen onderscheidt door eene afwijking van het heerschend gebruik, hierin bestaande dat voor de aanvangletters der woorden (op één na) kapitalen zijn gebezigd en men daar vindt: Sigillum Civitatis Juliacensis ad Causas. Menig lezer zal het waarschijnlijk in het geheel niet der moeite waard vinden hier bij stil te staan, maar mij is deze afwijking opgevallen als iets buitengewoons, omdat het een vaste regel was bij dit schrift geen kapitalen te gebruiken; zelfs alle eigen- en geslachtsnamen beginnen met een kleine letter, wat uit talrijke persoonlijke zegels kan bewezen worden en hierna door enkele voorbeelden zal worden opgehelderd.

Wij moeten nu nog even bij de stedezegels *in het algemeen* verwijlen omdat er zoo vele aan het Tractaat en de Transfixen zijn die niet afzonderlijk kunnen worden besproken. Toen ik die documenten bestudeerde en bewerkte, heb ik dikwijls bij mij zelven gedacht dat het een soort waagstuk is geweest de stempels zoo ver en zoolang van huis te laten gaan, omdat men ze niet per telegraaf kon ontbieden of per spoortrein zenden, dus wel aan de gedelegeerden der steden moest medegeven. Maar onlangs heb ik ontdekt wat de meeste buitenlandsche vroedschappen hebben gedaan. In het rijks-archief zijn ook een aantal oude *duitsche* gemeentezegels en blijkt uit de beschrijving daarvan dat velen van de betrokkenen bij het Tractaat, in 1537 *andere* zegels voor dagelijksch gebruik hadden dan die welke aan de acte zijn gehangen. Men heeft dus de nog voorhanden oudere stempels, die buiten dienst waren gesteld, medegegeven en is alzoo hier eene verzameling afdrukken gekomen en bewaard gebleven van zeer merkwaardige exemplaren die elders niet voorkomen en grootendeels onbekend zijn.

Vermoedelijk is het ook daaraan te danken dat het oudere zegel van Nijmegen gebruikt is geworden en stel ik mij de toedracht der zaak aldus voor: Op den dag der bezegeling waren alle belanghebbenden present om de voorlezing van de acten aan te hooren en de gesloten overeenkomst te bekrachtigen, die op drie afzonderlijke vellen perkament geschreven, de drie verschillende partijen gelegenheid gaf tegelijk aan het zegelen te gaan zonder elkaar te hinderen; maar ieder betrokkene moest toch zijn beurt afwachten en daar deze voor de afgevaardigden der steden *na* de leden van de ridderschappen kwam, hadden die heeren eenige uren vóór zich alvorens te worden opgeroepen en zullen zij zich den tijd hebben gekort met het bekijken en het bespreken der oudheid en historische belangrijkheid van de medegebrachte stempels. De vertegenwoordiger van Nijmegen ziende dat zijn collega's zooveel ouds bij zich hadden zal, als de eerste onder zijns gelijken, niet voor hen hebben willen onderdoen en ook den ouderen stempel hebben verkozen boven den eerst kortelings gemaakten nieuwen.

Bij de wetenschap dat de landdag van het begin tot het einde 46 dagen heeft geduurd, is het zeer opmerkelijk dat van de 182 deelhebbers ten slotte slechts één op het appel heeft ontbroken, wat blijkt uit den zegelstaart van Wilhelm Scheiffart van Merode (van de ridderschap van Gulik) waaraan geen zegel is geweest. Tegenwoordig zou men zulk een aantal personen geen vijf dagen bij elkander houden; er heeft dus toen een betere discipline geheerscht en bleef men op zijn post.

De hoofdpersonen in deze aangelegenheid waren: Hertog Karel van Gelre en de beide hertogen van Cleve, vader en zoon. Aangezien laatstgenoemde nog geen eigen zegel had, heeft zijn vader namens hem bezegeld; dientengevolge is er aan de acte slechts één zegel van Cleve, dat door druk heeft geleden maar toch voldoende is geconserveerd om een denkbeeld te geven van 't geen er op te zien is. Bij ontstentenis van een ander gaaf exemplaar heb ik al het plat gedrukte niet behoorlijk kunnen aanvullen, weshalve ik de teekening geef naar het origineel trouw gevolgd. Met verwijzing naar fig. 13 zou ik mij van de zaak kunnen afmaken, doch de oningewijde hiermede niet tevreden zijn; maar wijl hertog Karel oudere rechten kan doen gelden zullen wij eerst diens zegel (fig. 12) beschouwen en verklaren. Het is minder beschadigd dan het zooeven genoemde, terwijl enkele defecten konden worden gerestaureerd naar een gaver exemplaar in mijne verzameling, zoodat men hier een meer volkomen geheel heeft.

Men ziet twee schilden met leeuwen en daarboven helmen met hun sieraden, waarvan de eersten betrekking hebben op Gelre, de tweeden op Gulik; de krullen welke het zegelvlak vullen beduiden lambrequins of helm-dekkleeden. Het randschrift, dat verondersteld wordt op een lint te zijn aangebracht, luidt: «Sigillum Karoli ducis gelrie et julie ac comitis zutphanie»

wat zeggen wil: «Zegel van Karel, hertog van Gelre en van Gulik, graaf van Zutphen».

Het is vervaardigd in den stijl, bekend als overgang van laat-gothisch tot renaissance, en hiervan een fraai proefstuk.

Tot dezelfde klasse, maar uit een later tijdperk meer de renaissance naderende, behoort het zegel van den hertog van Cleve, waarin vijf wapenschilden met hun attributen, omgeven door het randschrift, in romeinsche kapitalen: «Sigillu. Dni. Johannis. Ducis. Clivensis. Julie et Montensis. Comitis. Marckens et Ravesburgesis zc», beteekenend: «Zegel van heer Johan hertog van Cleve, Gulik en Berg, graaf van der Marck en Ravensberg, enz.» Dit *enz.* slaat op de heerlijkheid Ravenstein in Brabant. De drie wapenschilden naast elkander zijn die van de genoemde hertogdommen Cleve, Gulik en Berg; de twee daaronder van de graafschappen Marck en Ravensberg.

Den aandachtigen lezer moet het eenigszins verwonderen dat beide groote heeren gelijktijdig den titel voeren van *hertog van Gulik* en zich afvragen: hoe kan dit? Het is een ingewikkelde historie die zich niet in een paar woorden laat vertellen, maar toch niet onaardig is eens kortelijk na te gaan, waarvoor in de eerste plaats noodig is zich de hoofdpersonen voor te stellen op het tijdstip van de handeling.

In 1538 was Karel van Gelre ruim 70 jaren oud en sedert 1492, dus 46 jaren, regeerend vorst.

Johan van Cleve had toen den leeftijd van 48 jaren bereikt, was door zijn huwelijk met Maria, dochter van Wilhelm hertog van Gulik en Berg en graaf van Ravensberg in 1516 in het *bezit* gekomen van die gewesten (welke eigenlijk aan het huis Saksen hadden moeten vervallen) en werd na den dood van zijn vader in 1521 hertog van Cleve en graaf van der Marck. Zijn zegel dagteekent dus van dien tijd. Dat van Karel van Gelre daarentegen werd reeds gemaakt in 1492, toen Johan pas twee jaren telde, maar was Karel destijds evenmin hertog van Gulik als de andere en is die titel eenvoudig geusurpeerd en het wapen daaraan verbonden niets anders dan een pretentiewapen. Zoo iets deed men in die dagen wel meer, zelfs vroeger en later; maar waarop grondde nu de hertog van Gelre zijn vermeend recht op Gulik?

Men weet dat Karel was gesproten uit den huize Egmond. Zijn grootvader Arnold (een zoon van Jan van Egmond — bijgenaamd Jan met de bellen — en van Maria van Arckel) had in huwelijk Catharina, dochter van Adolf, 1e *hertog* van Cleve en graaf van der Marck, zoodat Karel en Johan (de 4e hertog) neven waren in den 6den graad, maar hierin zit het niet en moet hooger worden opgeklommen om er achter te komen.

Reinald II, de laatste graaf van Gelre (1326—1339) en tevens eerste *hertog* (1339—1343) had twee zoons: Reinald III en Eduard, die hem in de regeering opvolgden doch stierven zonder mannelijk oir na te laten, waardoor beider zuster Maria, erfdochter werd van Gelre. Deze huwde met Willem VIII hertog van Gulik en schonk het leven een zoon Willem genaamd, die op zeer jeugdigen leeftijd door de machtige partij der Bronckhorsten tot haren heer werd gekozen onder voogdijschap van zijn vader. Meerderjarig geworden, aanvaardde hij 29 November 1377 de hertogelijke waardigheid over Gelre als Willem I, terwijl na het overlijden van zijn vader, op 13 December 1393, Gulik aan hem kwam en hij zich toen hertog van Gelre en van Gulik noemde. Hij stierf kinderloos 16 Februari 1402 en werd opgevolgd door zijn broeder Reinold (IV) die eveneens zonder mannelijk oir in 1423 sterft, en *Gulik* vermaakt aan zijn neef hertog Adolf van Berg, waardoor het feitelijk *bezit* in andere handen overging.

Uit het huwelijk van Wilhelm van Gulik met Maria van Gelre, was (behalve de voornoemde twee zonen) nog gesproten eene dochter Johanna genaamd, welke de gemalin werd van den welbekenden heer Jan van Arckel. Zij was dus eene *geboren Guliksche* met aanspraken op Gelre voor hare afkomelingen, en zou Jonker Willem van Arckel zijn oom Reinald hebben opgevolgd, ware hij niet op 1 December 1417 gesneuveld bij de verdediging van Gorinchem tegen de legermacht van Jacoba van Beyeren, gravin van Holland. De geldersche Staten vestigden toen hun keuze op den zoon van zijn zuster (Maria van Arckel, gemalin van heer Jan van Egmond) den jeugdigen Arnold, die in 1423 op dertienjarigen leeftijd tot hertog van Gelre werd gehuldigd en zijn vader, gedurende zijne minderjarigheid, tot ruwaard aanstelde.

Wij zijn nu weder genaderd aan het punt van uitgang en weten tevens dat Gulik in het bezit geraakte van een ander stamhuis toen de eerste Egmond op het tooneel verscheen. Diens grootmoeder van moeders zijde was eene Guliksche, en ziedaar alles! De aanspraken van onzen hertog Karel op titel en wapen waren dus gelijk nul en werd dan ook in 1497, reeds vijf jaren na zijn komst aan de regeering, bij verdrag, de titel van *hertog van Gulik* in officieele stukken, verwisseld met *enz.*, dus eigenlijk afgeschaft. Ondanks dit minder rechtmatig voeren van een wapen is de traditie van Gulik tot op den huidigen dag bewaard gebleven, want het wapen van *Gelderland* met de twee toegewende leeuwen is niet anders dan het oude Gelre en Gulik vereenigd in één schild, en zal zijn oorsprong wel te danken hebben aan Willem I voornoemd, die in 1393 de wettige heer was van beide gewesten.

J. A. KOOPMANS.

(Wordt vervolgd).

De wapenkunde op de wereldtentoonstelling te Parijs in 1889. Vrije vertaling der brochure „Supplément spécial des Archives-Héraldiques Suisses, dirigées par M. Maurice Tripet à Neuchâtel, par Raymond Richebé.”

Niemand zal ontkennen dat de tentoonstelling welke in den afgeloopen zomer te Parijs is gehouden, ons heeft getoond dat de lust voor wapenkunde helaas nog niet geheel en al is ontwaakt. De tentoonstelling is bepaald arm aan herinneringen uit vroegere eeuwen en bevat slechts zéér weinig nieuwe werken, welke waarlijk de aandacht verdienen. Wij gelooven echter aan degenen, die in de heraldiek belangstellen een dienst te bewijzen door hen te beschrijven wat op heraldisch gebied daar aanwezig is.

In het Trocadéro, waar een groot aantal werken van vóór de omwenteling zijn tentoongesteld, hebben wij slechts twee vitrines opgemerkt met voorwerpen waarop wapens waren gegraveerd.

De eene bevat eene kleine verzameling zegelstempels uit de 12e tot de 15e eeuw, welke den heer Hoffmann behooren, en de andere, de merkwaardige verzameling van den heer Eugène Vial, welke door den eigenaar bestemd is voor het museum Cluny en samengesteld uit gouden, zilveren en ijzeren zegelstempels, breloques, en beeldjes van kostbare metalen, gegraveerd met wapens van verschillende Fransche geslachten.

In het «Palais des Arts Libéraux,» hebben wij twee mooie Zwitsersche kerkglazen bewonderd, welke het eigendom zijn van den heer E. Fabert. Het eerste heeft tot onderwerp een blauw wapenschild waarop een verkorte keper, vergezeld onder van een halve maan en boven van twee zespuntige sterren, alles van goud. Het schild wordt aan de rechterzijde vastgehouden door een man gekleed in een wijd wambuis met gepofte mouwen, en aan de linkerzijde door eene vrouw met bloemen gekroond en gekleed in een lang wit kleed met goud omzoomd. Het geheel is op een grijsachtig voetstuk geplaatst met het jaartal «1543» en omgeven door een dubbele rij bogen welke rusten op blauwe en gouden kolommen waarvan de voetstukken en kapiteelen purperkleurig zijn. Het bovenste gedeelte van het glas is beschilderd met twee kleine allegorische voorstellingen welke op de Hervorming betrekking hebben.

Het tweede kerkglas vertoont het wapen van het kanton Zurich. Het heeft tot schildhouder een gouden leeuw met helm; hij heeft in den linker klauw een banier met het wapen van het schild, gebroken door een stalen geweer waarvan de kolf van goud is en schuinslinks staat; de dekkleeden zijn rechts zilver en blauw en links goud en zwart. De helm van den leeuw is goud gekroond en getopt met den keizerlijken adelaar; terwijl aan de banier nog een wimpel is toegevoegd met het wapenschild van den Zwitserschen Bond. Een rijke omlijsting versiert het geheel. Zij is samengesteld uit twee pilaren, welke een rij kleine bogen ondersteunen; van boven ziet men twee personen die zich oefenen in het schijfschieten.

Voorzeker verdient ook nog vermelding eene zonderlinge plaat van Italiaansch aardewerk uit de 16e eeuw met de wapens van het gilde der kooplieden van Pérouse en dit is alles wat wij uit de oudheid te zien kregen.

Wij gaan nu over tot de beschouwing der nieuwere wapenafbeeldingen. Om al de ontelbare wapens te bespreken welke met meerdere of mindere juistheid op muren en pilaren van overdekte gangen zijn afgebeeld, zoude te breedvoerig zijn; want deze behooren niet tot de kunst, maar tot de nijverheid; wij bepalen ons dus alleen tot het merkwaardigste.

Op de 1e verdieping van het paleis der vrije kunsten vindt men de zeldzaamste werken der hedendaagsche fransche wapenkundigen. De heer Demingeot heeft twee schilderijen in waterverf tentoongesteld; het eene in Duitsche renaissance, het andere in modernen stijl. Het laatste, dat het wapen der Vereenigde Staten van Noord-Amerika voorstelt, is ons veel minder bevallen dan het eerste. De graveur G. Huot heeft eene aquarelle ingezonden, welke bepaald eenig in hare soort mag genoemd worden. In het midden van antieke kolommen ziet men het wapenschild der stad Bordeaux tusschen gouden lofwerk; daaronder op een voetstuk van rood marmer de wapens van de onderprefecturen der Gironde. Op den achtergrond zijn scheepsmasten en hooge boomen aangebracht, welke aan de haven en de Quinconces doen denken, den trots der hoofdstad van dit departement.

Een kunstenaar wiens naam ons doet denken aan een der meesters in de wapenkunde, de heer Noël Bouton, is op het denkbeeld gekomen om het wapenschild te maken van den toekomstigen vorst van het Groothertogdom Luxemburg, den hertog van Nassau. Het schild is in goeden stijl uitgevoerd, doch de schildhouders en de mantel hebben ons niet geheel kunnen voldoen.

De heer J. van Driesten, een schilder in Parijs reeds zeer bekend, ofschoon hij er eerst sinds korten tijd is gevestigd, mocht de groote onderscheiding te beurt vallen, bekroond te worden door de «Société héraldique de France» en komt zonder tegenspraak de eerepalm toe voor hetgeen hij heeft ingezonden. Deze wapenschilder heeft zich op eene wonderbare wijze de kunst eigen gemaakt om het werk van vroegere tijden na te bootsen; hij is volgens onze meening de eerste, die om de uitvoering zijner werken te verhoogen, het zilver en goud heeft opgewerkt, zooals dit gebruikelijk was bij handschriften in de midden-

eeuwen. Het hier aangehaalde is over zijne inzendingen gezegd in het Juli nummer van de «Enlumineur», een blad gewijd aan de studie en de bevordering der kunst van den miniatuurschilder (1).

Wat wij vooral niet mogen vergeten is de merkwaardige tentoonstelling van het huis Demarest van het «Palais Royal». Het bevat drie juweeltjes van werken, geschilderd door den heer J. van Driesten. Men mag bepaald zeggen dat met die voorbeelden van zijn talent eene geheel nieuwe kunst te voorschijn is gebracht, waarin de voortreffelijkste fijnheden van het miniatuurschilderen vereenigd zijn met de effecten van de groote schilderkunst en overeenstemt met de afmetingen van het eerste. Zijne afbeelding van het wapenschild van het Oostenrijksche Keizerrijk trekt ontegenzeggelijk de meeste aandacht. Het is bepaald onmogelijk om de gaanderij te doorloopen, zonder door dit meesterwerk getroffen te worden; juist het zeldzame van dit werk is, dat al de kwartieren van de Oostenrijk-Hongaarsche monarchie in éénzelfde schild vereenigd zijn op den borst van eenen adelaar met uitgespreide vlucht, wijd geopende snavels en sterke klauwen. Men weet niet wat men het meest moet bewonderen, de stralenkronen van massief goud, met de graveerstift getrokken, welke de twee koppen van den Keizerlijken vogel omringen, de wijze waarop zijne vleugels zich van het perkament schijnen los te maken, of wel, de kunstvolle wijze waarop de paarlen en juweelen van de kroon zijn nagebootst. Als men den schitterenden, gouden en zilveren achtergrond ziet, is men onwillekeurig geneigd, te denken aan de Russische beelden, waar het metaal zich met de schilderkunst vereenigt (2).

Naast dit meesterstuk schittert met minder glans het wapen van den Paus, uitgevoerd in den stijl der 17e eeuw; op een cartouche van mat goud staat het wapenschild der Pecci's, getopt met een bisschopmuts en rustende op gekruiste sleutels. Ter zijde van het schild bevinden zich twee engelen in lange gebloemde kleeden, die elk een aartsvaderlijk kruis dragen. Rechts en links verrijzen op den achtergrond de schaduwbeelden van het kasteel St. Ange en van den koepel van St. Petrus, het geheel is omgeven door een stralende zon van verschillende kleuren waarvan de verscheidenheid een zeer harmonisch geheel vormt. Op een wolk, die het geheel ondersteunt, liggen de kruisen der pauselijke orden, naar officieele modellen afgebeeld. Het derde schilderstuk, dat het meest de aandacht verdient, is met grijs geschilderd in den stijl der 16e eeuw op een matgouden grond, en heeft tot wapenschild een adelaar met uitgebreide vlucht, waarboven drie helmen, helmteekens en dekkleeden; het geheel is versierd met lofwerk en heeft een bronskleurigen achtergrond. Ten slotte zij vermeld dat van Driesten nog de ontwerper is van een groot allegorisch schilderij op perkament hetwelk onder eene vitrine van den welbekenden graveur der «Passage des Panoramas», den heer Stern, is tentoongesteld. Dit werk, niet op eene in het oog loopende wijze onderteekend, heeft den inzender de gouden medaille doen verwerven. Kan men misschien uit een oudheidkundig oogpunt een paar aanmerkingen maken omtrent de uitvoering, welke niet geheel en al volgens opdracht was, toch zal men moeten erkennen dat de bewerking onberispelijk is.

Dit miniatuur schilderstuk is bestemd om de herinnering van het verbond te vereeuwigen, dat de huizen van Braganza en Orleans vereenigd heeft. In het midden zijn de wapens der beide geslachten afgebeeld, rechts vastgehouden door den draak van Portugal, en links door den engel van het koninklijke wapenschild van Frankrijk. Het schild is gedekt met een gouden helm, getopt met een hertogskroon, waaruit de draak te voorschijn komt. Dit wapen heeft een achtergrond van borduurwerk en is omgeven door een troonhemel van beeldhouwwerk. In de omlijsting, welke van goud is, zijn vier verschillende gebeurtenissen uit de geschiedenis van Portugal gerangschikt, n. l. bovenaan de veldslag van Ourique; links Emmanuel II de Rijke, die de vertegenwoordigers ontvangt uit de verschillende gedeelten van zijn uitgestrekt rijk; rechts een tafereel uit de omwenteling van 1640; en onderaan in een medaljon, de doop van den Prins van Beïra, dat omringd is door diens acht kwartieren.

Ziedaar alles wat wij voor den welwillenden lezer hadden aan te teekenen. Laten wij alvorens te eindigen nog drie wapenkundige werken noemen, welke zeer zeker de vermelding waard zijn, te weten: Het wapenboek van Savoije door den graaf van Foras; De familie Grebel, door C. Keller—Escher, geillustreerd geslachtsregister, uitgegeven door de firma J. Huber te Frauenfeld en ten laatste een waar typographisch kunststuk, uitgevoerd door de firma Chamerot te Parijs, voorstellende de twaalf kwartierstaten van het geslacht de Tulle de Villefranche, dat in twee kleuren gedrukt is, en met uit de hand gekleurde wapens is voorzien.

Ons blijft slechts een wensch over, n. l. dat een volgende tentoonstelling de gelegenheid moge aanbieden een breedvoeriger verslag te kunnen geven.

Den Haag, November 1889. YAMA.

---

(1) De „Enlumineur," geïllustreerd tijdschrift in kwarto, met afzonderlijke platen, verschijnt elke maand te Parijs-Auteuil, 4 rue La Fontaine, onder redactie van den heer J. van Driesten.

(2) Dit wapen, hetwelk niet minder dan twee en zestig kwartieren bevat, is met de meeste nauwgezetheid uitgevoerd naar de beschrijving, welke E. von Schmidt er van geeft in zijn uitstekend werk: *Die Wappen der regierenden Fürsten und Staaten*, Francfort-sur-le-Mein 1869, in 8o.

Het zegel van Mr. Adriaen Ver Huell in verband met een oud zegel der stad Doetinchem.

Reeds meermalen mochten wij wijzen op de verdienstelijke studie van wijlen den Rijks-archivaris Mr. L. Ph. C. van den Bergh, getiteld: *Beschrijving der vroegere Nederlandsche gemeentezegels in het Rijks-archief en ook elders bewaard.* Daarin worden op blz. 23 en 24 drie zegels der stad Doetinchem beschreven. Het hierbij afgebeelde is het derde daar genoemd en met een vraagteeken er bij gesteld *14e eeuw;* wij gelooven dat er gelezen moet worden 15e eeuw. De origineele matrijs in zilver berust in de verzameling van Mr. Alexander Ver Huell te Arnhem.

Op het stadhuis te Doetinchem in de oudhedenkamer bevinden zich nog een tweetal zegelstempels, in bovengenoemd werk niet gemeld. Het grootste der twee bevat een schild, waarin een omgewende en gekroonde leeuw, vergezeld met drie mispelbloemen en met het randschrift: *Sigillum civitatis Doetichemensis;* het tweede is iets kleiner, de leeuw eveneens abusief omgewend en met het randschrift: *Sigill. Civit. Doetichemensis.*

De oude voormalige Hanzestad Doetinchem schijnt haar wapen niet te hebben laten registreeren bij den Hoogen Raad van Adel, daar de afbeelding daarvan niet voorkomt in het werk van Mr. W. J. baron d'Ablaing van Giessenburg, *Nederlandsche gemeentewapens,* noch in het vervolg daarop, dat in 1887 verscheen.

In ons archief is een fraai handschrift in kleuren aanwezig, volgens de bijschriften en het oud-hollandsch papier te oordeelen, uit de 17e eeuw.

Op het eerste blad is afgebeeld het Geldersche wapen en dan volgen de wapens van 14 Geldersche steden.

De kleuren van het wapen van Doetinchem zijn daarin: veld blauw, leeuw goud en de mispelbloemen zilver.

Het tweede hierbij afgebeelde zegel, waarvan de origineele stempel ook het eigendom is van den heer Mr. A. Ver Huell, behoorde indertijd aan Mr. Adriaen Ver Huell, zoon van den burgemeester dier stad Mr. Gerhard Johan Ver Huell en van Maria van Bloemendael. Mr. Adriaen werd te Doetinchem gedoopt den 24 Januari 1700 en heeft zijne studiën aan de Utrechtsche Hoogeschool voltooid 2 Juni 1722, was burgemeester en raad zijner geboortestad, voorts landrentmeester der domeinen, Thins en Hofrichter van de graafschap Zutphen sedert 20 October 1733; hij stierf in October 1760 en werd in laatst genoemden werkkring opgevolgd òf even voor zijn dood òf wel onmiddelijk na zijn overlijden door Jr. Hendrik Adriaen Willem van Rouwenoort. Uit zijn huwelijk met Rudolpha van Bloemendael werden drie kinderen geboren, die zonder nakomelingen zijn overleden.

Hun tweede kind Gerhard Johan Ver Huell, gedoopt te Doetinchem 16 Maart 1738, promoveerde te Harderwijk 2 April 1760 (1).

A. A. V. v. O.

Boekbeoordeeling.

Das Familienbuch der Grafen von Brandis von FERDINAND GRAF VON BRANDIS. Als manuscript gedrukt 1889, Baden bei Wien.

Door de uitgave van bovengenoemd werk heeft de graaf von Brandis de litteratuur der genealogische boekwerken verrijkt met een arbeid, waarvan wij slechts de groote verdiensten kunnen erkennen, en waarvan slechts goeds is te zeggen.

De schrijver vangt aan met de vermeldingen van de oudste data over den oorsprong der familie mede te deelen, vervolgens behandelt hij de verschillende zetels van 't geslacht, de verschillende takken, en eindelijk de bezittingen. Verder scheidt hij duidelijk de familiegeschiedenis in 2 deelen namelijk: 1° dat gedeelte hetwelk op overlevering berust, 2° dat deel hetwelk door akten, oorkonden, enz., bewezen is.

Het zoude o. i. echter de waarde van het prachtwerk zeer verhoogd hebben indien:

1°. Overal ware vermeld waar de oorkonden zich bevinden.

2°. Indien de stamboomen juist andersom opgesteld waren.

3°. Indien een naamregister het werk had besloten.

De graaf Karl von Brandis heeft de illustratiën van het werk keurig behandeld. J. v. E.

(1) De promotiebul van hem en zijn vader, alsmede van de aanstelling tot Thins en Hofrentmeester berusten in het bovengenoemd familie-archief.

De Zegelkunde in verband met een stuk oude geschiedenis.

(Slot).

Tot mijn leedwezen ken ik zijn zegel niet, noch de zegels van zijne opvolgers, doch te oordeelen naar het wapen op het praalgraf in de Groote kerk te Nijmegen van Catharina van Bourbon, gemalin van hertog Adolf (Karels moeder) overleden 21 Mei 1469, voerde Gelre toen de twee leeuwen in één schild. Waarom Karel deze weder heeft gesplitst weet ik niet te zeggen; misschien is de tusschenregeering van Karel de Stoute, Maria van Bourgondie en Maximiliaan van Oostenrijk (1473—92) van invloed geweest en kunnen negentien jaren in ballingschap doorgebracht, andere gevoelens hebben opgewekt.

In verband met *pretentiën* willen wij even terug komen op het zegel van den hertog van Cleve en vermelden wat later gebeurde. Hertog Johan overleed ruim een jaar na het sluiten van het tractaat (6 Februari 1539) waardoor de jonge Wilhelm, reeds hertog van Gelre, tevens hertog werd van Cleve enz.

Men zal zich herinneren dat hij zijne geldersche bezittingen moest afstaan in 1543, zoodat hem toen alleen het vaderlijk erfdeel verbleef. Uit zijn huwelijk met Maria, eene dochter van keizer Ferdinand, had hij één zoon en vier dochters welke laatsten respectievelijk huwden met: een markgraaf van Brandenburg, een paltzgraaf van Neuburg, een paltzgraaf van Tweebruggen en een markgraaf van Baden, die allen descendenten kregen. De zoon volgde zijn vader op maar stierf kinderloos in 1609. Cleve met aanhoorigheden zou nu eigenlijk aan Saxen hebben moeten vervallen, maar kon andermaal die successie niet verkrijgen omdat de afstammelingen van de beide oudste zusters den buit onder zich verdeelden; Brandenburg eigende zich toe: Gulik, Cleve en Ravensberg, terwijl Neuburg tot zich nam: Berg en Marck.

Hiermede was de zaak uit voor zoover het grondbezit gold, maar waren de *pretentiën* nog niet opgegeven door de verongelijkte partijen, want in een wapenboek van 1700 (De Doorlughtige Weereld; enz. vertaeld door S. de Vries) dus nog negentig jaren later, vindt men de wapens van genoemde gewesten niet alleen opgenomen onder de kwartieren van de respectieve *bezitters* (destijds de keurvorsten van Brandenburg en van de Paltz, met over en weer daarbij opgenomen wat zij *niet* hadden) maar ook onder die van den keurvorst en den hertog van Saxen en de Paltzgraven aan den Rijn, alzoo nog drie heerschappen welke aanspraken deden gelden en hiermede in beeldspraak wilden zeggen: «ik heb het wel niet, maar het komt mij toch toe,» wat op zich zelven eene onschuldige liefhebberij was, waarmede zij niemand kwaad deden. Voorzeker is er in den aanvang onder de erven veel ruzie geweest, maar toch was het einde van het lied dat de sterkste behield wat hij had en de anderen konden toezien.

Thans is dat alles verzwolgen in het koninkrijk Pruissen — zelf een onderdeel van het duitsche keizerrijk — en leeft de herinnering aan een paar oude namen alleen nog voort in het net van spoorwegen bekend als Bergisch-Märkische Eisenbahn.

Nu wij deze, vroeger zoo begeerde, erflanden toch bespreken is het den beoefenaar der wapenkunde wellicht niet ongevallig meteen te vernemen welke heraldieke kleuren in der tijd de wapens en helmteekens hadden, en zal ik deze mededeelen voor zoover het mij gelukt is ze op te sporen. *Cleve* voert in rood een gouden karbonkel (*rais d'escarboucle*) wat letterlijk vertaald beteekent: de stralen van den schitterenden robijn. Deze figuur behoort tot de dichterlijke en geheimzinnige overleveringen van een tijd waarin men de meeste zaken anders zag dan ze in werkelijkheid waren. Oorspronkelijk zal het wel niet anders zijn geweest dan een metalen schildbeslag met een kostbaren steen in het middenpunt, waarvan men later een wapenfiguur heeft gemaakt; want deze gekruiste staven met lelie-vormige uiteinden zijn gevonden op eene teekening uit de elfde eeuw toen er nog geen wapens bestonden. In de afbeelding hier voor ons is de traditie van den karbonkel nog bewaard gebleven door den cirkel in het snijpunt, welke in A° 1700 is verdwenen en plaats heeft gemaakt voor een wit schildje, waardoor het karakter van stralenbundel uit een steen voortkomende geheel verloren is geraakt. Het helmteeken bestaat uit twee witte of zilveren buffelhorens, omvat door een gouden kroon.

Gulik, in goud een roodgetongde en genagelde zwarte leeuw. Het gedeeltelijk platgedrukte helmteeken doet denken aan een vogel, maar het zegel van hertog Karel leert ons dat het iets anders moet zijn. In het wapenboek van S. de Vries (hiervoren aangehaald) wordt die figuur beschreven als griffioen en is daar herhaalde malen erg misteekend. Het is volstrekt geen vogel, maar de hals en kop van een wolfshond, (in het duitsch: Rüdenrumpf) goud of geel gekleurd met rooden halsband, tusschen een zwarte vlucht. Zoo krijgt door misverstand eene bepaalde figuur gaande weg eene andere gedaante. In verband met den stand van het helmteeken en van het schild, had de graveur ook den helm aanziend moeten stellen, terwijl deze nu, verkeerdelijk, eenigszins schuin staat.

Berg, in zilver een roode leeuw, blaauw gekroond, getongd en genageld. De helm is versierd met een roode kroon en een bundel natuurlijke pauwevederen.

Marck, in goud een dwarsbalk geschakeerd van drie rijen rood en zilver; helmteeken: een vlucht,

waarvan ik de kleuren niet heb kunnen vinden. In «de doorlughtige wereld» wordt aan Cleve en Marck te samen, een ander helmteeken gegeven en wel: een goud gekroonde roode ossenkop met zilveren horens en een ring van hetzelfde door den neus; daarvan is hier geen spoor te ontdekken en vat ik niet hoe men er aan komt.

Ravensberg, in zilver drie roode kepers; het helmteeken houd ik voor een bergje met eenige gebladerde takken beplant, maar komt niet voor onder die van de pretentiewapens, zoodat ik daarvan geen nadere uitlegging kan geven.

De lambrequins of dekkleeden van deze vijf wapens hebben de kleuren van het schild en der figuur, dus Cleve en Marck: rood en geel of goud; Berg en Ravensberg: rood en wit of zilver; Gulik: zwart en goud. De helmen zijn allen van goud.

En hiermede nemen wij nu afscheid van de hertogelijke zegels om te besluiten met de beschouwing van nog enkelen van minderen rang die zich onderscheiden door sierlijkheid van vorm of andere eigenaardigheden.

In de eerste plaats komen hiervoor in aanmerking de nog aanwezige zegels van twee Baanderheeren, maar dient vooraf te gaan wat die waardigheid beduidt.

In het algemeen werd in de middeleeuwen Baander- of Bannerheer genoemd: een edelman die vijftig ruiters met het hierbij noodig aantal boogschutters, enz., op eigen kosten in het veld kon brengen, welke hij onder eigen banier aanvoerde; die banier prijkte met zijn geslachtswapen en was, tot onderscheiding van andere vaandels, vierkant van vorm, welke gedaante hij ook aan zijn schild mocht geven. Maar de geldersche Bannerheeren waren nog wat anders; wat deze eigenlijk waren zegt baron d'Ablaing van Giessenburg (in zijn belangrijk werk over de Bannerheeren en Ridderschap van Zutphen — 's Gravenhage, bij C. van Doorn en Zoon, 1877 — blz. 13): «zet VAN SPAEN in zijn *Inleiding tot de Geschiedenis van Gelderland* Dl. I, blz. 257 volg. uit een. Daarop laat hij blz. 271 volgen: het waren van ouds vrije Edele Heeren, die in hun gebied dezelfde rechten genoten als de Graaf van *Gelre* in het zijne. Zij voerden oorlog, sloten verdragen en verbonden, en hadden hun eigen Ridderschap. Zij oefenden het opperrechtsgebied zonder de minste onderwerping aan Gelderland. Bij de verheffing van REINALD tot *Hertog* van Gelderland, schijnen zij eerste Landstand geworden te zijn, echter behielden zij hunne onafhankelijkheid; want, zoo verre is na te gaan, was geen der Bannerijen ooit leen van het Vorstendom; zoo had b. v. BRONCKHORST zich tot een *Zonneleen* gemaakt. Eerst het huis van Bourgondie (1473—92) bracht hen tot meer onderwerping en beschreef hen met de hoofdsteden ten Landdage. Hertog Karel, hen vijandig vindende, legde bezetting in hunne sloten, dwong hen algemeene schattingen te betalen, en van vrije Heeren werden zij leden van Gelderland, hoewel men toen hunne eigene ingezetenen en huishouding nog liet behouden».

Tot aanvulling en beter begrip van den toenmaligen stand van zaken ontleen ik nog het volgende aan de welwillende mededeelingen van den heer P. H. Witkamp: «De Baanderheeren vormden een afzonderlijken stand, een stand die in geen onzer gewesten zijns gelijken had en daarbuiten alleen in het stift Keulen werd aangetroffen. De Hertog van Gelder, graaf van Zutphen, met koninklijke familiën nauw vermaagschapt, was ver boven alle edelen verheven, doch de dynasten-geslachten van Bronckhorst, Bergh, Bahr en Wisch waren hem, wat hnnne verhouding tot het Rijk betreft, in onafhankelijkheid gelijk. Zij waren zijne *pares* (pairs of gelijken); van daar dat, wanneer zij als getuigen of raden optraden, zij altoos de eerste plaats innamen. Zij vormden eenigermate een afzonderlijk college met veel uitgebreider rechten dan dat der Ridderschap en oefenden alleen, in het bestuur des lands, zóó veel gezag uit als de gansche overige Edeldom, mocht deze 60 of meer ridders tellen. Ook blijkt hun aanzien uit de bevoegdheid zich, zoo noodig of des verlangd, door een ander (een gezant) te doen vertegenwoordigen. Met de afscheuring van Spanje ging hun macht allengs te niet.

Het aantal geldersche baanderheeren die in de 15^e^ en 16^e^ eeuw en ook nog eenige jaren in de 17^e^ eeuw in die hoedanigheid zitting en stem hadden in Gelderlands Staten en op de Zutphensche kwartierdagen, is steeds vier geweest. Van daar het rijmpje dat hen kenschetst:

Bergh de rijkste; Bronckhorst de edelste;
Bahr de oudste; Wisch de stoutste.

Intusschen hebben ook andere voorname edelen den titel van Baanderheeren, Bannerheeren of Baanrotsen gevoerd, o. a. in Holland, Brabant, enz., doch behalve in Gelder en 't stift Keulen hebben er geen een bijzonderen stand in 's lands vertegenwoordiging uitgemaakt».

In het Tractaat van 1538 worden slechts drie Bannerheeren genoemd, zoodat de vierde zich niet heeft doen vertegenwoordigen. De drie welke het verdrag mede bezegelden zijn:

Jost Greve tho Bronckhorst ind her tho Borchloe,
Oiswaldt Greve van den Bergh ind her van Bylant,
Herman van Bronckhorst, her tot Baetenborgh;

het zegel van laatstgenoemden is verloren geraakt en valt hiervan dus niets te zeggen.

In verband met het voorafgaande wekt het eenige bevreemding twee Bronckhorsten aan te treffen, doch beide titularissen waren zeer verre neven en zal de Heer van Batenburg de representant zijn geweest van Bahr.

Jost (Justus of Jodocus) graaf van Bronckhorst, heer van Borculo was de laatste van zijn stam, want hij stierf kinderloos in 1553, waarna zijne bezittingen overgingen aan het hem verwante geslacht van Lim-

burg Stirum. Dit is de reden waarom de tegenwoordige graven van dien naam de kwartieren van Bronckhorst en Borculo in hun wapen voeren.

Beschouwen wij nu zijn zegel (fig. 14), dat nog zeer goed bewaard is gebleven en tevens uitmunt door goede bewerking en stijl. De twee schilden onder één helm vereenigd doen denken aan een alliantie-wapen, maar is dit niet in den zin van den tegenwoordigen tijd, daar het schild met de drie koeken *(tourteaux)* niet het wapen is eener vrouw, maar van de heerlijkheid Borculo. Het vroeger gebruikelijke randschrift is, naar de mode dier dagen, geplaatst op een sierlijk geslingerd lint, wat niet bevorderlijk is aan de duidelijkheid, want het kost eenige moeite uit de zonderling afgebroken woorden te lezen: her iost to bronchorst to borclo.

Het zegel van den graaf van den Bergh (fig. 15) gesneden in een stijl die destijds niet meer in zwang was, wekt bij mij het vermoeden dat tot voorbeeld heeft gediend een afdruk van het zegel zijns grootvaders, ook Oswaldt geheeten, want de persoon hier bedoeld werd geboren in 1508 en was toen niet ouder dan 30 jaren. Het is ook wel mogelijk dat de oude stempel ongeschonden bewaard is gebleven en onze titularis dien in gebruik heeft genomen. Wat hiervan zij, de voorstelling is zeer eigenaardig, vooral om de uitgerekte spichtige schildhouders, en overigens met smaak ontworpen. Het randschrift, in romeinsche en enkele gothische majusculen, luidt: S. Oiswailt - greve- va - den - Berghe - en - Herr - va - de - Bilàt.

Dit geslacht stamt af van een zoon van graaf Otto I van Gelre, Henric genaamd, die leefde in 1125 en 's Heerenberg verkreeg; het voert in zilver een roode leeuw, genageld, getongd en gekroond van goud, het schild omgeven van een zwarten zoom beladen met elf gouden penningen (*besants*).

Oswaldt was de vader van Graaf Willem van den Bergh die later zwager werd van Prins Willem I, en na eerst de Staten te hebben gediend, zich aan de zijde schaarde van den koning van Spanje; want toen dit Tractaat gesloten werd was de grondlegger van onze toekomstige onafhankelijkheid nog geen vijf jaren oud, en graaf Willem misschien nog niet geboren, hoewel hij in dit zelfde jaar (1538) het levenslicht aanschouwde.

Opmerkelijk is het dat de vier baanderheeren allen in de graafschap Zutphen gezeteld waren en dat bijv. geen der Heeckerens — wien het toch ook niet aan rijkdom en macht ontbrak — als zoodanig erkend zijn geworden. Men herinnere zich slechts de hardnekkige partijtwisten tusschen de Heeckerens en de Bronckhorsten die in 1372 begonnen, eerst zeven jaren later werden bijgelegd; oogenschijnlijk zou men dus zeggen dat zij in aanzien en macht niet voor elkander onderdeden.

Maar wij zullen ons niet verder hierin verdiepen en, om te besluiten, nu liever overgaan tot de beschouwing van eenige zegels van leden der verschillende ridderschappen, waarvan hiernevens een achttiental zijn afgebeeld, gekozen uit de minst beschadigden en bij voorkeur van dragers van namen welke thans nog onder den nederlandschen adel voortbestaan, gerangschikt naar de afmetingen en zooveel doenlijk in alphabetische volgorde gesteld.

Hoewel in de meesten een zelfde type van behandeling wordt aangetroffen, is er toch verscheidenheid genoeg en zijn geen twee geheel aan elkander gelijk. Was het vroeger een vaste gewoonte de inscriptie van rechts naar links te doen loopen, bovenaan in het midden beginnende, nu vangt deze dikwijls beneden links aan. De naam van den zegelaar, die nooit mocht ontbreken, vindt men nog als *randschrift* langs den cirkelomtrek bij: Schenc van Niedegge, van Bilant, Nagel en Tengnagel, en de eerste sporen van den *lintvorm* bij: van Balvre, Fridach, en Kvat (Quadt); die vorm gaat allengs over in slingeringen zoo veelvoudig en dooreengewerkt dat het dikwerf bezwaarlijk wordt te lezen wat er op staat, vooral wanneer de stempelsnijder zich vooraf geen rekenschap heeft gegeven van het aantal in te brengen letters en de geslachtsnaam dan gedeeltelijk achterwege blijft.

Een slaafsche navolging van dezen stijl — die door zijn sierlijkheid iets zeer aantrekkelijks heeft — is dus niet aan te bevelen, maar met oordeel toegepast, vindt een bekwaam graveur hier uitstekende motieven voor zijn kunst en gelegenheid eens iets te leveren dat afwijkt van de gewone sleur. Tevens zal hij bemerken dat helm en helmteeken, in verhouding tot het schild, meer ruimte beslaan dan men in den regel tegenwoordig daaraan geeft.

Schildhouders behoorden destijds tot de zeldzaamheden en heb ik onder de zegels der ridderschappen slechts één voorbeeld daarvan aangetroffen, 't welk is overgenomen in de laatste afbeelding. Reeds vroeger heb ik gezegd dat onderscheiden thans inheemsche geslachten uit Rijnland en Westphalen stammen en wil ik hier nog eens herhalen tot welke *ridderschappen* de edelen behooren wier zegels wij voor ons zien; deze volgen, tusschen haakjes, op de geslachtsnamen, beiden naar de tegenwoordige schrijfwijze gespeld, en duiden wij tevens enkele afwijkingen aan in de wapens, welker volledige beschrijving kan worden nageslagen in het *Armorial général* van J. B. Rietstap of in diens *Handboek der wapenkunde.*

Fig. 16, Bentinck *(Arnhem)*; 17, van den Boetzelaer *(Kleef)*, heeft het stamwapen — de drie

weerhaken — behouden, maar de drie leeuwen laten varen; 18, Gerhart van Pallandt *(Gulik)*, wordt in de akte nader aangeduid door de toevoeging van «zu Gladbach»; een andere, ook tot dezelfde ridderschap behoorend, heet Werner van Palant zu Breydebent; verder zegelt mede onder Kleef: Elbert van Paelant, terwijl in de hoofdakte wordt genoemd: Johan van Paelant her tho Vorst ind Keppel, voor het kwartier van Zutphen, wiens zegel is zoek geraakt. 19, Schenk van Nydeggen *(Roermond)*, voert thans den leeuw niet aanziende maar «en profil». 20, van Franckenberg *(Gulik)* is bij vergissing in deze rij gekomen en behoort niet tot den nederlandschen adel, daar het bijna gelijknamig geslacht *van Frankenberg en Proschlitz*, met een ander wapen, uit Silezie stamt; volgens het niet zeer duidelijke inschrift: GERAR T VA ME.. GNT FR ANCB, schijnt de hier bedoelde geslachtsnaam te zijn Mera of Mena genaamd Franckenberg, waaromtrent het Armorial geen licht geeft. 21, Swartzenburch, thans thoe Schwartzenberg en Hohenlansberg *(Gulik)* voert tegenwoordig alleen het gepaalde veld en de beide helmteekens op één helm vereenigd; dit zegel is bijzonder fraai bewerkt en nog uitstekend geconserveerd. 22, Christoffel van Plettenberg *(Marck)*, is ook vertegenwoordigd in de ridderschappen van Gulik en Berg met hetzelfde wapen — gedeeld van goud en blauw — doch andere helmteekens, zoodat de nederlandsche tak van dezen afstamt. 23, van Balveren *(Nymegen)*, 24, van Bylandt *(Roermond)*; Roelman van den Bylant zegelt met de ridderschap van Kleef. 25, van Fridagh *(Marck)*; 26, van Nagell *(Ravensberg)*. 27, van Quadt *(Berg)*; het getal 33 beteekent vermoedelijk het jaartal 1533 waarin het zegel zal zijn gesneden; 28, van Tengnagel *(Kleef)*, waarmede de rubriek nederlandsche adel is afgesloten; de lijst is wel niet geheel volledig, maar de zegels van van Haeften en van Hemert (beiden *Nymegen*) en van der Capellen *(Kleef)* zijn te veel beschadigd, terwijl die van van Heeckeren en van Boecop ontbreken.

Ter aanvulling heb ik er nog een vijftal bijgevoegd, eigenaardig om de wapenfiguren. Het thans uitgestorven edele geslacht van Gent, Genth of Gendt — gezeteld in de Betuwe en behoorend tot de ridderschap van het kwartier *Nymegen* — fig. 29, voerde: in zilver een rooden dwarsbalk met gouden traliewerk; de graveur van het zegel heeft alleen het laatste gegeven en de twee afsluitingslijnen vergeten.

Het hierop volgend zegel van Winrich van Duhn (graven zu Falckenstein und Lymborch, Herrn zu Oberstein und Broich) fig. 30, de eerste edele van de ridderschap van *Berg*, vertoont een latwerk of wat de franschen noemen: *une frette*; het inschrift laat aan duidelijkheid veel te wenschen over. De geslachtsnaam is eigenlijk von Daun.

Dat van Evert van Meverden *(Kleef)* fig. 30, is opmerkelijk om de vleugels met uiteinden in klaverblad vorm en sierlijk bewerkt; volgens de inscriptie zou men meenen dat hij van Mever heet, doch is geen plaats overgebleven voor de eindlettergreep.

Dit zelfde gebrek vindt men ook in het zegel van Herman van Winckelhuysen fig. 32, en nog sterker in dat van Adolph van Wyenhorst fig. 33, beiden ridderschap *Berg*) waarvan men bepaald moet weten dat WIE RS beteekent Wyenhorst.

De vreemde figuur in het schild van Winckelhuysen noemt Rietstap *un fer de torche*, wat ik niet wil betwisten omdat het wel een toortsijzer kan voorstellen. Op eene, in ons oog, zonderlinge wijze is de benedenhelft van het schild van Wyenhorst behandeld, voor een veld dat effen van kleur moet zijn zonder heraldieke figuur of indeeling, en zou daarom de graveur wel hebben gedaan dit geribde vak met een doorloopend patroon te damasceeren, terwijl het ook niet zeer voor zijn goed overleg getuigt het rechter achterbeen van den griffioen te verbergen achter een stuk lint, 't welk voor den enkelen S (Sigillum) onnoodig hoog op loopt. Niettemin is de voorstelling sierlijk.

Ik heb de zegels, in dit opstel behandeld en besproken, afgebeeld zoo als zij tegenwoordig zijn met de gebreken welke de druk der eeuwen erin heeft achter gelaten; wel zou het mij niet veel moeite hebben gekost de defecten weg te nemen en bijv. de steek- en traliehelmen in de oorspronkelijke vormen te herstellen, maar vond ik het beter die zaken onveranderd weer te geven omdat deze kleine beschadigingen niet erg hinderlijk zijn.

En hiermede ben ik aan het einde mijner beschouwingen. Wie mijner lezeressen en lezers nu eens te Nijmegen komt, het museum van oudheden op het Stadhuis bezoekt en het Tractaat van Hertog Karel van Gelre bekijkt, weet wat die perkamenten met hun vele zegels beteekenen en aanschouwt ze zeker met een meer belangstellend oog dan anders het geval zou zijn. Bepaald mooi zijn zij wel niet, maar toch zeer interessant voor de oude geschiedenis en zonder tegenspraak *eenig* ten opzichte van een groot aantal zegels waarvan nergens elders hier te lande duplicaten zullen worden aangetroffen, omdat nimmer te voren, noch daarna, de Staten van Cleve en aanhoorigheden in de belangen onzer gewesten betrokken zijn geweest.

J. A. Koopmans.

REGISTER DER FAMILIENAMEN (1).

(1) Achter de namen beteekent O. omslagvel en het cijfer het nummer daarvan.

C.

F.

G.

H.

I.

J.

N.

O.

P.

Q.

R.

S.

T.

U.

V.

W.

Y.

Z.

ADVERTENTIEN.

Vragen en Antwoorden.

Geslacht Baster(t). In den 2[en] jaargang van dit tijdschrift komt op blz. 205 de genealogie voor van het geslacht Bastert te Amsterdam, afkomstig uit Weesp, terwijl in den 3[en] jaargang, blz. 262, nog eenige losse aanteekeningen worden medegedeeld omtrent personen, die den naam Baster en Bastert dragen te Zierikzee. Beide schrijfwijzen komen tegelijk voor. Kan iemand ook meer omtrent dit Zeeuwsch geslacht mededeelen, dan op genoemde bladzijde voorkomt en hetgeen wij hieronder laten volgen? Gaarne wenschte ik ook te vernemen of er verwantschap bestaat tusschen de Zeeuwsche en de Amsterdamsche familie?

Henkrik Baster huwt Susanna Baster, waaruit:

1. Catharina Baster, gedoopt te Zierikzee 18 Februari 1714, getuigen: Adriaan Baster en Cornelia Baster, weduwe Gallée.
2. Adriana Baster, gedoopt te Zierikzee 16 Juli 1715, getuigen: Adriaan Adr. Baster en Maria van den Houte, weduwe Duyme.

Abraham Baster, trouwt Kornelia Jansje de Vos, waaruit:

1. Jacobus Baster, gedoopt te Zierikzee 13 Mei 1714, getuigen: Johannes de Vos, Adriaan Walraul en Johanna . . . . .

Adriaan Baster, huwt Maria van den Houte, waaruit:

1. Dr. Job Baster, gedoopt te Zierikzee 5 April 1711, begraven aldaar 13 Maart 1775.

Begraven te Zierikzee:

1763, 30 Mei: Maria Adriaanse Baster, weduwe François de Vos.

1766, 15 September: Nicolaas Baster, baljuw van de 4 bannen van Duiveland.

1768, 13 Juni: Catharina Baster, j. d.

1772, 19 November: Alphonsus Baster.

Deze Alphonsus Baster(t) werd 27 December 1747 aangesteld tot landrechter voor het jaar 1748.

Dr. Job Baster, geboren 2 en gedoopt 5 April 1711 was een beroemd geneesheer te Zierikzee. Zijn vader stierf toen hij nog geen vijf jaar oud was en hij was de oudste van vier kiuderen. Zijns vaders zuster die te Rotterdam gehuwd was met een voornaam koopman, zorgde voor zijne opvoeding. Den 15 September 1728 werd hij te Leiden als student ingeschreven en promoveerde 31 Mei 1731 tot doctor in de geneeskunde op een dissertatie: «de Osteogenia.» In September van dat jaar begaf hij zich naar Parijs tot beoefening der ontleedkunde; van Juni tot September 1732 was hij met het zelfde doel te Londen en daarna vestigde hij zich in zijn vaderstad Zierikzee.

Hij huwde 1° in 1735 met Jacoba de Kok, overleden in Juli 1737, daarna 12 Juli 1741 met Jacoba Vink, die hem overleefde, jongste dochter van zijn vroegeren leermeester te Rotterdam Willem Vink, lector in de ontleed-, heel- en vroedkunde. Hij overleed tusschen 6 en 7 Maart 1775, begraven 13 Maart d. a. v. in de Groote-kerk te Zierikzee, hooge koor N° 264.

In October 1737 werd hij medelid van de Kon. Engelsche Societeit te Londen, 8 October 1745 lid der Keizerlijke academie der natuuronderzoekers, 15 Juli 1755 lid der Hollandsche Maatschappij der Wetenschappen, 28 Juni 1768 lid van het Zeeuwsch genoótschap der Wetenschappen.

Hij voerde tot spreuk «Virtus siti ipsa proemium» en tot wapen: in zwart een loopende windhond van zilver, hetwelk verschilt met het wapen der Amsterdamsche familie Bastert.

Zie verder omtrent hem zijn levensbericht door J. DE KANTER PHLZ., in den *Vriend des Vaderlands*, Ve D. N° 11, 1831.

Geslacht van Berckel. A. In de Nieuwe-kerk op de Markt te Delft treft men o. a. een grafzerk aan, waarin het volgende is gebeiteld:

«Hier leit begraven Clement Cornelisz. vã Berkel, «brouwer in den Bril en rust in den Heere dẽ 16 Fe«bruari anno 1596, ende Aeltgen Jansdr. van Groene«weghen sijn huysvrouwe, sterf den 1[en] Januari a° 1611.»

Heeft deze Clement Cornelisz van Berkel behalve een zoon Pieter (zie A. A. VORSTERMAN VAN OYEN, *Stam- en Wapenboek*, genealogie van Berckel) nog meer kinderen nagelaten? Heeft hij ook broeders gehad?

B. In de St. Jans-kerk te 's Bosch vindt men een schoone grafzerk van Rutgher van Berkel, heer van Nunen en Tongelre (st. 1575) en van zijne vrouw.

Blijkens bovengenoemd *Stam- en Wapenboek* had hij een zoon Dirk. Zijn er echter meer kinderen van hem bekend? Mr. L. v. B.

Geslacht Borret. De doopboeken van Dordrecht vermelden 7 November 1686 de geboorte van Johanna, dochter van Huybrecht Borret en van Anna Walthery; doopgetuigen Antoni van Slingelandt en Maria Loudon. Is deze Johanna gehuwd? met wien? wanneer gestorven?

B.

Wapens gevraagd: Bij de vraag om wapens in het vorige maandblad werd abusief gevraagd naar van Hemel (Drenthe), dit moet zijn van Lemel. Wie heeft de goedheid eenige der gevraagde wapens op te lossen.

E.

Vragen en Antwoorden.

De Zierikzeesche familie Baster (1).

Uit mijne aanteekeningen, aangevuld met die van een vriend te Zierikzee, wil ik trachten het uitgedrukte verlangen naar bijzonderheden, deze familie betreffende, eenigermate te voldoen.

Geertruid Simonsdr. Coolman is, als echtgenoote van Adriaan Claasse Baster, den 17 Mei 1603 te Zierikzee overleden.

Isaäc Baster (1530) was gehuwd met Susanna Manhaven.

Abraham Baster (1565) was gehuwd met Maaike Bruinvisch (dochter van Rochus en van Anna Clerus).

Claas Claasse Baster (1586) was gehuwd met Hester Hoffer (dochter van Rochus Adriaanse Hoffer).

Adriaan Baster (1611—1680), gehuwd met Susanna van der Meer, had bij haar 12 kinderen:

1. Abraham Baster (1638—1690), chirurgijn, huwde Judith Blaauwbeen.
2. Rochus Baster (1641—1667), staten-kapitein van Zeeland, sneuvelde 3 September 1667.
3. Hester Baster (1643—1683), huwde Adriaan Stoel (smid).
4. Job Baster (1645—9 Maart 1709), doctor in de medicijnen en chirurgie, en weesmeester, huwde Catharina Boone.
5. Anna Baster (1647—1723), huwde Abraham Verbrugge (koopman).
6. Adriaan Baster (1648—1689), wijnkooper, huwde Maria van den Houte.
7. Nicolaas Baster (1651—1690), apotheker, huwde Apollonia de Krijger.
8. Jacobus Baster (1655—1685), schipper ter koopvaardij, verdronken, komende van Goes.

De 4 overige kinderen zijn jong gestorven.

Catharina, eene dochter van Sr. Hendrik Baster, werd 8 Maart 1714 begraven.

Een zoon van Nicolaas Baster en Apollonia de Krijger, heette Adriaan Baster en huwde ook met eene Maria van den Houte (dochter van den kerk- en weesmeester Alfonsus van den Houte en van Lucretia Stamperius). Uit dit huwelijk sproot als oudste zoon de vermaarde doctor Job Baster (1711—1775).

Dr. Nicolaas Baster (begraven 15 September 1766) was gehuwd met Johanna de Rijke (geboren in Dec. 1734 en overleden 14 April 1805). Zij hadden twee kinderen:

1. Nicolaas Adriaan Baster.
2. Johanna Apollonia Baster. Deze huwde in 1789 te Zierikzee met den mede vermaarden Johan de Kanter, Phil.z., wed^r (geboren te Wissekerke in N.-Beveland 21 Juli 1762 en overleden te Middelburg 23 September 1841). Zij overleed slechts weinige weken vóór hem.

François de Vos, weesmeester (geboren 16 Maart 1673 en overleden 20 December 1727), huwde als wed^r met Maria Adriaansdr. Baster (geboren 14 Juni 1686 en overleden 23 Mei 1763).

Rochus Baster, tot doctor gepromoveerd te Leiden 3 Augustus 1698, overleed den 26 December 1718.

Alfonsus Baster wordt in 1747 vernoemd als notaris te Zierikzee.

In de Staten-notulen van Zeeland wordt A^o 1646 een Job Baster vernoemd als grondeigenaar te Noordgouwe.

Wie moge mij nu ook een en ander mededeelen van de Zierikzeesche familie de Vos, als door huwelijk aan die van Baster verwant?

Wolfaartsdijk. J. VAN DER BAAN.

Geslacht Meemeling. Te Middelburg overleed ongehuwd in den ouderdom van 47 jaren, op den 27 Januari 1882, Simon Meemeling, geboren te Zaandam, medicinae doctor, practiseerend geneesheer te Middelburg, zoon van Hendrik Meemeling en van Maria Elizabeth Jongewaard. In Europa was hij de laatste mannelijke afstammeling van zijn geslacht, in Amerika moeten echter nog leden van deze familie gevestigd zijn. Hij zegelde met drie gouden sterren in blauw; zoover ik kan nagaan voert geen der aanverwante geslachten dit wapen. Het is intusschen wel opmerkelijk, dat enkele leden van de familie Meemeling met het wapen van de familie Jongewaard zegelden. Zou doctor Meemeling wellicht het cachet van een zijner patienten geleend hebben?

Gaarne zou ik weten, welke familie bovengenoemd wapen voert; wie kan mij dit zeggen?

Weert bij Roermond. T. G. VERSFELT,
Ontvanger der rijksbelastingen.

---

(1) Het werkje van F. NAGTGLAS, getiteld: „Job Baster M. Dr. Een geleerde Zeeuw, 100 jaar na zijn sterven herdacht," Middelburg 1875, — verdient mede geraadpleegd te worden.

Vragen en Antwoorden.

Wapens gevraagd. Wie heeft de goedheid de wapens der familiën Coox en van Plencker op te lossen.

H. C. C.

Wapen van Stein. In een manuscript fundatieboek mijner familie vond ik het wapen der familie van Stein afgebeeld als volgt:

In zilver een zwarte adelaar, gebekt, gepoot en gehalsband van goud.

Helmteeken: een zwarte vlucht.

Dekkleeden: zilver en zwart.

Deze familie van Stein moet verwant zijn aan de geslachten Hoen, Tilman, Tyll, Korff, Momm, Birgel, Uppendick, Suilen, Wittings, Broekman.

Oldenzaal, VAN BASTEN BATENBURG
geb. ESSINK.

Livereikleuren. Behooren de kleuren van het liverei in overeenstemming te zijn met de kleuren van het familiewapen?

H. C. C.

Bij de vaststelling van het liverei moet wel degelijk rekening worden gehouden met de kleuren van het familiewapen.

Met een enkel voorbeeld willen wij aangeven, op welke wijze de kleuren van het wapen in het liverei behooren te worden aangebracht.

De hoofdregels voor de vaststelling zijn de volgende:

Het vest moet de beide hoofdkleuren van het wapen vertoonen, hetzij gestreept of gekruist.

Het galon moet immer een der beide metalen zijn; worden èn goud èn zilver in het wapen aangetroffen, dan gebruikt men dat metaal, hetwelk domineert.

De breedte van 't galon hangt af van de figuur, welke zij representeert.

Galon ter breedte van 5 c. M. stelt het veld van het wapen voor.

Galon van 4 c.M. breedte wordt aangebracht wanneer daarmede wordt voorgesteld, een dwarsbalk, paal, schuinbalk, schildhoofd of voet, kruis, keper, vrijkwartier, zoom, hartschild, enz., d. w. z. immer een hoofdfiguur.

Galon ter breedte van 3 c.M. wordt aangewend, wanneer een der mindere figuren wordt voorgesteld.

Het galon mag zoodanig worden geweven, dat dit het wapen vertoont of een der hoofdfiguren.

De cocarde van den hoed moet de kleuren van het wapen vertoonen.

De knoopen vertoonen of het wapen of de initialen.

De justeaucorps vertoont immer de hoofdkleur van het wapen; is deze rood dan kan zulks in roodbruin worden gewijzigd.

Zijn meer kleuren in het wapen aanwezig, dan staat de keus vrij.

Pantalon is insgelijks van de hoofdkleur van het wapen.

Voorbeelden:

Wapen: In blauw een gouden schildhoofd.
Liverei: blauw met gouden tressen en knoopen.
Vest: lichter blauw.
Galon: 4 c.M. breedte.

Wapen: In goud een roode keper.
Liverei: donker rood-bruin.
Vest: gekeperd van geel en rood.
Galons, tressen en knoopen goud.
Breedte van het galon 5 c.M.

Wapen: In zilver een roode leeuw.
Liverei: roodbruin.
Vest: wit met roode stippen.
Galons en knoopen zilver.
Breedte van het galon 5 c.M.

Ter voorkoming van vergissingen, is het echter aan te raden, alvorens het liverei vast te stellen, advies in te winnen van deskundigen.

Wij kunnen nog verwijzen naar twee werken, waarin omtrent de vaststelling van het liverei wenken en regels worden gegeven, nl.:

1. Handbuch für Wappenkunde von Fr. Warnecke. Berlijn, 1884, blz. 8.

2. L'art de composer les livrées au milieu du XIXe siècle par Mons. de Saint-Epain. Paris, 1853.

Dit laatstgenoemde werkje is zeldzaam. Een exemplaar berust in het Genealogisch-Heraldisch archief.

REDACTIE.

Geslachten van Valkenburg (ch en gh). Wie heeft de goedheid omtrent deze Haagsche familiën inlichtingen te geven. 't Geen in de *Nederlandsche Leeuw* voorkomt, is bekend.

A. V.

Geslacht van Leeuwen. Jacob van Leeuwen huwde eerst met Johanna Wittebol en daarna met Carolina Planten. Zij leefden op het einde der vorige eeuw. Waar en wanneer stierf hij in het begin dezer eeuw?

Inlichtingen omtrent deze personen zullen welkom zijn.

K. B.

Vragen en Antwoorden.

Genealogisch werk. De wel bekende Mr. W. J. C. van Hasselt schreef 5 April 1842 aan Scheltus van Kampferbeke «zoo ver ik weet zijn er nog geene N[os] van de Hollandsche genealogiën uitgekomen, ook ik ben nieuwsgierig naar dit werk». Welk werk kan hier bedoeld zijn, het verscheen zoo ver wij veronderstellen nooit, doch wie kent het prospectus?

A. A. V. v. O.

Geslacht van Daverveldt. In den 2[en] jaargang bladz. 280 van dit tijdschrift worden inlichtingen gevraagd betreffende dit geslacht, vooral omtrent den Noord-Brabantschen tak.

Wij vonden het volgende in register 65 der Notariëele protocollen te 's-Hertogenbosch.

21 Febr. 1676. Volmacht van Johannes en Jacobus van Turnhout gebroeders, mitsgaders Johan van den Bichelaer als man van Catharina van Turnhout, Maria en Emerentia van Turnhout gezusters, als erfgenamen van Zaliger Johannes van Turnhout in zijn leven burger en boekverkooper binnen 's-Hertogenbosch, op Ida van Daverveldt huisvrouw van voorzeide Johannes van Turnhout en Helena Vos huisvrouw van Jacobus van Turnhout, om in der minne of in rechten te ontvangen van den heer Gerard de Vriese, licentiaat in de rechten de som van 46 gulden en 5 stuivers wegens gekochte boeken.

Rotterdam. CH. C. V. VERREYT.

Een lid der familie Luppazzoli. De Consul te Smirna, de Heer Jan Daniel de Hochepied, schrijft onder dagteekening van 19 December 1699, aan de Directeuren van den Levantschen Handel te Amsterdam: «Als Consul van Venetiën aangekomen Francisco Lupazzoli, volgens zijn zeggen omtrent 120 jaren oud. Vóór den oorlog daar Consul geweest, en om zijn verdiensten in den oorlog van Candia bewezen, voor zijn leven lang tot Consul aangesteld; kwam nu weder «zijn post hernemen.»

In zijnen brief van 16 February 1701 aan bovengen. Directeur, schrijft Hochepied van dezen Consul sprekend «dat hij een man van over de 120 jaren oud is».

In een later schrijven, van 30 December 1704 schijnt hij reeds overleden te zijn geweest, zijn opvolger was zijn zoon J. Ant. Lupazzoli.

Uit de papieren van wijlen LEUPE.

De Heer E. W. Moes, Adjunct-Archivaris van Rotterdam, noodigt een ieder uit hem opgaven te verstrekken van familieportretten, vóór het begin dezer eeuw geschilderd, met opgave van den naam, van het jaartal en van den naam van den schilder.

Wordt gevraagd het wapen van Anna Maria Romp die achtereenvolgens de echtgenoote was van een van der Burgh en van Gerrit Willem van Zuylen van Nievelt, heer van Dorth.

J. D. W.

Van Helsdingen en van Beuningen van Helsdingen. Genealogische inlichtingen omtrent bovengenoemd geslacht, hetwelk langen tijd in 't Utrechsche resideerde en waarvan zich later een tak in Amsterdam vestigde, worden verzocht.

H. v. E.

Geslacht van den Vondel. Dit bloeit nog te Utrecht. Zoo beviel daar, volgens opgave van den Burgelijken Stand van 12 Juni 1884, van eene dochter J. C. de Vries geboren van den Vondel; en, volgens opgave van 3 December 1884, van eene dochter A. van den Vondel geboren Dussenbroek.

M.

Op een wapenbord, afkomstig uit een der kerken van Noord-Beveland, is het volgende wapen afgebeeld:

Gevierendeeld: 1 en 4 in goud een rood St. Andrieskruis; 2 en 3 in groen een roode loopende vos. Dekkleeden: rood en goud. Getraliede helm. Helmteeken ontbreekt.

Welke familie heeft zoodanig wapen gevoerd?

Wolfaartsdijk J. VAN DEN BAAN.

Gaarne ontvang ik eenige familie-opgaven, ten opzichte van de voorouders, zoomede van de afstammelingen van: Johannes van de Velde, geb. te Amsterdam 22 Juli 1722, overleden te Zierikzee... 1789, gehuwd met Agatha van der Schatte, geb. te Zierikzee 1740, overleden aldaar 13 Maart 1821.

Wolfaartsdijk. J. VAN DEN BAAN.

P. Snijders was volgens een fraaie tabel (stamlijst) een niet onverdienstelijk wapenschilder, in 1762 gevestigd te Middelburg. Hij vervaardigde de geslachtlijsten Ockersse, v. d. Poorten en Steengracht. Wie kan omtrent hem meer mededeelen?

V. O.

Vragen en Antwoorden.

Geslacht van Blijdesteyn of Blijdestein. In het Bisschoppelijk museum te Utrecht berust een fraai getijden boekje uit het einde der XVe eeuw op perkament gewerkt. Voorheen bevonden zich in dit handschrift eenige bladen met genealogische aanteekeningen der bovenstaande familie.

Kan iemand ook aanwijzen waar deze aanteekeningen berusten. De mededeeling daarvan zal recht welkom zijn aan:

E. B.

Geslacht van Deventer. Herman Prouning van Deventer huwde met Hillegonda van der Does; wanneer overleden deze personen? Hun zoon Hendrik van Deventer werd geboren 16 Maart 1651 en overleed te Voorburg 16 December 1724.

Geslacht van Hardenbroek. Wie heeft de goedheid voor eene belangrijke genealogische studie steller dezes aan handschriftelijke bescheiden, betreffende dit oud Utrechtsch geslacht, te helpen.

O.

Geslacht van der Feltz. Het werk van Dr. Aug. Neyen over deze familie is bekend; zijn bescheiden uit Nederlandsche archieven aanwezig? Wie heeft de goedheid hiervan mededeeling te doen, zij zullen recht welkom zijn aan:

Q.

Geslacht van van Bijlandt. Genealogische mededeelingen, aan archieven ontleend, zullen in dank ontvangen worden.

C.

Geslachten Le Roy, Rouvière en van Sevenhoven. In Rotterdam zijn gehuwd 19 Augustus 1693 Jean Rouvière en Esther van Sevenhoven.

Omstreeks datzelfde jaar moet eene zuster van deze Esther v. S. met een Le Roy gehuwd zijn. Deze zusters waren de dochters van een' Theodorus van Sevenhoven, terwijl de drie familiën tot de Waalsche gemeente behoorden en met de herroeping van het Edict van Nantes in 1685 Frankrijk verlaten hebben.

De laatstgenoemde familie is blijkbaar echter van Nederlandschen oorsprong.

Wie kan inlichtingen verschaffen omtrent 't huwelijk van de zuster van Esther van Sevenhoven met Le Roy (Daniel?)

H. v. E.

Geslacht van Sparenborg. Genealogische inlichtingen worden verzocht omtrent de nakomelingen van Johan van Sparenborg (Hoofdman in Oost-Friesland Centurio militum Embdanorum (Embden) overleden 1669) en Catharina Clara van Bardens (stamhuis Alkmaar, overleden 1667).

Bekend tot op dit oogenblik is slechts eene dochter Etta Cath. Eberhardina van Sparenborg, gehuwd met den baron Philipp Ludwig von Steinecker (geb. 1664, overleden 1743), die in 1690 het *goed* (heerlijkheid) Nesse aan Gustaaf Wilhelm baron von Wedel verkocht.

Cronenberg in Rijn Pruissen, J. HOLTMANNS

Geslacht van Raab en van Raab van Canstein. Wie heeft de goedheid de volgende vragen op te lossen. Jan Jacob Willem van Raab van Canstein, geboren te Calcar 15 Maart 1748, sterft te Wierden 30 Maart 1820, was ontvanger der convooien en licenten, huwt te? den 25 October 1789 met Anna Kinderman, geboren te? den? sterft te? den? Zijn vader was Godfried Thomas van Raab van Canstein in staten dienst onder Smitz?, geboren te Calcar 25 September 1712, sterft te? den 7 Januari 1786, en van Anna Aleyda van Blyenburg, geboren te? den?, sterft te Utrecht den 27 Januari 1803, dochter van? en van?

S. v. R.

Geslacht van Claarenbeek. In het hoogst belangrijke werk Armorial géneral komt als wapen dezer familie voor: in goud een groene keper, vergezeld van drie zwarte kraaien. Dezer dagen kwam ons echter van een thans nog bestaande familie van Claarenbeek een wapen afdruk in handen met het onderschrift R. v. C. en voerende een valk van blauw vergezeld in het schildhoofd met drie merletten en in den schildvoet een leeuw. Helmteeken een uitkomende leeuw. Wie heeft de goedheid de ontbrekende kleuren op te geven?

Geslacht Viruly. Tot dit geslacht hebben behoord: Willem Viruly en diens zoon ook Willem genaamd. Beide waren niet onverdienstelijke schilders, echter zijn ons geen stukken van hen bekend. Wie onzer lezers heeft de goedheid ons mede te deelen waar schilderijen van hen berustende zijn? Zij leefden gedurende de laatste helft der 16$_{e}$ en gedurende de 17^{e} eeuw. Vergelijk Rotterdamsche Historiebladen door J. H. Scheffer en Fr. D. O. Obreen 3^{e} afdeeling blz. 17 en volgende.

H. v. O.

ADVERTENTIEN.

Vragen en Antwoorden.

Geslacht Andringa te Enkhuizen. (Alg. Ned. Fam. Blad 1886, bladz. 261).

Trou-recht 16 Febr. 1743. Fredrik Andringa en Jantjen de Vries, f 6,—.

Aanseg-cedul. Olke Andringa woont 1780, Oosterhaven en ook 1794 doch met zoon Barend Andringa.

Hilke Andringa 1780, Zuider Havendijk.

Meijne Andringa 1780, Dijk.

Wed. Mijne Andringa 1794, Oude Westerstraat.

Johannes Andringa 1780, Dijk, alwaar ook voorkomt in 1794.

Trou-boek. 1794, 3 Mei. Barendt Andringa Jm. geas. Pieter Hendrik van Genderen en Gerrit Bruyn als gemagtigden van zijn vader de heer Olke Andringa te Colombo en Anna Christina Groen Jdr. geas. met haar aanbehuwde vader de heer Meyndert Elias de Vries van Vossen.

Trou-boek. Meyndert Elias de Vries van Vossen Jm. Breedestraat en Adriana Veltman Wed. Oude Westerstraat 27 Maart 1773 en getrouwd voor Burgemeesteren ten huyze van de Bruyd 12 April.

Trou-recht f 60,— 25 Maart. P. J. B.

Geslacht van der Feltz te Enkhuizen. (Alg. Ned. Fam. Blad 1889, no. 10).

Trou-boek. Pieter Mossel Jm., Vijselstraat en Geertjen de Boer Jdr., Nieuwe Westerstraat, 11 Mei 1737 en getrouwd 26 Mei 1737; trou-recht f 12,— 10 Mei.

Doop-boek. 15 Maart 1739. Pieter, v. Pieter Mossel Seraculusz., m. Geertjen de Boer, get. Willempjen de Boer.

19 Maart 1747. Meindert, v. Pieter Mossel, m. Geertjen de Boer, get. Willempjen de Boer.

21 Julij 1765. Pieter Christiaan Willem, v. Pieter Mossel, m. Theodora Elizabeth Judith van der Feltz, get. Elisabeth van der Feltz geboren Sprakel en Symontje Mossel.

15 Aug. 1766, Geertruida Catharina, v. Pieter Mossel, m. Theodora Elisabeth Judith van der Feltz, get. Simontje Mossel en Johanna Engelsman.

22 Junij 1768. Meynard Adriaan, v. Pieter Mossel, m. Theodora Elisabeth Judith van der Feltz, get. Simontje Mossel en Johanna Mossel geb. Engelsman.

26 Mei 1769. Christiaan Willem, v. Pieter Mossel, m. Theodora Elisabeth Judith van der Feltz. get. Simontje Mossel en Sara Mossel Kous.

Trou-recht 26 Julij 1770. Meyndert Mossel en Johanna Gerardina van der Feltz, f 60,—.

Trou-boek Schepenen. De heer Meynard Mossel Jm. voor hem selfs en van Enchuijsen en Mejuffr. Johanna Gerardina van der Feltz Jdr. geboortig van Batavia dog alhier sedert enige jaren hebbende gewoont, geads. met hare door de Ed. Agtb. Heeren Weesmeesteren deses stads gecomm. voogden de Heeren Mr. Abel van der Willige Secretaris en Pieter Mossel oud Schepen deses stads, werden gecons. kerk.

Trou-boek kerk. Meyndert Mossel Jm., Nieuwe Markt en Johanna Gerardina van der Feltz Jdr. West-einde 28 Julij 1770 betoog op 12 Aug. trouwden in huis voor Burgemeesteren en Secretaris.

Doop-boek. 9 Mei 1771. Pieter Jacob, v. Meinard Mossel, m. Johanna Gerardina van der Feltz, get. Theodora Elisabeth Judith v. d. Feltz en Simontje Mossel.

2 Aug. 1772. Katarina Theodora, v. Meinard Mossel, m. Johanna Gerardina van der Feltz, get. Theodora Elisabeth Judit van der Feltz.

(N. B. Jong overl. te E. 31 Dec. 1772, begraf. recht f 30,— 4 Jan. 1773, Nieuwe Westerstraat).

29 Julij 1773. Geertruida Margaretha, v. Meinard Mossel, m. Johanna Gerardina van der Feltz get. Symontje Mossel.

11 Jan. 1775. Christiaan Willem, v. Meinard Mossel, m. Johanna Gerardina van der Feltz get. Herman Joannes van der Feltz en Elisabeth Sprakel.

(N. B. Christiaan Willem van der Feltz Mossel, overl. te E. 15 Junij 1782 oud ruim 7 jaar v. d. geref. rel. aan de koorts, begrafenis-recht f 30,— 17 Junij, op de Nieuwe Markt).

30 Sept. 1778. Herman Johannes Elisa. v. Meinard Mossel, m. Johanna Gerardina van der Feltz, get. Herman Johannes van der Feltz en Elisabeth van der Feltz geboren Sprakel gerepresenteert door Dieuwertje Titus.

(N. B. Jong overl. te E. den 7 Octb. 1778, begraf. recht f 30,— 10 Oct. Oude Westerstraat. Meinard Mossel de vader overl. te E. 8 Febr. 1780, begraf. recht f 30,— 7 Febr. Nieuwe Markt. P. J. B.

Geslacht Heyning. (Navorscher 1873, bladz. 381).

Jacob Daniël Heyning (zoon v. Jan Cornelis Heyning Daniëlsz. en v. Maria Elisabeth Bogaerdt Anthonysdr.), zijne nicht 6e graad door Immens, getr. 3 Maart 1805 met Theodora Christina Holst, geb. 1783, overl. 1834, (dochter v. Hans Jacob Holst en v. Cornelia Maria Overbeek, Daniëlsdr. getr. 3 Mei 1783).

Uit dit huwelijk 8 kinderen: 1. Elisabeth Cornelia Heyning, geb. 1805. 2. Johannes Cornelis Heyning, geb. 1808. 3. Jacob Holst Heyning, geb. 1809. 4. Pieter Johannes Heyning, geb. 9 Aug. 1817, overl. te Utrecht 2 Oct. 1889. In Zeedienst later bij het loodswezen, getr. 23 Febr. 1842 met Maria van Geldrop, waarbij kinderen. 5. Alida Heyning, geb. 23 Oct. 1819. 6. Willem Pasques Heyning, geb. 6 Mei 1821. 7. Eduard Heyning, geb. 4 Mei 1824. 8. Theodora Christina Heyning, geb. en overl. 29 Junij 1825. P. J. B.

